ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Β. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ
ΔΕΛΤΙΟΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ
1-2
Κ. Ε. Κ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ,

ΕΙ ΤΕ

Ἀπάνθισμα διαφόρων φιλολογικῶν ἐκθέσεων, διατριβῶν, ποιήσεων, ἐπιστολῶν, γνωμῶν, ἠθικῶν χαρακτήρων, κανονισμῶν, συνωνύμων Ἑλλην. λέξεων κτλ.

Ἐκδίδοται

Ὑπὸ

Β. Δ. ΚΑΛΙΦΡΟΝΟΣ.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

—

ᾳωό. 1870.

Πολιτεία.

Παρ' Ἀττικοῖς ῥήτορσι πολλάκις καλεῖται ἡ δημοκρατία.

Καδμεία.

Ἀκρόπολις τῶν Θηβῶν (γράφεται καὶ Καδμία).

Ὄλυνθος.

Τανῦν κώμη, καλουμένη Ἅγιος Μάμας.

Φλιοῦς.

Πόλις, ἧς ὁ κάτοικος Φλιάσιος· παρὰ τὸ φλεῖν, ὅ ἐστιν εὐκαρπεῖν, ὡς φησιν ὁ Βυζάντιος Στέφανος· τανῦν, χυδαϊσθέντος τοῦ ὀνόματος, Σταφλίκα καλεῖται· ἔστι δὲ τοῦτο οὐδὲν ἕτερον ἢ εἰς τὰ Φλίκα, ἢ εἰς τὴν Φλίκαν, τουτέστιν εἰς τὸν Φλιοῦντα, τῆς προθέσεως Τουρκικῶς τῷ κυρίῳ συγκραθείσης ὀνόματι· καθὰ καὶ παρὰ τὸ εἰς τὴν Κῶ, ἐποίησαν τὴν Σταγκιό, καὶ παρὰ τὸ εἰς τὴν Σμύρνην, τὴν Ἐτσμὺρ, καὶ παρὰ τὸ εἰς τὴν πόλιν, τὴν Σταμπὸλ (τὴν Κωνσταντινούπολιν οὕτω καλοῦντες), καὶ παρὰ τὸ εἰς τὴν Νίκαιαν, τὴν Ἰσνὶκ, καὶ παρὰ τὸ εἰς τὴν Νικομήδειαν, τὴν Ἰσμίτ.

Ὁ δὲ πάντων δεινότατον.

Ἐλλειπτικὴ φράσις, φίλη τοῖς Ἀττικοῖς, ἣν ἄλλοτε ἄλλως ἀναπληροῦν ἔξεστιν· ὅταν μὲν γὰρ ἐπαγόμενον ἔχῃ τὸ ὅταν (ὅ ἐστιν ὅτε ἄν), προσυπακουστέον τὸ: τότε συμβαίνει, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο, πρὸς ὃ ἀνταποδίδοται τὸ ὅταν· εἰ δὲ ἔχει ἐπαγόμενον τὸν ὑποθετικὸν εἰ, προσυπακουστέον τὸ: τοῦτο ἂν εἴη, ἢ ἄλλο τι ἰσοδύναμον· ἂν δὲ ἐπιφέρηται ὁ ὅτι σύνδεσμος ἢ ὁ γὰρ, ἀναπληρωτέον τὴν ἔλλειψιν διὰ τοῦ, τοῦτό ἐστιν.

Εἱλωτεύειν.

Ἀντὶ τοῦ δουλεύειν, ἐκ τῶν Εἱλώτων, κατοικούντων τὴν πόλιν Ἕλος, οἵτινες ἐδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων.

Περίοικοι.

Οὕτως ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ περὶ τὴν Λακεδαίμονα κάτοικοι, οἱ μὴ συμμετέχοντες αὐτοῖς τῆς πολιτείας· μετέπεσε δὲ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ δοῦλοι. Κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλη (Πολιτ. Β΄. ἡ.), οἱ παρὰ Λακεδαιμονίοις Εἵλωτες ἀνάλογον εἶχον πρὸς τοὺς παρὰ Κρησὶ περιοίκους.

Ἠπειῶται.

Οἱ Ἀσιανοί· σύνηθες γὰρ τῷ Ἰσοκράτει τὴν ὑπὸ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν γῆν Ἤπειρον καλεῖν.

Ἐξ ὧν.

Κατ' ἔλλειψιν: ταῦτα, ἐξ ὧν· καὶ διὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐλλείψεως, τὸ ἐξ ὧν, καθὼς καὶ τὸ δι' ὧν, εἰς ἐπιῤῥηματικὴν μετέπεσον σημασίαν τοῦ ὁπόθεν, ἢ ὅπως, πολλάκις καὶ κατ' ἐναλλαγὴν ἀριθμοῦ: τοῦτο, ἀντὶ ταῦτα.

Συγκρούειν.

Ἀντὶ τοῦ συγκυκᾶν καὶ ταράσσειν, ὅθεν καὶ σύγκρουμα, παρ' Ἡσυχίῳ, ἡ σύμμικτος λοπάς, τουτέστιν ἡ ἐκ διαφόρων ὄψων συγκυκηθέντων ἀλλήλοις καὶ μιχθέντων συγκειμένη.

Ῥοπή.

Κλίσις, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ ζυγοῦ, οὗ θατέρῳ τῶν μερῶν καὶ μικρόν τι προστεθὲν τὴν ἰσορροπίαν διαστρέφει.

Ὑπηρεσία.

Ἀντὶ τοῦ ὑπηρέται, ὃ σημαίνει κυρίως κωπηλάται· ἀφῃρημένον ἀντὶ συγκεκριμένου, καθάπερ ἐχρήσατο καὶ Θουκυδίδης καὶ Δημοσθένης.

Στρατόπεδον.

Πολλάκις τὸ στρατόπεδον συνωνύμως ἐκλαμβάνεται τῷ στρατεύματι παρὰ τοῖς δοκίμοις τῶν ῥητόρων, καὶ μάλιστα τῷ Ἰσοκράτει.

Τίθημι.

Ἡ συνήθεια λέγει τοῦτο ὑποθέτω, παρὰ τὸ ἁπλοῦν θέτω, ὃ παρὰ τὸ ἀρχαῖον θέω, ἐξ οὗ καὶ ὁ μέλλων θήσω, ὅπως ἐκ τοῦ ἀνύω τὸ ἀνύτω, προσθήκῃ τοῦ τ.

Ἀκολουθεῖν.

Τὸ ἀκολουθεῖν συντάσσεται οὐ μόνον δοτικῇ, ἀλλὰ καὶ μετὰ γενικῆς προθετοπτώτου (μετὰ) πολλάκις· «τὸν παῖδα τὸν ἀκολουθοῦντα μετ' αὐτοῦ». (Ἐκ τοῦ Πανηγυρικοῦ).

—o—

ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΙΡΒΙΓΓΙΑΝΩΝ.

(Συνέχ. σελ. 259 Α'. Τόμ.).

—

Γενομένης τῆς ἀναγορεύσεως, ἀπεσύρθησαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τι χωρίον πλησίον τοῦ Λονδίνου, ἔνθα κατ' αἴτησιν τῶν προφητῶν συνέταξαν «Μαρτυρίαν περὶ τῆς διαφθορᾶς τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, καὶ περὶ τῆς νέας Κιβωτοῦ, ἣν ὁ Κύριος κατεσκεύασεν εἰς σωτηρίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ». Κατὰ τὸν ἰανουάριον τοῦ 1836 διενεμήθη ἡ Μαρτυρία αὕτη ἔγγραφος εἰς τοὺς ἀρχιεπισκόπους, ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Σκωτικῆς Ἐκκλησίας (ἐννοεῖται τῆς διεφθαρμένης, κατὰ τοὺς Ἰρβιγγιανούς), τῆς αὐτῆς δὲ Μαρτυρίας ἀντίγραφον ἀπεστάλη καὶ εἰς τὸν βασιλέα. Πρὸς τούτοις ἐδηλώθη εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἵνα συγγράψωσι καὶ ἑτέραν Μαρτυρίαν, ὁμοίαν μὲν τῇ προτέρᾳ, καθολικωτέραν ὅμως, ὅπως διανεμηθῇ εἰς τοὺς ἀρχηγούς, τούς τε πολιτικοὺς καὶ θρησκευτικούς, σύμπαντος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ πολυθρύλλητος «Διαθήκη τῶν Ἀποστόλων», ἀπευθυνομένη «πρὸς πάντας τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκουμένης πατριάρχας, ἀρχιεπισκόπους, ἐπισκόπους καὶ ἄλλους ἀνωτέρους Ἐκκλησιαστικοὺς ὑπαλλήλους, καὶ πρὸς πάντας τοὺς αὐτοκράτορας, τοὺς βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας τῶν βεβαπτισμένων λαῶν». (Zuschrift an die Patriarchen κτλ. Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Reinwald ἐν τοῖς Acta Eccles.—1837). Ἐν τῇ Διαθήκῃ ταύτῃ ἐν πρώτοις ἐξεικονίζεται ἡ θλιβερὰ καὶ ἀπελπιστικὴ κατάστασις τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου· ἔπειτα φέρεται ἡ προφητεία περὶ τῆς ἐγγιζούσης φοβερᾶς κρίσεως, καὶ τελευταῖον λέγεται ὡς βέβαιον, ὅτι ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐξέχεε καὶ πάλιν ὁ Κύριος τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀνήγειρε τὴν ἐπὶ τῶν πρώτων ἀποστολικῶν χρόνων ἐπικρατοῦσαν Ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ ηὐδόκησεν ὅπως ἀνοικοδομήσῃ ἐκ τῶν ἐρειπίων τὴν καταπεσοῦσαν καλύβην τοῦ Δαβὶδ καὶ ἀναδείξῃ αὐτὴν ἄσυλον εἰς πάντας τοὺς θέλοντας νὰ σωθῶσι κατὰ τὰς θλιβερὰς ταύτας ἡμέρας. Οἱ συγγραφεῖς τῆς Διαθήκης ταύτης παρουσιάζονται ἐν αὐτῇ ὡς οἱ μόνοι δυνάμενοι νὰ παράσχωσι βοήθειαν, ἐξορκίζουσι τοὺς προεστῶτας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τοὺς πολιτικοὺς ἄρχοντας, ἵνα ἀποδέξωνται τὸν λόγον αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἔτι καιρὸς ὑπάρχει, «διότι ἤδη περιηχεῖ ἡ τελευταία φωνὴ τῶν ἐπιταφίων κωδώνων τοῦ κόσμου τούτου». Τοσαύτην δὲ βεβαιότητα ἔχουσι περὶ τῆς θείας αὐτῶν ἀποστολῆς, ὥστε ἀποφαίνονται καὶ περὶ τῆς θείας ὀργῆς, ἥτις μέλλει νὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν, ἐὰν τυχὸν, ἐμμένοντες ἐντῇ πλάνῃ, ἐξελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο τῶν Ἰρβιγγιανῶν ὡς κατόρθωμα ἢ ἐπινόημα ἀνθρώπινον. — Ἡ μαρτυρία αὕτη λέγεται ὅτι ἐνεχειρίσθη κατὰ πρῶτον εἰς τὸν Πάπαν, ὡς ἐπίτροπον τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας, ὡς ἀντιπρόσωπον τῆς ἀπολύτου μοναρχίας, καὶ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας, ὡς τὸν ἀντιπρόσωπον

τῆς συνταγματικῆς διοικήσεως. Ἐπειδὴ δὲ οἱ δυνατοὶ οὗτοι τῆς γῆς οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκαν εἰς τὸ πρᾶγμα, διὰ τοῦτο (κατὰ τοὺς Ἰρβιγγιανοὺς) δὲν ἔμειναν καὶ ἐνταῦθα ὅλως ἀτιμώρητοι. Ὁ Πάπας ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ῥώμην, ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ καταθέσῃ τὸ διάδημά του καὶ νὰ ἴδῃ σφοδρῶς κατασπαραττομένην τὴν χώραν του ὑπὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ δὲ Λουδοβῖκος Φίλιππος ἐξωρίσθη διὰ παντός.

Συντελεσθέντος δὲ καὶ τοῦ ἔργου τούτου, ἐδηλώθη πᾶσιν ὅτι θέλημα Κυρίου ἦν νὰ διαμερισθῇ τοῖς Ἀποστόλοις ὁ χριστιανικὸς κόσμος, καὶ οὕτω σύμπασα ἡ Ἤπειρος διηρέθη εἰς δέκα μέρη καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τῶν Ἀποστόλων ὅπερ ἔλαχεν αὐτῷ μέρος· οἱ δὲ δύο πρωτόκλητοι ἔλαβον ὡς κλῆρον τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Σκωτίαν μετὰ τῆς Ἐλβετίας. Ἡ ἀποστολὴ δὲ αὐτῶν περιωρίσθη κατ' ἀρχὰς εἰς τοῦτο, «ὅπως καταγγείλωσι τοῖς λαοῖς τὴν γῆν, ἣν ἔμελλε δοῦναι αὐτοῖς ὁ Κύριος», καὶ συναθροίσωσι «τὸν ὑπολειπόμενον ἔτι χρυσόν», τὰ ὑπὸ τὰ ἐρείπια δηλαδὴ τῶν ἀνθρωπίνων δοξασιῶν κεκρυμμένα στοιχεῖα τῆς ἀληθείας, ἵνα ὅ,τι καλὸν ἔτι εὑρίσκετο ἐν τῇ ἱστορικῇ Ἐκκλησίᾳ λάβῃ τὴν προσήκουσαν αὐτῷ θέσιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου. Οἱ Ἀπόστολοι διασπαρέντες, εἰργάζοντο ἤδη ἐν ᾗ ἕκαστος ἔλαχε χώρᾳ, ἀλλ' αἴφνης περὶ τὸ τέλος τοῦ 1839 προσεκλήθησαν ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν Ἀποστόλων ἐν Λονδίνῳ, ὅπου εἶχον ἀναφυῆ οὐ σμικραὶ ἔριδες περὶ τῆς ἀξίας τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τοὺς λοιποὺς λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας. Πολλοὶ δηλαδὴ ἄγγελοι, προεβεύοντες ὅτι ἴσα πρὸς ἄλληλα τυγχάνουσι τὰ δύο ἀξιώματα, ἠξίουν ὅτι ἔπρεπε νὰ κυβερνῶσι τὴν Ἐκκλησί αν μετὰ τῆς αὐτῆς πληρεξουσιότητος, μεθ' ἧς καὶ οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ἐνόμιζον ὅτι δίκαια ἐφρόνουν τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον καὶ τῶν προφητῶν τινες οὕτω περὶ τούτων ἐξεφράσθησαν.

Ἐν τούτοις ἐλέχθη πρὸς τοὺς ἀγγέλους τούτους ὅτι «ἡ καθαρότης τῆς προφητικῆς φωνῆς ἐξαρτᾶται ἐκτὸς ἐσωτερικῆς καθαρότητος τοῦ λέγοντος, καὶ ὅτι, ὅταν ὁ προφήτης ᾖ ἀκάθαρτος, δὲν δύναται νὰ προφητεύῃ ἀληθῆ», καὶ ὅτι, τέλος, εἰς τοὺς Ἀποστόλους (ὧν ἐκλογεῖς σημειωτέον ἦσαν οἱ προφῆται) δέδοται τὸ διακρίνειν καὶ ἀποφασίζειν μεταξὺ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς προφητείας. Οἱ Ἀπόστολοι ἐπέμειναν ἀντιποιούμενοι τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας, οἱ περισσότεροι τῶν ἀγγέλων ἐνέδωκαν εἰς τὸν φαῦλον κύκλον τῶν Ἀποστόλων καὶ ἡ ἔρις, ἥτις ἠπείλει μεγάλην ῥῆξιν, ἐσβέσθη. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ ἔρις αὕτη ἐπήνεγκε παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν τὴν παραίτησιν ἑνὸς τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Ἀπόστολος οὗτος ἀπέθετο τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ καὶ ἀπεμακρύνθη τῆς νεοπαγοῦς Ἐκκλησίας, κηρύττων διαῤῥήδην, *ὅτι λίαν πιστάζει περὶ τοῦ κύρους τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὅτι ἐπομένως δὲν δύναται νὰ ἐνεργῇ ὡς Ἀπόστολος, πρὶν ἡ τελεσθῇ καὶ καταρτισθῇ ὁ Ἀποστολικὸς σύλλογος διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς πάλαι ποτὲ οἱ πρῶτοι Ἀπόστολοι κατὰ τὴν Πεντηκοστήν.* Πᾶσαι αἱ προσπάθειαι ὅπως ἀναπείσωσιν αὐτὸν ἀπέβησαν μά-

ται, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἠναγκάσθησαν νὰ περιέλθωσιν αὐτοπροσώπως τὰς ἁπανταχοῦ Ἐκκλησίας, ὅπως διασκεδάσωσι τὰς μεγάλας ὑπονοίας, ἃς ἐγέννησε τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο. Τὸ παράδειγμα τοῦ ἀποστάτου Ἰούδα ἐχρησίμευσε μεγάλως κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην. Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐρίδων τούτων ἐγένοντο νέαι τινὲς διατάξεις, ἁρμοζῶσαι τὴν θείαν λατρειαν, εἰσήχθησαν προσευχαί τινες, ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι, ὡρίσθησαν ἀκριβῶς αἱ λειτουργικαὶ στολαὶ τῶν κληρικῶν, καθιερώθη ἡ χρῆσις τριῶν συμβόλων, τοῦ Ἀποστολικοῦ, τοῦ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τοῦ Ἀθανασιανοῦ λεγομένου, καὶ τέλος ὡρίσθη ἰδιαίτερος ναὸς διὰ τὰς ἱεροπραξίας τῶν Ἀποστόλων. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξῆλθον καὶ πάλιν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὰς ἐπαρχίας των καὶ ἤρξαντο νὰ ἐργάζωνται, καὶ ἐργάζονται μέχρι τῆς ὥρας ταύτης μετὰ τῶν Εὐαγγελιστῶν εἰς συλλογὴν νέων ὀπαδῶν καὶ εἰς συγκρότησιν κοινοτήτων.

Τοσαῦτα, ἀγαπητέ μοι, περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς συστάσεως τῆς αἱρέσεως τῶν Ἰρβιγγιανῶν. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἔνθεν μὲν γίνεται δῆλον, ὡς καὶ αὐτὸς βλέπεις, ὅτι ἡ πρώτη εἰς τὴν αἵρεσιν ταύτην ὥθησις, καθὼς καὶ ἡ κατάρτισις αὐτῆς, οὔτε ἀρέσως, οὔτε ὑπὸ μόνου τοῦ Ἰρβιγγος ἐγένετο, ἀλλὰ συγχρόνως ὑπὸ πολλῶν χριστιανῶν τῶν Βρετανικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ Ἰρβιγγ, ἐξ οὗ ἡ αἵρεσις αὕτη παρωνομάσθη, κατὰ τοσοῦτον μόνον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀρχηγὸς καὶ θεμελιωτὴς αὐτῆς, καθ' ὅσον πρῶτος αὐτὸς (ἀποκηρυχθεὶς δημοσίως ὑπὸ τῆς ἐν Λονδίνῳ πρεσβυτεριανῆς Ἐκκλησίας) ἐνεκολπώθη καὶ συνέλεξε περὶ αὐτὸν τοὺς μετερχομένους τὰς ἐκστάσεις καὶ τὰς προφητείας ἐκείνας καὶ τοὺς εἰς αὐτὰς πιστεύοντας, συγκροτήσας κοινότητα ἡ Ἐκκλησίαν χωριστήν, καὶ καθ' ὅσον ἐξ ἐκείνων, ὅσοι κατὰ πρῶτον ἐσυστηματοποίησαν τὴν αἵρεσιν καὶ πολυειδῶς συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν αὐτῆς, οἱ περισσότεροι ἦσανθαυμασταὶ τοῦ Ἰρβιγγος. Ἄλλως τε ὁ βιογράφος αὐτοῦ λέγει ῥητῶς (ἐν τῷ προλόγῳ τῆς βιογραφίας του): «Ἀμφιβάλλομεν πολὺ, ἂν ὁ Ἰρβιγγ, παρατεινομένης τῆς ζωῆς αὐτοῦ, δὲν ἤθελεν ἐγκαταλείψει ἐπὶ τέλους τὴν αἵρεσιν ταύτην»· ἐκεῖθεν δὲ πάλιν εὐκόλως ἕκαστος διαβλέπει ὅτι βάσις τοῦ Ἰρβιγγιανισμοῦ εἶναι αἱ ἐκστάσεις καὶ αἱ προφητεῖαι, περὶ ὧν οἱ Ἰρβιγγιανοὶ διαβεβαιοῦνται ὅτι εἰσὶν ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἐνεργοῦνται καὶ τὰς ὁποίας ἕως τῆς σήμερον οὕτω γινομένας πιστεύουσιν. Ἀλλ' ἄγε μεταβῶμεν νῦν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς διδασκαλίας τῶν Ἰρβιγγιανῶν, ὅπως κάλλιον αὐτοὺς γνωρίσωμεν, εἰ καὶ κατὰ τὴν ὄψιν ταύτην, ἤγουν τὴν δογματικὴν, ἄγνωστοι ἐν πολλοῖς εἰσέτι διατελοῦσιν, ὡς λίαν φειδωλοὶ ὄντες περὶ τὴν διάδοσιν συγγραμμάτων, ἀκριβῶς ἐξηγούντων τὰ κατὰ τὴν νέαν αὐτῶν θρησκευτικὴν ἀναμόρφωσιν. Διότι ἐκ τῶν πολλῶν, ὅσα μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν, ὀλίγα μόνον θεωροῦνται παρ' αὐτοῖς ὡς αὐθεντικά, ἐξ αὐτῶν δὲ πάλιν τὰ περισσότερα διαλαμβάνουσι περὶ τῶν φρονημάτων αὐτῶν γενικά τινα καὶ

ἀόριστα. Διὰ τοῦτο βραχὺς ἔσται καὶ ἡμῖν ὁ περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν λόγος.

Τὸ πρῶτον, ἐξ οὗ προήχθησαν οἱ Ἰρβιγγιανοὶ εἰς τὴν νέαν Ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ἀναμόρφωσιν, ἦν, ὡς εἴρηται, ἡ ὄψις τοῦ περὶ αὐτοὺς κόσμου, καὶ μάλιστα τοῦ χριστιανικοῦ. Ποίαν ἰδέαν ἐμόρφωσαν καὶ πῶς ὁμιλοῦσι περὶ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ποίας τινὰς παραινέσεις ἀπευθύνουσι πρὸς αὐτόν, καὶ ὁποίαν τινὰ φαντάζονται τὴν ἀληθῆ Ἐκκλησίαν, διαφαίνεται μὲν καὶ ἐν οἷς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἱστορήσαμεν, γίνεται δὲ καταφανὲς ἐξ ὧν γράφει εἷς τῶν διασήμων διδασκάλων τοῦ Ἰρβιγγιανισμοῦ Κάρολος ὁ Βρέμιος. «Ἡ εἰκὼν τῆς τελειότητος, λέγει ὁ Ἰρβιγγιανὸς οὗτος συγγραφεύς, ἐν ᾗ παρίσταται εἰς ἡμᾶς ἡ Ἐκκλησία τῶν προτελευταίων ἡμερῶν τοῦ ἐπὶ γῆς βίου τῶν Ἀποστόλων, ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη, ἡ ἐλπίς, ἡ ἑνότης, ἡ αὐταπάρνησις, ἡ ὑπακοὴ, τὰ μεγάλα καὶ ποικίλα χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐνὶ λόγῳ, τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, οἷον περιγράφεται ἐν τῷ Β΄. καὶ Δ΄. κεφαλαίῳ τῶν Πράξεων, οὐδαμοῦ τῆς μεταγενεστέρας Ἐκκλησίας ἀπαντᾶται. Τί ἐγένετο ἡ εἰκὼν αὕτη τῆς τελειότητος τῆς ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ ἐξελθούσης Ἐκκλησίας; ἡ εἰκὼν αὕτη μετεβλήθη καὶ μετεσχηματίσθη βαθμηδὸν εἰς τὴν εἰκόνα, ἣν παριστᾷ σήμερον ὁ χριστιανισμός.

»Ἀντὶ τῆς ἑνότητος, περὶ ἧς ἡ Γραφὴ λέγει ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδία τῶν πιστῶν ἦν μία, εἰσήλασεν ἡ διχόνοια καὶ ἡ διαίρεσις, τὰ μεγάλα σχίσματα τῆς ἀρχαιότητος καὶ τὰ ἀναρίθμητα σχεδὸν τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἀντὶ τῆς θείας ἐκείνης ἑνότητος ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ βλέπομεν σήμερον τοὺς διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς ἓν σῶμα συναρμοσθέντας (ά. Κορινθ. θ΄. 12, 13.) καὶ ὑπὸ τοῦ ἑνὸς Πνεύματος χρισθέντας, τοὺς, καθὸ τοιούτους, ὀφείλοντας νὰ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους ὡς ἀδελφοὺς, βλέπομεν αὐτοὺς γέμοντας ἔχθρας καὶ μίσους καὶ διχονοίας, ἀλλήλων καταγινώσκοντας καὶ αἱρετικοὺς ἀποκαλοῦντας, πλήρεις ἀσυμφωνίας, σκληρότητος καὶ ἰδιοτελείας. Τὴν λυπηρὰν ταύτην κατάστασιν πολλοὶ μόλις αἰσθάνονται καὶ ὁμολογοῦσιν· ἕτεροι δὲ ἀποπειρῶνται νὰ ἀρνηθῶσι, καλύπτοντες αὐτήν· ἄλλοι δὲ ἐγκαυχῶνται ἐπὶ τούτοις, φέρουσι τὸν Θεὸν ὡς αἴτιον τῆς ἀξιοθρηνήτου ταύτης καταστάσεως, κηρύττουσιν ὅτι ὁ Θεὸς ἠθέλησε καὶ συνεχώρησε τὰ σχίσματα ταῦτα, ἅτινα θεωροῦσιν ἀναπόφευκτα καὶ ἀνακαλύπτουσιν ἐν αὐτοῖς καί τι ὠφέλιμον καὶ καλόν· ὅσοι δὲ ἠσθάνθησαν, ἔγνωσαν καὶ ἐθρήνησαν, ὅσοι ἀπέκαμον μαχόμενοι καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀναθεματίζοντες, τί κατώρθωσαν ἐπὶ τέλους; δὲν εὑρίσκονται καὶ αὐτοὶ ἄνευ ἐλπίδος συνεννοήσεως καὶ συνενώσεως μετὰ τῶν ἄλλοτέ ποτε ἀγαπητῶν ἀδελφῶν αὐτῶν;

»Φεῦ! πόσον ψυχροὶ καὶ ἀμβλεῖς κατέστημεν πρὸς τὰ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ῥήγματα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας! Πόσον ἀπαθῶς συνδιαλεγόμεθα περὶ αὐτῶν, μηδόλως διαλογιζόμενοι ὅτι ταῦτα ὑπάρχουσι τὰ ὀφώ-

νια τῶν ἁμαρτιῶν σύμπαντος τοῦ νέου Ἰσραὴλ, ἐφ' οἷς ἅπαντες ὀφείλομεν νὰ αἰσχυνώμεθα καὶ ταπεινούμενοι νὰ θρηνῶμεν! Περὶ τῶν πρώτων Χριστιανῶν λέγουσιν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὅτι «ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων» μεταξὺ αὐτῶν θὲν ὑπῆρχεν εἰμὴ μία μόνη διδασκαλία, τῆς ὁποίας πηγὴ ἦν αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ἄνδρες, οὓς ὁ Θεὸς ἔθετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ ποιμένας καὶ διδασκάλους τοῦ πνευματικοῦ Ἰσραήλ. Ἅπαντες οἱ πιστοὶ ὑπήκουον τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ πάντες μίαν εἶχον καὶ τὴν αὐτὴν πίστιν. Ἀλλὰ πῶς ἔχει σήμερον ἡ μία αὕτη διδασκαλία καὶ ἀλήθεια; Οὐ μόνον τὰ συμβολικὰ βιβλία τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν τμημάτων ἀντιβαίνουσι καὶ ἀντιμάχονται πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἀτόμων μιᾶς ἑκάστης Ἐκκλησίας, ὁσάκις ταῦτα ἔλθωσιν εἰς συνδιαλεξιν, ἀναφαίνονται μεγάλαι δογματικαὶ διαφοραὶ καὶ διαφωνίαι. Ἔπειτα ἡ ὕπαρξις τῶν πολλῷ ἰδρῶτι τεκτονηθέντων καὶ σφυρηλατηθέντων δογμάτων δὲν μαρτυρεῖ περὶ τῆς διχονοίας μᾶλλον ἢ περὶ τῆς ἑνότητος; οἱ σωζόμενοι δὲ οὗτοι δογματικοὶ ὅροι δὲν εἶναι τὸ μέτρον τῆς πίστεως τοῦ παρελθόντος μᾶλλον ἢ τοῦ ἐνεστῶτος;

» Περὶ τῶν πρώτων Χριστιανῶν ἀναφέρουσιν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (4, 31), ὅτι «δεηθέντων ἐσαλεύθη ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου». Τὸ πλήρωμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὑπῆρχεν ἐν τῶν ἀναποσπάστων συστατικῶν τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῶν πρώτων Χριστιανῶν καὶ φαίνεται ὡς ἀκατάπαυστος καὶ ἐπανειλημμένη τις τοῦ Θεοῦ ἀπόκρισις πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἁπλότητα αὐτῶν. Ἐκείνη ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἔχουσα μίαν καρδίαν καὶ μίαν ψυχὴν καὶ ἐν τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου καὶ ἐν πάσῃ ὑπακοῇ πρὸς αὐτὸν πολιτευομένη, ἐκείνη ἠδύνατο καὶ νὰ προσεύχηται, ὡς προσηύχετο, καὶ νὰ λαμβάνῃ τοιαύτην ἐκ Θεοῦ ἀπάντησιν, πληρουμένη Πνεύματος ἁγίου καὶ ἐκτελοῦσα τέρατα καὶ σημεῖα. Αἱ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαι δὲν δύνανται νὰ δέωνται τοιουτοτρόπως, μὴ δυνάμεναι νὰ δεηθῶσιν ἐν τῇ ἑνότητι τοῦ σώματος καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς σώματος. Σήμερον δὲν δέεται ἡ μία Ἐκκλησία, ἀλλὰ τὰ τμήματα αὐτῆς, ἕκαστον ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὑπὲρ τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας ἐπικαλούμενον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὁ δὲ Παράκλητος ἵσταται ὑπεράνω αὐτῶν, στενάζων μὲν, ἀλλὰ πρὸς οὐδεμίαν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπιδημῶν. Οὕτως, ἐκλιπούσης τῆς ἑνότητος, τῆς ἀναγκαίας πρὸς τὴν ὁμόθυμον προσευχὴν καὶ τῆς ἰσχύος τῆς πίστεως, συνεξέλιπον ἐκ μέσου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ποικίλα χαρίσματα καὶ αἱ θαυμασταὶ ἐνέργειαι τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τὰ ἄπειρα θαύματα, ἅπερ ἐλάμπρυνον τὴν τότε Ἐκκλησίαν, οὐ μόνον δὲν ἔχει ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἀποδιοπομπεῖται σχεδὸν αὐτὰ καὶ πρὸ πολλῶν ἤδη ἑκατονταετηρίδων ὡρίσθη ἐν ταῖς σχολαῖς ὅτι, τοιούτων χαρισμάτων καὶ θαυμάτων, οἷα οἱ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους πιστοὶ καὶ ἔ-

βλεπον καὶ ἐποίουν, οὐδεμία πλέον ὑπάρχει χρεία, οὐδὲ πρέπει πλέον εἰς τὸ ἑξῆς νὰ γίνωνται.

» Οἱ πρῶτοι Χριστιανοί, διὰ τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπης, τοσοῦτον ἀπηλλάγησαν τῆς πρὸς τὸν κόσμον ἀγάπης, ὥστε προθύμως ἐκ πλουσίων καθίσταντο πτωχοί, ὅπως ἐν τῷ Χριστῷ μόνον ὑπάρχωσι πλούσιοι. Αὐτοὶ ἐπώλουν τὰ κτήματα καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς οἰκίας, καὶ κατετίθουν τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων πρὸς τὴν προαγωγὴν καὶ συντήρησιν τῆς Ἐκκλησίας. Σήμερον, καὶ τοι ὁ πληθυσμὸς τῶν Χριστιανῶν μυριάκις ἐπολλαπλασιάσθη, μόλις κατὰ τὰς μεγάλας πόλεις εὑρίσκονται τὰ ἀναγκαῖα μέσα πρὸς διατήρησιν τῶν ὑπαρχόντων ναῶν. Καίτοι ἄλλως οὐδεμία κοσμικὴ ἐπιχείρησις ὑπάρχει, ἔστω καὶ ἡ πολυδαπανωτέρα, πρὸς κατόρθωσιν τῆς ὁποίας νὰ μὴ συσσωρεύηται ἄφθονος ἡ ἀναγκαία δαπάνη. Ἡ κατ' ὀλίγον εἰς χεῖρας τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων μεταβαίνουσα ἐπιμέλεια τῶν πτωχῶν μαρτυρεῖ προφανῶς, ὅτι ἡ μαραινομένη ἀγάπη ἀνάγκην ν' ἀντικατασταθῇ διὰ τῆς βίας τοῦ νόμου.

» Τέλος πάντων οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἤλπιζον καὶ προσεδόκων τὴν ταχεῖαν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου, ἣ γοῦν ἐπεθύμουν ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι (Φιλ. α'. 23)· σήμερον ὅμως βλέπομεν σβεσθεῖσαν παντάπασι σχεδὸν τὴν προσδοκίαν καὶ ἐπιθυμίαν ταύτην, τὸν δὲ νέον Ἰσραὴλ ὅλον εἰς τὰ γήϊνα προσηλωμένον.

» Ὡς συμπλήρωμα τῆς λυπηρᾶς ταύτης καταστάσεως ἐπλήθυεν ἐν μὲν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ καθυπόταξις τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸ Κράτος· ἐν δὲ τῇ Δυτικῇ ἡ ἀπόλυτος ἱεροκρατία τοῦ Πάπα· ἐν δὲ τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἀναμορφώσει τῆς ΙΣ'. ἑκατονταετηρίδος, ὁ ἀτομισμὸς καὶ ἡ παντελὴς καταστροφὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἐν ᾧ δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία θρέπεται μέχρι τῆς σήμερον τοὺς πικροὺς καρποὺς τῆς ἁμαρτίας αὐτῆς, διατελοῦσα ἐν στασιμότητι καὶ μαρασμῷ, τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν οὐθὲν ἄλλο χαρακτηρίζει εἰμὴ ποικίλον τι κρᾶμα ἐξ ἀληθείας καὶ ψεύδους, σαρκὸς καὶ πνεύματος, θείου καὶ ἀνθρωπίνου, ὅπερ, εἰσδύσαν καὶ μέχρι τῶν ὀστέων αὐτῆς, ἐξαγγέλλει πολυειδῶς τὰ λυπηρὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα ἐφ' ὅλου τοῦ μεγάλου τούτου καὶ ἐπισήμου τμήματος τοῦ χριστιανισμοῦ. Οἱ δὲ διαμαρτυρηθέντες, καί τοι, ἀφ' ἑνὸς, ὀρθῶς ποιοῦντες, ἀπώθησαν τὴν ἀνήκουστον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου πνευματικὴν τυραννίαν τοῦ Πάπα, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἐξετραχηλίσθησαν εἰς τὴν ἀχαλίνωτον ἀτομοκρατίαν, ζητοῦντες τὸν Κύριον καὶ τὴν χάριν αὐτοῦ οὐχὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀμέσῳ ἑκάστου μέλους κοινωνίᾳ μετὰ τοῦ Κυρίου. Ἐντεῦθεν ἡ θρησκευτικὴ πτωχεία καὶ νέκρωσις τῆς πίστεως καὶ ἡ ἔλλειψις τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, ἅπερ ἁπανταχοῦ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πλήθη, διερχόμενος τὰς χώρας τῶν διαμαρτυρομένων,

» Ἡ ἐλεεινὴ καὶ ἀξιοδάκρυτος αὕτη κατάστασις τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν

πρέπει νὰ θεωρηθῇ εἰμὴ ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἁμαρτιῶν σύμπαντος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὡς θεήλατος ὀργὴ, δι' ἧς ὁ Κύριος διατελεῖ προσκαλῶν τὸν νέον Ἰσραὴλ εἰς μετάνοιαν. Σύμπασαι λοιπὸν αἱ σήμερον κατὰ μέρος ὑπάρχουσαι Ἐκκλησίαι ὀφείλουσι νὰ ὁμολογήσωσι τὴν ἔκπτωσιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς καὶ πρωτοτύπου ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἴδῃ ἑκάστη τὰ πλημμελήματα αὐτῆς, ὡς βλέπει τὰ τῆς ἄλλης, καὶ σύμπασαι ὁμοῦ νὰ μετανοήσωσιν.

»Ἄνευ τῆς ἐπιγνώσεως τῶν ἁμαρτιῶν, ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἀληθὴς μετάνοια. Σημειωτέον δὲ ὅτι, καθὼς ὑπάρχει φιλαυτία τις καὶ αὐτοδικαίωσις, αἴρουσα ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας τὴν ἐπίγνωσιν τῶν ἰδίων καὶ ἀτομικῶν ἁμαρτιῶν, οὕτως ὑπάρχει καὶ Ἐκκλησιαστικός τις ἐγωϊσμός, κατέχων ἡμᾶς εἰς τὴν ἄγνοιαν τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἢ τοὐλάχιστον, εἰς τὴν μὴ ὀρθὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν, καὶ ἐπομένως, εἰς τὴν ἀμετανοησίαν. Αὗται κυρίως αἱ ἁμαρτίαι, αἱ ἁμαρτίαι σύμπαντος τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰσίν, ἃς ὁ παρὼν αἰὼν ὀφείλει νὰ συναισθανθῇ, καὶ ὁμολογῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ μετανοήσῃ. Μηδόλως ἀπατώμεθα. Ὁ Θεὸς τοιοῦτός ἐστι πρὸς τὸ ὅλον, οἷος καὶ πρὸς τὸ μέρος· ὁ νόμος, καθ' ὃν ἐνεργεῖ πρὸς σωτηρίαν ἑκάστου ἁμαρτωλοῦ, ὑπάρχει ὁ αὐτός, ὃν μετα-χειρίζεται καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν ἑνὸς ὅλου· ἵνα ἐπέλθῃ ἀληθὴς βελτίωσις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ἀνάγκη ἵνα ἡ προσευχὴ ἑκάστης Ἐκκλησίας ὁμοιάζῃ μὲ τὴν προσευχὴν τοῦ Δανιὴλ (9, 8, 15, 11), τοῦ Ἔσδρα (9, 6), καὶ τοῦ Νεεμίου (1, 5). Ἡ πρώτη εὐχὴ καὶ ἐπιθυμία παντὸς ἀληθοῦς Χριστιανοῦ ἔστω, ἵνα τοιαύτην ἐπίγνωσιν ἁμαρτιῶν ἐνεργήσῃ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ, οἵαν ἐνήργησεν ἐν ἐκείνοις. Διὰ τῆς τοιαύτης δὲ προσευχῆς καὶ διὰ τῆς τοιαύτης ἐπιγνώσεως τῶν ἁμαρτιῶν ἐκ μέρους ἑκάστης Ἐκκλησίας γενήσεται καὶ ἡ ἕνωσις τῶν ἐπὶ γῆς χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀνάγκη δὲ ἵνα σύμπασαι ὁμοῦ αἱ κατὰ μέρος χριστιανικαὶ Ἐκλησίαι φέρουσαι ἑαυτὰς δώσωσιν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἁγίων Γραφῶν, ὡς οἱ εὐσεβεῖς ἐκεῖνοι Ἰουδαῖοι, οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας (Νεεμ. 8, 1—3), καὶ τότε ἑκάστη γνώσεται πόσον ἀπέχει οὐ μόνον τῆς ἐξωτερικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐσωτερικῆς μορφῆς καὶ καταστάσεως, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τελειότητος τῆς πρωτοτύπου ἐκείνης ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» (α).

(Ἀκολουθεῖ)

—o—

(α) Schatten und Licht n dem gegenwaertigen Zus-i tande der Kirche von Charl Boehm, bevorwortet von Thiersch Berlin. 1855, σελ. 1—4 καὶ 39.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Περὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

(Συνέχ. καὶ τέλ. σελ. 177. Α'. Τόμου).

—

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ διδασκάλων καὶ καθηγητῶν.

Ἄρθρ. 178. Οἱ δημοδιδάσκαλοι καὶ καθηγηταὶ τῶν δημοσίων τοῦ Κράτους σχολείων ὀφείλουσιν εἶναι ὑπήκοοι Ὀθωμανοί. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἦναι δημοδιδάσκαλος δημοσίου νηπιακοῦ σχολείου, ἐὰν δὲν φέρῃ πιστοποιητικὸν τοῦ διὰ τὰ νηπιακὰ σχολεῖα τμήματος τοῦ Διδασκαλείου, ἢ ἐὰν ἀπερρίφθη εἰς τὰς ἐξετάσεις τοῦ εἰρημένου τμήματος. Οἱ φέροντες τοιοῦτον πιστοποιητικὸν θέλουσι προτιμᾶσθαι εἰς τὰς θέσεις τῶν δημοσίων διδασκάλων.

Ἄρθρ. 180. Οἱ δημόσιοι διδάσκαλοι θέλουσιν ἀπαλλάττεσθαι τῆς στρατολογίας, ὡς καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν μ ε δ ρ ε σ έ δ ω ν. Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ θέλουσιν ἐφαρμόζεσθαι δι' αὐτοὺς αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθ. 49.

Ἄρθρ. 181. Πᾶς δημοδιδάσκαλος, παραβιάζων τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ σχολείου διοργανισμὸν, θέλει ἐπιτιμᾶσθαι ἢ ἐπιπλήττεσθαι ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ τὰ ἐν λόγῳ πειθαρχικὰ μέτρα δὲν φέρωσιν ἀποτέλεσμα, ἡ δὲ παράβασις τοῦ Κανονισμοῦ ἐξακολουθῇ, ὁ δημοδιδάσκαλος θέλει παύεσθαι ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ.

Ἄρθρ. 182. Οἱ καθηγηταὶ τῶν ἐφηβικῶν σχολείων θέλουσιν ἐκλέγεσθαι ἐκ τῶν μαθητῶν τῶν ἀποφοιτησάντων ἀπὸ τοῦ διὰ τὰ ἐφηβικὰ σχολεῖα τμήματος τοῦ Διδασκαλείου, καὶ διακρινομένων διὰ τὰ χρηστὰ αὐτῶν ἤθη. Πᾶς φέρων δίπλωμα δοκίμου, ὅστις ἐξεταζόμενος κριθῇ ὡς ἔχων τὰς παρὰ τοῦ Διδασκαλείου ἀπαιτουμένας γνώσεις, δύναται νὰ διορίζηται καθηγητὴς τοῦ ἐφηβικοῦ σχολείου. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, οἱ ἀπὸ τοῦ Διδασκαλείου ἐξερχόμενοι θέλουσι προτιμᾶσθαι ἀπὸ τῶν δοκίμων τοῦ Πανεπιστημείου, οὗτοι δὲ πάλιν θέλουσι προτιμᾶσθαι τῶν τυχὸν ἔξωθεν καὶ ἄνευ διπλώματος παρουσιαζομένων, οἵτινες ἐξεταζόμενοι ἤθελον κριθῇ ἱκανοὶ νὰ καθέξωσι διδασκαλικὰς θέσεις. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ Λύκεια, αἱ χηρεύουσαι θέσεις θέλουσιν ἐπίσης ἀναπληροῦσθαι παρὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ὑφηγητῶν τῶν λοιπῶν ἐν γένει

Λυκείων, εἰς οἱονδήποτε μέρος τοῦ Κράτους καὶ ἂν εὑρίσκωνται τὰ ἐκπαιδευτήρια ταῦτα.

Ἄρθρ. 183. Πᾶς καθηγητὴς σχολείου ρουστιὲ, ἱκανὸς ὅπως ὑποστῇ τὰς ἐξετάσεις ἐν τῷ διὰ τὰ προκαταρκτικὰ σχολεῖα τμήματι τοῦ Διδασκαλείου, καθὼς καὶ πᾶς προλύτης, δύναται νὰ διορισθῇ καθηγητὴς ἐν τοῖς προκαταρκτικοῖς σχολείοις. Ἐπίσης πᾶς καθηγητὴς προκαταρκτικῆς σχολῆς, ὑριστάμενος εὐδοκίμως τὰς ἐξετάσεις ἐν τῷ διὰ τὰ Λύκεια τμήματι τοῦ Διδασκαλείου, δύναται νὰ διορισθῇ ὑφηγητὴς ἔν τινι τῶν Λυκείων.

Ἄρθρ. 184. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν καθηγητῶν τῶν προκαταρκτικῶν σχολείων, καθὼς καὶ οἱ ἀρχαιότεροι ὑφηγηταὶ τῶν ἀνωτέρων τμημάτων τῶν Λυκείων, ἐν περιπτώσει χηρείας τῶν θέσεων, θέλουσι διορίζεσθαι καθηγηταὶ ἐν τοῖς Λυκείοις καὶ ὑφηγηταὶ ἐν ταῖς ἀνωτέραις σχολαῖς. Ὀφείλουσι δὲ νὰ φέρωσιν ἀπαραιτήτως δίπλωμα διδάκτορος.

Ἄρθρ. 185. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν καθηγητῶν τῶν Λυκείων καὶ τῶν ἀνωτέρων σχολῶν δύνανται, ἐν περιπτώσει χηρείας τῶν θέσεων, νὰ διορισθῶσι γενικοὶ ἐπιθεωρηταὶ, μέλη καὶ ἀντιπρόεδροι τῶν ἐκπαιδευτικῶν Συμβουλίων, σχολάρχαι τῶν Λυκείων καὶ διευθυνταὶ τῶν εἰδικῶν σχολῶν.

Ἄρθρ. 186. Πᾶς καθηγητὴς δημοσίου σχολείου, Λυκείου ἢ εἰδικῆς σχολῆς, διακόπτων τὰς παραδόσεις τῶν μαθημάτων αὐτοῦ ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας, τιμωρεῖται διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, ἀναλόγως τῶν ἡμερῶν τῆς ἀπουσίας του. Ἐὰν δὲ ἡ ἀπουσία του παραταθῇ μέχρι δέκα ἡμερῶν ἐν διαστήματι μηνὸς, θέλει παύεσθαι, ἀφοῦ ἐγκαίρως εἰδοποιηθῇ περὶ τούτου.

Ἄρθρ. 187. Θέλει καταδικάζεσθαι εἰς ἀφαίρεσιν τοῦ διπλώματος καὶ εἰς ἀπάλειψιν ἀπὸ τοῦ καταλόγου τοῦ διδασκαλικοῦ σώματος πᾶς καθηγητὴς, γινόμενος ἔνοχος ἐγκλήματος, συνεπάγοντος τὴν ποινὴν τῆς ἀφαιρέσεως τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων.

Ἄρθρ. 188. Οἱ καθηγηταὶ, οἱ ἀποταλοῦντες μέρος τῶν ἐξεταστικῶν ἐπιτροπῶν, θέλουσι λαμβάνει κατάλληλόν τι ἐπιμίσθιον, διαρκουσῶν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, παρεκτὸς τῶν τακτικῶν αὐτῶν μισθοδοσιῶν.

Ἄρθρ. 189. Οἱ καθηγηταὶ τῶν ἐφηβικῶν καὶ τῶν προκαταρκτικῶν σχολείων δύνανται, ἂν θέλωσι, νὰ δίδωσι πρὸς ἴδιον αὐ-

τῶν ὄφελος δημόσια μαθήματα, ἢ νὰ ἔχωσιν ἰδιαιτέρας παραδόσεις, καθ' ἃς ἡμέρας δὲν ἔχωσι μαθήματα ἐν τοῖς σχολείοις.

Ἄρθρ. 190. Οἱ καθηγηταὶ, οἱ ἔχοντες δικαιώματα ὅπως καταστῶσι συνταξιοῦχοι, θέλουσιν ἀπολαμβάνει τὸ δικαίωμα τοῦτο, συμφώνως πρὸς τὸν γενικὸν Κανονισμὸν, ὅστις θέλει συνταχθῇ ἐπὶ τούτῳ.

Ἄρθρ. 191. Αἱ συντάξεις, αἱ χορηγηθησόμεναι πρὸς τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανὰ ἢ τοὺς συγγενεῖς τῶν ὑπαλλήλων τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν καθηγητῶν τῶν σχολείων τῆς Κυβερνήσεως, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ πολυετίαν ὑπηρετήσαντας καὶ μὴ δυναμένους τοῦ λοιποῦ νὰ διδάξωσι καθηγητὰς, θέλουσιν ὁρισθῇ, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἐν τῷ ἄρθρῳ 190 ἀναφερομένου Κανονισμοῦ.

—

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Προϋπολογισμὸς τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Ἄρθρ. 192. Αἱ πρόσοδοι τῆς γενικῆς διευθύνσεως τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως σύγκεινται ἐκ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῆς Κυβερνήσεως, ἐκ τοῦ προσθέτου φόρου τῶν κατοίκων, ἐκ τῶν ἐπιχορηγήσεων τοῦ Ἐφκαφίου, ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν δωρεῶν καὶ κληροδοτημάτων, ἐκ τῶν διδάκτρων τῶν μαθητῶν τῶν Λυκείων καὶ τῶν εἰδικῶν σχολῶν, ἐκ τῶν διὰ τὰς ἐξετάσεις εἰσπραττομένων δικαιωμάτων, καὶ τέλος ἐκ τῶν προστίμων.

Ἄρθρ. 193. Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν ἐφηβικῶν καὶ προκαταρκτικῶν σχολείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως θέλει συντάττεσθαι ἐτησίως παρὰ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ εἰρημένου Συμβουλίου καὶ ἐγκρίνεσθαι παρὰ τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους. Ἅμα δὲ ὡς λάβῃ τὴν ἀνωτάτην Αὐτοκρατορικὴν ἐπικύρωσιν, ὁ πρόσθετος τῆς ἐκπαιδεύσεως φόρος θέλει εἰσπράττεσθαι ἐκ τῶν κατοίκων διὰ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων καὶ θέλει διαβιβάζεσθαι εἰς τὸ κεντρικὸν ταμεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως μετὰ τῆς παρὰ τῆς Κυβερνήσεως διδομένης ἐπιχορηγήσεως.

Ἄρθρ. 194. Ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκπαιδευτικῶν συμβουλίων, καθὼς καὶ τῶν ἐφηβικῶν προκαταρκτικῶν ἐπαρχιακῶν σχολείων, θέλει συντάττεσθαι παρὰ τῶν μνημονευθέντων συμβουλίων τῶν Νομαρχιῶν καὶ ἀποστέλλεσθαι πρὸς

τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὅπως καθυποβληθῇ εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Κράτους. Συμφώνως πρὸς τὸ Αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, ὅπερ ἐκδοθήσεται ἐπὶ τούτῳ, ὁ πρόσθετος φόρος, ὅστις θέλει εἰσπράττεσθαι ἐκ τῶν κατοίκων, κατὰ τὴν παρὰ τῶν γενικῶν συμβουλίων ὁριζομένην ἀναλογίαν δι' ἑκάστην κοινότητα, θέλει διαβιβάζεσθαι εἰς τὰ ταμεῖα τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως μετὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως, ἣν θέλουσι πληρόνει τὰ δημόσια ταμεῖα τῶν διαφόρων μερῶν.

Ἄρθρ. 195. Αἱ διαρκεῖς ἐπιχορηγήσεις τῶν βακουφίων καὶ αἱ ἰδιαίτεραι δωρεαὶ θέλουσι συμψηφίζεσθαι μετὰ τοῦ προσθέτου φόρου τῆς κοινότητος, εἰς ἣν ἀνήκουσιν.

Ἄρθρ. 196. Αἱ ἐτήσιαι ἐπιχορηγήσεις τῶν ἐφηβικῶν σχολείων, τῶν τε Μωαμεθανικῶν καὶ Χριστιανικῶν, θέλουσιν ὁρισθῆ κατ' ἰδίαν, ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ τοῦ προσθέτου φόρου, ὅστις θέλει εἰσπράττεσθαι παρὰ τῶν κατοίκων καὶ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῆς Κυβερνήσεως. Οὕτως αἱ ἐπιχορηγήσεις τῶν ἐφηβικῶν σχολείων τῶν διαφόρων κοινοτήτων ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ θέλουσιν ὁρίζεσθαι ἰδιαιτέρως, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σχολείων τούτων, τὸ δὲ πλεονάζον ἐκ τῆς παρὰ τῆς Κυβερνήσεως διδομένης ἐπιχορηγήσεως θέλει διανέμεσθαι, ὡς πρόσθετος φόρος, εἰς τὰς κοινότητας, εἰς ἃς ἀνήκουσι τὰ εἰρημένα σχολεῖα.

Ἡ χρῆσις τῶν ἐπιχορηγήσεων τούτων θέλει γίνεσθαι ἐπίσης ἀνεξαρτήτως καὶ κατὰ τὸν περὶ διανομῆς τοῦ προσθέτου φόρου σημειούμενον τρόπον. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐπιχορηγήσεις καὶ δαπάνας τῶν προκαταρκτικῶν σχολείων καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν συμβουλίων, ἐπειδὴ τούτων συμμετέχουσι πάντες οἱ κάτοικοι ἀπὸ κοινοῦ, ἡ διανομὴ, ἡ εἴσπραξις καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν γενήσεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, θέλουσι συντάττεσθαι ἰδιαίτεραι λογιστικαὶ σημειώσεις διὰ τὰς ἐπιχορηγήσεις καὶ τὰς δαπάνας καὶ προσόδους τῶν ἐφηβικῶν σχολείων ἑκάστης κοινότητος.

Ἄρθρ. 197. Ἑκάστη κοινότης καταβάλλει εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τὸ ἀναλογοῦν αὐτῇ μέρος, ὡς σημειοῦται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῶν εἰσπράξεων τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἡ δὲ δαπάνη θέλει ἐκτελεῖσθαι ἀπέναντι ἀποδείξεων, συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συμβουλίου καὶ δι' ἰδιαιτέρων ἐπὶ τούτῳ πρακτόρων.

Αἱ ἐπιχορηγήσεις τῶν εἰς τοὺς διαφόρους νομοὺς καὶ τὰς τοπαρχίας κειμένων σχολείων θέλουσι προκαταβάλλεσθαι καθ' ἕκαστον τακτικῶς μῆνα, δι' ἐπιτροπῶν ἐκ τῶν δημοσίων ταμείων ἢ ἄλλων καταστημάτων.

Ἄρθρ. 198. Τῆς διατηρήσεως τῶν νηπιακῶν σχολείων οὔσης εἰς βάρος τῶν κοινοτήτων, ἡ ἐτησία ἑκάστη τούτων ἐπιχορήγησις, ὁριζομένη εἰς εἴδη ἢ εἰς χρήματα, ἀναλόγως τοῦ μέρους, δέον νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τὸ ποσὸν ἐννεακοσίων γροσίων, οὐδὲ νὰ ἦναι κατώτερον τῶν ἑξακοσίων. Ἡ διανομὴ τῶν ποσοτήτων τούτων γενήσεται κατὰ μῆνα ἢ εἰς ἐποχὰς, ὁριζομένας ὑπὸ τῶν χωρίων ἢ πόλεων, ἐν αἷς ὑφίστανται τὰ σχολεῖα ταῦτα, ἐκ τῶν εἰσπράξεων τοῦ βακουφίου τοῦ σχολείου, ἐὰν ὑπάρχῃ τοιοῦτο, ἢ ἐκ τῶν εὐπόρων κατοίκων τῆς κοινότητος, ἂν τὸ σχολεῖον δὲν ἔχῃ βακούφιον, ἢ ἐὰν ἐκεῖνο, ὅπερ κέκτηται, δὲν ἐπαρκῇ πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ.

Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ τρόπος οὗτος τῆς εἰσπράξεως δὲν ἠθελεν ἐξαρκεῖ ὅπως καλύψῃ τὰς δαπάνας, τὸ προκύπτον ἔλλειμμα θέλει εἰσπράττεσθαι κατ' ἀναλογίαν ἐκ τοῦ χωρίου ἢ τῆς συνοικίας.

—o—

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

—

Ἓν τραγούδιον ἐκ τῶν τραγῳδιῶν τοῦ Σοφοκλέους.

Μὴ φανῇ εἰς τινα παράδοξον, ἂν ἀκούῃ τραγούδιον τοῦ Σοφοκλέους, ὅστις μόνον τραγῳδίας ἐποίει καὶ οὐχὶ τραγούδια. Ἠθέλομεν προτιμήσει ἐνταῦθα νὰ ἀναγράψωμεν χορικὸν ᾆσμα, ἀλλ' ἠθελήσαμεν νὰ γράψωμεν τραγούδιον, διότι ἔχει, ὡς πᾶς τις βλέπει, ἐξ αὐτῶν τῶν τραγῳδιῶν τὴν καταγωγήν του ἡ σημερινὴ αὕτη λέξις. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ῥῆμα «τραγουδῶ» οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν «τραγῳδῶ».

Εἰς τὰ θέατρα τῶν ἀρχαίων, μετὰ τὸ τέλος ἑκάστης πράξεως, ὁ χορὸς ἔψαλλε τὸ λεγόμενον στάσιμον ἢ χορικὸν ᾆσμα, δι' οὗ ἐξέφραζε τὰς ἐντυπώσεις καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν θεατῶν, αἵτινες ἐγεννῶντο ἐκ τῆς ἔμπροσθέν των ἀναπτυσσομένης δραματικῆς πράξεως. Εἰς τὰ σημερινὰ θέατρα χορὸς πλέον δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ ἡ λεγομένη μουσικὴ, ἥτις, ὀργανικὴ οὖσα, μόνον τόνους καὶ ἤχους μεταδίδει εἰς τοὺς θεατὰς, ἀλλ' οὐχὶ ἰδέας καὶ αἰσθήματα.

Πολλὰ χορικὰ ᾄσματα τῶν παλαιῶν τραγῳδιῶν, ἔχοντα γενικὸν κῦρος, δύνανται νὰ ἀναγνωσθῶσι, καὶ χωρισθέντα τοῦ ὅλου τῆς τραγῳδίας, εἰς ἣν ἀνήκουσι, καὶ νὰ θεωρηθῶσιν αὐτοτελῆ λυρικὰ ᾄσματα, ὡς παραδέχονται οἱ φιλόλογοι, καὶ μάλιστα ὁ περίφημος Γερμανὸς Μύλλερος. Τούτῳ ἑπόμενοι καὶ ἡμεῖς, ἀποσπῶμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκ τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους τὸ τρίτον στάσιμον, ἢ χορικὸν ᾆσμα, ἢ τραγούδιον, τὸ ὁποῖον ἔψαλεν ὁ χορὸς, περιγράφων τὴν δύναμιν τοῦ ἔρωτος.

Τὸ ᾆσμα τοῦτο, ἂν καὶ ἐρωτικὸν, οὐδεὶς δύναται νὰ τὸ θεωρήσῃ ὡς μὴ σεμνοπρεπὲς, διότι πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι αὐτὸ ἐψάλη ὑπὸ γερόντων χορευτῶν Θηβαίων, οἵτινες ἀταράχως περιέγραψαν τὴν ἀκαταμάχητον ἰσχὺν τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀφροδίτης. Τὰς αὐτὰς δὲ ἰδέας καὶ ἐντυπώσεις περὶ ἔρωτος εἶχον καὶ αἱ 30 χιλιάδες τῶν τότε Ἀθηναίων, οἵτινες ἐπλήρουν τὸ Διονυσιακὸν θέατρον ἐπὶ τῆς ἐνδόξου ἐποχῆς τοῦ Περικλέους, ὅτε νικῶν ἐστεφανώθη ὁ Σοφοκλῆς καὶ στρατηγὸς προσέτι ἐξελέχθη διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Ἀντιγόνης του.

Εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν ἀποστέλλονται πολλὰ λυρικὰ ποιήματα, τὰ πλεῖστα ἐρωτικὰ, ἀλλ' ἀποτυγχάνουσι τὰ περισσότερα, διότι οἱ ποιηταί μας νομίζουν ὅτι τὸ πᾶν συνίσταται εἰς τὸν βόμβον τῶν λέξεων, ἐνῷ τὸ καλὸν ἔγκειται εἰς τὴν παρατήρησιν. Ἐξαγόμενον τῆς παρατηρήσεως εἶναι τὸ περιεχόμενον τοῦ προκειμένου ᾄσματος καὶ διὰ τοῦτο ἔσχε καὶ θὰ ἔχῃ παντοτεινὸν κῦρος.

Ἔστω λοιπὸν διὰ τοὺς περιέργους εὐάρεστον τεμάχιον τὸ προσφερόμενον εἰς πνευματικὴν αὐτῶν ἀπόλαυσιν ἐκ τοῦ μεγάλου δείπνου τῆς Σοφοκλείου ποιήσεως.

Ἰδοὺ καὶ τὸ πρωτότυπον Σοφόκλειον κείμενον τοῦ τραγουδίου τούτου καὶ αὐτοσχέδιος αὐτοῦ παράφρασις.

(Σοφοκλ. Ἀντιγ. 781—800)

(Στροφή).

Ἔρως ἀνίκατε μάχαν,
Ἔρως, ὃς ἐν κτήμασι πίπτεις,
ὃς ἐν μαλακαῖς παρειαῖς
νεάνιδος ἐννυχεύεις,
φοιτᾷς δ' ὑπερπόντιος ἔν τ' ἀγρονόμοις αὐλαῖς·
καὶ σ' οὔτ' ἀθανάτων φύξιμος οὐδεὶς
οὔθ' ἁμερίων ἔπ' ἀνθρώπων, ὁ δ' ἔχων μέμηνεν.

(Ἀντιστροφή).

Σὺ καὶ δικαίων ἀδίκους
φρένας παρασπᾷς ἐπὶ λώβᾳ·
σὺ καὶ τόδε νεῖκος ἀνδρῶν
ξύναιμον ἔχεις ταράξας·
νικᾷ δ' ἐναργὴς βλεφάρων ἵμερος εὐλέκτρου
νύμφας, τῶν μεγάλων πάρεδρος ἐν ἀρχαῖς
θεσμῶν· ἄμαχος γὰρ ἐμπαίζει θεὸς Ἀφροδίτα.

Παράφρασις.

Ἔρως, ἀκατανίκητε εἰς πάσας σου τὰς μάχας,
Ἔρως, πλουσίους τυραννεῖς κ' εἰς τρυφερᾶς παρθένου
ἐνδιατρίβεις παρειὰς κ' εἰς τὰς θαλάσσας τρέχεις
καὶ εἰς καλύβας γεωργῶν, κανεὶς δὲν σ' ἀπουφεύγει,
οὔτε Θεὸς ἀθάνατος οὔτε θνητῶν τὸ γένος,
ἀλλ' ἅπαντες τρελλαίνονται, ὅταν ἐσένα ἔχουν.
Δικαίους παραφέρεις σὺ ἄδικον γνώμην νἄχουν
διὰ κακὰ, σὺ καὶ ἐδῶ τοὺς συγγενεῖς ταράττεις
καὶ εἰς διχόνοιαν αὐτοὺς ἐμβάλλεις καὶ ἐρίζουν.
Νικᾷ ὅμως ὁ ἵμερος ὁ σπινθηροβολίζων
ἐκ τῶν βλεφάρων τῆς καλῆς καὶ θελξικλίνου νύμφης,
διότ' εἶναι συμπάρεδρος θεσμῶν μεγάλων κ' ἔχει
συμπαίζουσαν τὴν ἄμαχον θεὰν τὴν Ἀφροδίτην.

(Μέριμνα)

—o—

ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

(Ἴδε σελ. 357 Α'. Τόμ.)

—

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ,

Ποιηθέντα ὑπὸ τοῦ μουσοτρόφου Μητροπολίτου ἁγ. Ἀγχιάλου κ. Βασιλείου.

—

Ἐπὶ τῆς μεγάλης πύλης τῆς ἐν Πύργῳ νεοδμήτου ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Πιστοὶ ὅσοι πέλετε Τριάδος σεπτῆς θεράποντες,
Κλῆσιν ἀπ' ὀρθονόου δ' ἴσχετε δοξασίης,
Εὐξόμενοι ἱερῷ ἐνὶ οἴκῳ Θειοτόκειο
Ἧμαρ' ἀγείρεσθε πάντα νόῳ καθαρῷ.

Τῷ γὰρ ἔπ' ἐνναέτας Πύργου τοῦ δ' Ἀγχιάλοιο
Ὡς περικαλλέα μιν ζήλῳ εὐσσεβίης
Καίνισαν ἐκ βάθρων, Βασιλείου ἐπ' ἀρχιερῆος,
Δὶς γ' ὀρθωσάμενοι· σκηπτῷ γάρ τ' ἔριπε.
Πρόφρων δ' Ἀγνοτόκεια ὃν υἱέα λίσσετ' ἄνακτα
Εὐχομένοις δόμεναι ἐσθλὰ ἐπουράνια.
Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳωξθ'. δεκεμβρίου γ'.

—

Περὶξ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τῆς αὐτῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας.

Παγκρατέας περ ἔχων, ἄνα Χριστὲ, θρόνους Θεότητος
Καί τε βροτὸς γέγονας Παρθένου ἐξ ἁγνῆς,
Ὄφρα βροτῶν δηλήμονα πάντων δαίμονα πέφνῃς,
Πλάσμα τεῶν χειρῶν σώζων δουλοσύνης.
Δὴ τότε γ' Ἑβραίων γένος ἀγνῶμον κατὰ ῥήτρας
Σῶν ὑποφητάων πήξατο σ' ἐν σταυρῷ
Οὔ τ' ἀέκονθ'. Οὕτω βροτὸς ὥστε παθών τε θανών τε
Ὤλεσσας θάνατον καὶ σίντιν μερόπων.
Τιμίῳ αἵματι δ' αὖ βλύσσαντι τεῆς ἀπὸ πλευρῆς
Τὸν ῥύπον ἐκπλύνας τῆς πάλ' ἀτασθαλίης,
Τὸν Πατέρ' ἱλάσσω χαλεπαίνοντα θνητοῖσιν.
Εἰσόκε δ' ἠέλιος νεύμασ' ἐπαντέλλῃ
Σοῖς, θύειν αἰὲν πιστοὺς τοι ῥύσι' ἄνωγας
Ἱλαστήριά τε, σῶμα τεὸν τ' ἔσθειν.
Τῷ ῥα δὴ ἥδε τράπεζ' ἱερὴ θυτήριόν ἐστι
Καὶ μύστης θρόνος ὅς, Δέσποτα παντοκράτορ.
Ἀλλ' ἐξιλάσκευ δώροις θ' ἁγίοις θυσίῃ τε
Αἵματος ἀγνοτάτῃ, καὶ μνήσκαιο, ἄνα,
Εὐσεβέων βασιλείῃ ἐν ἀγλαῇ οὐρανίῃφι
Καὶ κτιτόρων τε νεὼ τοῦδε τεῆς δόξης
Καὶ μελεδωνήων Βασιλείου τ' ἀρχιερῆος
Πόλλ' ἐλαχίστου, καὶ τέκτονος Ἰωάννου,
Ἔνθα γε πιστοί τοι πίσυνοι βίοτον ζώουσιν
Ἔνθεον, ἀίδιον, τρισμακαριστότατον.
Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳωξθ'. κατὰ μῆνα δεκέμβριον.

—o—

ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΣΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΑΥΤΩΝ.

—

Ἔστιν ὁμολογούμενον ὅτι ἐν γένει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀσιατικοῖς λαοῖς, ἡ ποίησις ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ὡς γλῶσσα πάσης ἐπιστήμης, ἐθεωρεῖτο ὡς βάσις μαθήσεως πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἰδίως τῶν Ἀσιατικῶν, καὶ ἦτον ἐν μεγάλῃ χρήσει. Ἡ ποίησις, τὸ πρότυπον καὶ ἐξοχώτερον προϊὸν τῆς ἀνθρωπίνου διανοίας, ἀπετέλει τὸ ἀντικείμενον πάσης ὑγιοῦς διδασκαλίας, διότι αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ ἐλαττώματα ἑνὸς λαοῦ, ὡς καὶ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ, ἐψάλλοντο δι' ᾀσμάτων. Ὁ ἔρως καὶ ἅπαντα τὰ τῆς παθήσεως ἀντικείμενα ἐγράφοντο διὰ στίχων. Διὰ τῆς ποιήσεως ἐγράφη ἡ Θεολογία, ἡ Φιλοσοφία, ἡ Γραμματικὴ καὶ Ῥητορικὴ καὶ ἐν γένει πᾶν εἶδος Φιλολογίας. Ἡ ποίησις ἐν τῇ Ἀραβίᾳ δὲν διετήρησε τὴν ἰσχυρὰν αὐτῆς πρωτοτυπίαν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις τόποις, ἔνθα ἡ Ἀραβικὴ γλῶσσα διεδόθη καὶ ἐξηπλώθη μετὰ τοῦ Ἰσλὰμ, ἀφ' οὗ χρονολογοῦνται αἱ ἀρχαιότεραι συλλογαὶ τῆς ποιήσεως, καὶ ἰδίως τῶν ᾀσμάτων. Τοιαύτη συλλογὴ, καὶ μάλιστα πρώτη, ἀναφέρεται ἡ τοῦ Σεπάϊ-Μοαλλακάτ, ἥτις θεωρεῖται ὡς συλλογὴ τῶν ὡραιοτέρων τεμαχίων τῆς ποιήσεως. Αἱ συλλογαὶ τῶν ποιημάτων ἦσαν συνήθως δύω εἰδῶν: ἢ ἐκδότου τινὸς, ἢ ὁλοκλήρου τινὸς φυλῆς, καὶ τότε ἔφερον τὸ ὄνομα Διβάν· ἐκ τῶν τοιούτων Διβὰν πολλάκις ἐσχηματίζετο ὁ κλάδος πάσης ἱστορικῆς ἐπιστήμης. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω συλλογῶν ὑπάρχει εἰσέτι ἡ Ἰσαάρουλ Χαμασσᾶ, ἥτις συνίσταται ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα τεμάχια τῶν ὡραιοτέρων ποιημάτων. Ἡ Ἑλσελλάμουλ Μουρουὺκ (ἀδαμάντινος κλίμαξ), ἥτις περιέχει κανόνας τοῦ σκέπτεσθαι ἤτοι τῆς λογικῆς, τοῦτο τὸ πόνημα θεωρεῖται ἓν τῶν καλητέρων ποιητικῶν ἀριστουργημάτων. Παραλείποντες τοὺς διαφόρους ποιητὰς τῆς Ἀραβίδος φωνῆς, εἴπωμεν ὅτι ἐν τῇ Ἀραβικῇ ποιήσει ἐξέχει τὸ ὕψος καὶ μεγαλεῖον, ἅπερ πολλάκις καταφθάνουσιν εἰς τὰ ὕπατα ὅρια τῆς δαιμονίου Ἀσιατικῆς φαντασίας. Ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ γλώσσῃ ὑπάρχει τόση καταπληκτικότης καὶ ὑπεροχὴ ὕψους καὶ μεγαλείου, ὅσον ἐν τῇ Ἀραβικῇ, ἥτις ἀνέρχεται εἰς τὴν πρώτην βαθμίδα τοῦ ὕψους μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ νέων γλωσσῶν.

Ἡ Περσικὴ ποίησις, οὐδόλως ὑπολειπομένη τοῦ ὕψους καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἀραβικῆς, διακρίνεται ἰδίως διὰ τὴν ἀνθηρότητα τῶν ἰδεῶν καὶ ἐκφράσεων, διὰ τὴν καλλονὴν τῶν μεταφορῶν καὶ διὰ τὸ γλαφυρὸν καὶ ἐναρμόνιον. Τοιοῦτοι ἔνδοξοι Πέρσαι ποιηταὶ ἀναφέρονται ὁ Φιρδουσῆς, Ἐνδερῆς, Νιζαμῆς, Δζαμῆς καὶ Χαφήζ. Κρίνοντες περιττὸν τὸ νὰ ἀριθμήσωμεν καὶ ἑτέρους πολυπληθεῖς αὐτῶν ποιητὰς, ἀναφέρομεν ἐξόχως τὸν περιώνυμον ἠθικολόγον Σααδῆν, ἀκμάσαντα περὶ τὰ 1175 μ. Χ. οὗτος ἐν γένει ἐν τοῖς πολλοῖς καὶ διαφόροις αὐτοῦ ἔργοις ἐξέχυσε λάβρον τὸν χείμαρρον τῆς ποιητικῆς φαντασίας του. Συνέγραψε πολλὰ ἐλεγεῖα (Κασιδδὲ), ἐπιτάφια (Μερασοὺ), ᾠδὰς (Γαζὲλ), διάφορα θρησκευτικὰ καὶ μυστηριώδη ποιήματα καὶ τεμάχια, ποικίλα (Μιλαμαὰτ) καλούμενα. Ταῦτα δὲ πάντα εἰσὶν εἰς δίστιχα καὶ τετράστιχα καὶ σύγκεινται ἔκ τε τῆς Ἀραβικῆς καὶ Περσικῆς γλώσσης, ὧν ἦτο οὗτος ἐγκρατής.

Ἐκ τῶν ἁπάντων αὐτοῦ, καλουμένων ὑπὸ τῶν Περσῶν τιμητικῶς Νεμικτάη Σουαρρὰ (Ἀλατοδοχεῖον τῶν ποιητῶν), ἐξέχειτὸ θελκτικώτατον Γκιουλιστὰν (Ῥοδὼν ἢ Ῥοδόκηπος), ἐν ᾧ ἀνευρίσκει τις πολλοὺς μαργαρίτας, κεκαλυμμένους ὑπὸ τὸν πέπλοντῆς ἀλληγορίας καὶ μεταφορᾶς, καὶ θαυμάζει τὴν ἐν αὐτῷ βασιλεύουσαν γοητευτικὴν ποικιλίαν. Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ὑπάρχουσιν ἀξιόλογα γνωμικὰ, φιλοσοφικὰ ἀποφθέγματα, ἱστορικὰ ἀνέκδοτα, συντείνοντα εἰς τὸν βίον ἐν γένει καὶ πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων παντὸς Κράτους, καὶ ταῦτα πάντα παρυφασμένα κομψῶς τε καὶ χαριέντως διὰ τῆς ἁρμονίας τῆς ποιήσεως καὶ ποικιλίας τοῦ πεζοῦ λόγου.

Ἐγκαταλείποντες τὴν μετάφρασιν τῶν ὑψηλοτέρων καὶ ἐκλεκτοτέρων τοῦ Σααδῆ τεμαχίων, ὧν τὴν δημοσίευσιν ἐπιφυλαττόμεθα ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ, περιοριζόμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν νῦν ἐν χρήσει μέτρων τῆς Περσικῆς γλώσσης. Τὰ διάφορα μέτρα ταύτης ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἀραβικῆς ποιήσεως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ βασιλέως Τζεμσίτ. Ταῦτα πρῶτον ἐφήρμοσεν ὁ Φιρδουσῆς ἐν τῷ περιωνύμῳ αὐτοῦ συγγράμματι, καλουμένῳ Σαχναμὲ (ἡγεμονικὸν), ὅπερ ἐγράφη ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Περσικῇ γλώσσῃ, ἥτις ἐστὶ πάντῃ ἀνάμικτος Ἀραβικῶν λέξεων. Ἡ δὲ τετρακτὺς τῶν κορυφαίων Περσῶν δραματικῶν ποιητῶν σύγκειται ἐκ τοῦ Φιρδουσῆ, Ἐνδερῆ, Νιζαμὴ καὶ Σααδῆ τοῦ Σιραζῆ.

Περὶ τῆς Ἀραβικῆς καὶ Περσικῆς προσῳδίας σημειωτέον, ὅτι

τόνος καὶ τονισμὸς δὲν ὑπάρχει καὶ ὁ τόνος ἰσοδυναμεῖ τῷ χρόνῳ. Τὰ εἴδη τῶν μέτρων Ἀραβιστὶ καλοῦνται ὡς ἀκολούθως: 1) Τὸ Χεζεὲζ, περιέχον πέντε ἄλλα εἴδη. 2) Τὸ Ῥέμλ, περιέχον τρία εἴδη. 3) Τὸ Μενζαρὶ, ἓν εἶδος. 4) Τὸ Μουνσερὶχ, ὅπερ συνήθως ἔχει βραχεῖς πόδας. 5) Τὸ Μουτζετίς. 6) Τὸ Χαφίφ. 7) Τὸ Μουτεκαρὶπ, ὅπερ ἐν τῇ Ἀραβικῇ προσῳδίᾳ σύγκειται ἐκ τῆς λέξεως τετράκις Φάϊλουν. 8) Τὸ Σεριΐ. 9) Τὸ Ῥονπαΐ (τετράστιχον).

Προσεχῶς θέλομεν δημοσιεύσει μετ' ἀκριβοῦς ἐξηγήσεως τὸ διάγραμμα τῶν ἀνωτέρω μέτρων πρὸς πλείονα διασάφησιν.

ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

—o—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. Εὐαγγελικὸς Κήρυξ, σύγγραμμα Θεολογικὸν, ποιμαντορικὸν καὶ παιδαγωγικὸν, περιλαμβάνον ἐνίοτε φιλολογικὰς καὶ φιλοσοφικὰς πραγματείας, ἐκδιδόμενον κατὰ διμηνίαν ἐν δυσὶν ὁμοῦ φυλλαδίοις, ὑπὸ Κωνσταντίνου Κοντογόνου καὶ Νικηφόρου Καλογερᾶ ἀρχιμανδρίτου, καθηγητῶν τῆς Θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ, καὶ Ἀριστείδου Σπαθάκη, καθηγητοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ῥιζαρείῳ σχολῇ. Περιόδου Β'. ἔτος Α'. 1869, ἐν Ἀθήναις. Σελ. 1—578. Τιμὴ τῆς ἐτησίας συνδρομῆς, προπληρωτέα, ἐντὸς μὲν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, δραχμ. 12, ἐκτὸς δὲ, 16.

—o—

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Νεκρολογία παρθένου.

Οἱ ἄγγελοι ἐπισκέπτονται, ἀλλὰ δὲν κατοικοῦσι τὴν γῆν. Παρθένος, ὡραία τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, πλήρης χαρίτων, ὑπόδειγμα χριστιανικῶν ἀρετῶν, φιλομαθὴς, εὐγενὴς καὶ εὐαίσθητος, τοῦ ἔαρος δρόσος, ἡ . . . τὸν κόσμον μόλις ἐπισκεφθεῖσα, ἀνέβη εἰς τὴν αἰωνίαν αὐτῆς κατοικίαν. Ὁ παράδεισος, ζηλότυπος τοῦ ἀγγέλου του, ταχέως λίαν μᾶς ἐστέρησεν αὐτοῦ.

Ἐπιτάφιος λόγος πατρὸς πρὸς υἱόν.

Ἀποθανόντος ἐν Παρισίοις νέου τινὸς, ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὀνομαστὸς ἔμπορος, ἐξεφώνησεν ἐνώπιον πλήθοντος ἀκροατηρίου ἐπὶ τοῦ μόλις σκεπασθέντος τάφου τοῦ υἱοῦ του τὸν ἑξῆς λόγον, πρότυπον ἀρχαϊκῆς αὐστηρότητος.

«Κύριοι!

Ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἤδη ἔθαψαν, εἶναι υἱός μου. Ἦτο νέος ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, καλῶς κατὰ τὸ σῶμα συγκεκροτημένος, ὥστε ἐδύνατο ἐπὶ ἑκατὸν νὰ ζήσῃ ἔτη· ἀλλ' ἡ κακὴ αὐτοῦ διαγωγὴ, ἡ μέθη καὶ ἡ μᾶλλον κραιπαλώδης ἀκολασία του τὸν κατήντησεν, ὡς βλέπετε, ἐδῶ τόσῳ πολὺ προώρως.

Εἴθε τοῦτο, κύριοι, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα εἰς ὑμᾶς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν.

Ἀπέλθωμεν ἐντεῦθεν. . . .»

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(τοῦ ΙΓ'. Τεύχους).

Ἀδαμάντιος Κοραῆς (Ἀπάνθισμα ἐκ τῶν εἰς τοὺς λόγους Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος σημειώσεων). Σελ. 3—5

Ὀλίγα περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν Ἰρβιγγιανῶν. » 5—12

Κανονισμὸς περὶ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. » 13—17

Φιλολογικὰ (Τραγῳδίαι Σοφοκλέους). » 17—19

Συλλογὴ νεωτέρων Ἑλληνικῶν ἐπιγραμμάτων (Ἀγχιάλου Μητροπολίτου εἰς τὴν ἐν Πύργῳ ἱερὰν Ἐκκλησίαν). » 19—20

Ὀθωμανικὴ Φιλολογία (Περὶ τῆς Ἀροβικῆς καὶ Περσικῆς ποιήσεως καὶ τῶν μέτρων αὐτῶν). » 21—23

Βιβλιογραφία (Εὐαγγελικὸς Κήρυξ). » 23

Ποικίλα (Νεκρολογία παρθένου — Ἐπιτάφιος λόγος πατρὸς πρὸς υἱόν). » 23—24

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΙΑ'. 1870.

Μαΐου 15.

ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΙΡΒΙΓΓΙΑΝΩΝ.

(Συνέχ. σελ. 12).

Ταῦτα καὶ ἄλλα, ὅσα τοιαῦτα λέγουσιν οἱ Ἰρβιγγιανοὶ περὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου, ἀναγινώσκοντες, νομίζομεν τῇ ἀληθείᾳ ὅτι ἀκούομεν ἱεροκήρυκά τινα διδάσκοντα ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος. Αἱ παρατηρήσεις αὗται τοῦ Ἰρβιγγιανισμοῦ δὲν εἶναι βέβαια πᾶσαι ἐκ τοῦ ἀέρος εἰλημμέναι, πολλαὶ ἐξ αὐτῶν βασίζονται ἐπὶ πραγμάτων καὶ γεγονότων, καί τοι ὑπὲρ τὸ δέον γενικεύονται. Ὅτι οἱ νεώτεροι χρόνοι ἔπαθον καὶ πάσχουσι κατὰ τὴν θρησκείαν, τοῦτο οὐδεὶς οὔτε ἀγνοεῖ, οὔτε ἀρνεῖται· ὥστε κατὰ τοῦτο οἱ Ἰρβιγγιανοὶ φρονίμους μὲν παρατηρήσεις ἐπιφέρουσι, δὲν λέγουσιν ὅμως καί τι νέον· ἄξιον ὅμως σημειώσεως εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ λέγουσι περὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι πᾶσα ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἤδη ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων, ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῆς, εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς οὐσιώδη ἐλαττωματικὴν κατάστασιν. Ὅ,τι παρετήρησαν οἱ Ἰρβιγγιανοὶ ἐν τῷ θρησκευτικῷ καὶ ἠθικῷ βίῳ τοῦ *περὶ αὐτοὺς κόσμου*, ἀπέδωκαν εἰς σύμπαντα τὸν Χριττιανικὸν κόσμον τῶν νεωτέρων χρόνων, δὲν ἠρκέσθησαν δὲ εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἀνατρέχοντες εἰς τὰ ὀπίσω, εὗρον *ἀπάντων τῶν αἰώνων καὶ τῶν καιρῶν τὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἐγκληματικὴν καὶ ἐλαττωματικὴν κατάστασιν.* Ὁ τύπος τῆς ἁγιότητος καὶ τελειότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὁποῖον αὐτοὶ ἐμόρφωσαν αὐτὸν, ἀπαντᾶται μόνον ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἐπὶ μικρὸν μόνον χρόνον· διότι ὁ νέος Ἰσραήλ, ζώντων ἔτι τῶν πρώτων τοῦ Κυρίου μαθητῶν, παρεξετράπη, ὡς λέγουσι, καὶ κατεφρόνησε τὰς ἐντολὰς τῆς Καινῆς Διαθήκης. Αἱ ἁμαρτίαι τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἦσαν ἡ ἀπιστία, ἡ ἐλ-

λειψις τῆς ἀγάπης, ἡ ἀπείθεια καὶ αἱ διχόνοιαι· *ἕνεκα τούτων ἀφεῖλεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ τὸ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα καὶ πάντα τὰ λοιπὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος*, δι' ὧν ἐζωογονεῖτο ἡ Ἐκκλησία τῶν πρώτων χρόνων, καὶ ἀνέβαλε τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ ἐπ' ἀόριστον. Οἱ προεστῶτες καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἀμέσως μετὰ τοὺς Ἀποστόλους Ἐκκλησίας ἦσαν, λέγουσιν οἱ Ἰρβιγγιανοί, ἀξιοθαύμαστοι καὶ σεβαστοὶ διὰ τὴν ἐμμονὴν αὐτῶν ἐν τῇ Ἀποστολικῇ διδασκαλίᾳ· ἡ πίστις καὶ οἱ ἆθλοι τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους μαρτύρων ἐκπλήττουσι τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐν γένει αἱ προσπάθειαι τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης ἵνα φυλαχθῇ ἁγία καὶ ἄμωμος καταισχύνουσι τὴν ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν τῶν μετέπειτα χρόνων, οὐχ ἧττον ὅμως λείπει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ἡ ἐπίγνωσις τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ παρελθόντος. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη δὲν συναισθάνεται ὅτι *στερεῖται τὸ τέλειον μέτρον τῆς θείας χάριτος, καθιεροῖ τὴν ἐξάλειψιν τοῦ Ἀποστολικοῦ τάγματος, δικαιολογεῖ τὴν ἔλλειψιν τῶν παντοδαπῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγ. Πνεύματος, καὶ ἀποδιοπομπεῖται πᾶσαν προσδοκίαν περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ Κυρίου.*

Ἡ Ἐκκλησία λοιπόν, κατὰ τοὺς Ἰρβιγγιανούς, ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων δὲν εἶναι πλέον τοιαύτη, οἵα ἦν ἐπὶ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς συστάσεως αὐτῆς. Οἱ Ἰρβιγγιανοὶ δὲν ἀρκοῦνται εἰς τὰ τρία μόνον ἀξιώματα, τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ διακόνου· κατ' αὐτούς, ἵνα ἔχῃ ἡ Ἐκκλησία τὸ πλήρωμα τοῦ ἁγ. Πνεύματος (Πράξ. **4, 31. 10, 44—46. 19, 6.**), καὶ ἵνα προάγηται ἐν τῇ γνώσει καὶ ἐν τῇ πίστει, ἀνάγκη ἵνα ᾖ τοιαύτη, οἵα ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ, ἀνάγκη ἵνα ἔχῃ καὶ Ἀποστόλους, προφήτας, Εὐαγγελιστὰς καὶ πάντα τὰ ἄλλα χαρίσματα καὶ τὰς διακονίας, ὅσας εὑρίσκομεν ἐν τῇ πρώτῃ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ (Α. Κορινθ. **12, 7—11. 14, 5.** Ῥωμ. **12, 4—8.** Ἐφεσ. **4, 11** κτλ.). Ἄνευ τούτων ἡ Ἐκκλησία στερεῖται τῶν οὐσιωδεστέρων ὀχετῶν τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐπομένως δὲν δύναται εἰμὴ νὰ χωλαίνῃ. Τὰ χαρίσματα τοῦ Κυρίου εἶναι ἀμετάβλητα, λέγουσιν οἱ Ἰρβιγγιανοί· πάντα, ὅσα ἀπ' ἀρχῆς ἔδωκεν ὁ Κύριος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, ἔδωκεν ὅπως διατηρηθῶσιν εἰς τὸν αἰῶνα. Οὐδὲ ἀπαντᾷ πουθενὲν ἐν τῇ Γραφῇ ἴχνος περὶ ἰδιαιτέρων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταγμάτων ἢ χαρισμάτων, τὰ ὁποῖα ὤφειλον μετά τινα καιρὸν νὰ ἐκλείψωσι. Τούναντίον, ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ἀναγινώσκομεν (Ἐφεσ. 4, 11) ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκε τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς Εὐαγγελιστὰς, τοὺς Ποιμένας, τοὺς Προφήτας κτλ. «πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, *μέχρι καταντήσωμεν* οἱ πάντες εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ». Τοῦτο δὲ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τῶν ἄλλων χαρισμάτων (ἀ. Κορ. 12). Ἡ δὲ αἰτία, δι' ἣν ἐξέλιπον ὕστερον ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὰ πολλὰ καὶ διάφορα χαρίσματα, καὶ μάλιστα ὁ σύλλογος τῶν Ἀποστόλων, εἶναι αἱ ἁμαρτίαι τῆς Ἐκκλησίας· καθὼς πάλιν ἡ ἔλλειψις τοῦ Ἀποστολικοῦ ἀξιώματος καὶ τῶν λοιπῶν ἀμέσων τοῦ Πνεύματος χαρισμάτων εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἐπ' ὀλίγον καὶ βαθμηδὸν μετὰ ταῦτα ἐπελθούσης θλιβερᾶς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ καὶ σήμερον ἔτι διατελεῖ.

Ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις ἡ μέθοδος τοῦ σκέπτεσθαι εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ Προτεσταντική, ἣν ἐπὶ τέσσαρας ἤδη περίπου αἰῶνας μεταχειρίζεται ὁ Διαμαρτυρόμενος τῆς Δύσεως κόσμος, οὐδόλως βέβαια σὲ λανθάνει· ἡ σκέψις ὅμως τῶν Ἰρβιγγιανῶν κέκτηται, ὡς παρατηρεῖς, καί τι ἰδιάζον, τὸ μὲν, ὅτι τὴν ἐπαγωγὴν αὐτῆς ἐπεκτείνει καὶ *μέχρι τῶν ἡμερῶν τῶν Ἀποστόλων*, τὸ δὲ, ὅτι αἱ ἁμαρτίαι τῶν κατὰ μέρος μελῶν τῆς Ἐκκλησίας στεροῦσιν αὐτὴν τῆς ζωοπαρόχου χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναβάλλουσι τὴν δευτέραν τοῦ Κυρίου παρουσίαν. Ἀπορῶ τῇ ἀληθείᾳ πῶς σκέπτονται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι. Ὅτι μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν πρώτων χρόνων τῆς συστάσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας πολλοὶ παρεξετράπησαν τῆς εὐθείας ὁδοῦ καὶ εἰς μεγάλας ὑπέπεσον πλάνας καὶ πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἐτάραξαν, ὅτι καὶ ὁλόκληροι ὕστερον κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι τοῦτο αὐτὸ ἔπαθον (διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ Θεὸς οὐδένα βιάζει, ὁ δὲ ἄνθρωπος καὶ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ εἶναι ἐλεύθερος), ὑπάρχει γνωστὸν καὶ παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενον. Ὅτι ὅμως, ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν τούτων, ὁ Θεὸς ἐγκατέλιπε τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ ἐστέρησεν αὐτὴν τὸ τέλειον μέτρον τῆς θείας χάριτος, τοῦτο τίς, καὶ ἐπιτροχάδην ἀναγνοὺς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, δὲν θεωρεῖ ὡς ἐναντία βαῖνον τῶν λόγων τοῦ Κυρίου καὶ ἐπομένως ψευδές; ὁ Κύριος λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ Ἀποστόλοις καὶ πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς πιστοῖς ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ τὸ Πανάγιον αὐτοῦ Πνεῦμα ἔσονται μετ' αὐτῶν *ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος*. Ὁ αὐτὸς λέγει ἀλλαχοῦ περὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, ὅτι *καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς*· ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησίαν *στύλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας καὶ νύμφην τοῦ Χριστοῦ ἁγίαν καὶ ἄμωμον, μὴ ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα*, καὶ ὅμως, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν καλῶν Ἰρβιγγιανῶν, μόλις πεντήκοντα ἔτη ἐπέζησεν ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διότι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς ἐστέρησαν αὐτὴν τῶν θείων χαρίτων. Τῇ ἀληθείᾳ ἡ διδασκαλία αὕτη, ἀναπτυσσομένη ἀκριβῶς καὶ συνεπῶς, ἐκμηδενίζει ἐξ ὁλοκλήρου, ὡς εἰπεῖν, τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀλλ' ἐὰν αἱ παρατηρήσεις τῶν Ἰρβιγγιανῶν ἀληθεύωσι, τότε ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσι νὰ ὁμολογήσωσιν οὗτοι ὅτι καὶ ἡ κατ' αὐτοὺς νεόφυτος Ἐκκλησία στερεῖται τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, διότι καὶ εἰς αὐτὴν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν τῶν ἰδίων, ὡς ἐντοῖς ἔμπροσθεν εἴδομεν, εἰσεχώρησεν ἡ ἀπιστία, ἡ πλάνη, ἡ ὑπόκρισις, ἡ ἀπείθεια καὶ ἡ διχόνοια· ἢ ἄλλως, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι, ἐν τῇ ἀνεγέρσει τῆς Ἐκκλη-

σίας αὐτῶν, νέαι συμφωνίαι καὶ συνθῆκαι ἐγένοντο μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἔπειτα οἱ Ἰρβιγγιανοὶ δὲν λύουσιν ἡμῖν τὴν ἀπορίαν, διατί, ἐὰν οὕτως ἀληθῶς εἶχε τὸ πρᾶγμα, ὡς αὐτοὶ διϊσχυρίζονται, διατί οἱ Ἀπόστολοι ἀποθνήσκοντες νὰ μὴ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν τῶν πιστῶν εἰς τὰς ἐλλείψεις ταύτας, διατί νὰ μὴ παραγγείλωσιν εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ δέωνται ὅπως ἀναστήσῃ ὁ Θεὸς Ἀποστόλους καὶ Προφήτας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ του, ἀφοῦ ἄνευ τούτων ἡ Ἐκκλησία ἔμελλε νὰ περιέλθῃ εἰς οἵαν βλέπουσιν αὐτὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν οἱ Ἰρβιγγιανοί· πρὸς τούτοις δὲν ἐξηγοῦσιν εἰς ἡμᾶς σαφῶς τί πλέον τῶν ποιμένων καὶ διδασκάλων καὶ οἰκονόμων τῶν μυστηρίων τοῦΘεοῦ θὰ εἶχον οἱ Ἀπόστολοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ Ἰ. Χριστὸς λέγει σαφῶς, ὅτι πάντα, ὅσα ἤκουσεκαὶ ἔλαβε παρὰ τοῦΠατρὸς αὐτοῦ, ἐφανέρωσε καὶ παρέδωκε τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, ἵνα καὶ αὐτοὶ διδάξωσιν ἄλλους, καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου διαβεβαιοῦσιν ἡμᾶς ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν Γραφαῖς, ὅτι πάντα ἀνελλλιπῶς παρέδωκαν ἡμῖν, ὥστε μένει ἄγνωστον ἀληθῶς ὁποῖον ἔμελλεν εἶναι τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων ἐν τῇ μετὰ ταῦτα Ἐκκλησίᾳ, ἥτις, στερηθεῖσα αὐτοὺς, ἐστερήθη, ὡς δοξάζουσιν οἱ Ἰρβιγγιανοὶ, τοῦ οὐσιωδεστέρου ὀχετοῦ τῆς θείας χάριτος, διότι ποτὲ δὲν πιστεύομεν ὅτι οἱ Ἰρβιγγιανοὶ φρονοῦσιν ὅτι ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ,ἣν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐναπεταμιεύσαντο ἐν ταῖς ἱεραῖς δέλτοις τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὑπάρχει ἀτελής· τοιοῦτόν τι ἐδόξαζον τὸ πάλαι οἱ περὶ τὸν Μοντανὸν, οἱ δὲ ἡμέτεροι Ἰρβιγγιανοὶ οὐδαμοῦ σημειοῦσιν ἡμῖν τὴν ὀρθοδοξίαν τοῦ αἱρεσιάρχου τούτου. Ἐὰν δὲ καὶ τοῦτο ἐλέχθη παρὰ τῶν ἀρχαίων, ὅτι τὰ χαρίσματα τῆς προφητείας, τῆς ἀμέσου θείας ἐλλάμψεως, τῆς ἰσχύος καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τὰ ἄλλα παραπλήσια, δι ὧν πολλοὶ ἐπὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ φωτιζόμενοι καὶ ἐνισχυόμενοι ἄνωθεν, ἀμέσως παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐκήρυττον τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι τῆς πίστεως ἐγίνοντο· ἐὰν, λέγομεν, ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, ὥσπερ καὶ σήμερον ἔτι λέγεται ὑπὸ τῶν ὀρθῶς κατανοούντων τὸ ἔργον τῆς θείας οἰκονομίας, ὅτι τῶν χαρισμάτων τούτων ἀνάγκην δὲν εἶχε πλέον ἡ Ἐκκλησία ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, ὁπότε ἠνδρώθη, μήπως δὲν εἶναι ἀληθές;Ἀφοῦ ἡ θεία Ἀποκάλυψις παρετέθη ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ἐπληθύνθη καὶ πάντες ἐδιδάσκοντο ἢ ἠδύναντο διδάσκεσθαι ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, πρὸς τί πλέον ἡ ἄμεσος τοῦ Θεοῦ ἔλλαμψις καὶ ὁ θαυμάσιος φωτισμός ; καί τοι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ οὐδέποτε ἠρνήσατο ὅτι ἐν ἀνάγκῃ ὁ Θεὸς οὐδιέλιπεν οὔτε διαλείπει ἐνεργῶν τὰ χαρίσματα ταῦτα καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἔργα πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. — Ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου λέγουσιν οἱ Ἰρβιγγιανοὶ, καὶ ἐν τούτοις, ἐκ πλάνης ἀναχωροῦντες, εἰς πλάνην καταλήγουσιν. Οἱ Ἰρβιγγιανοὶ πιστεύουσι, καθὼς ἄλλοτε οἱ Χιλιετῖται, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ἔλευσιν ταύτην προσεδόκων, λέγουσι, καὶ αὐτοὶ

οἱ Ἀπόστολοι, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν φέρουσι τὰ χωρία Α'. Θεσσ. 2, 19. 4,13—18. Β'. Θεσσ. 2, 3, Β'. Κορινθ. 5, 1—4. Φιλιπ. 3, 21. Πράξ. 3. 19 11,1. Α'. Κορινθ. 1,7. Α'. Θεσσ. 1,10. «Καθὼς δὲ ὁ Μωϋσῆς. ;), οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ νέου Ἰσραὴλ, ἀπέθανον πρὶν ἴδωσι τὴν λαμπρὰν τοῦ Κυρίου ἡμέραν». Ἀλλ' οὐκ ἔστινἀληθὲς ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐγίνωσκον ὅτι μετ' οὐ πολὺ γενήσεται ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου, διότι περὶ τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Κύριος σαφῶς αὐτοῖς εἶπεν ὅτι μόνον ὁ Πατὴρ αὐτοῦ γινώσκει αὐτήν· ἐὰν δὲ ὁ μακάριος Ἀπόστολος Παῦλος ὁμιλῇ περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Κυρίου παρουσίας, ὡς μετ' οὐ πολὺ γενησομένης, ὁμιλεῖ οὕτως, ἐπειδὴ οὐδ' αὐτὸς ἐγίνωσκε τὸ πότε ἔσται ἡ παρουσία αὕτη· ἄλλως τε δι' ἕκαστον Χριστιανὸν ἡ παρουσία αὕτη συμβαίνει εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ὅπως διὰ πάντας συμβήσεται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰρβιγγιανοὶ δὲν παρῆλθον πολλὰ ἔτη καὶ ἐνόησαν τὴν πλάνην αὐτῶν. Ἐν τῷ προσκηνίῳ τῶν νέων αὐτῶν ἀποκαλύψεων ἵστατο κατ' ἀρχὰς καὶἡ ἐπαγγελία τῆς ὅσον οὔπω προσεγγιζούσης δευτέρας τοῦ Κυρίου ἐλεύσεως. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν βεβαιότατοι οἱ Ἰρβιγγιανοὶ ὅτι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ, ἀλλ' ὅτι πάντες θὰ ἐπέζων τῆς δευτέρας τοῦ Κυρίου παρουσίας. Ἀφοῦ ὅμως ὁ θάνατος πολλοὺς ἐκ τῶν Ἰρβιγγιανῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν Ἀποστόλων αὐτῶν, ἀφήρπασεν, ἡ πεποίθησις αὐτῶν ἠλλοιώθη· καὶ νῦν λέγεται ἁπλῶς, ὅτι μόλις ἐγεννήθησαν οἱ τὴν ἕω ὀψόμενοι τῆς τοῦ αἰῶνος τούτου συντελείας, ἣν οὐδεὶς γινώσκει ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ ἔρχεται. Ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου ἄρχεται μὲ τὴν πρώτην ἀνάστασιν (Ἀποκαλ. 20, 5) καὶ τὴν ταὐτοχρόνως γενησομένην ἀλλοίωσιν τῶν ζώντων ἁγίων (τῶν φρονίμων παρθένων, τουτέστι τῶν Ἰρβιγγιανῶν), οἵτινες ἁρπαγήσονται ἐν νεφέλαις καὶ σὺν Κυρίῳ ἔσονται ἐν ὑψηλῷ τινι τόπῳ, ὅπου μετ' αὐτοῦ φαγοῦνται τὸ γαμήλιον δεῖπνον τοῦ ἀρνίου. Καὶ οὗτοι μὲν ἔσονται ἐν ἀσφαλείᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι Χριστιανοὶ (αἱ μωραὶ παρθένοι) καταδιωχθήσονται σφοδρῶς ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, καὶ μόνον ἐκεῖνοι ἐξ αὐτῶν σωθήσονται, ὅσοι τὸ μέγα καὶ σκληρὸν ὑποστήσονται μαρτύριον. Μετὰ τὴν ἐντελῆ, εἰ καὶ βραχυχρόνιον, νίκην τοῦ Ἀντιχρίστου ἐμφανισθήσεται ὁρατῶς ὁ Κύριος ἐν μέσῳ τῶν δικαίων, ἡ βασιλεία τοῦ Ἀντιχρίστου καταλυθήσεται, ὁ Σατανᾶς δεσμευθήσεται, οἱ δὲ ἅγιοι συμβιώσουσι καὶ συμβασιλεύσουσι μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ *χίλια ἔτη* ἐν τῇ ἀπὸ τῆς ἀρᾶς ἀπαλλαχθησομένῃ γῇ. Μετὰ ταῦτα λυθήσεται πάλιν ὁ Σατᾶν ἐπὶ μικρὸν χρόνον καὶ δι' αὐτοῦ μέγα μέρος τῶν ἁγίων πεσεῖται· ἐπὶ τέλους ἀρθήσεται ἀπὸ τοῦ μέσου ὁ Σατανᾶς καὶ γενήσεται ἡ δευτέρα ἀνάστασις καὶ ἡ τελευταία κρίσις τοῦ κόσμου. Ὀρθὴ εἶναι ἡ ἰδέα, ἣν ἔχουσιν οἱ Ἰρβιγγιανοὶ περὶ τῆς Ἐκκλησίας καθόλου. Κατ' αὐτούς, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁρατὴ καὶ οὐχὶ ἀόρατος· εἶναι τοιαύτη, ὁποία καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων Ἀποστολικῶν χρόνων, ἔχει Ἱεραρχίαν,

ἥτις ὑπάρχει οὐχὶ ἀνθρωπίνῳ, ἀλλὰ θείῳ δικαιώματι καὶ κατὰ θείαν ἐν τολὴν καὶ διάταξιν. Ἐνὶ λόγῳ, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐνόργανόν τι σῶμα, συνεστάμενον ἐκ διαφόρων μελῶν. ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, διακονούντων τε καὶ διακονουμένων. Οἱ δὲ τὰς διαφόρους διακονίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονοῦντες καλοῦνται καὶ καθίστανται ἐν τῇ διακονίᾳ οὐχὶ ὑπὸ τῆς κοινότητος, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ λειτουργῶν. Ἰδοὺ τί λέγει περὶ τῶν ἄλλως πως φρονούντων ὁ ἀνωτέρω προμνημονευθεὶς Βοέμιος. « Πολλοὶ τῶν καθ' ἡμᾶς Χριστιανῶν, ἐπὶ βαθείᾳ γνώσει τῶν ἱερῶν Γραφῶν σεμνυνόμενοι, θεωροῦσι τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων ὡς χάος, ὅπερ νῦν μὲν ταύτην, νῦν δὲ ἐκείνην, νῦν δὲ οὐδεμίαν μορφὴν καὶ εἶδος εἶχε· θεωροῦσιν αὐτὴν ὡς ὁμάδα ἀνθρώπων εὐσεβῶν, ἐν ᾗ πᾶσα διαφορὰ καὶ διάκρισις βαθμοῦ καὶ διακονίας εἴτε παντάπασιν ἔλειπεν, εἴτε τὸ πολὺ δὲν ἦτο εἰμὴ ἀνθρωπίνης ἐκλογῆς καὶ συμφωνίας ἀποτέλεσμα, ἐν ᾗ οὐδεὶς λόγος ἠδύνατο νὰ γείνῃ περὶ ἐπιτετραμμένων ἄνωθεν, περὶ ταγμάτων καὶ διακονιῶν, περὶ τάξεως καὶ ὑποταγῆς, περὶ κυβερνώντων καὶ κυβερνωμένων, περὶ δόσεως καὶ λήψεως. Ἀλλ' οἱ οὕτω φρονοῦντες γίνονται δῆλοι ὅτι ὀλίγον ἐνέκυψαν εἰς τὰς θείας Γραφὰς, ἢ ὅτι, ἀντὶ τοῦ θυσιάζειν εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τὰς οἰκείας θεωρίας καὶ τὰ ὑφιστάμενα παντοῖα Ἐκκλησιαστικὰ συστήματα, προτιμῶσι νὰ ὑποστηρίζωσιν αὐτὰ ὡς καθαρὰν καὶ θείαν ἀλήθειαν. Ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία οὐ μόνον ὑπερβαίνει πᾶν ὅ,τι ἡ ἱστορία διηγεῖται περὶ τῆς μετὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς χρόνους ὀργανικῆς ἑνότητος καὶ στερρότητος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ οἰκοδομήματος, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ, ὅσα ἀπαντῶμεν ἐν ταῖς Ἐπισκοπικαῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Β'. καὶ Γ'. αἰῶνος περὶ ὑπουργημάτων καὶ διακονιῶν, δὲν εἶναι εἰμὴ τὰ ἀσθενῆ καὶ ἠκρωτηριασμένα λείψανα τῶν κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς χρόνους ὑπαρχόντων ποικίλων Ἐκκλησιαστικῶν διακονημάτων καὶ χαρισμάτων, ἐν οἷς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἐμφανίζεται ὡς τὸ ἀντίτυπον, ἢ μᾶλλον, ὡς τὸ ἀρχέτυπον τῆς θαυμασίας κατασκευῆς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος » (αὐτόθ. σελ. 118).

Ἑκάστη Ἐκκλησία ἢ κοινότης τῶν Ἰρβιγγιανῶν συνίσταται ἐκ δεκατριῶν κληρικῶν, ἑνὸς ἀγγέλου (ἐπισκόπου), ἓξ πρεσβυτέρων καὶ ἓξ διακόνων, ἀπεικονιζόντων τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοὺς δώδεκα αὐτοῦ Ἀποστόλους. Οἱ Ἀπόστολοι ἀποτελοῦσι τὴν πρώτην τάξιν, καὶ μόνοι οὗτοι ἔχουσι τὴν ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν, ἐπισκοπεύοντες ἐφ' ὅλης τῆς ἁπανταχοῦ Ἐκκλησίας καὶ συνέχοντες αὐτὴν εἰς ἑνότητα μεθ' ἑαυτῶν καὶ μετὰ τῆς ἐν οὐρανῷ θείας κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας. Οὗτοί εἰσιν οἱ προεξάρχοντες τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας, καὶ οἱ ἔχοντες τὸ πηγαῖον ἀξίωμα, ἐξ οὗ πάντα τὰ ἄλλα, ἐκτὸς τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος καὶ τοῦ χαρίσματος τοῦ γλῶσσας λαλεῖν, ἅπερ εἰσὶν ἐλεύθερα καὶ τῆς πίστεως ἑκάστου ἀνάλογα. Οἱ ἄγγελοι, τουτέστιν οἱ ἐπίσκοποι, ἢ οἱ ποιμένες, εἶναι ἀρχηγοὶ τῶν κατὰ μέρος Ἐκκλησιῶν καὶ προΐστανται τοῦ περὶ αὐτοὺς

Κλήρου, τουτέστι τῶν ἓξ πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἓξ διακόνων, οὓς χειροτονοῦσι καὶ μεθ' ὧν διαβουλεύονται καὶ κυβερνῶσιν ἕκαστος τὸ ἑαυτοῦ ποίμνιον. *Οἱ διάκονοι ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ*, ἔργον τῶν ὁποίων ὑπάρχει κυρίως τὸ συλλέγειν τὰ δέκατα καὶ τὰς διαφόρους ἄλλας προσφορὰς τῶν πιστῶν, καὶ τὸ φροντίζειν περὶ τῶν πτωχῶν καὶ περὶ ἄλλων τοιούτων βιωτικῶν πραγμάτων. Εὐαγγελιστὰς δὲ ὀνομάζουσιν οἱ Ἰρβιγγιανοὶ ἐκείνους ἐκ τῶν κληρικῶν αὐτῶν, ὅσοι, μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀναγγέλλουσι τὴν ἐμφάνισιν τῆς νέας κιβωτοῦ, ἤτοι τῆς Ἰρβιγγιανικῆς Ἐκκλησίας, κηρύσσοντες μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν εἰς αὐτήν. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐξαποστέλλονται ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, ἀφοῦ πρῶτον δοκιμασθῇ ἡ ἱκανότης αὐτῶν. — Προφῆται εὑρίσκονται, τέλος, ἀνὰ πάσας τὰς Ἐκκλησίας καὶ εἶναι θεόκλητοι. Διὰ τῆς φωνῆς τῶν προφητῶν καλοῦνται εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Εὐαγγελίου πάντα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ τάγματα, ἐκτὸς τοῦ τῶν διακόνων, οἵτινες προσκαλοῦνται, ὡς εἴπομεν, ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας διατρέφονται, κατὰ τοὺς Ἰρβιγγιανοὺς, λαμβάνοντες ἐκ τῶν Χριστιανῶν δέκατα. — Περὶ τῆς ἐκτίσεως δὲ τῶν δεκάτων ἐκ μέρους τῶνΧριστιανῶν ὁμιλοῦντες οἱ τῆς αἱρέσεως ταύτης ὀπαδοὶ, οὐδεμία, λέγουσιν, ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὅτι τὸ ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐπικρατῆσαν ἔθος τοῦ διδόναι δέκατα ἦν Ἀποστολικὴ διαταγή. Συμβαίνει δὲ ἐπὶ τῶν δεκάτων ὅ,τι καὶ ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν νηπίων, ὅπερ κατέρχεται μὲν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλ' οὐδεὶς γινώσκει πότε τὸ πρῶτον ἤρξατο· ἐπιστηρίζεται δὲ ἡ πρᾶξις αὕτη οὐ μόνον ἐπὶ τῆς Παλαιᾶς, ἀλλ' ἐν μέρει καὶ ἐπὶ τῆς Νέας Γραφῆς (Λευϊτ. 27, 30. Γεν. 14, 20, 28, 22. Ἀριθ. 18, 20. Γεν. 14, 18—20. Πρβλ. Ἑβρ. 7, 2. Πράξ. 4, 32). Τὸ μέσον τοῦτο, δι' οὗ ὁ Κύριος ηὐδόκησε νὰ ἀναπαύσῃ τὰς σωματικὰς ἀνάγκας τῶν λειτουργῶν του, ὑπάρχει ἄριστον· διότι πᾶν ἄλλο μέσον πρὸς συντήρησιν τῶν διακόνων αὐτοῦ ἐπισύρει μεθ' ἑαυτοῦ πλεῖστα ὅσα κακὰ καὶ ἐπενεργεῖ λίαν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τοῦ βίου αὐτῶν.

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς αἱρέσεως ταύτης ἀποκλίνουσιν ἐπαισθητῶς, ὡς ἡ αἵρεσις τῶν Σουηδενβουργιανῶν (Swedenborgianer) καὶ πρὸς τὸν ὀρθολογισμὸν, δογματίζοντες α'. Ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Κυρίου ἦν *ἐν πᾶσιν ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου φύσιν*, ἀλλ' ὅτι, εἰ καὶ τοιοῦτος ἦν ὁ ἐν τῷ Χριστῷ ἄνθρωπος, οὐδέποτε ἥμαρτεν, ἐπειδὴ, δυνάμει τῆς θεότητος, οὐδέποτε ἀφῆκεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐφάμαρτον ταύτην φύσιν, ἵνα ἐνεργείᾳ ἁμαρτωλὸς ἀποβῇ. β'. Ὅτι, ἐπειδὴ τοιαύτην ἔφερε φύσιν ἐφάμαρτον, *διὰ τοῦτο ἔμελλεν ἤδη νὰ ἀποθάνῃ*· ὅτι ἑπομένως *τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ὑπέστη ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου*. γ'. Ὅτι τὸ δόγμα περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου, ὅτι δηλ. ὁ θάνατος αὐτοῦ ἱκανοποίησε τὴνθείαν δικαιοσύνην ἐκ μέρους

τῆς ἁμαρτωλοῦ ἀνθρωπότητος, εἶναι πλάνη ἐθνικὴ καὶ ἀπορρέει ἐξ ἐννοίας περὶ Θεοῦ εἰς ἄκρον βαρβαρικῆς. δ'. Ὅτι τὸ πάθος καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν παρέχουσιν ἡμῖν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν χάριν τῆς ἀπολυτρώσεως, ἀλλὰ βοηθοῦσιν ἡμῖν κατὰ τοσοῦτον μόνον πρὸς σωτηρίαν καὶ ἀπόλαυσιν τῆς μακαριότητος, καθ' ὅσον τὸ μὲν ἀφορμὴν ἡμῖν παρέχουσι καὶ προτροπὴν ἵνα πιστεύωμεν καὶ σταθερὰν πεποίθησιν ἔχωμεν εἰς τὴν θείαν ἀγάπην ἐν πάσαις ἡμῶν ταῖς ἀνάγκαις καὶ κατὰ πάσας τὰς περιστάσεις καὶ τὰς σχέσεις τοῦ βίου ἡμῶν, τὸ δὲ ἀποδεικνύουσιν ὅτι καὶ πᾶς τις, ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν εὑρισκόμενος, δύναται διὰ τῆς πίστεως νὰ ἐξέλθῃ νικηφόρος ἐκ τοῦ ἀγῶνος. ε'. Ὅτι τὸ ἅγιον βάπτισμα μεταδίδωσιν εἰς πάντα πιστὸν τὴν δύναμιν τοῦ ἁγ. Πνεύματος, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν καὶ μέτρον, εἰς ὅσον καὶ ὁ Χριστὸς αὐτὴν εἶχε, καὶ τέλος, ὅτι ἕκαστος πιστὸς δύναται τοσοῦτον ἅγιος νὰ ἀποβῇ, ὅσον ἅγιος ἐγένετο καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Τοιαῦτά τινα περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Κυρίου καὶ περὶ τῆς ἁγιότητος τοῦ Χριστιανοῦ ἐδόξαζεν ἤδη ὁ Ἰρβιγγ, διότι καὶ αὐτός, καίτοι ἐδίδασκεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, ἐφρόνει ὅμως ἀφ' ἑτέρου, ὅτι ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τοῦ Κυρίου κατῴκει ἡ προπατορικὴ ἁμαρτία, ὅ ἐστιν, ὅτι ἐν τῷ Χριστῷ ἦν ἡ ἀνθρωπίνη σὰρξ μεθ' ὅλων αὐτῆς τῶν πονηρῶν ἐπιθυμιῶν, τὰς ὁποίας ὅμως, δυνάμει τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως, ὑπερενίκα καὶ κατέπνιγεν ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ Ἰρβιγγ προήχθη εἰς τὴν πλάνην ταύτην, θέλων νὰ ἀποδείξῃ τελείαν τὴν ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνην φύσιν, χωρὶς νὰ προΐδῃ ὅτι τὸ ἀναμάρτητον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἄλλως τοσοῦτον ἠγωνίζετο, δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ, προαποδιδομένων εἰς τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ φύσιν καὶ τῶν διαβλητῶν παθῶν. Σκοπὸν δὲ ἐν τῇ ἐξομοιώσει ταύτῃ εἶχεν ὁ Ἰρβιγγ, ἵνα ὑποστηρίξῃ ἐναντίον τῆς τέως Ἐκκλησίας αὐτοῦ μετὰ τῆς δικαιώσεως καὶ τὴν ἁγιότητα τοῦ βίου, μετὰ τῆς πίστεως καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα. (Βλ. τὸν βιογράφον αὐτοῦ Ὧλον ἐν τῇ ἀνωτέρω σημειωθείσῃ πραγματείᾳ, σελ. 157, 232). Πρὸς τοῖς ἄλλοις κατεπολέμησεν ὁ Ἰρβιγγ καὶ τὸ περὶ προορισμοῦ δόγμα. Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι τὰ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τῆς ἀξίας τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου, ὅπως ἀνωτέρω ἐξετέθησαν, δὲν συμμερίζονται ἅπαντες οἱ καθ' ἡμᾶς Ἰρβιγγιανοί· διότι πρὸς ταῦτα ἀντιπίπτουσι τοὐλάχιστον ὅσα λέγει ὁ γνωστὸς ἤδη ἡμῖν Βοέμιος περὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ ὁ λόγος ἤδη μεταβαίνει.

Τὰ περὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας ὑπὸ τῶν Ἰρβιγγιανῶν δογματιζόμενα εἰσὶν οὐχ ἧττον ἄξια νὰ σημειωθῶσιν ἐνταῦθα. Ἀποφαίνονται δὲ περὶ τούτων οἱ περὶ τὸν Βοέμιον ὡς ἑξῆς.

Ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος, τὰ ὁποῖα, εὐλογήσας ὁ Κύριος, ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶναι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ. Ὁ τρόπος ὅμως τῆς παρουσίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος αὐτοῦ ὑπάρχει *μυστήριον*· οὔτε ἐξηγεῖται, οὔτε ἐννοεῖται. Οὐδεὶς ἐξήγησεν, οὐδ' ἐξηγήσει *πῶς καὶ τίνι τρόπῳ* ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ εἶναι σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου. Ἡ ὀρθὴ καὶ ἀκριβὴς πίστις εἶναι ὅτι ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ ὁ ἄρτος τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐστιν, ὁ δὲ οἶνος τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐστι, πῶς; οὐδεὶς οἶδεν. Αἱ τρεῖς κεφαλαιώδεις ἀπόπειραι, αἱ μέχρι τοῦδε γενόμεναι πρὸς ἐξήγησιν τοῦ πῶς· ἐξ ὧν ἡ μὲν (ἡ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας) αἴρει καὶ ἀρνεῖται τὴν παρουσίαν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου μετὰ τὴν εὐλογίαν· ἡ δὲ (ἡ τῆς Καλβινικῆς Ἐκκλησίας) αἴρει τὴν παρουσίαν τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου· ἡδὲ (ἡ τῆς Λουθηρανικῆς) τίθησι μὲν καὶ ἀποδέχεται τὴν παρουσίαν ἀμφοτέρων, ἀλλὰ τὸ ἕτερον ἐν τῷ ἄλλῳ, ὑπὸ τὸ ἄλλο *μετὰ ἢ ἐπὶ* τοῦ ἄλλου — εἰς οὐδὲν συνετέλεσαν, εἰμὴ εἰς ἄρσιν τοῦ ἀῤῥήτου καὶ ἀκαταλήπτου τρόπου τῆς ἀληθοῦς παρουσίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου· ἀλλ' ἡ πίστις εὑρίσκει ἐν τούτῳ τῷ πῶς μυστηριῶδές τι καὶ εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ἀκατάληπτον καὶ ἀποδισπομπεῖται πᾶσαν περὶ τούτου διασάφησιν. Ἡ πίστις δὲν ἀπαιτεῖ νὰ μάθῃ πῶς ἢ κατὰ πόσον ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ εἶναι σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἀπαιτεῖ μόνον τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει. — Οὐδεμία ἀνθρώπινος δύναμις ἐνεργεῖ πρὸς τελείωσιν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας· αὕτη οὔτε ἐκ τῆς πίστεως τοῦ λειτουργοῦντος οὔτε ἐκ τῆς πίστεως τοῦ μεταλαμβάνοντος ἐξήρτηται· ὁ Θεὸς μόνος ἀπεργάζεται ταύτην διὰ τοῦ λειτουργοῦ αὐτοῦ, ὅστις, ἐν ὀνόματι καὶ ἐν τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου, ἐκτελεῖ τὴν πρᾶξιν ταύτην· ὁ τελεσιουργῶν λοιπὸν τὸ μυστήριον δὲν εἶναι ὁ λειτουργός, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ Πνεύματος. — Ἐκ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου: «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν», μανθάνομεν καὶ τὸ πρὸς τί ὁ Κύριος κατέστησε καὶ διέταξε τὸ μυστήριον τοῦτο, *εἰς τὴν ἀνάμνησιν αὐτοῦ*· ὅπερ ἐπεξηγῶν ὁ Ἀπόστολος, προστίθησι, πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου· «τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλομεν». Ὡς πραγματικὴ λοιπὸν ἀπόδειξις τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου πρόκειται ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τῶν Χριστιανῶν αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ θυσιασθέντος. Καὶ ἐξεικονίζεται λοιπὸν ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου ἐν τοῖς προκειμένοις πραγματικοῖς δωρήμασι τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, ὡς ἤδη τετελεσμένος, καὶ γίνεται *ἀνάμνησις τῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τελεσθείσης θυσίας καὶ τῆς δι' αὐτῆς αἰωνίου ἀπολυτρώσεως*. Διότι ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ δὲν τελεῖται ἡ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ θυσία κατ' οὐδένα τρόπον, ἀλλὰ πάρεστιν ὡς τετελεσμένη καὶ αἰωνίως ἰσχύουσα θυσία, καταγγέλλουσα, ὡς ἤδη ἐῤῥέθη, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καὶ ἀναμιμνήσκουσα εἰς ἡμᾶς τὴν αἰωνίαν ἡμῶν λύτρωσιν. Κατὰ τοσοῦτο δὲ μόνον ἡ Εὐχαριστία εἶναι καὶ δύναται νὰ ὀνομασθῇ θυσία, καθ' ὅσον ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ προσφέρει ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν Θεὸν τὸ μέγιστον καὶ πολυτιμότατον δῶρον, αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντος. Καὶ ὡς τοιαύ-

την θυσίαν ἐγίνωσκε καὶ ἐτέλει αὐτὴν καὶ ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία. Καὶ πᾶσαι δὲ αἱ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαι θυσίαν θεωροῦσι τὴν θείαν Εὐχαριστίαν, ἐκτὸς τῶν Διαμαρτυρομένων, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι, καθὼς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ παρὰ τῷ Πατρὶ εὑρισκόμενος, δὲν ἔπαυσεν ὑπάρχων ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ μέγας ἀρχιερεὺς, ἐπομένως δὲν ἔπαυσε προσφέρων ἑαυτὸν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ Πατρὶ, οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία οὐ παύεται προσφέρουσα εἰς τὸν Θεὸν τὸ ἐσφαγμένον τοῦτο ἀρνίον. Ἡ Εὐχαριστία δὲν γίνεται πρὸς καταλλαγὴν τῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ Θεοῦ, οὔτε πρὸς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ γίνεται ἵνα, ὡς ἤδη εἴπομεν, καταγγέλληται ἐνώπιον πάντων ἡ γενομένη καταλλαγὴ ὡς τετελεσμένη πρᾶξις, καὶ ἵνα, κοινωνοῦντες οἱ πιστοὶ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, γίνωνται, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γενομένου ἤδη ἐξιλασμοῦ, μέτοχοι τῶν εὐλογιῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἐνισχύωνται ἐν τῇ πίστει καὶ τρέφωνται πνευματικῶς διὰ τὴν αἰώνιον καὶ ἀθάνατον ζωήν (Ὅρ.Βοέμ. σελ. 233—258). — Τὸ κέντρον τῆς θείας λατρείας κατὰ τὰς συνάξεις τῶν πιστῶν ὑπάρχει ἡ θεία Εὐχαριστία, οὐχὶ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, καίτοι τοῦτο οὐδέποτε πρέπει νὰ χωρίζηται ἐκείνης. Ἡ Εὐχαριστία λοιπὸν οὐδέποτε πρέπει νὰ λείπῃ ἐκ τῆς κοινῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας. Σύμπαντες δὲ οἱ πιστοὶ ὀφείλουσι νὰ μετέχωσι τῆς τραπέζης τοῦ Κυρίου, *ὁσάκις αὕτη εὐπρεπίζεται*, ὡς τοῦτο αὐτὸ ἐγίνετο καὶ ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ (σελ. 227 καὶ ἑξῆς). Τῆς θείας κοινωνίας ἀξιοῦνται καὶ τὰ νήπια, ὡς καλῶς ποιοῦσα ἐτήρησε τοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία (σελ. 230). Δέον δὲ νὰ μεταλαμβάνωσι πάντες, ὡς ὁ Κύριος εἶπεν, ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ μόνον ἐκ τοῦ σώματος.

Τὴν λειτουργίαν αὐτῶν τελοῦσιν οἱ Ἰρβιγγιανοὶ ἐνώπιον πάντων τῶν πιστῶν, οὐδ' ἔστιν ἐν αὐτῇ ἀπόκρυφόν τι καὶ μυστικόν. Ὅλαι αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ δεήσεις, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς λειτουργίας, ἀναγινώσκονται ἢ ψάλλονται μεγαλοφώνως· ἕκαστον τάγμα ἔχει ἰδιαίτερα λειτουργικὰ ἄμφια, ἅπερ ἔχουσι μυστικήν τινα ἔννοιαν. Περὶ τούτων, καθὼς καὶ περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἐν γένει διακόσμου, ἢ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας τῶν Ἰρβιγγιανῶν, δὲν δύναμαι νὰ σοὶ γράψω ἐπὶ τοῦ παρόντος πλείονα, ὡς μὴ δυνηθεὶς μέχρι τῆς ὥρας ταύτης νὰ λάβω εἰς χεῖρας τὴν περὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων διαλαμβάνουσαν λειτουργικὴν βίβλον αὐτῶν. Ἐν τούτοις οἱ εἰδότες ταῦτα λέγουσιν ὅτι ἡ λειτουργία, ἣν συνέταξαν οἱ ἀπόστολοι τῶν Ἰρβιγγιανῶν, οὐδεμίαν σχεδὸν πρωτοτυπίαν φέρει καὶ ὅτι εἶναι συμπίλημά τι ἐκ τοῦ Ἀγγλικανοῦ καὶ Λατινικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τυπικοῦ.

Ἐξ ἀρχῆς μέχρι τῆς σήμερον, τὰ βλέμματα αὐτῶν ἔχουσιν ἐστραμμένα οἱ Ἰρβιγγιανοὶ πρὸς τοὺς ἤδη ὁπωσδήποτε πεπιστευκότας εἰς Χριστόν· πρὸς τούτους μόνον ἔρχονται καὶ τούτους μόνον καλοῦσιν εἰς τὴν νέαν αὐτῶν Σιών· τοῦ δὲ πρὸς τὰ ἔθνη κηρύγματος τοῦ θείου λόγου οὐδαμῶς μετέσχον· διότι οὔτε πρὸς τὰ ἔθνη, τὰ μήπω τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐνωτισθέντα, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλως πως ἀπιστοῦντας θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ἀπεσταλμένους, ἀλλὰ πρὸς συνάθροισιν καὶ διάσωσιν μόνον τῶν πιστῶν. Ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔνθα κατὰ πρῶτον ἀνεφάνη ἡ αἵρεσις αὕτη, αἱ χρηματικαὶ θυσίαι τῶν προσηλύτων αὐτῆς, καὶ μάλιστα τοῦ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν μνημονευθέντος Δρυμμόνδου, οὐ μικρὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν πρώτην σύστασιν καὶ προαγωγὴν αὐτῆς, καὶ ὅπου, ἐν Λονδίνῳ, μεγαλοπρεπέστατος ἀνηγέρθη ναός, φαίνεται, καθὰ λέγουσιν, ὅτι ἤρξατο σήμερον παρακμάζουσα, ἐξ ἐναντίας δέ, πολλὴν ἐπίδοσιν φαίνεται λαβοῦσα ἐπὶ τῆς ἠπείρου.

Μεταξὺ τῶν Γερμανῶν θεολόγων ἐκέρδισεν ἡ αἵρεσις, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ τὸν διάσημον καθηγητὴν Θείρσχιον (υἱὸν τοῦ περιωνύμου φιλολόγου Θειρσχίου), ὅστις μετὰ ταῦτα ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ *ἀποστόλου* Καρλύλη καὶ *εὐαγγελιστὴς*, παραιτηθεὶς τῆς ἀκαδημαϊκῆς αὐτοῦ ἕδρας. Τὰ συγγράμματα αὐτοῦ Versuch lur Herstezlung des historischen Standpunkts fiir die kritik der neutestamentlichen Schriften (Ἐρλάγ. 1845), Vorlesungen über Protestantismusund Katholicismus (εἰς δύο μέρη· Ἐρλάγ. 1846, Β'.ἔκδ. 1848) καὶ Die Kirche im apostolisch Zeitalter (Β'. ἔκδ. 1858), εἶναι γεγραμμένα μὲ πνεῦμα Ἰρβιγγιανικόν. Τὸν Ἰρβιγγιανισμὸν ἠσπάσθησαν προσέτι οὐκ ὀλίγοι καὶ ἐκ τῶν λειτουργῶν τῆς Εὐαγγελικῆς λεγομένης Ἐκκλησίας τῶν διαμαρτυρομένων. Κοινότητες δὲ Ἰρβιγγιανικαὶ συνέστησαν πρὸ πάντων ἐν Γερμανίᾳ, οἷον εἰς Φραγκφούρτην, εἰς Βασιλείαν, εἰς Βερολῖνον, εἰς Στεττὶν, εἰς Πόμμερ, εἰς Καινισβέργην, εἰς Μαρβούργην, καὶ ἐν Βαυαρίᾳ, ὅπου καὶ μεταξὺ τοῦ Παπικοῦ κλήρου ἔτυχεν ἀκροάσεως ὁ Ἰρβιγγιανισμός. Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀμερικῇ λέγεται ὅτι δύο κοινότητες μικραὶ Ἰρβιγγιανῶν συνέστησανεἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην. Ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Ἰρβιγγιαν. εὐκόλως κατανοεῖται, λέγει τις τῶν διαμαρτυρομένων (ὁ Reich, ἔνθα ἀνωτ. σελ. 236), ὅταν παρατηρήσωμεν τὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐπικρατοῦσαν ψυχρότητα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Χριστιανικὸν βίον, τὴν ὑπερίσχυσιν τοῦ ὀρθολογισμοῦ, τοῦ ἀποδιώκοντος πανταχοῦ τὴν πίστιν καὶ τὸ βάθος τῶν Εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν, καὶ ἐν γένει τὸν πυρρωνισμὸν καὶ τὴν ἀπιστίαν τῶν πολλῶν. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει πάλιν νὰ φαντασθῇ τις πολυανθρώπους τὰς κατακτήσεις τῆς αἱρέσεως ταύτης. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰρβιγγιανοὶ ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτῶν οὐδαμοῦ εὗρε γενικὴν ἐπιδοκιμασίαν, καθότι, λέγουσι, χαρακτὴρ τῆς ἀληθείας ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τοῦ κόσμου εἶναι τὸ νὰ ἀποδοκιμάζηται καὶ περιφρονῆται.

Οἱ προϊστάμενοι, ὡς καὶ πάντες οἱ ἐκ τοῦ κλήρου τῶν Ἰρβιγγιανῶν, χαρακτηρίζονται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐναντίων αὐτοῖς, τῶν διαμαρτυρομένων, ὡς ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ φιλόθεοι, ὡς ἔχοντες ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν καιρικῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς ἀληθῶς ἀγρυπνοῦντες ὑπὲρ τῶν ψυχῶν, καὶ ὡς πάντα ἀνεχόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν, οὐχὶ ὑπὸ παραφορᾶς οὐδὲ ὑπὸ στιγμιαίου ἐνθουσια-

σμοῦ. α'Αληθὴς θρησκευτικὸς καὶ ἠθικὸς ζῆλος, λέγει ὁ Λουθηρανὸς ἱστοριογράφος Kurzt (ἐν τῷ Lehrbuch der Kirchengeschich te für studirende ἐκδ. Δ'. 1860, §. 180, 6), ἡνωμένος μετ' ἀξιοπρεπείας, σεμνότητος, πραότητος, καὶ ἀγάπης διακρίνει πρὸ πάντων τοὺς ἐν Γερμανίᾳ προσηλυτίζοντας ἀντιπροσώπους τῶν Ἰρβιγγιανῶν, οἵτινες διὰ τοῦ ἐναρέτου αὐτῶν βίου ὠφελοῦσι καὶ προάγουσιν οὐκ ὀλίγον τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν». Ὁ δὲ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Θείρσχιος ἀποφαίνεται ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ὀπαδῶν τῆς νέας Σιὼν ζῶσιν «ἐν τῇ εὐφροσύνῃ πεποιθήσει, ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτῶν δύναται νὰ ὑποστῇ τὴν αὐστηροτέραν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν δοκιμασίαν».

Ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις, ἀγαπητέ μοι, τίνες οἱ Ἰρβιγγιανοὶ καὶ ἡ κατ'αὐτοὺς αἵρεσις, περὶ ὧν ἠρώτησάς με, ζητῶν εἰδήσεις καὶ πληροφορίας. Ὁμολογῶ τῆς ἐκθέσεώς μου τὴν ἀτέλειαν, παρακαλῶ ὅμως νὰ ἀποδώσῃς αὐτὴν οὐχὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς προθυμίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας σου, ἀλλ' εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀπαιτουμένων βοηθημάτων, δὸς δ' εἰπεῖν, καὶ εἰς τὴν ἐχεμυθίαν τῶν ὀπαδῶν τῆς αἱρέσεως αὐτῆς· διότι οὐ μόνον, ὡς εἶπον, ὀλίγα ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων Ἰρβιγγιανικῶν συγγραμμάτων ἔχουσι κῦρος καθολικὸν καὶ ἀδιαφιλονείκητον παρὰ τῇ αἱρέσει ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὀλίγοις τούτοις μόλις δύο ἢ τρία εἰσὶ τὰ διαπραγματευόμενα οὐσιώδη ἀντικείμενα καὶ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας· τῶν βιβλίων τούτων κατάλογον δίδωσιν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ ὁ προονομασθεὶς Kurts (ἔνθ. ἀν.). Ὁ αὐτὸς αὐτόθι σημειοῖ καὶ τοὺς ἐκ τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἐκ τῶν τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν Ἰρβιγγιανῶν συγγράψαντας, ὧν θεωρῶ περιττὴν τὴν ἐνταῦθα ἀντιγραφήν. Τοῦτο μόνον προστίθημι ὅτι ὀλίγα τινὰ ἠρύσθην καὶ ἔκ τινος ἄλλης συγγραφῆς, μὴ ἀναφερομένης ὑπὸ τοῦ Kurts καὶ τιτλοφορουμένης «Christliche glaubeuslehre, ein Zeugniss für und Wider gegeben von dem. Calwer Verlags — Verein. Stuttgart 1854», ἧς ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ, σελ. 126—127, γίνεται μνεία τῶν Ἰρβιγγιανῶν. Ἐλπίζω δὲ ἵνα μὴ ἀπιδῇ ὅλως ἄχρηστος πρὸς τὸν σκοπόν σου, εἰ καὶ ἀτελὴς, ἡ ἔκθεσις αὕτη. Τελευτῶν ἐπιλέγω ὅτι ὁ Ἰρβιγγιανισμὸς χαρακτηρίζεται ἀπροχρώντως, ἐάν τις ὀνομάσῃ αὐτὸν *Μοντανισμὸν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων*. Ὅπως ὁ ἀρχαῖος, οὕτω καὶ ὁ νέος οὗτος Μοντανισμός, τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασιν τοῦ αἰῶνος ἀφετηρίαν ποιούμενος καὶ τὰς παρεκτροπὰς αὐτῆς ὑπ'ὄψιν ἔχων, τὴν ἐμφάνισιν ἐφαντάσθη νέας ἐποχῆς, «ἐποχῆς τοῦ Παρακλήτου», καὶ ὑπὸ τῆς ἰδέας ταύτης καταληφθείς, εἰς τὴν ἀνέγερσιν *νέας πάλιν Σιὼν, νέας σωστικῆς κιβωτοῦ, νέας καὶ τελειοτέρας Ἐκκλησίας*, προήχθη, καὶ πλοῦτον προβάλλει καὶ αὐτὸς πνευματικῶν ἐμπνεύσεων καὶ θείων ἀποκαλύψεων καὶ χαρίσματα προφητείας καὶ γλωσσῶν καὶ θαυμάτων, καὶ πολιτείαν ἁγίαν καὶ καθαρὰν καὶ ἄμωμον, καὶ τὴν ἔλευσιν καταγγέλλει τοῦ Κυρίου προσεγγίζουσαν, καὶ

τοὺς πάντας ἑτοίμως ἔχειν εἰς αὐτὴν παραινεῖ. Ταῦτά εἰσι κυρίως ἡ φύσις καὶ ἡ οὐσία τῆς αἱρέσεως τῶν Ἰρβιγγιανῶν, πρὸς οὓς. ὡς πρὸς νεαροὺς βλαστοὺς τῆς θρησκευτικῆς ἀναμορφώσεως τῆς ις'. ἑκατονταετηρίδος, ἐνατενίζοντες ἡμεῖς, τὰ τέκνα τῆς ἀρχαιοπαγοῦς καὶ ἀρχαιοπλούτου ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ μὴ εὑρίσκωμεν καί τινα παρηγορίαν, ἀνακαλύπτοντες ἐν αὐτοῖς ἀγαθήν τινα τάσιν πρὸς τὰ ἐξ ὧν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐκπεπτώκασι. Διότι, καὶ μεθ' ὅλας τὰς παραδοξολογίας αὐτῶν, εἶναι ἀληθὲς ὅτι παρ' αὐτοῖς ἐμφανίζεται ἐπὶ τὸ ἐκκεντρικώτερον μὲν, ἀλλ' ὅπως δήποτε ὀρθοτέρα καὶ ἡ περὶ Ἐκκλησίας καὶ ἡ περὶ Ἱερωσύνης καὶ ἡ περὶ θείας Εὐχαριστίας δόξα. Ἂς εὐχώμεθα λοιπὸν τῷ Θεῷ τῶν ὅλων καὶ Πατρὶ τῶν φώτων, ὅπως διανοίγῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων τῶν εἰλικρινῶς τὴν ἀλήθειαν ζητούντων, ὅπως πάντα τὰ ἐπὶ γῆς αὐτοῦ πλάσματα εὐρεθῶμέν ποτε ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάζοντες «τὸν Πατέρα ἡμῶν, τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

—o—

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΥΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΑΝΤΕΡΒΥΡΙΑΣ.

«Τῷ εὐλαβεστάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Καντερβυρίας, πρωθιεράρχῃ πάσης τῆς Ἀγγλίας, Ἀλέξανδρος ἀρχιεπίσκοπος Σύρου, Τήνου καὶ Μήλου χαίρειν ἐν Κυρίῳ. Ἐπιστάντος τοῦ χρόνου τῆς οἰκαδε ἐπιστροφῆς μου, μέλλων νὰ καταλίπω τὴν φιλόχριστον καὶ τρὶς εὐλογημένην χώραν τῆς Ἀγγλίας, ἐν ᾗ ἔτυχον ἀδελφικῆς δεξιώσεως καὶ μεγάλων τιμῶν παρὰ τῶν σεπτῶν ἱεραρχῶν καὶ ἄλλων κληρικῶν τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας καὶ πολλῶν ἐξόχων ἀνδρῶν, ἀρχόντων καὶ ἰδιωτῶν, καὶ παρὰ τῶν σεβαστῶν πανεπιστημίων τῆς χώρας ταύτης, ἐν ᾗ (τοῦθ' ὅπερ εἶναι τὸ ἐνδοξότατον καὶ πολυτιμότατον πάντων) ἠξιώθην τῆς τιμῆς νὰ συνδιαλεχθῶ πρὸς τὴν κραταιοτάτην καὶ φιλόχριστον Ἄνασσαν, συναισθάνομαι ὅτι ὀφείλω μεγάλην καὶ δὴ καὶ ἄπειρον εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ πρὸς ἐμὲ πολλαπλῇ φιλοφροσύνῃ, ἐννοῶν ὅτι ἐν τῷ ἐμῷ ταπεινῷ προσώπῳ ἐτιμήθη ὅλη ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἧς θείᾳ χάριτι εἶμαι ταπεινὸς ὑπουργός. Πῶς δὲ κάλλιον θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐκδηλώσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου ἢ ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Σὴν Χάριτα, τὸν πρωθιεράρχην τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν καὶ ἔντιμον φίλον μου; Ἡ Σὴ Χάρις οὐ μόνον ἐτίμησεν ἐμὲ, ἅμα ἀφικόμενον δι' ἐπιστολῆς καὶ ἀσπασμοῦ, ἀλλὰ παρήγγειλε τῷ εὐλαβεστάτῳ Γεωργίῳ Οὐίλλιαμς, ἀληθεῖ φιλέλληνι καὶ πιστῷ, νὰ ὁδηγήσῃ

καὶ παράσχῃ μοι φιλικὴν βοήθειαν. Ὁ εὐγενὴς οὗτος ἀνὴρ, παρακολουθήσας μοι ἀπανταχοῦ, μὲ ὡδήγησε καὶ διεσκέδασε τοσοῦτον, ὥστε χάριν ὀφείλω αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἀκαμάτῳ φιλοφροσύνῃ του καὶ τὸν θεωρῶ ἀληθῶς ἐξαίρετον φίλον. Προσῆλθον περὶ πλέον ἐνώπιον τῆς Σῆς Χάριτος καὶ οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὰς στιγμὰς, ὁπότε ὑποδεξάμενος περιεπτύχθης με ὡς ἐν Χριστῷ ἀδελφόν. Δέξαι λοιπὸν, εὐλαβέστατε, τὴν ἐγκάρδιον ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης, ἣν ὀφείλω τῇ Σῇ Χάριτι καὶ διὰ τῆς Σῆς Χάριτος τῷ φιλοχρίστῳ κλήρῳ, οὗ τινος προΐστασαι. Ἐν πεποιθήσει δὲ καὶ ἐν ἀγαλλιάσει προστίθημι ὅτι οὐ μόνον ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ ὅλος ὁ κλῆρος καὶ ὁ φιλόχριστος τῆς πατρίδος μου λαὸς, μαθόντες τὰς ἐπιδαψιλευθείσας μοι τιμὰς, εἶναι πλήρεις εὐγνωμοσύνης, ὑπολαμβάνοντες τὰς τιμὰς ἐκείνας ὡς ἀπονεμηθείσας εἰς ἑαυτούς. Ταῦτα πάντα συντελοῦσι νὰ σφίγξωσιν ἔτι μᾶλλον τὸν τῆς ἀγάπης δεσμὸν, δι' οὗ τοσοῦτον γενναίως καὶ ἁρμοδίως πρῶτον συνήνωσεν ἡμᾶς ὁ παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. καὶ ὃν νῦν διὰ τῆς Θείας χάριτος ἐνίσχυσεν ἡ ἐμὴ ἐπίσκεψις εἰς τὴν Σὴν τρισένδοξον πατρίδα. Δέον νὰ ὁμοφρονῶμεν ἐν Χριστῷ, καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐξοπλισθέντες νὰ καταρτίσωμεν κραταιὰν φάλαγγα, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐνισχυομένην, κατὰ τῶν μηχανημάτων τοῦ πονηροῦ τῶν λυμαινομένων νῦν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀντιταχθῶμεν πρὸς αὐτὰ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀναχαιτίζοντες τὸν χείμαρρον τῆς ὑλοφροσύνης καὶ τῶν ἀλλοκότων ἀντιθέτων διδαγμάτων. Κατὰ τοῦτον μόνον τὸν τρόπον τὰ κακὰ μηχανήματα, τὰ δίκην ζιζανίων εἰσπηδήσαντα ἐν ταῖς νῦν ἡμέραις εἰς τὸν ἁγνότατον τοῦ Κυρίου ἀγρὸν, θὰ ματαιωθῶσι πρὸς αἶσχος τῶν μηχανωμένων καὶ πρὸς δόξαν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, περὶ ἧς τὸ ἄψευδὲς στόμα τοῦ Κυρίου ἐπηγγείλατο « καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς ». Μεταβαίνω εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα καὶ διὰ στόματος καὶ διὰ γραφῆς θὰ ἀναγγείλω τῷ παναγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ καὶ πᾶσι τοῖς σεπτοῖς ἱεράρχαις τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τῷ πνευματικῷ πατρί μου, μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων, παρ' οὗ ἠὐμοίρησα νὰ λάβω τὴν εὐλογίαν τῆς χειροτονίας ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει, τὰ πολλὰ θεάρεστα, ὅσα εἶδον καὶ ἤκουσα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Οὐδὲ θὰ διαλίπω ἐν τῷ μέλλοντι ἐργαζόμενος ἐκ τῶν ἐνόντων ὑπὲρ τῆς ἁρμονίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπολαμβάνων τὸ ἔργον τοῦτο θεάρεστον καὶ ἁρμόζον τοῖς προωρισμένοις νὰ ὁδηγῶσι καὶ διδάσκωσι τοὺς πιστούς. Ὁ

δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ἐξ οὗ καταβαίνει πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἀξιώσαι ἡμᾶς ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ νὰ εὐλογῶμεν καὶ δοξάζωμεν τὸ πανάγιον ὄνομά του, ἑνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ νὰ ποιῶμεν τὸ θεῖον αὐτοῦ θέλημα, ὅπερ ἐδήλωσεν ἡμῖν εἰπὼν « αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ». Τοιούτων ἐμφορούμενος αἰσθημάτων, ἀποχαιρετίζω τὴν τρὶς εὐλογημένην καὶ τρισένδοξον πατρίδα Σου, ἐπικαλούμενος τὴν ἐξ ὕψους εὐλογίαν ἐπὶ τὸν γενναῖον καὶ φιλόχριστον λαόν της καὶ ἐπὶ τὴν Σὴν Χάριτα, εὐχόμενος ὑπὲρ τῆς Σῆς τελείας ἀναῤῥώσεως καὶ ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ ἀσπαζόμενός Σε ἐν Χριστῷ.

—o—

ΣΑΠΦΩ ΛΕΟΝΤΙΑΣ.

—

Ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ Σμύρνης συνελεύσεως πολλῶν λογίων συγκροτηθείσης κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, μεταξὺ ἄλλων ὡμίλησε καὶ ἡ Διευθύντρια τοῦ μεγάλου παρθεναγωγείου κ. Σαπφὼ Λεοντιὰς, ἀπαγγείλασα συγχρόνως καὶ ποιημάτιον κατάλληλον, ὡς ἐφεξῆς.

Σεβαστὰ καὶ ἀξιότιμα μέλη τοῦ Ἀναγνωστηρίου.

Μετὰ βαθείας συγκινήσεως ἐδέχθην τὴν τιμὴν, ἣν ἠβουλήθητε νὰ μοὶ προσενέγκητε ἀποκαλοῦντές με Ἐπίτιμον μέλος τῆς ὑμετέρας φιλομούσου Ἀδελφότητος. Εὐχαριστῶ, κύριοι, ὑμῖν διὰ τὴν τιμὴν ταύτην, ἧς μὲ ἠξιώσατε, καὶ προσφέρω τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων τὴν σύμπραξιν πρὸς τὸν κοινωφελέστατον σκοπὸν τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου ὑμῶν, οὗτινος σήμερον διαγράφετε τὴν πορείαν. Ἐπεθύμουν τὴν ὥραν ταύτην νὰ λαλήσω ὑμῖν τι περισσότερον ἀναφορικῶς τῆς μεγάλης ἀξίας τοῦ ἔργου τούτου, οὗτινος τὴν ἔναρξιν ποιεῖτε σήμερον ἐν τῇ εὐκλεεστάτῃ ταύτῃ τοῦ Ὁμήρου πατρίδι. Ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ὡρῶν μοὶ ἀνηγγέλθη ἡ ὑμετέρα τιμητικὴ προσφορὰ, δὲν εἶχον τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ὅπως παρασκευασθῶ πρὸς τοῦτο ἀξίως ὑμῶν, καὶ ἁρμοδίως τοῦ Ἐθνωφελοῦς σκοποῦ, δι' οὗ συνενοῦντες τὰς φιλοσοφικὰς καὶ φιλολογικὰς ὑμῶν δυνάμεις, συγκροτεῖτε ὑπὸ τὸ ἅγιον πνεῦμα τῆς λογικῆς καὶ Χριστιανικῆς ἀγάπης τὴν εὐγενῆ ταύτην καὶ ἐμμελῆ συμφωνίαν. Ἀλλὰ μόνον, κύριοι, ἐπειδὴ τελεῖται ἡ ἔναρξις τοῦ καλλίστου τούτου πράγματος σήμερον κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην

ἡμέραν, καθ' ἣν πᾶς ὁ Χριστιανικὸς κόσμος ἀναμιμνήσκεται πανηγυρικῶς ἀγαλλόμενος τῆς πρώτης ἁγιωτάτης ἐνεργείας τῆς θείας συγκαταβάσεως ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς διανοητικῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου, μόνον, λέγω, ἠδυνήθην νὰ χαράξω ὀλίγας στροφὰς πρὸς ὕμνον τῆς Θεομήτορος Κόρης, τῆς δεχθείσης τὴν εὐάγγελον ἀναγέννησιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πρὸς ἔκφρασιν τῶν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου ὑμῶν ἐγκαρδίων εὐχῶν μου. Πιστεύω λοιπὸν, κύριοι, ὅτι θέλετε μοὶ χαρίσει ὀλίγας στιγμὰς εὐμενοῦς ἀκροάσεως.

1.

Ὅταν ὁ Ἄγγελος τοῦ Ὑψίστου
Σ' ἔφερε κρίνον τοῦ Παραδείσου,
Ἁγνὴ Παρθένε, καὶ « τῆς βουλῆς του
» Τῆς αἰωνίου ἦλθε τὸ τέλος!
— Ἔψαλλε μ' ἅγιον θεῖον μέλος —
» Ἐν τῇ ἀμώμῳ, βοῶν, γαστρί σου
» Σαρκοῦτ' ὁ Κύριος τοῦ Παντός! »

2.

Ὅταν μὲ σέβας Σὲ πλησιάζων
Ἐκεῖ εἰς τ' ἅγια τῶν ἁγίων,
Ὅπου ἀνέθαλες ἄνθος θεῖον,
Καὶ μ' ἀγαλλίασιν Σὲ κυτάζων,
» Χαῖρε, Σοὶ ἔκραζε, μακαρία,
» Εἶσαι τοῦ κόσμου ἡ σωτηρία,
» Τῆς ὑφηλίου εἶσ' ἡ χαρά! »

3.

— Ὅταν ἐμπρός Σου τὰ λευκὰ κλίνων
Πτερά του κάτω, ἁγία Κόρη,
Ὃ τὴν ἀθωότητά Σ' ὑπεχώρει,
Τὴν ταραχήν Σου καταπραΰνων,
Καὶ Σ' ἀπεκάλυπτε τῆς σοφίας
Θεοῦ μυστήριον τῆς βαθείας
Ὑπὲρ τῆς φύσεως τοὺς θεσμούς.

4.

— Ὅταν Σ' ἐφώνησ' — » Εὐλογημένη
» Ἐν θυγατράσιν ἀνθρώπων εἶσαι,
» Ἐκλεκτὴ νύμφη Θεοῦ καλεῖσαι!

» Χαῖρε Παρθένε χαριτωμένη!
» Πνεῦμα Ὑψίστου θὰ σὲ σκιάσῃ,
» Τὸν σεπτὸν κόλπον Σου θ' ἁγιάσῃ,
» Κ' ἅγιον τέκνον θὰ γεννηθῇ! »
— Ὅταν Σοὶ εἶπε: « θὲ ν' ἀποβλέπῃ
» Πρὸς Σὲ τὸ ὄμμα τῆς οἰκουμένης,
» Κέντρον λατρείας Σὺ θὰ τῇ γένῃς,
» Καὶ κρατερά της θὰ ἦσαι σκέπη!
» Λαῶν πασχόντων παραμυθία!
» Ἀδικουμένων ἡ προστασία!
» Πικραινομένων ὁ γλυκασμός! »

6.

— Ὅταν Σ' ἠρίθμει χώρας καὶ πόλεις,
Εἰς ἃς ἡ χείρ σου ἔμελλ' ἡ θεία
Νὰ ἦν' βοήθεια θεσπεσία!

— Καὶ ἐν τῷ κάλλει ἠκτινοβόλεις
Τῆς ἀγαθότητός Σου, μὲ τρόπον
Πολὺ οἰκεῖον δι' ἕνα τόπον,
Σοὶ εἶπεν, ὅστις καλεῖτ' Ἑλλάς!,

7.

— Ναὶ, οὕτως ἔχει. Κ' εὐθὺς τὸ ὄμμα
Τὸ ἅγιόν Σου πλῆρες εὐνοίας
Στὴν γῆν ἐκείνην τῆς διανοίας
Ἔστρεψας! Τ' ἄμωμον δέ Σου στόμα,
» Ἑλλάς! Τί ὄνομα, εἶπ', ὡραῖον!
» Ἐκεῖ θὰ ἔχω θρόνον ἑδραῖον,
» Συγκατανεύοντος τοῦ Θεοῦ! »

8.

Καὶ τότ' ἀμέσως ναὸς ἐκεῖνος
Τοῦ ψευδοῦς ἄνακτος τοῦ ἡλίου
Ἀφοῦ κατέπεσ' ἐκ θεμελίου,
Ἡ πάλαι ἄσημος νῆσος Τῆνος
Εἰς τὴν λατρείαν Σ' ἀφιερώθη,
Ἐκεῖ ναός Σου σεπτὸς ὠρθώθη,
Μῆτερ ἡλίου τοῦ ἀληθοῦς!

9.

Κ' ἔκτοτ' ἡ λάμψις τῆς ἀληθείας
Τῆς τῇ Ἑλλάδι περιζητήτου,
Κ' ἡ ὡραιότης τῆς παντιμήτου
Ἀρετῆς κέκτηται τὰς καρδίας
Ἡμῶν· κ' εἰς ὅλην μας τὴν πορείαν
Ἔχομεν πνέουσαν τὴν ἁγίαν
Πνοὴν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ!

10.

Καὶ ἰδοὺ σήμερον κ' ἡ Σμυρναία
Ἡ ἀγλαότεκνος κοινωνία,
Συναθροισθεῖσα ἐν ἁρμονίᾳ,
Καὶ ἐν προθέσει ψυχῆς ὡραίᾳ,
Βωμὸν ἱδρύει φιλοσοφίας
Καὶ τῆς εὐλάλου φιλολογίας,
Κατὰ ἡμέραν τόσον σεπτήν!

11.

Ὦ! Εἴθ' ἡ χάρις τοῦ Αἰωνίου
Τὸν βωμὸν τοῦτον νὰ εὐλογήσῃ,
Κ' αὐτὸς ἀκτίνας νὰ διαχύσῃ
Στὴν πόλιν ταύτην ψάλτου τοῦ θείου!
Καὶ εἰς τὰ πέριξ τῆς Μικρασίας,
Ἥτις ὑπῆρξε πάλαι σοφίας
Τῆς ἀνθρωπίνου κλεινὴ κοιτίς.

12.

Εἰς τὴν Εὐάγγελον ἑορτήν Σου
Τοιαῦτα ἔργα κοινωφελείας,
Καὶ ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας
Θεμελιούμενα, τὴν σεπτήν Σου
Νὰ συγκινῶσι πρέπει καρδίαν,
Διότι ἔχουσι συμφωνίαν,
Μῆτερ Κυρίου, πρὸς τὸν σκοπόν,

13.

Δι' ὃν ὁ Ἄγγελος τοῦ Ὑψίστου
Σ' ἔφερε κρίνον τοῦ Παραδείσου,
Ἁγνὴ παρθένε, καὶ «τῆς βουλῆς του

» Τῆς αἰωνίου ἦλθε τὸ τέλος »—
—Ἔψαλλε μ' ἅγιον θεῖον μέλος—
» Ἐν τῇ ἀμώμῳ, βοῶν, γαστρί σου
» Σαρκοῦτ' ὁ Κύριος τοῦ Παντός»,

14.

Ὅπως τὸν ἄνθρωπον ἐξαγάγῃ
Ἀπὸ τῆς πλάνης, ἀπὸ τοῦ σκότους,
Κ' εἰς τῆς σοφίας τοὺς περιφώτους
Κ' ἀρετῆς χώρους τὸν ἀναγάγῃ,
Κ' οὕτω τὸ πνεῦμά του ἐξυψώσῃ,
Καὶ ἀπ' ἀνθρώπου τὴν ἐκθεώσῃ,
Ὡς ἦν κ' ἡ κλῆσίς του ἐξ ἀρχῆς.

25 Μαρτίου, 1870.

—o—

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

—

Τῆς ἁρμονικῆς ἢ τετραφώνου Μουσικῆς προτεινομένης ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν μελῳδικὴν ἢ μονόφωνον ἐν ἡμῖν Μουσικὴν, ὁ ῥθόγγος, καταστὰς ἐν Ἀθήναις παρά τε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ, τοῖς καθηγηταῖς καὶ τοῖς μουσικοῖς ἀντικειμένων σπουδαῖον, ἐξῆλθε μέχρι τῶν περάτων τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Νεαπόλεως ἀφ' ὅπου, κατὰ τὴν ἐφημερίδα «Οἱ Λαοὶ» μουσικὸς λόγιος ἐν διεξοδικῇ διατριβῇ πολλὰ σκεφθεὶς, τέλος ἀπεφήνατο ἵνα εἰσαχθῇ, πλὴν ἠρέμα, ἡ τετράφωνος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς τελειοτάτη, καθ' ὃ δῆθεν ἐπιστημονική. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ, κάτοχος μόνον τῆς μονοφώνου, καὶ ὄχι διπλοῦς, ὡς ὁ ἀνωτέρω, εἰ καὶ ἐν τῇ «Παλιγγενεσίᾳ» ἀπέδειξα τὴν ἡμετέραν Μουσικὴν κτῆμα ἡμῶν· διότι ἐπ' αὐτῆς εἰργάσθησαν χεῖρες Ἑλληνικαὶ, ἐπαρκεστάτην δὲ νὰ ὑπηρετῇ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην ἄλλης Μουσικῆς, ὅμως ἀφορμὴν λαβὼν ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν της, ἔρχομαι ν' ἀποδείξω αὐτὴν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ὁποία εἶναι καὶ διατί τηρεῖται.

Τὴν Μουσικὴν ταύτην δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὡς μὴ ἐπιστημονικὴν, ἀφοῦ φέρει ὅλα τὰ χαρακτηρίζοντα αὐτὴν ὡς τοιαύτην. Καὶ κατὰ μὲν τὸ πρακτικὸν μέρος κέκτηται μελῳδήματα, τονισμένα ἐκ περιδόξων μουσικῶν, κατανυκτικὰ κατὰ τὰ στιχηραρικὰ, μεγαλοπρεπῆ κατὰ τὰ ἀναστασιματαρικὰ καὶ παπαδικὰ, καὶ τερπνὰ κατὰ τὸ ἀργοσύντομον καὶ καλλιφωνικὸν εἱρμολόγιον· τὴν κρᾶσιν τοῦ ποσοῦ μετὰ τοῦ ποιοῦ συμμετρον, ὥστε ἡ πλοκὴ τῶν φθόγγων ν' ἀποτελῇ θέσεις ποικιλωτάτας καὶ ὡραιοτάτας· κατὰ δὲ τὸ θεωρητικὸν προήχθη ἐπὶ πολὺ, φιλολογισθὲν, ὥστε νὰ μὴ μένῃ τι ἄπορον καὶ ἀταφές. Ἐν αὐτῷ προσδιωρίσθησαν τὰ

μέρη τοῦ μέλους, ὡς ἐκεῖνα τοῦ γραμματικοῦ λόγου. Κλίμακες ἑπτάφωνοι ἀναλύονται μαθηματικῶς δι' ἀριθμῶν εἰς τριφώνους καὶ τετράφωνον, αὐτὴ δὲ πάλιν εἰς δύο διφώνους συμμέτρως καὶ ἐκμέτρως καὶ ὅλαι αὐταὶ εἰς διαστήματα, ἐξ ὧν αἱ ποιότητες εἰς τοὺς φθόγγους· οὕτω καὶ ἄλλα πλεῖστα. Τοιαύτη λοιπὸν οὖσα ἡ Μουσικὴ ἡμῶν αὕτη, δὲν βλέπω διατί δὲν εἶναι ἐπιστημονική· πᾶν τὸ ἔχον λόγον εἶναι ἐπιστημονικόν.

Διατί δὲ δὲν ψάλλεται ἁρμονικῶς, ἀλλὰ μελῳδικῶς, αἴτιον εἶναι, ὅτι ὁ προσευχόμενος ὑπὸ τῶν προξενουμένων θορύβων ἐκ τῶν πολλῶν φωνῶν ἀποσπᾶται ν' ἀποτείνῃ τὸν νοῦν του πρὸς τὸν Θεόν, καθότι καὶ ὁρισμὸς τῆς προσευχῆς εἶναι ἡ ἀπότασις τοῦ νοὸς, ὅστις ἀπαιτεῖ ἠρεμίαν καὶ ἡσυχίαν διὰ νὰ κρατῆται. Καὶ οἱ Βυζαντινοὶ δὲ μουσικοὶ ἐγνώριζον καὶ τὸν Ἀμβρόσιον καὶ τὸ ἁρμονικὸν σύστημα αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸ εἰσήγαγον ὡς θορυβῶδες· οὕτω καὶ οἱ νεώτεροι μουσικοὶ φρονοῦσι.

Καὶ ἕτερον κώλυμα· ἡ Μουσικὴ εἶναι ποσῳδία γλώσσης ἐπιτεταμένης· λέγεται μάλιστα ὅτι ποτὲ ὡμίλουν οἱ ἄνθρωποι ψάλλοντες, καὶ ἔψαλλον ὁμιλοῦντες· ὅθεν πᾶσα γλῶσσα ἔχει καὶ τὴν Μουσικήν της κατὰ τὸ ἦθος καὶ ὕφος αὐτῆς. Ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἐκπεσοῦσα, ἔχει καὶ ἰδίαν προσῳδίαν μουσικήν. Ἡ τετράφωνος, ἐκ κλίμακος Εὐρωπαϊκῆς ἀπορρέουσα, ἔχει διάφορα πάντα· ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λοιπὸν πρέπει νὰ ἔχωμεν δύο εἰδῶν ψάλτας, τοὺς διὰ τὴν λειτουργίαν κατὰ τὴν τετραφωνίαν καὶ τοὺς διὰ τὸν ἑσπερινὸν καὶ ὄρθρον κατὰ τὴν μονοφωνίαν· καὶ τότε πλήρονε, ἂν ἔχῃς χρήματα· εἰ δὲ θελομεν οἱ αὐτοὶ ψάλται νὰ ψάλλωσιν ὅλα, τότε θὰ συγκρίνωνται ἤθη καὶ ὕφη τῶν δύο Μουσικῶν, σύγχυσις δὲ καὶ ἀσυμφωνία Βαβὲλ εἰς οἰκτρὰν ἡμῶν παλινῳδίαν.

Ἡ Μουσικὴ ἡμῶν ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ ἦναι μονοφωνία ἢ ἐν τριφωνίᾳ κατὰ τρεῖς τάξεις· πρῶτον τὸ ψάλλειν μὲ δύο μόνον ψάλτας, πρωτοψάλτην καὶ λαμπαδάριον, δεύτερον μὲ δομεστίκους, καὶ τρίτον μὲ συνῳδείαν διὰ τῆς λιγυρᾶς φωνῆς τῶν παίδων. Διὰ τῆς ψαλμῳδίας ταύτης (οὕτως ὀνομάζεται ἡ τῆς Ἐκκλησίας μελῳδία κυριώτερον) τελούμεναι μεγαλοπρεπῶς ἅπασαι αἱ ἱεραὶ τελεταὶ, εὐηρέστουν, ὡς καὶ νῦν εὐαρεστοῦσι. Δὲν ἔμεινε δὲ στάσιμος καὶ εἰς προαγωγήν της· διότι τελευταῖον, καθὼς αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων προσέλαβόν τι χαρίεν, ἀραιῶσαν τὸ σκυθρωπὸν αὐτῶν καὶ σκεπτικὸν, οὕτω καὶ ἡ ψαλμῳδία ἐβελτιώθη, καλλυνθεῖσα ἐπὶ τὸ τερπνότερον διὰ γοργῶν, ὅσων ἐνδεῖ, διὰ νὰ μὴ λειαίνηται τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ παπαδικοῦ, ὅπερ εἶναι ὁ οὐσιώδης χαρακτὴρ αὐτοῦ· διότι πᾶν μέτρον ἄριστον. Ἡ πορεία τῶν δι-γόργων καὶ τρι-γόργων ἀνήκει εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ἄσματα· καὶ τὸ διὰ τῆς ῥινὸς δὲ ψάλλειν πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν. Οὕτω, καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἄδικον ἔχουσιν οἱ ζητοῦντες τὴν εἰσαγωγὴν ξένης Μουσικῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπου ἐν κατανύξει καὶ εὐλαβείᾳ προσφέρεται πρὸς τὸν Θεὸν προσευχὴ καὶ δέησις· ὡς λοιπὸν διάφοροι οἱ σκοποί, οὕτω διάφοροι καὶ αἱ Μουσικαί.

Ἀρκεσθῶμεν λοιπὸν εἰς τὴν Μουσικήν μας ταύτην, τὴν ἀπὸ τοσούτων αἰώνων οἰκείαν, τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ τελείαν ἐν πράξει καὶ θεωρίᾳ, τὴν συζυμωμένην μὲ τὰ κάλλη τῆς γλώσσης ἡμῶν, πεζῶς τε καὶ ποιητικῶς, τὴν ἁρμοδίαν εἰς προσευχήν. Φύγωμεν τὴν πολυφωνίαν ὡς βαβυλωνίαν, μήπως, τὰ ξένα εἰσάγοντες, ἀπολέσωμεν τὰ ἡμέτερα, διαβουκολούμενοι ἐξ εἰσηγήσεων, ἐκτεινομένων μέχρι καὶ τῆς Μουσικῆς ἡμῶν· διότι ὁ Ἑλληνισμὸς ἐπιβουλεύεται σύσσωμος.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 ἀπριλίου 1870.

Π. ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ.

—o—

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΞΑΠΛΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΙΣ ΛΑΟΙΣ.

Ἡ περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος ἔτους συστᾶσα ἐν Ῥωσσίᾳ *Ὀρθόδοξος Ἑταιρία ὑπὲρ τῶν ἱερῶν ἀποστολῶν* διατελεῖ ἐργαζομένη πρὸς ἐξάπλωσιν τοῦ Εὐαγγελίου μεταξὺ τῶν ἀγρίων καὶ ἀπολιτίστων λαῶν τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, ἰδίως δὲ τῶν ἐπὶ τῶν Ἀλταϊκῶν ὀρέων οἰκούντων. Τὸ ἐν ταῖς χώραις ταύταις κήρυγμα τελεῖται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀρχιμανδρίτου Βλαδημίρου. Πρόεδρος δὲ τῆς ἑταιρίας ἀνεκηρύχθη ὁ νῦν Μητροπολίτης Μόσχας Ἰννοκέντιος, Κληρικὸς, ὅστις διῆλθε τὸ μεγαλήτερον μέρος τοῦ βίου του εἰς τὰς ἐρήμους καὶ καταψύχρους χώρας τῆς Καμτσάτκας, ὅπου οὐδεὶς Χριστιανὸς ἄλλοτε εἶχεν εἰσχωρήσει, καὶ ὅπου σήμερον δὲν ὑπάρχουσι πλέον εἰδωλολάτραι, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι καὶ ἡ ἱερὰ ἀποστολὴ τῶν Ἀλταϊκῶν ὀρέων, ἀνθαμιλλωμένη πρὸς τὴν τῆς Καμτσάτκας, θέλει ἀποφέρει τοὺς αὐτοὺς καρπούς.

Ἡ ἐν λόγῳ ἑταιρία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Αὐτοκρατείρας. Ἐνεργοῦσα δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς, ὑπόκειται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Ἱ. Συνόδου. Συγκροτεῖται δὲ ἐκ μελῶν ἐπιτίμων καὶ ἐνεργῶν. Τὸ Συμβούλιον, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητρ. Μόσχας, συγκροτεῖται ἐκ δύο ἀντιπροέδρων, τοῦ μὲν Κληρικοῦ, τοῦ δὲ λαϊκοῦ, καὶ 12 μελῶν. Συνεδριάζει δὲ τοὐλάχιστον ἅπαξ τοῦ μηνός.

Ἐκτὸς τοῦ κεντρικοῦ Συμβουλίου, ἐγκαθιδρύθησαν εἰς διαφόρους πόλεις ἐπιτροπαὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως.

Ὁ Κανονισμὸς τῆς *Ὀρθοδόξου Ἑταιρίας* ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος τῇ κά. 9βρίου 1869. Ἐπέτειος δὲ ἑορτὴ τῆς ἑταιρίας τελεῖται κατὰ τὴν ε. μαΐου, ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἁγ. Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

—o—

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

—

Α'. Λεξιλογία.

Κέρας, χείρ, χείρων, χρεία, χρεών, χρή, μάρη, εὐμαρὲς, δυσμαρὲς, μάρπτω, μάρνασθαι.

Ἡ λέξις *κέρας*, ὡς ὄργανον τῆς ἰσχύος, μετέπεσεν εἰς τὴν σημασίαν τῆς *ἰσχύος*, ὡς ἐν τῷ « ὕψωσον κέρας Χριστιανῶν » ἤτοι κραταίωσον.

Ἐπίσης καὶ ἡ λέξις *χείρ* τὴν αὐτὴν ἔλαβε σημασίαν, ὡς πολλαχοῦ παρ' Ἡροδότῳ καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ Γραφῇ. Ἐντεῦθεν ἡ φράσις « ἐν χειρῶν νόμῳ » ἐπὶ τοῦ φονεύειν τὸν ἡττηθέντα κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦ ἰσχυροτέρου.

Ἐκ τῆς λέξεως *χείρ* τινὲς παράγουσι καὶ τὸ κύριον ὄνομα *Χείρων*, ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς ἰσχύος, ὡς καὶ τας λέξεις: *χρεία, χρεών, χρὴ* ἐπὶ τοῦ δυναστικῶς ἐπιβάλλειν τι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ *χείρ* Ἑλληνιστὶ λέγεται καὶ *μάρη*, σχηματίζονται τὰ παράγωγα *εὐμαρὲς* καὶ *δυσμαρὲς* ἀντὶ τῶν *εὐχερὲς* καὶ *δυσχερές*. Ἐκ τούτου καὶ *μάρπτω* τὸ ἁρπάζω: ἤτοι τῇ χειρὶ λαμβάνω, καὶ *μάρνασθαι* τὸ μάχεσθαι.

—

Β'. Καταγωγὴ καὶ χρῆσις τοῦ θά.

Πολυχρηστότατον εἶναι ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ μόριον *θά*. Πόθεν δὲ ἔχει τὴν καταγωγὴν καὶ τί κυρίως σημαίνει καὶ ποία ἐστὶν ἡ συνήθης αὐτοῦ χρῆσις, πολλὰ ὀλίγοι γινώσκουσι. Τούτου ἕνεκα καὶ πολλοὶ ἀνορθογραφοῦσι καὶ κακῶς συντάσσουσι τὸ μόριον τοῦτο μετὰ ἐγκλίσεων, μεθ' ὧν οὐδέποτε συντάσσεται. Ἀλλ' ἡ Ἑλληνικὴ ἐφημεριδογραφία, ἥτις μάλιστα πάντων συντελεῖ εἰς τὴν κανονικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἁπλοελληνικῆς γλώσσης, πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ, ὅσον τὸ δυνατὸν, τὰς ἀνορθογραφίας καὶ ἀσυνταξίας. Πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν βουλόμενοι καὶ ἡμεῖς νὰ συντελέσωμεν, ἐπιλαμβανόμεθα νὰ φιλολογήσωμεν διὰ βραχέων τὸ πολυχρηστότατον καὶ ἀναγκαιότατον τοῦτο λεξείδιον τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Α'. Καταγωγὴ τοῦ θά. Ἂς ἀκολουθήσωμεν τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον, διὰ νὰ μάθωμεν πόθεν ἔρχεται τὸ μόριον τοῦτο. Ἂς ἴδωμεν τίνες φράσεις τῶν ἀρχαίων περιέχουσιν αὐτὸ τοῦτο τὸ *θὰ* καὶ μὲ τίνας τῶν ἡμετέρων ἰσοδυναμοῦσιν.

Ἀναγινώσκομεν ἐν Ἡρόδ. Ζ'. 162, τάδε: ὁ νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος τὸ θέλει λέγειν. Τοῦτο ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ ἴσον εἶναι μὲ τὸ: ἡ ἔννοια τούτου τοῦ λόγου τοῦτο θὰ εἰπῇ, ὥστε τὸ θέλει τοῦ Ἡροδότου ταὐτὸν ἐστι τῷ ἡμετέρῳ θά. Ὁμοίως καὶ εἰς τὰς Σφῆκας τοῦ Ἀριστοφάνους στίχ. 1437, ἀναγινώσκομεν: Εἶπερ οὗτος ἐθέλει κρατῆσαι = ἂν οὗτος θὰ κρατήσῃ. Ἀλλὰ τὸ θὰ δὲν προέρχεται ἐκ μόνου τοῦ θέλειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἵνα ἤ νὰ, δηλ. θέλει νὰ, θενὰ, θὰ, διότι διὰ τοῦ μορίου τούτου ἀναλύομεν τὰ τελικὰ ἀπαρέμφατα. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς καθομιλουμένης βλέπομεν ὅτι τὸ θὰ προέρχεται ἐκ τοῦ θέλειν (νὰ), διότι λέγομεν θὰ εἴπω καὶ θέλω εἰπῇ ἀδιαφόρως ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας. Εἶναι λοιπὸν τὸ θὰ συγχώνευσις δύο λέξεων καὶ ἔχει Ἑλληνικὴν τὴν καταγωγήν.

Β' Χρῆσις τοῦ θά. Τὸ θὰ συντάσσεται συνήθως ὑποτακτικῇ ἀορίστου πρὸς ἔκφρασιν τοῦ μέλλοντος, π. χ. θὰ μάθω, θὰ εἴπω, θὰ ἀκούσω κλπ. = μαθήσομαι, ἐρῶ, ἀκούσομαι κτλ. Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι οἱ συντάσσοντες αὐτὸ μετὰ μέλλοντος ὁριστικῆς κακῶς συντάσσουσι καὶ ἀνορθογραφοῦσι· λέγουσι π. χ. θὰ γράψει ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ θὰ γράψῃ κλπ.

Συντάσσεται προσέτι τὸ *θὰ* καὶ ὑποτακτικῇ ἐνεστῶτος ἐπὶ τῆς σημασίας συνεχοῦς ἢ διαρκοῦς μέλλοντος, οἷον ἐν τῷ Βακχικῷ τραγουδίῳ.

Νὰ ἦτον ἡ θάλασσα κρασί, θέ μου, τί δουλιὰ χρυσῆ.
Θὰ κολυμβῶ καὶ θὰ βουτῶ καὶ θὰ πίνω ἐνταυτῷ.

Συντάσσεται προσέτι τὸ *θὰ* καὶ μὲ παρῳχημένου χρόνου ὁριστικὴν, συνήθως παρατατικοῦ, σπανιώτερον δὲ ἀορίστου πάλιν ἐπὶ σημασίας μέλλοντος, ἀλλὰ μέλλοντος ἀναφερομένου εἰς τὸ παρελθὸν, π.χ. τὸ περίφημον: δὲν θὰ ἀπέθαινεν, ἂν μετεχειρίζετο κλυστήρια (εἰ κλυστῆρσιν ἐχρῆτο, οὐκ ἂν ἐτεθνήκει. Αἰσώπ. μῦθοι).

Τὸ μόριον *θὰ*, καθὼς δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ, ἔχομεν κατὰ τρεῖς τύπους ἐν τῇ σημερινῇ λαλουμένῃ γλώσσῃ. Ἔχομεν δηλ. *θὰ, θελὰ* καὶ *θενά*· διότι διαφόρως λέγομεν θὰ γράψω, θελὰ γράψω καὶ θενὰ γράψω. Ὁ τύπος *θὰ* εἶναι ὁ συνηθέστερος, ὁ *θελὰ* ἧττον συνήθης καὶ ὁ *θενὰ* σπανιώτερος.

Ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τῆς ἐκ τοῦ *θέλω* καὶ νὰ παραγωγῆς τοῦ θὰ ἂς παρατηρήσῃ προσεκτικῶς τὴν τριπλῆν αὐτοῦ μορφὴν, καθ' ἣν ἀπαντᾷ καὶ ἀκούεται ἐν τῇ λαλουμένῃ ἁπλοελληνικῇ, καὶ θὰ πεισθῇ περὶ τούτου· διότι, ἂν ἀμφιβάλλῃ ὅτι τὸ *θὰ* δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ *θέλω* νὰ, θὰ ἴδῃ ὅτι τὸ ταυτὸν καὶ ἴσον *θελὰ* προέρχεται φανερὰ ἐκ τοῦ *θέλειν νὰ*, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ *θενὰ*, ὅπερ φαίνεται ὅτι οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τὸ *θέλω νά*.

Μηδεὶς δὲ νομίσῃ παράδοξον τὸ ὅτι τὸ ῥῆμα *θέλω* μετὰ τοῦ νὰ, ἤγουν τὸ *θὰ*, κατήντησεν ὡς τι ἐπίῤῥημα. Ὅμοια καὶ ἀνάλογα ἔχει καὶ ἄλλα ἡ παλαιὰ Ἑλληνικὴ γλῶσσα. Ἂς ἐνθυμηθῇ τις τὰ παρακελευσματικὰ μόρια: *ἄγε, φέρε, ἴθι, δεῦτε, δῦτω, εἶεν*, τὰ ὁποῖα, καθαρὰ ῥήματα ὄντα, ἀπεμορφώθησαν καὶ ἀμυδρότατη ἢ ἀφανεστάτη κατήντησεν ἡ ῥηματικὴ δύναμίς των. Ἀλλὰ καὶ ἡ λαλουμένη γλῶσσα ὅμοιον καὶ ἀνάλογον τοῦ *θὰ* ἔχει τὸ ἄς καὶ ἴσως καὶ ἄλλα μόρια, ἐκ ῥημάτων ἔχοντα τὴν καταγωγήν.

(Μέρμνα)

—o—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

(Ἴδ. σελ. 23).

—

2. *ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ Α'. τοῦ ἀπὸ Σιναίου ἀοιδίμου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Βυζαντίου ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ καὶ ΣΥΓΓΡΑΦΑΙ αἱ ἐλάσσονες, Ἐκκλησιαστικαὶ καὶ Φιλολογικαὶ, καὶ τινες ἐπιστολαὶ τοῦ αὐτοῦ μετὰ παραρτήματος, ἐξεδόθησαν ἀδείᾳ καὶ ἐγκρίσει τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, ὑπὸ Θεοδώρου Μ. Ἀριστοκλέους, τοῦ ἐκ Χάλκης. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1870. Σελ. 1—490. Τιμᾶται γρ. 31.*

3. *ΟΙ ΦΥΓΑΔΕΣ, δρᾶμα εἰς πέντε μέρη μετὰ μακρῶν προλεγομένων περὶ Πόντου ὑπὸ * * * Ἐν Ἀθήναις (ἐκ τοῦ τυπογραφείου Περρῆ καὶ Βάμβα), 1879. Σελ. ά.—ή. 1—416. Τιμᾶται δραχμ. 6.*

4. *ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ σύντομος διὰ τὰ μικρὰ παιδία, συντεταγμένη κατὰ νέαν μέθοδον ὑπὸ Χρήστου Κωνσταντινίδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἐπταλόφου, 1870. Σελ. 1—45. Τιμᾶται γρ. 2. Εὑρίσκεται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ Ἀνδρεάδου καὶ Σ. (ἐν Γαλατᾷ Κωνστ)πόλεως, ὁδῷ Γιοργαντζιλὰρ, ἀρ. 11).*

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(τοῦ ΙΓ'. Τεύχους).

Ὀλίγα περὶ τῆς αἱρέσεως [τ ὼν Ἰρβιγγιανῶν. Σελ. 25—37

—

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σύρου πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντερβυρίας. » 37—39

—

Ποίησις (Σαπφὼ Λεοντιάς). » 39—43

—

Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική. » 43—45

—

Ὀρθόδοξος Ἑταιρεία ἐν Ῥωσσίᾳ (ὑπὲρ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Εὐαγγελίου παρὰ τοῖς Χριστιανικοῖς λαοῖς). » 45

—

Φιλολογικὰ (ά. Λεξιλογία. — β'. Τὸ μάρισον θά). » 46—47

—

Βιβλιογραφία (Κωνσταντίου Α'. τοῦ ἀπὸ Σιναίου Βιογραφία καὶ Συγγραφαί — Οἱ Φυγάδες — Γεωγραφία σύντομος). » 48

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΙΕ'. 1870.

Ἰουνίου 15.

ΕΚΘΕΣΙΣ

τῆς καταστάσεως

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

Ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1867—1870,

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ

ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ,

—o—

Α'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1867—1868.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου καὶ τῶν κκ. Ἰ. Οἰκιάδου, Σ. Μαυρογένους καὶ Στ. Ἰωαννίδου Καπου-Κεχαγιᾶ.

—

Τῇ 16 Ἰουνίου, καθ' ἣν ὡρίσθη ἡ ἔναρξις τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, συνελθόντων ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ αὐτῆς τοῦ παναγιωτάτου Οἰκουμ. Πατριάρχου κυρίου Γρηγορίου μετὰ τῆς περὶ Αὐτὸν ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Ἐφόρων, τῶν Καθηγητῶν καὶ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς καὶ πολλῶν λογάδων τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, μετὰ τὴν νενομισμένην ἱερὰν τελετήν,

τελεσθεῖσαν ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θ. Π., ὁ Σχολάρχης ἐξέθετο τὴν ἐτησίαν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Σχολῆς ὡς ἑξῆς:

Παναγιώτατε Δέσποτα, ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος,
ἔντιμος καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις,

Τῇ θείᾳ συνάρσει καὶ διὰ τῶν εὐχῶν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἁγιωτάτης χορείας τῶν σεβασμίων Ἀρχιερέων ἡ καθ' ἡμᾶς Μ. τοῦ Γένους Σχολή, προσθεῖσα καὶ ἕτερον ἔτος ζωῆς τῇ γηραιᾷ καὶ σεβασμίᾳ αὐτῆς ἡλικίᾳ, παρουσιάζει καὶ αὖθις εἰς τὸ φιλόμουσον δημόσιον τοὺς ἐτησίους αὐτῆς καρπούς, ὑποβάλλουσα εἰς τὴν κατὰ τοὺς νόμους δοκιμασίαν τοὺς ἐν αὐτῇ φιλοπόνους καὶ φιλομαθεῖς μαθητάς, ἐξ ὧν δέκα καὶ ἑπτὰ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ὑποστῶσι τὰς ἀπολυτηρίους αὐτῶν ἐξετάσεις.

Δόξα λοιπὸν τῷ πανσόφῳ καὶ παναγάθῳ Θεῷ, τῷ ἀοράτως στηρίζοντι τὴν μεγάλην ταύτην Πατριαρχικὴν καὶ Ἐθνικὴν ἡμῶν Σχολὴν καὶ ἐνισχύοντι τοὺς ὅπως δήποτε ὑπὲρ αὐτῆς κοπιῶντας, τῷ καὶ καταξιώσαντι ἡμᾶς ἐλθεῖν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην. Ἄπειρος δὲ εὐγνωμοσύνη οὐ μόνον ἐκ μέρους τῆς μαθητιώσης νεολαίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνογενοῦς πληρώματος πρὸς πάντας τοὺς μικρὰ ἢ μεγάλα αὐτὴν εὐεργετοῦντας. Εὐλογημένοι οἱ βραχίονες οἱ ὑποβαστάζοντες αὐτήν ἁγίαι αἱ χεῖρες, αἱ ἐκτεινόμεναι πρὸς εὐσταθειαν καὶ καταρτισμὸν τοῦ σεμνοῦ τούτου καὶ εὐρυτέρου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐκπαιδευτηρίου! Καὶ δὴ χάρις εἰς τὴν πατρικὴν καὶ συντροφικὴν ὑπὲρ τῆς Σχολῆς πρόνοιαν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας καὶ τὴν προθυμίαν τῶν εὐεργετῶν αὐτῆς· χάρις εἰς τὴν ἀκραιφνῆ φιλογένειαν καὶ τὴν ἄοκνον ἐπιστασίαν τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀνεξάντλητον ὑπομονὴν τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων, ἡ Σχολὴ δύναται παραμυθουμένη νὰ εἴπῃ ὅτι ἐξεπλήρωσε καὶ ἐφέτος τὸ ἔργον αὐτῆς καὶ μεθ' ὅλην τὴν δεινὴν οἰκονομικὴν κρίσιν, καθ' ἣς πρὸ ἐτῶν ἤδη ἐκθύμως ἀντιπαλαίει. Τίς δὲ ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις αὐτῆς ἐν γένει κατὰ τὸ ἤδη λῆγον σχολικὸν ἔτος δηλοῦμεν ἐφεξῆς συντόμως.

Τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι μόλις τριετίζουσαν τὴν προκάτοχον ἡμῶν Σχολαρχίαν διέκοψεν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῆς πρόσκλησις ἄνωθεν ἐπελθοῦσα. Ὁ κύριος Εὐστάθιος Κλεόβουλος, θερμουργότατα τέως τὰ τῆς θέσεως αὐτοῦ διέπων, ἀντηλλάξατο αἴφνης τὴν διεύθυνσιν τῆς Μ. τοῦ Γέν. Σχολῆς πρὸς τὴν μεγάλην τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας διακονίαν· ἡ δὲ σοφωτάτη καὶ προσκυνητή μοι Αὐτοῦ Π. καὶ ἡ περὶ Αὐτὴν σεβασμία Σύνοδος μετὰ τῶν ἐντίμων ἀρχόντων καὶ συμβούλων τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμ. Πατριαρχικοῦ θρόνου οὐκ οἶδ' ὅπως ἀποβλέψαντες εἰς ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου, προσκαλέσαντες ἀνέθηκάν μοι τὸ τῆς Σχολαρχίας ἔργον.

Τὸ βαρὺ καὶ δυσβάστακτον καὶ πολλῆς τῆς εὐθύνης γέμον τοῦτο

ὑπούργημα ἐκ πείρας ἤδη γινώσκοντες μὴ συμμετρούμενον πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὰς δυνάμεις ἡμῶν, περιπαθῶς δὲ ἀγαπῶντες τὸ ἔργον, εἰς ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἐκλήθημεν, τὸ συντελέσαι δηλονότι, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, εἰς τὸν σωτήριον προορισμὸν τῆς κατὰ Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου καθιδρύματος ἐναποθανεῖν εὐχόμενοι, ἀπεποιήθημεν παραχρῆμα καὶ ὁλοψύχως τὴν πρόσκλησιν, ἐλαλήσαμεν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τοῖς πᾶσι, παρεστήσαμεν ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ ὅτι καὶ ἡμεῖς κακούμεθα καὶ τὸ ἔργον, εἰς ὃ καλούμεθα, ἀδικεῖται, κατηναλώσαμεν λόγους, δεήσεις, ἱκεσίας, δάκρυα, μικροῦ δεῖν ἐφάνημεν ἀπειθεῖς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ἀλλ' εἰς μάτην, ἐπὶ τέλους ὠφείλομεν ὑπακοῦσαι· τὸ ἄπειρον ἡμῶν σέβας εἰς τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος καὶ ἡ μυστηριώδης δύναμις τῶν λόγων αὐτοῦ, δαιμονίως διήκουσα εἰς τὰ ἔγκατα τῆς καρδίας, ἐδέσμευσάν με καὶ χεῖρας καὶ πόδας καὶ ὑπέκυψα ἑκὼν ἄκων καὶ προσεκύνησα (1).

---

(1) Παραθέτομεν ἐνταῦθα ὀλίγα, ἐξ ὧν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐγκαθιδρύσεως ἡμῶν ἐν τῇ Σχολαρχίᾳ εἴπομεν, ὅπως ὑποδείξωμεν τοῖς τὰ ἡμέτερα πράγματα διέπουσι, πόσον ἀντιστρατεύονται εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ παγίωσιν τῶν ἡμετέρων πραγμάτων αἱ συχναὶ τῶν προσώπων μεταθέσεις. « Εὐχῆς ἔργον ἠθελεν εἶσθαι ἴσως, ἂν οἱ ἅπαξ ἐγκριθέντες καὶ διορισθέντες εἰς οἱανδήποτε διακονίαν ἢ Ἐκκλησιαστικὴν ἢ ἐκπαιδευτικὴν ἢ καὶ πολιτικὴν διέμενον ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀμετακίνητοι, σχολάζοντες ἀνενδότως εἰς τὸν κλάδον τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, διότι οὕτω μόνον ἠδύναντο νὰ καλλιεργήσωσι τὰς γνώσεις αὐτῶν, τελειοποιήσωσιν ἑαυτοὺς εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβον, καὶ καταστῶσιν ἄνδρες εἰδικοί, ὧν ἔχει σήμερον ἀνάγκην ὑπὲρ ἄλλοτέ ποτε καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ κοινωνία ἡμῶν. Τοὐναντίον ἡ ταχεῖα μετακίνησις καὶ μεταβολή, μὴ παρέχουσα τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἵνα τελειοποιήσῃ ἑαυτόν, ἐπιτρέπει σύσιδη κοινωνικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ συμφέροντα εἰς χεῖρας πάντοτε πρωτοπείρων, ἐξ οὗ συμβαίνει, ἵνα καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐξελέγχωνται πολλάκις ἀδόκιμοι, καὶ τὰ πράγματα διηνεκῶς εἰς τὴν προτέραν ἀτέλειαν διαμένωσι — Καὶ δὲν διϊσχυρίζομαι μὲν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῶσι καὶ ἔξοχοί τινες ἱκανότητες, αἵτινες ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ ἐν παντὶ καιρῷ δαιμονίως εὐδοκιμοῦσιν, ἄλλην ἐξ ἄλλης διαμειβόμενοι διακονίαν· τῶν δὲ τοιούτων οὐδὲ παρ' ἡμῖν, χάρις τῷ Θεῷ, ἐλλείπουσι παραδείγματα, τοσούτῳ ὄντα θαυμασιώτερα, ὅσον τῇ ἀληθείᾳ καὶ σπανιώτατα· ἀλλὰ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀνάγονται εἰς τὴν ἀνωτέρω γενικὴν παρατήρησιν. Ἐὰν καλῶς γινώσκωμεν ἑαυτούς, πιστεύομεν ὅτι δὲν ἀνήκομεν εἰς τὰς ἐξόχους ἐκείνας φύσεις, αἵτινες ἐν παντὶ καὶ πάντοτε εὐδοκιμοῦσι καὶ διαπρέπουσιν, εἰς πάντα, ὡς εἰπεῖν, οὖσαι κεκλημέναι· ἠθέλομεν δὲ θεωρήσει ἑαυτοὺς λίαν εὐτυχεῖς, ἐὰν εἰς ἓν μόνον ἔργον, καὶ τοῦτο τὸ εἰδικώτερον εἰς ἡμᾶς, ἐπιδοθέντες καὶ εἰς τοῦτο ὅλην ἡμῶν τὴν ζωὴν ἀφιερώσαντες, μετὰ πολλοὺς πόνους καὶ μόχθους ἠθέλομεν ἐπὶ τέλους κατορθώσει νὰ ἐξέλθωμεν ὁπωσοῦν ἀνεπαίσχυντοι.

Καὶ ἡ φύσις ἡμῶν καὶ ἡ ἀγωγὴ καὶ ἡ παίδευσις, δότε δ' εἰπεῖν ἐπὶ Θεῷ μάρτυρι, καὶ αὐτὴ ἡ κλίσις ἡμῶν προὔτεινον ἡμᾶς ἀλλαχοῦ μᾶλλον, ἢ εἰς τὴν παροῦσαν θέσιν, ἣν ἀρτίως προσεκλήθημεν νὰ ἀναπληρώσωμεν. Παιδευθέντες ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἐν τῇ ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, ἀγαπήσαντες αὐτὴν περιπαθῶς ὡς φιλόστοργον τροφόν, καὶ τῷ γάλακτι αὐτῆς συναυσιωθέντες καὶ πρὸς τὴν θείαν αὐτῆς ἐπιστήμην ῥυθμίσαντες ὅλας

Τὸ ἔργον τῆς διευθύνσεως οὕτως ἐπισήμου καὶ περιφανοῦς καταστήματος καθ' ἑαυτὸ δυσχερές, δι' ἐμὲ οὕτω διατεθειμένον ἀπέβαινεν, ὡς εἰκός, χαλεπώτατον. Ἐν τούτοις ἡ πρὸς ἐμὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἡ καλὴ σύμπνοια καὶ ἡ ἐν πᾶσι πρόθυμος καὶ εἰλικρινὴς σύμπραξις τῶν ἐλλογίμων Καθηγητῶν καὶ συνεργατῶν μου, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀδιάλειπτος ἐπαγρύπνησις τῆς ἀξιοζήλου Ἐφορίας καὶ μάλιστα τοῦ σεβασμίου αὐτῆς Προέδρου, καθημέραν σχεδὸν ἐπισκεπτομένου τὴν Σχολὴν καὶ ἰδίοις ὀφθαλμοῖς καὶ ὡσὶ καὶ βλέποντος καὶ ἀκούοντος καὶ ἐνισχύοντος ἡμᾶς καὶ ἀεὶ τὰ βελτίω περὶ τῆς Σχολῆς μεθ' ἡμῶν συνδιασκεπτομένου καὶ προνοοῦντος, μεγάλως ἡμᾶς ἐνεθάρρυναν καὶ παρεμύθησαν καὶ τὸ βάρος ἀνεκούρισαν· ὅθεν χρέος ἡμῶν καὶ τῆς Σχολῆς ἁπάσης ἱερὸν καὶ ὅσιον λογιζόμεθα ἵνα καὶ δημοσίᾳ ἐνώπιον τῆς ἐπιλέκτου ταύτης ὁμηγύρεως ἐν τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ τὴν βαθεῖαν καὶ ἐγκάρδιον ἡμῶν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην καὶ εὐχαριστίαν ὁλοψύχως ἀνακηρύξωμεν.

Τὴν καλὴν ταύτην ἁρμονίαν τῆς Ἐφορίας, τῆς Σχολαρχίας καὶ τῶν Καθηγητῶν ἐπηκολούθει ὡς ἀντίτυπον καθαρὸν καὶ χρυσοῦν ἀπαύγασμα ἡ κανονικὴ πορεία τῶν πλείστων φοιτητῶν ἡμῶν, οἵτινες, ὑπόδειγμα ἑαυτοῖς προστησάμενοι τὴν ἐν ἡμῖν ἐμπολιτευομένην ἀγαθὴν ἁρμονίαν, καὶ μάλα δικαίως, διετέλεσαν καὶ οὗτοι ἐν ἀμοιβαίᾳ πάντοτε ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ, ἀλλήλους σεβόμενοι, ἀλλήλοις βοηθοῦντες καὶ ἀδελφικῶς συμμα-

τὰς διανοητικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ἐξ αὐτῆς δὲ καὶ δι' ἀγάπην αὐτῆς ἀναλαβόντες μακρὰν ἀποδημίαν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ τοὺς κατὰ δύναμιν ὑποστάντες κόπους ὑπὲρ τῆς θείας ἐπιστήμης, ἵνα εἴχομεν ἐξ ἀρχῆς πόθον, μίαν καὶ μόνην πρὸς Θεὸν εὐχήν, μίαν καὶ οὐχὶ ἄλλην τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐνεργείας ἡμῶν φιλοτιμίαν, τὸ νὰ δυνηθῶμεν νὰ συντελέσωμεν, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, εἰς τὸν σωτήριον αὐτῆς προορισμὸν καὶ νὰ ἀποδώσωμεν, κατὰ τὸ ἐνόν, τὰ τροφεῖα πρὸς αὐτὴν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ταὐτὸν εἰπεῖν, πρὸς τὸ Ὀρθόδοξον Χριστιανικὸν πλήρωμα. Ἡ πρόθεσις σὺν Θεῷ ἤρξατο κατ' εὐχὴν ἐκπληρουμένη, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπάνοδον, οὐδενὸς καιροῦ μεσολαβήσαντος, ἐλάβομεν τὸν διορισμὸν ἡμῶν ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, καταταχθέντες εἰς τὸν χορὸν τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἐκείνης. Μόνος ὁ καρδιογνώστης Θεὸς γινώσκει μετὰ πόσης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, μετὰ πόσου ζήλου καὶ προθυμίας, μετὰ πόσης εἰλικρινείας καὶ ἀφοσιώσεως, ἐπεδώκαμεν ἑαυτοὺς ὅλῃ ψυχῇ εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ πάλαι ἐποθοῦμεν, πρὸς ὃ ἡσθανόμεθα ἑαυτοὺς κεκλημένους, καὶ περὶ ὃ ἐσπουδάζομεν καὶ παρεσκευάσμεθα.

Οἱ προστάται καὶ φίλοι τῆς ἱερᾶς ἐκείνης Σχολῆς δὲν δύνανται νὰ ἀγνοῶσιν, ὅτι καὶ πᾶσα μὲν ἄλλη γνῶσις καὶ ἐπιστήμη, πολὺ δὲ πλέον ἡ θεσπεσία τῆς Θεολογίας ἐπιστήμη, οὔτε πρέπον ἐστίν, οὔτε δυνατόν, ἥκιστα δὲ συμφέρον νὰ αὐτοσχεδιάζηται· ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἐργασία ἐπίπονος καὶ μελέτη σύντονος καὶ διηνεκής, καὶ πρὸ πάντων χρόνος οὐ μικρός, ὅπως τις κατασκευάσῃ ἑαυτὸν ὀπωσοῦν ἄξιον τηλικαύτης καθηγεσίας, ἐφ' ἡμέραν ἀεὶ διορθούμενος καὶ τελειοποιούμενος, καὶ οὕτως εἰπεῖν συμφυόμενος εἰς τὰς μακρὰς καὶ πολυπλόκους διακλαδώσεις τῆς ἐπιστήμης. Γινώσκουσιν οὐδὲν ἧττον ὅτι, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς δοθείσης ἡμῖν δυνάμεως, οὐδὲν ἐλείπομεν τῶν ἐφ' ἡμῖν, ἐπιδοθέντες εὐθαρσῶς εἰς τὸ ἀνατεθὲν ἡμῖν μέρος τῆς ἐπιστήμης· καὶ μετὰ παῤῥησίας δυνάμεθα ἐξειπεῖν

θητεύοντες ἐν τῇ Σχολῇ, ὡς ἐν ἀνωτέρᾳ πνευματικῇ καὶ ἠθικῇ συμπολιτείᾳ, πρὸς ἣν δὲ καὶ μόνον κατατείνοντες, εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἕκαστος παρεγένετο, ταὐτὸν εἰπεῖν, πρὸς τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν αὐτῶν μόρφωσιν καὶ τὴν μετ' ἐπιστήμης ἠθικὴν διάπλασιν, ὅπερ καὶ τῆς Σχολῆς ἐστιν ὁ πρώτιστος καὶ ἔσχατος προορισμός. Εὐχαρίστως δὲ καὶ παῤῥησίᾳ λέγομεν ὅτι αἱ συμβουλαὶ καὶ νουθεσίαι, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ αἱ αὐστηρότεραι πρός τινας ἐπιτιμήσεις καὶ ἀπειλαὶ τῆς Σχολαρχίας, δὲν ἔμειναν ἄνευ ἀγαθοῦ ἀποτελέσματος, ἐκ δὲ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν ἡμῶν μόλις πέντε ἢ ἓξ σημειοῦνται ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ τῆς Διευθύνσεως ἡμερολογίῳ ἐπὶ διαστρόφῳ καὶ ἥκιστα εἰς μαθητὰς κοσμίους καὶ χρηστοήθεις ἐμπρεπούσῃ διαγωγῇ. Πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν στρεβλῶν τούτων δενδρυλλίων, ἅτινα συνήθως ἀποβαίνουσι καὶ τὰ ἧττον καρποφόρα, κεῖται ἤδη ἡ ἀξίνη τῶν δένδρων· ἀλλ' εὐελπιζόμενοι περὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι εὐθυδρομήσεως καὶ εὐκαρπίας αὐτῶν, ἀναμένομεν ἔτι γεωργοῦντες αὐτὰ κατὰ τὸν φρόνιμον καὶ μακρόθυμον γεωργόν. Χρηστότης ἤθους καὶ τρόπων, κοσμιότης καὶ εὐπείθεια εἰς τοὺς κειμένους νομους καὶ σέβας ἀγνὸν πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ ἀγάπη ἄδολος καὶ εἰλικρινῶν αἰσθημάτων ἀνταλλαγή, ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπίγνωσις τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἕκαστος εἰσέρχεται εἰς τοὺς ἱεροὺς θαλάμους τῆς παιδείας μετ' ἐπιμελείας ἐν-

πρὸς ἀκροατὰς, ἀγαπῶντας τὴν παῤῥησίαν, ὅτι συνέβαινεν ἐν ἡμῖν πρᾶγμα λίαν εὐάρεστον, καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ εἰς τὴν Σχολήν. Ὁ ἔρως τῆς ἐπιστήμης ἐξωμάλυνεν ἐν ἡμῖν τὰς τραχύτητας τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπιστήμης, ὥστε ἡσθανόμεθα ἑαυτοὺς προοδεύοντας εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἀμοιβαίως πάλιν ἡ εἰς τὴν ἐπιστήμην πρόοδος αὔξανεν ἐν ἡμῖν ἔτι μᾶλλον τὸν ἔρωτα τῆς ἐπιστήμης. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ψυχῆς, ὑπὸ τοιούτου ἔρωτος φλεγομένης, οὐδὲν ἄλλο ἠδυνάμεθα εὔχεσθαι ἐκ ψυχῆς πρὸς τὸν Θεὸν, ἢ τὸ ἐγγηράσαι ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐναποθανεῖν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς ἱερᾶς ἐκείνης Σχολῆς, καὶ ναὶ μὰ τὴν ἱερὰν ἐπιστήμην, τοῦτο ηὐχόμεθα, τοῦτο ἐπεθυμοῦμεν!

Οὕτως ἔχοντες καὶ ψυχῆς καὶ διανοίας, αἴφνης ἐκ μέσου τῶν ἱερῶν ἡμῶν μελετῶν προσκαλούμεθα ὑπὸ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὅπως ἀφέντες τὰ πάντα καὶ ἀπολακτίσαντες, οὕτως εἰπεῖν, ὅσα ἐκ τοσούτων ἐτῶν καὶ μετὰ τοσούτων πόνων ᾠκοδομοῦμεν, ἐξελθόντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἀσύλου τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀναλάβωμεν τὴν διεύθυνσιν τῆς μεγάλης ταύτης καὶ περιωνύμου τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ ἐπιῤῥίψωμεν ἑαυτοὺς ἐν μέσῳ πραγμάτων ἀσυνήθων καὶ ξένων τῆς μέχρι τοῦδε ἀγωγῆς ἡμῶν. Ὅστις ἀναγνοὺς ἐνθυμεῖται τὴν πολύκροτον παρομοίωσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐν τοῖς περὶ Ἱερωσύνης λόγοις αὐτοῦ, καθ' ἣν παιδίον ἁπλοῦν καὶ ποιμενικὸν αἴφνης ἁρπαζόμενον φέρεται ἐν τῷ μέσῳ στρατοπέδου ἐν τῇ στιγμῇ τῆς συμπλοκῆς τῆς μάχης καὶ διατάσσεται νὰ ὁδηγήσῃ τὸν στρατόν — οὗτος μόνος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν ζάλην καὶ τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς, ἣν ἠσθάνθημεν, ἀκούσαντες κατὰ πρῶτον τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸν διορισμὸν ἡμῶν.

Βαθέως αἰσθανόμενοι ὅτι καὶ ἡμεῖς κακούμεθα καὶ τὸ ἔργον ἡμῶν, εἰς ὃ ἐκλήθημεν, ἀδικεῖται, καὶ τὰ πράγματα οὕτω, ἐὰν μὴ παντάπασι καταστρέφονται, ἀλλ' οὐδὲ προάγονται καὶ τελεσφοροῦσιν, ἀπεποιήθημεν παραχρῆμα καὶ ὁλοψύχως τὴν πρόσκλησιν — ἀλλ' εἰς μάτην . . . . »

δελεχοῦς καὶ ἀπερισπάστου πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ — ταῦτά εἰσιν ὁμολογουμένως τὰ πρώτιστα καὶ ἀπαραίτητα κεφάλαια καὶ αἱ ἀσφαλεῖς βάσεις τῶν νεαρῶν πολιτῶν πάσης Σχολῆς· ἄνευ τούτων μάταια καὶ φροῦδα τὰ πάντα καὶ θᾶττον ἢ βράδιον χωροῦσιν εἰς τὴν διάλυσιν καὶ καταστροφήν· διὸ περὶ τούτων ἐν πρώτοις, ὅσον εἰς τὴν ἡμετέραν ἀνάγεται μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, τὰ εἰκότα μετὰ συντομίας διαλαβόντες, χωροῦμεν ἐπὶ τὰ ἄλλα.

Ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου ἀνελάβομεν τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς, μαθητὰς εὕρομεν ἐν αὐτῇ διακοσίους ἐκ τῶν ἐν τῷ Μητρῴῳ ἐγγεγραμμένων διακοσίων εἴκοσι καὶ ὀκτώ, τρεισκαίδεκα δὲ ἀκροατάς, οἷς προσετέθησαν ἑφεξῆς ἕτεροι δέκα καὶ ἑπτά. Οὗτοι πάντες, ἐκτὸς ἑνὸς Ὀθωμανόπαιδος ὄντος καὶ ἐπ' ἀκροάσει τῶν Γαλλικῶν μόνον μαθημάτων ἐπιφοιτήσαντος, εἰ καὶ μετὰ τῆς ἐπιθυμίας ἦλθον ἵνα ἐγγραφῶσι μαθηταί, ἀπέτυχον ὅμως τοῦ ποθουμένου διά τε τὸ παράκαιρον τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν καὶ διὰ τὴν ποικίλην ἔλλειψιν, ἣν εἶχον ἐν τῇ σειρᾷ τῶν μαθημάτων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἀκροαταὶ κατὰ συγκατάβασιν μόνον ἐγένοντο δεκτοί, καὶ ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι ἐπιμελῶς παρασκευασθήσονται καὶ ἐν καιρῷ χωρήσουσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν μαθητῶν. Διότι, τὸ ἐφ' ἡμῖν, νομίζομεν ὅτι ἡ παραδοχὴ ἀκροατῶν, τροποποιούντων, ὡς εἰπεῖν, κατὰ τὸ ἑαυτοῖς δοκοῦν, τὸ κοινὸν καὶ αὐθεντικὸν τῆς Σχολῆς Πρόγραμμα, καὶ τὴν ἐκλογὴν ἐλευθέραν ἐχόντων εἰς τὸ ἀκούειν ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν διδασκομένων μαθημάτων ὅσων καὶ οἵων αὐτοὶ βούλονται καὶ ὁπόταν μόνον βούλωνται, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ ἀκωλύτως εἰσέρχεσθαι καὶ ἐξέρχεσθαι τῆς Σχολῆς δυναμένων, καὶ μήτε εἰς τὸν καθημερινὸν μήτε εἰς τὸν ἐνιαύσιον τῶν ἐξετάσεων ἔλεγχον ὑπαγομένων, τοιούτων φοιτητῶν ἡ παραδοχὴ ἀντιβαίνει καθόλου εἰς τὸν προορισμὸν τῆς Σχολῆς, ἧς ὁ κύριος χαρακτὴρ ἐστι καὶ μένει εἰσέτι ὁ γυμνασιακός, ὅσον καὶ ἂν ᾖ καὶ λέγηται Μεγάλη. Εἰ δὲ καὶ ἡ διδασκαλία τῶν καθέκαστα μαθημάτων λιπαρωτέρα πως καὶ ἀφθονωτέρα δίδοται ὑπ' αὐτῆς πρὸς τελειότερον καὶ αὐτοτελέστερον καταρτισμὸν τῶν εἰς αὐτὴν φοιτώντων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο οὔτε πρέπον οὔτε δίκαιον οὔτε συμφέρον ἐστί, χάριν μάλιστα ἁπλῆς ἐπιδείξεως, συγκλώθειν τὰ ἀσύγκλωστα, τὸ δὴ λεγόμενον, καὶ πανεπιστημιακοὺς ῥυθμοὺς καὶ διακοσμήσεις καὶ ἐλευθερίας εἰσάγειν ἐν αὐτῇ. Ἵνα δὲ σαφῶς ὁμιλήσωμεν ἓν ἐξ ἐκείνων, ὅσα ἐν τῷ μικρῷ διαστήματι τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως ἡ πεῖρα κατέδειξε χρῄζοντα ἐπισκέψεως καὶ προνοίας, εἶναι καὶ τὸ σύστημα τῶν ἀκροατῶν τῆς Σχολῆς, ὅπερ, ὁμολογητέον, διευκολύνει μὲν εἴς τινας φρονίμους καὶ τῶν γραμμάτων ἀληθεῖς ἐραστὰς νεανίας τὴν θεραπείαν τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέροις μαθήμασιν ἐλλείψεων αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι πάντας τοὺς ἀκροωμένους τοιούτους, καὶ δὴ καὶ διὰ τὸ εἶναι ἁπλῶς ἀκροατάς, ἐπιζημίως ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὴν Σχολήν, καὶ χάριν μικροῦ καὶ μερικοῦ καλοῦ, πρὸς

ξενον γίνεται μεγάλης βλάβης, οὐκ ὀλίγων μαθητῶν δι' ὀκνηρίαν ἢ καὶ διὰ λόγους εἰς τὰς νεανικὰς κεφαλὰς μόνον εὐλόγους τὸ παράδειγμα τῶν ἀκροατῶν ζηλούντων καὶ ἐπὶ τὴν ἐλλειπτικὴν τούτων τροχιὰν λειποτακτούντων, ὡς δῆθεν ἀνωφελῶν ἢ μὴ πάντῃ ἀναγκαίων αὐτοῖς τῶν Μαθηματικῶν, φέρ' εἰπεῖν, ἢ τῶν Φιλοσοφικῶν μαθημάτων καὶ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν. Περισσότερον φῶς ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἐπιχέουσιν ὅσα κατωτέρω περὶ τῆς σπουδῆς τῶν ξένων γλωσσῶν λέγομεν, νῦν δὲ ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ προκείμενον. Ὁ ὁλικὸς λοιπὸν ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν καὶ ἀκροατῶν τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ἐνεστὼς σχολικὸν ἔτος ἀνέβη εἰς διακοσίους πεντήκοντα καὶ ὀκτώ, ὧν οἱ μὲν ἑκατὸν τριάκοντα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν περὶς αὐτῆς, οἱ δὲ ἑξήκοντα ἀπὸ Θρᾴκης, Ἠπείρου, Μακεδονίας καὶ Ἀλβανίας, τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ Μικρασιανοὶ καὶ εἴκοσιν ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Οἱ δὲ τό γε νῦν ἐναπολειπόμενοι, ἐκτὸς δηλονότι τῶν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἐκείνων, τῶν κατὰ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἀποχωρησάντων, καὶ ἑτέρων ὀκτώ, ὧν ὁ μὲν ἐτελεύτησεν, οἱ δὲ ἑπτὰ ἄλλοι περὶ τὴν ἑνδεκάτην, ὡς εἰπεῖν, ὥραν ἀπῆλθον, ἢ δι' ἀσθένειαν σωματικήν, ἢ διὰ πενίαν παντελῆ, ἢ καὶ ὅπως καταλάβωσι βιοποριστικήν τινα θέσιν ἐκ τῶν σπανίως σήμερον ἐν τῷ ἡμετέρῳ ὁρίζοντι παρουσιαζομένων — οἱ ἐναπολειπόμενοι, λέγομεν, φοιτηταὶ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς συμποσοῦνται νῦν εἰς ἑκατὸν ἐννενήκοντα καὶ δύο μαθητὰς καὶ τριάκοντα ἀκροατάς, τὸ ὅλον διακοσίους εἴκοσι καὶ δύο· ἐξ ὧν δέκα καὶ ἑπτὰ μαθητὰς καὶ ἕνα ἀκροατὴν ἔχει ἡ Α΄. τάξις, δέκα καὶ ἐννέα μαθητὰς καὶ δέκα ἀκροατὰς ἡ Β΄., τριάκοντα μαθητὰς καὶ τρεῖς ἀκροατὰς ἡ Γ΄., τεσσαράκοντα ἐννέα μαθητὰς καὶ ἓξ ἀκροατὰς ἡ Δ΄. καὶ ἑβδομήκοντα μαθ. καὶ δέκα ἀκροατὰς ἡ Ε΄.

Ἐκ τούτων ὑποτρόφοι μαθηταὶ τῆς Σχολῆς ἐγένοντο δώδεκα, οὐ μικρὰν ὑποστάντες καὶ οὗτοι δοκιμασίαν, ἕνεκα τῆς καθυστερήσεως τῆς μικρᾶς μὲν ἀλλ' ἀναγκαιοτάτης αὐτοῖς μηνιαίας ἐπιχορηγήσεως, λογιζομένης εἰς πεντηκοντάγροσον μὲν διὰ τοὺς ἕνδεκα, ἑκατοντάγροσον δὲ διὰ τὸν ἕνα τὸν Μαδυτινόν. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἁπλῶς παντὶ ἀπόρῳ τε καὶ πενομένῳ δίδωσιν ἡ Σχολὴ τὴν ἑαυτῆς βοήθειαν, ἀλλὰ τῷ πρὸς τῇ πενίᾳ καὶ εὐφυΐαν ἔχοντι καὶ χρηστοήθειαν καὶ ἐπιμέλειαν ἐπιδεικνυμένῳ πολλὴν καὶ παραδειγματικὴν καὶ τοῖς κειμένοις νόμοις τῆς Σχολῆς ἐν πᾶσιν ἀκριβῶς συμμεθαρμοζομένῳ, διὰ τοῦτο εἰς δύο ἐκ τῶν εἰρημένων αὐτῆς ὑποτρόφων, τὸ μὲν ὅτι οὐ πάντῃ ἀνεπίληπτον ἐπεδείξαντο διαγωγήν, τὸ δὲ καὶ ὅτι οὐ πάντα τῆς τάξεως αὐτῶν τὰ μαθήματα ἠκροάσαντο, οὐδὲν ἐχορήγησε κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος καὶ τοῦ καταλόγου τῶν ὑποτρόφων αὐτῆς ἐξήλειψεν, ἵνα μὴ ἄλλως εὑρεθῇ περιθάλπουσα τὴν αὐθαιρεσίαν, τὴν ἀταξίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν, ἅπερ, διὰ τῶν νόμων αὐτῆς κατακρίνουσα, παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ δυνάμει ἀποδιοπομπεῖται.

Πόσα δὲ καὶ ποῖα μαθήματα καὶ ποσάκις τῆς ἑβδομάδος ἠκροάσατο

ἑκάστη τῶν πέντε τάξεων, δείκνυσι τῷ βουλομένῳ μαθεῖν ταῦτα τὸ πάλαι ἐν τῇ Σχολῇ δημοσιευθὲν Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, ὅπερ καὶ ἀκριβῶς ἐτηρήθη ὑφ' ἡμῶν ὡς ἐξ ἀρχῆς συνετάχθη· διότι οὔτε εὔκολος, ἀλλ' οὔτε συμφέρουσα ἦν οἱαδήποτε τούτου τροποποίησις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους (βλ. τὸ Πρόγραμμα τοῦτο κατόπιν ὑπὸ τὸ στοιχ. Α'.). Ἐκ τῶν ἐν τῷ Προγράμματι σημειουμένων μαθημάτων μικρόν τι μέρος ἐδιδάχθη τῆς συγκριτικῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φιλολογίας, τοῦ Καθηγητοῦ κυρίου Σκαρλάτου Βιλκίου ἀναγκασθέντος νὰ διακόψῃ καὶ ταύτην τὴν διδασκαλίαν, ἕνεκα τῆς γεροντικῆς αὐτοῦ ἡλικίας· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡ Σχολὴ οὐδόλως ἐπαύσατο τιμῶσα καὶ περιποιουμένη τὸν σεβαστὸν τοῦτον ἄνδρα, τὸν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καρτερικῶς μοχθήσαντα καὶ ἐπωφελῶς διδάξαντα τὴν ἡμετέραν νεολαίαν· οὐ μικρὰν περιπέτειαν ὑπέσχε καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, ἣν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ κ. Κλεοβούλου, μόλις κατάρξαντος αὐτῆς, ἀνέλαβε, μετὰ τὰς ἑορτὰς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ὁ εἰδικὸς τῆς Φιλοσοφίας Καθηγητὴς κ. Ἰ. Ἀριστοκλῆς, περιστείλας τὰς ὥρας ἑκατέρων τῶν μαθημάτων, τῆς τε Ψυχολογίας καὶ τῆς Ἀνθρωπολογίας, ἐκ τριῶν εἰς δύο, ἵνα μὴ ἀπολυθῶσιν ἄγνωστοι καὶ ἄπειροι τοῦ μαθήματος τούτου οἱ ἡμέτεροι ἐφετεινοὶ τελειόφοιτοι. Δὲν ἀνεδέχθημεν δὲ ἡμεῖς τὸ μάθημα, τὸ μὲν ἐκτιμῶντες τὴν ἐντούτῳ εἰδικότητα τοῦ εἰρημένου Καθηγητοῦ, διδάξαντος αὐτὸ καὶ ἄλλοτε ἐν τῇ Σχολῇ καὶ τὰς πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος ἀναγκαίας σημειώσεις καὶ μελέτας προχείρους ἔχοντος, καὶ διὰ ταῦτα πλείονα ἡμῶν, ἀπροπαρασκευάστων ὄντων εἰς τοῦτο, προσενεγκεῖν δυναμένου· τὸ δὲ πάλιν διανοούμενοι ἄλλως πως τῇ Σχολῇ ὠφελίμους ἡμᾶς αὐτοὺς καταστῆσαι κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος, ὁπότε ἐξ ἀνάγκης καταλιπεῖν πάλιν αὐτὸ ὠφείλομεν. Ἵνα μὴ λοιπὸν ἐξ ἡμῶν εἰς ἕτερον καὶ ἐξ αὐτοῦ πάλιν εἰς ἄλλον περιερχόμενον τὸ μάθημα διηνεκῶς ἀδικῆται καὶ οὕτως εἰπεῖν προπηλακιζόμενον ἀτιμάζηται, ἔγνωμεν ἐξιδιάσασθαι τοῦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς ἄνδρα τῶν ἄλλων τῆς Φιλοσοφίας κλάδων καθηγούμενον καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ἰδίως ἐσπουδακότα, ἀναλαβόντες ἡμεῖς τὴν διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων. Ἐλλείψει τέλος καταλλήλου διδακτικοῦ ἐγχειριδίου ὁ Καθηγητὴς κ.Ι. Φιλαλήθης ἐδίδαξε τὴν θεωρίαν τῆς ποιήσεως οὐχὶ ὡς ἴδιον μάθημα ἐν ἰδιαιτέρᾳ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, καθάπερ ἐν τῷ Προγράμματι ὥρισται, ἀλλ' ὡς εἴθισται αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις, ἤγουν εἰσαγωγικῶς εἰς τὴν δραματικὴν καὶ λυρικὴν ποίησιν, ὥστε οὐδὲ ἰδία ἐξετασθήσεται ὡς μάθημα ἰδιαίτερον. Ἀλλὰ καὶ οὕτω πεποίθαμεν, ὅτι οἱ ἡμέτεροι ὁμιληταί, οἱ τὴν ἀνωτέραν τῆς Σχολῆς τάξιν περικοσμοῦντες, ὑφ' ὧν τῆτες τὸ μάθημα ἐσπουδάσθαι, ἐν ἡλικίᾳ ὄντες τοῦ διακρίνειν τί τὸ συνοῖσον αὐτοῖς καὶ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον πρὸς τὸν καταρτισμὸν αὐτῶν, μικρὰ δὲ φροντίζοντες πλέον περὶ τῆς ἐν ταῖς δημοσίαις ἐξετάσεσιν ἐπιδείξεως, εἶγε ὡς πρόπολοι ἤδη ὄντες τῆς ἀληθοῦς

σοφίας, ἀπὸ τῶν ματαίων καὶ τοῖς κουφοτέροις προσιδιαζόντων ἐλεύθεροί εἰσι καὶ καθαροί — εἰ καὶ μὴ ἔμελλον εἰδικὴν περὶ αὐτοῦ λόγον ἀπαιτηθήσεσθαι καὶ εἰς δημοσίας ἐλθεῖν ἐξετάσεις, οὐδὲν ἧττον ἐπιμελῶς ἠκροάσαντο αὐτοῦ καὶ συνεπλήρωσαν ἢ καὶ συμπληρώσουσιν ἐφεξῆς διὰ ἰδίων μελετῶν ὡς καὶ πάντα τὰ ἄλλα αὐτῶν σχολικὰ σπουδάσματα. Ταῦτα λέγοντες, οὐδόλως ἐννοοῦμεν νὰ ἀναστείλωμεν τὴν προθυμίαν τοῦ ἀρμοδίου Καθηγητοῦ εἰς τὴν συστηματοποίησιν καὶ συμπλήρωσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος εἰσαγωγικῆς διδασκαλίας, ἥτις οὐ μικρὸν πάντως βοήθημα ἔσεται τῇ σπουδαζούσῃ νεολαίᾳ.

Περὶ μαθημάτων δὲ καὶ διδασκάλων ὄντος τοῦ λόγου, οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχομεν νὰ παραστήσωμεν εἰς ἀκροατήριον πεφωτισμένον καὶ καλῶς τὰ πράγματα ἐπισταμένον ἡλίκην καὶ ὁποίαν βλάβην ὑφίσταται ἡ Σχολὴ ἐκ τῆς συχνῆς ἀλλαγῆς τῶν Καθηγητῶν· τοῦτο δὲ μόνον λέγομεν, ὅτι ἐν διαστήματι ἑνὸς ἔτους τρεῖς ἀλλεπαλλήλως ἐδίδαξαν τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ· οἱ κκ. Κωνσταντῖνος Κρὴς, Εὐγένιος Μαρκελλῖνος καὶ Αἰμίλιος Νοννόττης. Καὶ τὸν μὲν πρῶτον, ἐπὶ τῆς ἐνάρξεως ἤδη τῶν μαθημάτων ἕνεκα τῆς καθυστερήσεως τῶν διδάκτρων ἀναχωρήσαντα, διεδέξατο ὁ κ. Μαρκελλῖνος, ὁ καὶ ἄλλοτε ποτὲ ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διδάξας· τοῦτον δὲ πάλιν ἀναγκασθέντα ἕνεκα οἰκογενειακῶν περιστάσεων, ἵνα πανοικὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα (1), ἀντικατέστησε προσωρινῶς ἀπὸ τοῦ μαΐου καὶ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν συναδέλφων καὶ συγκαθηγητῶν ἡμῶν ἐνταῦθα μὲν ὁ κ. Νοννόττης, ἐν δὲ τῇ προκαταρκτικῇ λεγομένῃ Σχολῇ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης. Τί γενήσεται ἐν τῷ μέλλοντι ἄδηλον εἰσέτι· καθυποβαλόντες ὅμως ἤδη τὰ δέοντα περὶ τούτου τῇ σεβαστῇ Ἐφορίᾳ, ἐλπίζομεν ὅτι καὶ ἡ καθηγητικὴ αὕτη ἕδρα, ἡ πρὸ πολλοῦ ἀναξιοπαθοῦσα, εὑρήσει τὸν ἄξιον καὶ πιστὸν αὐτῆς ἐργάτην, συνενοῦντα ἐν ἑαυτῷ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἱκανότητος καὶ χρηστότητα καὶ εὐσυνειδησίαν περὶ τὴν πλήρωσιν τοῦ καθήκοντος. Ἀλλὰ καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης τὴν διδασκαλίαν ἕτερος ἀνελάβεν, ἀποχωρήσαντος τοῦ κ. Κωνσταντίνου Φωτι-

---

(1) Ἰδοὺ ἡ πρὸς τὴν Σχολαρχίαν ἐπιστολὴ τοῦ κυρίου Καθηγητοῦ, ἡ περὶ τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ διαλαμβάνουσα.

« Σεβαστέ μοι Διευθυντὰ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς,

Μετὰ λύπης λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσω ὑμῖν ὅτι οἰκογενειακαὶ περιστάσεις μὲ ἀναγκάζουσι νὰ ἀναχωρήσω ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ προσεχοῦς μαΐου μηνός. Παρακαλῶ λοιπὸν ὑμᾶς ἵνα διαβιβάσητε τὴν εἴδησιν ταύτην εἰς τὴν Σ. Ἐφορίαν, ἵνα ληφθῶσιν ἐγκαίρως τὰ μέτρα πρὸς ἀντικατάστασίν μου εἰς τὴν ἕδραν τῶν Γαλλικῶν μαθημάτων. Διατελῶ δὲ μὲ τὸ ἀνῆκον σέβας.

Ἐν Φαναρίῳ, τὴν 16]28 Ἀπριλίου 1868.

Τῆς ὑμετέρας Πανοσιότητος ὁ ταπεινὸς δοῦλος

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΣ Καθηγητὴς τῶν Γαλλικῶν ».

ἀδου ἐφέντη, εὐθὺς ἀρξαμένων τῶν μαθημάτων, ὁ Ὀθωμανὸς Μεχμὲτ Χουλουσὴ βέης, ἀνὴρ γνωστὸς μὲν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνία, ἅτε δὴ ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἤδη τὴν Ἀραβικὴν καὶ Τουρκικὴν διδάσκων ἐν τῇ διασημοτέρᾳ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης Σχολῇ: τῇ τοῦ Γαλατᾶ-Σεραγίου, ἀλλὰ δυστυχῶς παντάπασιν ἀδαὴς τῆς ἡμετέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἐνταῦθα δὲ γενόμενοι τοῦ λόγου, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ παρατηρήσωμεν μετὰ βαθείας λύπης τὴν ἀταξίαν, ἥτις παρεισέφρυσεν ὡς πρὸς τὴν ἀκρόασιν τῶν δύο τούτων γλωσσῶν, καὶ δὴ καὶ αὐτῆς ἐν μέρει τῆς Λατινικῆς. Ἀναγινώσκων τις τὰς ἐκθέσεις τῆς προκατόχου Σχολαρχίας, διορᾷ ἐν αὐταῖς ὅτι τὸ κακὸν ἤρξατο ἤδη πρὸ πολλοῦ· πλὴν ἀλλὰ, καθ' ὃν χρόνον εἰσήλθομεν ἡμεῖς εἰς τὴν Σχολήν, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον εὕρομεν αὐτὸ προκεχωρημένον, ὥστε καὶ μετὰ τὰς πολλὰς προσπαθείας, ὅσαι κατεβλήθησαν ὑπό τε τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας καὶ τῆς Σχολαρχίας πρὸς ἄρσιν αὐτοῦ, τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἐλάχιστον. Ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Γ'. καὶ Δ'. τάξεως, ὁμοῦ ἀκροαζομένων τὴν Γαλλικὴν καὶ Ὀθωμανικήν, εἴκοσι μὲν καὶ ἓξ ἀπεῖχον τῆς Γαλλικῆς, τεσσαράκοντα δὲ καὶ πέντε τῆς Ὀθωμανικῆς, τῆς δὲ Λατινικῆς πέντε ἐκ τῆς Γ'. καὶ πέντε ἐκ τῆς Δ'. τάξεως. Ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶχε καὶ συνεπείας δυσαρέστους ἐν γένει διὰ τὴν Σχολήν, ἕκαστος βεβαίως συμπεραίνει, ὅταν λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν μὴ περὶ τὰς γλώσσας ταύτας ἐσπουδακότων, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Ὀθωμανικῆς, δὲν διέμενον οἴκοι χρησιμοποιοῦντες τὰς ὥρας τῶν μαθημάτων τούτων εἰς ἄλλας σκοπίμους καὶ λυσιτελεῖς μελέτας, ἀλλὰ συναθροιζόμενοι ἐν τῇ Σχολῇ κατέτριβον τὸν πολύτιμον αὐτῶν καιρὸν εἰς ματαίας καὶ ἀνωφελεῖς συνδιαλέξεις καὶ ἐνίοτε εἰς ἀταξίας, ἃς ἠναγκάζετο νὰ διακόπτῃ διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς ἡ Σχολαρχία καὶ ἀποτρέπῃ ἀπ' αὐτῶν τὰ εἰκότα παραινοῦσα. Ἀλλ' ἡ μεγίστη βλάβη, ἡ ἐκ τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἀπορρέουσα, ἦν τὸ κακὸν παράδειγμα, ὅπερ οἱ κύριοι οὗτοι παρεῖχον εἰς τοὺς συμμαθητὰς αὐτῶν· γνωστὸν δὲ ὅτι δραστικώτερον πάντοτε ἐπενεργεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νεωτέρων τὸ παράδειγμα τὸ κακόν· ἐντεῦθεν πολλοὶ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀρχῆθεν μετὰ προθυμίας ἐπιδοθέντων εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γλωσσῶν τούτων καθίσταντο ἀθυμότεροί πως καὶ ῥαθυμότεροι περὶ τὴν ἀκρόασιν αὐτῶν. Τῆς ἐκρύθμου καὶ ἐκνόμου ταύτης καταστάσεως ἐγκαίρως λαβοῦσα γνῶσιν διὰ τῆς Σχολαρχίας ἡ Ἐφορία, ἔσπευσεν ὅπως θεραπεύσῃ αὐτήν, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ κακὸν εἶχε βαθείας, ὡς εἴρηται, τὰς ῥίζας. Ἐν τῇ γενομένῃ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ τῶν μαθητῶν ἀνακρίσει ἐγνώσθη ὅτι οἱ μὲν πρὸ πολλοῦ ἤδη ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀκροάσεως τῆς Λατινικῆς καὶ Ὀθωμανικῆς γλώσσης δι' ἐγγράφου τῶν γονέων αὐτῶν ἀποδείξεως πρὸς τὴν Σχολαρχίαν, οἱ δὲ ὅτι, καθυστερήσαντες δι' ἀσθένειαν σωματικὴν καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀναγκασθέντες νὰ διακόψωσι τὴν ἀκρόασιν τῶν τριῶν ξένων γλωσσῶν, ἀφέθησαν ἐπὶ τέλους ἐλεύθεροι, ἕτεροι δὲ κατὰ τὸν χρόνον τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὴν Σχ-

λὴν οὐδόλως ὑπεχρεώθησαν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ὀθωμανικῆς, ἢ κατετάχθησαν εἰς τάξιν, ἔχουσαν ἤδη ἀρχὰς τῆς γλώσσης ταύτης, ἐν ᾧ οὗτοι οὐδὲ τὸ ἐλίφ, βὲ ἐγίνωσκον· οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τὴν συγχώνευσιν ἠτιῶντο τῶν δύο τάξεων Γ'. καὶ Δ'. εἰς τὴν ἀκρόασιν τῆς Ὀθωμανικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης, προβάλλοντες τὸ ἄνισον τῶν δυνάμεων αὐτῶν· ἡμεῖς δὲ τότε ἐνεθυμούμεθα τὸ τοῦ Λατίνου ποιητοῦ — « **Disparibus bobus non bene fertur aratrum** », ὅπερ ἐστί· Βουσὶν ἀνίσοις οὔ τι καλῶς τὸ ἄροτρον ἄγεται—καὶ ἐδυσφορροῦμεν ἐπὶ τούτοις οὐχ ἧττον τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, ἥτις ὅμως ἐπὶ τέλους ἐνέκρινε, συμψήφους ἔχουσα καὶ τοὺς κυρίους Καθηγητάς, ἵνα ἀνεχθῇ μὲν ἐν μέρει τὴν κατάστασιν ταύτην, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ ἵνα τοῦ λοιποῦ μηδεὶς γίνηται δεκτὸς εἰς τὴν Σχολήν, μὴ δυνάμενος ἢ μὴ θέλων νὰ ἀκροάζηται πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ ἐν τῷ Προγράμματι σημειούμενα μαθήματα τῆς τάξεως, εἰς ἣν κατατάσσεται εἰσαγόμενος εἰς τὴν Σχολὴν ὡς μαθητής, κἂν ἐν τῷ μεταξὺ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ φανῇ πως ἀφιστάμενος ἑνὸς τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, παραχρῆμα ἀποπέμπηται. Ἡ πρᾶξις αὕτη τῆς Σχολῆς, ἡ ὅσον ἐπιεικὴς τοσοῦτον καὶ αὐστηρά, ἐπιδοκιμασθεῖσα καὶ ἐγκριθεῖσα καὶ ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, εἶναι ἀξία λόγου καὶ μεγίστης προσοχῆς· διότι, οἰκονομήσασα τὰ παρόντα φρονίμως, ἐξησφαλίσατο ἐν τῷ μέλλοντι τὴν διδασκαλίαν ἡμῶν, κινδυνεύουσαν νὰ περιέλθῃ εἰς παντελῆ παραλυσίαν, ὡς ἐκ τῆς ἀκαταστχέτου πρὸς τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων αὐθαιρεσίας. Τὸ κακὸν ἔχρηζε τῆς ἐγκαίρου ταύτης προνοίας καὶ διατάξεως τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἤρξατο μεταδιδόμενον καὶ ἐν τῇ Ε. ἤγουν τῇ κατωτάτῃ τῆς Σχολῆς τάξει, ἐν ᾗ ἀνεκαλύψαμεν μετ' ὀλίγον ἑπτὰ ἕως ὀκτὼ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῆς αὐτογνωμόνως ἀπαλλάξαντας ἑαυτοὺς μαθημάτων τινῶν· ἀλλὰ χάρις εἰς τὰ ληφθέντα σύντονα μέτρα, οἱ αὐτοχειροτόνητοι οὗτοι ἐκλεκτικοὶ ἐπανέκαμψαν εἰς τὴν κοινὴν καὶ βασιλικὴν ὁδὸν τῆς Σχολῆς.

Τὴν πορείαν, ἣν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους ἐχάραξεν, αὐτὴν ἀπαρεγκλίτως ἐβάδισε καὶ ἡ προκαταρκτικὴ ἡμῶν Σχολή, μηδεμίαν ἐν τῷ μεταξὺ ὑποστάντος ἀλλοίωσιν τοῦ Προγράμματος αὐτῆς. Εἰς τρεῖς δὲ διῃρημένη τάξεις, ἔσχεν αὕτη μαθητὰς μὲν περὶ τοὺς ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα, ἐξ ὧν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀριθμεῖ μόνον ἑκατὸν εἴκοσι· διδασκάλους δὲ τέσσαρας, δύο τῶν Ἑλληνικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐγκυκλίων μαθημάτων, ἕνα τῶν Γαλλικῶν καὶ ἕνα τῶν Ὀθωμανικῶν (βλ. τὸ Πρόγραμμα αὐτῆς κατόπιν ὑπὸ τὸ στοιχ. Β'.)

Ὀφείλοντες τέλος προσθεῖναι ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῶν εἰς αὐτὴν κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος δωρηθέντων βιβλίων, ἀναφέρομεν ἐνταῦθα περὶ μὲν τοῦ πρώτου, ὅτι τρεῖς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλλείψεις οὐσιώδεις εὕρομεν ἐν αὐτῇ, ἃς καὶ ἐθεραπεύσαμεν κατὰ τὸ ἐνόν. Καὶ πρώτη μὲν ἔλλειψις ἦν ἡ σαθρότης καὶ παντελὴς ἐν μέρει ἀχρηστία τῶν παραθύρων τῆς οἰκοδομῆς, ἐξ οὗ ἡ Βιβλιοθήκη ἐκινδύνευε νὰ καταστῇ συνάμα καὶ τῶν στρουθίων καλιά, καὶ τοῦτο δὲν ἦτο τὸ μέ-

γιστον κακόν. ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν πασαθύρων ἐπιπολάζουσα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὑγρασία ἐν τῷ καιρῷ τοῦ χειμῶνος, ἥτις καὶ τὰς θήκας τῶν βιβλίων παρέβλαπτε, διαστρεβλοῦσα αὐτὰς καὶ σχεδὸν ἀνωφελεῖς καθιστῶσα, καὶ τὰ βιβλία οὕτω κατέστρεφε. Δευτέρα δὲ ἔλλειψις ἦν ἡ ἔλλειψις ἀλφαβητικοῦ καταλόγου, ἀνα καίου ὄντος καὶ χρησιμωτάτου εἰς τὴν ταχεῖαν εὕρεσιν οἱουδήποτε βιβλίου ἀναζητουμένου ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ. Τὴν ἐργασίαν τῆς καταστρώσεως τοιούτου καταλόγου ἀνεδέχθησαν προθύμως καὶ εἰς πέρας ἤγαγον δύο μέν ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς: οἱ κ.κ Αἰμ. Νεννόττης καὶ Κωνστ Ζαχαριάδης, εἷς δὲ ἐκ τῶν μαθητῶν: ὁ καλὸς κἀγαθὸς καὶ ἄλλοτε μετ' ἐπαίνου ἐνταῦθα μνημονευθεὶς Ἀθανάσιος Παλαιολόγος, ὃν ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ βιβλιοφύλακα ὠνομάσαμεν. Εἰς τοὺς κυρίους τούτους, οἵτινες καὶ ἄλλοτε εἰργάσθησαν εἰς τὴν διαταξιν καὶ διακόσμησιν τοῦ προτέρου χάους τῆς ἡμετέρας Βιβλιοθήκης, ἀπονέμει καὶ αὖ ις κατὰ χρέος ἡ Σχολὴ τὰς ὀφειλομένας χάρι ας. Τρίτη τέλος ἦν ἡ ἔλλειψις ἰδίας τῇ Βιβλιοθήκῃ σφραγῖδος, δι' ἧς σφραγιζόμενα τὰ βιβλία αὐτῆς νὰ διαγινώσκωνται ὑπὸ πάντων ὡς ἰδιοκτησία αὐτῆς ἀναταίρετος, ὡς τοῦτο γίνεται καὶ ἐν πάσαις ταῖς δημοσίαις Βιβλιοθήκαις τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου (1). Σημειωτέον δὲ ἐνταῦθα ὅτι πᾶ αι αἱ ποὸς ταῦτα ἀπαιτούμεναι δαπάναι ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Σχολῆς ἐλήφθησαν· διότι ἡμεῖς οὔτε ταμεῖον Βιβλιοθήκης οὐδὲ ὀβολὸν εἰς ὄνομα αὐτῆς λάβομεν παρ' οὐδενός, καίτοι ἐξ ἀκοῆς εἴχομεν καί που καὶ ἀνέγνωμεν, ὅτι συνέστη ἴδιον ταμεῖον τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἐκ τῶν χρηματικῶν εἰσπράξεων τῶν λαμβανομένων ἐκ τῶν δελτίων, τῶν διπλωμάτων, τῶν ἀποδεικτικῶν καὶ τῆς ἐκποιήσεως τῶν ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς Βιβλιοθήκης ἡμῶν περιττευόντων βιβλίων.

---

(1) Περὶ τούτου ἐπέστειλεν ἡ Σχολαρχία εἰς τὴν Σ. Ἐφορίαν τάδε.

Σεβαστὴ Ἐφορία.

Ἡ Σχολαρχία τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, συσκεψαμένη μετὰ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, λίαν ἀναγκαίκν ἐθεώρησε διὰ τὴν τῆς Σχολῆς Βιβλιοθήκην ἰδίᾳ τὴν κατασκευὴν σφραγῖδος, φερούσης ἐπιγραφὴν « Βιβλιοθήκη τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς », ὅπως δι' αὐτῆς σφραγίζωνται πάντα τὰ τῇ Βιβλιοθήκῃ ἀνήκοντα βιβλία, ὡς τοῦτ' αὐτὸ γίνεται ἐν ταῖς ἁπανταχοῦ δημοσίαις Βιβλιοθήκαις. Τοῦτο δὲ τὸ μέτρον, ὡς λίαν χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον, ἀναγγέλλουσα εἰς τὴν Σ. Ἐφορίαν, ἀπεκδέχεται τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ ἔγκρισιν αὐτῆς.

Ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, 1868, Ἀπριλίου 11.

Ὁ Σχολάρχης
Ἀρχιμανδρίτης ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς
Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Δέρκων κυρίῳ Νεοφύτῳ, Προέδρῳ τῆς Ἐφορίας τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς. Οἰκάδε. — Ἡ πρότασις ἐνεκρίθη, ἡ σφραγὶς κατεσκευάσθη καὶ τὰ βιβλία ἐσφραγίσθησαν.

Τὰ δὲ βιβλία τὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο προσενεχθέντα τῇ ἡμετέρᾳ Βιβλιοθήκῃ συμπροσοῦνται εἰς τόμους καὶ φυλλάδια ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὥστε ἐλπὶς ὑπάρχει ὅτι ἡ μικρὰ καὶ πτωχὴ ἡμῶν Βιβλιοθήκη αὐξηθήσεται προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ μεγάλη καὶ πλουσία καταστα θήσεται. Κἂν δὲ ὁ ἐν καιρῷ δημοσιευθησόμενος κατάλογος αὐτῶν δείξῃ εὐγνωμόνως καὶ τὸ εἶδος τῶν βιβλίων καὶ τὰ ὀνόματα τῶν φιλομούσων δωρητῶν, οὐχ ἧττον δίκαιον κρίνομεν, ἵνα ἐξάρωμεν ἐνταῦθα ὀνόματά τινα· καὶ ἐν πρώτοις τοῦ μακαριωτάτου καὶ φιλομούσου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου καὶ τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου, ὅστις ἐκτὸς πολλῶν βίβλων ἐδωρήσατο τῇ Σχολῇ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ παναγιωτάτου καὶ προσκυνητοῦ ἡμῶν πατρὸς καὶ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ϛ'. δῶρον κάλλιστον καὶ προσφιλέστατον τῇ Σχολῇ καὶ διηνεκοῦς ὁσίας μνήμης κειμήλιον, ὑπομιμνῄσκον ἐς ἀεὶ τὸν φίλον καὶ θερμὸν προστάτην τῶν Γραμμάτων. Ἄξιοι τοῦ ὀνομασθῆναι ἐνταῦθά εἰσι καὶ ὁ πανιερ. πρώην Πρεσλάβας κ. Βενιαμίν, ὁ πανιερ. Μητροπολίτης Δράμας κ. Ἀγαθάγγελος, ὁ ἄρχ. Ἐλευθερουπόλεως κ. Νεόφυτος, ὁ ἐν ἰατροφιλοσόφοις κ. Σοφοκλῆς Οἰκονόμου καὶ ὁ κ. Βασίλειος Πυλάδης, ὁ κατ' ἔτος τακτικῶς δωροφορῶν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἡμῶν βιβλία χρήσιμα καὶ ἄξια λόγου (Ἀκριβεστέραν καὶ πληρεστέραν καταγραφὴν τούτων τε καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσενεχθέντων τῇ ἡμετ. Βιβλιοθήκῃ κατὰ τὸ σχολ. τοῦτο ἔτος βλ. κατόπιν ὑπὸ τὸ στοιχ. ϛ').

Δύο ἐπὶ τούτοις λέξεις περὶ τῆς Ὀργανοθήκης καὶ καταπαύομεν. Κατ' αἴτησιν τοῦ Καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυτικῶν ἐπιστημῶν κ. Ἀνδρ. Σπαθάρη, ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῆς Σχολῆς ἀντὶ πέντε Ὀθωμανικῶν λιρῶν δώδεκα γαλβανικὰ στοιχεῖα τοῦ Bunsen, ὧν τὴν ἀπόλυτον ἀναγκαιότητα ἐν τοῖς μαθήμασιν αὐτοῦ κατέδειξεν ὁ εἰρημένος Καθηγητής. Προσφορὰν δὲ γενναίαν καὶ ἀξιόλογον ἐδωρήσατο τῇ Ὀργανοθήκῃ ἡμῶν ὁ ἐκ τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς κ. Ἰ Οἰκιάδης ἐφένδης, μίαν οὐράνιον σφαῖραν, ἐπὶ τούτῳ παραγγελθεῖσαν καὶ κατασκευασθεῖσαν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐργαλεῖον λαμπρὸν καὶ πολύτιμον καὶ χρησιμώτατον εἰς τὸ μάθημα τῆς Κοσμογραφίας. Τὸ περικαλλὲς τοῦτο δῶρον ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἔχοντες, ἐλπίζομεν καὶ εὐχόμεθα ἵνα καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν πλουσίων ὁμογενῶν μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα τοῦ γενναιόφρονος καὶ φιλοκάλου τούτου ἀνδρός, ἵνα οὐκ εἰς μακρὰν συμπληρωθῇ ἡ Ὀργανοθήκη τῶν μαθηματικῶν καὶ φυτικῶν ἐπιστημῶν, καὶ τὰ μαθήματα τελειότερον εἰς τὸ ἑξῆς διδάσκωνται ἢ, ὀρθότερον εἰπεῖν, καταληπτότερα ὥστι τοῖς μαθηταῖς. Ἐὰν δὲ, ταύτην ἡμῶν τὴν εὐχὴν ἀκούσας τις τῶν εἰδότων τὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν Μεγ. τοῦ Γένους Σχολήν, ἐρωτήσῃ ἡμᾶς, ποῦ ἆρά γε σκοποῦμεν νὰ τοποθετήσωμεν τὰ ἐργαλεῖα, ὧν τὴν κτῆσιν εὐχόμεθα τῇ Σχολῇ; ἀποκρινόμεθα αὐτῷ· ὁ Θεὸς, τέκνον, μεριμνήσει περὶ τούτου. Διότι τὴν μεγάλην στενοχωρίαν τῆς Σχολῆς ἐκ τοῦ σύνεγγυς καταμαθόντες καὶ διορῶντες ὅτι μεγάλως ἐξ

αὐτῆς ζημιοῦται, μετὰ προηγουμένην σύσκεψιν μετὰ τῶν κκ. Καθηγητῶν, ἐπεδώκαμεν περὶ τούτου ὑπόμνημα τῇ σεβαστῇ Ἐφορίᾳ, ὅπως ἡ χωρητικότης τῆς Σχολῆς αὐξηθῇ, τόγε νῦν ἔχον, κατὰ δύο τουλάχιστον αἰθούσας, καὶ τὸ πρᾶγμα εἰ καὶ μὴ εἰσέτι εὐωδώθη, ἐλπὶς ὅμως ὑπάρχει ὅτι εὐοδωθήσεται (1). Ἡ ἀρχὴ ἡμῶν καὶ ἐν τούτῳ, ὡς καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἦν τὸ

(1) Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς Σχολῆς ἐπεδόθη τῇ Ἐφορίᾳ ὑπὸ τῆς Σχολαρχίας τὸ ἑπόμενον γράμμα.

Σεβαστὴ Ἐφορία.

Ἡ Σχολαρχία τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, συσκεψαμένη μετὰ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, θεωρεῖ καθῆκον αὐτῆς ἵνα καθυποβάλῃ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν σύσκεψιν τὰ ἐξῆς, ἀφορῶντα τὴν χωρητικότητα καὶ σαθρότητα τῆς οἰκοδομῆς τῆς Σχολῆς, ἐν ᾗ τὰ μαθήματα διδάσκονται. Καὶ ὅτι μὲν ἡ σαθρότης τῆς Σχολῆς ὡρίμασε, μαρτυρεῖ ἡ πρὸ τριῶν ἐτῶν γενομένη βιαία ἐπισκευή, ἄνευ τῆς ὁποίας, Κύριος οἶδεν, ἂν σήμερον τὸ κατάστημα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ θὰ ἐσῴζοντο· καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ κατὰ τὰς δημοσίας ἐξετάσεις λαμβανόμενον μέτρον τοῦ ὑποστηρίζειν τὰς αἰθούσας πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνου, βεβαίου θεωρουμένου. Ἀλλὰ μήπως τὰ πρόχειρα ταῦτα μέσα δύνανται νὰ προφυλάττωσι τὴν Σχολὴν κατὰ πάσης συναθροίσεως; Ἂν ἐκτὸς τῶν 250 μαθητῶν, οὓς ἀριθμεῖ κατὰ μέσον ὅρον ἡ Σχολὴ κατ' ἔτος, συναθροισθῶσι καὶ ἀκροαταὶ ἰσάριθμοι κατὰ τὰς ἐνάρξεις τῶν ἐξετάσεων, τίς ἐγγυᾶται περὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν; Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ χωρητικότης τῶν δωματίων ἀπολείπονται πολὺ καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ καταστήματος καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν. Καὶ ὡς μὲν πρὸς τὸ δεύτερον, εἴδομεν τὴν σεβαστὴν Ἐφορίαν ἀναγκασθεῖσαν ἄλλοτε νὰ ἐπεκτείνῃ ἐκ τῶν ἐνόντων τὸ δωμάτιον τῆς Ε'. τάξεως, ἵνα ὁ πρὸς τοὺς 90 ἀναβὰς ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν καταλάβωσι τὰς ἀναγκαίας θέσεις ἀπέναντι τῆς καθηγητικῆς ἕδρας· ὡς πρὸς τὸ πρῶτον δὲ παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ πρᾶγμα κατήντησεν ἀνοικονόμητον· διότι οὔτε οἱ διδάσκαλοι ἔχουσι πρόχειρον ἀναπαύσεως τόπον, οὔτε ὁ Καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας θέσιν πρὸς παρασκευὴν τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, ἅπερ, ἐκτὸς τοῦ ὑτου, ἀπαιτοῦσι καὶ αἴθουσαν παραδόσεως ἐξιδιασμένην, ἀλλ' οὔτε κἂν τόπον ἔχομεν τοποθετῆσαι τὴν προσενεχθεῖσαν τῇ Σχολῇ σφαῖραν τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως καταστῇ χρήσιμος εἰς τὴν διδασκαλίαν. Τί δὲ γενήσεται, ἂν καὶ ἄλλοι ὁμογενεῖς θελήσωσι νὰ δωροφορήσωσιν αὐτῇ παρόμοια ἐργαλεῖα, ἢ ἂν ὀλίγον ἔτι εὐρύνωμεν τὸν κύκλον τῆς Φυσικῆς καὶ Χημικῆς διδασκαλίας; Ὅτι δὲ ἡ οἰκοδομὴ αὕτη καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς ὑπάρχει ἀκατάλληλος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς Σχολῆς, μυριάκις ἐλέχθη καὶ ἡ καθημερινὴ πεῖρα ἐπιβεβαιοῖ τὰ λεχθέντα περὶ τούτου. Διότι καὶ ὁ θόρυβος τῶν ὁδῶν, διακόπτων συνεχῶς τὴν διδασκαλίαν, περισπᾷ τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν, καὶ ἡ ἀπέναντι συνοικία παρέχει αὐτοῖς λαβὴν πρὸς διασκέδασιν, ὡς ἡ πρᾶξις τῆς προκατόχου Σχολαρχίας μαρτυρεῖ, ἐγκρινάσης, ἵνα ἀνταλλαγῶσι διὰ ξύλων οἱ ὗελοι τῶν παραθύρων. Καὶ ἡ συσσώρευσις δὲ τῶν μαθητῶν κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς ἀνέσεως αὐτῶν ἐντὸς ὁδοῦ κεντρικωτάτης συνοικίας, ἀποῖα ἡ ἀντικρὺ τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων, παρέχει οὐχὶ ὀλίγας ἀφορμὰς πρὸς ἀταξίας καὶ παρενοχλήσεις. Ταῦτα πάντα καὶ τὰ τούτοις παρεπόμενα πάντως πάντη ἂν ἐξέλιπον, εἰ τὰ καθ' ἡμᾶς διέκειντο ἄλλως ἢ ὡς διάκεινται, καὶ ἡ μεταφορὰ τῆς Σχολῆς ἐγίνετο εἰς θέσιν κατάλληλον· ἀλλ' ἐπειδή, τό γε νῦν ἔχον, ὅπως τὰ καθ' ἡμᾶς βαίνουσιν, ἥκιστά τις ὀφείλει ποιεῖσθαι λόγον περὶ μεταθέσεως, διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα εἰς ὅ,τι ἐν τῷ παρόντι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖόν ἐστι πρὸς θεραπείαν ὅπως δήποτε τῆς σημερινῆς τῆς Σχολῆς στενοχωρίας καὶ σαθρότητος· ἐξ ὧν ἡ μέν, ὡς εἴρηται, τὰς ἐργασίας αὐτῆς διακωλύει, ἡ δὲ καὶ ὑποψίας παρέ-

παλαιὸν ἐκεῖνο γνωμάτευμα· τὸ στέργειν μὲν τοῖς παροῦσι, ζητεῖν δὲ τὰ βελτίω· καὶ ἀληθῶς τὸ προταθὲν μέτρον εἶναι προσωρινόν, οὐδ' αἴρει ἐκ μέσου τὰς οὐσιώδεις ἐλλείψεις τῆς Σχολῆς, ἀλλ' ὅμως καὶ εὐκατόρθωτον, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐνεκρίθη, ὡς ἐμάθομεν, καὶ ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς τῆς Σχολῆς· ἕως οὗ τὰ πράγματα ἡμῶν τὴν πνοὴν, ἐπὶ τὸ βέλτιον τροπὴν καὶ ἀλλοίωσιν λάβωσι, καὶ ἴδωμεν τότε καὶ οἰκοδομὴν ἐν τόπῳ καταλλήλῳ ἐγειρομένην καὶ ἀνάλογον πρὸς τὰς ὁσημέραι αὐξανούσας ἀνάγκας τῆς Σχολῆς, καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ πολλοῦ καὶ μεγάλου καὶ ἀδιαλείπτου γογγυσμοῦ, οὗ πρόξενος ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ ταμείου (1). Χρηστοτάτας περὶ τούτου ἐλπίδας ἐμποιοῦσιν ἡμῖν ἐξαιρέτως

χει μὴ τυχὸν ἐπέλθῃ σπουδαιότερόν τι δυστύχημα. Ὁ δὲ τρόπος τῆς θεραπείας πρόχειρος. Παρὰ τῇ Σχολῇ ὑπάρχει ἔδαφος κατάλληλον πρὸς ἐποικοδόμησιν, ἰδιοκτησία ἐθνική. Ἂν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου ἐπαυξήσῃ ἡ τῆς Σχολῆς χωρητικότης κατὰ δύο τοὐλάχιστον αἰθούσας, νομίζομεν ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὐτῆς πρὸς τὸ παρὸν ἱκανοποιοῦνται. Αἱ δύο αὗται αἴθουσαι, χωρητικότητος 150 περίπου μαθητῶν ἑκάστη, ἀνεγειρόμεναι παραλλήλως τῷ μήκει τῆς Σχολῆς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, καὶ τῇ οἰκοδομῇ τῆς Σχολῆς ἀμέσως προσηρτημέναι, ἔσονται ἐν χρήσει πρὸς καθημερινὴν διδασκαλίαν τῶν δύο πολυπληθεστέρων τάξεων· χωριζόμεναι δὲ ἀπ' ἀλλήλων διὰ μεσοτοίχων κινητῶν ξυλίνων καὶ συνενούμεναι πάλιν κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἐξετάσεων, θέλουσι χρησιμεύει καὶ ὡς αἴθουσα ἐπίσημος τῶν τελετῶν, παρέχουσαι οὐ μόνον εὐρυχωρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἀσφάλειαν εἰς μεγάλας συναθροίσεις, καθόσον ἔσονται ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κείμεναι. Τοιοῦτον νοοῦντες τὸ κτίριον ἡμῶν, ἁπλούστατον καὶ λιτὸν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους ἀνυψωμένον, πεπείσμεθα, ὅτι καὶ ἡ πρὸς τοῦτο δαπάνη ἔσεται εὐτελὴς καὶ ἀσήμαντος καὶ μόλις εἰς τριάκοντα χιλιάδας γροσίων ἀναβήσεται, ὡς ἤδη ἀπεφάνθη ἀρχιτέκτων τῶν παρ' ἡμῖν γνωστῶν καὶ ἐπισήμων· ὥστε τὰ περαιτέρω ἐγκαταλείποντες εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, διατελοῦμεν εὐέλπιδες.

Ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ 15 ἀπριλίου 1868.

Ὁ Σχολάρχης

Ἀρχιμ. ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς

Β. Δ. ΚΑΛΔΙΦΩΝ.

(1) Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις διασαφηνίζει ἡ πρὸς τὸν Σχολάρχην ἐπιδοθεῖσα ἑπομένη ἐπιστολὴ τῶν κκ. Καθηγητῶν.

» Σεβαστὲ Σχολάρχα,

Οἱ ὑποφαινόμενοι Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι τῶν δύο ἐθνικῶν Σχολείων, τῆς τε Μεγάλης καὶ τῆς Προκαταρκτικῆς, παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα ὅπως διαβιβάσῃ ὅπου δεῖ τὴν νόμιμον καὶ δικαίαν ἡμῶν αἴτησιν τοῦ νὰ πληρωθῶσιν οἱ ἀπὸ ἑξαμηνίας ἤδη καθυστερούμενοι μισθοί· διότι γνωστὴ ὑπάρχει εἰς τὴν ὑμετ. Πανοσιολογιότητα ἡ δυσχερὴς θέσις, εἰς ἣν ἀπὸ τοσούτου ἤδη χράνου εὑρισκόμεθα.

Ταῦτα διὰ βραχέων ἐκτιθέντες πρὸς τὴν ὑμετ. Π. εὐέλπιδές ἐσμεν ὅτι δὲν θέλομεν ἀναγ-

ἡ σύνεσις, τὸ φιλάγαθον καὶ φιλοδίκαιον τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος Καρόλου τοῦ Α'. τοῦ αἰσίως ἀναλαβόντος τὰς ἡνίας τῶν Ἡνωμένων Ἠγεμονιῶν. Ὅπως δηποτε δὲ αἰσιώτερον ἐπευχόμενοι τὸ μέλλον τῆς ἱερᾶς ταύτης τῶν γραμμάτων ἑστίας, τῆς ἀπὸ τοσούτων ἤδη αἰώνων τὸ ἱλαρὸν καὶ ζωοπάρρυτον φῶς τῆς προγονικῆς ἡμῶν σοφίας ἀεννάως τε καὶ δαψιλῶς ἐπὶ τὰς ἐπερχομένας γενεὰς μεταλαμπαδεύουσας, καὶ ἀπὸ καρδίας καὶ αὖθις εὐλογοῦντες τοὺς ὅπως δήποτε αὐτὴν περιθάλποντας, καταπαύομεν παραδιδόντες τὸν λόγον εἰς τὸν ἐλλόγιμον Καθηγητὴν καὶ συνάδελφον ἡμῶν κ. Ἀντώνιον Χαρίλαον, ὅστις ἀμέσως ἀναδεξάμενος τὴν ὁμόθυμον τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου πρότασιν, ὅπως κοσμήσῃ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐνιαυσίων ἡμῶν ἐξετάσεων διὰ λόγου εἰδικοῦ. (Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

(Ἴδε σιλ. 20).

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εἰς τὸν ἀείμνηστον Καθηγητὴν τῆς Φιλοσοφίας

Κωνσταντῖνον Εὐθυβούλην

Η. ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ.

Ἐνθάδε Κωνσταντῖνον ἔχει γαῖ' Εὐθυβούλην,
τὸν πολὺν ἐν σοφίῃ καὶ μέγαν ἐν καμάτοις.
Ἑλλὰς ὑμνήσει βουλέων χάριν εὔφρονος ἀνδρὸς,
ὅσσαι τοῦδ' ἀνέβαν κρατὸς ἀπ' ἀθανάτου.
Πάγχυ γὰρ ἀτρεκίης τέκμωρ διζήμενος εὑρεῖν,
Αὐτὸς ἀτεκμάρτων ἴχνεσι μίκτο λόγων.
Εἷως ὁ ταῦθ' ὥρμαινε κατὰ φρένα· αἶψα δ' ἀερθεὶς,
Ἔπτατο οὗ ποθέεσκ'· ἀτρεκίη γὰρ ἄνω.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Οὐδ' Εὐθυβούλην δέξεται λήθης βυθός,
Ἓν' ἄνδρα τόνδ' ἄριστον Ἑλλήνων, ὅσοις
Μέλησε Μουσῶν ἐν πόλει Βυζαντίων.

καθὴ ἵνα ἐπαναλάβωμεν τὰ περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀντικειμένου, ἀφοῦ πολὺς μέχρι τοῦδε καὶ πραφορικῶς περὶ αὐτοῦ ἐγένετο λόγος. Διατελοῦμεν δὲ ὁλοπρόθυμοι

Ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ, αωξή. Μαΐου ιδ'.

Ι. Φιλαλήθης
Α. Χαρίλαος
Β. Δ. Καλλίφρων.
Κ. Ζαχαριάδης.
Γ. Ῥαφάνης.
Α. Χουρμουζιάδης.

Κείνου τὰ κλεῖν' ἄεθλα τῶν διδαγμάτων,
Κείνου τὰ δόγματθ', οἱ λόγοι, τὰ βιβλία,
Ἐν οἷς ὁ σώφρων τῆς ἀληθείας ἔρως
Κείνῳ λέγοντι ἓν τόδ' ἐσπουδάζετο,
Παῖδας πατρῴων μὴ πολείπεσθαι νόμων.
Τοιούς δε θνήσκειν ἄνδρας εἴτις οἴεται,
Οὐδ' ἔστι δῆλος τεθνεὼς οὐκ εἰδέναι.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Εἰς τὴν νέκρωσιν τοῦ βίου πνεῦμα ἔσπευδες ζωῆς,
Εὐθυβούλη, ἐμφυσῆσαι,
Πλὴν μετὰ τῆς τελευταίας συνεξέπνευσας πνοῆς
τὴν σπουδὴν, καὶ ἄπνους κεῖσαι.
Ἂν τῆς γνώσεως τὸ ξύλον, ταὐτὸ πταῖσμα καὶ πνοὴ
τῆς λαιμάργου διανοίας,
Ἤδυνεν ἢ ὠδινέ σε ἐν τῇ γῇ τῇ σκοτεινῇ,
τῆς ἀλύτου ἀπορίας,
Ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς νῦν ἐντρυφῶν,
τὴν ἀλήθειαν θεώρει,
Καὶ σοφῶς σαφῶς γινώσκων, ἀλλ' οὐχὶ φιλοσοφῶν,
περὶ μηδενὸς ἀπόρει.

Κλύεις ἰαχὴν λυγρῶν μελέων;
Ξυνίεις αὐδὴν δακρυσίσακτον
Μογερῶν στομάτων ἀπολειβομένην;
Οἴ, 'γὼ τάδε σοι, φίλ' ἑταῖρε, πικρὰν
Πυμάτην τε δίδωμι χάριν φθιμένῳ,
Τύμβον περὶ σὸν τυφλῷ μέλεος
Πυδὶ χηρεύων κλιτύσι Χάλκης
Τῆς ἀμφιῤῥύτου Μουσῶν θ' ἱερᾶς.
Ἀλλ' ὦ σιγῆς τῆς σέθεν οἰκτρᾶς!
Οὐδὲν ἀμείβῃ μ' ἔπος, ἀλλὰ πεσὼν
Κεῖσαι μεμυκὼς εὔλαλα χείλη.
Φεῦ! ξυμφυΐας τῆς οἰχομένης,
Χρονίων τ' ὀάρων λεσχῶν θ' ὁσίων·
Καὶ τῶν μυρίων, οὓς ἀμφότεροι
Ἔτλημεν ὁμῶς, καμάτων φωνῆς
Πέρι καὶ πίστιος ὀρθῆς πατέρων,
Ζήλῳ γεραροῦ πατρὸς Λογάδου!
Ἀλλὰ οὐ μὲν δὴ, φίλος, ἀμπαύῃ,
Πηγὴν καταδὺς ἁπλέτου σοφίης·
Ἐμὲ δ' ἡμίτομον προλέλοιπας, γῆς

Ἐπι πλαζόμενον, νέκυν ἐν ζωοῖς.
Ὦ φίλτατε, χαῖρ' Εὐθυβούλη,
Φαιδρὰν ναίων ἴτυν εἰς ἄστρων
Σὺν τοῖς ἀγαθοῖς καὶ εὐόσκοις.
Χαῖρ'· ἔπος ὕστατον αὐδᾷ τόδε σοι
Μοῦσα τλάμων ἡ Ταντολίδου.

—

Ἐπὶ τῶν γενομένων ἐν Ἑρμουπόλει ἀψίδων, δι' ὧν διῆλθεν ὁ βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ἡ βασίλισσα Ὄλγα κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἐκεῖσε μετάβασιν, ἐτέθησαν αἱ ἑξῆς ἐπιγραφαί.

« Δέρκεται φάος ἐλευθερίας Ἑλλὰς μεγαλήτωρ, σοῖσιν ὑπὸ σκήπτροις, Γεώργιε καρτερόφρων. Ζῆθι ἄναξ περίκλυτε καὶ Ὄλγα περίφρων, ζῆτ' ἄμφω πολλὰς εἰς ἐτέων δεκάδας ».

—

«Ἦμαρ ἑόρτιον ἄγει ὁμώνυμον Ἑρμεῖο ἄστυ, οὗ νεκ' ἔχει βασιλεῖς, οὓς περὶ κηρὶ φιλεῖ».

—

«Ἑλλάδος ἄναξ χαῖρε, Θεὸς δέ τοι ὄλβια δοίη σοὶ καὶ υἱάσι καὶ νυμφιδίῃ ἀλόχῳ ».

—o—

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ο ΚΕΡΚΥΡΑΣ.

—

Ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας Ἀθανάσιος ἀπέθανε τῇ κδ'. ἀπριλίου ε. ἔ. Ἐγεννήθη τῷ 1801 ἐν Κερκύρᾳ, ἐξεπαιδεύθη δὲ ὡς ἦν αὐτῷ ἐφικτὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Φιλομαθὴς δὲ ὢν καὶ εὐφυὴς, ταχέως ἐπέδωκεν εἰς τὰς μαθήσεις. Διορισθεὶς διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ Κερκυραϊκῷ Λυκείῳ, διετέλεσεν ὡς τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1835. Εἰς τὸν Κλῆρον ταχθεὶς, προεχειρίσθη τῷ 1838 πρεσβύτερος. Ἡ κυβέρνησις τῆς Ἰονίου πολιτείας, ἐκτιμῶσα τὸν ἄνδρα, διώρισεν αὐτὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογίας ἐν τῷ ἀκμάσαντί ποτε ἱεροσπουδαστηρίῳ τοῦ Γυλδφὸρδ καὶ μετ' ὀλίγον καὶ διευθυντὴν αὐτοῦ. Ἐπὶ τέλους δὲ διωρίσθη καὶ καθηγητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ.

Πολλαὶ διατριβαὶ αὐτοῦ καὶ λόγοι ἐδημοσιεύθησαν ἐν περιοδικοῖς συγγράμμασιν ἢ ἐν ἐφημερίσι, μαρτύρια τῆς ἀληθοῦς παιδείας τοῦ ἀνδρός.

Ἀσθενήσαντος τῷ 1848 τοῦ τότε Μητροπολίτου Κερκύρας Χρυ-

σάνθου, ἀνέλαβεν αὐτὸς τὴν προσωρινὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἐκκλησίας ὡς πρωτοσύγκελλος, μετὰ δὲ τὸν θάνατον ἐκείνου ἐκλεχθεὶς παμψηφεὶ, ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης τῆς Κερκύρας (τῷ 1850), ἣν διετέλεσε ποιμαίνων ἐπὶ εἰκοσαετίαν καὶ ἐπέκεινα ὡς ἀληθὴς ποιμὴν, καὶ γνήσιος τοῦ Χριστοῦ μαθητὴς, ἀκραιφνὴς δὲ τῶν Ἀποστόλων μιμητής.

Τὴν ἕνωσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεδέξατο προθύμως. Ἕνεκα γήρως καὶ ἀσθενείας δὲν ἐδέχθη τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς Συνοδικοῦ μέλους. Ἦτο ἀφόβως ζηλωτὴς τῶν πατρώων ἄνευ φανατισμοῦ καὶ μετὰ διακρινούσης αὐτὸν ἀνεξιθρησκείας. Σοφή τις ὁμήγυρις Ἰταλῶν κληρικῶν ὠνόμασεν αὐτὸν μέλος καὶ ἐπίτιμον μάλιστα πρόεδρον. Ὑπῆρξεν ὁ ἀκραιφνέστερος καὶ ἐνθουσιωδέστερος ριζοσπάστης, εὐγενὴς τίτλος, ἀπνεμόμενος ὑπὸ τοῦ Ἑπτανησιακοῦ λαοῦ εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ξένης προστασίας. Ὑπῆρξε τελευταῖον ἀνταποκριτὴς τῆς ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ στόλου ἐπιτροπῆς.

Τὴν ὑψηλὴν ἁρμονίαν τοῦ ἀκραιφνοῦς πατριωτισμοῦ καὶ τῆς εἰλικρινοῦς εὐσεβείας παρίστα ὁ ἀοίδιμος Ἀθανάσιος. Καὶ ὡς ἄνθρωπος δὲ, ἦν πρότυπον ἀρετῆς.

—o—

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

—

Εὐχαρίστως καὶ ἡμεῖς δημοσιεύομεν τὴν παρὰ πόδας Πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν, ἀφορῶσαν τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Μελᾶ ἔκδοσιν τοῦ ἠθικοῦ συγγράμματος «ὁ Χριστόφορος, ἢ τὸ ναυάγιον καὶ ἡ διάσωσις», ἐρανιζόμενοι αὐτὴν ἐκ τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Φιλομαθῶν».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντιν]πόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Εὐγενέστατε καὶ περισπούδαστε Ἡμῖν υἱὲ λίαν ἀγαπητὲ, κύριε Λέων Μελᾶ, τὴν περιπόθητον Ἡμῖν αὐτῆς εὐγένειαν ἐκ ψυχῆς εὐχόμενοι εὐλογοῦμεν πατρικῶς. Ἀρτίως ἐπεδόθη Ἡμῖν υἱϊκὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας εὐσεβοῦς καὶ περισπουδάστου Ἡμῖν εὐγενείας καὶ σὺν αὐτῷ ἀντίτυπά τινα τοῦ παρ' αὐτῆς ἐναγχος δημοσιευθέντος συγγράμματος: « Ὁ Χριστόφορος ἢ τὸ ναυάγιον καὶ ἡ διάσωσις ». Τούτων τῶν ἀντιτύπων ἃ μὲν ταῖς σχολαῖς ὡρίσθη, τῇ Θεολογικῇ καὶ τῇ Μεγάλῃ, παρεπέμψαμεν ἤδη ἐκεῖσ' ἀσφαλῶς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς. Τὸ δὲ

εἰς Ἡμᾶς μετ' εὐχαριστίας καὶ ἐπιστασίας διεξελθόντες κατὰ τὰς τῆς ἀνέσεως ὥρας, ηὐφράνθημεν ἀληθῶς ἐκ τοῦ ἀναγνώσματος μέσην τὴν καρδίαν, οὐ μόνον διὰ τὸ ἁγνὸν καὶ ἀκραιφνῶς χριστιανικὸν τῆς διδασκαλίας, ἐν ᾗ πιστῶς ἐκτυποῦται, σχεδὸν εἰπεῖν, ὅλος ὁ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον βίος, ὁ περὶ τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ὅτι ἡ διδαχὴ αὕτη ἐκτίθεται, οὐ κατὰ τὰ ξηρὰ καὶ τυπικὰ παραγγέλματα βιβλίου ἠθικοῦ, ἢ ὡς μαθήματα τῆς ἕδρας, συστήματος καὶ μελέτης ὄζοντα, ἀλλὰ καθάπερ ἔπος ἀφελὲς ἱστορικῆς καὶ δραματικῆς διηγήσεως αὐτομάτως καὶ ἀπόνως θελγούσης καὶ νυττούσης τὸν ἀναγνώστην, ὥστε μηδαμῶς προσκορῆ γίνεσθαι τὴν ἀνάγνωσιν. Ἐν τῷ καλῷ τούτῳ συγγράμματι μετὰ τῆς συγγραφικῆς τέχνης καὶ μεθόδου ἠγασάμεθα οὐχ ἥκιστα καὶ τὴν οὐσίαν τῆς συγγραφῆς κατὰ τοιόνδε τρόπον ἐξυφασμένην, ὥστ' ἐν τοῖς δραματικώτερον εἰσαγομένοις προσώποις ἀναγινώσκειν καθόλου μὲν τὴν δοκιμωτάτην καὶ κομιδῇ γλαφυρὰν ὑποτύπωσιν τῆς εὐσεβοῦς ἐν ταὐτῷ καὶ κοινωνικῆς ἀνατροφῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἤθη καὶ τοὺς χαρακτῆρας ἀρίστου πατρὸς καὶ ἱερέως, ἀρίστου καὶ φιλοπάτριδος πολίτου, ἀρίστου υἱοῦ καὶ ἀρίστης θυγατρὸς, ἀρίστης συμβίου καὶ μητρὸς, ἀρίστου σχολάρχου καὶ διδασκάλου, καὶ οὕτως ἀναφαίνειν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐπιστήμην ἐπεράστους ἐν τῇ ἐρασμιότητι τοῦ φοροῦντος αὐτὰς προσώπου. Τοιοῦτον ἐν συνόψει τὸ πρακτικὸν καὶ φιλόκαλον καὶ πεπαιδευμένον πνεῦμα τοῦ εὐσεβεστάτου συγγραφέως τοῦ Χριστοφόρου. Εἴθε τοιαύτας συγγραφὰς ἀνεγίνωσκε πάντοτε ἡ ὁμογενὴς νεότης, ἵνα κατὰ τὸ ἀρίζηλον ὑπόδειγμα τοῦ Πέτρου ἔσωζεν ἀπὸ τοῦ ἠθικοῦ ναυαγίου καὶ ἑαυτὴν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς πολιτείαν. Τούτων χάριν δικαίως ἐπευφημοῦντες καὶ ἐπευλογοῦντες τό τε ἔργον καὶ τὸν συγγραψάμενον, εὐχόμεθα διάδοσιν μὲν καὶ καρποφορίαν τῆς βίβλου ταύτης, τῷ δὲ εὐσεβεῖ καὶ μυσοτραφεῖ συγγραφεῖ ὑγείαν καὶ μακροβιότητα εὐήμερον, ἵνα καὶ δι' ἄλλων ὁμοίων καὶ παραπλησίων συγγραφῶν τελειοῖ καὶ καταρτίζῃ τὰ δημόσια ἤθη, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ ἀρδεύῃ τὸ οὐράνιον καὶ Εὐαγγελικὸν δένδρον τῆς εὐσεβείας ἐπὶ πρόκοπῇ καὶ σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ Γένους, δόξῃ δὲ τοῦ ἀρχηγοῦ τε καὶ τελειωτοῦ τῆς σωτηρίας ἡμῶν Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς περισπουδάστου Ἡμῖν εὐγενείας. ᾳωξθ'. αὐγ. θ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης.

—o—

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκ. Πατριάρχης ἔπεμψε τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν πρὸς τὸν κ. Μ. Χουρμούζην, δι' ὃν ζῆλον καὶ δραστηριότητα ἀνέπτυξεν οὗτος καὶ ἤγαγεν εἰς πέρας αἴσιον τὸν κατὰ τὴν νῆσον Ἀντιγόνου γνωστὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Σωτῆρος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ κ.τ.λ.

Εὐγενέστατε καὶ Ἡμέτερε κατὰ πνεῦμα υἱὲ λίαν ἀγαπητὲ κύριε Μ. Χουρμούζη, τὴν σὴν περιπόθητον Ἡμῖν εὐγένειαν ἐκ ψυχῆς εὐχόμενοι εὐλογοῦμεν πατρικῶς.

Τοῖς περὶ τὰ καλὰ καὶ θεοφιλῆ ἔργα μετὰ ζήλου χριστιανικοῦ ἐνασχολουμένοις, ὅσα εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ ψυχικὴν τοῦ πλησίον ὠφέλειαν ἀγορᾷ, ἐναπόκειται μὲν ἡ ἄνωθεν πολλαπλασίων ἀντιμισθία παρὰ τοῦ ἀνταποδιδόντος ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐποφείλονται δὲ καὶ αἱ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπευφημίαι, τοῦτο μὲν ὡς γέρας ἀντάξιον τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς μείζονα τῶν καλῶν καὶ θεαρέστων ἔργων προαγωγὴν καὶ ἐνίσχυσιν. « Μισθὸς γὰρ, φησὶν, ἀρετῆς ἔπαινος », καὶ « ὧν τοὺς ἐπαίνους ἴσμεν, τούτων σαφῶς καὶ τὰς ἐπιδόσεις ». Ταῦτα προανακρουόμενοι ἐν τῷδε τῷ Ἐκκλησιαστικῷ εὐχετικῷ Ἡμῶν γράμματι, σπεύδομεν ἐκφράσαι τῇ σῇ φιλοχρίστῳ εὐγενείᾳ τὴν ἐγκάρδιον Ἡμῶν εὐχαριστίαν καὶ ἀγαλλίασιν ἐπὶ τῇ κατορθωθείσῃ, διὰ τῆς θείας πάντως εὐδοκίας καὶ ἀντιλήψεως, ἀνεγέρσει τοῦ ἱεροῦ νεοῦ τοῦ κατὰ τὴν περικαλλεστάτην νῆσον Ἀντιγόνου, πάλαι μὲν διασήμου εὐαγοῦς Μοναστηρίου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τοῦ ἐπιλεγομένου Θεοκορυφώτου, πρὸ δύο δέ που καὶ ἡμίσεος αἰώνων ἐξαφανισθέντος, κρίμασι Κυρίου. Ὅτι μὲν γὰρ τὸ ἱερὸν τοῦτο σκήνωμα, ἀπὸ τῆς τότε ἀλγεινῆς καταστροφῆς σωρὸς ἐρειπίων ὑπάρχων, οὐδὲ ἠλπίζετο τυχεῖν ποτε ἀνεγέρσεως, διὰ τὰς πολλὰς καὶ γνωστὰς ἐν τηλικούτοις ἔργοις ἐμφιλοχωρούσας δυσχερείας, τοῖς πᾶσιν εὔδηλον. Ἐναπέκειτο δὲ ἄρα ἡ ἐξάνυσις τοῦ κατορθώματος τῇ εὐσεβεῖ σου δραστηριότητι, τοῦ ἀγαθοῦ γόνου τῆς νήσου ταύτης, φιλοτίμως μὲν τῇ ἐνεγκαμένῃ τὰ τροφεῖα ἀποδιδόντος, διὰ τῆς προσγινομένης αὐτῇ ἀπὸ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς εὐκλείας καὶ ὠφελείας, ἀΐδιον δὲ μνήμην καὶ χάριν τοῖς ἑαυτοῦ συμπολίταις κατατιθεμένου. Καὶ γὰρ ἀπὸ τοιούτων εὐσεβῶν καὶ φιλοπατρίδων αἰσθημάτων ὁρμηθεῖσα ἡ σὴ εὐσέβεια, οὐκ ἐφείσατο ἱδρώτων καὶ μόχθων, ὥστε περιγενέσθαι τῶν περιστοιχουσῶν τὸ ἔργον παντοίων δυσχερειῶν, ἀλλ' ἐπιμελείᾳ συνεχεῖ καὶ ἀόκνῳ καὶ φιλοτιμίᾳ ἀκοιμήτῳ τοὺς ἀναγκαίους

τῶν εὐσεβῶν συλλεξαμένη ἐράνους, πρὸ πάντων δὲ τὴν βασιλικὴν τοῦ ἡμετέρου Ἄνακτος προκαλεσαμένη μεγαλοδωρίαν (οὗ τὸ κράτος εἴη ἀήττητον καὶ θριαμβεῦον εἰς τοὺς αἰῶνας), ἤγαγεν εἰς αἴσιον πέρας τὸ θεοφιλὲς τοῦτο ἔργον, ἀνοικοδομησαμένη τέλειον, σὺνΘεῷ, τὸν θεῖον ναὸν τοῦ ἱεροῦ τούτου ἡμετέρου Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου, οὗ τὸν ἁγιασμὸν καὶ τὰ ἐγκαίνια ἡ Μετριότης Ἡμῶν αὐτοπροσώπως ἀνελθόντες ἐτελέσαμεν. Διὰ ταῦτα τοίνυν ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς ἀπολύοντες τῇ σῇ περισπουδάζῳ Ἡμῖν εὐγενείᾳ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν καὶ χαριστήριον τοῦτο γράμμα, σὺν ταῖς Ἡμετέραις πατρικαῖς εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις, καὶ τοῖς δικαίοις ἐπαίνοις αὐτὴν καταστέροντες, ἀνθ' ὧν ἐμόχθησεν ὑπὲρ τῆς ἐκ βάθρων ἀνιδρύσεως τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ναοῦ, κτίτωρ ἀναγραφεῖσα, καὶ ὑπὲρ ὧν πρὸς τὴν τελειοτέραν συγκατάρτισιν καὶ προαγωγὴν τοῦ ἱεροῦ τούτου σκηνώματος διατρέφει θεοφιλῶν καὶ φιλογενῶν προθέσεων καὶ πόθων, ἐξαιτούμεθα παρὰ τοῦ φιλαγάθου καὶ πλουσιοδώρου Σωτῆρος Χριστοῦ, ὅπως ἀντιχαρίζοιτο αὐτῇ ὑγείαν εὐήμερον καὶ βαθὺ γῆρας καὶ ἐνίσχυσιν διηνεκῆ ἐπὶ καταπράξει πάντων ὧν ἐφίεται ἀγαθῶν καὶ κοινωφελῶν ἔργων, καταξιῶν αὐτὴν καὶ τῶν ἐπουρανίων ἀντιμισθιῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἑκάστου ἔργων ἀνταποδόσεως. Καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ εὐχαρίστου καὶ πατρικῆς διαθέσεως. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ Ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἴη μετὰ τῆς σῆς ἐν Χριστῷ περισπουδάστου Ἡμῖν εὐγενείας.

ᾳωξθ'. ὀκτωβρίου ιή.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης.

—o—

ΙΕΡΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΒΗΘΑΝΙΑ.

Ἡ Βηθανία, κώμη, βορειοδυτικῶς τῆς Ἱερουσαλὴμ κειμένη καὶ ταύτης ἀπέχουσα 15 στάδια, ἐπὶ τῆς Δυτικῆς κλιτύος τοῦ ὄρους Ἐλαιῶν, παρακειμένη τῇ εἰς Ἱεριχὼ ἀγούσῃ ὁδῷ καὶ πλησίον τῆς Βηθφαγῆς. Ὠνομάσθη Βηθανία, κατ' ἐπικρατεστέραν γνώμην, ἐκ τῶν πολλῶν ἐκεῖ φοινίκων, διότι τὸ ὄνομα τοῦτο σημαίνει ἐν τῇ Συροχαλδαϊκῇ γλώσσῃ «καρπὸν φοίνικος, καὶ οἶκον φοινίκων» (φοινικοχώριον).

Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ οὐδεμία μνεία γίνεται τῆς Βηθανίας.

Ἐν τῇ Νέᾳ σπουδαῖα γεγονότα κατέστησαν αὐτὴν ἔντιμον· ἤτοι ἡ ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου, ἡ ἐκεῖ διανυκτέρευσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας του, ἡ ἐπίσκεψις αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, ἐν ᾗ ἐλθοῦσα γυνὴ ἀλάβαστρον ἔχουσα μύρου βαρυτίμου, νάρδου πιστικῆς (1), κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰησοῦ. Ἐκ τῆς Βηθανίας ἤρξατο καὶ ἡ θριαμβευτικὴ αὐτοῦ εἴσοδος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἣν τὴν μνήμην ἑορτάζει ἡ Ἐκκλησία τῇ κυριακῇ τῶν Βαΐων.

Ἡ Βηθανία τανῦν εἶναι ἄθλιον χωρίον, ὑπὸ μόλις 20 οἰκογενειῶν κατοικούμενον, ὀνομαζόμενον Δὲ Ἐλ-Ἀζαριγὲθ (χωρίον Λαζάρου). Δείκνυται δ' ἐν αὐτῷ ὁ πρῶτος τάφος τοῦ Λαζάρου ὁ οἶκος αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν του Μάρθας καὶ Μαρίας καὶ ὁ οἶκος Σίμωνος τοῦ λεπροῦ.

—o—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

(Ἴδ. σελ. 48)

5. Ἱερὰ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ, περιέχουσα ἑρμηνείαν ἐπὶ τῆς τελετῆς τῶν ἑπτὰ Μυστηρίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔτι δὲ διάφορα ἄλλα χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα πρὸς ὁδηγίαν τοῦ εὐαγοῦς ἱερατείου, ἐρανισθεῖσα μὲν ἐκ πολλῶν, καὶ συντεθεῖσα ὑπὸ Δανιὴλ Γεωργοπούλου ἱεροδιδασκάλου, νῦν δὲ τὸ τρίτον ἐκδοθεῖσα ἀδείᾳ μὲν καὶ ἐγκρίσει τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δαπάνῃ δὲ Γ. Καρυοφύλλη. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Γ. Καρυοφύλλη, 1869. Σελ. 1—160. Τιμᾶται 1 1)2 δραχμῆς.

6. ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ τῶν ἰατρῶν, ἤτοι Ἰατρικὴ Πρακτική, περιέχουσα τὰς ὀνομασίας 400 σχεδὸν ἀῤῥωστιῶν, Ἑλληνιστὶ, Ἰταλιστὶ καὶ Τουρκιστὶ, τὴν διάγνωσιν τῶν παθῶν, τοὺς χαρα-

(1) Ἡ νάρδος εἶναι ἀρωματικὸν φυτὸν, ποώδη ἔχον ἢ πτεροσχιδῆ φύλλα καὶ ἰνώδη ῥίζαν. Ἡ ἐν Ἰνδικῇ φυομένη εἶναι, κατὰ τὸν Γαληνὸν, ἡ ἀρίστη. Οἱ παλαιοὶ ἐξῆγον ἐκ τοῦ ἄνθους αὐτῆς, ὅπερ ναρδόσταχυς ἐκαλεῖτο, εὔοσμον ἔλαιον (μύρον) πολυτιμότατον, νάρδος καὶ τοῦτο καλούμενον· ὅτε δὲ ἦτο ἀνέθευτον καὶ ἄκρατον, ἐλέγετο νάρδος πιστικὴ (οἷον ἀξιόπιστος). Τὴν γνησίαν νάρδον ὁ Διοσκορίδης ὀνομάζει γαγγῖτιν, ἄτε παρὰ τῷ Γάγγῃ φυομένην, καὶ λέγει αὐτὴν πολύκομον, διότι ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης φύονται πολλοὶ στάχυες.

Π. Ζ.

κτῆρας, τὰ αἴτια, τὴν πρόγνωσιν, τὸν ὅρκον καὶ τὴν προσάρμοσιν τῶν ἀφορισμῶν τοῦ Ἱπποκράτους. Πρὸς τούτοις τὴν θεραπείαν ὅλων αὐτῶν τῶν παθῶν, τὴν φυσιολογίαν καὶ ἀνατομίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ὕλην τῆς ἰατρικῆς, τὴν διαιτητικὴν, τὴν ὑγιεινὴν, τὴν χημικὴν καὶ βοτανικήν. Ἐρανισθεῖσα ἐκ διαφόρων σοφῶν ἰατρῶν καὶ προεξηγηθεῖσα εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις πρώην ἐπιστημονικὸν σχολεῖον παρὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ ἱεροδιδασκάλου Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θετταλοῦ, μέλους τῆς ἐν Ἀθήναις ἰατρικῆς ἑταιρίας κτλ. ἱππότου τοῦ βασιλικοῦ τάγματις τοῦ Σωτῆρος. Τόμος Α'. Β'. καὶ Γ'. Ἔκδοσις πέμπτη, πληρεστέρα. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Γ. Καρυοφύλλη, 1870. Σελ. 1—268. 1—248. 1—72. Τιμᾶται διὰ μὲν τοὺς συνδρομητὰς δραχμ. 10, διὰ δὲ τοὺς μὴ τοιούτους, 12.

7. Ἡ ΔΙΚΗ τῆς Ἐθνεγερσίας καὶ ἡ καταδίκη τοῦ ὑπουργείου Βούλγαρη. Ἀγόρευσις τοῦ συνηγόρου τῆς Ἐθνεγερσίας ἐνώπιον τῶν ἐν Ἀθήναις ἐνόρκων ὑπὸ Κ. Γ. Μιλήση δικηγόρου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Γ. Καρυοφύλλη, 1868. Σελ. 1—48. Τιμᾶται δραχμῆς.

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(τοῦ ΙΕ'. Τεύχους).

Ἐκπαιδευτικὰ (Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς μεγ. τοῦ Γ. σχολῆς, ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1867—4870). Σελ. 57—72

—

Συλλογὴ ἐνεπιγράφων Ἑλληνικῶν Ἐπιγραμμάτων (Ταντολίδου εἰς Εὐθυδούλην — Ἐπιγραφαί). » 72—74

—

Βιογραφία (Ἀθανάσιος ὁ Κερκύρας). » 74—75

—

Πατριαρχικαὶ Ἐπιστολαὶ (περὶ τοῦ συγγράμματος « ὁ Χριστόφορος » — περὶ τῆς Θεοκορυφώτου Μονῆς). » 75—78

—

Ἱερὰ Γεωγραφία (Βηθανία). » 78—79

—

Βιβλιογραφία (Ἱερὰ Ἀνθολογία — Ἐγκόλπιον τῶν ἰατρῶν — Ἡ δίκη τῆς Ἐθνεγερσίας). » 79—80

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

Α'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1867—1868.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου καὶ τῶν κκ. Ἰ. Οἰκιάδου, Σ. Μαυρογένους καὶ Στ. Ἰωαννίδου Καποῦ Κεχαγιᾶ.

(Συνέχ. σελ. 72).

—

Μετὰ τὸν Σχολάρχην ἀναστὰς ὁ Καθηγητὴς κ. Α. Χαρίλαος ἀπήγγειλε τὸν ἐφεξῆς λόγον, ὑπόθεσιν ἔχοντα τὴν ἱστορίαν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ ἔτους 1849, μεθ' ὃ ἡ Σχολὴ μετετέθη παλιν εἰς Φανάριον.

« Ἡ παροῦσα ἡμέρα, Π. Δέσποτα καὶ γεραρὰ τῶν σεβασμ. Ἀρχιερέων καὶ φιλομούσων ὁμήγυρις, ἡ συγκαλέσασα ὑμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτό, ἐφιεμένους δὴ λίαν ἰδίοις ἰδεῖν ὀφθαλμοῖς καὶ θεάσασθαι καὶ τὴν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συγκομιδὴν τῶν ἐκ τῆς σοφίας ἀειζώων καρπῶν, παρέσχεν εἰκότως τὴν ἀφορμὴν ὑπομνῆσαί τε καὶ διεξελθεῖν ἐφεξῆς, ὅπως ἀπὸ τοῦ πανωλέθρου ἐκείνου κατακλυσμοῦ, τοῦ κατακλύσαντος τὰ ἡμέτερα, ἡ πρεσβυγενὴς καὶ περιώνυμος Μ. τοῦ Γ. Σχολή, ἡ φύλαξ αὖτη τῶν πατρῴων ἡμῖν ἀγαθῶν καὶ σωστικὴ κιβωτός, ἀσινὴς καὶ ἀκέραιος εἰς ἡμᾶς διεσώθη, καὶ πολλὰ πολλάκις παθοῦσα καὶ ὑποστᾶσα διέφυγεν ὡς ἐκ

θαύματος, κρείττων τῶν ἐπικειμένων αὐτῇ γενομένη κινδύνων· καὶ οἵτινες οἱ συγκρατοῦντες αὐτὴν καὶ συνέχοντες διδάσκαλοι καὶ Καθηγηταὶ, οἱ διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς ἑαυτῶν τὴν πατρῴαν οὐσίαν διαφυλάξαντες καὶ οὐκ ἀπόνως ἡμῖν διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων καταλιπόντες, ὡς παρὰ τῶν προγόνων παρέλαβον· οὓς ἐν τῷ τοιῷδε προσῆκον, οἶμαι, καὶ δίκαιον διὰ μνήμης ἔχειν ἀεὶ καὶ τιμᾶν, ὡς εὐεργέτας καὶ πατέρας ἡμῶν πρὸς ζῆλον καὶ μίμησιν· εἰ μὲν γὰρ ζηλοῦντες αὐτοὺς καὶ παράδειγμα προτιθέμενοι ἐπαύξομεν καὶ ἡμεῖς αὐτὴν κατὰ λόγον τῶν πραγμάτων καὶ τῶν καιρῶν ἐπὶ τὰ πρόσω χωροῦντες ἀεὶ καὶ προκόπτοντες, ἐσόμεθ' εὖ οἶδ' ὅτι τῆς τῶν προγόνων ἡμῶν δόξης ἄξιοι, καὶ οὐ μάτην ἐπὶ τούτοις μέγα φρονήσομεν, ἀλλὰ τὸν παρὰ τῶν σοφῶν καὶ σπουδαίων ἀνδρῶν δίκαιον ἔπαινον ἕξομεν καὶ τιμήν, ἐναριθμοι τοῖς τῶν ἐθνῶν εὐδοκίμοις γενόμενοι· ἄγε δὴ τοὺς ἡμετέρους ποτὲ προγόνους ἐζηλωκότα, ἐπὶ τοσοῦτον ἦρθη δυνάμεως καὶ εὐδαιμονίας ἐν ἅπασιν· εἰ δέγ' ἐλλείπειν δοκοῖμεν, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ πᾶν τοὐναντίον συμβήσεται. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων. Π.Δ. εἰ καὶ τὸ πρᾶγμα δυσχερὲς ἐν τῷ παρόντι καὶ δυσέφικτον ἔμοιγε, ἄτε δὴ καὶ χρόνου δεόμενον καὶ μείζονος τῆς παρασκευῆς, δόξαν ὅμως τῷ ἀξιοτίμῳ Σχολάρχῃ καὶ τοῖς φίλοις συγκαθηγηταῖς ἀναθεῖσί μοι τοῦτο, ὧν τὴν γνώμην περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι καὶ σέβομαι, πειράσομαι κατὰ τὸ ἐνὸν διὰ βραχέων εἰπεῖν καὶ διαλαβεῖν περὶ αὐτῶν ὡς ἐν διαγράμματι, παραιτούμενος ἅμα συγγνώμονάς μοι γενέσθαι, εἴ τί γε μὴ ἀποχρώντως ῥηθείη.

Ἐπειδὴ τοίνυν μετὰ τὴν ἅλωσιν, τῶν πραγμάτων ἤδη μόγις καθεστηκότων καὶ ἀπὸ τῶν ὑπερβαλλόντων ἐκείνων κακῶν βραχύ τι τῶν ἀνθρώπων λελωφηκότων, ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, ὁ εἰς ἄκρον σοφίας ἑλληλακὼς τῆς ἔσω καὶ θύραθεν, ἀρετῇτε πάσῃ καὶ συνέσει προέχων, εὖτε παρὰ πᾶσι καὶ τοῖς κρατοῦσι φερόμενος, τοὺς τοῦ τετρωμένου σκάφους τῆς Ἐκκλησίας οἴακας ἔσχε, κοινῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ Πατριάρχης ἀποδειχθείς, ὀρθῶς πάνυ καὶ καλῶς βουλευσάμενος, ὡς πατὴρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς κυβερνήτης καὶ γνώμων ἄριστος τῶν πραγμάτων καὶ ἡγεμών, περὶ παντὸς ἐποιήσατο τῆς παιδείας πρῶτον πάντων ἀντιλαβέσθαι καὶ ἐπιμεληθῆναι πάσῃ δυνάμει, οὐδὲν ἄλλο εἰκότως πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν προὐργιαίτερον ἡγησάμενος καὶ λυσιτελέστερον εἰς τὴν τῶν καταπεσόντων ἀνόρθωσιν· αὕτη γὰρ σῴζει τὰ ἔθνη καὶ συνέχει καὶ μεγαλύνει, ὥσπερ αὖ τοὐναντίον ἀπούσης καταῤῥεῖ κἀπὶ τὸ μηδὲν ἔρχεται πάντα. Διὰ ταῦτα δὴ καθίστησι διδάσκαλον Ματθαῖον τὸν Καμαριώτην ἐκ Θεσσαλονίκης, ἄνδρα λόγοις τε καὶ φιλοσοφίᾳ εὐδόκιμον ἐν τοῖς μάλιστα Φιλοσοφίας τε καὶ Ῥητορικῆς ἐχόμενα οὐκ ὀλίγα συγγράψαντα καὶ δὴ καὶ ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ τὰ κατὰ τὴν ἅλωσιν διεκτραγῳδεῖ ὀδυρόμενος. Εἰς ὅσον δὲ διεβίω καὶ πότε τὸν βίον κατέλυσεν ἄδηλον· εἰκάζεται δὲ ληγούσης τῆς ΙΕ'. ἢ ἀρχομένης τῆς ΙΣ'. ἑκατονταετηρίδος τελευτῆσαι· ὅτε διεδέξατο τοῦτον ὁ ἐλλογιμώτεροςτῶν

ὁμιλητῶν αὐτοῦ Μανουὴλ ὁ Κορίνθιος, μέγας Ῥήτωρ καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας σοφώτατός τε καὶ θεολογικώτατος, κατὰ τὸν Μαλαξὸν, πολλά τε θεολογικὰ συγγράψας καὶ ἀπολογίαν πρὸς τὰ ἐρωτήματα Φραγκίσκου τινὸς ἐκ τοῦ τάγματος τῶν κηρύκων. Διετέλεσε δὲ σχολαρχῶν περὶ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη· ὑπὸ γήρως δὲ τελευτήσαντος (1551), καθηγήσατο τῆς Σχολῆς Ἰωάννης ὁ Ζυγομαλᾶς ἐκ Ναυπλίας ἐπὶ Πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, προσκληθεὶς παρ' αὐτοῦ (1555) μαθητεύσαντος πρότερον αὐτῷ, μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ (1580)· ὅτε δὴ προέστη ταύτης ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θεοδόσιος ὁ Ζυγομαλᾶς, τῆς Μ. Ἐκκλησίας Πρωτονοτάριος. Ἐκδημήσαντος δὲ καὶ τούτου, κατέστη διδάσκαλος ἀρχομένης τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος (1600) Φραγκῖσκος ὁ Κόκκος, Νάξιος τὴν πατρίδα, διδαχθεὶς ἐν Ῥώμῃ, ὑπὸ Ῥαφαὴλ τοῦ Πατριάρχου μετακληθείς, τῆς ἱερᾶς Θεολογίας διδάσκαλος δόκιμος. Μετὰ δὲ τοῦτον (ἄδηλον δ' ἐπὶ πόσον τὴν διδασκαλίαν παρέτεινε) καθίσταται Σχολάρχης ὑπὸ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως (1626) Θεόφιλος ὁ Κορυδαλεὺς Ἀθηναῖος ἐκ Ζακύνθου μετακληθείς, ἐνθα σχολαρχῶν διετέλει· ὃς ἐν μὲν Ῥώμῃ διδαχθεὶς τὰ Ἐγκύκλια, ἐν δὲ Πατα βίῳ τὴν Φιλοσοφίαν, οὐδενὸς τῶν καθ' ἑαυτὸν Φιλοσοφίᾳ τε καὶ Θεολογίᾳ ἐγένετο δεύτερος· ἔτη δ' ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα σχολαρχήσας εὐδοκίμως πάνυ καὶ μετὰ κλέους, ἐπὶ Παρθενίου τοῦ ἐπωνυμουμένου Γέροντος τὸ τῶν μοναχῶν τριβώνιον ὑποδὺς καὶ Θεοδόσιος μετονομασθείς, προήχθη εἰς τὸν τῆς μητροπόλεως Ἄρτης θρόνον. Ἀρχιερεὺς γενόμενος (1639)· ἀπὸ δὲ τῆς τούτου διδασκαλίας ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σχολὴ προάγεσθαι ἤρξατο ἐπὶ τὰ μείζω καὶ τελεώτερα. Τοῦτον δὲ διεδέξατο Ἰωάννης ὁ Καρυοφύλλης Βυζάντιος (1646), ὁ δοκιμώτερος τῶν μαθητευσάντων αὐτῷ. Διέπρεψε δὲ καὶ οὗτος εὐμεθόδως καὶ ἀόκνως τὰ τοῦ διδασκάλου διδάσκων μέχρι τοῦ 1664 ἔτους λήγοντος· μετὰ δὲ τοῦτον ἀποστάντα τῆς Σχολαρχίας καὶ ἀντὶ τῆς πολυετοῦς καὶ πολυμόχθου διδασκαλίας τῷ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου ἀξιώματι τιμηθέντα κοινῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ πάντων (ἦν δ' ἐν ἔθει τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους ἐργαζομένους καὶ μοχθοῦντας ἀμείβεσθαι καὶ γερῶν ἀξιοῦν τοὺς θεράποντας τῶν Μουσῶν) Ἀλέξανδρος ὁ ἐκ μητρὸς λίαν ἐπιφανοῦς Βλαντίδος, πατρὸς δὲ Χίου, ὁ καλῶς πρότερον κατ' οἶκον ἐκπαιδευθεὶς παρ' αὐτῆς τὰ Γραμματικὰ καὶ τῶν μαθημάτων τὰ Ἐγκύκλια καὶ τῶν Ἀσιατικῶν γλωσσῶν γενόμενος ἐγκρατής, ἐν δὲ Βονωνίᾳ καὶ Πατα βίῳ ὕστερον τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὴν τῶν Ἀσκληπιαδῶν τέχνην ἐκδιδαχθείς, ἐπανελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀναδείκνυται Σχολάρχης ἐκ πάντων προκριθείς, ἄτε δὴ παντοίᾳ μαθήσει καὶ σοφίᾳ κομῶν, ἐν τῇ κατὰ τὸ Μετόχιον σχολῇ (1665), τῇ ἱδρυθείσῃ προτροπῇ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νεκταρίου παρὰ τοῦ φιλομούσου καὶ κοινωφελεστάτου ἐκείνου ἀνδρὸς τοῦ ἐκ Καστορίας Μανωλάκη (1663)· ἧς προέστη τότε (1663) Γερμανὸς ὁ Λοκρὸς, ἀνὴρ λόγιος ἐπὶ τὸν τῆς Νύσσης μητροπολιτικὸν θρόνον ἀρθείς· ἐν δὲ ταύτῃ, ἐν ᾗ ἡ

Ἑλληνική, ἡ Φιλοσοφία καὶ ἕτεραι ἐπιστῆμαι ἐδιδάσκοντο, ἐδίδαξε μέχρι τοῦ **1671—1672** ὁ πολὺς οὗτος Ἀλέξ. Μαυροκορδάτος μετὰ πολλῆς τῆς καρποφορίας καὶ ὠφελείας, οὐκ εὐαρίθμους μαθητὰς ἀναδείξας, παιδείᾳ πολλῷ διαπρέψαντας καὶ μέγα τῷ ἡμετέρῳ Ἔθνει γενομένους ὄφελος, οἷον τὸν Βησσαρίωνα, τὸν Μακρῆν τὸν ἐξ Ἰωαννίνων, Σεβαστὸν τὸν Κυμινίτην, Γεράσιμον τὸν Ἀκαρνᾶνα, σχολαρχήσαντα μετὰ ταῦτα, Δημήτριον τὸν Καντεμίρην καὶ ἑτέρους, οὓς μακρὸν ἂν εἴη νῦν καταλέγειν. Μετὰ δὲ τοῦτόν φησιν ὁ σοφὸς Κωνστάντιος ὁ Πατριάρχης ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη τὴν τῆς Σχολῆς διδασκαλίαν σιγῆσαι· ἀλλ' ὁ ἀοίδιμος Κ. Εὐθυβούλης ἀσύμβατον κρίνων τὴν εἰς Βουκουρέστιον ἀναχώρησιν τοῦ Σεβαστοῦ Κυμινίτου, γενομένην περὶ τὰ **1689—1690**, γνωματεύει αὐτὸν τοῦτον ἀναδέξασθαι τὴν διδασκαλίαν μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μαυροκορδάτον· ὡς δὲ ἄλλοι, τὸν Σπαδωνῆν ἢ τὸν Βαλάσιον τὸν Χαρτοφύλακα ἢ καὶ τὸν Κυμινίτην αὐτόν· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ἐξέστω ἡμῖν ἐπέχειν, ὡς μηδὲν εἰπεῖν ἔχοντας βέβαιον· ἐπὶ δὲ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Ἀκαρνᾶνος συστάσης αὖθις τῆς Σχολῆς (1690) ἐπιμελείᾳ μὲν αὐτοῦ, συνδρομῇ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος ἤδη Μανωλάκη, κατὰ τὸ ἐκδοθὲν τότε σιγγίλιον, ἀφηγήσατο ταύτης ὁ τοῦ Καρυοφύλλου καὶ εἶτα Μαυροκορδάτου ἀκροατὴς Σεβαστὸς ὁ Κυμινίτης, τῶν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων διδασκαλος· ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον· προσκληθεὶς γὰρ ἀπῆρεν εἰς Βουκουρέστιον τῆς ἐκεῖθι Ἀκαδημίας καθηγησόμενος· τοῦτον δ' ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Σχολῇ διεδέξατο ὁ ἐξ Ἀκαρνανίας Γεράσιμος, ὁ ἐν μὲν τῇ ἑαυτοῦ Εὐγενίου τοῦ Ἀκαρνᾶνος μαθητοῦ Κορυδαλέως ἀκροασάμενος, εἶτα δὲ καὶ τῶν ἐν Βυζαντίῳ Καρυοφύλλου τε καὶ Μαυροκορδάτου· τούτου δὲ σχολαρχοῦντος, ἐδίδασκε τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια ὁ ἐκ Ῥυσίου Διαμαντῆς, πάππος πρὸς μητρὸς Ἀδαμαντίου τοῦ Κοραῆ· μετὰ δ' ἑπτὰ ἔτη, ἀποστάντος τοῦ Γερασίμου τῆς Σχολαρχίας, συνεπῆλθε μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ Διαμαντῆς, μετὰ δὲ τοῦτον ἡγήσατο τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς Ἰάκωβος Μάνας ἢ Μάνος ὁ Ἀργεῖος μετὰ διδασκάλου τῶν Γραμματικῶν καὶ Ἐγκυκλίων Καλλινίκου τοῦ Ναξίου, εἶτα δ' Ἡρακλείας μητροπολίτου· ἀνηγορεύθη δὲ καὶ ὕπατος τῶν φιλοσόφων, ἅτε δὴ σοφὸς ὢν καὶ μαθήσει παντοίᾳ διαπρεπὴς καὶ δεινὸς τῶν Ἀριστοτελικῶν δογμάτων προασπιστής, ἔν τε Θεολογίᾳ βαθύς· παρατεῖναι δὲ λέγουσι τὴν Σχολαρχίαν μέχρι τοῦ 1721, ἀλλὰ πότε τὸν βίον μετήλλαξεν ἄδηλον· φαίνεται δὲ τότε διδάξας καὶ Ἠλίας ὁ Μηνιάτης, ἐπὶ Γαβριὴλ Πατριάρχου (1704) ἐγκαταστάς. Διάδοχος δὲ τοῦ Ἰακώβου ὁ ἀκροατὴς αὐτοῦ Λογοθέτης Γενικοῦ Ἀντώνιος ὁ Βυζάντιος (1721), ὃς πολλῆς ἂν εἴη ὠφελείας παραίτιος, εἰμὴ κομιδῇγε νέος ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, κατὰ τὸν Δημήτριον Προκοπίου· μετ' αὐτὸν δ' ἀνεδέξατο τὴν Σχολὴν ὁ ἐπ' ἀκροάσει τῶν ἐν Παταβίῳ σοφῶν ἀπελθὼν ἐπ' ὀλίγον χρόνον αὐτάδελφος τούτου Χουρμούζιος, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐντεῦθεν ἀώρως ἀπῴχετο. Μετὰ δὲ τούτους ἐν νεότητι μεταστάντας τῶν τῇδε, προέστη τῆς Σχολῆς ὁ ἀκροατὴς

Καρυοφύλλου καὶ Ἀλεξάνδρου μέγας Χαρτοφύλαξ γέρων ἤδη, ἀποβιώσας τῷ **1726**, ὅστις, κατὰ τὸν Δημήτριον Προκοπίου, ἐδίδαξε καὶ πρὸ τοῦ **1721**· ἤδη δὲ τὸ δεύτερον φαίνεται σχολαρχῶν, μεθ' ὃν ἡγήσατο τῆς Σχολῆς Δωρόθεος ὁ Λέσβιος, ἀκροατὴς Ἰακώβου, ὁ καὶ Πρωτοσύγκελλος· ἐφ' ὅσον δὲ τὰ τῆς διδασκαλίας παρέτεινε καὶ πότε καὶ ποῦ ἀπεβίω καὶ ὁ σοφὸς οὗτος Καθηγητής, οὐδεὶς οὐδὲν εἴρηκε. Μετὰ δὲ τοῦτον διεδέξατο τὴν Σχολὴν Ἰωάννης ὁ Λέσβιος ὁ καὶ Τζανῆς (ἐξ οὗ οἱ Τζανέται Φαναριῶται) ἀκροατὴς Ἰακώβου, φιλόσοφος περιπατητικὸς μετὰ διδασκάλου τῶν Γραμματικῶν Ἀζαρίου Τζιγάλα ἐκ Θήρας, ὁ καὶ τὸν τίτλον τῶν φιλοσόφων εἰληφὼς καὶ τῷ τοῦ μεγάλου Πριμικηρίου τετιμημένος ἀξιώματι· διέπρεψε δὲ σχολαρχῶν μέχρι τοῦ **1734**, ὅτε νοσήσας ἀπεχώρησεν· ὃν διεδέξατο Ναθαναὴλ ὁ Κλονάρης ἐκ Χίου Ἱερομόναχος μέχρι τοῦ **1739** παρατείνας, ὅτε καὶ Ἀρχιερεὺς Ἀγχιάλου ἐγένετο, εἶτα δὲ καὶ Ἡρακλείας· μετὰ δὲ τοῦτον καθηγήσατο τῆς Σχολῆς τῷ **1739** ὁ μέγας Ἐκκλησιάρχης καὶ γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου Νικόλαος ὁ Κριτίας ἐκ Προύσης, ἀκροατὴς Ἰακώβου τοῦ Ἀργείου καὶ Ἀντωνίου τοῦ Βυζαντίου, ἀνὴρ πολυμαθής, περιπατητικὸς καὶ βαθὺς ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς μετὰ διδασκάλου τῶν Ἐγκυκλίων Γεωργίου τοῦ Βυζαντίου περὶ τὰ δώδεκα ἔτη σχολαρχήσας· ὃς διά τι σκάνδαλον ἀναφυὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν Βιθυνίᾳ κατὰ τὸ **1751** ἀπέστη· ἐτελεύτησε δὲ κατὰ Μάρτιον (1767)· τοῦτον δ' αὖ διεδέξατο ἐν ἔτει **1752** Ἀνανίας ὁ Ἀντιπάριος, ἀκροατὴς Δωροθέου τοῦ Λεσβίου, δεινὸς περὶ τὴν Γραμματικήν, πολύφυλλον συντάξας βιβλίον τὸ περὶ μορίων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀξιόλογον, Σπλάγχνον Γραμματικῆς ἐπιγραφόμενον, ὅτε ἡ Σχολὴ ἐκαλεῖτο Ἀκαδημία· παρέτεινε δὲ διδάσκων τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια μέχρι τοῦ **1759**· ὅτε ἀπὸ τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς ὁ πολὺς τὴν σοφίαν κλεινὸς Εὐγένιος παρὰ τοῦ τότε Πατριάρχου Σεραφεὶμ ἀποκατέστη διδάσκαλος τῶν Φιλοσοφικῶν κατὰ τὰς νεωτέρας θεωρίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν διὰ σιγγιλιώδους γράμματος, ἐκδοθέντος τῷ **1760**. Ἀλλὰ φεῦ! ἐπὶ μῆνας ἑπτὰ πρὸς τοῖς δέκα μόνον ἐδίδαξεν, ἀναγκασθεὶς ἀποστῆναι διὰ λόγους εὐλόγους, ὧν μνημονεύει ὁ σοφὸς Πατριάρχης Κωνστάντιος· ἀφαιρεθείσης δὲ τῆς Σχολῆς τὸν ἄνδρα καὶ τὰ κατ' ἐκλεκτικὴν μέθοδον Φιλοσοφικὰ καὶ Ἐπιστημονικὰ τῶν μαθημάτων, καθηγήσατο ταύτης εἰς τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια Γεώργιος ὁ Βυζάντιος, ὁ καὶ πρότερον μετὰ τὸν Ἀνανίαν διδάξας Κριτίου ἀκροατής· τούτου δὲ διάδοχος τῷ **1765** Παναγιώτης ὁ Βυζάντιος, καὶ αὐτὸς Κριτίου ὁμιλητής· ὅστις τὸ τῶν Μοναχῶν σχῆμα ὑποδὺς καὶ Προκόπιος μετονομασθείς, εἰς τὸ τῆς Ἀρχιερωσύνης ἦθη ἀξίωμα, μητροπολίτης Εὐρίπου γενόμενος· τοῦτον δὲ διεδέξατο Ἰωακεὶμ ὁ Ἀντιπάριος, ἀλλὰ καὶ οὗτος κατὰ μίμησιν τῶν πρὸ αὐτοῦ (ὡς φησιν ὁ σοφὸς Κωνστάντιος) εὗρε τὸ κατὰ θυμὸν μητροπολίτης Ἀγχιάλου γενόμενος, καὶ μετὰ χρόνους αὖθις Κυζίκου· μετὰ δὲ τοῦτον προέστη τῆς Σχολῆς ὁ Βιζύης

Γεράσιμος, μετακληθεὶς ἀπὸ τῆς Ἐπαρχίας παρὰ τοῦ Πατριάρχου Σαμουήλ, ἀνὴρ ἱκανὸς περὶ τὴν πάτριον φωνὴν καὶ πολιτείας ἀμέμπτου καὶ βίου καθαρωτάτου· μετὰ δὲ τοῦτον ἀνεδέξατο τὰ πρὸς διδασκαλίαν τῶν Γραμματικῶν καὶ τῶν Ἐγκυκλίων, ἐν ἔτει 1770, Χρύσανθος ὁ Αἰτωλός· τοῦτον δ' ἀποχωρήσαντα διεδέξατο ἐν ἔτει 1774 Ἠλίας ὁ Κύπριος, Κριτίου ἀκροατής· κατὰ δὲ τὸ 1775, ἢ μᾶλλον 1777, παρὰ τὴν Πατριαρχικὴν Σχολὴν συνέστη καὶ ἑτέρα αὖθις τῶν Φιλοσοφικῶν μαθημάτων ἐν ἰδιαιτέρᾳ οἰκίᾳ ἐπὶ Πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων· ἧς ἡγήσατο μέχρι τοῦ 1790 Σέργιος ὁ Μακραῖος ἐξ Ἀγράφων, ὁ τοῦ Εὐγενίου ἀκροασάμενος· τῆς δὲ Πατριαρχικῆς Σχολῆς, ὡς ἔστιν οὐκ ἀπιθάνως εἰκάσαι, εἰς τὸν τῶν Γραμματικῶν κύκλον συστελλομένης, προέστη Ἠλίας ὁ Κύπριος (1774—1777)· ὃν ἀποστάντα διὰ τὸν ἐνσκήψαντα τότε λοιμὸν διεδέξατο Ἀρσένιος ὁ ἐκ Σηλυβρίας Ἱερομόναχος, ἀκροατὴς καὶ αὐτὸς Κριτίου, μεθ' ὑποδιδασκάλου τοῦ Βασιλείου, παρέτεινε δὲ σχολαρχῶν μέχρι τοῦ 1784, ὅτε νοσήσας ἀπέστη. Μετὰ δὲ τοῦτον αὖθις ἀνεδέξατο τὴν Σχολὴν Ἠλίας ὁ Κύπριος, μετὰ δὲ δύο ἔτη ὑπὸ γήρως τὴν Σχολαρχίαν ἀποθεμένου, κατέστη διδάσκαλος τῶν Γραμματικῶν καὶ τῶν ἄλλων ὁ ἐκ Γάνου καὶ Χώρας Ἱερομόναχος Ματθαῖος· ὅστις, τριῶν ἐτῶν διαγενομένων, ἀπεχώρησε τῆς Σχολῆς καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ, διετέλεσε σχολαρχῶν ὡς καὶ πρότερον· τῷ δὲ 1790 ἔτει διαλυθείσης τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ὁ ταύτης προϊστάμενος Σέργιος μετέβη εἰς τὴν Πατριαρχικὴν ὡς Σχολάρχης (1790—1793) μετὰ διδασκάλου τῶν Γραμματικῶν τοῦ Θεοδοσίου καὶ τρίτου διδασκάλου τοῦ Δημητρίου (1793—1797). Μετὰ δὲ τοῦτον προέστη τῆς Σχολῆς ὁ Λογοθέτης Γενικοῦ καὶ μέγας γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου, ἐκ Κύπρου ὁρμώμενος, ἀκροατὴς Κριτίου καὶ Ἀνανίου Φώτιος, διδάσκων τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια ἐφ' ἱκανὰ ἔτη· τῷ δὲ 1797—1798 ἐξ μνημονεύονται διδάσκαλοι, δύο μὲν πρῶτοι (ἴσως Φιλόσοφος καὶ Μαθηματικὸς) Μακάριος καὶ Ματθαῖος, δύο δεύτεροι (ἴσως τῶν Γραμματικῶν) Μακάριος καὶ Γαβριὴλ, καὶ δύο τρίτοι (ἴσως τῶν ἐλασσόνων τάξεων) Δαμασκηνὸς καὶ Ἀνανίας. Οὕτως οὖν ἡ Πατρ. καὶ Μ. τοῦ Γ. αὕτη Σχολὴ καὶ μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀνατροπὴν καὶ κατάλυσιν οὐκ ἐπαύσατο προαγομένη καὶ καρποὺς ἀγλαοὺς ἀποφέρουσα μέχρι τῆς ΙΘ'. ἑκατονταετηρίδος· ὅτε (1804) ἡ περὶ τὰ καλὰ καὶ γενναῖα φιλοτιμία καὶ ζῆλος τῶν τοῦ Ἔθνους λογάδων Φαναριωτῶν, μετοικησάντων εἰς τὰ κατὰ τὸν Βόσπορον χωρία, ἰδίᾳ δὲ Δημητρίου τοῦ Μουρούζη καὶ τοῦ Κλήρου παντός, ἐγκαθίδρυσατο τὴν κατὰ Ξηρὰν Κρήνην Σχολὴν (μενούσης καὶ τῆς ἐν Φαναρίῳ Προκαταρκτικῆς) ἐν τῷ πρότερον οἴκῳ τοῦ Ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, καλουμένην Πατριαρχικὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν, Κοινὴν τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ Πάγκοινον τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ Πατριαρχικὴν Πάγκοινον καὶ Μεγάλην Σχολὴν τοῦ Γένους καὶ Μουσεῖον, καὶ Μέγα τοῦ Γένους Μουσεῖον· ἧς ἀνεδείχθη Σχολάρχης τῶν τε

φιλοσοφικῶν καὶ Ἐπιστημονικῶν ὁ ἐκ Χίου Δωρόθεος ὁ Πρώϊος, Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὁ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ τὰς νεωτέρας τῶν θεωριῶν ἀρυσάμενος καὶ παντοδαπῇ μαθήσει κοσμούμενος· ὅς γε κατὰ τὸ 1805, ὀκτωβρίου 12, καὶ εἰς τὸ τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα προαχθεὶς καὶ μητροπολίτης Φιλαδελφείας γενόμενος, διετέλει ὅμως διδάσκων μέχρι τέλους τοῦ 1807· ἔδει γάρ, κατὰ τὰ συγκείμενα αὐτῷ πρὸς τὸν Πατριάρχην καὶ προϋχοντας, τέλος ἔχειν τὴν τῶν Ἐπιστημονικῶν μαθημάτων περίοδον· ἧς πέρας εἰληφυίας, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ποίμνην, καταλιπὼν πρὸς καιρὸν τῶν μαθητῶν τινα, (ὡς φησι Κ. ὁ Κούμας), οὗ τὸ ὄνομ' ἀγνοεῖται, «ἕως ἂν εὑρεθῇ ὁ ἁρμόδιος καὶ ἄξιος τὴν Σχολὴν ἀναδέξασθαι»· κατὰ δὲ τὸ 1809 Σχολάρχης καθίσταται Στέφανος ὁ Δούγκας· ἀλλὰ καὶ οὗτος μετὰ ἐνιαυτὸν (1810) ἀπεχώρησε τῆς Σχολῆς· ὅστις δὲ ἦν ὁ διαδεξάμενος τοῦτον εὐθὺς, ἄδηλον ἔμοιγε μὴ δυνηθέντι ἐν γοῦν τῷ παρόντι, καίπερ οὐ μικρὰν ποιησαμένῳ τὴν ζήτησιν, σαφές τι εὑρεῖν καὶ ὁμολογούμενον. Ἴσως δ' ἂν εἴη Ἰωάννης ὁ Παλαμᾶς, ὃν φησι Κωνστ. ὁ Σάθας ἐν τῇ πρὸ μικροῦ ἐκδοθείσῃ Νεοελληνικῇ Φιλολογίᾳ σχολαρχῆσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει μέχρι τοῦ 1812· καὶ γὰρ οὗτος συγκαταλέγεται τοῖς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ διδάξασι παρ' ἄλλων, οὐχ ὁριζόντων τὸν χρόνον ἐπ' ἀκριβές· μετὰ δὲ τοῦτον οὐκ ἀπιθάνως ἡγοῦμαι προστῆναι τῆς Σχολῆς Νικόλαον τὸν Λογάδην, διδάσκοντα τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια ἐκ τῶν ἑφεξῆς. Κληθεὶς γὰρ ὁ Κ. Κούμας ἐκ Σμύρνης περὶ τὰ τέλη τοῦ 1813 ἀναλαβεῖν τὴν τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Φιλοσοφίας διδασκαλίαν καὶ ἐλθὼν περὶ μέσον Μαΐου (1814) εἰς Κωνσταντινούπολιν, εὗρεν (ὡς φησιν αὐτὸς) ἐκεῖ διδάσκοντα τὴν Ἑλληνικὴν Νικόλαον τὸν Λογάδην· ὥπερ ἐπετράπη (φησὶ) τῆς Σχολῆς ἀποστῆναι, ἵν' οὕτω ῥᾷον αὐτῷ γένοιτο τὰ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς Κιβωτοῦ καὶ διόρθωσιν· ὅτε δὴ καὶ ἡ τῶν Γραμματικῶν διδασκαλία ἀνετέθη τῷ Κ. Κούμᾳ· ἀλλὰ καὶ οὗτος μετὰ ἐνιαυτὸν (1815), ἀρχομένου Αὐγούστου, ἀπολυθεὶς τῆς Σχολαρχίας, ἀπῆρεν αὖθις εἰς Σμύρνην· μετὰ δὲ τοῦτον φαίνεται διδάξαι ἐν τῇ Σχολῇ Σέργιος ὁ Μυστάκης μέχρι τοῦ 1817, ὃς ἔπειτ' ἀπῆλθεν εἰς Βλαχίαν· μετὰ δὲ τοῦτον μνημονεύεται ὁ Ἀρχιμανδρ. Παρθένιος, μεθ' ὃν προσεκλήθη ἐξ Ἰασίου Γεώργιος ὁ Θεραπειανός· ἀλλὰ μέχρι τοῦ 1820 τίς τούτων πρῶτος καὶ ἐπὶ πόσον διετέλεσε σχολαρχῶν οὐκ ἔχω λέγειν. Ἐν τούτοις δὲ μνημονεύονται Κωνσταντῖνος Ψωμάκης, Παΐσιος Καραπατᾶς καὶ ἄλλοι παρ' ἄλλων, ὧν τῆς διδασκαλίας ὁ χρόνος καὶ ἡ διάρκεια καθάπαξ ἠγνόηται· πολλὰ γὰρ ἐξετάσας καὶ πολλῶν πυθόμενος, παρ' ὧν ἠγούμην μαθεῖν, οὐδέντι μᾶλλον ἠκρίβωσα. Κατὰ δὲ τὸ 1820 ἡ Μ. Ἐκκλησία μετεκαλέσατο Γρηγόριον τὸν Σαράφην ἐκ Κυδωνιῶν, ἔνθα ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τότε σχολαρχῶν ἦν, ἐφ' ᾧ τὰ τῆς Σχολῆς ἀναδέξασθαι· ὃς δὴ παραγενόμενος εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀποποιησάμενος, αἰτίας εὐλόγους γε προϊσχόμενος, συνίστησι τὸν φίλον αὐ-

τοῦ καὶ δοκιμώτερον τῶν μαθητῶν νεωστὶ ἀφιγμένον ἐνθάδε καὶ ἔν τινι οἴκῳ τοῦ Φαναρίου διδάσκοντα, τὸν Ἱερομόναχον Σαμουὴλ τὸν Κύπριον, ἄνδρα τῇ τε ἔσω παιδείᾳ καὶ θύραθεν διαπρέποντα καὶ τῇ κατὰ Χριστὸν πολιτείᾳ καὶ ἀρετῇ πολλῷ πολλῶν διαφέροντα καὶ φιλοπονώτατον. Ἐγκαταστὰς οὖν Σχολάρχης, ἐδίδασκεν ἅμα τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια μετ' ἄλλων δύο διδασκάλων ἐν τῇ κατὰ Ξηρὰν Κρήνην Σχολῇ μέχρι τοῦ 1825· ὅτε δὴ διὰ λόγους οὐκ ἀγνώστους ἡμῖν τῷ αὐτῷ ἔτει κατὰ Ὀκτώβριον μετατεθείσης ἐνταῦθα τῆς Σχολῆς εἰς Φανάριον, ἐδίδασκεν αὖθις παρατείνας μέχρι τοῦ 1830· οὗ κἀμοὶ προσήβῳ τότε διακοῦσαι ἐπὶ διετίαν τυχόντι· περὶ γὰρ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ Σωτηρίου ἔτους, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, εἰς τὸν τῆς Μητροπόλεως Προκοννήσου θρόνον ἀρθέντος παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Κωνσταντίου τοῦ Α΄., Σχολάρχης αὖθις ἀναδείκνυται Νικόλαος ὁ Λογάδης, διδάσκων τὰ Γραμματικὰ καὶ Ἐγκύκλια μετ' ἄλλων δύο διδασκάλων, ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς καὶ ἄριστα περὶ τοὺς τεχνικοὺς λόγους ἐγγεγυμνασμένος καὶ περὶ τὴν πάτριον φωνὴν ἱκανώτατος, Φιλοσοφίας τε καὶ Μαθηματικῶν ἔμπειρος, βαθὺς τὴν Θεολογίαν καὶ οὐδενὸς τῶν καθ' ἑαυτὸν ὕστερος, μαθητὴς μὲν ἐν τοῖς Θεολογικοῖς Ἀθανασίου τοῦ Παρίου γενόμενος, ἐν δὲ τοῖς Μαθηματικοῖς τοῦ γέροντος Τζελεπῆ ἐν Χίῳ, καὶ Δωροθέου τοῦ Πρωΐου ἐν Φιλοσοφίᾳ), οὗ δὴ κἀγὼ ἐπὶ τριετίαν ἀκροασάμενος, εἰς πέρας ἦκον τῶν παρ' αὐτοῦ τότε διδασκομένων. Ἀλλὰ φεῦ! κακῆ μοίρᾳ, νόσῳ βαρείᾳ καὶ ἀνηκέστῳ πληγεὶς προώρως τὸν βίον μετήλλαξε κατὰ τὸ 1835, ἀρχομένου μηνὸς Σεπτεμβρίου· τότε δὲ δὴ ἐπὶ τὸν τῆς Πατριαρχείας θρόνον ὁ ἀπὸ Σερρῶν Γρηγόριος ὁ ἕκτος ἀναβὰς κοινῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ παντὸς τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ὁ καὶ νῦν τὰ τῆς Ἐκκλησίας εὐκλεῶς διιθύνων, μεταπεμψάμενος κατὰ τὸ 1836 τὸν Σαμουὴλ μητροπολίτην ἤδη Μεσημβρίας, πρὸ ἑνὸς ἔτους μετατεθέντα ἐν αὐτῇ, ἐγκατέστησεν αὖθις Σχολάρχην τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, μετατεθείσης πάλιν εἰς τὴν Ξηρὰν Κρήνην, συνδρομῇ καὶ σπουδῇ τοῦ περιφανοῦς ἐκείνου ἀνδρὸς τοῦ Μ. Λογοθέτου τοῦ Ἀριστάρχου, μενούσης ἅμα καὶ τῆς ἐνταῦθα Προκαταρκτικῆς. Συμπαρελήφθη δὲ διδάσκαλος τῶν Γραμματικῶν παρὰ τοῦ Σαμουὴλ Κωνσταντῖνος ὁ Εὐθυβούλης, ἀκροατὴς μὲν αὐτοῦ πρότερον, εἶτα δὲ τοῦ ἀοιδίμου Ν. τοῦ Λογάδου τῶν δοκιμωτέρων, ἐντριβὴς τῇ Ἑλληνικῇ καὶ εὖ παρεσκευασμένος περὶ τὴν Ἐγκύκλιον μάθησιν, ἐπιμελής τε καὶ φιλόπονος ἐν τοῖς μάλιστα. Ἐπειδὴ δ' οὗτος, κατὰ τὸν ἐνόντα πόθον αὐτῷ, δαπάνῃ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀπεδήμησεν εἰς Εὐρώπην (κατὰ τὸ 1839) τελεωτέρων μαθημάτων ἀψόμενος, ἐπ' ἀγαθῷ δήπου καὶ ὠφελείᾳ τοῦ Ἔθνους, ἡ Μ. Ἐκκλησία, προτροπῇ καὶ συστάσει τοῦ ἀειμνήστου Σαμουήλ, μετεκαλέσατο τὸν ἐκ τῆς Αἴνου διδάσκοντα τότε Ἰωάννην τὸν Φιλαλήθη, τὸν ἑλλόγιμον καὶ φίλον νῦν ἡμῖν συγκαθηγητήν, ἀκροατὴν μὲν τοῦ Ν. Λογάδου καὶ Σαμουήλ, εἶτα δὲ καὶ εἰς τὸ τῆς Ἑλλάδος Πανεπιστήμιον φοιτήσαντά, ἐγκρατῆ

τῆς πατρίου φωνῆς καὶ Φιλολογίας, Λατινικῆς τε καὶ Γαλλικῆς, Μαθηματικῶν τε καὶ Φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρον. Ὅσπερ ἀφικόμενος ἐνθάδε καὶ τὴν τῶν Γραμματικῶν διδασκαλίαν, τῆστε Γεωγραφίας καὶ τῶν στοιχειωδῶν Μαθηματικῶν εἰσαχθέντων ἤδη προθύμως ἀναδεξάμενος, ἀνεκούφισεν ἀπὸ τοῦ πολλοῦ βάρους τῶν μαθημάτων τὸν ἤδη γηραιὸν αὐτοῦ διδάσκαλον Σαμουήλ, διδάσκοντα τότε τὴν Φιλοσοφίαν, Ῥητορικὴν καὶ Θεολογίαν, παραληφθέντος καὶ ἑτέρου διδασκάλου τῶν ἐλασσόνων τάξεων. Ἐν τούτῳ δ' εἰσήχθη εἰς τὴν Σχολὴν ἡ Ἱστορία, τὰ Λατινικὰ (ὧν διδάσκαλος ἦν ὁ γηραιὸς καὶ πολυΐστωρ Σ. Βίλκιος)· ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Φυσικὴ (ὑπὸ τοῦ Ν. Κοντογούρη διδασκόμεναι), καὶ δὴ ὁ τῶν μαθημάτων κύκλος κατέστη εὐρύτερος. Ὡς δὲ καὶ ὁ Κ. Εὐθυβούλης ἐπεδήμησεν ἐξ Εὐρώπης κομίζων ἡμῖν εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν σοφίας καὶ ἐπιστήμης ἐχόμενον, τὴν τῶν ὑψηλοτέρων Μαθηματικῶν διδασκαλίαν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν τῆς Φιλοσοφίας ἀνέλαβεν, εὐμεθόδως πάνυ καὶ μετὰ σπουδῆς ἀνενδότου καὶ φιλοτιμίας διδάσκων τὴν ὀργῶσαν νεότητα, λαμπρὸν τὸ μᾶλλον ὑπέφαινε τῇ Σχολῇ, ἀρξαμένῃ ἐπὶ τὰ μείζω χωρεῖν καὶ προάγεσθαι. Ἀνατεθείσης δὲ καὶ τῆς Ῥητορικῆς Ἰ. τῷ Φιλαλήθει, ὁ Σαμουὴλ διετέλει τότε σχολαρχῶν καὶ τὴν Θεολογίαν διδάσκων, ἄχρις οὗ (κατὰ τὸ 1847), ἀποστὰς διὰ γῆρας τῆς Σχολαρχίας, διῆγε καθ' ἡσυχίαν ἀπὸ τῶν μαθημάτων σχολάζων· ὃς μέχρι τοῦ 1855 παρατείνας τὸ ζῆν ἀπηλλάγη τῶν τῇδε.

Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν κατὰ τὴν Σχολὴν ἄλλως ἤδη διωκημένων, τῶν δὲ μαθημάτων διανενεμημένων ἑκάστῳ τῶν διδασκάλων κατὰ τὸ προσῆκον, ἐγκαθίσταντο ἐπιμεληταὶ καὶ ἐπόπται Ἀρχιερεῖς περὶ τὴν τάξιν καὶ εὐκοσμίαν καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν ἀσχολούμενοι, διδασκαλίας δὲ πάσης ἀπηλλαγμένοι· μέχρι οὗ διὰ λόγους γνωρίμους ἡμῖν ἡ Σχολὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 1849 μετετέθη πάλιν αὖθις ἐνταῦθα· ὅπως δ' ἐξ ἐκείνου εἰς δεῦρο ἔσχε τὰ κατ' αὐτήν, οὐδεὶς, οἶμαι, τοῦτ' ἀγνοεῖ. Ὅθεν δὴ περιττὸν ἂν εἴη περὶ τούτων ἤδη φανερῶν ὄντων διεξιέναι, ἄλλως τε καὶ μακροτέρας δεομένων τῆς ἀφηγήσεως ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὁρμὴν τοῦ λόγου καὶ πρόθεσιν· διὸ νῦν εἰς τοσοῦτον εἰρήσθω μοι. Οὕτω μὲν νῦν ἡ Μ. τοῦ Γένους αὕτη Σχολή, τοσούτων ἐτῶν διαγενομένων ἐν ὥραις χειμερίαις καὶ καιροῖς χαλεποῖς καὶ τὴν ἐπὶ πάντα μεταβολὴν ἀγχίστροφον ἔχουσι, περιεσώθη μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, διαδοχῇ μετὰ τῆς περιλειφθείσης πατρῴας ἡμῖν οὐσίας ἀκραιφνὴς καὶ ἀλώβητος. Οὗ χάρις ἀΐδιος καὶ εὐγνωμοσύνη τῇ τε μητρὶ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ ὀφείλεται· ἥτ' οὐδεπώποτ' ἐπαύσατο κατὰ τὸ δυνατὸν τὰς Μούσας εὖ περιέπουσα καὶ τῆς τῶν ἑαυτῆς τέκνων σωτηρίας καὶ εὐδαιμονίας διηνεκῶς κηδομένη· τοῖς τε μακαρίοις ἐκείνοις θεράπουσι τῶν Μουσῶν καὶ θείοις ἱεροφάνταις, τοῖς ὑπὲρ τῆς τοῦ Ἔθνους προόδου καὶ δόξης ἔργῳ τε καὶ λόγῳ μετὰ προθυμίας ἀσκνοτάτης ἀγωνιζομένοις καὶ μοχθοῦσι διὰ παντός, οὐδ' ὁπωστιοῦν ἀποδειλιῶσιν ἢ ἀποδυσπετοῦσι πρὸς τὰ ἐναντία τῶν συμβαινόντων, ἀλλὰ μετὰ θαυμα-

στῆς καρτερίας ἐπειγομένοις ἐπὶ τὸν σκοπὸν ἀεὶ καὶ ἀνύτουσι. Ταῦτα δὲ πάντας ἡμᾶς ἀναλογιζομένους καλῶς καὶ ἀνασκοποῦντας, Π.Δ. ὅτε οὐ χειμὼν ἄγριος οὐδὲ καταιγίδες καὶ λαίλαπες ἐπισκήπτουσαι λάβροι μαίνονται οὐδὲ νέφη πυκνὰ καὶ σκότος ἐπηλυγάζει,

«ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη»·

χρὴ πάντα ποιοῦντας καὶ μηδενὸς ἀπολειπομένους, ὧν δεῖ, πειρᾶσθαι λόγῳ τε καὶ ἔργῳ καὶ παντὶ σθένει συνδιατηρεῖν ταύτην ἀσφαλῶς καὶ διαφυλάττειν, ὡς ἄχρι τούτου θεία τινὶ μοίρᾳ ἐγίγνετο. Οὐ μὴν δ' ἀλλ' ὅ δίκαιον καὶ πρὸς τῆς ἡμετέρας δόξης ἐστὶν αὔξειν καὶ μεγαλύνειν αὐτήν, ἐνθυμουμένους, ὅτι τὸ ἡμέτερον Ἔθνος ἦν ὅτε ἀκμάζον ἦν σοφίᾳ πάσῃ καὶ τέχναις, νόμοις καὶ ἐπιστήμαις. ὧν καὶ τοῖς ἄλλοις μετέδωκε καὶ ἐπαίδευσε καὶ ἐπὶ μέγα προήγαγε· καὶ δὴ νῦν εἴπερ ποτὲ καιρὸς ἥκει κατεπείγων, ἄλλως τε τῶν περὶ ἡμᾶς ἐθνῶν ἀνεπισχέτως ὀργώντων πρὸς πᾶσαν παιδείαν καὶ πρόοδον καὶ ἀντεπεξιόντων οἷον ἐκθύμως καὶ διαμιλλωμένων περὶ παντός, ἀνακτήσασθαι τὰ πατρῷα πάντα πάλιν καὶ ἀνασώσασθαι, πᾶσάν τε σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν καταβαλλομένους, ὅπερ εἴθισται μάλιστα τῷ ἡμετέρῳ Ἔθνει ἀεὶ καὶ πρέπον ἐστὶν

«αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων,
«μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν, οἵ μέγ' ἄριστοι».

Ὅτι δὲ ταῦτα οὐ λόγων κόμπος μᾶλλον ἐστὶν ἢ ἔργων ἀλήθεια, σύμπασα ἡ Ἱστορία καὶ τὰ πράγματα πανταχόθεν περιφανῶς ἐπιμαρτυρεῖ· καίτοιγ' εἰμὶ τοῦθ' ἡμῖν περιγένοιτο, ἐν αἰτίᾳ δὴ πάντως ἐσόμεθα ὡς τὴν τῶν πατέρων ἀξίωσιν ἀφανίζοντες. Δικαιοῦσι γὰρ κατὰ τὸν ἄριστον τῶν συγγραφέων οἱ ἄνθρωποι αἰτιᾶσθαι τὸν μαλακίᾳ τῆς ὑπαρχούσης δόξης ἐλλείποντα. Ἀντιληπτέον τοίνυν τῶν πραγμάτων, Π. Δ. προθυμότερον, ἄλλως τε οὐδ' ἐρρωμένων, οὐδ' εὐρυούντων, εἴ τις αὐτοῖς ὀρθῶς τὸν νοῦν ἐπιστήσειε, καὶ ἀνθεκτέον ἰσχυρῶς τῆς πατρῴας σοφίας τε καὶ παιδεύσεως, μηδ' ὁπωσοῦν ἀποκνοῦντας πρὸς τὰ παρεμπίπτοντα δυσχερῆ, πίστει καὶ γνώμῃ χρωμένους, συντελοῦντας δ' ἑτοίμως καὶ εἰσφέροντας τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστον εἰς τὴν τοῦ Ἔθνους αὔξην καὶ προκοπήν, ἄρχοντάς τε καὶ ἀρχομένους, πλουσίους καὶ πένητας, νέους καὶ γέροντας καὶ πᾶσαν τάξιν καὶ ἡλικίαν, ὡς ὁ λόγος αἱρεῖ καὶ συμφέρον ἐστίν· ἵν' οὕτω τά τε παρόντα βέλτιον ἡμῖν γένηται σχεῖν καὶ εἰς τὸ μέλλον λαμπρὸν πρᾶξαι ἄμεινον καὶ ὅπως ἐφικόμενοι τοῦ σκοποῦ καὶ καταλαβόντες ἐν ᾗ τετάχθαι προσήκει ἄξια τῆς τῶν προγόνων ἡμῶν ἀρετῆς καὶ δόξης ἀποδεικνύμενοι, δικαίως ἔχωμεν λέγειν πρὸς ἅπαντας ἕκαστος.

«Ταύτης τι γενεῆς καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι».

Οὐ μὴν ἀλλὰ τούς τε φιλίως ἡμῖν ἔχοντας ἂν εὐφράναιμεν τούς τε πολεμίως φιμώσαιμεν, ἢ μᾶλλον, καὶ τούτους ἐπαινεῖν καὶ θαυμάζειν ἡμᾶς ἀναπείσαιμεν· οἶδε γὰρ καὶ πολέμιος θαυμάζειν ἀνδρὸς ἀρετήν. Ἔσται δὲ ταῦτα πάντα ἡμῖν τὸ φιλότιμον μετὰ τοῦ δραστηρίου ἔχουσι καὶ πονεῖν αἱρουμένοις καὶ μηδενὸς τῶν δεόντων ὀλιγωροῦσι· πάντα γὰρ τῶν πόνων πωλεῖται ἡμῖν τ' ἀγαθά, καὶ οὐδέν, ὅπερ οὐ τῷ πόνῳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ δήπου ἀλωτὸν γίγνεται· δεῖ δὲ διὰ ταχέων βοηθῆσαι τοῖς πράγμασι καὶ μετὰ προθυμίας συνάρασθαι, μηκέτι διαμέλλοντας καὶ ὑπερτιθεμένους, καὶ οὐχ ἥκιστα τὴν τῶν περὶ ἡμᾶς ἁπάντων μεγίστην δὴ κίνησιν ὁρῶντας ἐπιστρεφεῖς εἶναι λίαν τῷ καιρῷ τὴν γνώμην προσέχοντας μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντι καὶ λέγοντι.

«Οὐχ ἕδρας ἔργον, οὐδ' ἀμβολᾶς,
«ἀλλὰ χρυσαιγίδος Ἰτωνίας
«χρὴ παρ' εὐδαίδαλον ναὸν
«ἐλθόντας, ἀβρόν τι δεῖξαι».

—

Συντελεσθέντος δὲ τοῦ λόγου, ἤρξαντο εὐθὺς αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ Πρόγραμμα τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, ὅπερ, κατὰ τὸν κανονισμὸν τῆς Σχολῆς, ἐγκαίρως συνελθὼν ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος καὶ συντάξας διὰ τοῦ τύπου ἐξέδοτο καὶ εἰς οὓς ἔδει διένειμε (ὅρ. τοῦτο κατόπιν ὑπὸ στοιχ. Γ'.)

Τῇ δὲ προσεχεῖ Κυριακῇ, κγ'. Ἰουνίου, ἐγένετο, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἡ ἐπίδοσις τῶν πτυχίων τοῖς τελειοδιδάκτοις μαθηταῖς ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ αὖθις τῆς Αὐτοῦ Θ.Π., τῶν ΣΣ. Συνοδικῶν, τῶν Ἐφόρων, τῶν Καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, τῶν λοιπῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς καὶ πολλῶν λογίων καὶ ἐντίμων προσώπων. Καὶ πρῶτον μὲν ἐτελέσθη ἱερὰ τελετὴ ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θ. Π. Εἶτα ἑκάστου τὸν εἰκεῖον τόπον καταλαβόντος, ὁ Σχολάρχης ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἐνώπιον αὐτοῦ ἱσταμένους καὶ ὅσον οὔπω ἀπολυομένους φοιτητὰς τῆς Σχολῆς τάδε.

Φίλοι ὁμιληταί.

Ὑπάρχουσι στιγμαὶ ἐν τῷ βίῳ ὅλον τὸν ἄνθρωπον αἰχμαλωτίζουσα διὰ δυνάμεως ὑπερτέρας καὶ ἀσυνήθους, τὸν ὁρίζοντα αὐτοῦ φαιδρύνουσαι καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτῶν ἐπὶ τὰς μελλούσας ἡμέρας ἐπιχέουσαι. Σπάνιαι βεβαίως εἶναι αἱ στιγμαὶ αὗται, ἀλλ' ὅταν ἔλθωσι, πόσον εὐφροσύνως ἀσπαζόμεθα αὐτάς, καὶ πόσον ἱερὰ διαμένει ἐν τῷ μέλλοντι ἡ μνήμη αὐτῶν!

Τοιαύτη, φίλοι ὁμιληταί, τυγχάνει δι' ὑμᾶς τε καὶ διὰ τὴν Σχολὴν ἡ

ὥρα αὕτη, καθ' ἣν ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς, σεβασμίας καὶ ἐκλεκτῆς ὁμηγύρεως ὡς καρποὶ ὡραῖοι καὶ καλοὶ εἰς βρῶσιν ἀπὸ δένδρου ἀγλαοῦ καὶ καλλιγόνου ἀποχωριζόμενοι ἀπὸ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς καὶ τὸν στέφανον ἕκαστος κομίζοντες τῆς φερεπονίας ὑμῶν, ἀπέρχεσθε ἐν εἰρήνῃ ὅπου ὑμᾶς ἡ θεία πρόνοια ἐκάλεσεν.

Δεῦτε λοιπὸν ἐντείνατε τὸ οὖς, ἀνοίξατε τὴν καρδίαν ὑμῶν εἰς τὴν ὑστάτην καὶ τελευταίαν ταύτην προσλαλιάν, ἣν, εἰ καὶ κατ' ἔθος ἀρχαῖον, ἀλλάγε ὡς μήτηρ φιλόστοργος ἀπὸ μητρικῶν σπλάγχνων κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην καὶ ἐπίσημον ὥραν δι' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπευθύνει ἡ πεφιλημένη ὑμῶν αὕτη Σχολὴ ὡς πρὸς τέκνα αὐτῆς ἀγαπητά, καὶ ἔστωσαν ὑμῖν οἱ λόγοι αὐτῆς ὡς κανὼν καὶ γνώμων διὰ παντὸς τοῦ βίου ὑμῶν. Διότι ἐκεῖνος, ἀγαπητοί, εὐπλοεῖ διασχίζων τὴν ὑφαλώδη τοῦ βίου τούτου θάλασσαν, ὅστις βολιδοσκοπῶν διαπλέει καὶ πρὸς τοὺς φαεινοὺς φάρους τοὺς σημειοῦντας αὐτῷ τὰς ἐπικινδύνους θέσεις νήφων ἀεὶ προσατενίζει.

Γινώσκετε πρὸ πάντων ὅτι ὅλος ὁ βίος ἡμῶν ἐκ τριῶν ἀποτελεῖται μερῶν, ἐκ τοῦ παρελθόντος, τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος, ἢ ἁπλούστερον εἰπεῖν, ἡ ζωὴ ἡμῶν χθές ἐστι καὶ σήμερον καὶ αὔριον. Τὸ παρελθὸν ὁμοιάζει πρὸς σπουδαῖον, ἐμβριθῆ καὶ πολυειδήμονα λευκότριχον διδάσκαλον· οἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσι πλήρεις σοφίας καὶ συνέσεως καὶ διδακτικῶν παραδειγμάτων. Ἀκούετε οὖν αὐτοῦ μετὰ προσοχῆς καὶ διηνεκῶς καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ διαμνημονεύετε, ἵνα καὶ τὴν πεῖραν ἔχοντες διδάσκαλον τί ὑμῖν τὸ πρακτέον καὶ μὴ καλῶς διαγινώσκητε. Τὸ ἐνεστὼς ὁμοιάζει πρὸς φίλον νεαρὸν καὶ πλήρη χαρίτων, οὗ ἡ προσφιλὴς καὶ χαρίεσσα συναναστροφὴ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἡμᾶς ἐφέλκεται καὶ εὐαρεστεῖ· ἔστε ὅμως φρόνιμοι· μὴ ἐπιλανθάνεσθε τῆς νεότητος καὶ ἀπειρίας τοῦ φίλου τούτου, πεφεισμένην χορηγεῖτε αὐτῷ τὴν πίστιν ὑμῶν, καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῶν νεανιευμάτων καὶ παρεκτροπῶν αὐτοῦ. Τὸ μέλλον θεωρεῖτε ὡς παντάπασιν ἄγνωστον ξένον, εἰς ὃν ὀλίγον ἢ οὐδόλως δύναταί τις νὰ βασισθῇ. Τοῦτο δύναται νὰ ἔλθῃ μετ' εὐλογίας εὐφρόσυνον καὶ εὐτυχές, δύναται ὅμως νὰ ἀποβῇ ἡμῖν καὶ χαλεπόν, πονηρὸν καὶ κακοπράγμον, ἀλλὰ δυνατὸν καὶ διόλου νὰ μὴ παρουσιασθῇ. Οὕτω βιοῦντες, ἀσφαλῆ καὶ ἀδιάπτωτον ὅσον οἷόν τε ἕξετε τὸν βίον καὶ οὐ πολλαῖς καὶ ποικίλαις ταῖς μεταμελείαις κατεσπαρμένον.

Ἐπὶ τούτοις λέγω ὑμῖν καὶ τάδε. Πολλαί εἰσιν αἱ δυνάμεις, ἃς ὁ ἄνθρωπος κέκτηται, μεγάλη δὲ ἡ ἰσχὺς τῆς θελήσεως αὐτοῦ· θέλετε ὅμως πάντοτε τὸ ἀγαθόν, ποιεῖσθε πάντοτε εὐγενῆ χρῆσιν τῶν ψυχικῶν ὑμῶν δυνάμεων, ἃς ὡς δῶρον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐλάβετε· διότι ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ὀφείλει μόνον τὰ ὑλικὰ συμφέροντα αὐτοῦ νὰ ἐπιδιώκῃ, ὡς μηχανή τις νὰ κινῆται χωρὶς νὰ ἐμφορῆται ὑπὸ τῶν θείων ἐκείνων ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐνεχάραξε, χωρὶς νὰ ἐμπνέηται ὑπὸ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἐκείνου, ὅπερ προώρισται

νὰ ἐνσπείρῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὰς αἰωνίους ἀρχὰς τῆς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀγάπης καὶ τῶν εὐγενῶν καὶ θείων ἐν γένει αἰσθημάτων.

Οἱ εὐγενέστεροι νόες, οἱ μέγιστοι ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι πάντων τῶν αἰώνων καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἐνθέρμως ἐξύμνησαν τὴν καθαρότητα καὶ ἀγαθότητα τῆς καρδίας ὡς τὴν ὑψίστην ἀξίαν, ὡς τὸ τιμαλφέστατον τοῦ ἀνθρώπου κειμήλιον· καὶ δικαίως· διότι αἱ γνώσεις ἡμῶν, ὅσον εὐρεῖαι καὶ ἀκριβεῖς καὶ ἂν ὦσιν, ἡ περὶ τὴν καλλιτεχνίαν δεξιότης ὅσον μεγάλη καὶ θαυμασία καὶ ἂν ᾖ, ὅσος ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ τιμαί—οὐδέποτε ταῦτα ἔχουσιν ἀπόλυτον καὶ αἰωνίαν δι' ἡμᾶς ἀξίαν, οὐδέποτε καθιστῶσιν ἡμᾶς ἐναρέτους καὶ σεβαστούς, ἐὰν μὴ συνάμα πάλλῃ ἐν τῷ στήθει ἡμῶν ἀγαθὴ καὶ εὐγενὴς καρδία. Ὁ γεωργός, ὁ βιομήχανος, ὁ χειρώναξ, οὗ τινος ἡ καρδία εἶναι καθαρά, αἱ πράξεις ἀγναί, ἀλήθειαν, ἀγάπην καὶ δικαιοσύνην πνέουσαι, αὐτὸς ἵσταται εἰς περιωπὴν πολλῷ ὑψηλοτέραν ἢ ὁ πολυμαθέστατος σοφὸς καὶ ὁ ἄριστος καλλιτέχνης, ὁ ἐκτρεπόμενος τοῦ πρωτίστου προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ στερούμενος τὴν καθαρότητα τοῦ ἠθικοῦ χαρακτῆρος.

Μὴ διαλείπετε λοιπὸν διατηροῦντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο πῦρ, ὅπερ μόνον διὰ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς καθαρᾶς ἀγάπης ἀνάπτει καὶ ζωηρὸν ἐν ἡμῖν διασώζεται, καὶ τότε ἔστε βέβαιοι ὅτι οὐδέποτε καταφρονήσετε ὡς δειλίαν τὴν ἠπιότητα τοῦ ἐναρέτου, οὐδέποτε ἐγκωμιάσετε ὡς ἀνδρίαν τὴν θρασύτητα καὶ μανιώδη τόλμην τοῦ παραβόλου, οὐδέποτε ὑπολήψεσθε ὡς φρόνιμον καὶ συνετὸν τὸν ὕπουλον καὶ δολερόν, ὡς τίμιον τὸν ὑποκριτήν, ὡς πιστὸν καὶ εἰλικρινῆ τὸν κόλακα· ἀλλ' ἔσεσθε ἀείποτε ἐχθροὶ τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀταξίας, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς κακίας, καὶ ὅταν ἔτι προβλέπητε ὅτι ἕνεκα τούτου δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ λάβωσιν ἀφ' ὑμῶν πᾶν ὅ,τι ἔδωκαν ὑμῖν—διότι ἐκεῖνο, ὅπερ ἡμεῖς εἰς ἑαυτοὺς δίδομεν, οὐδεὶς ἀφ' ἡμῶν αἴρει.

Προσέχετε ὅμως μὴ γίνεσθε ἀετοὶ ἐν λόγοις, κτήνη δὲ τῆς γῆς ὑποζύγια τῇ πράξει. Ὁ χαρακτὴρ ὑμῶν ἔστω πάντοτε καὶ ἐν πᾶσι τίμιος, εὐσταθής, σεμνός, μεγαλοπρεπής, ἵνα μὴ ἦτε ὡς κάλαμοι παντὶ ἀνέμῳ σαλευόμενοι, νῦν μὲν ἐλπίδες, ἄθυμοι καὶ χαμαὶ ἕρποντες, ἄλλοτε δὲ ὑπὲρ ὃ δεῖ φρονοῦντες καὶ ἀκατάσχετοι. Προσέχετε δὲ μάλιστα ἀπὸ τῶν ὑπερβολῶν. *Μηδὲν ἄγαν*, ἦν τὸ σοφὸν τῶν ἡμετέρων προγόνων παράγγελμα· ἐν τῇ ἰσοῤῥοπίᾳ τῶν δυνάμεων ἡμῶν ἔγκειται ἡ ἀληθής, ἡ ἱερὰ τοῦ βίου σταδιοδρομία· ἡ καταστροφὴ αὐτῆς διὰ τῆς ἐπιτάσεως ἢ τῆς ἐξασθενίσεως τῶν δυνάμεων ἡμῶν καθίστησιν ἡμᾶς τοὺς βροτοὺς ἀείποτε δυστυχεῖς καὶ ταλαιπώρους. Ὁ τὴν ἀληθῆ καὶ ἔλλογον ἰσορροπίαν τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἐπιδιώκων, ὁ τὴν καλὴν ἁρμονίαν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας κεκτημένος, δι' ἧς μόνης ὁ ἔσω ἄνθρωπος εἰρηνεύει, οὗτος κατανοεῖ τὴν μεγάλην τοῦ βίου σημασίαν, οὗτος ἀπολαύει ἐν μέρει τῆς ἀληθοῦς καὶ μακαρίας ἡδονῆς καὶ πρὸς τὴν ἀγήρω καὶ τελείαν ἐπεί-

γεται παρασκευαζόμενος εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου μεγάλην καὶ τελευταίαν ἐκείνην ἐξέτασιν, ἐν ᾗ μέλλομεν παρασταθῆναι πάντες, ὅταν ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν κλεισθῇ διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Τότε πεσεῖται ἀφ' ἡμῶν πᾶσα ἡ ἐξωτερικὴ λάμψις, ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἀπατηλὸν καὶ ψευδώνυμον φῶς, δι' οὗ αἱ ἀσχημίαι καλύπτονται, ἡ προσωπιδοφόρος παράστασις τοῦ θεάτρου τοῦ κόσμου τούτου καταλήγει τότε, τότε ἕκαστος ἐμφανίζεται ὡς ἔχει ἐν τῷ ἰδίῳ προσώπῳ, καὶ ἔστιν ἄξιος τοσούτου μόνον, ὅση εἶναι ἡ ἀληθὴς καὶ πραγματικὴ αὐτοῦ ἀξία.

Λοιπὸν ἀγαθῇ τύχῃ, ὦ νέοι, ἀνδρίζεσθε καὶ κραταιοῦσθε ἐν τῷ μέλλοντι καὶ μηδέποτε ἀποβάλλετε ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν τὸν μέγαν ὑμῶν προορισμόν· χρησιμοποιήσατε τὰς γνώσεις καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἰς ἣν ἤδη ἐξέρχεσθε ἐγκαταλείποντες τὴν Σχολήν. Οἱονδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὸ στάδιον ὑμῶν ἐν τῷ μέλλοντι, συνοδοιπόρον ἔχετε πάντοτε μεθ' ὑμῶν τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν μητέρα τῆς προόδου, καὶ τὴν τάξιν τὴν μαιεύτριαν παντὸς ἔργου. Ἐπιγινώσκετε δὲ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων ὑμῶν· μηδέποτε ὑπερτιμήσητε τὰ ἔργα τῆς διανοίας καὶ τῶν χειρῶν ὑμῶν, ἀλλ' ἔστε μετριόφρονες, εἰδότες ὅτι τὸν ὑπερήφανον καὶ ἀλαζόνα καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποστρέφονται καὶ βδελύσσονται. Ἐὰν δέ τις ἐξ ὑμῶν διαπρέψῃ ποτὲ ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἐπιστήμης, ἀναπολείτω ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ τοὺς λόγους τοῦ μεγάλου τῆς Εὐρώπης φυσιοδίφου τοῦ εἰπόντος· Ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν εἰμὴ τὸ βαθμόμετρον τῆς ἡμετέρας ἀγνοίας. Ὅσῳ μᾶλλον ἐκτείνεται τὸ πεδίον τῶν γνώσεων ἡμῶν, τοσοῦτο μᾶλλον κατανοοῦμεν τὸ ἀκαταμέτρητον βάθος αὐτοῦ, ὅπερ εἰσέτι κεκλεισμένον ἡμῖν ἐναπολείπεται. Ὁ φόβος τοῦ ἥρωος τῆς Μακεδονίας ὅτι οὐδὲν αὐτῷ πρὸς κατάκτησιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἔμελλε νὰ ἐγκαταλειφθῇ, ξένος ὅλως καὶ ἀλλότριος ὑπάρχει ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ σταδίῳ, ἐν ᾧ δύναταί τις νὰ ἀνευρίσκῃ καὶ κατακτᾷ πάντοτε νέους κόσμους.

Ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν πάσῃ τοῦ βίου ὑμῶν περιστάσει ἡ πιστὴ τῶν καθηκόντων τῆς θέσεως ὑμῶν ἐκπλήρωσις ἔστω τὸ πρώτιστον καὶ ἱερώτατον ὑμῶν μέλημα, ὡς πρέπει εἰς ἀληθῶς τιμίας καὶ εὐγενεῖς ψυχάς. Γινώσκετε, λέγει τις τῶν μεταγενεστέρων ποιητῶν, τί ἐδίδαξάν με οἱ σοφοί, οἱ τετελευτηκότες καὶ οἱ ζῶντες, οἱ χθὲς καὶ σήμερον, οἱ ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἀπὸ Ῥώμης; Ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθητε τὴν ἀρχαίαν, τὴν νέαν καὶ νεωτάτην σοφίαν; Ποιεῖτε τὰ καθήκοντα ὑμῶν, ἀταράχως προσδέχεσθε πᾶν τὸ ἐρχόμενον· — οὕτω ποιοῦντες, ἀγαπητοί, εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι ἔσεσθε, διότι καὶ τὴν ἀθωότητα τῆς καρδίας ὑμῶν ἱερὰν διὰ παντὸς τηρήσετε ὡς πρέπει μάλιστα Χριστιανοῖς, καὶ τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως ὑμῶν, τὸ πολυτιμότατον τοῦτο τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθόν, οὐδαμῶς ἀπολέσετε, καὶ τὴν Σχολὴν ἡμῶν δόξῃ καὶ τιμῇ ἀμαράντῳ περιβαλεῖτε.

Ἡμεῖς εὐχόμεθα ὑμῖν τὰ βέλτιστα καὶ παρ' ὑμῶν προσδοκῶμεν τὰ βέλ-

τιστα, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ εὐχῇ καὶ τῇ ἐλπίδι ἀπολύομεν ὑμᾶς σήμερον τῆς Σχολῆς ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς ὁ Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς, ἀνέγνω τὸ πρακτικὸν τῆς ἐπὶ τῇ βαθμολογήσει τῶν τελειοφοίτων συγκροτηθείσης συνεδριάσεως τοῦ καθηγητικοῦ Σύλλογου, ἔχον ὡς ἀκολούθως.

Πρᾶξις τοῦ καθηγητικοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Συλλόγου ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως τῶν ἀπολυομένων 17 φοιτητῶν.

Τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ Ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ὀγδόου σωτηρίου ἔτους συνελθὼν ὁ τῶν Καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς Σύλλογος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σχολάρχου πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου Βρυεννίου, μετὰ τὸ πέρας τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῶν ἀπολυομένων 17 φοιτητῶν, καὶ λαβὼν ὑπ' ὄψιν τοὺς καθημερινοὺς ἐλέγχους καὶ τὰς ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ δοκιμασίᾳ αὐτῶν ἀπαντήσεις, τὸνδίκαιον ἑκάστῳ βαθμὸν ἀπένειμεν, ὑπολογιζόμενοι κατὰ λόγον τῆς εἰδικῆς ἀξίας τῶν τε μαθημάτων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προόδου. Καὶ οἱ μὲν 16 τῶν φοιτητῶν ἐκρίθησαν ἄξιοι τοῦ νενομισμένου πτυχίου, λαβόντες οἱ μὲν Γεώργιος Κατσελίδης, Δημήτριος Λογιάδης, Ἐμμανουὴλ Ἰσμυρίδης, Ἐμμανουὴλ Παπαδάκης, Ἰωάννης Ἰατρουδάκης, Κωνσταντῖνος Κωνσταντινίδης, Νικόλαος Παντελεήμονος, Σάββας Μιχαὴλ, Σταμάτιος Δημητρίου, Στέφανος Βασιλείου καὶ Φώτιος Μεσθενεὺς τὸν βαθμὸν ἄριστα· οἱ δὲ Γεώργιος Χαραλάμπους, Δαβὶδ Ἰωσήφ, Δημήτριος Γρηγορίου καὶ Μιχαὴλ Τσεκούρας τὸν βαθμὸν πάνυ καλῶς· ὁ δὲ Νικόλαος Ἀρσένης τὸν βαθμὸν καλῶς. Ἑνὶ δὲ μόνῳ τῷ Ἰωάννῃ Γεωργίου δοθήσεται ἀποδεικτικὸν ἁπλῶς τῆς μαθητείας καὶ ἀκροάσεως τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς, ὡς μὴ κριθέντι ἀξίῳ πτυχίου — καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Ὁ Σχολάρχης	Οἱ Καθηγηταὶ
Ἀρχιμ. Φιλόθεος Βρυέννιος.	Ἰ. Φιλαλήθης. Ἀ. Χαρίλαος.
	Ἰ. Ἀριστοκλῆς. Αἰμ. Νοννόττης.
Ὁ Γραμματεὺς	Ἀ. Σπαθάρης. Ἀ. Κωνσταντινίδης.
Β. Δ. Καλλίφρων.	Β. Δ. Καλλίφρων. Κ. Ζαχαριάδης.
	Ἀ. Χουρμουζιάδης.

—

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Πρακτικοῦ, προσκαλούμενοι κατὰ τάξιν ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου οἱ ἀπολυόμενοι μαθηταί, ἐλάμβανον τὸ ἑαυτῶν πτυχίον ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, προσφωνοῦντος ἑκάστῳ τάδε.

« Λάβε τὸ πτυχίον τοῦτο, ὅπερ δίδοταί σοι δι' ἐμοῦ ὑπὸ τῆς Σχολῆς

εἰς μαρτύριον τῆς ἐν αὐτῇ εὐδοκίμου φοιτήσεώς σου· εἶης δὲ καὶ τοῦ λοιποῦ ἐν ἅπασιν εὐδοκιμῶν!

(Τὸν τύπον τοῦ πτυχίου βλ. κατόπιν ὑπὸ τὸ στοιχ. Δ').

Ὕστερον δὲ προσιόντες τῇ **Α. Θ. Π.** καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ εὐλαβῶς ἀσπαζόμενοι, ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιλέγοντος τοῦ Πατριάρχου ἑκάστῳ·

« Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶη μετὰ σοῦ φωτίζουσά σε, συνετίζουσα καὶ διαφυλάττουσα πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου ».

Εἶτα ἡ **Α. Θ. Π.** προσέλεξε πᾶσι τάδε.

« Τέκνα ἐν Κυρίῳ προσφιλῆ,

Εὐφραίνουσι τοὺς πατέρας αἱ τῶν ἐναρέτων τέκνων ἀγαθαὶ καὶ γενναῖαι ἐπιδόσεις, καὶ αἱ παντοῖαι εὐδοκιμήσεις, αἵ τε ἄλλαι καὶ διαφερόντες αἱ ἐκ τῶν ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν πράξεων καὶ προόδων ἐξανατέλλουσαι, ἀφ' ὧν ἐκπηγάζει οὐ μόνον πᾶσα ἡ κατὰ τὸν βίον τοῦτον οἰκιακή τε καὶ κοινωνικὴ εὐημερία καὶ κατευόδωσις τῶν ἀτόμων καὶ τῶν πολιτειῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ πάντων σκοπιμώτατον, ἡ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου εὐκταία καὶ ἐφικτὴ τελειότης, δι' ἣν ἀνάλογος στέφανος θησαυρίζεται ἐν τοῖς οὐρανοῖς, στέφανος αἰωνίου δόξης καὶ αἰωνίου μακαριότητος· ὥστε ὁ εἰς τοιαῦτα τῆς ἀληθινῆς παιδείας καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἠθοποιήσεως καὶ τελειώσεως πνευματικὰ καὶ ζηλωτά, γυμνάσια ἐκ παίδων φιλοτίμως ἐπαλειφόμενος, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ φρόνιμος καὶ πιστὸς οἰκονόμος τοῦ θεοδωρήτου κειμηλίου, τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς, προσφέρων τὰς τῆς ἀβρᾶς καὶ πρὸς πανοτιοῦν δεξιᾶς νεότητος ἐκλεκτὰς καὶ μεμετρημένας ἡμέρας, δίκην θεοσημάντων δραχμῶν, πρὸς ἐμπορίαν τιμαλφῶν ἀδαμάντων, χρησίμων, ὧν μὲν εἰς τὴν ἐπίγειον παροικίαν, ὧν δὲ εἰς τὸν ἀποκείμενον πᾶσι τοῖς κατὰ Θεὸν σοφοῖς καὶ δικαίοις θεόπλεκτον καὶ ἀμάραντον στέφανον. Ὄντως μακαρία ἡ γενεὰ τῶν ἐπὶ τοιούτοις καὶ οὕτω παιδευομένων μειρακίων! Τρισμάκαρες δὲ καὶ οἱ τὴν νεότητα νουθετοῦντες καὶ παιδεύοντες ἐν τοιαύτῃ θεοφιλεῖ καὶ ὑγιαινούσῃ παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ γονεῖς καὶ διδάσκαλοι! Πολλοὺς καὶ ἀφεγγεστέρους αἰῶνας, ὦ ἀγαπητὰ τέκνα τῆς εὐσεβείας, καὶ ἡ τοῦ καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου Γένους μεγάλη αὕτη καὶ Πατριαρχικὴ Σχολή, καθάπερ μουσοστόλος ναῦς, τὴν τῆς ἑῴας Ἑλληνογενῆ παιδείαν οὐκ ἀκυμάντως μέν, ἐνδόξως δὲ ναυστολήσασα, τοιαῦτα μαθήματα ἐξεπαίδευσε καὶ ἀκμὴν ἐκπαιδεύει τὸ Ἔθνος, ἅτινα ἐπιχαρίτως καὶ οὐδὲν ἧττον ἀγλαοφανῶς ἢ καὶ λυσιτελούντως συνδυάζοντα τὴν ἀνθρωπίνην καὶ βιοτέρμονα γνῶσιν μετὰ τῆς θείας, συγκαταρτίζουσιν ἐπ' ἀμφοῖν ἐν τῷ αὐτῷ μαθητῇ ἕνα καὶ σεμνὸν καὶ τρίχαριν ἀνδριάντα, τὸν τοῦ τελείου Χριστιανοῦ, τοῦ χρησίμου πολίτου καὶ τοῦ διδασκάλου τῆς ὀρθῆς διδασκαλίας καὶ παιδεύσεως. Τοιαύτη δὲ καὶ σήμερον, θείῳ ἐλέει, διατελοῦσα τὴν πρόθεσιν

ἡ Σχολή, χαίρει μὲν αὐτὴ ἐπαναβλέπουσα ἐν τῇ σεμνῇ καὶ εὐέλπιδι ταύτῃ νέᾳ γενεᾷ, τῇ πάντοτε ζήλῳ ἐνθέῳ καὶ νεαρῷ πρὸς τὰ καλὰ καὶ γενναῖα ὀργώσῃ, διαλάμποντας ζωηροὺς καὶ ἀκηλιδώτους τοὺς πατρίους χαρακτῆρας· ἀγάλλονται δὲ ὁμοῦ Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος ἐμβλέποντες ἐν τοῖς νῦν Σχολάρχαις καὶ Καθηγηταῖς καὶ διδασκάλοις ἀδιάκοπον τὴν εὐλογημένην καὶ χρυσῆν ἐκείνην ἅλυσον τῶν πρὸ ἡμῶν ἀειμνήστων καὶ παντὶ τῷ Γένει κοινωφελεστάτων γενομένων διδασκάλων, οἵτινες οὐχ ἥκιστα διὰ τῆς νουνεχοῦς καὶ ἐναρέτου πολιτείας καὶ διευθύνσεως, ἣ καὶ διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ φερεπόνου διδασκαλίας αὐτῶν τὴν μεγαλώνυμον ταύτην Σχολὴν τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐκλεῖσαν καὶ ἐμεγάλυναν καὶ ἐλάμπρυναν. Οὕτω τοίνυν, εὐλογητὸς ὁ τῆς ἀφάτου εὐδοκίας Θεός, συγκομισάμενοι καὶ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοὺς σιτοβολῶνας τοῦ ἐθνικοῦ φωτισμοῦ δαψιλῆ καὶ πολύχουν τὴν τῶν ἐτησίων μαθημάτων θερισμόν, τοῦτον μὲν ἀεὶ πολλαπλασίονα καὶ ἀδρότερον ἐξαιτούμεθα παρὰ τοῦ Κυρίου τῶν δωρεῶν· πάντας δὲ τοὺς ὅπως ποτὲ ἐργαζομένους καὶ συντελοῦντας εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ πολύτιμον ταύτην τοῦ Ἔθνους συγκομιδήν, τοὺς προστάτας καὶ ἐφορεύοντας, τὸν πεῖρα καὶ παιδείᾳ συγκεκροτημένον ἱεροπρεπῆ Σχολάρχην τοσαύτῃ, ὥστε δικαιῶσαι ἐκ προοιμίων τὴν ἐκλογήν, τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μαθητὰς ἐγκαρδίως ἐπευλογοῦντες καὶ ταῖς ἐπαξίοις καταστέφοντες εὐφημίαις, δεόμεθα τοῦ Θεοῦ τῶν φώτων, ἵνα καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς στηρίξῃ καὶ πλατύνῃ καὶ μεγαλύνῃ τὴν Μεγάλην ταύτην τοῦ Γένους Σχολήν, προβιβάζων τοὺς ἐν αὐτῇ φοιτῶντας εἰς αὔξησιν ἀληθινῆς γνώσεως καὶ εὐσεβείας, εἰς προκοπὴν βίου τελειοτέρου κοινωνικῶς καὶ πνευματικῶς· ἀμήν ».

Περανθείσης δὲ τῆς προσλαλιᾶς τῆς **Α. Θ. Π.**, εἷς τῶν τελειοφοίτων, παραστὰς εἰς μέσον ἐκ προσώπου πάντων τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ, ἐξέφρασε δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην, ἀποδοὺς τὴν εὐχαριστίαν, μετὰ Θεὸν τὸν πρύτανιν καὶ παροχέα πάντων τῶν καλῶν, τῇ τε προστάτιδι **τῆς Σχολῆς μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ** καὶ τῇ **Σχολῇ** τῇ ἐκθρεψάσῃ αὐτοὺς πνευματικῶς τε καὶ ἠθικῶς. Τὴν εὐχαριστίαν ταύτην διεδέξατο τὸ « **Πολυχρόνιον ποιήσαι Κύριος ὁ Θεὸς κτλ.** » καὶ οὕτω διελύθη ἡ ὁμήγυρις.

—o—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α΄.

« Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐν ἔτει 1867—1868.

—

ΤΑΞΙΣ Α΄.	Ποσάκις τῆς ἑβδομ.	Ὧραι.
1) Δογματικὴ Θεολογία (1)	2	2
2) Ἑλληνικὰ (Σοφ. Ἀντιγ. Πίνδ.) (2)	6	7 1[2
3) Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας (1)	2	2
4) Καλλιλογία (6)	1	1 1[2
5) Ῥητορικὴ μετὰ γυμνασμάτων (2)	2	2
6) Ἱστορία νεωτέρα (8)	3	3
7) Ἱστορία συγκριτικὴ τῆς Ἑλληνικ. καὶ Λατινικῆς Φιλολογίας (3)	2	3
8) Φυσικὴ πειραματικὴ (7)	3	4 1[2
9) Χημία (7)	2	2
10) Λατινικὰ (Οὐϊργίλ. καὶ Ὁράτ.) (8)	3	4
11) Θεωρία τῆς Ποιήσεως (2)	1	1
12) Ἐπιγράμματα (4)	1	1 1[2

ΤΑΞΙΣ Β΄.		
1) Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (1)	2	2
2) Ἑλληνικὰ (Ὁμήρ. Ἰλ. καὶ Ὀδύσ. καὶ Θεόκρ.) (4)	5	7
3) Μετρικὴ καὶ Ἐπιγράμματα (4)	1	1 1]2
4) Λογικὴ καὶ Ἠθικὴ (6)	3	3 1[2
5) Ἱστορία μέση (8)	3	4
6) Τριγωνομετρία καὶ Κοσμογραφία (7)	3	3
7) Λατινικὰ (Σαλλούστ. καὶ Ὀβίδ.) (8)	3	4 1[2
8) Λατινικὰ θέματα (8)	1	1 1[2
9) Ἐμπορικὸν δίκαιον (10)	2	2

ΤΑΞΙΣ Γ΄.		
1) Ἑλληνικὰ (Θουκυδ. καὶ Ἡρόδ.) (4)	5	7 1]2
2) Ἐπιστολογραφία Ἑλληνικ. (4)	1	1 1]2
3) Ψυχολογία (6)	3	3
4) Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία (9)	3	3
5) Λατινικὰ (Καῖσ. καὶ Κικέρ.) (8)	3	3
6) Λατινικὴ θεματογραφία καὶ συντακτικὸν (8)	1	1
7) Ἀλγεβρὰ (7)	3	3

	Ποσάκις τῆς ἑβδ.	Ὧραι
8) Ὀθωμανικὰ (μετὰ τῆς Δ΄. τάξ.) (12)	3	4 1[2
9) Γαλλικὰ (11)	3	4 1[2

ΤΑΞΙΣ Δ΄.		
1) Ἑλλην. (Πλάτ. Κρίτ. καὶ Ἀλκιβ. Δημοσθ. [περὶ Στεφ. Αἰσχ. κατὰ Κτησιφ.) (5)	5	7 1[2
2) Ἑλληνικ. συντακτικὸν, θεματογραφία καὶ [συνθέσεις (5)	1	1 1[2
3) Ἀνθρωπολογία καὶ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φι- [λοσοφίαν (6)	3	3
4) Ἀρχαία Ἱστορία (9)	3	3
5) Ἀρχαιολογία Ἑλληνικὴ (9)	2	2
6) Γεωμετρία (7)	3	3
7) Λατινικὰ (Καῖσ. Ἰουστῖν. καὶ ἐλευθέρα ἑρμηνεία ἐκ τοῦ De viris illustribus) (8)	3	3
8) Ὀθωμανικὰ (μετὰ τῆς Γ΄ τάξεως) (12)	3	4 1[2
9) Γαλλικὰ (11)	3	4 1[2

ΤΑΞΙΣ Ε΄.		
1) Ἑλλην. (Ὀλυνθ. καὶ Φιλιππ. Δημοσθ.) (5)	5	7 1[2
2) Συντακτικὸν καὶ θεματογραφία (5)	2	2 1[2
3) Λατινικὰ (στοιχειώδη μαθήματα) (2)	3	4 1[2
4) Μαθηματικὴ καὶ φυσικὴ Γεωγραφία (7)	2	2
5) Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ (9)	3	3
6) Μυθολογία (9)	2	2
7) Γαλλικὰ (11)	3	4 1[2

Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ καὶ Διπλογραφία καθ' ὁρισθησομένας ἡμέρας καὶ ὥρας.

Καθηγηταί.

(1) Ε. Κλεόβουλος.
(2) Ι. Φιλαλήθης.
(3) Σ. Βίλκιος.
(4) Α. Χαρίλαος.
(5) Β. Καλλίφρων.
(6) Ι. Ἀριστοκλῆς.
(7) Α. Σπαθάρης.
(8) Αἰμ. Νοννόττης.
(9) Κ. Ζαχαριάδης.
(10) Ν. Γεωργιάδης.
(11) Γάλλος.
(12) Ὀθωμανός.

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γέν. Σχολῇ, τῇ 13 Σεπτεμβρίου 1867.

Ὁ Σχολάρχης Ἀρχιμ. Εὐστ. Κλεόβουλος.»

Σημ. Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς 8 1[2. — Διάλειμμα ἀπὸ τῆς 11 1[2—12.—Ἡ διάρκεια τῶν πρὸ μεσημβρίας μαθημάτων 1 1[2 ὥρ.

—o—

Β'.

Πρόγραμμα ἐνιαύσιον τῶν ἐν τῇ Προκαταρκτικῇ τοῦ Γέν. Σχολῇ διδασκομένων μαθημάτων κατὰ τὸ ἔτ. 1867—1868.

—

ΤΑΞΙΣ Α'.	Ποσάκ. τῆς ἑβδ.	Ὧραι
1) Ἱερὰ Κατήχησις (ἡ κατ' ἔκτασιν ἐκ τοῦ Ῥωσσικοῦ μεταφρ.) (1)	2	2
2) Ἑλληνικ. (ὁ Ἀρειοπαγ. λόγ. τοῦ Ἰσοκρ., ὁ Περὶ τοῦ πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρ. ὠφελοῖτο λόγ. τοῦ Πλουτ. καὶ ὁ Κίμ. τοῦ αὐτοῦ, ὁ Ἐπιτάφ. τοῦ Λυσ. καὶ ὁ Παραινετ. τοῦ Μεγ. Βασιλ. Τὸ συντακτ. τοῦ Ἀσωπ. [ἡ Α'. περίοδ.] καὶ τεχνολογ. παρ' ἡμέραν) (1)	5	10
3) Ἐκθέσεις (1)	2	2
4) Ἑλληνικὴ Ἱστορία (τοῦ Κειτλη) (1)	3	3
5) Γεωμετρία στοιχειώδης (τοῦ Γεράκη) (1)	3	3
6) Ὀθωμανικὰ (στοιχειώδη μαθήματ.) (3)	3	4 1[2

ΤΑΞΙΣ Β'.		
1) Ἑλληνικ. (Τίμ. ὁ Μισάνθρ. τοῦ Λουκ., κεφάλ. τινα τῶν Ἀπομνημον. τοῦ Ξενοφ. καὶ ὁ Οἰκονομ. τοῦ αὐτοῦ, τεχνολογ. ἐκμάθησις τῶν ἀνωμ. ῥημ., τὸ κανονικ. μέρος τῆς Γραμμ. καὶ τὸ ὀρθογραφικὸν) (2)	5	10
2) Ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις (2)	1	1
3) Ἀριθμητικὴ πρακτικ. (Α. Χουρμουζιάδ.) ἐκ τῶν κλασμάτων μέχρι τέλους (2)	3	3
4) Πολιτικὴ Γεωγραφία (Σακελλαρίου) (1)	3	3
5) Γαλλικὰ (στοιχειώδ. μαθήμ.) (4)	3	3

ΤΑΞΙΣ Γ'.		
1) Ἱερ. Ἱστορία τῆς Παλ. καὶ Καιν. Διαθήκης (ὑπὸ Πανταζῆ) (1)	3	4 1[2
2) Ἑλληνικ. (Γνωμικὰ καὶ σύντομοι φράσ., τὰ Ἀστεῖα τοῦ Ἱεροκλ., Αἰσώπειοι μῦθ., ἐκ τῶν τοῦ Λουκ. νεκρικ. Διαλόγ. τινὲς καὶ τὸ Ἐνύ-		

	Ποσάκ. τῆς ἑβδ.	Ὧραι
πνιον τοῦ αὐτοῦ καὶ ὁ περὶ Προσευχ. λόγ. Ἰωάνν. τοῦ Χρυσοστ. καὶ ὁ Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι τοῦ αὐτοῦ· τῆς Γραμματ. τὸ τυπικὸν μέρ. μετά τινων γενικωτέρων κανόν. τῆς τεχνολογ.) (2)	5	10
3) Ἀριθμητ. πρακτ. (Α. Χουρμουζιάδ.) μέχρι τῶν κλασμάτων (2)	3	3
4) Πολιτικὴ Γεωγραφία (Σακελλαρίου) (1)	3	3
5) Ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις	1	2

Φωνητικὴ Μουσικὴ κατὰ τὰς ὁρισθησομένας ἡμέρας καὶ ὥρας.

Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς 8. — Κατὰ τοὺς μῆνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον ἄρχονται τὰ μαθήματα ἀπὸ τῆς 8 1[2.

Διδάσκαλοι.

(1) Γεώργιος Ῥαφάνης.
(2) Ἀναστάσιος Χουρμουζιάδης.
(3) Ὀθωμανός.
(4) Γάλλος.

—o—

Γ'.

Πρόγραμμα τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀρχομένων τῇ 16 Ἰουνίου.

(Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12—4 καὶ ἀπὸ τῆς 6—9 Τουρκιστί).

—

Τάξις τῶν τελειοδιδάκτων.

Μαθήματα	Καθηγηταὶ
1) Δογματικὴ Θεολογία	Φ. Βρυέννιος.
2) Ἑλληνικὴ Φιλολογία (Πίνδ. καὶ Σοφοκλ.)	Ι. Φιλαλήθης.
3) Λατινικὴ Φιλολογία (Οὐϊργίλ. καὶ Ὁράτ.)	Αἰμ. Νοννόττης.
4) Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας καὶ Καλλιλογία	Ι. Ἀριστοκλῆς.
5) Φυσικὴ πειραματικὴ καὶ Χημία	Α. Σπαθάρης.
6) Ἱστορία νεωτέρα	Αἰμ. Νοννόττης.
7) Θέσεις.	

—

Αἱ λοιπαὶ τάξεις.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
1) Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	Β΄.	Φ. Βρυέννιος.
2) Ἑλληνικὰ (Ὁμηρ. καὶ Θεόκρ.)	Β΄.	Α. Χαρίλαος.
3) Ψυχολογία	Γ΄.	Ι. Ἀριστοκλῆς.
4) Ἑλλην. (Δημ. περὶ Στεφ. καὶ Πλάτ. Ἀλκ.)	Δ΄.	Β. Καλλίφρων.
5) Ἄλγεβρα	Γ΄.	Α. Σπαθάρης.
6) Ἐμπορικὸν δίκαιον	Β΄.	Ν. Γεωργιάδης.
7) Ὀθωμανικὰ (Ῥοβινσὼν)	Γ΄. καὶ Δ΄.	Μεχ. Χουλουσή.
8) Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ	Ε΄.	Κ. Ζαχαριάδης.
9) Ἱστορία μέση	Β΄.	Αἰμ. Νοννόττης.
10) Ἑλληνικ. (Θουκυδ. καὶ Ἡρόδ.)	Γ΄.	Α. Χαρίλαος.
11) Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία	Γ΄.	Κ. Ζαχαριάδης.
12) Λατινικὰ (Σαλλούστ. καὶ Ὀβίδ.)	Β΄.	Αἰμ. Νοννόττης.
13) Γεωμετρία	Δ΄.	Α. Σπαθάρης.
14) Λογικὴ, Ἠθικὴ καὶ φυσικὸν δίκαιον	Β΄.	Ι. Ἀριστοκλῆς.
15) Φυσικὴ καὶ μαθηματικὴ Γεωγραφία	Ε΄.	Α. Σπαθάρης.
16) Ἑλληνικ. (Δημοσθ. Ὀλυνθιακοὶ)	Ε΄.	Β. Καλλίφρων.
17) Κοσμογραφία	Β΄.	Α. Σπαθάρης.
18) Ἀνθρωπολογία καὶ εἰσαγ. εἰς τὴν Φιλοσ.	Δ΄.	Ι. Ἀριστοκλῆς.
19) Γαλλικὰ (χρησομ. Βινὲτ καὶ θεματογρ.)	Γ΄. καὶ Δ΄.	Αἰμ. Νοννόττης.
20) Λατινικὰ (στοιχειώδη μαθήματα)	Ε΄.	Ι. Φιλαλήθης.
21) Λατινικ. (Καῖσαρ καὶ Κικέρ.)	Γ΄.	Αἰμ. Νοννόττης.
22) Ἀρχαία Ἱστορία	Δ΄.	Κ. Ζαχαριάδης.
23) Γαλλικὰ (στοιχ. μαθήματα)	Ε΄.	Αἰμ. Νοννόττης.
24) Ἀρχαιολογία Ἑλληνικὴ	Δ΄.	Κ. Ζαχαριάδης.
25) Λατινικ. (Καῖσ. καὶ Ἰουστῖν.)	Δ΄.	Αἰμ. Νοννόττης.
26) Μυθολογία	Ε΄.	Κ. Ζαχαριάδης.

—

Πρόγραμμα τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς Προκαταρκτικῆς Σχολῆς, ἀρχομένων μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐξετάσεων τῆς Μεγάλης Σχολῆς.

—

Μαθήματα.	Τάξεις.	Διδάσκαλοι.
Ἱερὰ Κατήχησις	Α΄.	Γεώργιος Ῥαφάνης.
2) Ἑλληνικὰ (ὁ Παραινετ. τοῦ Μεγ. Βασιλείου καὶ ὁ Ἐπιτάφ. τοῦ Λυσ.)	Α΄.	Γεώργιος Ῥαφάνης.
3) Ἑλληνικ. (ἐκ τῶν τοῦ Ξενοφ. Ἀπομνημ.) μετὰ τεχνολογ.	Β΄.	Α. Χουρμουζιάδης.

Μαθήματα.	Τάξεις.	Καθηγηταί.
4) Γεωμετρία στοιχειώδης	Α΄.	Α. Χουρμουζιάδης.
5) Γεωγραφία πολιτικὴ	Β΄.	Γεώργ. Ῥαφάνης.
6) Ὀθωμανικὰ (στοιχ. μαθήματα)	Α΄.	Μεχμὲτ Χουλουσή.
7) Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Π. καὶ Καιν. Διαθήκ.	Γ΄.	Γ. Ῥαφάνης.
8) Γαλλικὰ (στοιχ. μαθήματα)	Β΄.	Κ. Ζαχαριάδης.
9) Ἑλληνικὴ Ἱστορία	Α΄.	Γ. Ῥαφάνης.
10) Ἀριθμητικὴ μέχρι τῶν κλασμάτων	Γ΄.	Α. Χουρμουζιάδης.
11) Ἀριθμητ. ἐκ τῶν κλασμ. μέχριτέλους	Β΄.	Α. Χουρμουζιάδης.
12) Γεωγραφία πολιτικὴ	Γ΄.	Γ. Ῥαφάνης.
13) Ἑλληνικ. (ὁ Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτ. [Ἰωάν. τοῦ Χρυσος.) μετὰ τεχνολογ.	Γ΄.	Α. Χουρμουζιάδης.

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ 7 Ἰουνίου 1868.

Ὁ Σχολάρχης Φ. ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.

—o—

Δ΄.

Τύπος Πτυχίου κατὰ τὸ ἔτος 1868.

—

« Ἀρχὴ σοφίας
Φόβος Κυρίου. »
(Παροιμ. Σολομ. ά. 7).

Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.
Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐπιβεβαιοῖ.

—

Ἐπὶ Γρηγορίου Γ΄. Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, σχολαρχοῦντος ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ Φιλοθέου Ἀρχιμανδρίτου τοῦ Βρυεννίου, Καθηγητοῦ τῶν Θεολογικῶν μαθημάτων ἐν τῇ αὐτῇ Σχολῇ . . . . . τὴν πατρίδα καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τέκνῳ, πενταετίαν ὅλην ἐνδελεχῶς φοιτήσαντι ἐν τῇ εἰρημένῃ Σχολῇ, καὶ κόσμιον ἑαυτὸν καὶ τοῖς τρόποις χρηστὸν καὶ θεοσεβῆ παρασχόντι, ἐν δὲ ταῖς δημοσίᾳ γενομέναις δοκιμασίαις περὶ τὴν Δογματικὴν Θεολογίαν, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, τὰ Ἑλληνικά, τὰ Λατινικά, τὴν Φιλοσοφίαν, τὴν Ῥητορικήν, τὴν Γενικὴν Ἱστορίαν, τὰ στοιχεῖα τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς καὶ Χημίας, τὰ Γαλλικὰ καὶ

τὰ Ὀθωμανικά, ἄξιον ἑαυτὸν τοῦ βαθμοῦ ἐπιδειξαμένῳ, δέδοται εἰς μαρτύριον τόδε τὸ Πτυχίον, σεσημασμένον μὲν τῇ τῆς Σχολῆς σφραγῖδι, ταῖς δὲ προσηκούσαις κεκυρωμένον ὑπογραφαῖς. Καὶ ἔξεστιν αὐτῷ μὴ μόνον ὑψηλοτέρων ἀκροάσασθαι μαθημάτων, εἰ βούλεται, ἀλλὰ καὶ ἀκωλύτως ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ διδάσκειν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, μηνὸς Ἰουνίου λήγοντος τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτασιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ὀγδόου σωτηρίου ἔτους.

(Τ. Σ.)

Οἱ Ἔφοροι Ὁ Σχολάρχης Οἱ Καθηγηταὶ

—

Σημειούσθω ἐνταῦθα ὅτι καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην Γεωργίου, μεσιτείᾳ τῆς Α. Θ. Π., ἐδόθη κατ' ἐπιείκειαν πτυχίον, ἔχον βαθμὸν «*σχεδὸν καλῶς*».

Ἔτι δὲ ὁ φοιτητὴς Θεόδωρος Τσουνίδης ἐκ Γανοχώρων, ἀποφοιτήσας μὲν πρὸ διετίας, μὴ λαβὼν δὲ Πτυχίον, ἅτε μὴ ἐξετασθεὶς εἰς τὰ Φυσικομαθηματικά, παρουσιασθεὶς καὶ ὑποστὰς καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐξέτασιν, ἔτυχε τοῦ νενομισμένου Πτυχίου μετὰ τοῦ βαθμοῦ «*καλῶς*».

(Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(τοῦ ΙΣ'. Τεύχους).

Ἐκπαιδευτικὰ (Συνοπτικὴ Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1867—1868 μετὰ τεσσάρων Παραρτημάτων (Προγράμματος τῶν μαθημάτων τῆς τε Μεγάλης καὶ τῆς Προκαταρκτικῆς τοῦ Γένους Σχολῆς, Προγράμματος τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, καὶ τύπου τοῦ Πτυχίου). Σελ. 80—104

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΙΖ'. 1870.

Αὐγούστου 15.

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

—

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, στρεφομένη, ὡς γνωστὸν, εἰς ὀκτὼ ἤχους, (ὧν τέσσαρες ὀρθοὶ καὶ τέσσαρες πλάγιοι), περιλαμβάνει ποικίλα ἄσματα καὶ ἱερῶν ὕμνων μελῳδήματα, ἅπερ ἄνδρες καὶ σοφίᾳ καὶ ἀξιότητι περιώνυμοι ἐκ παλαιῶν χρόνων καὶ συνέταξαν καὶ ἐτόνισαν.

Τοιοῦτοι ἀσματογράφοι τῆς Ἐκκλησίας φέρονται Μεθόδιος ὁ Πατάρων, Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, Κοσμᾶς, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, Θεοφάνης, Ἰωσὴφ, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, Ἰωάννης ὁ Εὐχαΐτων, Ἀνατόλιος, Σωφρόνιος, Ῥωμανὸς, Φώτιος ὁ Πατριάρχης, Συμεὼν ὁ Λογοθέτης καὶ ἄλλοι.

Ἐκ τῶν ὀκτὼ δὲ ἤχων ὁ πρῶτος εἶναι χαρμόσυνος καὶ ἐνθουσιαστικός.

Ὁ δεύτερος, λιγυρὸς καὶ μελιχρός.

Ὁ τρίτος, καταστηματικὸς καὶ σεμνός.

Ὁ τέταρτος, φαιδρὸς καὶ πανηγυρικός.

Ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου, θρηνῳδὸς καὶ φιλοικτίρμων.

Ὁ πλάγιος τοῦ δευτέρου, περιπαθὴς μετὰ γλυκύτητος.

Ὁ πλάγιος τοῦ τρίτου, (ὅστις λέγεται καὶ βαρὺς), σοβαρὸς, καὶ ἀνδρικός.

Ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου, χαρίεις καὶ εἰς διάχυσιν ψυχῆς ἐπιτήδειος.

Τὰ δὲ ᾄσματα, ποικίλα ὄντα, ἄλλα ἄλλας ἔχουσιν ὀνομασίας. Καὶ τὰ μὲν διακρίνονται ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ μελῳδήματος, ὡς τὰ λεγόμενα παπαδικὰ, τροπάρια, ἰδιόμελα, προσόμοια καὶ εἱρμολογικά· τὰ δὲ, κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν ὑποθέσεων, λέγονται τριαδικὰ, δογματικὰ, ἀναστάσιμα, σταυροαναστάσιμα, θεοτοκία, σταυροθεοτοκία, φωταγωγικὰ καὶ ἐξαποστειλάρια. Ἄλλα, ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ᾄδονται, ἢ ἐξ ἄλλων τινῶν περιστάσεων, λέγονται ἑωθινὰ, ἀνατολικὰ, ἑσπερινὰ, λυχνικὰ, ἀπολυτίκια, ἀναβαθμοὶ, στιχηρὰ, εὐλογητάρια, οἶκοι, ὑπακοαὶ, κοντάκια, καθίσματα κτλ. ἐξ ὧν ἁπάντων συναρμολογεῖται καὶ συμπληροῦται ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία ἐν ἑσπέρᾳ καὶ πρωῒ καὶ μεσημβρίᾳ προσφέρει τῷ Θεῷ τοὺς ὕμνους καὶ τὰς δοξολογίας.

Παπαδικά.

Οὕτω λέγονται ᾄσματά τινα διεξοδικώτερα ἐν τῇ λειτουργίᾳ, κατὰ διαφόρους ψαλλόμενα ἤχους, ὡς καὶ τὰ Χερουβικὰ καὶ Κοινωνικά.

Τροπάρια.

Κατὰ μὲν τὸν Ζωναρᾶν ὠνομάσθησαν οὕτως « ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν εἱρμὸν τρέπεσθαι ». Ἐπειδὴ ὅμως ὑπάρχουσι καὶ τροπάρια ἰδιόμελα, ἅτινα πρὸς οὐδένα εἱρμὸν τρέπονται, ἴσως, κατ' ἄλλους, ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς κάμψεως τῆς φωνῆς τοῦ ᾄδοντος.

Ἰδιόμελα.

Οὕτω λέγονται ὅσα ψάλλονται κατά τι ἴδιον μέλος ἀπόλυτον καὶ μὴ ἐκ μιμήσεως πρὸς ἄλλο παραπλήσιον ᾆσμα.

Προσόμοια.

Ὅσα κατὰ τὸν ῥυθμὸν διασώζουσι τὴν πρὸς ἄλληλα ὁμοιότητα.

Εἱρμολογικά.

Εἱρμὸς λέγεται σύνταξις ῥυθμικὴ ᾄσματίου κατὰ διωρισμένον μέτρον, ὅστις, οἱονεὶ τύπος γινόμενος, συνείρει τὴν ἀκολουθίαν ἄλλων τροπαρίων ὁμοιορρύθμων.

Τριαδικά.

Τὰ περιέχοντα ὕμνον τῆς θεαρχικῆς Τριάδος.

Δογματικά.

Τὰ ἐξυμνοῦντα τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Σωτῆρος ἢ ἄλλο τι τῶν ὑπερφυῶν τῆς πίστεως δογμάτων.

Ἀναστάσιμα.

Τὰ δι' ὧν ἡ τοῦ Κυρίου Ἀνάστασις δοξολογεῖται.

Σταυροαναστάσιμα.

Τὰ δι' ὧν μελῳδεῖται τὸ ἐν Σταυρῷ ἑκούσιον πάθος καὶ ἡ ζωηφόρος ἅμα ἀνάστασις.

Θεοτοκία.

Τὰ περιέχοντα ὕμνον τῆς Θεομήτορος.

Σταυροθεοτοκία.

Τὰ δι' ὧν παρίσταται ἡ Θεομήτωρ τὸ πάθος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ Θεοῦ θρηνῳδοῦσα.

Φωταγωγικά.

Τὰ τὸ φῶς τῆς ψυχῆς ἐπικαλούμενα.

Ἐξαποστειλάρια.

Ταῦτα συνετάχθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, υἱοῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ. Δι' αὐτῶν δὲ μελῳδεῖται ἡ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἀποστολὴ τοῦ Πνεύματος καὶ ἡ τούτων πρὸς τὸ κήρυγμα ἀποστολή.

Ἑωθινά.

Τὰ κατὰ τὴν ἕω ᾀδόμενα ἐν τῷ τέλει τοῦ ὄρθρου (ὥσπερ καὶ τὰ Ἐξαποστειλάρια). Ταῦτα δὲ συνετάχθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

Ἀνατολικά.

Τὰ κατ' ὄρθρον ἤδη τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος ψαλλόμενα. Σημειωτέον δὲ, ὅτι τὰ μετὰ τὰ στιχηρὰ τοῦ ἑσπερινοῦ σφαλερῶς ἔν τισιν ἐκδόσεσι τῆς Ὀκτωήχου Ἀνατολικὰ ἐπιγράφονται· ἐπειδὴ ἐκεῖνα, ὡς ποιήματα Ἀνατολίου τοῦ Πατριάρχου, δύνανται μᾶλλον νὰ ὀνομασθῶσιν Ἀνατολιακά.

Ἑσπερινά.

Τὰ ἐν τῷ ἑσπερινῷ ὕμνῳ ψαλλόμενα.

Λυχνικά.

Τὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἑσπερινοῦ περὶ τὴν λυχναψίαν ψαλλόμενα, ὅταν ψάλληται τὸ « ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ» κτλ.

Ἀπολυτίκια.

Οὕτω λέγονται, διότι δι' αὐτῶν ἀπολύεται ὁ λαός.

Ἀναβαθμοί.

Τροπάρια, συντεταγμένα ἐκ τῶν ψαλμῶν τοῦ ΙΖ'. καθίσματος αἵτινες ᾠδαὶ τῶν ἀναβαθμῶν ὀνομάζονται.

Στιχηρά.

Τὰ τροπάρια, πρὸ τῶν ὁποίων στίχοι προεκφωνοῦνται.

Εὐλογητάρια.

Τὰ ἐν τῷ Ὄρθρῳ τῆς κυριακῆς ψαλλόμενα, ὧν ἑκάστου προφάδεται τὸ: Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, κ.τ.λ.

Οἶκοι.

Οἶκοι λέγονται, ὡς περιέχοντες τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τῆς ἑορτῆς ἢ τοῦ ἑορταζομένου ἁγίου.

Ὑπακοαί.

Ὑπακοὴ, τροπάριον σύντομον, ἐν ᾧ ἀναγγέλλεται ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος, ἢ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ταῖς Μυροφόροις, ἢ ὑπὸ τῶν Μυροφόρων τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ δι' αὐτῶν ἑπομένως πᾶσι τοῖς πιστοῖς, οἵτινες ὀφείλουσιν ἵνα ὑπακούωσι καὶ πιστεύωσιν εἰς τὸ χαρμόσυνον καὶ σωτηριῶδες τοῦτο Εὐαγγέλιον.

Κοντάκια.

Τὰ διὰ συντομίαν κοντὰ καὶ περιληπτικὰ τῆς ὑποθέσεως ἄσματα. Τῶν δὲ κοντακίων ἐξευρετὴς ἱστορεῖται Ῥωμανὸς ὁ Διάκονος, ὅστις ἤκμαζεν ἐπὶ Ἀναστασίου Αὐτοκράτορος τῷ 500 ἔτει.

Καθίσματα.

Οὕτως ὠνομάσθησαν, διότι ἔξεστιν ἐν αὐτοῖς καθίζεσθαι. Ὅθεν καὶ διὰ τὸν ἐναντίον λόγον ὠνομάσθη ὁ ὕμνος τῆς Θεοτόκου Ἀκάθιστος.

—o—

ΜΟΥΣΕΙΑ καὶ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ.

Μουσεῖα κατὰ πρῶτον ὠνομάσθησαν οἱ ναοὶ τῶν Μουσῶν, ὅπου συνήρχοντο ποιοῦντες λόγους περὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν οἱ λατρεύοντες τὰς Μούσας φιλόσοφοι ἄνδρες. Τοιαῦτα ἐν τοῖς σωζομένοις τῶν παλαιῶν συγγραφέων ἀναφερόμενα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἑλικῶνος, ὅθεν αἱ Μοῦσαι ἐλέγοντο Ἑλικωνιάδες, ἐν Τροιζῆνι, ἐν Κρήτῃ, ἐν Ἀθήναις, ὅπερ ἐκτίσθη ἐκ διαθήκης ὑπὸ Θεοφράστου πρὸς χρῆσιν τῶν περιπατητικῶν φιλοσόφων, πιθανῶς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους Πιερίας, ὅθεν ἐπωνομάζοντο αἱ Μοῦσαι Πιερίδες, καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἀκολούθως, κατὰ μίμησιν τοῦ ἐν Ἀθήναις Θεοφραστείου Μουσείου, ἐγένετο ἐπὶ τῶν πρώτων Πτολεμαίων, βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περίφημον Μουσεῖον, κτίριον μεγαλοπρεπὲς, ἐξ οὗ ἀνέλαμψαν πολλοὶ σοφοὶ ἄνδρες, μαθηματικοὶ, ἀστρονόμοι, γεωγράφοι, ἱστοριογράφοι, ποιηταὶ, φιλολόγοι, ἰατροὶ κτλ. τιμήσαντες διὰ τῶν συγγραφῶν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα.

Κατὰ μίμησιν ἔπειτα τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Μουσείου ἐγένοντο τὰ Μουσεῖα τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Περγάμου καὶ τὸ ἐπονομαζόμενον Φιλαδέλφειον Μουσεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πιθανῶς ὑπῆρχε τότε τοιοῦτόν τι κατάστημα καὶ ἐν Ταρσῷ, ὅπου ἤκμαζον τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, καὶ ἐν Σμύρνῃ, ὅπου ὑπῆρχον πολλοὶ σοφοὶ ἄνδρες, καὶ ναός τις εἰς τιμὴν τοῦ Ὁμήρου, καὶ βιβλιοθήκη δημοσίᾳ ἐν ἰδιαιτέρῳ κτιρίῳ. Τότε Ἱκέσιός τις ἰατρὸς Ἐρασιστράτειος συνέστησε πρῶτος ἰατρικὴν σχολὴν ἐν Σμύρνῃ.

Οἱ νεώτεροι, παρ' ἡμῶν λαβόντες τὴν λέξιν, ὠνόμασαν Μουσεῖα διαφόρους συλλογὰς, ἀρχαιολογικὰς, ἐπιστημονικὰς καὶ οἵας ἄλλας, περιποιούμενοι αὐτὰς παντοιοτρόπως διὰ τὴν ζητουμένην μάθησιν καὶ ἀγαθὴν ὑπόληψιν καὶ αὔξησιν παντοίαν ἑαυτῶν.

Περὶ δὲ τῶν βιβλιοθηκῶν σημειοῦμεν ὅτι ἀναμφιβόλως ἰδιωτικὰς συλλογὰς εἶχον πάντες οἱ λόγιοι καὶ συγγράφοντες τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὡς πρῶτος συστήσας τοιαύτην μεγάλην

συλλογὴν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἀναφέρεται ὁ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου διδάσκαλος Ἀριστοτέλης, μέγας φιλόσοφος καὶ συγγραφεύς. Φαίνεται δὲ ὅτι διὰ χρῆσιν τοῦ εἰρημένου ἐν Αἰγύπτῳ Μουσείου συνέστη καὶ ἡ μεγάλη ἐκείνη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βιβλιοθήκη, ἡ πολυθρήνητος, κατὰ μίμησιν δὲ αὐτῆς ἐγένοντο ἔπειτα ἡ ἐν Περγάμῳ, ἡ ἐν Σμύρνῃ, ἡ ἐν Κνίδῳ, ἡ ἐν Ἀπαμείᾳ τῆς Φρυγίας καὶ ὅπου ἄλλοῦ. Τινὲς εἶπον ὅτι πρὸ τούτου ὑπῆρξεν ἄλλη βιβλιοθήκη μεγάλη, ἡ τοῦ Πεισιστράτου, καὶ ἀρχαιότερον ταύτης, ἡ τῶν Αἰγυπτίων αὐτονομουμένων, φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν Ἰατρεῖον ψυχῆς.

Μικρὰς βιβλιοθήκας ἔχομεν σήμερον ἐν Βυζαντίῳ, ἐν Βάρνῃ, Φιλιππουπόλει, Ἀδριανουπόλει, Θεσσαλονίκῃ, Ἄθωνι, Σέρραις, Κερκύρᾳ, Κεφαλληνίᾳ, Ἰωαννίνοις, Ἀθήναις, Ἑρμουπόλει, Σμύρνῃ, Χίῳ, Σάμῳ, Πάτμῳ, Τραπεζοῦντι, Ἱεροσολύμοις, πρόσθες καὶ Κοζάνῃ καὶ Ἀχρίδι καὶ ὅπου ἄλλοῦ. Ἁρμόζουσι δὲ καὶ ἀναγκαιοῦσι μείζονες καὶ πλουσιώτεραι ἐν Βυζαντίῳ, Σμύρνῃ, Κυδωνίαις, Χίῳ, Σάμῳ, Ἑρμουπόλει, Κύπρῳ, Ἱεροσολύμοις, Κερκύρᾳ, Φιλιππουπόλει, Θεσσαλονίκῃ κτλ. διότι αὐτοῦ μάλιστα σπουδάζει πολλὴ νεολαία ἡμῶν τὴν ἐθνικὴν παιδείαν καὶ τινας ἐπιστήμας.

Ι. Γ. Λ.

—o—

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ.

Ἡ ἐθνικὴ τῶν Ἀθηνῶν βιβλιοθήκη ἀπέκτησε πρό τινος ἤδη σπουδαῖον χειρόγραφον ἐκ μεμβράνης, περιέχον τὴν ἑρμηνείαν τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Τὸ ἐν λόγῳ χειρόγραφον εὑρέθη ἐν Τριπόλει τῆς Βαρβαρίας, καὶ προνοίᾳ ἀξιεπαίνῳ τοῦ ἐκεῖ Ἕλληνος προξένου ἀπεστάλη εἰς Ἀθήνας.

Τὰ γράμματά εἰσι στρογγύλα, καθαρὰ καὶ ἐπιμεμελημένα, φέρουσι δὲ τὸν τύπον τῆς ΙΒ'. ἢ ΙΓ'. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἐν ἀρχῇ ἑκάστης παραγράφου τὰ κεφαλαῖα γράμματά εἰσιν ἐπικεχρυσωμένα. Σύγκειται δὲ τὸ ὅλον ἐκ φύλλων 380, ἤτοι σελίδων 776, διηρημένων εἰς δύο στήλας.

Ἄξιον λόγου καθίσταται πρὸ πάντων τὸ χειρόγραφον διὰ τὴν περίληψιν τοῦ περιεχομένου ἑκάστου λόγου, γεγραμμένην ἐν περιθωρίῳ διὰ κινναβάρεως.

—o—

ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

(Ἴδε σελ. 74).

—

Εἰς Ἀλέξανδρον Γ'. Πάπαν Ῥώμης.

Κλεῖδες Ἀλεξάνδρῳ, τεμένη, Θεὸς, ὤνια πάντα,
Ἔνδικα πιπράσκει, ἅττα καὶ ἐπρίατο.

—

Τίπτε κατηργήθη, ἔθος ἤδη κεῖνο τὸ πρώην;
Πρὶν γὰρ ἅπας ἔργῳ δείκνυται ἀνδροσάθων.

—

Ἐνθάδε Λουκρετίη κεῖτ' οὔνομα· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα
Μαχλοτάτη Θαΐς· ἦν γὰρ Παππιὰς ἥδ' ἅμα πάντα.
Πρόσθε φίλη θυγάτηρ· μετὰ δ' εὐνέτις· ἔννυδς εἶτα.

—

ΕΛΕΓΕΙΟΝ

Εἰς δεκατετραετῆ νεάνιδα, ἀποθανοῦσαν ἐν Ἀθήναις τῇ 25 μαρτίου 1870, τὴν Πηνελόπην Ἀθ. Πλουμίου.

Φθῖσε νόσος πικρὴ, τέρεν ὡς ῥόδον ἷς ἀνέμοιο,
Πλουμίδα Πηνελόπην, λαμπομένην χάρισι,
Κούρην τεσσαρακαιδεκέτιν, πρῶτον τοκέεσσι
Φίλτατον ἔρνος καὶ ἀγλαΐην ἐρατήν.
Τὴν ἐπινυμφιδίων ὑμεναίων οὐκ ἴδε λαμπάς,
Παρθενικὴ δ' ἔπτη ἐς πόλον αἰθέριον.
Τοὔνεκα τῶν γοερῶν θρήνων νῦν σχέσθε τοκῆες·
Κείνης γὰρ ψυχὴ χεῖρας ἐς ἄλτο Θεοῦ.

—

(Ἐκ τῶν κειμένων τῶν παραδόσεων τοῦ καθηγητοῦ τῆς Γεν. Ἱστορίας μακαρίτου ΜΑΝΟΥΣΟΥ).

Τόλμαν Ἀλεξάνδρου καὶ ἀρήϊα Καίσαρος ἔργα
Μαυρώσας, νίκην ἅρματ' ἐφαψάμενος,
Τῇδε Ναπολέων ἄφιλός τ' ἄταφός τ' ἐπὶ πέτρᾳ
Κεῖμαι, ἀμοιβαίην ἀρνύμενος νεμεσιν.
Σῶμα μὲν οὖν, δαμάσασθε γὰρ, ὑβρίζετε τύραννοι
Νήπιοι· ἠμέτερος δ' αἰετὸς ἀθάνατος.
Οὐδὲν ἐμοὶ τύμβου· θές δ', ὦ ξεῖν', ἀντὶ τάφοιο
Ἑσπερίην, Ἴστρον, Πυραμίδας, Σκυθίην.

—o—

Α'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1867—1868.

(Συνέχ. σελ. 101).

—

Ε'.

Αἱ θέσεις τῶν ἀπολυθέντων φοιτητῶν.

1) Τίνες οἱ κυριώτεροι χαρακτῆρες τῶν διαφόρων ἱστορικῶν ἐποχῶν, ἤτοι τῆς ἀρχαίας Ἱστορίας, τῆς Μακεδονικῆς, τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ τῆς μέσης, ἐφ' ὧν ἐρειδόμενοι οἱ ἱστορικοὶ διαιροῦσι τὴν ἱστορίαν εἰς ἐποχὰς —ὑπὸ Γ. Κατσελίδου.

2) Εἰς τί συνετέλεσεν ἡ κατάκτησις τῆς Ἀσίας ὑπὸ τῶν Μακεδόνων —ὑπὸ Δ. Λογιάδου.

3) Περὶ τῆς τοῦ Σοφοκλέους Ἀντιγόνης—ὑπὸ Ε. Ἰσμυρίδου.

4) Περὶ τῆς σημασίας καὶ ἐπιρῥοῆς τοῦ αὐτοκρ. Ἰουστινιανοῦ ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας—ὑπὸ Ἐ. Παπαδάκη.

5) Περὶ τῶν φιλοσοφικῶν ἀρχῶν τοῦ Ἐμπεδοκλέους — ὑπὸ Ι. Ἰατρουδάκη.

6) Περὶ σοφιστῶν—ὑπὸ Κ. Κωνσταντινίδου.

7) Περὶ τοῦ καλοῦ καὶ μὴ καλοῦ—ὑπὸ Ν. Παντελεήμονος.

8) Μετάβασις ἐπὶ τὴν Σωκρατικὴν φιλοσοφίαν καὶ μελέτη ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μ. Βασιλείου—ὑπὸ Σ. Μιχαήλ.

9) Βιογραφία Σαμουὴλ τοῦ Κυπρίου—ὑπὸ Σ. Δημ. Οἰκονομίδου.

10) Τίνα τὰ αἴτια καὶ αἱ ἀφορμαὶ τῆς μεταῤῥυθμίσεως τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας—ὑπὸ Σ. Β. Τσαπραζίδου.

11) Περὶ τῶν πρὸ καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Κων[πόλεως εἰς Ἰταλίαν καταφυγόντων Ἑλλήνων κτλ.—ὑπὸ Φ. Μεσθενέως.

12) Αἴτια τῆς ἀποτυχίας τῶν Σταυροφοριῶν — ὑπὸ Γεωρ. Χαραλάμπους.

13) Βίος τοῦ ἀοιδ. Κ. Κούμα—ὑπὸ Δ. Ἰωσηφίδου.

14) Περὶ τοῦ φεουδαλισμοῦ—ὑπὸ Δ. Γρηγορίου.

15) Περὶ Ἀναξαγόρου—ὑπὸ Μ. Τσεκούρα.

16) Περὶ τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν συνίσταται ὁ ὀρθὸς λόγος — ὑπὸ Ν. Ἀρσένη.

17) Πλατωνικαὶ μελέται—ὑπὸ Ι. Γεωργίου.

18) Περὶ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων—ὑπὸ Θ. Τσουνίδου.

Αἱ θέσεις αὗται, ἀντιγραφεῖσαι καθαρῶς, κατετέθησαν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Σχολῆς.

—=—

Τὸ ς'. παράρτημα περιέχει τὸν Ἔλεγχον τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς.

—o—

Ζ'.

Οἱ δωροφορήσαντες καὶ τὰ δωρηθέντα τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ Οργανοθήκῃ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς κατὰ τὸ ἔτος 1867—1868.

—

1) Ὁ πανιερώτ. ἅγ. πρώην Πρεσλάβας κ. Βενιαμὶν:

Κλαυδίου Πτολεμαίου, Μαθηματικὴ Σύνταξις Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστὶ par M. Halma, ἐν Παρισ. 1183—1186, σῶμ. 1, τόμ. 2.

Ἑρμογένους τοῦ Ταρσέως, Ῥητορικὴ Πραγματεία, ἐπεξεργασθεῖσα ὑπὸ Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, Ἐνετίησι, 1799, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Πρακτικὰ τῶν ἁγίων Οἰκουμ. Συνόδ. ἐν Ῥώμῃ, 1609, ἐκ τῆς Οὐατικανῆς τυπογρ. μόνον ὁ β' τόμ. περιέχων τὰ πρακτικὰ τῆς Δ' καὶ Ε' Οἰκ. Συνόδ.

Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως, Εἴσοδος Φυσικῆς ἀκροάσεως, Ἐνετίησι, 1779, μόνον ὁ ἀ. τόμ.

Συλλογὴ τῶν ἱερῶν κανόνων, Ἐνετίησι, 1787, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, Κριτικαὶ ἐπιστάσεις ἐπὶ τῶν παρεκβολῶν Νεοφ. ἱεροδ. τῶν εἰς τὸ δ' τῆς Γραμματ. Θεοδ. τοῦ Γαζ. ἐν Βιέννῃ, 1806, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τακουετίου, στοιχεῖα Γεωμετρίας, ἐξελληνισθ. ὑπὸ Εὐγεν. τοῦ Βουλγ. ἐν Βιέννῃ, 1805, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Συλλογ. τῶν ἐν ἐπιτομῇ τοῖς πάλαι γεωγραφηθέντων, ἐν Βιέννῃ, 1807, σῶμ. 1, τόμ. 2.

Νικηφόρου Θεοτόκη, Στοιχεῖα μαθηματικῶν, ἐν Μόσχᾳ, 1799, μόνον ὁ β' καὶ γ' τόμ.

Εἴχορνίου, Antiqua historia ex ipsis veterum scriptorum graecorum narrationibus contexta. Ἐν Λειψίᾳ, 1821, σῶμ. 1, τόμ. 4.

2) Ὁ πανοσιολογ. ἅγ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Εὐστ. Κλεόβουλος:

Τὰ ἐν τῇ *Ἀρμονίᾳ* περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος. Ἐν Κωνσταντιν. 1866, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Σερουΐου, Περὶ σεισμοῦ καὶ Ἡφαίστου. Ἐν Κωνστ. 1867, σῶμ. 1, τ. 1.

Φιλίππου Ἰωάννου, Γαμήλιος ᾠδὴ εἰς τοὺς αἰσίους γάμους τοῦ βασιλ. τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου τοῦ Α', ἐν Ἀθήν. 1867, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

3) Ὁ ἱεροδιάκονος κ. Σωφρόνιος Φωτόπουλος:

Σοαυΐου, Στοιχεῖα τῆς Φιλοσοφίας, σῶμ. 1, τόμ. 4.

4) Ὁ κ. Μάρκος Κλεώνυμος:

Βιθυνικὰ, ὑπὸ Μ. Κλεωνύμου καὶ Χρήστου Παπαδοπούλ. Ἐν Κωνστ. 1867, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

5) Ὁ κύριος Θεόδωρος Παπαδόπουλος:

Ἀσφαλὴς ὁδηγία τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς ζωῆς, ὑπὸ Ἰωάννου Λιτίνου. Ἐν Παταυΐῳ, 1774, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἱστορία περὶ τῶν μυθολογουμένων θεῶν. Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ. Ἐν Κωνστ. 1827, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Γραμματικὴ Γαλλικὴ ὑπὸ Ἰωάννου Καρατζᾶ. Ἐν Βιέννῃ, 1806, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Κορυδαλέως Ἐπιστολάριον. Ἐν Κωνστ. 1804, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Γραβεζάνδου, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, ἐξελληνισθ. ὑπὸ Εὐγεν. τοῦ Βουλγάρ. Ἐν Μόσχᾳ, 1805, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Συμπλικίου, Ἐξήγησις εἰς τὸ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειρίδιον. Ἐν Βενετίᾳ, ἔκδ. Ἰωάννου Ἀντωνίου, 1528, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Γεωμετρία Ὀκταβιανοῦ Καμετίου. ἐξελληνισθ. ἐκ τοῦ Λατινικ. ὑπὸ Δημητρίου Ῥαζῆ, Ἐνετίησι, 1787, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Αἱ τῆς φύσεως ἐποχαὶ ἐκ τοῦ Γαλλ. ἐξελληνισθ. ὑπὸ Μ. Π. τοῦ Γοβδελᾶ. Ἐνετίησι, 1816, μόνον ὁ ά. τόμ.

Σοαυΐου, Στοιχ. Φιλοσοφ. μόνον ὁ ϛ τόμ.

6) Ὁ σεβάσμιος ἱερεὺς Νικηφόρος Καλογερᾶς:

Πραγματεία Α' Ἀλεξανδριναὶ θεολογικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ Μελέται, ὑπὸ Νικηφ. Καλογερᾶ ἱερέως. Ἐν Πέστῃ, 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

7) Ὁ κ. Γεώργιος Μιστριώτης:

Ἱστορία τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν, ὑπὸ Γεωργίου Μιστριώτου. Ἐν Λειψίᾳ, 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

8) Ὁ πανοσιολογ. Ἀρχιμ. κ. Δωρόθεος Εὐελπίδης:

Οἱ περὶ Ἱερωσύνης Λόγοι Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκδοθ. ὑπὸ Δωροθέου Εὐελπίδου Ἀρχιμ. Βατοπεδ. Μέρος πρῶτον. Ἐν Ἀθ. 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

9) Ὁ κ. Γρηγόριος Ν. Βερναρδάκης:

Σχόλια εἰς τὰς δημηγορίας τοῦ Θουκυδίδου, συνταχθέντα ὑπὸ Γρηγορίου Ν. Βερναρδάκη. Ἐν Ἀθήναις, 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

10) Ὁ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις σεβάσμιος πνευματικὸς κ. Ἡσαΐας:

La logique ou l' art de penser, ἔκδ. 8, ἐν Παρισ. 1763, σ. 1, τόμ. 1.

Vade mecum tascabile di materia medica e farmaceutica ὑπὸ Goi Spagnolo. Ἐν Κωνστ. 1859, σώμ. 2, τόμ. 2.

Gianetto opera ὑπὸ Parravicini, τόμ. γ' καὶ δ' μόνον. Ἐν Νεαπόλει, 1847.

Memoires secrets sur la Russie. Ἐν Παρ. 1802, ὁ γ' μόνον τόμ.

Géometrie theorique et pratique ὑπὸ Mauduit. Ἐν Παρισίοις, 1790, σῶμ. 1, τόμος 1.

Nouveau traité d'Arithmetique (ἄνευ προμετωπίδος) σῶμ. 1, τόμ. 1.

La mort de Louis XI roi de France et portrait de Philippe II roi d' Espagne. Ἐν Ἀμστερδάμῃ, 1785, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Élémens de geometrie ὑπὸ Canus, ἔκδ. 3. Ἐν Παρισ. 174,6 σῶμ. 1, τόμ. 1.

Leçons sur le calcul des fonctions (ἀνώνυμ.) ἐν Παρισίοις, 1806, σῶμ. 1, τόμ. 1.

L'harmonie pratique ὑπὸ Roussier. Ἐν Παρισ. 1775, σῶμ 1, τόμ. 1.

Séances des Ecoles normals. Ἐν Παρισίοις, 1801, μόνον ὁ ζ' τόμ.

11) Ὁ σεβάσμιος Ἀρχιμανδρίτης, τῆς ἐν Λειψίᾳ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος:

Ἀρχαιολογικαὶ σημειώσεις περὶ τοῦ Ψαλτηρίου, τοῦ γεγραμμένου περὶ τὰ τέλη τοῦ Θ' αἰῶνος καὶ ἀντιγραφέντος τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα ὑπὸ Ἀμφιλοχίου Ἀρχιμ. ἔκδ. Ζολδατέγκου. Ἐν Μόσχᾳ, 1866 (Ῥωσσιστὶ), σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Νικολάου Μεθώνης Ἐπισκόπου λόγοι δύο, νῦν πρῶτον ἐκδοθ. ὑπὸ Ἀρχιμ. Ἀνδρονίκου Δημητρακοπ. Ἐν Λειψίᾳ, 1865, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἱστορία τοῦ Σχίσματος τῆς Λατιν. Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Ὀρθοδ. Ἑλλην., ὑπὸ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπ. Ἀρχιμ. Ἐν Λειψίᾳ, 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

12) Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Νεόφυτος:

Θεοκλήτου Φαρμακίδου α') ὁ ψευδώνυμος Γερμανός. Ἀθήν. 1836· β') περὶ Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου. Ἀθήν. 1838· γ') Ἀπολογία. Ἀθήν., 1840, (τὰ τρία δεδεμένα ὁμοῦ εἰς τόμον ἕνα).

Στοιχείωσις Θεολογικὴ, ὑπὸ Γρηγορίου Σαράφη, ἔκδ. πρώτ. Ἀθ. 1840.

Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα ἁγ. Πατέρων καὶ Φιλοσόφων, συλλεχθέντα ὑπὸ Παρθενίου τοῦ Κατζιούλη. Ἐνετίησ. 1728, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Διδασκαλία περὶ τοῦ ἱεροῦ θρόνου τοῦ Ῥώμης, κατὰ τὴν γνώμην τῶν Φραντζέζων, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἰταλ. ὑπὸ Α. Λ. Ἐν Πετρουπ. 1765, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἐπίκρισις εἰς τὴν περὶ νεοελληνικῆς Ἐκκλησίας σύντομον ἀπάντησιν τοῦ σοφολογ. διδασκάλου κ. Νεοφύτου Βάμβα, ὑπὸ τοῦ πρεσβ. καὶ οἰκονόμ. Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμ. Ἀθήν. 1839, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων, δι' ὧν πρόκειται νὰ μεταβληθῇ ἡ Φιλιππούπολις εἰς Πλόβδιφ, (ἀνών.) φυλλάδ. ά. Ἀθήν. 1860.

Ἁρμονία Ὁριστικὴ τῶν ὄντων, παρὰ Γερασίμου Βλάχου τοῦ Κρητός, Ἐνετίησι, 1660, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Μυθολογία, ὑπὸ Στεφάνου Κομμητᾶ. Ἐν Πέστῃ, 1827, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Παραλλαγὴ τοῦ πρὸς Νικοκλέα λόγου περὶ βασιλείας Ἰσοκράτ. μετὰ μεταφράσ. Γαλλικῆς, ὑπὸ Ἰωσήπου τοῦ Μοισιόδακος, Ἐνετ., 1779, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Κεκραγάριον τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, ἐξελληνισθ. ὑπὸ Εὐγεν. τοῦ Βουλγάρ. ἐκδ. β΄. Ἐν Μόσχᾳ, 1824.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη (χειρόγραφ. τῆς 10 ἢ 11 ἑκατ.) μετὰ τριῶν εἰκονογραφιῶν (ἐνιαχοῦ ἐλλειπής), σῶμ. 1, τόμ. 1.

13) Ὁ παν. Μητροπολίτης Δράμας κ. Ἀγαθάγγελος:

Ἀπολογία τῶν ἐν Πίζᾳ Ἑλλήνων, ὑπὲρ Κοδρικᾶ. Ἐν Πίζᾳ, 1817, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἀπολογία Ἱστορικοκριτικὴ, συντεθεῖσα μὲν ὑπό τινος φιλογενοῦς Ἕλληνος, ἐπεξεργασθεῖσα δὲ εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον τῶν Ἑλλήνων μετά τινων σημειωμάτων, ὑπὸ Ἀναστασίου Ἱερέως καὶ Οἰκονόμου τῶν Ἀμπελακίων. Ἐν Τριεστίῳ, 1814, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Γραμματικὴ περὶ συντάξεως Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ὁμοῦ καὶ ἑτέρα Μιχαὴλ τοῦ Συγκέλλου. Ἐνετίησιν, 1745. σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ὀρθόδοξος Ὑμνῳδὸς, ὑπὸ Σεργίου Μακραίου. Ἐν Βιέννῃ, 1802, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Θωμᾶ Μανδακάση Καστοριανοῦ, περὶ τῶν ἀοράτων διὰ τῶν ὁρατῶν ἐννοουμένων πραγμάτων. Ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξων., 1760, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Κανονισμὸς τῶν Ἀλληλοδιδ. καὶ Ἑλληνικῶν σχολείων, τῶν τε ἐν Κωνστ]πόλει καὶ ἐν ἁπάσαις ταῖς τῷ Οἰκουμ. Πατριαρχικῷ θρόνῳ ὑποκειμέναις ἐπαρχίαις. Ἐν Κωνστ]πόλει, 1846, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Ὁ Κουριαλιστὴς ἐν παλινῳδίᾳ, ὑπὸ Ἀντωνίου Μοσχάτου. Ἀθήν. 1859, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν Γαλατᾷ Ἑλλην. σχολῆς καὶ εὐθύνη αὐτῆς. Ἐν Κωνστ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Εἰσαγωγικὴ διδασκαλία, ὑπὸ Δανιὴλ Οἰκονόμ. καὶ ἱεροκήρ. τοῦ ἐκ Μοσχοπόλεως. Ἐν Κωνστ]πόλει, 1802, σῶμ. 1, τόμ. 1.

14) Ὁ κ. Βασίλειος Πυλάδης:

Γυμνάσματα πνευματικὰ, ὑπὸ Νικοδήμου Ἁγιορ. Ἐνετίησ., 1800, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον, ὑπὸ Νικολάου Δαμαλᾶ. Ἐν Λονδίνῳ, 1867, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Ἐπίκρισις τοῦ ὑπὸ Ν. Δαμαλᾶ « Περὶ Ἀρχῶν » βιβλίου παρὰ Ἀμβροσίου Ῥαφαηλίδου. Ἀθήν., 1868, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Ἡ Μακεδονία καὶ οἱ Μακεδόνες πρὸ τῆς τῶν Δωριέων καθόδου, ὑπὸ Ι. Γ. Βασματζίδου. Ἐν Μονάχῳ, 1867, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων, ὑπὸ Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ. Ἐν Ἀθήν. 1852, μόνον ὁ ά. καὶ ὁ β΄. τόμ. δι' ὧν συμπληροῦται ἓν τῶν πολλῶν ἐλλειπῶν σωμάτων, ἅπερ ἡ βιβλιοθήκη τῆς Σχολῆς κέκτηται.

15) Ὁ πανιερ. ἅγ. Ἐλευθερουπόλεως κ. Νεόφυτος:

Neue Studien über die Trennung d. morg und d. abend. Kirche (ἐπίκρισις τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Πίχλερ), von Hergenröther. Würzburg 1864, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Die orthodoxe Katholische Anschauung von I. Overbek. Halle, 1865, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Apologie des Christen thums gegen übergriffe der Philologie und Philosophie von Alois Linndenbaur Ausgsburg. 1859, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Kirche oder Partei? von Fr Michelis. Münster, 1865, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Die Kirche und die Versammlung Kathol. gelehrten. Mainz, 1864, σῶμ. 1, φυλλάδ. 1.

Verfassung und gegen-wärtiger Bestand sämmtlicher Kirchen des Orients. von Isidor. Silbernagl. Landshut. 1865. σῶμ. 1, τόμ. 1.

16) Ὁ κ. Βασίλειος Καλλίφρων:

Τὰ ὑπὸ τοῦ πρ ἡγεμόνος Κούζα ἀντικανονικῶς τολμηθέντα. Ἐν Κωνστ]πόλει., 1866, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

La nouvelle question religieuse en Roumanie, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Γράμμα σιγιλλιῶδες, καὶ Κανονισμὸς τῆς ἐν Κωνστ]πόλει κεντρικῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος. Ἐν Κωνστ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Κανονισμὸς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς. Ἐν Κ]πόλει, 1857, καὶ ἕτερος τοῦ 1867, σῶμ. 1, φυλλ. 2.

Γενικὸς Κανονισμὸς τῶν ἐν Κωνστ]πόλει ἱερῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Ἄσμα εἰς τὴν ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπάνοδον τῆς Α.Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου. Ἐν Κ]πόλει, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Κανονισμὸς τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Ἐν Κ]πόλει, 1866, καὶ ἕτερος τοῦ 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 2.

17) Ὁ κ. Α. Σπαθάρης:

Ἀπάντησις εἰς τὴν ἀνταπάντησιν τοῦ κ. Λάκωνος. Ἐν Ἀθήν., 1868, ὑπὸ Α. Δαμασκηνοῦ, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

18) Ὁ Μακαρ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Κύριλλος ὁ β΄:

Ἱεροσολυμιὰς, ἤτοι ἐπίτομος Ἱστορία τῆς ἁγ. πόλεως Ἱερουσαλὴμ, ὑπὸ Γρηγορίου ἱεροδ. τοῦ Παλαμᾶ. Ἐν Ἱερουσ., 1862, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τοῦ Προσκυνηταρίου τῆς ἁγ. Γῆς, τεῦχος β΄. ἡ ἁγία Βηθλεὲμ καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ ἱεροδ. Βενιαμὶν Ἰωαννίδ. Ἐν Ἱεροσ. 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τοῦ ἐν ἁγ. πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου Ἱεροσολύμων τὰ σωζόμενα, ἐπεξεργασθέντα μὲν ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Κλεόπα, ἐκδοθέντα δὲ ὑπὸ Φωτίου Ἀλεξανδρίδου, κελεύσει τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίλλου τοῦ Β΄. Ἐν Ἱεροσ., 1867, σῶμ. 1, τόμ. 2.

19) Ὁ ἱεροδ. καὶ καθηγητὴς τῆς ἐν Ἱερουσ. Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Βενιαμὶν Ἰωαννίδης:

Τοῦ Προσκυνηταρίου τῆς ἁγ. Γῆς, τεῦχος Β΄. ἡ ἁγ. Βηθλεὲμ καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ ἱεροδ. Βενιαμὶν Ἰωαννίδ. Ἐν Ἱερουσ. 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

20) Ὁ ἐξοχώτ. ἰατροφιλόσοφος κ. Σοφοκλῆς Κ. ὁ ἐξ Οἰκονόμων:

Τοῦ ἐν ἁγ. πατρὸς ἡμῶν Φωτίου τὰ Ἀμφιλόχια. Ἐκδ. Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμ. Ἀθήν., 1858, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Περὶ τῆς ἁγ. Ὄλγας μικρὸν Ὑπόμνημα, ὑπὸ Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμ. ἰατροῦ. Ἀθήν. 1867, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Τὰ σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμ. ἐκδ. Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκ. ἰατροῦ. Τόμ. Γ΄. Ἀθήν. 1866, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου καὶ Οἰκον. λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸ μνημόσυνον τῶν Ζωσιμάδων. Αθήν. 1842, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Κωνσταντίνου πρεσβ. καὶ Οἰκ. λόγος Κυδωνιακὸς Β΄. Ἀθήν., 1839, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀλέξανδρος ὁ Στούρζας, βιογραφικὸν σχεδίασμα. Ἀθήν., 1855, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Τοῦ αὐτοῦ, λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸν Θεόδ. Κολοκοτρώνην. Ἀθήν, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Τοῦ ἐν ἁγ. πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Δεκάλογος. Ἐκδοσ. Κωνσταντίν. Οἰκον. τοῦ ἐξ Οἰκ. Ἀθήν. 1851, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Μιχαὴλ Γ. Σχινᾶ ῥῆμα πρὸς τὸ βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ Ἀλέξανδρος Στούρζας. Ἀθήν. 1855, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Ἀπάντησις εἰς τὴν αὐτοσχέδιον διατριβὴν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν, ὑπὸ XXX. Ἀθήν. 1844, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

Θεοφυλάκτου ἀπὸ τῶν ἐπάρχων τοῦ Σιμακάτου διάλογος, περὶ διαφόρων φυσικῶν ἀπορ. καὶ ἐπιλύσ. καὶ ἐπιστολαί. Ἐκδ. Boissonade. Ἐν Παρισ., 1835, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Memoria sulla lingua albanense, ὑπὸ Giuseppe Crispi. Ἐν Παλέρμῳ, 1831, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Συλλογὴ Ἑλληνικῶν μαθημάτων πρὸς χρῆσιν τῶν Σχολείων, ὑπὸ Ζαχαρ. Δ. Λαμπίση, τόμος Α΄. Ἐν Σμύρνῃ, 1842, σῶμ. 1, τόμ. 1.

21) Ὁ κ. Νικόλαος Ι. Πασπαλλῆς:

Φωτίου ἐπιστολαί· ἐκδ. Ι. Ν. Βαλέττα. Ἐν Λονδίνῳ, 1864, σῶμ. 1, τόμ. 1.

22) Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Συνόδου πανοσιολογ. Ἀρχιμ. κ. Ἰωακεὶμ Κοκκώδης:

Θρησκευτικαὶ Μελέται πρὸς μόρφωσιν Χριστιανικῶν ἀρετῶν, ὑπὸ Δημητρίου Μαυροκορδ. μόνον ὁ Δ΄. καὶ ὁ Ε΄. τόμ..

23) Ἡ ἐν Φαναρίῳ Λέσχη Μνημοσύνη:

Essai de Chronographie Byzantine par M. Ed. de Muralt. Ἐν Πετρουπόλει, 1855, σῶμ. 1, τόμ. 1.

24) Ὁ κ. Γ. Νέμτζωφ:

Ἱστορικὴ ἀνάμνησις τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν καὶ τοῦ Πατριαρχείου Τυρνόβου, ὑπὸ Γ. Νέμτζωφ. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, τόμ. 1.

25) Ἀνώνυμος:

Ὁ Ἀρχιεπισκοπικὸς βίος τοῦ πρ. ἁγ. Σιναίου Κυρίλλου τοῦ Βυζαντίου, ὑπὸ τῶν Σιναϊτῶν. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 1868, σώμ. 2, φυλλ. 2.

16) Οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς:

Ἐπιστολαὶ περὶ τῶν καθηκόντων τῆς Ἱερωσύνης, ὑπὸ Ἀλεξ. Στούρζα, ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ Ἀλεξ. Νέγρη. Ἀθήν., 1852, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Συλλογὴ τῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν βιβλιοθ. καὶ τὰ πάρεργα προλεγομένων, ὑπὸ Κοραῆ. Ἐν Παρισ. 1833, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἀρριανοῦ τῶν Ἐπικτήτου διατριβῶν. Ἐκδ. Α. Κοραῆ. Ἐν Παρισ. 1827, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Le génie du Christiamisme par le Vicomte de Chateubriand. Ἐν Παρισ., 1858, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἀνάμικτα ἢ φιλολογικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ παρατηρήσεις ἐπί τινων χωρίων τῆς ἀρχαίας Ἑλλην. γλώσσης, ὑπὸ Γ. Χρυσοβέργη. Ἐν Κ]πόλει, 1860, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Ἀνθρωπολογία σωματολογικὴ καὶ ψυχολογικὴ, ὑπὸ Ν. Χορτάκη. Ἀθήν., 1867, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Traité de chimie par Thenard. Ἐν Παρισ. 1827, μόνον ὁ Α΄. τόμ.

Lexicon graeco latinum manuale, ἔκδ. E. Leopold. Ἐν Λειψίᾳ, 1852, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Iustinus Trogi Pompei histor. Philipp. Epitoma. Ἐν Λειψ., 1862, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Grammaire fransaise par Noel et Chapsal. Ἐν Παρισ. 1864, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Δημοσθένους Φιλιππικοὶ, ἔκδ. Ἡροκλέους Βασιάδου. Ἐν Κ]πόλει, 1843, σώμ. 1, τόμ. 1.

Δυσκολίαι καὶ λεπτότητες τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ὑπὸ Alfred Bougeault ἐξελληνισθ. καὶ ἐπαυξηθ. καὶ ἐκδοθ., ὑπὸ Ἰωάννου Ἰατρουδάκη καὶ Μ. Τσικούρα. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, τόμ. 1.

Περὶ τῶν Ο΄. Ἑρμηνευτῶν τῆς Παλ. Γραφῆς, ὑπὸ Κωνστ. πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμ. Ἀθήν. 1845, μόνον ὁ Β΄. τόμ.

Γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ ἱστορία αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τοῖς Βυζαντινοῖς, ὑπὸ Γ. Α. Ναύτη. Ἀθήν., 1860, μόνον ὁ Β΄. τόμ.

27) Ὁ κ. Γ. Σοφοκλῆς, Σχολάρχης τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ Σχολείων τῆς Παναγίας:

Ἔκθεσις τῆς κατὰ τὸ 1867—1868 γενικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ Σχολείων τῆς Παναγίας, ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Γαβριὴλ Σοφοκλέους. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

28) Ἀνώνυμος:

Ἑλληνικὴ βιβλιοθήκη, ἔτος πρῶτον, τεῦχ. ά—ί., σῶμ. 1, τομίδ. 9.

29) Ὁ ἐν Κωνστ]πόλει Ἑλλην. Φιλολογικὸς Σύλλογος:

Ὁ ἐν Κ]πόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος. Σύγγραμμα περιοδικόν. Ἔτος Γ΄., τεῦχος ΙΓ΄—ΙΕ΄. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, τόμ. 1.

30) Ὁ κ. Δ. Ξένης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Βυζαντίς »:

Τὰ φύλλα τῆς Βυζαντίδος.

Διπλωματικὰ ἔγγραφα μετὰ τῆς περὶ Κρήτης ἐκθέσεως τῆς Α. Υ. τοῦ Μ. Βεζύρου. Ἐν Κ]πόλει, 1868, σῶμ. 1, φυλλ. 1.

31) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Ἀνατολικὸς Ἀστήρ »:

Τὰ φύλλα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος.

32) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Ἰ. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ὁ « Νεολόγος »:

Τὰ φύλλα τοῦ Νεολόγου.

33) Ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Ἑπτάλοφος »:

Τὰ φύλλα τῆς Ἑπταλόφου ἀπὸ τῆς 12 ἰουνίου, 1868.

34) Ὁ κ. Α. Ἀξελὸς, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Ἁρμονία »:

Τὰ φύλλα τῆς Ἁρμονίας.

35) Ὁ κ. Ι. Οἰκιάδης:

Οὐράνιος Σφαῖρα.

—

Ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀποθήκῃ τῆς Βιβλιοθ. τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς περιττευόντων βιβλίων ἐδόθησαν, λόγῳ ἀνταλλαγῆς, ἀντὶ τῶν προσενεχθέντων καὶ ἀνωτέρω σημειωθέντων,

ά) Τῷ φιλογενεστάτῳ ἰατροφιλοσόφῳ κ. Σοφοκλεῖ Κ. τῷ ἐξ Οἰκονόμ.

Δύο σώματα τοῦ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένου μέρους τῆς Κιβωτοῦ.

Ἓν ἀντίτυπον τῆς τοῦ Σεργίου Φυσικῆς.

β) Τῇ ἐν Φαναρίῳ Λέσχῃ Μνημοσύνῃ.

Ἓν ἀντίτυπον τῶν ἐλασσόνων ἰατρῶν « XXI veter. et clar, medicor. graecor. varia opuscula ».

γ') Τῷ κ. Β. Πυλάδῃ.

Ὁ Β΄. τόμος τοῦ περὶ τῶν Ο΄. ἑρμην. συγγράμ. Κωνσταντίνου πρεσβυτ. καὶ Οἰκον. τοῦ ἐξ Οἰκονόμ.

—

Ἠγοράσθη διὰ τὴν βιβλιοθ. τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Παλ. Διαθήκη (ἔκδ. Μόσχας) ἐξ ἀπόρου οἰκογενείας ἀντὶ 1]2 Ὀθωμ. λίρ. ἐγκρίσει τοῦ Προέδρου τῆς Ἐφορίας τῆς Σχολῆς. (Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ

τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου κ. Γρηγορίου κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλληνεμπορικῆς σχολῆς, τῇ κή. ἰουνίου 1870.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ περιπόθητα.

Πρὸ τεσσαράκοντα ἤδη ἐτῶν ἐννέα ἄνδρες ζηλωταὶ καὶ φιλόμουσοι τῆς τάξεως τῶν ὁμογενῶν τῆς πρωτευούσης μεγαλεμπόρων, συσκεπτόμενοι καθ' ἑαυτοὺς πῶς ἐλάττονι δαπάνῃ καὶ πλατυτέρᾳ διδασκαλίᾳ καὶ αὐστηροτέρᾳ καὶ πατρίῳ κατὰ Χριστὸν ἀνατροφῇ ἀναθρέψωσι καὶ καταρτίσωσι τὴν ἐμπορικὴν νεότητα, ἀφ' ἧς συγκροτεῖται ὁ κοινωνικῶς ἰσχυρότερος πυρὴν τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας, παρήγαγον τὸ Ἑλληνεμπορικὸν τοῦτο φροντιστήριον· ὅπερ προικίσαντες διὰ τῶν τότε καιροῦ ἐγκριτωτέρων διδασκάλων καὶ διευθυντῶν, καὶ διὰ πόρων ἐνιαυσίως συλλεγομένων ἀπό τε τῶν μαθητῶν καὶ ἀπὸ φιλοτίμων ἐράνων σύμπαντος τοῦ κατὰ τὴν βασιλεύουσαν ἐμπορικοῦ συστήματος, παρέδοσαν τοῖς μετ' αὐτοὺς διαδόχοις αὐξανόμενον καὶ μεγαλυνόμενον κατὰ τὴν τελειότητα καὶ τὸ εἶδος τῶν μαθημάτων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν, καὶ κατὰ τὴν ἀείποτε μείζονα καὶ διακαεστέραν φιλογένειαν καὶ φιλοτιμίαν τῶν κατὰ καιροὺς ἐφόρων.

Τὸ φροντιστήριον τοῦτο, ὅπερ ἀκούει τανῦν Ἑλληνεμπορικὴ σχολή, παντοίας μεταλλάξαν περιπετείας ἀγαθάς τε καὶ ἐναντίας κατὰ τὰς τέσσαρας αὐτοῦ δεκαετηρίδας, θεία συνάρσει ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἐνιαυτῶν ἐφαίνετο βαῖνον ἐπὶ τὰ πρόσω κατά τε τὴν τῶν μαθημάτων πρόοδον καὶ κατὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἁρμονίαν τῶν διεπόντων τὰ κατ' αὐτό. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν γένει τὰ μὲν ἀνθρώπινα ἔργα καὶ καταστήματα οὐδέποτε διαμένουσιν ἐν ἀμετατρέπῳ εὐημερίᾳ καὶ προκοπῇ, ἀλλ' ἔστιν ὅτε ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπὶ βραχὺ ἀ-

νακόπτονται, οἱ τὸ κοινῇ ὅμως συμφέρον μετὰ ἀκραιφνοῦς τῆς γνώμης θεαφρόνως ζηλοῦντες καὶ ἐγκολπούμενοι ἄνδρες οὐδέποτε δειλιῶντες ἢ ἀθυμοῦντες, ἀλλὰ τῇ θείᾳ λαλοῦντες συναντιλήψει, ἐξ ἧς ἀρύονται εὐψυχίαν καὶ εὐβουλίαν καὶ δύναμιν, ἀφορῶσι πάντοτε εἰς τὰ πρόσω θαρραλεώτερον καὶ ἀσφαλεστέρῳ τῷ ποδὶ τοιαύτην τινὰ τελευταῖον ὥσπερ ἀνακοπὴν καὶ ἀνάπαυλαν ὑποστᾶσα καὶ ἡ σχολὴ αὕτη κατὰ τὸ ἀνθρώπινον μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ μακαρίτου διευθυντοῦ αὐτῆς κυροῦ Ἀνθίμου τοῦ Μαζαράκη, θείῳ ἐλέει ἀνήβησε θαλερὰ καὶ νεάζουσα· διευθυντοῦ γὰρ τυχοῦσα οὐδενὸς δευτέρου τῶν προκατόχων κατὰ τὸ ὀξυδερκὲς καὶ δραστήριον, παράγει καὶ σήμερον σὺν Θεῷ καρποὺς οὐκ εὐκαταφρονήτους, οὓς καὶ συνήλθομεν τρυγήσοντες ἐν πανηγυρικῇ καὶ πανδήμῳ ἀγαλλιάσει οἱ τῆς Ἐκκλησίας πρόεδροι, ἡ τῆς σχολῆς εὐγενὴς καὶ φιλόκαλος ἐφορία, συχνοὶ τῶν γεννητόρων καὶ προστατῶν τῆς σπουδαζούσης νεότητος καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ὁμογενῶν καὶ ξένων οἱ τὰ τοιαῦτα πνευματικὰ καλὰ περὶ πλείστου ποιούμενοι.

Ἐὰν ὀφείλωμεν ἑνεκά γε τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς θέσεως ἡμῶν λαλῆσαί τι ῥῆμα πατριωτικὸν πρὸς τὴν μαθητιῶσαν νεότητα, οὐδὲν ἕτερον ἐροῦμεν, ἀλλὰ παραπέμψομεν αὐτοὺς ἵνα περὶ τούτου ἐρωτήσωσι πρῶτον μὲν αὐτοὶ ἑαυτούς: τίνος χάριν πανταχόθεν συνελθόντες ἐνεκλείσθησαν ἐν τῇ σχολῇ· δεύτερον δὲ τοὺς γονεῖς καὶ κηδεμόνας αὐτῶν, πρὸς τίνα σκοπὸν ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς ἐνθάδε· ἐρωτήσωσι καὶ τὴν πατρίδα, τί ἐξ αὐτῶν δικαιοῦται καὶ δύναται προσδοκᾶν· καὶ τελευταῖον ἀκούσωσι, τί καὶ οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι αὐτῶν συμβουλεύουσι καὶ παραινοῦσιν αὐτοῖς καθ' ἡμέραν περὶ τούτου. Ἡμεῖς οὔτε καιρὸν ἔχομεν, οὔτε δυνάμεθα πλείονα καὶ σοφώτερα εἰπεῖν τῶν τεσσάρων τούτων ἐμπείρων καὶ πολυσεβάστων συμβούλων. Ἀρκούμεθα δὲ μόνον εἰς τὸ συγχαρῆναι τῇ σχολῇ καὶ τῇ ἐφορίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ἐκπαιδευομένοις μαθηταῖς ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ διευθυντοῦ, οὗ καὶ ἡ παίδεια καὶ ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ διδασκαλία καὶ πᾶσαι αἱ περὶ αὐτοῦ γενόμεναι συστάσεις δικαιοῦσι καὶ ἐπιμαρτυροῦσι τὰ ἡμέτερα πατρικὰ συγχαρητήρια. Ὁ περὶ διευθυντοῦ λόγος ἐν πάσῃ σχολῇ οὐκ ἔστι μᾶλλον ἀδιάφορος ἢ ὁ περὶ κυβερνήτου ἐν ἑκάστῳ πλοίῳ· καὶ γὰρ, ἐν τῷ προσώπῳ ἀγαθοῦ καὶ τελείου διευθυντοῦ, ταμιεύουσι καὶ συγκεφαλαιοῦσιν οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἔφοροι καὶ ἡ ἐκκλησία, καὶ ὅλη ἡ κοινὴ πατρὶς πάσας τὰς ἀγαθὰς αὐτῶν προσδοκίας ὑπὲρ τῆς εὐπλάστου ταύτης καὶ ψυχικῶς τε καὶ σωματικῶς πολυτιμοτάτης

εὐσεβοῦς νεότητος. Οἱ δὲ συνδιδάσκοντες καὶ συνεπιστατοῦντες ἔχουσιν ἐν τῇ τελειότητι τῆς διευθύνσεως οὐ μόνον στήριγμα ἰσχυρὸν ἔσω τε καὶ ἔξω τῆς σχολῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ κέντρον τῆς φιλοτιμίας καὶ τῆς περὶ τὸ διδάσκειν εὐμεθοδίας καὶ ἀκαμάτου φιλοπονίας αὐτῶν.

Ὅπου τοίνυν ἡ θεία Πρόνοια τὰ πάντα συνευώδωσε καὶ συνῆψεν οὕτω καλῶς καὶ κατ' εὐχὴν, οὐδὲν ἕτερον ὑπολείπεται τῇ ἡμῶν μετριότητι ἢ, δοξάσαντας εὐγνωμόνως τὸν πατέρα καὶ χορηγὸν παντὸς τελείου δωρήματος, ἐπεύξασθαι πρὸς αὐτὸν ὁλοψύχως, ὅπως στηρίζῃ μὲν καὶ καταρτίζῃ ἐν πᾶσι τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐνδιαίτημα τῶν γραμμάτων, τὸ τελοῦν ὑπὸ τὴν ἄμαχον σκέπην καὶ προστασίαν τῆς πανυμνήτου καὶ πανυπερευλογημένης Θεομήτορος, ἐνισχύῃ δ' ἅμα καὶ διευκολύνῃ τοὺς ἐφορεύοντας καὶ συντρέχοντας τῇ σχολῇ ταύτῃ κατὰ δύναμιν, καὶ φωτίζῃ καὶ θερμαίνῃ τὰς διανοίας καὶ τὰς ψυχὰς διδασκόντων τε καὶ διδασκομένων τῷ φωτογόνῳ πυρὶ τῆς ἀληθείας, ὥστε καὶ τὸν σπειρόμενον διανοητικὸν καὶ ἠθικὸν σπόρον ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἐκλεκτὸν πάντοτε, καὶ τὴν γῆν, ἔνθα σπείρεται, ὁμοίως ἀγαθὴν καὶ εὐλογημένην· ἵνα καὶ πᾶν τὸ σπειρόμενον διδασκάλιον καρποφοροῦν ἀποφέρῃ ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατὸν, κατὰ τὸν Εὐαγγελικὸν λόγον. Γένοιτο!

—o—

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

—

Μετάφρασις ἔμμετρος τοῦ ἡ. Εἰδυλλίου τοῦ Θεοκρίτου.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ καὶ ΔΑΦΝΙΣ.

Τὸν Δάφνιν τὸν χαρίεντα βουκόλον ὁ Μενάλκας
συνήντησεν, ὡς λέγουσι, ποιμαίνων εἰς τὰ ὄρη.
Ἀμφότεροι ξανθότριχες, ἀμφότεροι παιδία,
εἰς τὸ συρίζειν ἔμπειροι καὶ εἰς τὸ ᾄδειν ἦσαν.
Ὁ δὲ Μενάλκας πρῶτος πρὸς τὸν Δάφνιν ἀπετάθη.
Μ. Σὺ, Δάφνι, ὅστις ἐφορᾷς τὰς βοῦς τὰς μυκωμένας,
ν' ἀγωνισθῇς εἰς τὴν ᾠδὴν μετ' ἐμοῦ θέλεις; λίαν
ἀνώτερος εἰς τὴν ᾠδὴν καυχῶμαι ὅτι εἶμαι.
Τοιαύτην δὲ ἀπάντησιν τῷ ἔδωκεν ὁ Δάφνις.

Δ. Μενάλκα συριγκτὰ, ποιμὴν προβάτων μας λοφόρων,
ποτὲ δὲν θὰ νικήσῃς σὺ ἐμέ, ἂν καταβάλῃς
τὴν δύναμίν σου ἅπασαν, καλλίτερα δὲν ᾄδεις.
Μ. Νὰ δοκιμάσῃς, ἂν ποθῇς, κατάβαλε βραβεῖον.
Δ. Ν' ἀγωνισθῶ ἐπιθυμῶ, βραβεῖον καταβάλλω.
Μ. Καὶ τί βραβεῖον ἱκανὸν θὰ θέσωμεν, ὦ Δάφνι;
Δ. Μοσχάριον θὰ θέσω 'γὼ, παχὺ δὲ σὺ ἀρνίον.
Μ. Ἀρνίον δὲν θὰ θέσω 'γὼ, διότι ὁ πατήρ μου
κ' ἡ μήτηρ μου ὀξύθυμοι ὑπερβαλλόντως εἶναι,
καὶ ἅπαντα τὰ πρόβατα τὸ βράδυ ἀριθμοῦσιν.
Δ. Καὶ τί λοιπὸν θὰ θέσεις; τί τοῦ νικητοῦ τὸ κέρδος;
Μ. Θὰ καταθέσω σύριγγα, ἥτις φωνὰς ἐννέα
ἐκβάλλει, ἄνω δὲ κηρὸν λευκὸν καὶ κάτω ἔχει.
Ἐγὼ δὲ ταύτην ἔκαμα καὶ ταύτην καταθέτω,
τοῦ δὲ πατρὸς τὰ πρόβατα ποτὲ δὲν καταθέτω.
Δ. Κ' ἐγὼ θὰ θέσω σύριγγα, ἥτις φωνὰς ἐννέα
ἐκβάλλει, ἄνω δὲ κηρὸν λευκὸν καὶ κάτω ἔχει.
Προτήτερα τὴν ἔπηξα, ἀκόμη δ' ἔχω πόνον
εἰς τοῦτόν μου τὸν δάκτυλον· διότι, ὡς ἐσχίσθη
ὁ κάλαμος, συνέσχισε καὶ τοῦτον· ὅμως ποῖος
ἡμᾶς θὰ κρίνῃ; ποῖος θὰ ἀκούσῃ ἀμφοτέρους;
Μ. Ἐκεῖνος ὁ αἰγοβοσκὸς ἂς προσκληθῇ ἐνταῦθα·
πλησίον τοῦ ποιμνίου του λευκὸς γαυγίζει κύων.
Κ' οἱ παῖδες μὲν ἐφώναξαν, ἀκούσας δ' οὗτος ἦλθε.
Καὶ ἔμελλον οἱ παῖδες μὲν νὰ ᾄδουν, ὁ βοσκὸς δὲ
κριτὴς νὰ γίνῃ. Πρῶτον δ' εἰς τὸν συριγκτὴν Μενάλκαν
ὁ κλῆρος ν' ἀβὴ ἔπεσεν· ὁ Δάφνις δ' ἀμοιβαίως
δι' ἄλλης ν' ἀπαντᾷ ᾠδῆς· ἀρχίζει δ' ὁ Μενάλκας.
Μ. Σεῖς, θεῖον γένος, ποταμοὶ, κοιλάδες, ἂν καμμίαν
φορὰν σᾶς εὐχαρίστησεν ὁ συριγκτὴς Μενάλκας
διὰ τοῦ ᾄδειν, βόσκετ' ὡς ἐπιθυμῶ τὴν ποίμνην.
Ἂν τὰς δαμάλεις δέ ποτε ὁ Δάφνις φέρων ἔλθῃ,
ἐπίσης καὶ αὐτὸς οὐδὲν κατώτερον νὰ ἔχῃ.
Δ. Πηγαὶ καὶ χόρτα, γλυκερὸν φυτὸν, ἐὰν ὁ Δάφνις
ὡς ἀηδὼν τις κελαδῇ, τὴν τῶν βοῶν ἀγέλην
παχύνατε· καὶ ἂν ποτε καὶ ὁ Μενάλκας ἔλθῃ,
μετὰ χαρᾶς ἁπανταχοῦ ἀφθόνως θέλει βόσκει.

Μ. Ἡ κόρη ὅπου ἡ καλὴ πορεύεται τὸ ἔαρ,
ἐκεῖ ἀκμάζουν καὶ βοσκαὶ, παντοῦ δὲ ἀπὸ γάλα
γεμάτοι εἶναι οἱ μαστοὶ καὶ τρέφονται τὰ νέα·
ἂν φύγῃ δὲ, ξηραίνονται ἐκεῖ ποιμὴν καὶ χόρτα.
Δ. Ὁ Μίλων, ὅπου ὁ καλὸς πορεύεται ἐνταῦθα,
αἱ αἶγες καὶ τὰ πρόβατα διδυμοτόκα εἶναι·
ἐνταῦθα καὶ αἱ μέλισσαι πληροῦσι τὰς κυψέλας,
αἱ δρῦς δὲ ὑψηλόταται εἰσιν· ἐὰν δὲ φύγῃ,
ξηραίνεται καὶ ὁ βοσκῶν τὰς βοῦς μετὰ τῆς ποίμνης.
Μ. Ὦ τράγε, ἄνερ τῶν λευκῶν αἰγῶν, εἰς τὸ τῆς ὕλης
βυθίσου βάθος, ὅπου εἶν ἐκεῖνος, σεῖς δὲ αἶγες
συμὰ ἐδῶ προσέλθετε διὰ νὰ πίητ' ὕδωρ.
Κολοβὲ τράγε, πήγαινε, τῷ Μίλωνι δὲ λέγε,
ὅτι, θεὸς ὢν ὁ Πρωτεὺς, ἐποίμαινε τὰς φώκας.
Δ. Πελόπων πλούτῃ δὲν ποθῶ, οὐδὲ χρυσοῦ σωρείας,
οὐδὲ ἀνέμων ἔμπροσθεν νὰ τρέχω· ὑπὸ ταῦντρον,
κρατῶν σ' εἰς τὰς ἀγκάλας μου, θὰ ᾄσω βλέπων κάτω,
τὴν ποίμνην βόσκουσα πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Σικελίας.
Μ. Εἰς μὲν τὰ δένδρα φοβερὸν κακὸν οἱ ὄμβροι εἶναι,
εἰς τὰ νερὰ εἶν' ὁ αὐχμὸς, εἰς τὰ πτηνὰ ὁ βρόχος,
κ' ὑπὸ τῶν ζώων τῶν ἀγρῶν μισεῖται τὸ σχοινίον·
εἰς ἄνδρα δὲ ἡ στέρησις τῆς ἁπαλῆς παρθένου
τὸ μέγιστον κακόν. Ὦ Ζεῦ, ὦ πάτερ, δὲν ἠράσθην
κατάμονος καὶ σὺ εἰς τὰς γυναῖκας κλίνεις γόνυ.
Τῶν παίδων ταῦτα ἐναλλὰξ ᾀσάντων, ὁ Μενάλκας
τοιουτοτρόπως ἤρξατο ᾠδῆς τῆς τελευταίας.
Μ. Ὦ λύκε, τῶν ἐρίφων μου καὶ τῶν μητέρων φείδου,
μηδ' ἀδικήσῃς με μικρὸν πολλὰς ἀκολουθοῦντα.
Ὦ κύων λάμπουρε, τόσον βαθύς σε ἔχει ὕπνος;
Ἀγέλαι, μὴ ὀκνεύετε νὰ κορεσθῆτε πόας·
ὅταν φυτρώσῃ πάλιν, δὲν θὰ κορεσθῆτ' οὐδόλως,
ψὶτ' βόσκετε· τοὺς δὲ μαστοὺς πληρώσατ' ἀπὸ γάλα,
οἱ τάλαροι τὸ μὲν, τὸ δὲ θὰ λάβουν τὰ ἀρνία.
Ὁ Δάφνις πάλιν λιγυρῶς τοιουτοτρόπως ᾖδεν.
Δ. Ὡραία κόρη χθὲς κ' ἐμὲ ἰδοῦσα ἐκ τοῦ ἄντρου,
τὰς βοῦς ὅτε παρήλαυνον, καλὸς, μοὶ εἶπεν, εἶμαι.
Ἀλλ' ὅμως δὲν τὴν ὕβρισα, ἀλλὰ τοὺς ὀφθαλμούς μου
εἰς τὴν γῆν ῥίψας, τὴν ἐμὴν ὁδὸν ἐπορευόμην.

Γλυκεῖα τῆς δαμάλεως εἶν' ἡ φωνὴ, γλυκεῖα
ὡσαύτως καὶ τῆς σύριγγος, εὐχάριστον δὲ πρᾶγμα
νὰ κοιμηθῇ τις ἐν καιρῷ τοῦ θέρους ἐν ὑπαίθρῳ,
πλησίον τοῦ ψιθυρισμοῦ τοῦ δρόμου τῶν ὑδάτων.
Κοσμοῦν τὴν δρῦν αἱ βάλανοι, τὰ μῆλα τὴν μηλέαν,
τὴν βοῦν δὲ τὸ μοσχάριον, αἱ βοῦς δε τὸν βουκόλον.
Μετὰ τοὺς παῖδας ὁ βοσκὸς τοιουτοτρόπως εἶπε·
Πολὺ γλυκὺ τὸ στόμα σου καὶ ποθητὴ, ὦ Δάφνι,
εἶν' ἡ φωνή σου· κάλλιον ν' ἀκούω τὴν ὠδήν σου
παρὰ νὰ λείχω μέλιτα· τὰς σύριγγας δὲ λάβε.
διότι ᾄδων νικητὴς ἐδείχθης, ἂν δὲ θέλῃς
κἀμὲ αὐτὸν συμβόσκοντα τὰς αἶγας νὰ διδάξῃς,
θὰ λάβῃς ταύτην δίδακτρα τὴν κολοβὴν μου αἶγα,
πληροῦσαν τὸ καρδάριον τῆς κορυφῆς του ἄνω.
Καθὼς πρὸς τὴν μητέρα του νεβρός τις θὰ ἐπήδα,
ἀφοῦ ἐνίκησεν ὁ παῖς τοιουτοτρόπως χαίρων,
τὰς χεῖράς του ἐκρότησε κ' ἐπήδησεν ἀμέσως.
Καθὼς μετὰ τὸν γάμον δὲ ἡ νύμφη θ' ἀδημόνει (α),
Οὕτως ἐτάκη καὶ ὁ παῖς ὁ ἄλλος κ' ἐλυπήθη.
Μετὰ δὲ ταῦτα πρῶτος ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ποιμένων
ὁ Δάφνις ἦτον, ἔτι παῖς δ' ἐπῆρε τὴν Ναΐδα.

—

ΤΑ ΣΥΝΩΝΥΜΑ τοῦ ΥΠΝΟΥ.

Ἐσχάτως ἐξεδόθη ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἐρρίκου Σμὶδ, καθηγητοῦ γυμνασίου, πραγματεία ἐπιγραφομένη « Τὰ συνώνυμα τοῦ ὕπνου », ἐν ᾗ ἐξετάζονται μετὰ Γερμανικῆς πολυμαθείας καὶ ἀκριβείας 17 λέξεις, σημαίνουσαι τὸν ὕπνον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ

(α) Ὁ 102 στίχος ἔχει οὕτω ἐν τοῖς χειρογράφοις.. «οὕτω καὶ νύμφη γαμεθεῖσα ἀκάχοιτο». Πῶς; λυπεῖται ἄρα ἡ νύμφη, ἐπιφωνοῦσί τινες τῶν Γερμανῶν φιλολόγων, ἐν οἷς καὶ ὁ Βούτμανος. Ὁ πολιτισμὸς τῆς Δύσεως, ὁ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑψώσας καὶ τὴν γυναῖκα βαθμίδας τινὰς ὑπεράνω τοῦ ἀνδρὸς, συσκοτίζει, φαίνεται, πολλάκις τὸν νοῦν, ὥστε νὰ κρίνῃ περὶ τῶν παρελθόντων, ἔχων μέτρον τὰ νῦν ἐπικρατοῦντα ἤθη καὶ ἔθιμα. Ὀρθῶς ὅμως παρατηροῦσιν ὁ Κισλίγγιος μετὰ τοῦ Βυστεμάννου, ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σπανίως προηγεῖτο τοῦ γάμου ἡ ἀμοιβαία γνωριμία, καὶ ἔτι σπανιώτερον ὁ ἀμοιβαῖος ἔρως. Ὅθεν ἡ νύμφη μᾶλλον ἐφοβεῖτο ἢ ἠγάπα τὸν ἄνδρα, ὅπερ καὶ σήμερον πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος συμβαίνει. Ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν δὲ, ἄλλων ἄλλα λεγόντων καὶ διορθούντων, ἐγὼ φρονῶ ὅτι πρέπει, εἴτε ἀντὶ τοῦ «ἀκάχοιτο» νὰ γραφῇ «ἀκάχοιτ' ἄν», εἴτε ἀντὶ τοῦ προηγουμένου «ἄλοιτο» ἄλοιτ' ἄν».

Α. Π. ΜΙΣΙΟΣ.

ἡ διαφορὰ αὐτῶν ἐξηγεῖται δι' 82 παραδειγμάτων ἀρχαίων συγγραφέων.

Ἐκ τῆς πραγματείας ταύτης, τὴν ὁποίαν ὁ πολυμαθὴς καθηγητὴς ἐδημοσίευσεν ὡς δοκίμιον τῆς κρίσεως τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἁρμοδίων καὶ οἱονεὶ πρόδρομον καὶ προάγγελον μεγάλου ἔργου, εὐχαρίστως μανθάνομεν ὅτι προτίθεται νὰ ἐκδώσῃ ὅσον οὔπω σπουδαιότατον καὶ ὀγκωδέστατον τετράτομον σύγγραμμα « περὶ τῶν συνωνύμων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ».

—o—

ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

—

Ἐκ τῆς ἐσχάτως δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐκθέσεως ἐξάγομεν ὅτι

Α'. Γυμνάσια ὑπαρχουσι καθ' ὅλον τὸ κράτος 15, ὧν 3 ἐν Ἀττικῇ καὶ Βοιωτίᾳ, Ἑλληνικὰ σχολεῖα δὲ 114.

Β'. Διδάσκουσιν ἐν μὲν τοῖς γυμνασίοις καθηγηταὶ 94, ἐν δὲ τοῖς σχολείοις διδάσκαλοι 238.

Γ'. Ἐνεγράφησαν ἐν τοῖς γυμνασίοις τὸ 1869 μαθηταὶ 1982, ὧν 734 ἐν τοῖς γυμνασίοις Ἀττικοβοιωτίας, τὸ δὲ 1870 μαθηταὶ 1780. Ἐν ἔτει 1869 ἐξητάσθησαν 1666, προυβιβάσθησαν 1085 καὶ ἀπελύθησαν 229. Ἐν ἔτει δὲ 1870 ἦσαν ἐγγεγραμμένοι ἡμεδαποὶ μὲν 1531, ἀλλοδαποὶ δὲ 249.

Δ'. Ἐνεγράφησαν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις πέρυσι μὲν 5543 μαθηταὶ, ἐφέτος δὲ 4982· ἐξητάσθησαν μαθηταὶ 4325, προυβιβάσθησαν 2377 καὶ ἀπελύθησαν 688. Ἐν ἔτει 1870 ἐνεγράφησαν 4834 ἡμεδαποὶ καὶ 148 ἀλλοδαποί.

Ε'. Ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι τῷ 1869 α') Ἐκκλησιαστικαὶ σχολαὶ 4, ἔχουσαι καθηγητὰς 12, διδασκάλους 19, μαθητὰς 115· β') ναυτικὰ σχολεῖα 6, μετὰ διδασκάλων 6 καὶ 83 μαθητῶν. γ') ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια ἀρρένων 11, μετὰ 564 μαθητῶν, κορασίων δὲ 12, ἔχοντα 1025 μαθητρίας. Ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις, καθὼς καὶ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ σχολεῖα, διδάσκουσι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι τῶν δημοσίων παιδευτηρίων σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν.

Ϛ'. Ἐκ τῆς συνοπτικῆς καταστάσεως τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἔτος 1869 ἐξάγομεν τὰ ἑπόμενα: α') ἐν τῷ πανεπιστημίῳ διδάσκουσι καθηγηταὶ ἐν ὅλῳ 51 (39 ταχτικοὶ, 1 ἐπίτιμος καὶ 11 ἔκτακτοι), ἤτοι 6 ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ, 9 ἐν τῇ

νομικῇ, 16 ἐν τῇ ἰατρικῇ καὶ 20 ἐν τῇ φιλοσοφικῇ· β') ἐνεγράφησαν φοιτηταὶ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ἐν ὅλῳ 1025 (987 ἡμεδαποὶ καὶ 218 ἀλλοδαποὶ), ὧν 29 ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ, 673 ἐν τῇ νομικῇ, 316 ἐν τῇ ἰατρικῇ, 115 ἐν τῇ φιλοσοφικῇ καὶ 36 ἐν τῷ φαρμακευτικῷ σχολείῳ.

—o—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

(Ἴδ. σελ. 80)

8. **ΠΑΙΔΙΚΗ ΖΩΟΛΟΓΙΑ**, ἤτοι σύντομος περιγραφὴ τῶν κυριωτέρων ζώων, ὑπὸ Ἀριστομένους Χλωροῦ, μετὰ 78 ἐν Παρισίοις χαλκογραφηθεισῶν εἰκόνων, πρὸς χρῆσιν τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, ἐν Κωνστ]πόλει, δαπάνῃ τοῦ βιβλιοπωλείου τῶν ἀδελφῶν Δεπάστα. Ἐν Γαλατᾷ (ὁδὸς Γιοργαντζιλὰρ, ἀρ. 17), 1870. Σελ. 1—142. Τιμᾶται δραχμ. 3.

9. **Ἔκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ τῆς θείας Μεταμορφώσεως τῆς κατὰ τὴν νῆσον Πρίγκιπον ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.** Ἐν Κωνστ]πόλει, τύποις Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος, 1870. Σελ. 1—24 (μετὰ πίνακος τοῦ γενικοῦ ἰσολογισμοῦ).

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(τοῦ ΙΖ'. Τεύχους).

Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική.	Σελ.	105—109
Μουσεῖα καὶ Βιβλιοθῆκαι — Σπουδαῖον χειρόγραφον.	»	109—110
Συλλογὴ νεωτέρων Ἑλληνικῶν ἐπιγραμμάτων (εἰς Ἀλέξανδρον Πάπαν Ῥώμης — Εἰς δεκατετραετῆ νεάνιδα — εἰς Ναπολέοντα).	»	111
Ἐκπαιδευτικά (Συνοπτικὴ ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1867—1868).	»	111—121
Θεολογικὴ Σχολὴ (Προσλαλιὰ Πατριάρχου).	»	121—123
Φιλολογικὰ (ά. Εἰδύλλιον Θεοκρίτου — β'. Τὰ συνώνυμα τοῦ ὕπνου).	»	123—127
Μίση καὶ ἀνωτέραι ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι.	»	127—128
Βιβλιογραφία (Παιδικὴ Ζωολογία — Ὁ κατὰ τὴν Πρίγκιπον ναὸς τοῦ Χριστοῦ).	«	128

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΙΗ'. 1870.

Σεπτεμβρίου 15.

Β'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1868—1869.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου, καὶ τῶν κκ. Σ. Μαυρογένους, Σ. Ἀρχιγένους, Κ. Καραπάνου καὶ Β. Νικολαΐδου.

(Συνέχ. σελ. 121).

—

Αἱ ἐγγραφαὶ τῶν μαθητῶν ἤρξαντο ἀπὸ τῆς 1 σεπτεμβρ. καὶ ἐξηκολούθησαν μέχρι τῆς 15 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ὁ Σχολάρχης καὶ οἱ κκ. Καθηγηταί, ἐρχόμενοι καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Σχολήν, ἐξήταζον τοὺς νεωστὶ ἐγγραφομένους μαθητὰς καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν ὅσοι ἦσαν ἐξετάσιμοι. Τῇ δὲ 16 σεπτεμβρ. ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς. Ἡ Α. Θ. Π. μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν

ἱερᾶς Συνόδου ἔψαλον τὸν ἁγιασμόν, παρόντων τῶν κκ. Ἐφόρων, Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Σχολῆς καὶ ἄλλων τινῶν λογάδων καὶ φιλομούσων ἀνδρῶν. Μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τὰς ἐπανειλημμένας κατανυκτικὰς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς εὐχάς, ἁγιασθέντες ἠσπάσθησαν πάντες τὴν δεξιὰν τῆς **Α. Θ. Π.** Ἀφοῦ δὲ ἕκαστος τὸν οἰκεῖον ἔλαβε τόπον, ἀναστὰς ὁ **Σχολάρχης** προσέλεξε τοῖς μαθηταῖς τάδε.

« Ὑμῖν καὶ πάλιν, ὦ φίλοι μαθηταὶ τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Ἐθνικῆς ταύτης Σχολῆς, ὑμῖν νὰ ἀποτείνω καὶ πάλιν προάγομαι τὸν ἐμὸν λιτὸν λόγον· διότι ὑμεῖς ἐστε τὸ γλυκὺ φρόντισμα καὶ μέλημα ἡμῶν, ὑμεῖς ἡ σεμνὴ ὑπόθεσις καὶ ὁ ὑψηλὸς σκοπὸς τῶν ἐν τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ τελουμένων. Δι' ὑμᾶς καὶ διὰ τὴν ὑμῶν θεοφιλῆ καὶ καρποφόρον ἐκπαίδευσιν, σήμερον καὶ τελεταὶ ἱεραὶ ἐπιτελοῦνται, καὶ εὐχαὶ ἱκετήριοι πρὸς τὸν Ὕψιστον ἀναπέμπονται, καὶ εὐλογίαι ἡμῖν ἐπιδαψιλεύονται παρὰ τοῦ μεγάλου τελετάρχου καὶ σεπτοῦ πατρὸς ἡμῶν, τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου καὶ τῆς περὶ Αὐτὸν ἱερᾶς χορείας τῶν σεβασμίων Ἱεραρχῶν. Δι' ὑμᾶς καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν ὑμῶν παρίσταται συμπανηγυρίζουσα ἡμῖν καὶ ἡ λοιπὴ ἔντιμος καὶ ἐπίλεκτος αὕτη ὁμήγυρις. Πλήρη καὶ ἀκλόνητον ἔχοντες πεποίθησιν, ὅτι ἡ βελτίωσις οἵας δήποτε κοινωνίας, οἱουδήποτε ἔθνους ἐκ τῆς ὀρθῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας ἐξήρτηται, συνέδραμον πάντες ἔνδον τοῦ ἱεροῦ τούτου περιβόλου, ἵν' ὡς ἀγαθοὶ πατέρες καὶ φίλοι ἡμῶν μετὰ δημοτελοῦς παρατάξεως προπέμψωσιν ἡμᾶς, κατερχομένους εἰς τὸ στάδιον τῶν πνευματικῶν ἡμῶν ἀγώνων.

Προσφιλεῖς ὁμιληταί, κατὰ τὰς ἱερὰς ταύτας στιγμάς, ἡ φαιδρὰ καὶ γλυκεῖα πάντων προσδοκία μία ὑπάρχει, ἵνα ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ἴδωσιν ὑμᾶς καὶ πάλιν ἀφθόνους κομίζοντας τοὺς ὡραίους καὶ ἐθνωφελεῖς καρποὺς τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ὑμῶν διαπλάσεως. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία, ὅτι εἰς τὴν προσδοκίαν ταύτην ἐντελῶς ἀντιστοιχεῖ καὶ ὁ εἰς τὰ νεαρὰ στήθη ὑμῶν ἐμφλεγόμενος ἱερὸς πόθος τῆς παιδείας. Οὐδ' ἔχει τις πάντως νὰ ἐνδοιάζῃ περὶ ὑμῶν ὅτι, ὅσον περιπόθητος ὑμῖν ἐγένετο ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἡ τῆς καταπαύσεως ὑμῶν ἀπὸ τῶν σχολικῶν ἔργων, τοσοῦτο ἐπιθυμητὴ κατέστη νῦν αὕτη ἡ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, καὶ ὅτι μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας καὶ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων τῆς χαρᾶς ἐναποδυόμεθα σήμερον πάντες εἰς τὰ ἔργα ἡμῶν, μεθ' ὧν ἄλλοτε ἀπεχωρίσθημεν, πρὸς καιρὸν ταῦτα διακόψαντες. Φιλεῖ δὲ μετὰ τὴν ἄνεσιν τὴν ἐργασίαν, καὶ ταύτην ποθῶν ἀεὶ ἀναζητεῖ ὁ εὖ πεφυκὼς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένος ἄνθρωπος.

Εὐλογητὸς οὖν ὁ Θεός, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς ἵνα ἴδωμεν καὶ αὖθις ἀλλήλους, καὶ ὑγιαίνοντες συναυλισθῶμεν ὑπὸ τὰ σκηνώματα ταῦτα τῶν Μουσῶν, τὰ στενὰ μὲν δυστυχῶς καὶ πενιχρὰ καὶ καταῤῥέοντα, ἡμῖν δ' ὅμως, καίπερ τοιαῦτα, τιμαλφῆ καὶ ἀγαπητά· διότι καὶ ἐν τούτοις τελεσιουργεῖται ὅπως δήποτε τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον τῆς πνευματικῆς ὑμῶν διαπλάσεως ἔργον.

Οἱ πλεῖστοι ἐξ ὑμῶν, λέγω τοῦτο μετ' ἐνδομύχου ἀγαλλιάσεως, νῦφραναν κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος καὶ ἡμᾶς καὶ τὸν σεβάσμιον τοῦτον σύλλογον τῆς ἡμετέρας Ἱεραρχίας, ὥσπερ δὴ καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῶν καὶ κηδεμόνας, διά τε τῆς χρηστοήθους καὶ σεμνῆς αὐτῶν πολιτείας, καὶ διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιδόσεως αὐτῶν ἐν τοῖς μαθήμασιν. Εὐτυχεῖς ὑμεῖς, τεκνία, εὐτυχὴς δὲ καὶ ἡ ἡμετέρα κοινωνία, ἐὰν τὸ ἀγαθὸν τοῦτο πνεῦμα μὴ ἐγκαταλείψῃ ὑμᾶς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Οὐ μὴ ἀποστήσεται δὲ ἀφ' ὑμῶν, ἐὰν καὶ ἐφεξῆς διαμνημονεύητε τοῦ ἱεροῦ καὶ ὑψηλοῦ ὑμῶν προορισμοῦ, καὶ τῶν ἐμφυτευθέντων ὑμῖν ἀγαθῶν σπερμάτων τὴν προσήκουσαν πρόνοιαν ποιῆσθε, πειθόμενοι καὶ ὑπείκοντες τοῖς ἡγουμένοις καὶ διδασκάλοις ὑμῶν ἐν πᾶσιν. Ἀλλὰ περί τινων ἐξ ὑμῶν, καὶ τούτων ὀλίγων, δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ ῥηθῇ τὸ αὐτό. Οὗτοι ἐφάνησαν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν πλημμελεῖς ἢ καὶ ὅλως ἀνάξιοι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἀνάξιοι τῆς ἀγάπης καὶ τῶν ἀγώνων τῶν διδασκάλων, τοῦ φίλτρου καὶ τῶν πολλῶν προσπαθειῶν τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων αὐτῶν. Ἐλπίζομεν, εἶπον αὐτοῖς ἄλλοτε ἀπὸ τῆς ἕδρας ταύτης ὁμιλῶν, ἐλπίζομεν, ἐπιλέγω αὐτοῖς καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῆς εἰς τὸ νέον σχολικὸν ἔτος ἀφετηρίας ἡμῶν, ὅτι εὐθυδρομήσουσιν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, μὴ ἐπιλανθανόμενοι ὅτι μόνον εὐπειθεῖς καὶ εὐάγωγοι καὶ πρὸς τὰ καθεστῶτα συμμορφούμενοι, καὶ τοῖς μαθήμασιν αὐτῶν ἐπιμελῶς προσέχοντες, μόνον τοιοῦτοι μαθηταὶ εὑρήσουσι παρ' ἡμῖν εἴσοδον· ὅσοι δὲ καταφρονηταὶ τῶν ἡμετέρων νόμων, καὶ τῆς τάξεως καὶ εὐκοσμίας τῆς Σχολῆς πολέμιοι, ὅσοι ῥᾴθυμοι καὶ ὀκνηροί, περὶ ὧν ὀσθῶς εἴρηται, ὅτι καὶ τὸν τόπον καταργοῦσι καὶ τοὺς ἀθλοῦντας ἐκνευρίζουσιν, οὗτοι οὐ μὴ προκόψουσι παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ ταχέως ἐκβληθήσονται ἔξω.

Ἀγαπητοί, δὲν ἀγνοεῖτε βέβαια ὅτι πᾶσα πλουσία καὶ ἄρθονος συγκομιδὴ προαπαιτεῖ μὲν τὴν εὐλογίαν τοῦ οὐρανοῦ, τὴν εὐκρασίαν τῶν ἀέρων, τοὺς καιροὺς τῶν ὑετῶν, τὴν ζωογόνον τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα, τὴν ἄοκνον χεῖρα καὶ τὸ ἄγρυπνον ὄμμα τοῦ γεωπόνου, ἀλλ' ὅτι ταῦτα πάντα μικρὸν ἢ οὐδὲν ὠφελοῦσιν, ἐὰν μὴ παρῇ καὶ γῆ ἀγαθή. Ἀλήθεια παρὰ πάντων ὁμολογουμένη ὑπάρχει, ὅτι, καθὼς οὐδὲν ἔξοχον καὶ θαυμαστὸν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἄνευ τῶν ἀπὸ τῆς φύσεως χαρισμάτων, οὕτως οὐδὲν καλὸν καὶ ὁπωσοῦν ἐλαττωμάτων ἀμιγὲς ἄνευ συντόνου ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως, ἄνευ πόνων καὶ ἱδρώτων πολλῶν, ἄνευ τῆς νενομισμένης τάξεως καὶ πειθαρχίας. Ἡ πρὸς τὴν ὑψηλὴν καὶ ἔνδοξον περιωπὴν ἀνάγουσα τὸν ἄνθρωπον ὁδὸς δὲν εἶναι, φίλοι, ἡ διὰ ῥόδων ἐστρωμένη ὁδὸς τῆς χαύνου καὶ ἀκλεοῦς ἀεργίας, τῆς τὴν εὐπάθειαν ἀείποτε ἐπιζητούσης, δὲν εἶναι ἡ τῆς ἀσυγγνώστου αὐθαιρεσίας, εἶναι ἡ στενὴ καὶ ἀνάντης ὁδὸς

τῆς φιλοπονίας, τῆς τάξεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς θείους καὶ ἀνθρωπίνους νόμους. Δύσβατος τῇ ἀληθείᾳ ἡ ὁδὸς αὕτη, καὶ τίς ὁ μὴ συνομολογῶν τοῦτο; ἀλλ' ὁ στέφανος, ὃν ἐπαγγέλλεται εἰς τὸν εὔτολμον καὶ γενναῖον αὐτῆς διαβάτην, ἡ παντοία καὶ ποικίλη πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνάπτυξις καὶ βελτίωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀνεκτίμητος αὕτη ἀμοιβή, ἣν ἀπεκδέχεται ὁ ἀκάματος ἀθλητὴς διατέμνων τὴν ὁδὸν ταύτην, μεγάλη ὄντως ἰδέα ἐστίν, ἀνταξία τῶν ἱδρώτων παντὸς εὐγενοῦς πνεύματος.

Μικρὰν ἔχουσα πεῖραν τοῦ περὶ αὐτὴν κόσμου, ὀλίγον σταθμίζουσα τὰ πράγματα, μηδόλως ἀναλογιζομένη τὴν μεγάλην σπουδαιότητα καὶ τὸ κρίσιμον τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ βίου αὐτῆς, εὐκόλως ἡ νεότης ἀποκλίνει τῆς στενῆς ταύτης ὁδοῦ, κατασωτεύει ἀφειδῶς τὸν πλοῦτον τῶν δυνάμεων καὶ τὰς πολυτίμους αὐτῆς ὥρας εἰς παίγνια, εἰς τέρψεις καὶ διασκεδάσεις μωράς, εἰς ὁμιλίας ἀλυσιτελεῖς καὶ τὸ πλεῖστον ἐπιβλαβεῖς, εἰς ὀνειροπολήματα καὶ φαντασιοκοπίας, μηδέποτε μελλούσας νὰ κατέλθωσιν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς πραγματικότητος. Ἀλλὰ θᾶττον ἢ βράδιον, καταφθάνουσα ἐπὶ τὴν οὐδὸν τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, ἔνδακρυς καὶ πλήρης ὑποκαρδίου θλίψεως, ταλανίζει ἑαυτὴν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν βαρυτίμων ἡμερῶν τῆς νεότητος. Παρῆλθεν, ἀναφωνεῖ τότε ὁ ἄνθρωπος μετὰ βαρυαλγούσης ψυχῆς, παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτὶ ἡ εὐδαίμων ἐκείνη ἐποχή, καθ' ἣν ἠδυνάμην, ἀλλὰ κατὰ δυσμοιρίαν δὲν ἤθελον νὰ ἀναπτύξω καὶ διαμορφώσω καὶ χρησιμοποιήσω τὰς δυνάμεις, ἃς ἡ θεία ἀγαθότης ἐχαρίσατό μοι· « Υἱὸς γὰρ ἐγενόμην κἀγὼ πατρὶ ὑπήκοος καὶ ἀγαπώμενος ἐν προσώπῳ μητρός, οἳ ἐδίδασκόν με καὶ ἔλεγον· ἐρειδέτω ὁ ἡμέτερος λόγος εἰς σὴν καρδίαν, κτῆσαι σοφίαν, κτῆσαι σύνεσιν, μὴ ἐπιλάθῃ, μηδὲ ἐκκλίνῃς ἀπὸ ῥημάτων στόματος ἡμῶν, ἐράσθητι σοφίας καὶ τηρήσει σε. Πῶς ἐμίσησα παιδείαν καὶ ἐλέγχους ἐξέκλινεν ἡ καρδία μου; οὐκ ἤκουον φωνὴν παιδεύοντός με καὶ διδάσκοντός με, οὐδὲ παρέβαλλον τὸ οὖς μου »· καὶ τότε, ἀλλὰ τότε μόνον δυστυχῶς αἰσθάνεται βαθέως τὴν ἀλήθειαν τῶν πατρικῶν καὶ φιλικῶν ἐκείνων παραινέσεων, αἵτινες πολλάκις ἄλλοτε ἔπληξαν τὰ ὦτα αὐτοῦ ἄνευ ἀποτελέσματος.

Ἡμεῖς, φίλοι ὁμιληταί, εὐχόμεθα, παρακαλοῦμεν, νουθετοῦμεν, παραινοῦμεν, τὰ πάντα καὶ ποιοῦμεν καὶ λέγομεν, ἵνα μηδείς ποτε ἐξ ὑμῶν εὑρεθῇ ἐν τοιαύτῃ πικρᾷ καὶ ἀνωφελεῖ μεταμελείᾳ. Δέξασθε τὸν λόγον ἡμῶν ὡς λόγον ἀγαθὸν καρδίας περιπαθῶς καὶ εἰλικρινῶς ὑμᾶς ἀγαπώσης. Ἄλλως τε, ἀγαπητοί, (καὶ τοῦτο μὴ λησμονεῖτέ ποτε), ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκην ἀνθρώπων οὐχὶ ἐν ἀργίᾳ διερχομένων τὰς ἡμέρας αὐτῶν, καὶ ἐν ἀδικίᾳ ἐσθιόντων τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς· ἀλλὰ τοιούτων, οἵτινες ἐκ παίδων ἔμαθον νὰ ἐργάζωνται, νὰ κοπιῶσι καὶ περὶ τῶν καλῶν πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ ἀμιλλῶνται. Ὁ κόσμος χρῄζει ἀνθρώπων ἐντεθραμμένων ἐν τῇ τάξει, εἰδότων νὰ σέβωνται ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς νόμους καὶ τὰς ἀνθρωποσωτηρίους τῶν πατέρων αὐτῶν παραδόσεις.

Ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκην ἀνθρώπων ἀνεπτυγμένης διανοίας, καὶ κρίσεως ὀρθῆς, ἀνθρώπων, οἵτινες, ὑπὸ τοῦ μεγαλουργοῦ κέντρου τῆς ἀληθοῦς δόξης καὶ τιμῆς ὠθούμενοι, οὐδέποτε ἡσυχίαν ἄγουσιν, ἀλλ' ἑκάστοτε ἐπείγονται πλείονα καὶ μείζονα εὐεργετήματα νὰ χορηγήσωσιν εἰς τὴν σύγχρονον καὶ μεταγενεστέραν γενεάν. Ὁ κόσμος τέλος χρῄζει ἀνθρώπων ἰσχυρὰν ἐχόντων θέλησιν καὶ χαρακτῆρα σταθερόν, ἑδραιούμενον ἀσαλεύτως ἐπὶ τῶν αἰωνίων ἀρχῶν τοῦ δικαίου, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς, ἀνθρώπων εἰδότων τὴν μεγάλην τοῦ βίου τούτου ἀποστολήν, οὐ μόνον φιλολόγων, μαθηματικῶν, νομικῶν, ἰατρῶν, θεολόγων καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν λογίων καὶ ἐπιστημόνων, ἀλλὰ καὶ τοιούτων, οἵτινες νὰ ἦναι συνάμα πρότυπα ἀρετῆς, ἄγγελοι, φύλακες τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Αὕτη εἶναι, ἀγαπητοί, ἡ φαεινὴ περιωπή, πρὸς ἣν διὰ παντὸς ὀφείλομεν ἀτενίζειν τὸ ὄμμα· τῆς μεγάλης καὶ περιφανοῦς ταύτης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀκροπόλεως ἡ κατάκτησις ἔστω ὁ κοινὸς ἡμῶν σκοπὸς καὶ πόθος· εἰς τοῦτο προάγουσιν ἡμᾶς αἱ εὐχαὶ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν πατρὸς καὶ δεσπότου καὶ τῶν περὶ Αὐτὸν ἁγίων Ἀρχιερέων, εἰς τοῦτο ἀποβλέπουσιν αἱ ἐλπίδες πάντων τῶν παρισταμένων σήμερον ἐνταῦθα, εἰς τοῦτο τέλος προώρισται καὶ τούτου καταστοχάζεται καὶ ἡ μεγαλώνυμος αὕτη Σχολή. Καὶ πραγματικῶς ἐν τῇ μακρᾷ σειρᾷ τῶν μαθημάτων, ἐξ ὧν τὸ Πρόγραμμα τῆς ἡμετέρας Σχολῆς συντέτακται, οὐδὲν σχεδὸν ἐλλείπει ἐξ ὅσων ἡ ἀνωτέρα ὑμῶν ἐκπαίδευσις ἀπαιτεῖ. Ἐκτὸς τῶν πρώτων καὶ στοιχειωδεστέρων μαθήσεων, ἐκτὸς τῶν γραφικῶν καὶ τεχνικῶν τοῦ λόγου γυμνασμάτων, πρόκειται ἡμῖν ἡ σπουδὴ περὶ τοὺς κανόνας καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων γλωσσῶν, ἡ μελέτη τῶν νόμων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, καὶ τῆς διὰ τῶν αἰώνων φιλοσοφικῆς αὐτῆς πορείας, ἡ ἐξήγησις τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν τῆς φύσεως, ἡ θεωρία τῶν σχέσεων τοῦ ἑκατοῦ καὶ τῆς ποσότητος καὶ ὁ καθόλου ἱστορικὸς βίος τοῦ παρελθόντος. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ἔχετε τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν διδασκαλίαν διὰ πάντων τούτων διήκουσαν, τὰ πάντα ζωογονοῦσαν καὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν διανοίγουσαν εἰς τὰς αἰωνίους τοῦ Εὐαγγελίου ἀληθείας.

Λοιπόν, φίλοι ὁμιληταί, φιλοτιμήθητε, ἐπιμελήθητε, ἀγωνίσθητε, ἀναδείξατε ὑμᾶς αὐτοὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τῇ πατρίδι!

Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐν τῇ ὀρθῇ ἐκπαιδεύσει τῆς νεότητος ἔγκειται ἡ δύναμις, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα τῶν ἐθνῶν· αὕτη εἶναι ἡ ἐνδήμυχος πεποίθησις ἡμῶν, ἐξ ἧς νέας ἑκάστοτε ἀρυόμενοι δυνάμεις, σπουδάσωμεν ἵνα καὶ κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος εὐσυνειδότως καὶ μετὰ ζήλου ἐκπληρώσωμεν τὰ καθήκοντα ἡμῶν. Τὴν ὑψηλὴν ἡμῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀποστολὴν πρὸ ὀφθαλμῶν πάντοτε ἔχοντες, θέλομεν προσπαθήσει δι' ὅλων ἡμῶν τῶν δυνάμεων, ὅπως ὁδηγήσωμεν ἐγγύτερον εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῆς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν ἡμῖν νεολαίαν, ἧς ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ

βελτίωσις, ἐνδιαφέρει καθόλου τὸ Ἔθνος καὶ τὴν ἀνθρωπότητα. Εὐελπιζόμεθα δὲ ὅτι καὶ οἱ προστάται τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως οὐδέποτε θέλουσι παύσει ὑποστηρίζοντες πάσῃ δυνάμει τὰ ἀληθῆ καὶ τιμαλφῆ τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς ἀνθρωπότητος συμφέροντα».

Μετὰ τὸ πέρας τῆς προσλαλιᾶς τοῦ Σχολάρχου, ἡ Α. Θ. Π. ἐπικαλεσαμένη καὶ αὖθις πᾶσι, διδασκάλοις τε καὶ μαθηταῖς, τὴν ἐξ ὕψους θείαν ἀντίληψιν καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα, εὐλόγησεν αὐτοὺς ἀπὸ καρδίας· καὶ μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν, ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Προγράμματος, ὅπερ καθαρῶς γεγραμμένον ὑπῆρχεν ἤδη ἀνηρτημένον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς. Τίνες δὲ αἱ εἰς τὸ Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων γενόμεναι μεταβολαὶ καὶ ποία ἐν γένει ἡ κατάστασις τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος, δείκνυσιν ἐν συντόμῳ ἡ παρὰ πόδας ἔκθεσις τῆς Διευθύνσεως, ἀναγνωσθεῖσα τῇ 15 Ἰουνίου, ἡμέρᾳ τῆς ἐνάρξεως τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς Σχολῆς, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Θ. Π. καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Ἐφόρων, τῶν Καθηγητῶν, τῶν μαθητῶν καὶ πολλῶν πατέρων καὶ κηδεμόνων τούτων καὶ ἄλλων προὐχόντων καὶ λογίων τῆς ἡμετέρας πόλεως.

« Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, ἔντιμος καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις.

Χάριτι θείᾳ καὶ διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῆς ἀδιαλείπτου προστασίας τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἱερᾶς Συνόδου, καὶ δὴ καὶ τῇ προθυμίᾳ καὶ τῷ ζήλῳ τῶν ἐφορευόντων καὶ πάντων τῶν φιλομούσως εὐεργετούντων τὴν μεγάλην ταύτην τοῦ Ἔθνους Σχολήν, ἰδοὺ καὶ ἕτερος παράγει ἐνιαυτός, ἐνιαυτὸς χρηστότητος καὶ φιλομαθείας, ὃν στεφανοῦσι μείρακές τε καὶ παῖδες περὶ τοὺς τετρακοσίους, παρεσκευασμένοι ὄντες ὅπως παράσχωσι καὶ δημοσίᾳ δείγματ' ἀγαθὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν μορφώσεως. Τούτων δὲ προπορεύονται, ὡς ὥριμοι καρποὶ ὑπὸ τῆς Σχολῆς προβαλλόμενοι τῶν πολυετῶν καὶ ἐπιμόχθων αὐτῆς ἀγώνων, δέκα καὶ ὀκτὼ ἀγλαοὶ νεανίσκοι, τὰς ἀπολυτηρίους αὐτῶν ἐξετάσεις ἀποδώσοντες. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐπὶ τὸ ἐναγώνιον μὲν, ἔνδοξον δὲ τοῦτο στάδιον κατέλθωμεν, δέον ἵνα γνωστὸν τοῖς πᾶσι ποιήσωμεν τὸ ἡμέτερον ἐτήσιον τοῦτο δρομολόγιον. Καὶ δὴ ἐπιχειροῦντες νὰ ἐκθέσωμεν, ὡς εἴθισται, ἐνώπιον ὑμῶν τὴν κατὰ τὸ λῆγον ἤδη σχολικὸν ἔτος ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἀρχόμεθα ἀπὸ τῶν μεταρρυθμίσεων, ὅσαι ἐπηνέχθησαν εἰς τὸ Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, ὡς τοῦ κυριωτέρου καὶ οὐσιωδεστέρου

πάντων τῶν κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ἐπισυμβάντων εἰς αὐτὴν καὶ μεθ' οὗ συνδέονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πάντα τὰ ἄλλα.

Αἱ μεταρρυθμίσεις αὗται εἰσιν, ὡς γνωστόν, προϊὸν τῶν σκέψεων καὶ ἐργασιῶν πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς, ὑπό τε τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου διορισθείσης, ἧς μέλος ἀπετέλει καὶ ἡ Διεύθυνσις τῆς Σχολῆς. Διὰ τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων αἱ δύο ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικαὶ Σχολαί, ἥ τε Ἑλληνικὴ καὶ Προκαταρκτικὴ λεγομένη καὶ ἡ ἐπονομαζομένη Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, ἑνωθεῖσαι, συνεδέθησαν στενότερον, ὡς εἰπεῖν, ἢ ὅσον συνεδέοντο τὸ πρίν, ἀποτελέσασαι μίαν ὄντως μεγάλην Πατριαρχικὴν Σχολήν, διαιρουμένην εἰς δύο τμήματα, πρῶτον καὶ δεύτερον, ἑκάτερον συμπεριλαμβάνον τέσσαρας τάξεις. Ἡ ἕνωσις αὕτη, συνισταμένη κυρίως εἰς τὴν μίαν Διεύθυνσιν καὶ Σχολαρχίαν, καὶ εἰς τὸ ὅτι πολλοὶ τῶν Καθηγητῶν τοῦ πρώτου τμήματος διδάσκουσι καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ, εἶναι ἁπλῶς ἐξωτερική, ἐφ' ὅσον ἄλλως ἑκατέρου τμήματος τὸ αὐτοτελὲς καὶ ἀνεξάρτητον οὐ μόνον κατ' οὐδὲν παρεβλάβη, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς συνεπληρώθη. Εὔδηλον δὲ ὅτι, ἐὰν ἡ Σχολὴ ἐκέκτητο τοὺς ἐξ αὐτῆς πόρους ἢ ἄλλοθέν ποθεν ὑπεστηρίζετο, θὰ καθίστατο πλήρης ἐν πᾶσιν, ἀμφότερα αὐτῆς τὰ τμήματα ἐπὶ τὸ τελειότερον καταρτίζουσα. Ἀλλὰ καὶ οὕτω αἱ προσγενόμεναι μεταβολαὶ εἰς ἀμφότερα τῆς Σχολῆς τὰ τμήματά εἰσιν οὐσιώδεις καὶ ἀξιόλογοι, καὶ οὐδόλως διστάζομεν ἵνα παῤῥησίᾳ τοῦτο διακηρύξωμεν· ἰδίως δὲ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀναδιωργανώθη καὶ διερρυθμίσθη ἡ Ἑλληνικὴ Σχολή, προαχθεῖσα εἰς Ἑλληνικὴν Σχολὴν πρώτης τάξεως, ὥστε, τοὐντεῦθεν ἐπὶ ἑδραίων καὶ ἀσφαλῶν βάσεων καθιδρυθεῖσα, δύναται νὰ χρησιμεύῃ ὡς τύπος εἰς ἁπάσας τὰς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ὁρίζοντι καὶ ἐν τοῖς πέριξ εὑρισκομένας ἐνοριακὰς Σχολὰς τοιούτου εἴδους.

Αἱ τάξεις αὐτῆς ἐκ τριῶν ηὐξήθησαν εἰς τέσσαρας· καὶ ἔστι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ προστεθεῖσα τάξις εὑρίσκετο ἤδη ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τῆς Σχολῆς, ἦγουν ἐν τῇ Μεγάλῃ, οὐκ ἦν ὅμως τὸ αὐτό, ἐὰν ἐνταῦθα ἢ ἐκεῖ ὑπῆρχε. Μετατεθεῖσα ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι ἡ τάξις αὕτη, ἀνεκούφισεν, οὕτως εἰπεῖν, ἀμφότερα τὰ τμήματα, συνεπλήρωσε δὲ τὸ δεύτερον καὶ αὐτοτελὲς ἀπέδειξεν αὐτὸ σχεδὸν ἐν πᾶσι. Διότι τὸ μὲν πρῶτον τμῆμα ἀπήλλαξε μαθημάτων τινῶν, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κατέστησε δυνατὴν τὴν εἰσαγωγὴν τριετοῦς πλήρους διδασκαλίας τῆς γενικῆς Ἱστορίας καὶ τριετοῦς σπουδῆς τῆς πολιτικῆς Γεωγραφίας, ἑκατέρων τούτων πρότερον ἐπὶ ἓν ἔτος ἀτελῶς διδασκομένων. Ἐπὶ δὲ τούτοις συνεπλήρωσεν ἡ τάξις αὕτη τὸ δεύτερον τμῆμα, συγκομίσασα μεθ' ἑαυτῆς τὴν διδασκαλίαν τῶν Δημοσθενικῶν λόγων, καὶ τὴν πληρεστέραν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς συντάξεως μετὰ τῶν θεμάτων καὶ γραφικῶν γυμνασμάτων εἴς τε τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμιλουμένην καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν, ἔτι δὲ τὴν στοιχειώδη Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν, τὴν φυσικομαθηματικὴν Γεωγραφίαν καὶ τὴν θεωρητικὴν Ἀριθμητικήν. Διὰ τῆς νέας δὲ τῶν μαθημάτων ταξιθετήσεως διευ-

κολύνθη ἐπαι θητῶς ἡ σπουδὴ αὐτῶν, καὶ ἰδίως τῆς ἱερ. Ἱστορίας, ἥτις ἐπὶ ἓν ἔτος τὸ πρὶν διδασκομένη περιληπτικώτατα, ὡς εἰκός, κατὰ τὸ νέον Πρόγραμμα ἤρξατο διδάσκεσθαι ἐπὶ διετίαν ὀπωσοῦν ἀνετώτερον, ἀξίως τῆς ἐπαγγέλλεται θρησκευτικῆς ἅμα καὶ ἠθικῆς τῶν παίδων μορφώσεως. Ἐπ' αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ σκοπῷ προσετέθη καὶ εἰς τὴν πρώτην τάξιν τοῦ τμήματος τούτου ἱερὸν μάθημα, ἡ ἐξήγησις τῶν κατὰ τὰς κυριακὰς ἀναγινωσκομένων Εὐαγγελίων μετὰ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀπὸ στήθους ἐκμάθησιν τοῦ ἱεροῦ κειμένου· ὥστε οἱ μαθηταὶ τοῦ τμήματος τούτου ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Παλ. Διαθήκης, μεταβαίνουσι τὸ δεύτερον ἔτος εἰς τὴν ἱερὰν Ἱστορίαν τῆς Καιν. Διαθήκης, τὸ τρίτον εἰς τὴν ἐπίτομον ἱερὰν Κατήχησιν καὶ τὸ τέταρτον εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἑκάστης τάξεως ἀκροαζομένης οὕτω μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτῆς μαθημάτων καὶ ἑνὸς ἱεροῦ μαθήματος.

Εὔδηλον οὖν, ὅτι ὁ μαθητὴς ὁ βουλόμενος μετὰ τὸ πέρας τῶν μαθημάτων τοῦ τμήματος τούτου νὰ ἀπέλθῃ τῆς Σχολῆς, εὑρίσκεται ἀρκούντως κατηρτισμένος τὴν προκαταρκτικὴν καὶ στοιχειώδη παίδευσιν, τὴν ἀναγκαίως ἀπαιτουμένην ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ, διότι μετὰ τὴν ἀλληλοδιδακτικὴν τετραετῆ σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, συνδευομένη ὑπὸ διαφόρων ὀρθογραφικῶν γυμνασμάτων, καὶ διετοῦς περὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν γνώσεων αὐτοῦ γραφικῆς ἀσκήσεως· τριετὴς σπουδὴ τῆς γενικῆς Ἱστορίας, καὶ ἰδίως τῆς πατρίου· τετραετὴς σπουδὴ τῆς πολιτικῆς καὶ φυσικομαθηματικῆς Γεωγραφίας· τετραετὴς σπουδὴ περὶ τὴν πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν Γεωμετρίαν, καὶ ἄλλη τοσαύτη περὶ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἰδίως αὐτοῦ μόρφωσιν, ἱκανὰ αὐτῷ εἰσιν ἐφόδια διὰ τὸν βίον. Δύο δὲ μόνον οὐσιώδεις καθ' ἡμᾶς ἐλλείψεις φέρει οὗτος, τὴν ἔλλειψιν τῆς ὀπωσοῦν στοιχειώσεως αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλλικῇ γλώσσῃ, καὶ ἑτέραν τὴν παντελῆ ἄγνοιαν τῆς Ὀθωμανικῆς. Ἡ σπουδὴ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης δὲν ἐλλείπει μὲν παντάπασιν ἐκ τοῦ τμήματος τούτου, οὐκ ἔστιν ὅμως καὶ ἐπαρκὴς ὡς ἔχει. εἰς ἓν καὶ μόνον ἔτος περιωρισμένη. Διὸ κάλλιστον ἔργον ἔσεται ἂν ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων τοῦ τμήματος τούτου συμπληρωθῇ δι' ἀναλόγου καὶ ὀπωσοῦν ἐπαρκοῦς διδασκαλίας τῶν δύο τούτων ἀναγκαιοτάτων ἡμῖν σήμερον γλωσσῶν. Ἐκ τούτου δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ πρώτου τμήματος ἀνακούφισίν τινα λήψονται ὡς πρὸς τὰς γλώσσας ταύτας, καὶ γνῶσιν τούτων ἀμφιλαφεστέραν ἀποθησαυρίσουσι, καὶ ἡ Σχολὴ οὐκ ἔτι ὡς ἄχρι τοῦδε εἰς μάτην τὸ πλέον δαπανήσει κατόπιν τῶν δύο τούτων γλωσσῶν.

Οὕτως οὖν καταρτισθέντος καὶ τακτοποιηθέντος τοῦ Προγράμματος τοῦ δευτέρου τμήματος τῆς Σχολῆς, εἰκὸς ἦν ἵνα καὶ τοῦ πρώτου τμήματος τὸ Πρόγραμμα ἐν μέρει ἀλλοιωθῇ. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἀλλοιώσεως τῆς ἀναγκαίως ἐπελθούσης ὡς ἐκ τῆς μεταθέσεως τῆς Ε'. τάξεως, ἀπαραίτητοι καθίσταντο καὶ λυσιτελεῖς, ὑπὸ τὴν ἔποψιν ἐξαιρέτως τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ

τὴν τῶν ἀληθινῶν ἀναγκῶν τῆς Σχολῆς καὶ πολλαὶ ἄλλαι μεταῤῥυθμίσεις, αἵτινες καὶ ἐπετεύχθησαν δι' ἀφαιρέσεως μὲν τῶν καθ' ὑπέρβασιν, ὡς εἰπεῖν, τοῦ ἀναστήματος τῆς Σχολῆς ἐπισωρευθέντων μαθημάτων, συμπληρώσεως δὲ κατὰ τὸ ἐφικτὸν καὶ προσθήκης τῶν ἐλλειπόντων ἀπὸ τῶν βάσεων καὶ θεμελίων αὐτῆς. Καὶ δὴ ἐν πρώτοις μὲν κατηργήθη ὡς πέραν τῶν ὁρίων τῆς Σχολῆς ἐκβάλλουσα ἡ συγκριτικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλην. καὶ Λατιν. Φιλολογίας, ἥτις ἄλλως οὐδὲ πέρυσι σχεδὸν ἐδιδάχθη, τοῦ καθηγητοῦ κ. Βιλκίου ὑπὸ τοῦ γήρατος καμφθέντος καὶ ἀπομάχου καταστάντος. Ἐπ' αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ προεγράφη τοῦ Προγράμματος καὶ ἡ Καλλιλογία.

Περιεστάλησαν δὲ τὰ ἔτη τῆς σπουδῆς τῆς Λατινικῆς γλώτσης εἰς τέσσαρα, ἱκανώτατα ὅπως χορηγήσωσι τὴν παρὰ τοῦ φοιτητοῦ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς περὶ τὴν Λατινίδα φωνήν τε καὶ φιλολογίαν ἀπαιτουμένην στοιχείωσιν· ἡ διδασκαλία τῆς γενικῆς Ἱστορίας ὡρίσθη τριετής, ἅτε δὴ εἰσαχθείσης ἤδη ἑτέρας τριετοῦς διδασκαλίας ἐπιτόμου γενικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ δευτέρῳ, ὡς εἴρηται, τῆς Σχολῆς τμήματι. Τὰ δὲ μαθήματα τῆς Ἀνθρωπολογίας, τῆς Ψυχολογίας καὶ τῆς Λογικῆς καὶ Ἠθικῆς, ἀντὶ τριῶν δύο ἔλαβον ὥρας καθ' ἑβδομάδα ἕκαστον. Καὶ οὗτος δὲ ὁ χρόνος ὁ τοῖς φιλοσοφικοῖς μαθήμασιν ὁρισθείς, προσλαμβανομένου καὶ τοῦ διώρου μαθήματος τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, ἐπὶ ὀκτὼ παρατεινόμενος τὴν ἑβδομάδα ὥραν, οὔτε πολὺς οὔτε ὀλίγος τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ μάλα τῇ παρούσῃ τῆς Σχολῆς ἀναδρομῇ ἀνάλογος. Ἀλλὰ καὶ αἱ ὧραι τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς συμμέτρως τό γε νῦν ἔχον ἐτάχθησαν ἐκ τεσσάρων καὶ ἡμισείας εἰς τρεῖς, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς Χημείας ὁ χρόνος, ἧς ἡ τακτικὴ διδασκαλία ἀπὸ τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους κυρίως ἤρξατο, εἰς δίωρον συμπεφθείς, οὐκ ἔστιν ὑπέρμετρος, ἅτε δὴ τῶν μαθημάτων τούτων, ὡς γνωστόν, οὐ μόνον ἐν θεωρίᾳ διδασκομένων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πειραμάτων παρακολουθουμένων πολλῶν πολλοῦ χρόνου προσδεομένων καὶ εἰς παρασκευὴν καὶ εἰς παράστασιν. Ὁμολογητέον δὲ, ὅτι ὁ κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης, ὁ τῶν μαθημάτων τούτων τὴν διδασκαλίαν ἐμπεπιστευμένος, εἰ καὶ ἐνέμεινεν ἀπαιτῶν τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν ὅρων τοῦ μετὰ τῆς Σχολῆς συμβολαίου αὐτοῦ, ὡς πρὸς τὸν συμπεφωνημένον τῆς διδασκαλίας χρόνον, οὐδὲν ἧττον πολλὰς ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ Προγράμματι ὁριζομένων ἐδαπάνησεν ὥρας εἰς τὴν τῶν πειραμάτων καὶ τῆς σκευασίας ἀμφοτέρων τῶν μαθημάτων τούτων προετοιμασίαν. — Προσθῆκαι δὲ γενόμεναι ἐν τῷ Προγράμματι τοῦ πρώτου τμήματος τῆς Σχολῆς εἰσιν αἱ ἑξῆς· πρῶτον μὲν ἐνισχύθη ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλλην. γλώσσης, προσλαβοῦσα πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις καὶ ἑτέρας πέντε περίπου ὥρας συμφώνως τῷ προορισμῷ τῆς Σχολῆς, ἧς καύχησις πρώτη καὶ μεγίστη ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται πάντως ἐς ἀεί, ὅτι τοὺς ἑαυτῆς μαθητὰς ἐξαποστέλλει μάλα καλῶς συγκεκροτημένους τὴν πάτριον καὶ προγονικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, τὴν βάσιν, τό γ' ἐπ' αὐτῇ, πά-

σης ἄλλης μαθήσεως καὶ καλῶς ἐννοουμένης πνευματικῆς ἀναπτύξεως (1). Δευτέραν ἐπίσης ἀναγκαίαν καὶ οὐσιώδη προσθήκην ἀποτελεῖ τὸ μάθημα τῆς φυσικῆς Ἱστορίας, περὶ οὗ ἀρκεῖ καὶ τοσοῦτον μόνον εἰπεῖν, ὅτι ἀλλαχοῦ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς δευτεροβαθμίους Ἑλληνικὰς Σχολὰς στοιχειωδῶς διδασκόμενον εἰς μάτην ἐπεζήτει τις ἕως πέρυσιν ἐν τῷ Προγράμματι τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Τρίτον ὅπως αἱ τάξεις τοῦ δευτέρου τμήματος, οὕτω καὶ αἱ τάξεις τοῦ πρώτου ἔλαβον ἑκάστη ἀνὰ ἓν μάθημα ἱερόν, διὸ ηὐξήθησαν καὶ αἱ ὧραι τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας κατὰ δύο. Ἔπρεπε δὲ τοῦτο καὶ τῇ κλήσει τῆς Σχολῆς, Πατριαρχικῆς ἐπωνυμουμένης, καὶ τῷ ἀναστήματι αὐτῆς, ἱκανῶς κατὰ τὰ ἄλλα συγκροτούσης τοὺς ἑαυτῆς μαθητάς, ἐξ ὧν μάλιστα οἱ πλεῖστοι, διδάσκαλοι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐγκαθιστάμενοι, καὶ τὸ δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις ἔργον πρώτιστον καὶ κύριον ἔχουσι τὸ μετὰ πλείονος μὲν ἐπιγνώσεως τὰς πρώτας τῆς πίστεως ἀληθείας διερμηνεύειν, εὐθαρσῶς δὲ ἀποδιοπομπεῖσθαι τοὺς καθ' ἡμέραν γῆν τε καὶ θάλασσαν περιάγοντας φανερούς τε καὶ ἀφανεῖς ἐχθροὺς τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας.

Οὕτως ἐν συντόμῳ διαλαβόντες περὶ τῶν μεταῤῥυθμίσεων τῶν Προγραμμάτων ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων τῆς Σχολῆς, μεταβαίνομεν εἰς ἕτερον ἀμέσως μετὰ τούτων συνεχόμενον, δηλονότι εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν διδασκάλων καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς διανομῆς τῶν μαθημάτων· διότι καὶ περὶ ταῦτα ἔλαβον χώραν μεταβολαί, ὀλίγαι μὲν τὸν ἀριθμόν, ἄξιαι δ' ὅμως λόγου, καὶ δι' ὅσα κατωτέρω ῥηθήσονται καλὸν ὅπως ἐπιτροχάδην ἐνταῦθα μνημονευθῶσιν.

Ἡ διδασκαλία τῶν πλείστων μαθημάτων τῆς Σχολῆς ἐδιχάζετο πρότερον μεταξὺ δύο καὶ τριῶν Καθηγητῶν. Οὕτω συνέβαινεν ἐπὶ τῶν ἱερῶν μαθημάτων, ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν, τῆς Φιλοσοφίας, τῆς γενικῆς Ἱστορίας, τῶν ἀνωτέρων Μαθηματικῶν, τῆς Λατινικῆς γλώσσης καὶ εἴ τινος ἄλλου. Πάντα ταῦτα τὰ μαθήματα ἐδιδάσκοντο ὑπὸ δύο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Καθηγητῶν· ἄλλος, φέρ' εἰπεῖν, ἐδίδασκε τὴν ἀρχαίαν Ἱστορίαν καὶ ἄλλος τὴν μέσην καὶ νεωτέραν, τὴν θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν ἕτερος καὶ ἄλλος τὴν Ἄλγεβραν· καὶ ὁ μὲν τοὺς ἐπικοὺς καὶ λυρικοὺς ποιητάς, ὁ δὲ τοὺς τραγικούς, ἕτερος τὰ στοιχεῖα τῆς Λατινικῆς γλώσσης καὶ ἄλλος τὰ μετὰ ταῦτα καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι συνέβαινεν, ὅπερ καὶ τὸ χείριστον· ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μάθημα μετέβαινε σχεδὸν κατ' ἔτος ἀπὸ διδασκάλου εἰς διδάσκαλον, οὕτω δὲ καθίστατο τὸ μάθημα τοῦτο μισητόν, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀποτρόπαιον, καὶ οὐδεὶς ἀφιεροῦτο μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας εἰς τὴν τούτου διδασκαλίαν, γινώσκων ὅτι τὴν προσεχῆ ἐξαμηνίαν, ἢ τὸ πολύ, κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἔμελλεν ἕνα ἀρθῇ ἀπ' αὐτοῦ καὶ δοθῇ εἰς ἄλλον· καὶ ταῦτα, ἐν ᾧ ἄνδρας μὲν

(1) Σημειωτέον ὅτι ἡ τέως ὡς πέμπτη ἀριθμουμένη τάξις μετατεθεῖσα ἐν τῷ Β'. τμήματι συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτῆς ἐκ τῶν ὡρῶν τούτων τὰς τρεῖς, ὡς ἐν τῷ Προγράμματιδείκνυται.

εἰδικοὺς ἔχομεν ὀλιγοστούς, πολλοὺς δέ, δόξα τῷ Θεῷ, δυναμένους διὰ τοῦ χρόνου νὰ καταστῶσι τοιοῦτοι. Ἀλλ' ὁμολογητέον ὅτι παρ' ἡμῖν εἰσέτι δὲν κατανοοῦσι δυστυχῶς οἱ πολλοὶ τί ἐστι καὶ πόσον ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητος ἐξόχως περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας ὑπάρχει ἡ εἰδικότης, οὐδὲ φροντὶς ἐπομένως καταβάλλεται ἡ δέουσα πρὸς μόρφωσιν ἀνδρῶν τοιούτων, οὐδὲ σκέψις γίνεται περὶ τοῦ εἰς τί ἕκαστος ἐκλήθη, ἀλλ' ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι οἱ πάντες δύνανται τὰ πάντα ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ διὰ τοῦτο τὰ πράγματα ἡμῶν καχεκτοῦσι καὶ εἰς τὴν αὐτὴν πάντοτε ἀτελῆ καὶ νηπιώδη κατάστασιν διατελοῦσιν. Εἰρήσθω δὲ ὅτι εἰς τοῦτο συντελεῖ μεγάλως καὶ ἡ παρ' ἡμῖν ἀβεβαιότης, ἣν ἔχει ἕκαστος διδάσκαλος περὶ τῆς θέσεως καὶ τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ, καὶ ἡ γλισχρότης, μεθ' ἧς ἀνταμείβεται. Ἡ διεύθυνσις τῆς Σχολῆς ἐπέστησε καὶ εἰς ταῦτα τὴν προσοχὴν ἐν τῇ διευθετήσει τῶν πραγμάτων τοῦ καταστήματος τούτου· τὸ ἄτοπον τῶν διαφόρων μεθόδων ἢ τὸ ἀνομοιόμορφον τῆς διδασκαλίας, ὅπερ ἄνευ ἀναποφεύκτου ἀνάγκης ἐπεκράτει ἐν τῇ Σχολῇ ὡς ἐκ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς διδασκαλίας ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κλάδου τῆς μαθήσεως μεταξὺ δύο διδασκάλων, ἤρθη ἀπὸ τοῦ μέσου, ἀποδεκτῆς γενομένης τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἐν ἐκπαιδευτηρίοις τοιούτοις, ὁποῖον τὸ ἡμέτερον, πολλῷ εὐχερέστερα καὶ καρποφορωτέρα ἀποβαίνει ἡ διδασκαλία ἑνὸς μαθήματος, ὅταν ταύτης καθηγῆται εἷς καὶ ὁ αὐτὸς καὶ μὴ πολλοί, καὶ ὁτὲ μὲν οὗτος, ὁτὲ δὲ ἄλλος, καὶ ἡ Σχολὴ ἐβελτίωσε τὰ ἑαυτῆς, θεραπεύσασα ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸν καὶ αἱ οἰκονομικαὶ αὐτῆς περιστάσεις ἐπέτρεπον καὶ τὴν ἐλαττωματικὴν ταύτην αὐτῆς κατάστασιν.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι αὕτη ἡ καλὴ καὶ τῇ Σχολῇ καὶ τοῖς διδάσκουσι καὶ διδασκομένοις κατὰ πολλοὺς λόγους συμφέρουσα διανομὴ τῶν μαθημάτων ἔμελλε νὰ ἐπαυξήσῃ τὰς ἡμερησίας ἢ, ὅπερ ταὐτόν, τὰς ἑβδομαδιαίας ὥρας τῆς διδασκαλίας ἁπάντων σχεδὸν τῶν διδασκάλων τῆς Σχολῆς. Τοῦτο ἀπῄτουν ἤδη ἐν μέρει καὶ αἱ τοῦ Προγράμματος μεταῤῥυθμίσεις, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἔφερε καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι ἐκτὸς τοῦ κ. Βιλκίου, ὁριστικῶς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος Σχολικοῦ ἔτους ἀπολυθέντος καὶ ὑπὸ σύνταξιν τεθέντος, ἐδέησεν ὅπως αὐτὸ τοῦτο γένηται καὶ εἰς τὸν κ. Γεώργιον Ῥαφάνην. Ἡ Σχολὴ τιμῶσα τοὺς ἄνδρας τούτους, ὧν ἑκάτερος ἐπὶ εἰκοσαετίαν καὶ ἐπέκεινα ἀκουράστως εἰργάσθησαν εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτῆς, ὤφειλε πάντως, καὶ μεθ' ὅλην τὴν οἰκονομολογικὴν κρίσιν, ἐν ᾗ πρὸ ἐτῶν, ὡς γνωστόν, τὸ ταμεῖον αὐτῆς διατελεῖ, καλῶς καὶ δικαίως ποιοῦσα καὶ εὐγνωμονοῦσα αὐτοῖς, νὰ ἀναπαύσῃ ἐν ἡλικίᾳ, καθ' ἣν αἱ τοῦ σώματος δυνάμεις ἐκλείπουσαι, οὐκέτι πρὸς τὴν προθυμίαν τοῦ πνεύματος ἀντέχουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἕτερος τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἐξέλιπεν, ὁ τῆς Γαλ. γλώσσης, ἧς ἡ διδασκαλία, μετὰ τὰς ἐπελθούσας τοῦ Προγράμματος μεταῤῥυθμίσεις καὶ τὴν ὡς ἀνωτέρω εἰρῆται διανομὴν τῶν μαθημάτων, ἀνετέθη τῷ κ. Λιμιλίῳ Νοννόττῃ, ὥστε καὶ τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων, ὡς ἐκ τῶν εἰ-

ρημένων ἕκαστος συνορᾷ, ἠλαττώθη, ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων πέρυσι μὲν ἀριθμούντων δέκα καὶ τέσσαρας, ἐν δὲ τῷ παρόντι ἕνδεκα μόνον, ἐξ ὧν τέσσαρες μὲν καθηγοῦνται τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης: δύο ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι οἱ κκ. Ἰωάν. Φιλαλήθης καὶ Ἀντ. Χαρίλαος, καὶ δύο ἐν τῷ δευτέρῳ οἱ κκ. Βασίλ. Καλλίφρων καὶ Ἀναστ. Χουρμουζιάδης, ὅστις καὶ τὴν πρακτικὴν Ἀριθμητικὴν καὶ Γεωμετρίαν αὐτόθι διδάσκει· τῆς δὲ Λατινικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης καὶ τῆς φυσικῆς Ἱστορίας ὁ κ. Αἰμίλ. Νοννότης, τῆς Ὀθωμανικῆς, ὁ κ. Ἀλέξανδρος Κωνσταντινίδης, ἀντικαταστήσας τὸν τέως διδάσκοντα τὴν γλῶσσαν ταύτην Μεχμὲτ Χουλουσὶ βέην. ἄνδρα ἐντριβῆ μὲν καὶ ἐπιμελέστατον περὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, δυστυχῶς ὅμως ἀγνοοῦντα τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· τῆς δὲ γενικῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας ὁ κ. Ἰωάν. Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ζαχοριάδης τῆς γενικῆς Ἱστορίας, τῆς πολιτικῆς Γεωγραφίας, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας καὶ Ἀρχαιολογίας· τῶν Φυσικομαθηματικῶν ὁ κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης, τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου ὁ κ. Νικόλαος Γεωργιάδης, ὅστις ἐξ ἀρχῆς ἀμισθὶ ἀναδεξάμενος τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ, διέκοψε μὲν αὐτὴν ἐφέτος, ὡς μετατεθέντος τοῦ μαθήματος εἰς τὴν ἀνωτάτην τῆς Σχολῆς τάξιν, τὴν διακούσασαν ἤδη τοῦτο πέρυσιν, ἐξακολουθήσει δ' ὅμως αὐτήν, ὡς ἐλπίζομεν προσεχῶς· τῶν δὲ ἱερῶν μαθημάτων ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων ἡ Σχολαρχία· καὶ ἠλαττώθη μὲν οὕτω, ὁ ἀριθμὸς τῶν Καθηγητῶν, μηδεὶς ὅμως ὑπολάβῃ ὅτι διὰ τῆς ἐλαττώσεως ταύτης συνηλαττώθησαν οὐσιωδῶς καὶ αἱ ὧραι τῆς διδασκαλίας τῆς Σχολῆς. Ἁπλῆ στατιστικὴ ἀντιπαράθεσις τῶν ἀρχαιοτέρων Προγραμμάτων πρὸς τὸ Πρόγραμμα τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους 1868—1869 πληροφορεῖ ἕκαστον ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως. Καὶ ἵνα παραλείψωμεν τὰ προηγούμενα, φέρομεν εἰς μέσον τὰς ὥρας, ἃς εἰργάζετο ἡ Σχολὴ κατὰ τὸ περυσινὸν Πρόγραμμα, ὅπερ δὴ ἐφαίνετο προσεγγίζον τὴν Σχολὴν εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς τελειότητος αὐτῆς. Κατὰ τοῦτο ἡ Σχολὴ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς τμήμασιν αὐτῆς ὥρας ἐργασίμους καθ' ἑβδομάδα εἶχε 219, κατὰ δὲ τὸ νέον Πρόγραμμα ἔχει ὥρας πραγματικὰς 195, ἡ διαφορὰ συμποσοῦται εἰς 24 ὥρας. Πόθεν δὲ τὸ ἔλλειμμα τοῦτο προκύπτει ῥᾳδίως ἐννοεῖ τις ἀνατρέχων ἐν οἷς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται περὶ τῆς καταργήσεως καὶ περιστολῆς μαθημάτων τινῶν καὶ τῆς ἀποχωρήσεως τριῶν Καθηγητῶν.

Ἐξαιτοῦμεν συγγνώμην διὰ τὴν πέραν ἴσως τοῦ δέοντος λεπτομερῆ ταύτην ἔκθεσιν ἡμῶν, ἀναγκαίαν δ' ὅμως διὰ τοὺς ἐξ ἐπιπολῆς μόνον καὶ παρὰ τοῦ ἡμετέρου δημοσίου τύπου καταμαθόντας καὶ γινώσκοντας τὰ περὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Μετεχειρίσθημεν μέτρα, ὡς εἰπεῖν, καὶ σταθμὰ καὶ ἀριθμούς· διότι περὶ ταῦτα συνήθως καταπαύουσι καὶ ἡ αὐθαιρεσία καὶ ἡ καπήλευσις τῆς ἀληθείας καὶ αἱ παράφοροι τῆς φαντασίας ὀρχήσεις, καὶ διότι οὔτε ἐπιθυμοῦμεν οὔτε σκο-

πὸν ἐνταῦθα ἔχομεν τελείαν ἀντίῤῥησιν νὰ παραθέσωμεν τῶν δυσφημιῶν, ὅσαι κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος προσετρίβησαν εἰς τὰ πράγματα τῆς Σχολῆς. Μετὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα κρίνομεν περιττὸν νὰ κατέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀπαισίων καὶ ψευδῶν ἐκείνων διακηρύξεων, ὅσαι δεξιά τε καὶ ἀριστερά, ἀμέσως τε καὶ ἐμμέσως, διὰ ζώσης φωνῆς καὶ ἐγγράφως, καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους κατὰ τῆς νέας ἐσωτερικῆς φάσεως τῆς Σχολῆς διετοξεύθησαν, ταύτην μὲν ἀδίκως ἐκμαυλίζουσαι, προκαλοῦσαι δὲ ἀπερισκέπτως, ἵνα μὴ χεῖρόν τι εἴπωμεν, τὸν γογγυσμόν, τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀποστροφὴν τοῦ κοινοῦ ἐναντίον τῶντὰ πράγματα τῆς Σχολῆς ταύτης διεπόντων, καὶ μάλιστα πάντων τοῦ ἱεροῦ προσώπου τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος καὶ προστάτου αὐτῆς, τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν πατρὸς καὶ δεσπότου, τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ϛ'. Καὶ ἀληθῶς, ποῖον ἄλλο αἴσθημα ἠδύνατο νὰ διεγερθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀγνοοῦντος μὲν τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων στάσιν, ἀκούοντος δὲ παρὰ πολλῶν ἢ ἀναγινώσκοντος εἴς τινα φύλλα τοῦ ἐγχωρίου ἡμῶν τύπου ὅτι ἡ Σχολὴ « φθίνει καὶ μαραίνεται, εἰς ἐχθρικὰς μεταῤῥυθμίσεις καταδικάζεται, γυμνὴ καὶ τετραχλισμένη ῥιγᾷ εἰς τὸν βοῤῥᾶν τοῦ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πνέοντος Μεσαιωνισμοῦ, ὅτι φωνὴ ἀπαισία ἐξεγείρεται, φωνὴ γλαυκὸς ἐρημολάλου τὸν ἐπιτάφιόν της ψάλλουσα »; (Ἰδ. Ἑπταλόφ. ἀριθ. 365), ὅτι « ἡ πρὸς διευθέτησιν τῶν πραγμάτων αὐτῆς συστᾶσα Ἐπιτροπή, σκοποῦσα τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον τῆς Σχολῆς μεταῤῥύθμισιν καὶ τὴν εἰς τὸ βάραθρον τῆς καταστροφῆς ὤθησίν της, ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, περιστείλασα μὲν τὰς πέντε τῆς Σχολῆς κλάσεις εἰς τέσσαρας, ἀκρωτηριάσασα δὲ τὰ Φιλοσοφικὰ μαθήματα, περιορίσασα δὲ τὴν σπουδὴν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἰς τὴν τρίτην κλάσιν » (αὐτόθ. ἀριθ. 374). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ περισπούδαστος διατριβή, ἐν ᾗ ταῦτα ἐλέγοντο, ἐπεγράφετο· « Διασαφήσεις περὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς». Τὸ καθ' ἡμᾶς, ταῦτα ἀναγινώσκοντες ἐν τῷ ἐγχωρίῳ ἡμῶν τύπῳ, ἠπορούμεν τῇ ἀληθείᾳ ἂν ἐκ τῶν ἐρήμων τῆς Ὠκεανίας ἤρχοντο καὶ ἐκ τῆς χώρας τῶν Ὀττεντότων, ἢ ἐκ τῆς πόλεως, ἐν ᾗ ταῦτα συνέβαινον, ἐγράφοντο καὶ ὑπὸ δημοσιογράφων πεφωτισμένων καὶ ἐννοούντων ὅσα γράφουσι. Καὶ ὅμως τοιαῦτα καὶ ἄλλα παρόμοια, ἀπειρίας μᾶλλον καὶ ἀγνοίας ῥημάτια, καὶ ἐγράφησαν καὶ διεδόθησαν τότε πολλά, δυστυχῶς δὲ ἐφιλοξενήθησαν ἐν μέρει καὶ εἰς φύλλα, τῶν ὁποίων οἱ συντάκται, νοήμονες ὄντες καὶ ἀκέραιοι παρὰ πᾶσι γνωριζόμενοι καὶ περὶ τὸ γράφειν σώφρονες, δυσκόλως ἀποδέχονται τὰ θρυλλήματα τῶν τριόδων, σπουδάζοντες ὅπως μηδὲν ἀταλαιπώρως καὶ ἀβασανίστως παραδίδωσιν εἰς τὴν δημοσιογραφίαν. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, ἔλεγε σπουδαία τις τῶν ἡμετέρων ἐφημερίδων, τῆς Ἐπιτροπῆς συντελεσάσης ἤδη τὸ ἔργον αὐτῆς, ὅτι « ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, αὐτὴ ἡ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους τροφός, κατέρχεται δρομαία τὴν κλιτὺν τῆς παρακμῆς, εἰς ἣν τὸ ἄκρον ὑ-

πάρχει ἡ καταστροφή »· τίς δὲ ὁ λόγος τῆς περιβομβουμένης ταύτης παρακμῆς; ἀκούσατε καὶ κρίνατε· « ἡ διδασκαλία τῆς Φυσικῆς περιωρίσθη ἀπὸ τεσσάρων καὶ ἡμισείας εἰς τρεῖς ὥρας καθ' ἑβδομάδα, τὰ Θεολογικὰ μαθήματα πάντη ἀφηρέθησαν, τὰ Φιλοσοφικὰ κατεδικάσθησαν ὅπως ἐπιτομώτατα διδάσκωνται καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλόγως· ἐνῷ ἡ Σχολὴ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς διετέλεσεν οὖσα κατ' ἐξοχὴν Φιλοσοφική, καὶ οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ ἀοίδιμος Νικόλαος Λογάδης ἐπανελάμβανεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· φιλοσοφεῖτε μᾶλλον ἢ ἀναπνεῖτε » (ὅρ. Νεολόγ. ἀριθ. 402). Οὐδόλως ἐξετάζομεν ἐνταῦθα ὁποίαν τινὰ ἔννοιαν καὶ σημασίαν εἶχεν ἐν τῷ στόματι τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου διδασκάλου τοῦ Ἔθνους τὸ παλαίφατον λόγιον: « φιλοσοφεῖτε μᾶλλον ἢ ἀναπνεῖτε », συνομολογοῦμεν ὅμως ὅτι τοιοῦτον ὅτι μάλιστα φιλοσοφικὸν καὶ γραμματικὸν ἦν τὸ Πρόγραμμα τῆς Σχολῆς ταύτης ἔτι καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων Νικολάου τοῦ Λογάδου. Οὔτε δυναμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τοῦτο ἔχοντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἔτι καὶ νῦν ζῶντας ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐκείνους, ὅσοι ἔνδον τῆς Φιλοσοφικογραμματικῆς ἐκείνης τροχιᾶς διέμειναν οὐδόλως παρεκκλίναντες αὐτῆς· ἄλλως τε διαῤῥήδην ἱστόρησε τοῦτο ἐν τῷ πέρυσι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπαγγελθέντι αὐτοῦ λόγῳ εἷς ἐκ τῶν ἡμετέρων συναδέλφων καὶ συγκαθηγητῶν ὁ κ. Ἀντώνιος Χαρίλαος, εἰπὼν ὅτι οὔπω τότε ὑπῆρχεν εἰσηγμένη ἐν τῇ Σχολῇ ἡ τακτικὴ σπουδὴ τῶν Φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν οὐδ' αὐτὴ ἡ τῆς γενικῆς Ἱστορίας καὶ ἄλλων. καὶ δὴ καὶ ἡ τῶν γλωσσῶν, οἷον τῆς Λατινικῆς, τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς, καὶ ὅτι οἱ μαθηταὶ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτῶν κατηνάλισκον εἰς τὰ Γραμματικὰ καὶ Φιλολογικὰ κατὰ πρῶτον λόγον, ἔπειτα δὲ εἰς τὰ Φιλοσοφικά. Ὅθεν τοῦτο ἀληθὲς εἴρηται, ὅτι ἡ Σχολὴ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ἐκτὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Γραμματικοῦ καὶ Φιλολογικοῦ αὐτῆς μέρους, Φιλοσοφικὴ ἐτύγχανεν οὖσα ὡς τὰ πολλά. Ἀλλ' ἐρωτῶμεν· ἔδει ἆρά γε νὰ διαμένῃ καὶ σήμερον ἔτι ἡ Σχολὴ ἐν τῷ αὐτῷ σημείῳ, ἐν τῷ στενῷ καὶ περιωρισμένῳ ἐκείνῳ κύκλῳ τῆς μαθήσεως; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἐκεῖνοι μόνον καταφάσκουσιν, ὅσοι ἀγνοοῦσιν ἢ ποσποιοῦνται ὅτι ἀγνοοῦσι τὸ πνεῦμα, ὑφ' οὗ ἐμπνέεται, τὰς ἀνάγκας, ὑφ' ὧν περιστοιχίζεται καὶ τὴν ἐλευθέραν πνοήν, ἣν ἀναπνέει ἡ ἡμετέρα σημερινὴ κοινωνία. Ἔπειτα ἔστιν ὅλως ἀληθὲς ὅτι τὰ Θεολογικὰ μαθήματα πάντη ἀφηρέθησαν, διότι ἀντὶ τοῦ πομπώδους καὶ εἰς Θεολογικὰς Σχολὰς ἁρμόζοντος τίτλου « Δογματικὴ Θεολογία » μετεχειρίσθημεν ἡμεῖς ἐν τῷ ἡμετέρῳ Προγράμματι τὸν μετριώτερον καὶ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς ἐγγύτερον « Ἱερὰ Κατήχησις κατ' ἐκτασιν »; Ἔστιν ὅλως ἀληθὲς ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης περιωρίσθη εἰς μίαν μόνον τάξιν, τὴν τρίτην, ὅτι αἱ τάξεις τῆς Σχολῆς περιωρίσθησαν εἰς τέσσαρας, ὅτι, ὅπως ἡ Φυσικὴ καὶ τὰ Φιλοσοφικά, οὕτως ἀναλόγως καὶ πάντα τὰ ἄλλα μαθήματα τῆς Σχολῆς ἐπιτομώτατα νὰ διδάσκωνται κατεδικάσθησαν; Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Φι-

λοσοφικῶν μαθημάτων ἐτάχθησαν τοσαῦται ὧραι, ὅσαι εἶναι τεταγμέναι καὶ ἐν ταῖς τελειοτέροις Εὐρωπαϊκοῖς γυμνασίοις· ἐπειδὴ αἱ ἑβδομαδιαῖαι ὧραι τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς περιεστάλησαν εἰς τρεῖς, ὅσας δηλονότι ἔχει τὸ μάθημα τοῦτο καὶ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Εὐρώπης, διὰ τοῦτο ἆρά γε ἤρξατο ἡ Σχολὴ νὰ καταβαίνῃ δρομαία τὴν κλιτὺν τῆς παρακμῆς; Διατί δὲ οὐδεμιᾶς μνείας ἠξιώθησαν τὰ προστεθέντα μαθήματα καὶ αἱ ἄλλαι μεταῤῥυθμίσεις, δι' ὧν ἀμφότερα τὰ τμήματα τῆς Σχολῆς ἐπὶ τὸ τελειότερον κατηρτίσθησαν, συνῳδὰ τῷ προορισμῷ αὐτῶν; Περίεργα τῇ ἀληθείᾳ καὶ παράδοξα φαίνονται πάντα ταῦτα, ἐξαιρέτως δὲ ὅσα περὶ παρακμῆς καὶ καταστροφῆς τῆς Σχολῆς ἐῤῥέθησαν, δὲν εἶναι ὅμως καὶ πάντη ἀνεξήγητα. Ἔνιοι πολλάκις καὶ εἶπον καὶ ἔγραψαν ὅτι ἡ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολή, ἡ ἄλλοτε καὶ τὴν προσωνυμίαν Ἀκαδημία προσλαβοῦσα, προώρισται νὰ προαχθῇ εἰς Πανεπιστήμιον καὶ ἀποτελέσῃ τὴν μεγάλην τῆς Ἀνατολῆς Σχολήν· οἱ αὐτοὶ δὲ ἐπ' ἐσχάτων καὶ νὰ ἐργάζωνται πρὸς τοῦτο ἤρξαντο, μαθήματα εἰσάγοντες ἐν αὐτῇ πανεπιστημιακὰ καὶ εἰς τὰ ὑπάρχοντα πλείονα ἔκτασιν καὶ ἐπιστημονικωτέραν. ἢ μᾶλλον ἐπιδεικτικωτέραν χροιὰν δίδοντες, καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς τάξιν διὰ πανεπιστημιακοῦ ῥυθμοῦ περιβάλλοντες. Ταῦτα δὲ βλέποντες καὶ ἀκούοντες ἄλλοι τινές, ἐνόμιζον ὅτι τὰ πράγματα τῆς ἡμετέρας ἐκπαιδεύσεως προάγονται ὁσημέραι καὶ βελτιοῦνται. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν οὔτε ἐφαντάσθημέν ποτε τοιοῦτόν τι οὔτε φρονοῦμεν. Καὶ κατ' ἀρχὴν μὲν οὐδόλως διαφωνοῦμεν πρὸς τοὺς φίλους τούτους τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ φωτισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἐπιζητοῦντας. ἐφρονοῦμεν ὅμως καὶ εἰσέτι φρονοῦμεν, ὅτι ἡ ἰδέα καὶ ἡ ἐπιχείρησις αὐτῶν ἦν πρόωρος. Οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐν πάσῃ τῇ σοφίᾳ καὶ ἐμπειρίᾳ αὐτῶν ἐφαίνοντο εἰς ἡμᾶς ἀρχὴν ποιούμενοι τῆς οἰκοδομῆς αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὀροφῆς καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν θεμελίων· ἡ ἰδέα ἡμῶν ἦν καὶ ἔστιν ὅτι, πρὶν ἡ διαπλασθῇ παρ' ἡμῖν Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον, ἀνάγκη ὅπως καταρτισθῶσι τὰ κατώτερα ἡμῶν ἐκπαιδευτήρια· διότι ἄνευ τούτων Πανεπιστήμια καὶ Ἀκαδημίαι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει θὰ ἦσαν ἄχρηστα καὶ ἄσκοπα, ἵνα μὴ εἴπωμεν Ἀβδηριτικὰ καὶ γελοῖα καθιδρύματα. Οἱ τὰ τοιαῦτα εἰσέτι καὶ νῦν περιβομβοῦντες ἐξ ἀτόπου φιλαρεσκείας μᾶλλον διασαλπίζουσιν ἢ ἐξ ἐπιγνώσεως τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Ἡμεῖς οὐδὲ ἓν, ὡς εἰπεῖν, Γυμνάσιον ἔχομεν ἐν Κ]πόλει καλῶς κατηρτισμένον, βέβαιον καὶ ἀσφαλές· τὰ σχολεῖα ἡμῶν διατελοῦσιν εἰσέτι ἀνομοιόμορφα καὶ ἀτελέστατα, καὶ εἶναι πρέπον νὰ σκεπτώμεθα περὶ Ἀκαδημιῶν καὶ Πανεπιστημίων; Εἶναι πρέπον νὰ εἰσάγωμεν ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ συγκριτικὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Φιλολογίας καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς ἄλλους δὲ πάλιν κλάδους μαθήσεως νὰ ἐπιδαψιλεύωμεν πλείονα τοῦ δέοντος ἐπέκτασιν, ἐν δὲ τοῖς Ἑλληνικοῖς ἡμῶν σχολείοις, καὶ ἰδίως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἑλληνικῇ, ἐν τῷ δευτέρῳ δηλονότι τμήματι τῆς Σχολῆς ταύτης, ἐξ οὗ τὸ πρῶτον τοὺς πλείους

κατ' ἔτος μαθητὰς δέχεται, νὰ ἐλλείπωσιν ὁλοτελῶς ἢ καὶ ἀτελέστερον διδάσκωνται, πάντατὰ μαθήματα ἐκεῖνα, ὅσα ἀναγκαίως ἀπαιτοῦνται ὅπως νέος τις καρποφόρως διακούσῃ τὴν σειρὰν τῶν ἀνωτέρων γυμνασιακῶν μαθημάτων; Φρονοῦμεν ὅτι οἱ γινώσκοντες ἐκ τοῦ πλησίον τὴν κατάστασιν τῶν ἡμετέρων ἐκπαιδευτηρίων, φέρουσιν ἀκλόνητον τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἀνάγκη πρῶτον νὰ διαμορφωθῶσι καὶ καταρτισθῶσι τὰ ὑπάρχοντα ἀλληλοδιδ. καὶ Ἑλληνικὰ ἡμῶν Σχολεῖα, ἀνάγκη πρῶτον νὰ ἐγκαθιδρύσωμεν εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως ἡμῶν Γυμνάσια, καὶ ἔπειτα νὰ σκεφθῶμεν καὶ φροντίσωμεν καὶ περὶ συστάσεως καὶ βαθμιαίας καταρτίσεως Πανεπιστημίου· καὶ ὅτι, πρὶν ἢ ὑπάρξωσι τὰ πρῶτα, ἡ συγκρότησις Πανεπιστημίου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει θὰ ἀπέβαινεν ἔργον αὐτόχρημα μάταιον καὶ ἀνωφελές. Ἰδοὺ ἐκ ποίας ἡμεῖς ἀρχῆς ὁρμώμενοι εἰργάσθημεν εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν πραγμάτων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς· οἱ δὲ προκατειλημμένοι ὄντες ἐκ τῶν προτέρων διεκήρυξαν ταύτην ἡμῶν τὴν ἀρχήν, ὡς ἀρχὴν φέρουσαν εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Σχολῆς, ὡς ἀρχὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὰ τοιαῦτα. Πλὴν ἡ ἀλήθεια δὲν διέμεινεν ἐπὶ πολὺ κεκρυμμένη καὶ ἄγνωστος· τὸ ἡμέτερον κοινὸν ταχέως ἐξέμαθεν αὐτήν, καὶ καταμαθὸν προσήνεγκε τῇ Σχολῇ τὸν φόρον τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ ὑπολήψεως διὰ τοῦ ἐπισημοτέρου τρόπου, διὰ τῆς ἀποστολῆς δηλονότι τῶν τέκνων αὐτοῦ εἰς αὐτήν. Τῇ δὲ Σχολῇ ἤρκεσε τοῦτο ὡς δεῖγμα λαμπρὸν τῆς κοινῆς ὑπὲρ αὐτῆς γνώμης, καὶ μεγάλην παραμυθίαν ἔλαβεν ἰδοῦσα ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τοσούτους μαθητάς, ὅσους οὐδέποτε ἴσως ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς ἠρίθμησεν. Ἀλλ' ἡ μεγίστη παρηγορία ἡμῶν ἔστι καὶ ἔσται ἡ ἀγαθὴ ἡμῶν συνείδησις ὅτι οὐ μόνον οὐδεμία βλάβη ἐπροξενήθη, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν ἐβελτιώθησαν τὰ τῆς Σχολῆς· ἀπόδειξις δὲ τούτου ἔστωσαν αὐτὰ τὰ πράγματα μαρτυροῦντα τρανῶς τὴν διευθέτησιν καὶ ἀληθῆ προαγωγὴν αὐτῆς ἐπὶ τὰ πρόσω. Τὰ ὀλίγα ταῦτα νὰ συμπεριλάβωμεν ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος ἐνομίσαμεν καθῆκον τῆς θέσεως ἡμῶν· ἐπράξαμεν δὲ τοῦτο σήμερον καὶ ἐνταῦθα, διότι αὕτη εἶναι ἡ ἡμέρα καὶ οὗτος ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἡ Διεύθυνσις παρέχει λόγον καὶ τῶν πράξεων αὐτῆς καὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς ἐν γένει.

Ἀλλ' ἐνταῦθα γενόμενοι τοῦ λόγου, δὲν δυνάμεθα νὰ παραδράμωμεν διὰ παντελοῦς σιωπῆς μέτρον τι σπουδαιότατον, περὶ οὗ καὶ ἄλλοι καὶ ἡ Διεύθυσις τῆς Σχολῆς πολὺν πολλάκις ἰδίᾳ ἐποιήσαντο λόγον καὶ ὁ ἐγχώριος τύπος τὰ δέοντα δημοσίᾳ ἐπανέλαβεν. Ἐννοοῦμεν τὴν ἐλάττωσιν τῶν μισθῶν πολλῶν ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς. Ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι κατόπιν τῶν μεταρρυθμίσεων, ὅσαι ἐγένοντο ἐν τῷ Προγράμματι τῶν μαθημάτων, τὸ μέτρον τοῦτο ἥκιστα προσηρμόζετο, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν αὔξησιν τῆς ἡμερησίας ἐργασίας τῶν διδασκάλων ἡ μείωσις τῶν μηνιαίων μισθῶν αὐτῶν ἔμελλε νὰ ἐμποιήσῃ αἴσθησιν βαθεῖαν καὶ θλιβερὰν εἰς αὐτούς. Καὶ τῷ ὄντι διδάσκαλοι, ἐγγηράσαντες ἐν τῷ

ἔργῳ τούτῳ, διδάσκαλοι διδάξαντες ἐπὶ δεκαπέντε, εἴκοσι καὶ ἐπέκεινα ἔτη, διδάσκαλοι, οἵτινες, ἀναγνωρίζοντες τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐνσκήψασαν θλιβερὰν οἰκονομικὴν κρίσιν τοῦ ταμείου τῆς Σχολῆς, ὑπέμενον μεθ' ὑπομονῆς ἐναρέτου καὶ ἀξιεπαίνου, δὸς δ' εἰπεῖν, καὶ ἀξιομίσθου ἐπὶ ἓξ, ὀκτὼ καὶ ἐννέα πολλάκις μῆνας ὅπως πληρωθῶσι, καὶ ταῦτα οὐχὶ πάντα τὰ καθυστερούμενα αὐτοῖς μηνιαῖα, ἀλλὰ τὸ πολὺ δύο μόνον ἢ τρία· ἄνδρες τοιοῦτοι, δικαίως νομιζομεν, ἀγανακτοῦσι καὶ πικρῶς γογγύζουσι καὶ ἀθυμοῦσιν ἀποστερηθέντες οὐχὶ εὐκαταφρόνητον μέρος τοῦ μισθοῦ αὐτῶν, ὅστις ἄλλως, εἰρήσθω καὶ τοῦτο, δὲν ἦτο μέγας· διότι 1500 ἕως δύο χιλιάδ. γρόσια κατὰ μῆνα εἰς ἀνθρώπους οἰκογενειάρχας δὲν εἶναι πολλὰ ἐν τῇ σημερινῇ στάσει τῆς κοινωνίας, ἐν ᾗ ζῶμεν. Ἡ Σχολὴ ἐπὶ πολλὰ ἤδη ἔτη, ἀφ' ὅτου διηρπάγησαν οἱ πόροι αὐτῆς, διατελεῖ ἄπορος καὶ ἐνδεής, τοῦτο εἶναι ἀληθές· ἀλλὰ καὶ 17 χιλιάδες γρόσια (διότι τοσαῦτα περίπου ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῶν καθηγητικῶν μισθῶν ὠφελήθη τὸ ταμεῖον αὐτῆς, ἐὰν ὠφέλειαν πρέπῃ νὰ ὀνομάσωμεν τοῦτο), 17 λέγομεν χιλιάδες γρόσια δὲν ἦσαν τῷ ὄντι πολλὰ ὅπως ἐξευρεθῶσι μετὰ τῶν 200 χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα, ἅπερ ἐτησίως δαπανᾷ σήμερον ἡ Σχολή. Λυπηρὸν τῇ ἀληθείᾳ ὅτι παρ' ἡμῖν πανταχοῦ σχεδὸν διὰ μειοδοσίας ἐπιζητοῦνται οἱ διδάσκαλοι, ἐν ᾧ πάντα τὰ ἄλλα ὁσημέραι πλειστηριάζονται· καὶ ὅμως ἡ μισθοδοσία τῶν διδασκάλων δὲν εἶναί τι ἐπουσιῶδες καὶ ἀδιάφορον· ἔχει σχέσιν καὶ ἐπιρροὴν μεγίστην ἐπὶ τῶν γραμμάτων καθόλου καὶ τῆς μορφώσεως ἰδίᾳ τῆς κοινωνίας, διὸ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔχωσι διδασκάλους τῶν τέκνων αὐτῶν ἄνδρας ἐπιγινώσκοντας τὸν ὑψηλὸν αὐτῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ προορισμόν, περιπαθῶς ἀγαπῶντας τὸ ἑαυτῶν ἔργον, καὶ μετὰ προθυμίας καὶ ζήλου καὶ εἰλικρινείας αὐτὸ ἐκπληροῦντας, ὀφείλουσιν ἵνα ὅτι μάλιστα περιθάλπωσι καὶ τιμῶσι τὸ διδασκαλικὸν ἀξίωμα· ἄλλως ἡ ἐξαχρείωσις τούτου ἐπίκειται ἀναπόφευκτος, ἔπεται δὲ ἀνυπολόγιστος ἡ ζημία τῆς κοινωνίας. Οὔτε ὁ καιρὸς ἐπιτρέπει, οὔτε ὁ τόπος ὑπάρχει καταλληλος ὅπως πλείονα ἐνταῦθα περὶ τούτου εἴπωμεν. Ἐποιησάμεθα εὐσεβάστως ὑπόμνησιν ἁπλῶς τοῦ πράγματος· ἐπειδὴ δὲ τὴν σπουδαιότητα τούτου οὐδεὶς ἐστιν ὁ ἀρνούμενος, βαθέως δὲ συναισθάνονται αὐτὴν οἱ ἐκ τοῦ σύνεγγυς γινώσκοντες τὴν κατάστασιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων, ἐλπίζομεν, ἀφ' οὗ μάλιστα τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μέτρον τῆς οἰκονομίας δὲν ἐτηρήθη αὐστηρῶς ἐπὶ πάντων, καθόσον ἡ μισθοδοσία τινῶν περικοπεῖσα τὸ κατ' ἀρχάς, συνεπληρώθη πάλιν ὕστερον, ἐλπίζομεν ὅτι δευτέρα περὶ τούτου σκέψις ἱκανοποιήσει ὅπως δήποτε τοὺς κκ. Καθηγητάς, ὅπως καὶ αὐτοὶ ἀγογγύστως καὶ μετὰ προθυμίας καὶ ζήλου ἐκπληρῶσι τὰ ἔργα αὐτῶν. Μετὰ τῆς ἐλπίδος δὲ ταύτης περαίνοντες τὸν περὶ διδασκάλων καὶ μαθημάτων λόγον, χωρῶμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς Ἐκθέσεως ἡμῶν, ὅπερ ἔσται καὶ συντομώτατον. (Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.

—o—

Α'.

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ.

Τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἰσὶν εἴκοσι δύο τὸν ἀριθμόν.

1) Γένεσις. 2) Ἔξοδος.
3) Λευϊτικόν. 4) Ἀριθμοί.
5) Δευτερονόμιον· ἅπερ καὶ Πεντάτευχος λέγονται τοῦ Μωϋσέως.
6) Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ.
7) Κριταί, ἐν οἷς καὶ ἡ Ῥούθ.
8) Βασιλειῶν Α'. καὶ Β'.
9) Βασιλειῶν Γ'. καὶ Δ'.
10) Παραλειπομένων Α'. καὶ Β'.
11) Ἔσδρας καὶ Νεεμίας.
12) Ἐσθήρ. 18) Ἰώβ.
14) Ψαλτήριον τοῦ Δαβίδ.
15) Παροιμίαι Σολομῶντος.
16) Ἐκκλησιαστής, τοῦ αὐτοῦ.
17) Ἆσμα ᾀσμάτων, τοῦ αὐτοῦ.
18) Ἡσαΐας.
19) Ἱερεμίας, ἐν ᾧ καὶ ὁ Βαρούχ.
20) Ἰεζεκιήλ. 21) Δανιήλ· καὶ
22) Δωδεκαπρόφητον.

Λέγονται κανονικά, ὡς ἐμπεριεχόμενα ἐν τῷ ἱερῷ καταλόγῳ εἴτε κώδικι τῶν Γραφῶν, ὃς καὶ Ἐσδραῖος ἐπωνομάσθη κανὼν ἀπὸ τοῦ Ἔσδρα.

Σημ. Περὶ τοῦ Ἔσδρα ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος λέγει τάδε· « ἱστορεῖται περὶ τοῦ Ἔσδρα ὅτι, ἀπολομένων τῶν βιβλίων ἐξ ἀμελείας τῶν λαῶν, καὶ διὰ τὴν πολυχρόνιον αἰχμαλωσίαν, αὐτὸς Ἔσδρας, φιλόκαλος

ὢν καὶ εὐφυὴς καὶ ἀναγνώστης, ἐφύλαξε πάντα καθ' ἑαυτόν· καὶ λοιπὸν προσήνεγκε, καὶ πᾶσιν ἐκδέδωκε, καὶ οὕτω διασώζεται τὰ βιβλία ». — Κατὰ δὲ τὸν Εἰρηναῖον, « ἐν τῇ ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, διαφθαρεισῶν τῶν Γραφῶν, ἔπειτα ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρταξέρξου τοῦ βασιλέως, ἐνέπνευσεν ὁ Θεὸς Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ ἐκ τῆς φυλῆς Λευὶ τοὺς τῶν προγεγονότων προφητῶν πάντας ἀναδέξασθαι λόγους καὶ ἀποκαταστῆσαι τῷ λαῷ τὴν διὰ Μωϋσέως νομοθεσίαν ». — Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος λέγει. « Ἑτέρῳ πάλιν ἀνδρὶ θαυμαστῷ ἐνέπνευσεν, ὥστε αὐτὰς τὰς βίβλους ἐκθέσθαι, τῷ Ἔσδρᾳ λέγω ». — Ὁ Ὠριγένης ὀνομάζει αὐτὸν *νομικώτατον* καὶ *ἀποστοματίζοντα* πᾶσαν τὴν παλαιὰν Διαθήκην. Οὗτος οὖν ἐκανόνισε πρῶτος, συνεπικυρούσης καὶ τῆς μεγάλης Συναγωγῆς, τὸν ἱερὸν κώδικα τῶν Γραφῶν, τὸν καὶ *Ἐσδραῖον κανόνα* ἐπονομασθέντα (α). Τὸ ἔργον δηλονότι τοῦ Ἔσδρα φαίνεται ὅτι συνίσταται κυρίως εἰς τὴν τῶν πολλῶν καὶ πολλαχοῦ διεσπαρμένων ἀντιγράφων συναγωγήν, εἰς τὴν ἀναθεώρησιν καὶ ἀκριβῆ ἀντιπαραβολὴν τῶν χειρογράφων, εἰς τὴν ἐκκάθαρσιν ἀπὸ τῶν ἐξ ἀβλεψίας τυχὸν τῶν ἀντιγραφέων παρεισφρησάντων εἰς αὐτὰ σφαλμάτων καὶ εἰς τὴν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἔκδοσιν τῶν ἁγίων Γραφῶν εἰς σῶμα ἓν πλῆρες καὶ τέλειον (β). Εἰκοσιδύο δὲ ἀνέκαθεν ἀριθμοῦνται παρ' Ἑβραίοις (κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν κβ'. γραμμάτων τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἀλφαβήτου) τὰ ἐν τῷ Ἐσδραίῳ κανόνι τεταγμένα ἱερὰ βιβλία, ὡς λέγει καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς διὰ στίχων πρὸς τοῖς λοιποῖς καὶ τάδε:

« Ἀρχαίας μὲν ἔθηκα δύο καὶ εἴκοσι βίβλους,
« Τοῖς τῶν Ἑβραίων γράμμασιν ἀντιθέτους » (γ).

Ἡ δὲ λέξις Διαθήκη σημαίνει ἐπαγγελίαν, συνθήκην, ἣν ὁ Θεὸς ἐποίησε μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ ταύτην οὖν τὴν ἔννοιαν Διαθήκη ἐστὶν ἡ πάνδημος διακήρυξις τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους θελήσεως περὶ τῶν δεδομένων αὐτοῖς νόμων, ἐντολῶν καὶ ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ (δ).

Μετὰ τῶν κανονικῶν βιβλίων ἐν τῇ Παλ. Διαθήκῃ συγκαταριθμοῦνται καὶ τὰ ἑξῆς πέντε βιβλία: 1) Τωβίτ. 2) Ἰουδίθ. 3) Σοφία Σολομῶντος. 4) Σοφία Σειράχ, καὶ 5) Μακκαβαίων Α'. Β'. καὶ Γ. λόγος, ἅτινα καὶ ἀναγινωσκόμενα καλοῦνται.

Ἀναγινωσκόμενα δὲ καλοῦνται, ἐπειδὴ ἐκπαλαι ἦσαν τεταγμένα πρὸς χρῆσιν τῶν πιστῶν καὶ τετυπωμένα μάλιστα πρὸς τοὺς κατηχουμένους ἀναγινώσκεσθαι, ὡς προεισοδιώδη καὶ οἷον προ-

(α) Οἰκονόμου περὶ τῶν Ο'. Τόμ. Γ'. σελ. 24—26.
(β) Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἁγ. Γραφὴν, σελ. 13. Τόμ. Ζ'.
(γ) Τόμ. Β'. σελ. 98—99, ἔκδ. Κολωνίας.
(δ) Εὐαγγ. Κήρ. ἔτ. Α'. σελ. 59.

τελεστικὰ τῆς ὑπερφυοῦς διδασκαλίας τῶν Προφητικῶν καὶ Ἀποστολικῶν τευχῶν (α). Ἐτέθησαν δὲ ταῦτα ἔξω τοῦ Ἑβραϊκοῦ κανόνος, ἐπειδὴ τινὰ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐτύγχανον παραπεσόντα ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ οὐχ εὑρέθησαν, σφραγιζομένου τοῦ καταλόγου (κανόνος)· τινὰ δὲ πάλιν οὐκ ἦσαν ἔτι συγγεγραμμένα.

Κατὰ τοῦτο ἄρα ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἕνα κυρίως γνωρίζει κανόνα πάντων τῶν θεοπνεύστων βιβλίων τῆς ἁγίας Γραφῆς, τὸν κανόνα τὸν Ἐκκλησιαστικόν, ἐν ᾧ ἐμπεριέχονται καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἔσδραῖον κατάλογον κανονικά, καὶ τὰ ἀναγινωσκόμενα πάντα, ὡς μέρη καὶ ταῦτα τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἐξαιρούμενα μὲν τοῦ παρ' Ἑβραίοις Ἐσδραίου κανόνος, ὑπαγόμενα δὲ εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν κανόνα ἐπίσης καὶ ταῦτα, ὡς ἅγια καὶ δεκτὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν κανονικῶν, ἐπικυρωθέντα καὶ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (β).

Τὰ βιβλία τῆς ἁγ. Γραφῆς διαιροῦνται καὶ ἄλλως εἰς νομικὰ, ἱστορικὰ, διδακτικὰ ἢ ἠθικὰ, καὶ προφητικά. Καὶ νομικὰ μέν εἰσιν ἡ Πεντάτευχος τοῦ Μωϋσέως· ἱστορικὰ δὲ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, οἱ Κριταὶ, ἡ Ῥοὺθ, αἱ τέσσαρες βίβλοι τῶν Βασιλειῶν, αἱ δύο τῶν Παραλειπομένων, ὁ Ἔσδρας, ὁ Νεεμίας, ὁ Τωβίτ, ἡ Ἰουδίθ, ἡ Ἐσθὴρ, ὁ Ἰὼβ καὶ τὰ τῶν Μακκαβαίων. Διδακτικὰ δὲ ἢ ἠθικὰ τὸ Ψαλτήριον, αἱ Παροιμίαι, ὁ Ἐκκλησιαστής, τὸ Ἆσμα τῶν ᾀσμάτων, ἡ Σοφία τοῦ Σολομῶντος καὶ ἡ Σοφία Σειράχ. Προφητικὰ δὲ, ὁ Ἡσαΐας, ὁ Ἱερεμίας (ἐν ᾧ καὶ ὁ Βαροὺχ), ὁ Ἰεζεκιήλ, ὁ Δανιὴλ καὶ οἱ δώδεκα ἐλάσσονες καλούμενοι Προφῆται, ἢ τὸ Δωδεκαπρόφητον.

(α) Οἰκον. περὶ τῶν Ο'. Τόμ. Δ'. Σελ. 113.

(β) Οἰκον. περὶ τῶν Ο'. Τόμ. Δ'. σελ. 163—165. — Δογματ. Θεολογ. ἐξελληνισθεῖσα ἐκ τοῦ Ῥωσσικοῦ ὑπὸ Θ. Βαλλιάνου, σελ. 22—23.

—=—

Α'. ΚΑΝΟΝΙΚΑ.

1) ΓΕΝΕΣΙΣ.

Ἡ Γένεσις ἐν ν'. κεφαλαίοις περιέχει ἱστορικήν τινα σύνοψιν τῶν προμωσαϊκῶν ἀποκαλύψεων ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ ἀπὸ τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ.

2) ΕΞΟΔΟΣ.

Ἡ Ἔξοδος ἐν μ'. κεφαλαίοις διηγεῖται τὴν ἐν Αἰγύπτῳ δουλείαν τῶν Ἰσραηλιτῶν, τὴν γέννησιν καὶ τὸν βίον τοῦ Μωϋσέως, τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν, τὴν διάβασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ μάννα, τὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ δοθέντα νόμον, τὴν κατασκευὴν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ τὴν περιγραφὴν τῶν σκευῶν καὶ κοσμημάτων αὐτῆς.

3) ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ.

Τὸ Λευϊτικὸν ἐν τοῖς κζ'. κεφαλαίοις, ἐξ ὧν σύγκειται, περιέχει συλλογὴν διαφόρων πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν νόμων, ὧν ἡ τήρησις ἦν ἐπιτετραμμένη μάλιστα εἰς τοὺς Ἱερεῖς καὶ Λευίτας.

4) ΑΡΙΘΜΟΙ.

Οἱ Ἀριθμοὶ ἐν λς'. κεφαλαίοις ἱστοροῦσι τὴν γενομένην ἀρίθμησιν τῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ πολεμιστῶν ἀνδρῶν, τῶν πρωτοτόκων καὶ τῶν Λευϊτῶν, ἅμα δὲ περιγράφει τοὺς νόμους, τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ δοθέντας τοῖς Ἑβραίοις, καὶ διηγεῖται τὴν ἐν αὐτῇ ἱστορίαν τοῦ λαοῦ τούτου.

5) ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ.

Τὸ Δευτερονόμιον ἐν λδ'. κεφαλαίοις περιέχει ἐπανάληψιν ἁπάσης τῆς Μωσαϊκῆς νομοθεσίας μετὰ διασαφήσεων καὶ συμπληρώσεων, μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Μωϋσέως (ἀποθανόντος τῷ 1569 π. Χ. ἐν ἡλικίᾳ 120 ἐτῶν).

Ταῦτα δὲ τὰ πέντε βιβλία εἰσὶ τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν Πεντάτευχον. Ὅτι δὲ ἡ Πεντάτευχος γνήσιόν ἐστι σύγγραμμα τοῦ Μωϋσέως, τοῦτο ὑπάρχει ἀδιαφιλονείκητον.

6) ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ.

Τῆς βίβλου ταύτης συγγραφεὺς γνήσιός ἐστιν αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ὁ υἱὸς τοῦ Ναυῆ, ὁ καὶ διάδοχος τοῦ Μωϋσέως εἰς τὴν ὁδηγίαν

τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Περιέχει δὲ ἐν κδ'. κεφαλαίοις τὴν ἱστορίαν τῆς κατακτήσεως τῆς γῆς Χαναὰν, τὴν περιγραφὴν αὐτῆς καὶ τὴν εἰς τὰς φυλὰς γενομένην διανομὴν, τὴν ἀνανέωσιν τῆς τοῦ Θεοῦ διαθήκης, καὶ τὸν θάνατον Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐν ἡλικίᾳ 110 ἐτῶν (π. Χ. 1544).

7) ΚΡΙΤΑΙ, ἐν οἷς καὶ ἡ ΡΟΥΘ.

Ἡ βίβλος τῶν Κριτῶν ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ ἐπικρατεστέρου ἐν αὐτῇ ὑποκειμένου, ἐπειδὴ περιέχει ἐν κά. κεφαλαίοις τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχηγῶν, τῶν τοὺς Ἰσραηλίτας κυβερνησάντων ἀπὸ τῆς τελευτῆς Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ μέχρι σχεδὸν τοῦ χρόνου, ὅτε ἐζήτησαν βασιλέα. Συγγραφεὺς δὲ αὐτῆς ὁμολογεῖται ὁ Σαμουήλ.

Ἡ βίβλος τῆς Ῥοὺθ θεωρεῖται ὡς ἀκολουθία τῆς τῶν Κριτῶν, καὶ εἰσαγωγὴ εἰς τὰς βίβλους τῶν Βασιλειῶν. Περιέχει δὲ ἐν δ'. κεφαλαίοις τὴν ἱστορίαν τῆς Μωαβίτιδος Ῥούθ. Συγγραφεὺς δὲ καὶ ταύτης κρίνεται ὁ Σαμουήλ.

8) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Α'. καὶ Β'.

Ἡ μὲν Α'. Βασιλειῶν ἐν λά. κεφαλαίοις περιλαμβάνει χρονικὸν διάστημα 101 ἐτῶν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ ά. ἔτους τῆς κυβερνήσεως τοῦ ἀρχιερέως Ἠλὶ μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Σαούλ. Ἡ δὲ Β'. ἐν κδ'. κεφαλαίοις περιέχει ἱστορίαν 40 περίπου ἐτῶν, ἤτοι ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ Σαοὺλ μέχρι τοῦ τέλους τῆς βασιλείας τοῦ Δαβίδ. Κατ' ἐπικρατεστέραν γνώμην, συγγραφεὺς τούτων θεωρεῖται ὁ ἀνακαινιστὴς τοῦ κανόνος τῶν ἁγίων Γραφῶν Ἔσδρας, εἰ καὶ, κατ' ἄλλους, τὰ κδ'. πρῶτα κεφάλαια τῆς Α'. τῶν Βασιλειῶν ἀποδίδονται εἰς τὸν Σαμουήλ.

9) ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Γ'. καὶ Δ'.

Ἡ μὲν Γ'. Βασιλειῶν ἱστορεῖ ἐν κδ'. κεφαλαίοις 120 ἐτῶν συμβάντα, ἤτοι ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς βασιλείας τοῦ Δαβὶδ μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωσαφάτ· ἡ δὲ Δ'. ἐν κέ. κεφαλαίοις περιλαμβάνει διάστημα 335 περίπου ἐτῶν, διελθόντων ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀχαὰβ μέχρι τοῦ μέ. ἔτους τῆς τῶν Ἰουδαίων αἰχμαλωσίας. Συγγραφεὺς αὐτῶν ὁμολογεῖται ὁ Ἔσδρας.

10) ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Α'. καὶ Β'.

Παραλειπόμενα ὠνομάσθησαν, ὡς περιέχοντα συμβεβηκότα τινά, συντελοῦντα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν ταῖς τῶν

Βασιλειῶν βίβλοις ἱστορουμένων. Περιλαμβάνονται δὲ ἐν κεφαλαίοις κθ'. καὶ λς'. τοῦ Α'. καὶ Β'. βιβλίου. Συγγραφεὺς δὲ καὶ τούτων θεωρεῖται ὁ αὐτὸς Ἔσδρας.

11) ΕΣΔΡΑΣ ΚΑΙ ΝΕΕΜΙΑΣ.

Ὁ Ἔσδρας (Α'. καὶ Β'. βιβλίον) περιέχει ἐν ιθ'. κεφαλαίοις τὴν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Ἰουδαίαν ἐπιστροφὴν τῶν Ἰουδαίων κτλ. Συγγραφεὺς δὲ αὐτῶν ἐστιν ὁ σοφὸς Ἔσδρας.

Τοῦ βιβλίου τοῦ Νεεμίου, συμπεριλαμβανομένου μετὰ τοῦ Ἔσδρα, θεωρεῖται συγγραφεὺς αὐτὸς ὁ Νεεμίας. Περιέχει δὲ ἐν ιγ'. κεφαλαίοις τὴν ἱστορίαν τῆς τοῦ Νεεμίου κυβερνήσεως.

12) ΕΣΘΗΡ.

Ἡ βίβλος τῆς Ἐσθὴρ ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ ἱστορίας τῆς Ἐσθὴρ, ἥτις κατώρθωσεν ὅπως σώσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἰουδαίων, ὧν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Ἀρταξέρξης διέταξε τὴν ἐξολόθρευσιν. Συγγραφέα δὲ τῆς βίβλου ταύτης παραδέχονται οἱ πλεῖστοι τὸν θεῖον τῆς Ἐσθὴρ Μαρδοχαῖον.

13) ΙΩΒ.

Ἡ βίβλος τοῦ Ἰὼβ ἐν μβ'. κεφαλαίοις περιλαμβάνει τὴν τοῦ καρτερικωτάτου Ἰὼβ ἱστορίαν, τελευτήσαντος περὶ τὸ 1350 ἔτος π. Χ., ἐν ἡλικίᾳ 240 ἐτῶν. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συγγραφέα τῆς βίβλου ταύτης θεωροῦσι τὸν Μωϋσῆν.

14) ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΔΑΒΙΔ.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ψαλτηρίου ἐννοεῖται ἡ συλλογὴ τῶν 150 Ψαλμῶν, ὧν ποιητὴς καθομολογεῖται ὁ προφητάναξ Δαβίδ. Ψαλτήριον δὲ ἐλέγετο κυρίως ὄργανον μουσικὸν, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν νάβλαν τῶν Ἑβραίων, κατεσκευασμένον ἐκ ξύλου, δεκάχορδον, ὅπερ οἱ Ἑβραῖοι μετεχειρίζοντο μετ' ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς τελεταῖς.

15) ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

Αἱ Παροιμίαι περιέχουσιν ἐν λά. κεφαλαίοις οὐχὶ μόνον γνώμας καὶ παραγγέλματα περὶ θείας λατρείας, ἀγνότητος ἠθῶν, ἀλλὰ καὶ ὑποθήκας περὶ ἀληθοῦς σοφίας, περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, περὶ καθηκόντων βασιλέων, ὑπηκόων, γονέων, τέκνων· καὶ τελευταῖον, περὶ ἐναρέτου γυναικός.

16) ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ.

Ὁ Ἐκκλησιαστὴς ἐν ιϐ΄. κεφαλαίοις πραγματεύεται ἰδίᾳ περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

Ὠνομάσθη δὲ Ἐκκλησιαστὴς ἐκ τοῦ ἐκκλησιάζειν, ἤτοι ἀγορεύειν ἐνώπιον ὁμηγύρεώς τινος· τοιοῦτος δὲ παρίσταται ἐν αὐτῷ ὁ συγγραφεύς, ὡς ὁμιλῶν πρὸς λαὸν συνηγμένον.

17) ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ.

Τὸ Ἆσμα τῶν ᾀσμάτων (ἤτοι ἔξοχον ᾆσμα), ἐξ ἡ. κεφαλαίων συγκείμενον, περιέχει διάλογον νυμφίου καὶ νύμφης· ἀλληγορικῶς δὲ, κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, σημαίνει τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἀγάπην.

Συγγραφεὺς δὲ αὐτοῦ, καθὼς καὶ τῶν Παροιμιῶν καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, ἐστὶν ὁ Σολομών.

18) ΗΣΑΙΑΣ.

Ἐκ τῶν τεσσάρων μεγάλων Προφητῶν ὁ Ἡσαΐας ἐθεωρήθη πάντοτε, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ ἑφεξῆς, ὡς ὁ ὕπατος πάντων τῶν Προφητῶν, οὐχὶ μόνον διὰ τὸ σπουδαῖον καὶ ἐναργὲς τῶν προῤῥήσεων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὕψος τοῦ λόγου καὶ τὸ τέλειον τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ ἐκφράσεως (α). Προεφήτευσε δὲ ἐν ἡμέραις Ὀζίου, Ἰωάθαμ, Ἄχαζ καὶ Ἐζεκίου, βασιλέων τῆς Ἰουδαίας. Περιλαμβάνονται δὲ αἱ προφητεῖαι αὐτοῦ ἐν ξς΄. κεφαλαίοις.

(Ἀκολουθεῖ)

(α) Ἴδε Εὐαγγ. Κήρυκα, ἔτ. Β΄. σελ. 560—567.

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(τοῦ ΙΗ΄. Τεύχους).

Ἐκπαιδευτικὰ (Συνοπτικὴ ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1868—1869). Σελ. 129—145

Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. » 146—152

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΙΘ΄. 1870.

Ὀκτωβρίου 15.

Β΄.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1868—1869.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου, καὶ τῶν κκ. Σ. Μαυρογένους, Σ. Ἀρχιγένους, Κ. Καραπάνου καὶ Β. Νικολαΐδου.

(Συνέχ. σελ. 145).

—

Μαθηταὶ ἐνεγράφησαν ἐν τῷ μητρῴῳ τῆς Σχολῆς καὶ ἐφοίτησαν κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος 470, ἀκροαταὶ δὲ 15, τὸ ὅλον 485. Ἐκ τούτων δὲ ἔσχε τὸ μὲν πρῶτον τμῆμα τῆς Σχολῆς 163 μαθητὰς καὶ 15 ἀκροατάς, τὸ δὲ δεύτερον 307 μαθητάς. Ἐναπολείπονται δὲ σήμερον ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τμήματι 137 μαθηταὶ καὶ 11 ἀκροαταί, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ 244 μαθηταί, τὸ ὅλον 392. Τούτων δὲ ὑπότροφοι ἐγένοντο 9, λαμβάνοντες κατὰ μῆνα πεντήκοντα γρόσια, ἐκτὸς ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, λαμβάνοντος ἑκατόν.

Καὶ κατὰ τοῦτο δὲ τὸ ἔτος εὐχάριστος, δόξα τῷ Θεῷ, ὑπῆρξεν ἐν γένει ἡ διαγωγὴ τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν. Παρανομίαι τινὲς διεπράχθησαν ὑπό τινων κατ᾽ ἀρχάς· ἡ δὲ Διεύθυνσις —καὶ τοῦτο ἀναφέρομεν ἐνταῦθα μετὰ θλίψεως ἐγκαρδίου, ὑπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐξαναγκαζόμενοι

καὶ ἐπὶ προφυλακῇ τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν εἰς τοὐπιόν — ἡ Διεύθυνσις εἰ καὶ ἠπιώτερον καὶ συγκαταβατικώτερον προσηνέχθη πρὸς τοὺς παραβάτας τῶν καθηκόντων αὐτῶν, δυστυχῶς ὅμως δὲν ἠδυνήθη μέχρι τέλους ἵνα τοὺς πάντας κερδήσῃ. Ἠναγκάσθη, ἵνα διασώσῃ ἀκμαῖον τὸ πρὸς τοὺς κειμένους νόμους τῆς Σχολῆς σέβας, τινὰς μὲν νὰ τιμωρήσῃ, μεταφέρουσα τὴν ὑπὸ τῆς Σχολῆς προσφερομένην αὐτοῖς μηνιαίαν ἐπιχορήγησιν εἰς ἄλλους πτωχοτάτους μὲν καὶ αὐτούς, ἀλλὰ καὶ σεμνοὺς καὶ ἐπιμελεῖς καὶ φύλακας τῆς τάξεως ἀκριβεῖς· ἕνα δὲ νὰ ἀπομακρύνῃ τῆς Σχολῆς ἐπὶ τὸ εὐσχημότερον μέν, ἀλλὰ διὰ παντός· ἕτερον δὲ ἀποθρασυνθέντα καθ' ὑπερβολὴν νὰ ἐξώσῃ κατηχυμένον διὰ τοῦ στίγματος τῆς ἀποπομπῆς. Πλείονα πράγματα παρέσχεν ἡμῖν ἡ συμπεριφορὰ τῶν μαθητῶν τοῦ δευτέρου τμήματος, οἵτινες, νεώτεροι ὄντες τὴν ἡλικίαν οἱ πλεῖστοι, πλεονάζον ἔχουσι καὶ τὸ δυσήνιον καὶ δυσκάθεκτον τῆς ὁρμῆς, οἱονεὶ πωλάρια μήπω δαμασθέντα, σφριγῶντα ἔτι καὶ καλπάζοντα. Ἐκεῖνο δὲ, ὅπερ μετὰ λύπης βαθείας παρετηρήσαμεν, εἶναι ἔνθεν μὲν ἡ παρὰ πολλοῖς ἔλλειψις τῆς προκαταρκτικῆς οἰκιακῆς ἀνατροφῆς, τῆς πρώτης καὶ ἀναγκαιοτάτης ταύτης βάσεως, ἐφ' ἧς ἐποικοδομοῦσιν αἱ Σχολαί, ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἡ παντελὴς σχεδὸν ἀφροντισία περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν πολλῶν ἐκ τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ σχολικοῦ τούτου ἐνιαυτοῦ ἐνεκρίναμεν καὶ τὴν ἐγγραφὴν τῶν μαθητῶν τούτου τοῦ τμήματος ἐν τῷ Μητρώῳ τῆς Σχολῆς, καὶ τὴν εἰσαγωγὴν παρ' αὐτοῖς τῶν Δελτίων, ἤτοι τῶν καθημερινῶν ἐλέγχων τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως καὶ τῆς φοιτήσεως αὐτῶν εἰς τὴν Σχολήν, ὅπως καὶ τοὺς ἐν τῷ τμήματι πούτῳ εἰσερχομένους μαθητὰς ἀκριβῶς τοῦ λοιποῦ γινώσκωμεν, καὶ τὴν τροσοχὴν τῶν γονέων ἢ τῶν οἰκείων καὶ προστατῶν εἰς ἐπιμελεστέραν τῶν παίδων ἐπιστασίαν διεγείρωμεν. Καὶ μεθ' ὅλην ὅμως τὴν ἐκ τῆς χρήσεως τῶν Δελτίων καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι τῆς Σχολῆς προσγενομένην ὠφέλειαν, οὐχ ἧττον εὑρέθημεν ἠναγκασμένοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους ὅπως συγκαλέσωμεν τὸν καθηγητικὸν σύλλογον τοῦ τμήματος τούτου, καὶ λάβωμεν ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν ἐξαιρέτως τὰς ἐπανειλημμένας ἀπουσίας καὶ τὴν πολλὴν ἀμέλειαν πολλῶν μαθητῶν. Κατὰ συνέπειαν δὲ προσκαλεσάμενοι τοὺς γονεῖς αὐτῶν, οὓς οὐδέποτε ἕως τότε εἴδομεν ἐν τῇ Σχολῇ, ἀνηγγείλαμεν αὐτοῖς τὴν θλιβερὰν κατάστασιν τῶν τέκνων αὐτῶν, ἀπαιτήσαντες ὅπως τοῦ λοιποῦ λαμβάνωσι καὶ οὗτοι τὴν προσήκουσαν περὶ αὐτῶν πρόνοιαν καὶ ὅσον οἷόν τε συνεχέστερον ἐπισκέπτωνται ἡμᾶς, καὶ ἡ πρᾶξις ἡμῶν αὕτη δὲν ἔμεινεν ὅλως ἄνευ ἀποτελέσματος· διότι πολλοὶ τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων, οἵτινες ἔμειναν ἐκστατικοὶ καὶ ἐκπλῆκται ἀκούσαντες τὰς τεσσαράκοντα, πεντήκοντα καὶ ἑξήκοντα ἀπουσίας τῶν τέκνων αὐτῶν καὶ τὴν παντελῆ σχεδὸν παραμέλησιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν, ὡμολόγησαν καὶ οὐκ ἠρνήσαντο ὅτι οὐδεμίαν τούτων γνῶσιν εἶχον καὶ ἀπὸ καρδίας εὐχαριστήσαντες τῇ Σχολῇ, δι' ἃς αὐτοῖς

ἔδωκε πληροφορίας, ἔκτοτε ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπιμελέστερον εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀόκνως καὶ δραστηρίως ἐπιδιώκοντες καὶ ἐχνηλατοῦντες τὰ διαβήματα αὐτῶν, καὶ ἡμεῖς ἠσθάνθημεν ἐγκάρδιον χαρὰν ἰδόντες πολλοὺς τῶν μαθητῶν ἡμῶν, οἵτινες πρότερον καὶ συνεχῶς ἀπουσίαζον καὶ ἐν ἀμελείᾳ καὶ ἀδρανείᾳ πολλῇ κατέκειντο, ἀφυπνισθέντας ἐκ τοῦ λιθάργου τούτου καὶ τὰ σχολικὰ αὐτῶν καθήκοντα καὶ χρέη ὀπωσοῦν ἀκριβῶς ἐκπληροῦντας. Ἀλλ' εἴθε πάντες οἱ γονεῖς νὰ ἤθελον καὶ ἠδύναντο νὰ φροντίζωσιν ὡς δεῖ περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν, τότε καὶ ἡ Σχολὴ θὰ ἀπηλλάττετο πολλῶν πραγμάτων, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν θὰ ἐσώζοντο ἀπὸ τοῦ ἐπικειμένου ὀλέθρου· διότι ὁμολογουμένως ἡ Σχολὴ μόνη δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὸ ἔργον τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας· ἀπαιτεῖται εἰς τοῦτο κατὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν καὶ ἡ σύμπραξις τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων· διότι, κατὰ τὴν ὡραίαν τοῦ χουσορρήμονος πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας ἔκφρασιν· « Καθάπερ τις ἵππος ἀδάμαστος, καθάπερ τι θηρίον ἀτίθασσον, τοιοῦτόν ἐστιν ἡ νεότης, καὶ πολλῶν δεῖται τῶν ἐπιστατούντων, διδασκάλων, παιδαγωγῶν, ἀκολούθων, τροφέων. Ἀγαπητὸν γὰρ μετὰ τοσαῦτα κατασχεθῆναι αὐτήν ».

Ἄλλο. Ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἤδη πέρυσι γενομέναις ἐτησίαις ἐξετάσεσι πολλοὶ τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν δὲν ἐνεφανίσθησαν ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ὅπως ἐξετασθῶσιν, ἀλλ' ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν, οἱ μὲν ἕν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ καὶ πλείω παρέλιπον μαθήματα, τὴν ἐν τούτοις κατὰ τὸν νόμον δοκιμασίαν εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον ἢ εἰς τὰς ἐνάρξεις τῶν μαθημάτων ὑπερθέμενοι. Ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ οἴδαμεν ὅπως παρεικωμάσαν ἐκ τῶν προτέρων χρόνων εἰς τὴν ἡμετέραν Σχολήν, ἐπ' ἀθετήσει τῆς τάξεως ἐγίνετο, ἥτις δέον ὑπάρχειν ἐν πάσῃ Σχολῇ, καὶ ἐν ᾗ ὀφείλει ἐθίζεσθαι ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἡ νεότης· διότι ἄνευ τάξεως οὐδὲν σῶν καὶ ὑγιὲς τίκτεται καὶ εἰς αὔξην καὶ προκοπὴν ἔρχεται. Ἐπειδὴ τοῦ εἰς πάντα τὰ μαθήματα ἐν τῷ ὑπὸ τῆς Σχολῆς ὁριζομένῳ χρόνῳ ἐξετάζεσθαι πολλῷ εὐχερέστερον τὸ ἐκ διαλειμμάτων περὶ τούτων διδόναι λόγον, καὶ ὡς ἐκ τούτου δυνατόν, προϊόντος τοῦ χρόνου, νὰ συμβῇ ὅπως ἀναγγέλλωνται μὲν κατὰ τὸ εἰωθὸς αἱ ἐνιαύσιαι ἐξετάσεις, ὀλίγιστοι δὲ μόνον ἀφ' ἑκάστης τάξεως μαθηταὶ ἐμφανίζωνται πρὸς ἐξέτασιν· διότι μιμητικώτατον ἡ νεότης καὶ τῆς φυγοπονίας καὶ εὐπαθείας ἀείποτε θηρεύτρια. Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν μαθητῶν, φύλακες τῆς τάξεως, ἀκριβεῖς διὰ τὸ ἐξετάζεσθαι ἴσως ἐν καιρῷ εἰς πάντα τὰ μαθήματα αὐτῶν κατὰ τὴν νενομισμένην σειρὰν καὶ ἀκολουθίαν οὐ δύνανται ἐν πᾶσιν ἀριστεύειν, οἱ δέ, φεύγοντες τὴν κατὰ τὸν ὡρισμένον καιρὸν ἐξέτασιν, ἀπονωτέρων τοῦτο κατορθοῦσι, καὶ ὡς ἐκ τούτου συμβαίνει ἀδικεῖσθαι μὲν τρόπον τινὰ τοὺς ταξιφίλους καὶ φιλοτίμους, γαυριᾷν δὲ καὶ ὑπεραίρεσθαι τοὺς ἀτάκτους. Ἐπειδὴ τέλος τινὲς τῶν μὴ ἐμφανιζομένων ἐν καιρῷ τῷ πρέποντι, ἔπειτα εὐθὺς μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐξετάσεων παρουσιαζόμενοι εἰς τὴν Σχολαρχίαν, ἐξαιτοῦνται παρ' αὐτῆς ἐγ-

γραφον ἀπόδειξιν πρὸς τοὺς Καθηγητάς, ὅπως οὗτοι ἐξετάσωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ παραλειφθέντα μαθήματα, ὡσανεὶ μηδέποτε μηδὲ μίαν στιγμὴν ὤφειλον οἱ Καθηγηταὶ νὰ ἀναπαύωνται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν αὐτῶν τὴν ἀπὸ τῶν μαθημάτων μικρὰν σχολὴν καὶ ἄνεσιν περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀμελῶν καὶ ἀτάκτων νὰ καταδαπανῶσιν· ἢ ὡσανεὶ οὐκ ἂν ἦν τῶν ἀτοπωτάτων τὸν μὲν τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν ἐξετάζεσθαι ἐν γωνίᾳ τινὶ τοῦ Φαναρίου, τὸν δὲ ἐν τῇ τοῦ Ἀντιγόνου νήσῳ, τὸν δὲ ἐν Χαλκηδόνι, ἕτερον ἐν Σταυροδρομίῳ καὶ ἄλλον ἀλλαχοῦ, ὅπου ἂν ἐτύγχανον κατοικοῦντες, ἢ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ ἔτους τὰς διατριβὰς ποιούμενοι οἱ Καθηγηταί — Διὰ ταῦτα καὶ ἕτερα πολλὰ ἄτοπα, ἅπερ περιττὸν ἐνταῦθα καταλέγειν, ἡ Σχολαρχία συνδιασκεψαμένη μετὰ τῆς Ἐφορίας, ἐνέκρινε καὶ ἀπεφάσισεν, ἵνα τοῦ λοιποῦ ὅστις τῶν φοιτητῶν τῆς Σχολῆς παραλίπῃ ἓν ἢ δύο ἢ καὶ πλείω τῶν μαθημάτων αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις, εἰ μὲν τοῦτο ἐξ ἀνάγκης προέρχεται κατεπειγούσης ἢ ἐξ ἀσθενείας ἀποδεδειγμένης δι' ἐπισήμου ἰατρικῆς ἀποδείξεως, ὁ τοιοῦτος ὑποβάλληται ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν νέων ἐγγραφῶν εἰς ἐξέτασιν τῶν παραλειφθέντων μαθημάτων· εἰ δὲ οὐδεὶς λόγος τοιοῦτος ὑπάρχει, ἐξετάζηται μὲν ἐξ ὑπαρχῆς εἰς πάντα τὰ μαθήματα τῆς τάξεως αὐτοῦ, λαμβάνῃ δὲ ἐν πᾶσι τοῖς μαθήμασιν ἕνα βαθμὸν ἐλάττω τοῦ κατ' ἀξίαν αὐτῷ ὁρισθησομένου· εἰς ἓν δὲ καὶ μόνον μάθημα μετρίως λαμβάνων, κρίνηται στάσιμος καὶ μὴ προβιβάζηται, ἡ δὲ ἐπανάληψις τῆς τοιαύτης ἀταξίας ποιῇ αὐτὸν ἀπόβλητον τῆς Σχολῆς. Τὴν ἀπόφασιν καὶ διάταξιν ταύτην δημοσιεύσαντες εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἔτους τούτου πρὸς γνῶσιν ἁπάντων τῶν φοιτητῶν ἡμῶν, πεποίθαμεν ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα ἀποδείξουσι μετ' οὐ πολὺ καὶ τῆς ἀταξίας ταύτης τὴν κατάπαυσιν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλας τινὰς ἀταξίας μικρὰς μὲν καθ' ἑαυτάς, οὐχ ἧττον ὅμως ἀταξίας, ἐλπίζομεν νὰ προλάβωμεν διὰ τῆς ἀναθεωρήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ ὑπάρχοντος Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς, ὅσις ἐν πολλοῖς ἀπαρχαιωθείς, ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν ἐλλειπὴς ὅλως τυγχάνων καὶ ἀνεπαρκής, χρῄζει διασκευῆς. Περὶ τούτου δὲ λόγον ἐποιησάμεθα ἤδη καὶ μετὰ τῆς σεβαστῆς καὶ ἐντίμου Ἐφορίας, ἥτις δὲν ἔλειψεν ἵνα λάβῃ καὶ τοῦτο ὑπ' ὄψιν αὐτῆς.

Τελευτῶντες εὐγνωμοσύνην ὀφείλομεν νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς τὸν μακαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Κύριλλον, τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Βελεγράδων κ. Ἄνθιμον, τοὺς κκ. Ἠλίαν Τανταλίδην, Μαρῖνον Βρετόν, Ἀντώνιον Δαμασκηνόν, Γεώργιον Κατελοῦζον, τὸν εὐγενέστατον κόμητα Ἐδουάρδον Δὲ Μάρκελλον, τὴν Πρυτανείαν τοῦ ἐθνικοῦ τῆς Ἑλλάδος Πανεπιστημίου, τὸν κ. Περικλῆ Τριανταφυλλίδην, τοὺς κκ. Σ. Βουτυρᾶν, Α. Βρετὸν καὶ Γ. Βαφειάδην, τοὺς μουσικοδιδασκάλους καὶ ἐκδότας τῆς Μουσικῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἄλλους, οἵτινες διαφόρους συγγραφὰς καὶ πραγματείας καὶ ἄλλα βοηθήματα φιλοκάλως τε καὶ φι-

λομούσως τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τῇ ὀργανοθήκῃ τῆς Σχολῆς ἐφέτος προσήνεγκαν· καθὼς καὶ πρὸς τοὺς κκ. συντάκτας τῶν ἐφημερίδων τῆς Βυζαντίδος, τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος, τοῦ Νεολόγου, τῆς Ἑπταλόφου, τοῦ Λόγου, καὶ τοῦ Φάρου τοῦ Βοσπόρου, ἀποστείλαντας τῇ Σχολῇ δωρεὰν τὰ ἑαυτῶν φύλλα. Ἡ Σχολὴ πάνυ εὐγνωμόνως ἀποδεξαμένη τὰς προσφορὰς αὐτῶν, ἐνέγραψεν ἐν ἰδιαιτέρῳ καταλόγῳ καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ δωρήματα αὐτῶν, ὅπως ἐν καιρῷ ἐπισυνάψῃ αὐτὰ μετὰ τῶν ἄλλων αὐτῆς ὑπομνημάτων. Κάλλιστον δὲ καὶ πολύτιμον κτῆμα ἐκτήσατο ἡ Σχολὴ ἐκ τῶν προσόδων τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς τοὺς πίνακας τῆς φυσικῆς Ἱστορίας, ἀναγκαιοτάτους ὄντας εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου. Κἀκεῖνο δὲ εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν ἐνταῦθα ὅτι αἱ πρόσοδοι τῆς βιβλιοθήκης ἡμῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συμποσοῦνται εἰς γρόσια 7982, ἐξ ὧν ἕως τῆς σήμερον ἐδαπανήθησαν 7686. Πόθεν δὲ ἡ πρόσοδος αὕτη καὶ ποῦ τὰ δαπανηθέντα ἐδαπανήθησαν δείκνυσιν εἰδικὸς ἐπὶ τούτῳ καταστρωθεὶς πίναξ τῶν προσόδων καὶ ἐξόδων τῆς βιβλιοθήκης, οὗτινος τὴν ἀνάγνωσιν παραλείπομεν ἐνταῦθα, στοχαζόμενοι ὅτι ἀντὶ τούτου πολλῷ δικαιότερον καὶ ἀναγκαιότερον, πρὶν ἢ δῶμεν πέρας εἰς τὴν λογοδοσίαν ταύτην, δύο λέξεις νὰ προσθέσωμεν καὶ περὶ τῶν οἰκοδομῶν τοῦ καταστήματος.

Πολλοὶ παρέρχονται ἐνιαυτοὶ ἀφ' ὅτου οὐ μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τόπου, ἀλλὰ καθημέραν σχεδὸν καὶ παρὰ πολλῶν ἐκζητεῖται ἡ θεραπεία τῆς μεγάλης καὶ οὐσιώδους ταύτης ἐλλείψεως. Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ λέγονται, πολλὰ δὲ πάντοτε ἀποφασίζονται, ἀλλ' οὐδὲν ἐπὶ τέλους γίνεται, ἀποθαρρύνονται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ λέγοντες καὶ ἀφροντιστοῦσι λοιπὸν καὶ αὐτοί, καθ' ὅσον μάλιστα μακρὰν καὶ ἐν ἄλλοις διάγουσι τὸν βίον, ὑπὸ πολλῶν περισπῶνται φροντίδων, καὶ σπανίως ἐπισκεπτόμενοι ἡμᾶς εἰσέρχονται εἰς τὸ ἐσώτερον, ὡς εἰπεῖν, τοῦ καταπετάσματος. Ἀλλ' ἡμεῖς, ἠναγκασμένοι ὄντες ὡς ἐκ τῆς θέσεως ἡμῶν ἵνα πάντοτε ἐφ' ἡμέραν τε καὶ ὥραν καὶ στιγμὴν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχωμεν ὅλην τὴν θλιβερὰν ὡς πρὸς τοῦτο κατάστασιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἐκπαιδευτηρίου, οὔτε νὰ ἐπιλησθῶμεν αὐτοῦ οὔτε νὰ σιγήσωμεν δυνάμεθα· ἄλλως τε οὐδὲ τὸ καθῆκον, ὅπερ κατ' ἐξοχὴν καὶ πλέον, ὡς εἰπεῖν, παντὸς ἄλλου ὡς πρὸς τοῦτο ἔχομεν, συγχωρεῖ ἡμῖν τὴν τοιαύτην σιωπήν.

Δύο οἰκίαι διεσώθησαν ἡμῖν, χάριτι θείᾳ, ἀπὸ χρόνων ἀρχαιοτέρων καὶ ἐκ προγονικῆς κληρονομίας, καὶ τί τῶν κοινῶν καὶ ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων δὲν εἶναι πατρικὸν εἰσέτι καὶ προγονικόν; Μακάριοι ὄντως ἡμεῖς! ἀμφότεροι οὗτοι οἱ οἰκίσκοι κεῖνται, ὡς γνωστόν, ἐν τῇ αὐτῇ ὁδῷ καὶ οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἀποτελοῦσι τοὺς παρ' ἡμῖν θαλάμους τῶν Μουσῶν. Ἴσως εἰς ἄλλους καιροὺς ἀκαταρτίστου ἔτι διατελούσης τῆς Σχολῆς καὶ ἀτελεστέρας, αὐτοὶ νεώτεροι ὄντες, καὶ καταλληλότεροι ἐτύγχανον πρὸς ὃν ὡρίσθησαν σκοπόν, ἀλλὰ σήμερον τοῦ ἀ-

ναστήματος τῆς Σχολῆς οὐτωσὶ αὐξηθέντος καὶ προαχθέντος, αὐτοὶ ἐκγηράσαντες καὶ καταπαλαιωθέντες καὶ πολὺ κατόπιν τῶν σημερινῶν χρόνων καὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ ἀπαιτήσεων τῆς Σχολῆς ἐναπολειφθέντες, παντὸς ἄλλου σχεδὸν ἀκαταλληλότεροι καὶ ἀχρηστότεροι κατέστησαν. Ἴσως ἄλλοτε τὸ καύχημα ὄντες τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν φιλοτιμίας τε καὶ φιλοκαλίας, τιμὴν περιεποίουν εἰς ἡμᾶς μεγάλην, σήμερον ὅμως, ὁμολογητέον δὲ τοῦτο παῤῥησίᾳ, ἥκιστα πρὸς ἔπαινον κεῖνται ταυτησὶ τῆς μεγάλης, κεντρικῆς, πλουσίας καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις φιλοκάλου πόλεως. Ἴσως ἄλλοτε, εὐρύχωροι ὄντες καὶ κομψότεροι, πολλοὺς προσείλκυον νέους καὶ ἐκ τῶν ξένων, καὶ ἐραστὰς καθίστων τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, σήμερον ὅμως, ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα μαρτυροῦσι, πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων εἰς τὰ ὑψήροφα καὶ μεγαλοπρεπῆ μέγαρα τῶν ἀλλοφύλων ἀποστέλλουσι καὶ πολίτας τῶν Γαλλικῶν λυκείων ἀποκαθιστῶσι καὶ ἐν γένει πολλὴν τὴν δυσφημίαν καὶ τὴν ζημίαν εἰς τὴν Σχολὴν προξενοῦσιν, ἅπερ τίς βλέπων καὶ ἀκούων, οὐ λυπεῖται βαθέως καὶ μεγάλως ἀθυμεῖ; Ἀλλὰ πῶς μὴ ἀθυμῶμεν ὁρῶντες τοίχους ἀμαυροὺς καὶ ἡμικρήμνους, θαλάμους ἐρειπιῶντας, σκοτεινοὺς καὶ δυσμόρφους, θαλάμους καταπνίγοντας ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῶν διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων πᾶσαν τοῦ καλοῦ αἴσθησιν, ταπεινοῦντας τὸ φρόνημα καὶ πρὸς οὐδὲν γενναῖον, ὑψηλὸν καὶ μέγα ἐπιτηδείους νὰ ἐξάρωσι τὴν ψυχήν; Μὴ γὰρ πέπρωται παρ' ἡμῖν ἵνα αἱ ὑψηλότεραι ἰδέαι, τὰ εὐγενέστερα αἰσθήματα ἔνδον ἀναπτύσσονται στενῶν, χθαμαλῶν καὶ ἀκομψοτάτων οἰκίσκων; μὴ γὰρ αἱ περικαλλεῖς Μοῦσαι κατεδικάσθησαν παρ' ἡμῖν ἵνα ἐνδιαιτῶνται ἔνδον τεσσάρων τοίχων πενιχρῶν, σκοτεινῶν καὶ ἑτοιμορρόπων; Πῶς δὲ μὴ θλιβώμεθα βλέποντες πολλοὺς τῶν μαθητῶν ἡμῶν ἕνεκα τῆς σμικρότητος καὶ τῆς στενοχωρίας τῶν δωματίων ὀρθοὺς ἱσταμένους καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τῆς παραδόσεως; Καὶ πῶς μὴ ἀθυμῶμεν βλέποντες αἰωνίως ἀμηχανοῦντα τὸν Καθηγητὴν τῶν Φυσικομαθηματικῶν καὶ κατακραυγάζοντα, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ διευθυντήριον εἰσπηδῶντα μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὡς μὴ ἔχοντα μήτε ποῦ νὰ προπαρασκευάσῃ τὰ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων αὐτοῦ ἀπαιτούμενα, μήτε θάλαμον εὐρύχωρον καὶ κατάλληλον πρὸς παράδοσιν αὐτῶν; Πῶς δὲ μὴ θλιβώμεθα πάλιν, ὅταν ἕνεκα τῆς θέσεως τῆς Σχολῆς, εὑρισκομένης ἐν τῷ μέσῳ δύο ὁδῶν κεντρικωτάτων, καὶ τὰ μάλιστα διαβατικῶν, πολλάκις ἀναγκαζώμεθα καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ νὰ διακόπτωμεν τὴν ἐργασίαν ἡμῶν ὑπὸ τῶν κραυγῶν καὶ τοῦ θορύβου τῶν πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων, τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, τῶν φορτηγῶν καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῆς μουσικῆς καὶ τῶν ᾀσμάτων τῶν ἐκ τῆς γειτονείας; τέλος πῶς θέλετε ἵνα οἱ παῖδες ἡμῶν διαμένωσιν ἔνδον τῆς Σχολῆς ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας, ἀφοῦ ὡς ἐκ τῆς δυσωδίας, ἥτις πληροῖ τὸ κατάστημα τοῦ δευτέρου μάλιστα τμήματος αὐτῆς, οὐδὲ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας δύναται νὰ παραμείνῃ ἀγογγύστως καὶ αὐτὸς ὁ ἔσχατος τῶν ἀγυιῶν ἀχθοφόρος;

Φεύγουσιν οἱ μαθηταὶ ἐκ τῆς Σχολῆς, ἐκχέονται ἔξω εἰς τὰς ὁδούς, περιφέρονται ἄνω καὶ κάτω, γέμουσιν αἱ ἀγυιαὶ μαθητῶν, γέμει ὁ Πατριαρχικὸς περίβολος, γέμουσιν αἱ παρὰ τὴν θάλασσαν στιβάδες τῶν ξύλων, τὰ σεφέντια τοῦ Κιλπουρνοῦ, αἱ λέμβοι καὶ τὰ ἀκάτια, ἐν τῷ μεταξὺ ἀταξίαι διαπράττονται παντὸς εἴδους, φωνῶν καὶ ταραχῶν πληροῦνται τὰ πάντα, διακωλύονται οἱ φιλήσυχοι ἐργάται ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ζωὴ μαθητῶν τινων διακινδυνεύει· διὰ ταῦτα ἐπιστολαὶ πέμπονται πρὸς ἡμᾶς, κατακραυγάζουσιν ἄλλοι ἐναντίον ἡμῶν, πικρῶς κατακρίνονται καὶ διδάσκαλοι καὶ καθηγηταὶ καὶ διεύθυνσις — ἀλλὰ τί πταίομεν ἡμεῖς; πῶς περιορίσωμεν πεντακοσίους μαθητὰς εὐλόγως μὲν φεύγοντας ἐν καιρῷ τῶν διαλειμμάτων τὴν πνιγηρὰν καὶ δυσάρεστον καὶ πλήρη βλαβερῶν ἀναθυμιάσεων ἀτμοσφαῖραν τῶν στενῶν παραδόσεων, ἀλλὰ μὴ ἔχοντας μηδὲ ποῦ νὰ σταθῶσι, μηδὲ ποῦ νὰ γευματίσωσι, μηδὲ ποῦ μικρὰν τινα ἀναψυχὴν νὰ εὕρωσι καὶ καθαρωτέραν αὔραν νὰ ἀναπνεύσωσιν — ἀφοῦ ἡ Σχολὴ οὔτε αἴθουσαν ἔχει εὐρυχωροτέραν ταύτης, τὴν ὁποίαν βλέπετε, οὔτε περιοχήν τινα δενδρόσκιον, ἀλλ' οὔτε κἂν σπιθαμὰς δύο γῆς ἐν ὑπαίθρῳ κειμένης καὶ εὐαέρου, ὅπως συνάγῃ ἐν αὐτῇ τοὺς ἑαυτῆς μαθητάς; Ταῦτα πάντα καὶ ἕτερα πολλὰ βλέποντες καὶ ἀκούοντες καὶ πάσχοντες καθ' ἡμέραν, πῶς μὴ δακνώμεθα τὴν ψυχήν, πῶς δὲ σιγήσωμεν; μὴ γὰρ αἱ ζημίαι, αἱ ἀπὸ τούτων προσγινόμεναι τῇ Σχολῇ, μικροῦ καὶ οὐδενὸς λόγου ἄξιαί εἰσι; πολλοῦ γε καὶ μεγάλου. Ἀλλὰ τῶν παριστωμένων τις ἀκούων ἡμᾶς λέγει ἴσως ἤδη καθ' ἑαυτόν· ὦ ἄνθρωπε, τί ταῦτα εἰς μάτην ἐκπομπεύεις καὶ διεκτραγῳδεῖς; ἡμεῖς ὅμως τὰ ὑπὸ τοῦ καθήκοντος τῆς θέσεως καὶ τῆς κλήσεως καὶ τοῦ γένους ὑπαγορευόμενα καταλέξαντες ὧδε ἐν συντόμῳ, οὐδαμῶς ἀπελπιζόμεθα· διότι καὶ σκληρυνομένη ἀείποτε εὐαίσθητος διαμένει ἡ Ἑλληνικὴ καρδία. Ἐπὶ τούτῳ οὖν τὰ εἰκότα εἰπόντες καὶ τὰ βέλτιστα εὐχόμενοι τῇ παναρχαίᾳ καὶ σεβασμίᾳ ταύτῃ Σχολῇ, καταπαύομεν παραδιδόντες τὸν λόγον εἰς τὸν ἐλλόγιμον Καθηγητὴν κ. Αἰμίλιον Νοννόττην, εὐχαρίστως πάνυ ἀναδεξάμενον ὅπως κοσμήσῃ τῆτες τὴν ἔναρξιν τῶν δημοσίων ἡμῶν ἐξετάσεων διὰ λόγου εἰδικοῦ.

(Ἕπεται ὁ λόγος τοῦ κ. Αἰμιλίου Νοννόττου, ὃν ἴδε σελ. 178 – 190 Α'. ἔτους).

Μετὰ τὸν λόγον τοῦ κ. Αἰμ. Νοννόττη ἤρξαντο αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν συμφώνως τῷ προδημοσιευθέντι Προγράμματι, ἐπηκολούθησαν δὲ καὶ πάντα τὰ ἄλλα κατὰ τὴν νενομισμένην τάξιν, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐδηλώθη. Τὰ πτυχία διενεμήθησαν τῇ κϐ'. Ἰουνίου μετὰ σύντομον πρὸς τοὺς τελειοφοίτους προσλαλιὰν τοῦ Σχολάρχου καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Σχολῆς ἀνάγνωσιν τοῦ ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως αὐτῶν Πρακτι-

κοῦ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου. Ἐπεσφράγισε δὲ καὶ αὖθις τὴν καλλίστην ταύτην τῶν πανηγύρεων καὶ τελετῶν τῆς Σχολῆς ὁ λόγος τῆς Α. Θ. Π., μεθ' ὃν εἷς τῶν τελειοφοίτων ἀπέδωκε τὴν εὐχαριστίαν.

—

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ τοῦ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

πρὸς τοὺς ἀπολυθέντας φοιτητάς.

Προσφιλεῖς ὁμιληταί,

Ἡμέρα αὕτη ὑστάτη, ὥρα τελευταία, καθ' ἣν ἡ πεφιλημένη ὑμῖν Σχολὴ μεθ' ὑμῶν συνδιαλέγεται τῶν ἀπολυομένων ὑπ' αὐτῆς. Ὑμεῖς ἀπέρχεσθε σήμερον τὴν γλυκεῖαν συναίσθησιν φέροντες ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς φοιτήσεως ὑμῶν ἐν τῷ τεμένει τούτῳ τῶν Μουσῶν πολυτίμους τῆς νεότητος ἡμέρας ἐδαπανήσατε πρὸς κτῆσιν πολυτίμων ἐφοδίων διὰ τὸν ἐπιόντα βίον· ἡ δὲ ἡμετέρα Σχολή, ἀγαλλομένη ἐπὶ τῇ πνευματικῇ ὑμῶν ἡλικιώσει, μετὰ χαρᾶς τίθησιν ἐπὶ τὰς ἀγνὰς ὑμῶν κορυφὰς τὸν στέφανον τῆς φερεπονίας ὑμῶν, καὶ ὡς τέκνα αὐτῆς ἀγαπητὰ προπέμπει διὰ τῶν τελευταίων αὐτῆς εὐχῶν καὶ παραγγελμάτων.

Αἴσθημα ὅλως ἰδιάζον καταλαμβάνει πάντως τὰς καρδίας ὑμῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, καθ' ἣν τὸ ὕστατον παριστάμενοι ἐ νταῦθα, ἐν μέσῳ οὕτω σεβασμίας καὶ ἐντίμου ὁμηγύρεως, ἀποχωρίζεσθε ἀπὸ τῆς Σχολῆς ὑμῶν, ἧς τῇ ἀδιαλείπτῳ χειραγωγίᾳ καὶ τοῖς καλοῖς παιδεύμασιν εἰς τὸν πνευματικὸν ὑμεῖς εἰσήλθετε βίον, ἐν ᾗ ἐβλάστησαν ἐν ὑμῖν αἱ πρῶται ἐλπίδες, ἐν ᾗ τὸ ἄνθος τῆς θαλερᾶς ὑμῶν νεότητος ὡρίμασεν. Ὁ χρόνος ὃν διετρίψατε ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ πολύτιμος ἐγένετο ὑμῖν διὰ πολλῶν ἀναμνήσεων, αἵτινες θέλουσι διαμένει πάντοτε ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ὡς ὡραῖα μνημεῖα, καὶ σήματα τῆς νεότητος κάλλιστα. Ναί, ὑπάρχουσι στιγμαὶ καὶ ὧραι ἐν τῷ βίῳ, ἃς οὐδέποτε δύναται νὰ λησμονήσῃ ὁ ἄνθρωπος· καὶ εἴθε αἱ ἀγαθαὶ αὗται ἀναμνήσεις τῆς ἀθώας ὑμῶν νεότητος καὶ τῶν ἀρίστων ἐλπίδων μὴ ἐπισκιασθῶσιν ὑπὸ περιστάσεων ἀλγεινῶν τῆς μετέπειτ' ἀνδρικῆς ἡλικίας· εἰ καί που παλάτιον πάγχρυσον ὑπὸ τῆς φαντασίας ὑμῶν νεανικώτερόν πως ἀναστηλωθὲν ἀφεύκτως ἐξαφανισθήσεται ὡς πομφόλυξ λαμπρὰ καὶ πολύχρους εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἀνέμου πνοήν. Ἀλλ' ὦ φίλοι, εἰ καὶ τὸ μέλλον ἄγνωστον ἡμῖν ὑπάρχει καὶ κεκρυμμένον, τὸ παρελθὸν ὅμως καὶ τὸ ἐνεστὼς εἶναι πάντοτε ἡμέτερα. Ἔστω λοιπὸν ὑμῖν ἐκεῖνο μὲν ἀείποτε διδακτικὸν καὶ παρήγορον, τοῦτο δὲ πλῆρες εὐγενῶν πράξεων καὶ ἀγαθῶν ἐλπίδων. Ὁ ἡσύχῳ καὶ ἀγαλλομένῃ καρδίᾳ τὰς σελίδας τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ ἀναγινώσκων, οὗτος εὐέλπις ἀτενίζει πρὸς τὸ μέλλον· ὁ δὲ καλῶς τοῖς παροῦσι χρώμενος οὐδέποτε μεταμέλεται καὶ ἐνώπιον τοῦ μέλλοντος οὐδέποτε ἀποδειλιᾷ.

Ἀπ' ἄρτι εἰς νέαν εἰσέρχεσθε τοῦ βίου ὑμῶν περίοδον. Ἐν ταύτῃ ἔσεσθε ἐλευθερώτεροι καὶ μᾶλλον εἰς ἑαυτοὺς ἐγκαταλελειμμένοι ἢ ὅσον ἄχρι τοῦδε διετελέσατε· ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε ὅτι εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν ἐλευθερίαν τότε μόνον ἀνιπτάμεθα, ὅταν γινώσκωμεν καὶ δυνατοὶ ὦμεν καὶ χαλινὸν ἡμῖν αὐτοῖς νὰ ἐπιβάλλωμεν καὶ τὰ καθήκοντα ἡμῶν ἀνελλειπῶς νὰ ἐκπληρῶμεν. Ὅθεν, ὡς πᾶς ἄνθρωπος φρόνιμος καὶ εὐγενής, καὶ ὑμεῖς καλὴν πάντοτε καὶ σοφὴν τῆς ἐλευθερίας ὑμῶν χρῆσιν ποιεῖσθε.

Εἴη δὲ ὑμᾶς θερμαῖνον καὶ διεγεῖρον πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ὑμῶν σταδίῳ, οἷον δήποτε τοῦτο καὶ ἂν ᾖ, τὸ κάλλιστον τοῦ σοφοῦ τῆς Ἰλιάδος διδασκάλου λόγιον, τὸ γνωστὸν ὑμῖν ἤδη, *αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.* Ὁ στίχος οὗτος, λέγει ἐν μιᾷ τῶν ἑαυτοῦ ἐπιστολῶν ὁ πολυύμνητος ῥήτωρ τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, ἤδη ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἦν αὐτῷ εἷς τῶν ἀρίστων καὶ ἐρασμιωτέρων τοῦ Ὁμήρου στίχων. Ταύτην οὖν καὶ ὑμεῖς τοῦ βίου ἀρχὴν προστησάμενοι καλλίστην, ἐν πᾶσιν ἀριστεύειν προθυμεῖσθε· καὶ *ὅσα ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴτις ἀρετὴ καὶ εἴτις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε καὶ ταῦτα πράττετε.*

Μέμνησθε δὲ ἀεὶ ὅτι *τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτα Θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν*, ὅτι οὐδὲν ἄνευ πόνων καὶ κόπων καὶ καμάτου πολλοῦ καὶ τάξεως αὐστηρᾶς, οὐδὲν ἄνευ τούτων χορηγοῦσιν οἱ Θεοὶ τοῖς θνητοῖς, οὔτε καλὸν οὔτ' ἀγαθόν, οὔτε μέγα καὶ τέλειον, ὡς ἔλεγον, οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι· διὰ τὴν καθαρὰν ἀγάπην, ἣν ἐνέπνευσεν ὑμῖν ἡ Σχολὴ αὕτη πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι καὶ κοπιᾶν καὶ τὰ καθήκοντα ὑμῶν ἀκριβῶς καὶ μετὰ χαρᾶς ἐπιτελεῖν, τὴν ἀδιάσειστον ἀπόφασιν, ἣν ἐποιήσαντο αἱ νεαραὶ ὑμῶν καρδίαι ὅπως διὰ τῆς ἰσχύος τῆς θελήσεως ὑμῶν ὑπερβάλλητε τὴν νωθρότητα, τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον τοῦτο πάσης ἀρετῆς καὶ ἐπιστήμης καὶ τέχνης ἐμπόδιον, τὴν σπουδαίαν καὶ σεμνὴν ἐνὶ λόγῳ διαπαιδαγώγησιν, ἣν ἐλάβετε ἐν τῇ Σχολῇ ἡμῶν, μὴ παραμελήσητε ἐν τῷ μέλλοντι. Τὸ ἱερὸν λόγιον *καὶ ἔθετο ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν ἐν τῷ Παραδείσῳ ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν αὐτόν*, τοῦτο τὸ θεῖον λόγιον, ὃ προγέγραπται κατὰ μέτωπον τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, δέον ἵνα ἀναγινώσκηται καὶ ἄνωθεν τῆς πύλης τοῦ ὑμετέρου βίου, καὶ ὡς ἐκεῖ καθόλου, οὕτω καὶ ἐνταῦθα κατὰ μέρος ἀκριβῶς ἐμφαίνηται πεπληρωμένον. Διότι τοῦτο ἐπὶ γῆς προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου θεῖος, διότι ἐν τῷ ἐργάζεσθαι ζῶμεν ἀληθῶς, εἰς τοῦτο τὴν ἱστορίαν ἡμῶν ὀφείλομεν, εἰς τοῦτο τὰς γλυκυτέρας τοῦ βίου ἡμέρας, εἰς τοῦτο τὰ ἀξιολογώτερα πλεονεκτήματα καὶ τὴν θεραπείαν τῆς παντοίας ἡμῶν κακεξίας.

Ἐπιτήδεια δὲ καὶ ἱκανώτατα ὅπως παρέχωσι καὶ τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς ἐργασίας ὑμῶν χαρακτῆρα σπουδαῖον καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν πρὸς τὰ μεγάλα καὶ ὄντως ὠφέλιμα καὶ λυσιτελῆ διευθύνωσι τὰ ἔξοχά εἰσι πρὸ πάντων καὶ ἀπαράμιλλα πρότυπα, ὅσα εὕρετε καὶ εἰς τοῦ-

πιὸν εὑρήσετε ἐν ταῖς ὁμιλίαις ὑμῶν μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τέκνων τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων χρόνων.

Εἶναι ὑψηλὸν καὶ διδακτικώτατον τῇ ἀληθείᾳ τὸ αἴσθημα, ὑφ' οὗ πληροῦται ἡ καρδία τοῦ διαβαίνοντος διὰ τῶν αἰώνων καὶ τὰ μνημεῖα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐπιθεωροῦντος, τοῦ παρακολουθοῦντος τὸ τέκνον τῆς γῆς ἀπὸ τῆς σιγμῆς ἐκείνης, καθ' ἣν ἐγκολάπτει ἐπὶ τῶν γυμνῶν βράχων ἢ ἐπὶ τῶν φλοιῶν τοῦ δένδρου τὸ ἰδεῶδες αὐτοῦ, μέχρι τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ἐν αἷς καταγλαΐζει τὸν ὁρίζοντα αὐτοῦ διὰ τῶν ἀθανάτων ἔργων τῶν μεγαλοφυῶν ἡρώων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης. Ἡ *περιήγησις* αὕτη πείθει τὸν προσεκτικὸν περιηγητὴν ὅτι ὄντως πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ πραγματικαὶ αἰώφελειαι, ἃς παρέσχον καὶ διηνεκῶς παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ τέχναι· ὅτι ἑπομένως ὁ προορισμὸς τούτων οὐκ ἔστιν ἵν' ἁπλῶς καὶ μόνον τὰς Σχολὰς ἐξυπηρετῶσιν, ἀλλ' ἰδίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τὸν κοινωνικὸν βίον ἐπιδρῶσι καὶ τοῦτον καλλύνωσι καὶ εὐγενέστερον καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἀνθρωπινώτερον ἀπεργάζωνται κατὰ πάσας αὐτοῦ τὰς ὄψεις καὶ τὰς κλίσεις.

Ἐνταῦθα ὅμως ὀφείλομεν νὰ ἐνθυμώμεθα διὰ παντὸς τὴν παρατήρησιν, ἣν ἄνδρες συνετοὶ καὶ ἐπὶ σοφίᾳ περικλεέστατοι ἐποιήσαντο ἡμῖν· διότι ἄλλως ὁ κίνδυνος ἐπίκειται μέγας καὶ ἡ ζημία ἀνυπολόγιστος. *Οἱ ἐπιπολαίως περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἀθεΐαν ἀποπλανῶνται, οἱ δὲ ἐπιμελῶς καὶ ἐν ὁσιότητι περὶ αὐτὴν σπουδάζοντες τῆς θεοσεβείας οὐδέποτε ἀφίστανται.* Ἡ σπουδαιοτάτη καὶ ἀληθὴς αὕτη παρατήρησις τοῦ Βάκωνος καὶ τοῦ Λεϊβνιτίου ἰσχύει, ἀγαπητοί, καὶ περὶ τῆς ἠθικῆς ἀξίας καὶ τῶν πρὸς τὸν βίον ὠφελημάτων πάσης ἐπιστήμης τε καὶ τέχνης. Ἐν τῇ ἡμιμαθείᾳ ἀποβαίνει ὁ ἄνθρωπος δυστυχής· ἡ ἡμιμάθεια ἐξωθεῖ αὐτὸν εἰς πολλὰ καὶ μεγάλα τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας παραπτώματα, ἡ ἡμιμάθειά ἐστιν ἡ τὸ πλεῖστον θάρρος εἰς ἑαυτὴν ἔχουσα καὶ διὰ τοῦτο ἐν πᾶσι σχεδὸν παράφορος, αὐθαίρετος, ἀπότομος, μωρὰ καὶ ἀνόητος.

Προσέχετε λοιπὸν ἑαυτοῖς καὶ ἐν τούτῳ· ἀντλεῖτε πάντοτε ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἀπὸ τῶν καθαρῶν πηγῶν· τὰ συναλλάγματα ὑμῶν ἔστωσαν καθαρεύοντα πάσης κιβδηλείας· μὴ ἐξαγοράζετε ὡς ἀλήθειαν, ἀλλὰ μηδὲ ὑμεῖς ἀπεμπωλεῖτε ὡς τοιαύτην τὴν εὔγλωττον καὶ ἀγχίνουν παραδοξολογίαν, ἢ τὴν καλλιεπῆ μὲν καὶ ἔντεχνον, ἀλλὰ τυφλὴν πολυμάθειαν, μηδὲ νομίζετε ὅτι ἐπείσθητε, ἂν μόνον ἡ ἀκοὴ ὑμῶν ἐτέρφθη ἢ ἡ σὰρξ κατεθωπεύθη. Αἱ μελέται ὑμῶν ἔστωσαν καὶ ἐφεξῆς ἐμβριθεῖς καὶ βαθεῖαι, ἵνα καὶ ὁ χαρακτὴρ ὑμῶν ἀσφαλὴς ὑπάρχῃ, καὶ τὰ ὅρια τῶν γνώσεων φανερά. Ὁ δὲ γινώσκων μέχρι τίνος φθάνουσιν αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἀναλαμβάνει μὲν πάντοτε ὀλιγώτερα, φέρει ὅμως αὐτὰ εἰς πέρας· ὁ δὲ ἄχρι καὶ τῶν μυχαιτάτων λόγων καὶ αἰτιῶν τῶν περὶ αὐτὸν πραγμάτων θιγόντων οὐ μόνον μακρὰν ἀπέχει τῆς ὑπερῳρίας καὶ τῆς ποικίλης ματαιοφροσύνης, ἀλλ' ἐπιστάμενος καλῶς πόσον κόπον ἀπαιτεῖ τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι ὁμοίως γινώσκουσι τὰ πράγματα, τιμᾷ καὶ σέβεται, ἀναλογιζόμενος ὅτι καὶ οὗτοι διὰ πολλῶν ἱδρώτων καὶ θυσιῶν ἀνῆλθον εἰς ὃ εὕρηνται σημεῖον, καὶ πρὸς τοὺς μὴ εἰδότας μετρίως καὶ ἐπιεικῶς φέρεται. Οὐδὲν δὲ ὡραιότερον καὶ προσφιλέστερον ἀνθρώπου, πολλὴν μὲν τὴν ἀξίαν κεκτημένου καὶ πολλὰς ἔχοντος καὶ μεγάλας τὰς πράξεις, ἀλλ' ἀθορύβως βιοῦντος καὶ χωρὶς ἀξιώσεων καὶ ἐπιδείξεων ματαίων, ἐξ ἐναντίας δὲ οὐδὲν ἀηδέστερον καὶ ἀποτροπαιότερον ἐν τῷ κόσμῳ ἢ ἀνικανότης ἐπιδεικτιῶσα, αὐθάδης καὶ θρασεῖα.

Γελοῖοι δὲ μάλιστα καὶ περιφρονήσεως ἄξιοι καθίστανται οἱ πεφυσιωμένοι ἐκεῖνοι νεανίαι καὶ νεανιευόμενοι, οἱ τὰ πάντα οἰόμενοι εἰδέναι, οἱ ἐν τῇ ἀώρῳ καὶ μήπω πεπανθείσῃ σοφίᾳ αὐτῶν βρενθυόμενοι, οἱ ἄνω καὶ κάτω φερόμενοι καὶ πάντας περιχλευάζοντες ἢ καὶ ἀναιδῶς ὑβρίζοντες, οἱ θέλοντες νὰ ἐξάγωσι τὰ πάντα ἐκ τῶν κόλπων αὐτῶν καὶ τῷ μέτρῳ τῆς ἰδίας αὐτῶν μεγαλοφυΐας νὰ ῥυθμίζωσι, τέλος οἱ δι' οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἔχοντες νοῦν, λέξεις δὲ μόνον περὶ πάντων.

Πρὸς τὴν εἰκόνα ταύτην τὴν δυσειδεστάτην καὶ ἀπέχθειαν ἐμποιοῦσαν οὐδόλως ὑμεῖς ὁμοιάζετε· περὶ ὑμῶν μαρτυροῦμεν ἡμεῖς, μαρτυρεῖ σύμπασα ἡ σεμνὴ τῶν Καθηγητῶν ὑμῶν χορεία, πρὸς οὓς ἀείποτε ἀγάπην ἐπεδείξασθε υἱικὴν καὶ εὐλάβειαν καὶ ὑπακοὴν τοσαύτην, ὅσην ἐμβρίθειαν περὶ τὰς μελέτας καὶ τὰς σκέψεις ὑμῶν, ὅσην ἄκραν ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς σπουδαίας καὶ ὠφελίμους γνώσεις· τὴν δὲ ματαίαν ἐπίδειξιν ὑμεῖς πάντοτε περιεφρονήσατε.

Εἴθε τὸ ἀγαθὸν τοῦτο πνεῦμα συνοδεύοι ὑμῖν διὰ παντὸς καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἰς ἣν ἤδη ἐξέρχεσθε.

Ὑπάγετε οὖν, φίλοι ὁμιληταί, καὶ γίνεσθε ἄνδρες, ἄνδρες τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας· διότι, ὡς καλῶς ἤδη ἐπίστασθε, εἰς τὸν ἀληθῆ καὶ τέλειον αὐτοῦ προορισμὸν ἀφικνεῖται ὁ ἄνθρωπος οὐ μόνον διὰ τῆς προσκτήσεως γνώσεων, οὐ μόνον διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ νοὸς καὶ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ πλεονεκτημάτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐξημερώσεως καὶ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως τῆς καρδίας. Πρὸς τὸν ἐξελιγμὸν καὶ τὴν διάπλασιν λοιπὸν ἀμφοτέρων τῶν τε πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ὑμῶν δυνάμεων δέον νὰ ἀποβλέπωσι καὶ ἐφεξῆς οἱ ἀγῶνες ὑμῶν. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα δέον νὰ ὦσιν ἡνωμένα καὶ ἐν ἁρμονίᾳ· διότι, ὥσπερ νοῦς ἐσκοτισμένος καὶ ζοφερός, οὕτω καὶ καρδία πονηρὰ πολλάκις πηγὴ βλαβερωτάτων ἀποπλανήσεων καὶ πολλῶν κακῶν παραίτιος εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀποβαίνει, ἤ, ὥς τις ἀνὴρ σοφὸς πάνυ προσφυῶς εἶπεν, *ἀγαθὴ κεφαλὴ ἐγγὺς πονηρᾶς καρδίας πρὸς οὐδὲν ἄλλο ὁμοιάζει ἀλλ' ἢ πρὸς ναὸν ἱερόν, περικαλλῆ καὶ παμμεγέθη, ἐγγὺς φωλεᾶς λῃστῶν ἐγκαθιδρυμένον.*

Οὕτω δὲ πρὸς ἑαυτοὺς εἰρηνεύοντες, εἰρήνην ἕξεσθε ἔχοντες καὶ πρὸς

πάντας ἀνθρώπους κατὰ τὸ δυνατόν· διότι ὁ ἐν ἁρμονίᾳ καθ' ἑαυτὸν βιοὺς καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ διάγει, ὁ δὲ ἐν ἑαυτῷ τὴν δίχόνοιαν καὶ τὴν ἀντίφασιν περιφέρων εὐκόλως καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους διαμάχεται. Πλὴν μὴ νομίζετε ὅτι δὲν δύναται νὰ ἦναι τίμιος ἄνθρωπος πᾶς ὅστις τίθησιν ὅρια εἰς τὰ βουλεύματα καὶ τὰ διαβήματα ὑμῶν, κἂν δυσχερῶς τοῦτο συνήθως παρὰ τοῖς πολλοῖς συμβαίνῃ· ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς σοφωτέρους ἡγεῖσθε τότε μόνον, ἡνίκα ὀλιγώτατα σφάλλεσθε, ταχύτατα ἀνορθοῦσθε καὶ κανόνας ἐκ τε τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἀλλοτρίων παραπτωμάτων συνάγετε, ὅπως ὀλιγώτερα ἐφεξῆς ἁμαρτάνητε.

Ἵνα δὲ συνελὼν τὸ πᾶν ὑμῖν εἴπω, μὴ λησμονεῖτε, φίλοι, ὅτι οὐ μακρὰν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ῥώμης ἡ Ἰουδαία εὑρηται μετὰ τὴν Ἱερουσαλήμ· ἡ Ἰουδαία, ἡ χώρα τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον· ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ ἡ ἁγία, ἡ πατρὶς τοῦ Εὐαγγελίου, οὗ τὰς ἁγνὰς καὶ θείας ἀληθείας ὑμεῖς ἐκ παίδων ἠκούσατε καὶ ἐδιδάχθητε καὶ ἐμάθετε. Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐβασίλευσεν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἡ δὲ πρὸς τὸ θεῖον παιδικὴ ὑμῶν ἀφοσίωσις πολλάκις ἤδη ἐνέπλησε τὴν καρδίαν ὑμῶν ἀνεκλαλήτου χαρᾶς. Ὑμεῖς ὁ δόλως ὁμοιάζετε ἤδη πρὸς κυβερνήτην πλοίου, θυελλώδη καὶ κυματόεσσαν θάλασσαν διαπλέοντα χωρὶς πυξίδος καὶ χωρὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ αἴρῃ πρὸς τοὺς αἰωνίους ἀστέρας. Ἀλλ' εἴθε ἡ μακαρία αὕτη πρὸς τὸ θεῖον ἁρσίωσις μηδέποτ' ἐκλείψῃ ἐκ τῆς καρδίας ὑμῶν ἐν μηδεμιᾷ τοῦ βίου περιστάσει, ἔστ' ἂν τὸν λαμπρὸν τοῦτον ἥλιον βλέπητε. Εἴθε ἀείποτε εἰς τὰς ψυχὰς ὑμῶν τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ εἰσδύοι καὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν διαθερμαίνοι.

Τί κάλλιον νὰ ἐπευχηθῶμεν ὑμῖν ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, ὦ φίλοι, δὲν ἔχομεν· προσέλθετε λοιπὸν ἵνα λάβητε τὰς ἀποδείξεις τῶν ὑμετέρων πόνων καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

(Ἔπονται τὰ πρακτικὰ τοῦ Καθηγητικοῦ συλλόγου ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως τῶν ἀπολυομένων 18 φοιτητῶν καὶ ἡ προσλαλιὰ τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου, περὶ ὧν ἴδε σελ. 57—60 Α'. τόμου).

(Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΤΗΣ
ΠΑΛΑΙΑΣ καὶ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.

(Συνέχ. σελ. 152).

19) ΙΕΡΕΜΙΑΣ, ἐν ᾧ καὶ ὁ ΒΑΡΟΥΧ.

Ὁ Ἱερεμίας ἤρξατο προφητεύων τὸ ιγ'. ἔτος τῆς βασιλείας Ἰωσίου, βασιλέως Ἰούδα, 40 ἔτη πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ· αἱ δὲ προφητεῖαι αὐτοῦ, εἰς νδ'. κεφάλαια διῃρημέναι, διαπρέπουσιν ἐπίσης οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ λεκτικόν.

Μετὰ τῶν προφητειῶν συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ Θρῆνοι Ἱερεμίου, ποίημα ἐκ ε'. συγκείμενον κεφαλαίων, ἐν ᾧ ζωγραφεῖ περιπαθέστατα τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὴν διὰ τοῦτο ἐπομένως μεγάλην αὐτοῦ λύπην.

Μετὰ τοὺς Θρήνους τάττεται καὶ Ἐπιστολὴ τοῦ Ἱερεμίου, ἣν ἔγραψεν οὗτος κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Σεδεκίου αἰχμαλωσίαν πρὸς τοὺς εἰς Βαβυλῶνα ἀπαγομένους Ἰουδαίους, συμβουλεύων αὐτοῖς.

Μετὰ τῶν προφητειῶν τοῦ Ἱερεμίου προσέτι συγκαταλέγεται καὶ ἡ τοῦ Βαροὺχ προφητεία· ἦν δ' οὗτος μαθητὴς καὶ γραφεὺς τοῦ Ἱερεμίου. Συνέγραψε δὲ τὴν ἐκ ε'. κεφαλαίων σωζομένην αὐτοῦ προφητείαν τῷ Ε'. ἔτει τῆς ἐπὶ Σεδεκίου ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας τῶν Ἰουδαίων (583 π. Χ.)

20) ΙΕΖΕΚΙΗΛ.

Ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ ἦν σύγχρονος σχεδὸν τοῦ Δανιὴλ, ἐν Μεσοποταμίᾳ μετὰ πολλῶν χιλιάδων Ἑβραίων συνδιατρίβων. Σύγκειται δὲ ἡ βίβλος αὐτοῦ ἐκ μή. κεφαλαίων.

21) ΔΑΝΙΗΛ.

Ἡ βίβλος τοῦ προφήτου Δανιὴλ σύγκειται ἀ) ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Σωσάννης. β') ἐκ ιδ'. κεφαλαίων, τῶν μὲν πρώτων ἓξ ἱστορικῶν, τῶν δὲ λοιπῶν προφητικῶν, καὶ γ') ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Βὴλ καὶ τοῦ Δράκοντος.

22) ΔΩΔΕΚΑΠΡΟΦΗΤΩΝ.

Τὰ ὀνόματα τῶν ιβ'. ἐλασσόνων Προφητῶν ἐν τάξει εἰσὶ ταῦτα: ἀ) Ὡσηὲ (ἐν ιδ'. κεφαλαίοις). β'. Ἀμὼς (ἐν θ'. κεφαλαίοις). γ') Μιχαίας (ἐν ζ'. κεφαλαίοις). δ') Ἰωὴλ (ἐν γ'. κεφαλαίοις). ε') Ὀβδιοὺ (ἐν ἑνὶ κεφαλαίῳ). ς'. Ἰωνᾶς (ἐν δ'. κεφαλαίοις). ζ') Ναοὺμ (ἐν γ'. κεφαλαίοις). η') Ἀββακοὺμ (ἐν γ') κεφαλαίοις). θ') Σοφονίας (ἐν γ'. κεφαλαίοις). ι') Ἀγγαῖος (ἐν β'. κεφαλαίοις). ια') Ζαχαρίας (ἐν ιδ'. κεφαλαίοις) καὶ ιβ') Μαλαχίας (ἐν δ'. κεφαλαίοις). Ἦκμασαν δὲ ἅπαντες ἐν γένει οὗτοι οἱ Προφῆται ἐν διαστήματι 300 ἐτῶν, ἀπὸ τῆς βασιλείας Ὀζίου (τῷ 700 π. Χ.) μέχρι τῆς ἀνοικοδομῆς τοῦ ναοῦ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ.

—o—

Β΄. ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΑ.

1) ΤΩΒΙΤ.

Ἡ βίβλος Τωβὶτ ἐν ιδ΄. κεφαλαίοις περιέχει τὴν ἱστορίαν τῶν δύο Τωβιῶν, πατρὸς καὶ υἱοῦ, κατὰ τὸ διάστημα τῆς αἰχμαλωσίας τῶν δέκα φυλῶν, αἵτινες ἀπήχθησαν εἰς Ἀσσυρίαν ὑπὸ τοῦ Σαλμανασσάρ. Καὶ συγγραφέα μὲν ἔχει αὐτὸν τὸν θεοφιλῆ Τωβίτ, προσθέντος ἐν ὀλίγοις καὶ τοῦ Τωβίου τὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός. Συνεγράφη δὲ, κατά τινας μὲν, Ἑβραΐζι, κατ' ἄλλους δὲ, Χαλδαϊστί· ἐδημοσιεύθη δὲ παρ' Ἑβραίοις μετὰ τὴν ἐπισφράγισιν τοῦ Ἐσδραίου κανόνος. Μετεφράσθη δὲ πρὸ πολλῶν ἐτῶν πρὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας (ἴσως καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ο΄. (α)

2) ΙΟΥΔΗΘ.

Ἡ βίβλος τῆς Ἰουδὴθ ἐν ις΄. κεφαλαίοις περιέχει τὴν ἱστορίαν τῆς ὑπὸ χήρας τινὸς γυναικὸς, καλουμένης Ἰουδὴθ, ἀπελευθερώσεως τῆς ἐν Παλαιστίνῃ πόλεως Βετυλούας, πολιορκουμένης ὑπὸ τοῦ Ὀλοφέρνου. Συγγραφεὺς ταύτης, κατ' ἐπικρατεστέραν γνώμην, θεωρεῖται ὁ ἐπὶ τοῦ Μανασσῆ ἀρχιερεὺς Ἰωακεὶμ ἢ Ἐλιακείμ.

3) ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

Ἡ βίβλος τῆς Σοφίας Σολομῶντος, ἥτις καὶ Πανάρετος λέγεται, ὡς συλλογὴ παντοίων διδασκαλιῶν, αἵτινες φέρουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀρετὴν, ἔστιν ἐκ τῶν στιχήρων τοῦ Σολομῶντος βιβλίων. Ἐπειδὴ οὗτος ἔγραψεν ἄλλατε πολλὰ, « καὶ τρισχιλίας παραβολὰς, καὶ πεντακισχιλίας ᾠδὰς », κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἁγίας Γραφῆς (Γ΄. Βασιλ. Δ΄, 32). Σύγκειται δὲ ἡ βίβλος ἐκ ιθ΄. κεφαλαίων.

4) ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ.

Ἡ Σοφία Σειρὰχ συνεγράφη μὲν Ἑβραϊστὶ ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπὸ Ἰησοῦ, υἱοῦ τοῦ Σειρὰχ, ἐξελληνίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ, ἔτεσι περίπου 90 μετὰ τοὺς Ο΄, γενομένου ὁμωνύμου τοῦ συγγραφέως ἐγγόνου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Ἰησοῦ τοῦ Σειραχίδου. Ἔστι δὲ ὁμοιοτάτη πρὸς τὰς τοῦ Σολομῶντος παροιμίας, συγκειμένη ἐκ κεφαλαίων νά.

(α) Οἰκον. περὶ τῶν Ο΄. Τόμ. Δ΄. σελ. 187—189. Εἰσαγωγ. εἰς τὴν ἁγ Γραφὴν, σελ. 65—70.

5) ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄. Β΄. ΚΑΙ Γ΄. ΛΟΓΟΣ.

Οὕτως ὠνομάσθη τὸ βιβλίον τοῦτο, ὡς περιέχον τὴν ἱστορίαν τῶν τοῦ Ματταθίου, ἐνδόξου ἥρωος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, υἱῶν, ἐξ ὧν ὁ Ἰούδας ἐπωνομάζετο Μακκαβαῖος. Συνεχίζει δὲ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ.

Καὶ ὁ μὲν Α΄. λόγος, ἐκ ις΄. κεφαλαίων συγκείμενος, συνεγράφη Ἑβραϊστὶ περὶ τὰ 130 π. Χ. ἐξελληνίσθη δὲ μετ' ὀλίγον ὑπό τινος Ἱεροσολυμίτου.

Ὁ δὲ Β΄. (ἐν ιέ. κεφαλαίοις) συνετάχθη μικρῷ ὕστερον Ἑλληνιστὶ, περὶ τὰ 120 π. Χ. ὑπὸ Ἰουδαίου τινὸς Ἑλληνιστοῦ.

Ὁ Γ΄. (ἐν ζ΄. κεφαλαίοις) περιέχει ὑπόθεσιν ἀρχαιοτέραν μὲν τῶν Μακκαβαϊκῶν συμβεβηκότων, ἀλλὰ συμφωνοτάτην· ἐπειδὴ ἐξιστορεῖ ὅσα οἱ Ἰουδαῖοι ἔπασχον ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλοπάτορος, σύμφωνα πρὸς ὅσα ἔπαθον οἱ Μακκαβαῖοι ὑπὸ Ἀντιόχου. Φαίνεται δὲ ὅτι συνεγράφη καὶ οὗτος Ἑλληνιστὶ ὑπό τινος τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἑλληνιστῶν, τῷ 210 π. Χ.

Εὑρίσκεται καὶ Δ΄. λόγος τῶν Μακκαβαίων, ἀναφερόμενος εἰς τὸν Ἰώσηπον, ἀπαράδεκτος ἐν τῷ κανόνι τῆς Ἐκκλησίας (α).

Ὅτι δὲ οἱ Ο΄. μεθηρμήνευσαν Ἑλληνιστὶ τὴν Παλαιὰν Γραφὴν ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου (280 π. Χ.), τοῦτο ὑπάρχει ἀναμφισβήτητον (β). (Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΑΙ ΤΡΟΧΙΑΣΤΑΙ ΟΔΟΙ, ἢ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν.

(Κατ' ἐκλογήν)

—

Οἱ γινώσκοντες τὴν τοπογραφίαν καὶ ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος βεβαίως ἀποροῦσι πῶς αἱ ἄνευ ἀορτήρων ἐκεῖναι ἅμαξαι ἐν τῇ ἀρχαιότητι κατώρθουν εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς, ὡς εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, π.χ., νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον ἄνευ ταραχῆς, ἄνευ δονισμῶν, χωρὶς τὰ στέμματα καὶ ἄνθη νὰ χάσωσι ποσῶς τὴν ἰσορροπίαν αὐτῶν, χωρὶς τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν νὰ ταραχθῶσιν ἢ ἀνατραπῶσί ποτε.

(α) Οἰκονόμ. περὶ τῶν Ο΄. Τόμ. Δ΄. σελ. 151—152 καὶ 208—219.

(β) Ἴδε τὰς περὶ τούτου ἀποδείξεις ἐν τῷ περὶ τῶν Ο΄. ἑρμηνευτῶν Οἰκον. Τόμ. δ΄. σελ. 889 καὶ ἑφεξῆς, καὶ σελ. 941.

Λείψανά τινα τῶν ἀρχαίων ὁδῶν, ἔνθα φαίνονται ἔτι τὰ ἴχνη τῶν τροχῶν, ἐφ' ὧν οἱ τροχοὶ οὗτοι διήρχοντο, σώζονται ἔτι μέχρι σήμερον καὶ ὀνομάζονται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τροχιαί. Τὰ λείψανα ταῦτα, λέξεις τινὲς καὶ ὅροι τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, πείθουσιν ἡμᾶς ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐτροχίαζον τοὺς δρόμους, ἤτοι εἶχον τροχιαστὰς ὁδοὺς (προτρέπομεν μάλιστα τὸν Ἑλληνικὸν τύπον νὰ παραδεχθῇ τὴν ἔκφρασιν ταύτην ἀντὶ τῆς «Ἀμερικανικοὶ σιδηρόδρομοι»). Οἱ αὔλακες οὗτοι, τροχιαί, κατασκευαζόμεναι ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ἑκάστης ὁδοῦ, ὑπῆρχον οὐχὶ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν Συρακούσαις, ἐν Λατίῳ κλπ. παρὰ τοῖς Ὀθόλσκοις ὑπάρχουσιν ἔτι λείψανα τῶν ὁδῶν τούτων. Πρὸ ὀλίγων δὲ ἔτι ἐτῶν μετεχειρίζοντο τὸ σύστημα τοῦτο ἐν Σκωτίᾳ.

Πάντες γινώσκουσιν ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶναι πετρῶδες καὶ ὀρεινόν· ἅμα δὲ οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ τέμνωσιν ὁδούς, ἕνεκα τῶν δυσκολιῶν, ἃς παρεῖχεν ἡ φύσις τοῦ τόπου καὶ τὸ ἔδαφος, ἐφαντάσθησαν τὸ καλλίτερον μέσον, δι' οὗ ἔπρεπε νὰ σχηματίσωσι τὴν συγκοινωνίαν, τὸ δὲ μέσον τοῦτο ἦτο τὸ φυσικώτερον καὶ εὐχερέστερον. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ ἰσοπεδώσωσι τὸ ἀνώμαλον καὶ πετρῶδες ἔδαφος, κατεσκεύαζον αὔλακας, τροχιὰς εἰς τὰ ἄκρα ἑκάστης ὁδοῦ κατὰ μῆκος αὐτῆς, ἐφ' ὧν αἱ ἅμαξαι ἐσύροντο ὄχι μόνον εὐκόλως καὶ ἄνευ δονήσεων, ἀλλὰ καὶ διὰ μικρᾶς δυνάμεως. Τούτου ἕνεκα ἔλεγον καὶ τέμνειν (καὶ ὄχι κατασκευάζειν) ὁδὸν, ὡς ὀρθῶς καὶ ὁ λαὸς λέγει: ἀνοίγω δρόμον. Αἱ ὁδοὶ λοιπὸν αὗται ἦσαν ὅπως καὶ οἱ Ἀμερικανικοὶ σιδηρόδρομοι, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι, ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς, εἶχον ἐκ πέτρας καὶ ὄχι ἐκ σιδήρου αὔλακας· δύνατί τις λοιπὸν ἵνα τοὺς ὀνομάσῃ μᾶλλον πετροδρόμους... Ἡ διαφορὰ λοιπὸν εἶναι τοιαύτη, ὁποία μεταξὺ τῶν πρώτων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης, ἔνθα, ὡς ἐκ τῆς σπανιότητος τοῦ σιδήρου, οἱ σιδηροῖ αὔλακες ἀντικαθίσταντο δι' ἐσκαμμένων ξύλων, ἔνθα ἡ ἐπιφάνεια τοῦ βάθους ἐκαλύπτετο διὰ λεπτῶν σιδηρῶν λεπίδων.

Ὁ κ. Caillemer λέγει ὅτι οἱ Ἕλληνες φαίνονται μεταχειρισθέντες τὴν λέξιν ἴχνος διὰ τὰς ὁδοὺς ταύτας, ἤτοι τὰς τροχιαστὰς, κατασκευασθείσας διὰ τῆς τέχνης πρὸς ἀντίθεσιν τῶν ἁρματροχιῶν, ἤτοι τῶν ὁδῶν ἐκείνων, ὧν αἱ τροχιαὶ κατεσκευάσθησαν διὰ τῆς τριβῆς· ἐγὼ παραδέχομαι ἀκριβῶς τοὐναντίον ὡς πρὸς τὴν ὀνοματολογίαν, ἂν καὶ ὁ πολυμαθὴς κ. Gaillemer ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν Ἡσύχιον, ἐφ' οὗ καὶ στηρίζεται, καὶ ὅσις ἐξηγεῖ τὴν λέξιν ἁρματροχία, διὰ τοῦ αἱ τῶν τροχῶν ἐν τῇ γῇ ἀποχαράξεις. Προσέτι εἰς τοὺς ἀπερχομένους ηὔχοντο ἀβλαβὲς ἴχνος:

Ξεῖνε, σὺ δ' ἀείσας Δημοκλέους υἱέα χαίρειν
Δημοκλέα, στείχοις ἀβλαβὲς ἴχνος ἔχειν.

Τὸ εἶδος εἶχε τὸ κοινὸν, ὅπερ καὶ οἱ σημερινοὶ σιδηρόδρομοι ἔχουσι· δηλ. ὅτε δύο ἅμαξαι ἐβάδιζον ἐπὶ τῶν τροχιῶν τούτων κατ' ἐναντίας διευθύνσεις, συναντώμεναι, ἔπρεπεν ἡ μία ἐξ αὐτῶν νὰ ἐξέλθῃ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἤτοι τῶν τροχιῶν, ὄχι ἀκόπως, ἵνα ἡ ἑτέρα ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμον αὐτῆς, ἢ ὁσάκις ἦτο δυνατὸν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο δὲν ἦτο ποσῶς εὐάρεστον, διὸ καὶ πολλάκις προεκάλει ἀντεγκλήσεις, φιλονεικίας, ἐνίοτε δὲ καὶ χειρω.

.... Ἐκεῖνο δ' οὐκ ἀνασχετὸν,
Εἴκειν ὁδοῦ χαλῶντα τοῖς κακίοσιν.

Τίς δὲν γνωρίζει τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ Λαΐου, φονευθέντος ἐν μέσῃ ὁδῷ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Οἰδίποδος; Μὴ παραδεχόμενός τις τὸ εἶδος τῶν ὁδῶν τούτων, δυσκόλως δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὸ αἴτιον τῆς φιλονεικίας ταύτης, ἤτις ἔληξεν εἰς τὴν πασίγνωστον ὀλεθρίαν τραγῳδίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἡ παράδοσις τῆς ἱστορίας τοῦ Λαΐου, ἀπαθανατισθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀρχαίας τραγῳδίας, εἶναι μῦθος, τὸ πρᾶγμα τοῦτο φαίνεται τόσον σύνηθες, ὥστε ἡ ποίησις τὸ παρεδέχθη ὡς τὸ φυσικώτερον αἴτιον τῆς φιλονεικίας τοῦ Οἰδίποδος καὶ Λαΐου. Δύο ἅμαξαι συναντῶνται (συννηίαζον, λέγει ὁ Σοφοκλῆς) κατὰ μέτωπον ἐπὶ τροχιαστῆς τινος ὁδοῦ· ἐξ ἅπαντος ἡ μία πρέπει νὰ ὀπισθοχωρήσῃ ἢ νὰ ἐξέλθῃ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ὄχι βεβαίως ἄνευ κόπου, ἵνα ἡ ἑτέρα ἐξακολουθήσῃ τὴν ὁδὸν αὐτῆς καὶ μετ' αὐτὴν ἡ ἐξελθοῦσα. Ἐν ταῖς περιστάσεσι ταύταις βεβαίως ὑπεχώρει πάντοτε ὁ φυσικῶς ἢ ἠθικῶς ἀσθενέστερος. Ὁ Λάϊος, γέρων καὶ βασιλεὺς, ἀξιοῖ ὅτι ἡ ἄλλη ἅμαξα πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τῶν τροχιῶν· ὁ Οἰδίπους, ὅστις νομίζει ἑαυτὸν καταγόμενον ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Κορίνθου, κύριος τῆς ἑτέρας ἁμάξης, ἀξιοῖ τοὐναντίον. Οἱ ἀκόλουθοι ὅμως τοῦ Λαΐου, ἀφοῦ ἀντήλλαξαν βεβαίως ἀρκετὰς ὕβρεις μετὰ τῶν ἀκολούθων τοῦ Οἰδίποδος, θέλουσι ν' ἀναγκάσωσι τὸν Οἰδίποδα διὰ τῆς βίας νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ὁδὸν «ἐξ ὁδοῦ....

πρὸς βίαν ἠλαυνήτην»· τότε καὶ ὁ Οἰδίπους, πλήρης ἀγανακτήσεως, φονεύει ἕνα τῶν ἀκολούθων.

Κἀγὼ τὸν ἐκτρέποντα τὸν τροχηλάτην
Παύω δι' ὀργῆς....

ἦτοι ἐκεῖνον, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐκτρέψῃ τὸν τροχηλατην.

Ὁ πολιὸς Λαΐος ἐκπλήττεται· ὁ Ἴων λέγει·

... αὐδὴ μ' ἐξέπληξ' ὁδοῦ
πονηρὸς οὐδείς.

Μετὰ τὸν φόνον τοῦ ἀκολούθου αὐτοῦ, ὁ Λαΐος θέλων, φαίνεται, καὶ αὐτὸς νὰ ἐπέμβῃ προσωπικῶς, φονεύεται ἐπίσης. Τὸ τραγικὸν τοῦτο ἐπεισόδιον τοῦ Λαΐου, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἔκφρασις: ἐκτρέποντα τὸν τροχηλάτην, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν καταλείπει ἡμῖν περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν τροχιαστῶν ὁδῶν ἐν τῇ ἀρχαιότητι.

Ἡ πρώτη αὕτη κατάστασις τῶν τροχιαστῶν ὁδῶν δὲν παρετάθη ἐπὶ πολὺ, διότι βραδύτερον κατεσκεύασαν εἰς μικρὰς ἀποστάσεις ἐκτροπὰς, δι' ὧν ὄχι μόνον αἱ κατὰ μέτωπον συναντώμεναι ἅμαξαι διὰ μικροῦ ἐλιγμοῦ, χάριν εἰς τὰς ἐκτροπὰς, μετετίθεντο καὶ πάλιν εἰς τὰς εὐθείας τροχιὰς, ἀλλὰ καὶ ὁσάκις ἐπεθύμει τις νὰ προηγηθῇ τῆς πρὸ αὐτοῦ ἁμάξης, διὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν λόγον, ἐξετρέπετο τῶν εὐθειῶν τροχιῶν διὰ τῶν ἐκτροπῶν καὶ διὰ μικροῦ ἐλιγμοῦ ἐπανήρχετο εἰς τὰς εὐθείας. Ἐντεῦθεν ἡ μεταφορικὴ σημασία τοῦ ἐκτρέπεσθαι. Ἐννοεῖται ὅτι βραδύτερον κατεσκεύασαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, πρὸς εὐκολωτέραν κυκλοφορίαν, καὶ διπλᾶς τροχιάς. Ὅσαι δὲ ὁδοὶ ἔμειναν εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀρχαϊκὴν κατάστασιν, ἔχουσαι μόνον διὰ μίαν ἅμαξαν τροχιὰς, ἐλέγοντο ἀτραποί. Ὥστε ἀτραπὸς δὲν σημαίνει ὅ,τι συνήθως ἐκφράζομεν σήμερον, μικρὰν ὁδὸν, μονοπάτι, ἀλλ' ὁδὸν ἁμαξωτὴν, τὴν ἄνευ ἐκτροπῶν, ὅπως ὁ Ἡσύχιος λέγει· ἀτροπός, ὁδὸς μὴ ἔχουσα ἐκτροπάς.

Τοιαύτη τις λοιπὸν θὰ ἦτο καὶ ὁ δίολκος, ἐν τῷ Ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου, ὅστις, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν παραλίων τοῦ Λεχαίου, καὶ διερχόμενος τὸν Ἰσθμὸν, ἔληγεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Σχοινοῦντος, ἀπέχοντος 45 στάδια τοῦ λιμένος τῶν Κεγχριῶν. Διὰ τοῦ δίολκου τούτου οἱ Ἕλληνες συχνότατα μετέφερον τὰ πλοῖά των ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ἵνα ἀποφύγωσι τὸν κινδυνώδη καὶ μακρὸν πλοῦν τῆς Πελοποννήσου. Οὐδεὶς ἀμφέβαλλέ ποτε περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ δίολκου, καὶ τῆς δι' αὐτοῦ μεταφορᾶς τῶν πλοίων, ἀφοῦ περὶ τούτου πολλάκις μνείαν ποιεῖται ὁ Θουκυδίδης, ὁ Πολύβιος καὶ ὁ Στράβων. Ὅλοι, ὅσοι ἀνέγνωσαν τὰ σχετικὰ ταῦτα χωρία τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων, δὲν ἀμφέβαλλον περὶ τοῦ πράγματος, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφαντάσθη ὅτι ὁ δίολκος ἦτον τροχιαστὴ ὁδὸς, ἐφ' οὗ θέτοντες 4 τροχοὺς διὰ δύο ἀξόνων ἔθετον ἐπ' αὐτῶν τὸ πλοῖον (καὶ τὰ ἀρχαῖα πλοῖα δὲν ἦσαν ὑπερμεγέθη) καὶ διὰ μικρᾶς ὠθήσεως, ἢ δι' ἄλλου τινὸς τοιούτου μέσου, μετέφερον αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ. Εἶμαι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἐξηγῶ οὕτω τὸν δίολκον, διότι ὁ πολυμαθὴς φίλος μου οὔτε κἂν ἀναφέρει αὐτόν....

Ἐν Παρισίοις, κατὰ Ἰούλιον 1870.

Α. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ.

—o—

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΕΛΕΓΕΙΟΝ

Εἰς τὸν διετῆ υἱόν μου, ἀποβιώσαντα τὴν 5 Ἰουλίου (ἐ. ἔ.)

Εἰς τὸν λειμῶνα τῆς ζωῆς ὁπόταν ἐγεννήθης,
Τί θαῦμα! ἄνευ τῶν σκληρῶν τοῦ τοκετοῦ ὠδίνων,
Ὦ τέκνον μου γλυκύτατον! κ' ὁμώνυμος ἐκλήθης
Μὲ τὸν τροπαιοφόρον μας Γεώργιον ἐκεῖνον,
τῆς πίστεως τὴν μαχητὴν,
Ηὐχήθην, φεῦ! ἐκ τῶν μυχῶν τῆς μητρικῆς καρδίας,
Νὰ διατρέξῃς τὴν ζωὴν ὁμοίως ἀνωδύνως,
Νὰ μὴ βάψῃ τὰ χείλη σου ποτήριον πικρίας!
Καὶ πλήρης πάντοτ' ἡμερῶν νὰ φθάσῃς εὐφροσύνως
τὸ τέρμα τῆς ζωῆς!
Ὦ! ἤκουσε κατὰ τὸ ἓν ὁ Πλάστης τῆς εὐχῆς μου,
Καὶ ἐπὶ ῥόδων ζωηρῶς ὑγείαν νὰ βαδίσῃς
Σοὶ ἔδωκεν! ἀλλ' ὦ γλυκὺ ὄνειρον τῆς ψυχῆς μου!
Ἔγραψε κ' εἰς τὴν βίβλον του μόνον δύο νὰ ζήσῃς
ἔτη ἐπὶ τῆς γῆς!
Οἴμοι! διότι διαρκὴς ζωὴ ἄνευ πικρίας
Εἶν' ἐναντίον τῶν θεσμῶν τῆς ἀνθρωπίνης μοίρας!

Διὰ παντοίων ὀδυνῶν, καὶ πάσης ἀσθενείας
Τὰ φύλλα τῆς βιωτικῆς ν' ἀνοιγοκλείῃ θύρας
ἐδόθη εἰς αὐτήν!
Καὶ διὰ τοῦτο τῶν κλητῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ χρόνος
Δὲν εἶν' μακρὸς, ἀλλὰ λαμπρὸς καὶ πλήρης εὐτυχίας.
Πρὸς τοῦτον ἰσοδυναμεῖ βίος ἑνὸς αἰῶνος
Τῶν ἄλλων. — Εἰς τοὺς οὐρανοὺς ζωὴ ἀθανασίας
προσμένει τοὺς κλητούς!
— Φεῦ! ποῦ ἡ μητρικὴ στοργὴ μὲ φέρει φιλοτίμως!
Σὺ, φίλτατόν μου! Εὐπειθὲς στὰ νεύματα τοῦ Πλάστου,
Τρεῖς ἐντολὰς ἐτέλεσας Αὐτοῦ λίαν προθύμως
Τὰς οὐσιώδεις σύμφωνα πρὸς τὰς σοφὰς βουλάς Του·
ἐτέχθης ἐπὶ γῆς!
Ὅπως ζωῆς κ' ὑπάρξεως μετάσχῃς αἰωνίου.
— Τὰ γλυκερά σου ὄμματα ἂν δὲν εἶχε φωτίσει
Οὗτος τῆς γῆς ὁ ἥλιος, πῶς ἤθελον ἡλίου
Τοῦ νοητοῦ μαρμαρυγὰς τὰς θείας ἀντικρύσει;
Πῶς ἤθελες, φεῦ! ζῇ!
Ἀνεγεννήθης ἔπειτα ἐντὸς λουτροῦ τοῦ θείου,
Τῆς Πρωτοπλάστου καθαρθεὶς θεοστυγοῦς κηλῖδος.
— Ὁ μὴ τεχθεὶς ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος ἁγίου,
Ὁ ἀψευδὴς εἶπ' Ἰησοῦς, δὲν ἔχει θεῖον εἶδος,
δὲν εἶν' Υἱὸς Θεοῦ!
Τέλος τὴν τρίτην ἐντολὴν ἔσπευσες νὰ πληρώσῃς,
Τὸ θαλερὸν καταλιπὸν πλὴν γηΐνόν σου σῶμα!
Ἀντὶ τὸν κόσμον θεωρῶν νὰ συναθροίζῃς γνώσεις
Περὶ Θεοῦ, ἐκάλεσε τὸ γλυκερόν σου ὄμμα
Ὁ Ὕψιστος Πατὴρ,
Ἐκεῖ τὰ μεγαλεῖα Του νὰ βλέπῃ κατ' εὐθεῖαν.
Ὦ τρισμακάριστε ψυχή! Ὁ γηΐνός μας βίος
Εἶναι σχολεῖον, φεῦ! ἐν ᾧ τὴν ἄπειρον σοφίαν
Σπουδάζομεν τοῦ Ποιητοῦ! Πλὴν τίς εἶδε τελείως
τὴν θείαν Του μορφήν;
Εἰμὴ ὁ φεύγων, καθὼς σὺ, ψυχὴ ἁγνὴ, ἁγία!
— Γέννησις, ἀναγέννησις ἡ κατ' Ὀρθοδοξίαν
Καὶ θάνατος ἐν τῇ αὐγῇ τοῦ βίου, εἰσὶ τρία
Τὰ ἀναγκαῖα 'στὸν θνητόν! τἆλλα χωρὶς ἀξίαν
καὶ μάταια λοιπόν!

Δὲν εἶν' ὁ πόθος τῆς ψυχῆς αἰώνιος νὰ ζήσῃ;
Ναί! Ἀφοῦ ἅπαξ γεννηθῇ, καὶ ἔπειτ' ἀποθάνῃ
Ὁ ἄνθρωπος, χωρὶς ἐδῶ 'στὴν γῆν νὰ ἁμαρτήσῃ,
Χωρὶς παθῶν ἡ μιαρὰ πνοὴ νὰ τὸν μιάνῃ,
τὸν πόθοντ' ἀποκτᾷ!
Καὶ σὺ ἀπέθανες! πλὴν ζῇς εἰς χώρους τοὺς ἁγίους,
Ὦ τέκνον! Κ' ἂν σοὶ δέδοται ἡμᾶς νὰ ἐνθυμῆσαι
Τοὺς ἐπιγείους σου γονεῖς, καὶ φίλους, καὶ οἰκείους,
Μὴ ὑπὸ τῶν δακρύων μας τῶν μαύρων ἐνοχλῆσαι!
Ἀλλὰ μετὰ χαρᾶς
Ἁγίας τὸν αἰώνιον Δημιουργὸν εὐλόγει!
Κ' ἐνθέρμως παρακάλει τον, ἐνόσῳ ἐδῶ ζῶμεν,
Στὸν νοῦν μας νὰ ἐμπνέωσιν οἱ ἱεροί του λόγοι
Ὑπομονὴν καὶ σύνεσιν, καὶ οὕτω νὰ τιμῶμεν
τὸ θέλημα Αὐτοῦ!

Ἐν Σμύρνῃ, τῇ 14 ἰουλίου, 1870.

Σ. ΛΕΟΝΤΙΑΣ.

—o—

ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

(Ἴδε σελ. 74).

—

Εἰς τὸ Ἐγκόλπιον Διονυσίου Πύῤῥου.

ΗΡΩΕΛΕΓΕΙΟΝ

Χρυσῆ μοι βίβλος, πόθεν εἰς φάος ἦλυθας; ὅστις
Ἐστὶν ὁ σὸς γενέτης; Οὔνομα τί καλέῃ;
Τίπτε με ταῦτα, ξεῖνε, ἐρεείνεις, ἠδὲ μεταλλᾷς;
Πᾶσαν ἀκεστορίαν ξυναγωγοῦσα τέχνην,
Εἶμι πρὸς φῶς μερόπεσι· πατὴρ δέ με γείνατο Πύῤῥος,
Ὃν τέκε Θετταλίη, κλεῖος ἀπαυρομένη,
Μουσάων Διονύσιος ἐγκολπήϊον ἰατρῶν,
Νούσων ἀργαλέων ἄκος ἐὸν καλέσας.

Γεώργιος παπᾶ Κωνσταντίνου Μακεδών.

—

Ἕτερον Ἰαμβικόν.

Θεσσαλίας χθὼν ἔσχεν ἱδμονας πάλαι
Ἀσκληπιόν τ' Ἰάσονα καὶ Κινέαν,
Οἵπερ ἀκεστορίης ἤραντο κλέος,
Μαθήσεώς τε γὰρ καὶ σοφίας κόσμου.
Νυνὶ δ' ὁ αἰὼν ἦγεν ἐκ ταύτης σοφὸν
Ἀκέστορα Διονύσιον τὸν Πύῤῥον,
Ὃς, οἷα τις μέλισσα, συλλέξας μέλι
Πολυμαθείας καὶ ποῶν τὰς δυνάμεις,
ἄτ' ὡς ὁλκάς τε νῦν φέρων ὑπέρολβος,
Δέλτοιν καλῶς τε παρέθηκε τοῖνδ' ἀμφοῖν.

—o—

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

—

Αἱ παρὰ τὴν ἁγ. Τριάδα ἀνασκαφαὶ, ἐνῷ ἐξηκολούθουν κατὰ τὰς τελευταίας ἑβδομάδας ὁπωσοῦν ἄκαρποι, τῇ δ'. αὐγούστου ἀπεζημίωσαν ἱκανῶς τὴν δαπανῶσαν ἑταιρίαν. Ἀνέδειξαν εἰς ἱκανὸν βάθος παρὰ τὸ ξυλοπαγὲς φυλακεῖον, ὅπου δηλ. δὲν ἠλπίζετο, μνῆμα ὀρθὸν εὐμέγεθες ὄχι τῶν κοινῶν καὶ ἰδιωτικῶν, ἀλλὰ τῶν δημοσίᾳ ποτὲ ἱδρυμένων, ὁποῖον οὐδὲν μέχρι τοῦδε παρὰ τὴν ἁγ. Τριάδα ἐφάνη. Εἶναι στήλη μαρμαρίνη, ἱκανῶς πλατεῖα, ὕψους δ' ἔτι ἀγνώστου, διότι ἡ σκαφὴ δὲν ἔφθασεν ἔτι μέχρι τῆς βάσεως, πάντως ὅμως θὰ ἦναι ὑπὲρ τὰ 3 μέτρα. Ἔχει ἄνω ἀέτωμα καὶ ὑπ' αὐτὸ κοσμήματα κεχρωματισμένα, μεθ' ἃ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ λίθου ἐπὶ ἕνα περίπου πῆχυν γίνεται λεία καὶ, φαίνεται, ἦτό ποτε ἐκεῖ ζωγραφία τις, ἥτις δὲν ἀντέσχεν εἰς τὰς τοῦ μακροῦ χρόνου προσβολάς. Ὕστερον μετὰ ζώνην, περὶ τὴν στήλην ἐξέχουσαν ἰδιοτρόπως, ἀκολουθεῖ τὸ κύριον σῶμα τῆς στήλης εἰς βάθος, ὡς εἴπομεν, ἄγνωστον. Ὑπὸ τὴν ζώνην δ' εὐθὺς εἶναι ἐγκεχαραγμένον τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα γράμμασι καλοῖς τοῦ 4ου πρὸ Χρ. αἰῶνος·

Ἐνθάδε Θέρσανδρον καὶ Σιμύλον ἄνδρε ποθεινὼ
πατρίδι Κερκύρᾳ δέξατο γαῖα τάφῳ·
πρέσβεις ἐλθόντας, κατὰ συντυχίαν δὲ θανόντας,
παῖδες Ἀθηναίων δημοσίᾳ κτέρισαν.

Οἱ πρέσβεις οὗτοι τῶν Κερκυραίων θὰ ἦναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐστάλησαν τῷ 373 πρὸ Χρ. εἰς Ἀθήνας, αἰτοῦντες βοήθειαν, ὅ-

τε κατὰ τῆς νήσου των ἐξεστράτευσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι, περὶ ἧς ἐκστρατείας ὄχι βραχὺν λόγον κάμνει ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς (6, 2) καὶ ὁ Διόδωρος (15, 47). Τότε οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὸν Κόνωνα ἦσάν τινα δύναμιν ἔχοντες καὶ στρατηγοὺς διασήμους: τὸν Τιμόθεον, τὸν Χαβρίαν, τὸν Ἰφικράτην καὶ πολιτικοὺς, οἷον τὸν Καλλίστρατον· ὅθεν ἐφάνησαν χρησιμώτατοι ἐπίκουροι εἰς τοὺς Κερκυραίους καὶ τοὺς ἀπήλλαξαν τῆς Πελοποννησιακῆς ἐπιδρομῆς. Ταῦτα γενικῶς τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωριζόμενα. Ἰδιαίτερον δέ τι περὶ τῶν δύο Κερκυραίων ἡμεῖς τοὐλάχιστον δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν. Τὸ δὲ μνῆμά των, ἂν καὶ δὲν τὸ ἀναφέρει ὁ Παυσανίας ἐν τῇ περιηγήσει του, εἶναι οὐδὲν ἧττον ἐπίσημον, καὶ τὸ βάθος, ἐν ᾧ εὑρέθη ἱστάμενον, δίδει ἡμῖν ἐλπίδα καὶ ἄλλων ἐκεῖ καλῶν ἀνακαλύψεων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 5 αὐγούστου 1870. Σ.Α.Κ.

—o—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

(Ἴδ. σελ. 128)

—

10. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΥΓΙΕΙΝΗΣ, πρὸς χρῆσιν ἑκάστου, ὑπὸ Δημητρίου Γ. Τσιαχτσίρη, διδάκτορος τῆς ἰατρικῆς κ.τ.λ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος, 1870. Σελ. ά.—ή. 1—186. Τιμᾶται ἀντὶ τριῶν πενταρίων.

11. ΕΥΘΥΝΑΙ τῶν κατὰ τὴν κεντρικὴν Φιλεκπαιδευτικὴν Ἀδελφότητα. Ἐν Κωνστ]πόλει, ἐκ τοῦ κεντρικοῦ τυπογραφείου καὶ λιθογραφείου, 1870. Σελ. 1—30.

12. Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Πολιτικῶν τῶν εἰς Δώδεκα Βιβλίον Η'. Θ' καὶ Ι'., ἤτοι τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν (1453—1780), ἐκ χειρογράφου ἀνεκδότου τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σινᾶ, ἐκδιδόντος Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου Σιναΐτου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ι. Α. Βρετοῦ, 1870. Σελ. ά—λδ'. 1—837. Τιμᾶται τριῶν ἀργυρῶν Μεδζιτιέδων.

13. Τὸ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ, ἤτοι σχέσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, ὑπὸ Γρηγορίου Μητροπολίτου Χίου τοῦ Βυζαντίου. Ἐν Χίῳ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Κ. Μ. Κροκίδου, 1869. Σελ. 1—39.

—o—

ΠΟΙΚΙΛΑ.

—

Περὶ γραφίδων.

Τὰ πρῶτα ὄργανα τῆς γραφῆς, αἱ πρῶται γραφίδες, ἦσαν ἐκ ξύλου, ξυλάρια, στύλοι, ὅθεν καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν, Ἰταλικὴν καὶ Ἀγγλικὴν τὸ ὕφος τοῦ συγγραφέως, ὁ καλὸς ἢ κακὸς τρόπος τοῦ γράφειν αὐτοῦ, καλεῖται στύλος, style, stile.

Ἀκολούθως μετεχειρίσθησαν καλάμους, διὸ καὶ ἡμεῖς ἔτι καὶ σήμερον λέγομεν ὅτι «θὰ ῥίψωμεν τὸν κάλαμον, θὰ λάβωμεν τὸν κάλαμον» κτλ.

Μετὰ ταῦτα μετεχειρίσθησαν πτερὰ, κυρίως χηνὸς καὶ τελευταῖον, περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, μηχανικός τις Γάλλος, καλούμενος Ἀρνοῦ, ἐφεῦρε τὰς μεταλλικάς.

Τὰ εἰς κατασκευὴν τῶν γραφίδων τούτων μέταλλα εἶναι κυρίως ὁ χάλυψ καὶ ὁ κίτρινος χαλκός.

Ἡ Ἀγγλία δὲ καὶ ἡ Γαλλία παράγουσιν ἄπειρα ποσὰ μεταλλικῶν γραφίδων.

Δὲν λέγομεν δὲ οὐδὲν περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς αὐτῶν, διότι εἶναι ἁπλούστατος καὶ ἕκαστος δύναται νὰ τὸν ἐννοήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ.

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
(τοῦ ΙΘ'. Τεύχους).

Ἐκπαιδευτικὰ (Συνοπτικὴ Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μεγ. τοῦ Γ. Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1868—1869). Σελ. 153—164

Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. » 164—167

Αἱ τροχιασταὶ ὁδοὶ, ἢ Ἀμερικανικοὶ σιδηρόδρομοι, παρὰ ταῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν. » 167—171

Ποίησις (Ἐλεγεῖον ὑπὸ Σ. Λεοντιάδος). » 171—173

Συλλογὴ νεωτέρων Ἑλληνικῶν ἐπιγραμμάτων. » 173—174

Ἀρχαιολογικά. » 174—175

Βιβλιογραφία (Ἐγχειρίδιον ὑγιεινῆς — Εὔθυναι τῶν κατὰ τὴν Ἀδελφότητα — Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ἐκκλησιαστικὰ καὶ Πολιτικά — Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα). » 175

Ποικίλα (Περὶ γραφίδων). » 176

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ Κ'. 1870.

Νοεμβρίου 15.

Β'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1868—1869.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου, καὶ τῶν κκ. Σ. Μαυρογένους, Σ. Ἀρχιγένους, Κ. Καραπάνου καὶ Β. Νικολαΐδου.

(Συνέχ. σελ. 164).

—o—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Α'.

—

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
τῶν μαθημάτων τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς
ἐν ἔτει 1868—1869.

—

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

ΤΑΞΙΣ Α'.	Ποσάκ. τῆς ἑβδ.	Ὥρ.
1) Ἱερ. Κατήχησις κατ' ἔκτασιν (1)	1	1
2) Ἑλλην. (τραγικ. καὶ λυρ. Ποιητ. καὶ θεωρία περὶ ποιήσεως καθόλου) (2)	6	7
3) Λατιν. (Τάκιτ. Οὐϊργ. καὶ Ὁράτ.) (6)	3	3

4)	Ἱστορία νεωτέρα (7).	3	3
5)	Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας (7).	2	2
6)	Φυσικὴ πειραματικὴ (8).	3	3
7)	Χημία (8).	2	2
8)	Ῥητορικὴ καὶ ῥητορικ. γυμνάσμ. (2).	2	2
9)	Φυσικὴ ἱστορία (6).	2	2
10)	Ἐπιγράμματα (3).	1	1
11)	Ὀθωμανικὰ (*)	3	3
	ΤΑΞΙΣ Β΄.		
1)	Ἐκκλησ. ἱστορ. (1).	2	2
2)	Ἑλλην. (Ὁμήρ. Ἰλ. καὶ Ὀδύσ. Θεόκριτ. καὶ Μετρική, (2)	6	8
3)	Λογικὴ καὶ ἠθικὴ (7)	2	2
4)	Ἱστορία νεωτέρα (†) (7).	3	3
5)	Ῥητορικὴ καὶ ῥητορ. γυμν. (†) (2).	2	2
6)	Τριγωνομετρία καὶ Κοσμογραφία (8).	3	3
7)	Λατιν. (Σαλλούστ. καὶ Ὀβίδ.) (6).	3	3
8)	Ὀθωμανικὰ (*).	3	3
9]	Γαλλικὰ (*).	3	3
	ΤΑΞΙΣ Γ΄.		
1)	Ἐκκλησιαστ. Ἱστορία (1).	2	2
2)	Ἑλλην. (Θουκυδ. καὶ Ἡρόδ.) (3).	6	9
3)	Ἐπιστολογραφία (2).	1	1
4)	Εἰσαγ. εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, Ἀνθρωπολογία καὶ Ψυχολογία (7). (α)	2	2
5)	Λατινικὰ (Κικέρ. καὶ συντακτ.) (6).	3	3

(*) Ἐν τῷ καταστρωθέντι σταθερῷ τῆς Σχολῆς Προγράμματι ἡ διδασκαλία τῆς Ὀθωμ. γλώσσης ὡρίσθη ἵνα προβαίνῃ μέχρι τῆς Α΄. Τάξεως, τῆς δὲ Γαλλικῆς μέχρι τῆς Β΄., ἤργησεν ὅμως ἐφέτος καὶ ἡ τῆς Ὀθωμαν. ἀργήσει καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος, ἕνεκα τῆς περὶ τὴν ἀκρόασιν τῶν γλωσσῶν τούτων ἐν τοῖς προτέροις χρόνοις ἐπικρατησάσης οὐσιώδους ἀταξίας. Ὅρ. τὴν ἔκθεσ. τοῦ ἔτ. 1867—68.

(†) Ἀμφότεραι αἱ Τάξεις ἤτε Α΄. καὶ Β΄. ὁμοῦ ἠκροάσθησαν τὴν νεωτέραν Ἱστορίαν καὶ τὴν Ῥητορικὴν ἕνεκα τῶν μεταῤῥυθμίσεων τοῦ Προγράμματος, καθ' ἃς ἡ μὲν γενικὴ Ἱστορία περιωρίσθη εἰς τὰς πρεῖς ἀνωτέρας Τάξεις τοῦ πρώτου Τμήματος τῆς Σχολῆς, ἡ δὲ διδασκαλία τῆς Ῥητορ. μετετέθη εἰς τὴν Β΄. Τάξ. Καὶ τῆς Χημίας δὲ ἡ μετάθεσις εἰς τὴν Δ΄. Τάξ. ὡρίσθη, γενήσεται δ' ὅμως κατόπιν.

(*) Βλ. τὴν προηγουμένην σημείωσιν τὴν ὑπὸ τὸν (*).

(α) Σημειωτέον ὅτι τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ι. Ἀριστοκλέους ἕνεκα τῶν ἄλλων αὐτοῦ ἐργασιῶν μὴ δυνηθέντος νὰ ἀναλάβῃ πλείους τῶν 15 ὡρῶν καθ' ἑβδομάδα, ἡ Ἀνθρωπολογία ἠνώθη μετὰ τῆς Ψυχολογίας ἐν εἴδει εἰσαγωγῆς εἰς αὐτὴν ἐπιτόμως διδαχθεῖσα. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι αὕτη συμπληροῦται ἐφεξῆς ἐν τῇ Ζωολογίᾳ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας.

6)	Ἱστορία μέση (7).	3	3
7)	Ἄλγεβρα (8).	3	3
3)	Ὀθωμανικὰ (9)	3	3
9)	Γαλλικὰ (6).	3	3
	ΤΑΞΙΣ Δ΄.		
1)	Ἐξήγησις τῶν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἀναγινωσκομένων περικ. τοῦ Ἀποστόλ. (1).	1	1
2)	Ἑλλην. (Πλάτ. Ἀπολογ. Σωκρ. Δημοσθ. περὶ Στεφάν. καὶ Αἰσχ. κατὰ Κτησιφ.) (3).	5	9
3)	Θεματογ. καὶ Συνθέσεις εἰς τὴν ὁμιλουμ. (3).	1	2
4)	Λατιν. (Κορνήλ. Νέπ. Κόϊντ. Κούρτ. καὶ τὸ τεχνολογ. τοῦ Θὐλερίχ.) (6).	3	3
5)	Γεωμετρία (8)	3	3
6)	Ἱστορία ἀρχαία (7).	3	3
7)	Ὀθωμανικὰ (9).	3	3
8)	Γαλλικὰ (6).	3	3

—o—

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

	ΤΑΞΙΣ Α΄.	Ποσάκ. τῆς ἑβδ.	ὧραι
1)	Ἐξήγησις τῶν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἀναγιν. περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελ. (1).	1	1
2)	Ἑλληνικὰ (Δημοσθέν. Ὀλυνθ. καὶ Φιλιππ. καὶ Ξενοφ. Ἀπομν. ἀνάγν.) (4).	5	10
3)	Συντακτικὸν Ἀσωπ. περίοδ. Α΄. θεματογρ. καὶ συνθέσεις εἰς τὴν ὁμιλουμ. (4).	2	3
4)	Θεωρητικὴ ἀριθμητικὴ (8).	3	3
5)	Ἱστορία νεωτέρα (10).	2	2
6)	Ἑλληνικ. Ἀρχαιολογία (*) (10).	2	2
7)	Γαλλικὰ (6).	3	3
8)	Φυσικὴ καὶ μαθηματικ. Γεωγρ. (**) (10).	2	2
	ΤΑΞΙΣ Β΄.		
1)	Ἐπίτομος ἱερ. Κατήχησις (1).	1	1
2)	Ἑλλην. (Ἰσοκρ. Πανηγυρ. Πλουτάρχ. Θεμιστ. καὶ Λυκούρ. κατὰ Λεωκρ. μετὰ τοῦ στοιχ. συντακτικοῦ) (4).	5	10

(*) Τὸ μάθημα τῆς Ἑλλην. Ἀρχ. ἀνῆκον εἰς τὴν Δ΄. Τάξ. τοῦ Α΄. Τμήματ. διδαχθήσεται ἐνταῦθα μέχρι τῆς ἀραιώσεως τῶν μαθημάτων τῆς εἰρημένης τάξεως.

(**) Ἡ φυσ. καὶ μαθ. Γεωγρ. οὐκ ἐδιδάχθη κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος, ἐπειδὴ ὁ κ. Καθηγητής, μὴ λαβὼν ἐγκαίρως γνῶσιν τῆς εἰς αὐτὸν ἀναθέσεως τοῦ μαθήματος τούτου, ἔδωκε τὰς ὥρας αὐτοῦ ἀλλαχοῦ.

3) Γραφικὰ γυμνάσματα εἰς τὴν ὁμιλουμ. (4).	1	2
4) Ἱστορία Ῥωμ. καὶ ἡ τοῦ μεσαιῶνος (ἰδίως ἡ Βυζαντινὴ) (10).	2	2
5) Γεωγραφία πολιτικὴ (10).	2	2
6) Μυθολογία Ἑλλην. (10).	1	1
7) Στοιχειώδης Γεωμετρία (5).	3	3

ΤΑΞΙΣ Γ'.

1) Ἱερ. Ἱστ. τῆς Καινῆς Διαθήκης (1).	2	2
2) Ἑλληνικά. (Τεχνολογ.) (5)	5	10
3) Ὀρθογραφ. ἀσκήσεις (5).	1	2
4) Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ (5).	3	3
5) Ἱστορία Ἑλληνικὴ καὶ τῶν ἀρχ. ἐθν. (10).	2	2
6) Γεωγραφία πολιτικὴ (10).	2	2

ΤΑΞΙΣ Δ'.

1) Ἱερ. ἱστ. τῆς Παλ. Διαθ. (1).	2	2
2) Ἑλληνικὰ (Τεχνολογικὸν) (5).	5	10
3) Ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις (5).	1	2
4) Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ (5).	3	3
5) Πολιτικὴ Γεωγραφία (10).	2	2

Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ (μάθημα μὴ ὑποχρεωτικόν).

Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς 8 1]2 — Διάλειμμα ἀπὸ τῆς 11 1]2 — 12. Ἡ παράδοσις ἑκάστου μαθήματος ὡριαία, ἐκτὸς τῆς τῶν Ἑλληνικῶν, διαρκούσης καὶ δύο κατὰ συνέχειαν ὥρας.

ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ

(1) Φ. Βρυέννιος
(2) Ι. Φιλαλήθης
(3) Α. Χαρίλαος
(4) Β. Καλλίῤῥων
(5) Α. Χουρμουζιάδης
(6) Αἰμ. Νοννόττης
(7) Ι. Ἀριστοκλῆς
(8) Α. Σπαθάρης
(9) Λ. Κωνσταντινίδης
(10) Κ. Ζαχαριάδης

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1868.

Ὁ Σχολάρχης Ἀρχιμ. ΦΙΛΟΘ. ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

—o—

Β'.

Πρόγραμμα τῶν Δημοσίων ἐξετάσεων κ.τ.λ.

(Ἰδ. τοῦτο σελ. 63 – 64 Α'. Τόμ.)

—

Γ'.

Τύπος Πτυχίου.

(Ἰδ. καὶ τοῦτο σελ. 61 Α'. Τόμ.)

—

Δ'.

Αἱ θέσεις τῶν ἀπολυθέντων φοιτητῶν.

(Ἰδ. σελ. 65 Α'. Τόμ.)

—

(Επεται Ε'. ὁ τῶν μαθητῶν Ἔλεγχος).

—o—

ΣΤ.

Οἱ δωροφορήσαντες καὶ τὰ δωρηθέντα τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ Ὀργανοθήκῃ τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐν ἔτει 1868—1869.

—

1) Ὁ κ. Ἠλ. Ταντηλίδης

Βίος Στεφάνου Καραθεοδωρῆ ὑπὸ Ἠλ. Ταντηλίδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1868. σ. 1. τ. 1.

Φιλολογικὰ πάρεργα Φιλίππου Ἰωάννου. Ἀθήν. 1865. σ. 1. τ. 1.

Δύο γενικαὶ συνελεύσεις τῶν ἑταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας. Ἀθήν. 1864. σ. 1. φ. 1.

Περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλ. ὑπὸ Ν. Δαμαλᾶ. Ἐν Λονδ. 1867. σ. 1. φ. 1.

Γαμήλιος ᾠδὴ εἰς τοὺς αἰσίους γάμους τοῦ Μ. Β. τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου τοῦ Α'. καὶ τῆς Μ. Δουκ. Ὄλγας. σ. 1. φ. 1.

2) Ὁ κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης

Ἀριθμητικὴ στοιχειώδης ὑπὸ Ἀντ. Δαμασκηνοῦ. Ἀθήν. 1868. σ. 1. τ. 1.

3) Ὁ πανοσ. ἀγ. Μέγ. Πρωτοσύγκελλος κ. Εὐστ. Κλεόβουλος

Ἐγκύκλιος τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ Ὀρθοδόξους μετὰ παραρτήματος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1863. σ. 5. φ. 5.

4) Ὁ κ. Γεώργιος Βαφειάδης

Ὁ Χρόνος ἤτοι ἡμερολόγιον τοῦ 1869, ὑπὸ Γ. Βαφειάδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1868. σ. 1. τ. 1.

5) Ὁ κ. Β. Καλλίφρων

Κανονισμὸς ἀφορῶν τὸ περὶ ἰδιοκτησίας ἀκινήτων κτημάτων τῶν ξένων ὑπηκόων. Ἐν Κωνσταντ. 1868. σ. 1. φ. 1.

Ἄσμα εἰς τὴν ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπάνοδον τοῦ Σουλτάνου ὑπὸ Ι. Ζωγράφου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἔκθεσις, ἀπαγγελθεῖσα ἐν Ἀργυροκάστρῳ ἐν τῇ ἐθνικῇ συνελεύσει ὑπὸ τοῦ παν. μητροπολ. Δρυϊνουπόλεως Ματθαίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1869. σ. 1. φ. 1.

6) Ὁ κ. Μαρῖνος Π. Βρετὸς

Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον τοῦ ἔτ. 1869 ὑπὸ Μαρίνου Π. Βρετοῦ. Ἐν Παρισ. (ἔτ. Θ΄.). σ. 1. τ. 1.

7) Ὁ κ. Ἀναστάσιος Βαφείδης

Τὸ τρίτον φυλλάδιον τοῦ Β΄ τόμ. τῆς Ἑλλ. Ἀρχ. Ἰωάννου Ποτέρου.

8) Ἀνώνυμος

Ἀριθμητικὴ καὶ ποσοτικὴ ὑπὸ τοῦ σοφολογιωτάτου διδασκάλου κυρίου Θεοφίλου τοῦ ἐξ Ἄνδρου συντεθεῖσα ἐν ἔτει ᾳωιέ. (χειρόγραφον).

9) Ὁ Μακαριώτ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Κύριλλος ὁ Β΄.

Ῥητορεία τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων ὑπὸ Βενιαμὶν Ἰωαννίδου Ἀρχιμ. Ἐν Ἱεροσολύμ. 1869. σ. 1. τ. 1.

10) Οἱ Μουσικοδιδάσκαλοι τῆς Πατριαρχικῆς μουσικῆς Σχολῆς

Μουσικὴ Βιβλιοθήκη, φυλλ. 1 — 3.

11) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Α. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης

Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, τόμ. Α΄. φυλλ. 1—5.

12) Ὁ πανιερ. ἄγ. Βελεγράδων κ. Ἄνθιμος

Ἱστορικὴ περιγραφὴ τῆς Μητροπόλεως Βελεγράδων ὑπὸ τοῦ Μητροπολ. Βελεγρ. Ἀνθίμου. Ἐν Κερκύρᾳ, 1868. σ. 5. φ. 5.

13) Ὁ κ. Ἀντὼν. Δαμασκηνός

Στοιχειώδης Γεωμετρία ὑπὸ Ἀντ. Δαμασκηνοῦ. Ἀθήν. 1869. σ. 1. φ. 1.

14) Ὁ κ. Περικλῆς Τριανταφυλλίδης

Ἡ ἐν Πόντῳ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἤτοι τὰ Ποντικὰ ὑπὸ Π. Τριανταφυλλίδου. Ἀθήν. 1866. σ. 1. τ. 1.

15) Ὁ κ. Ἐδουάρδος κόμης Δε Μάρκελλος

Nonnos. Les Dionysiaques ou Bacchus poëme en XLVIII chants grec et Français μετὰ τοῦ Supplement — par le Comte De Marcellus encien ministre plenip. Paris 1860. σ. 1. τ. 1.

16) Ἡ Πρυτανεία τοῦ ἐθνικοῦ τῆς Ἑλλάδ. Πανεπιστημίου

Κατάλογος τῶν ἀρχαίων νομισμάτων τῶν νήσων Κερκύρας, Λευκάδος, Ἰθάκης, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Κυθήρων. Ἀθήν. 1868. σ. 1. τ. 1.

Λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὑπὸ Γ. Α. Βάλλη. Ἀθήν. 1869. σ. 1. φ. 1.

17) Ὁ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Δομέστικος κ. Νικόλαος

Μάρκου Ἐφέσου Κεφάλαια συλλογιστικὰ πρὸς Λατίνους περὶ τῆς τοῦ ἁγ. Πνεύματος ἐκπορεύσεως καὶ κατὰ τῆς αἱρ. τῶν Ἀκινδυνιστῶν ὑπὸ Γεωργ. Βενδότη. Ἐν Βιέννῃ, 1784. σ. 1. φ. 1.

Ἠθικὰ διηγήματα καὶ ἀνέκδοτα (ἄνευ προμετωπίδος).

Γραμματικὴ τῆς Γαλλικῆς διαλέκτου ὑπὸ Βενδότη. Ἐν Βιέννῃ, 1810. σ. 1. τ. 1.

Δικονομία τῶν διαρκῶν στρατοδικείων ὑπὸ Μ. Λεγραβεράνδου. Ἀθήν. 1839. σ. 1. τ. 1.

18) Τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

Ἀπάντησις τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς τὰ παρὰ τῆς Ὑ. Πύλης ἀποσταλέντα ἔγγραφα περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, σ. 4, φυλλ. 4 (δύο Βουλγαριστὶ καὶ δύο Ἑλληνιστὶ). Ἐν Κωνσαντινουπ. 1868.

19) Ὁ κ. Γεώργιος Κατελοῦζος

Πίναξ Γεωγραφικὸς τῆς Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, διαγραφεὶς ὑπὸ Γ. Κατελούζου. Ἐν Βουκορεστίῳ, 1867 (ἀντίτυπ. 2.).

20) Ἀνώνυμος

Ἑλληνικὴ βιβλιοθήκη, τεῦχ. ιά—κ΄. σ. 1. τομίδ. 10.

21) Ὁ κ. Δ. Ξένης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Βυζαντίς »

Τὰ φύλλα τῆς Βυζαντίδος.

22) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Ἀνατολικὸς Ἀστήρ »

Τὰ φύλλα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος μετὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Φιλολογικοῦ Δελτίου.

23) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Ι. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ὁ « Νεολόγος »

Τὰ φύλλα τοῦ Νεολόγου

24) Ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ «Ἑπτάλοφος»

Τὰ φύλλα τῆς Ἑπταλόφου.

25) Ὁ κ. Α. Μακράκης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ «Λόγος»

Τὰ φύλλα τοῦ Λόγου.

26) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Ι. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης, συντάκται τῆς Γαλλιστὶ ἐκδιδομένης ἐφημερίδος ὁ «Φάρος τοῦ Βοσπόρου»

Τὰ φύλλα τοῦ Φάρου τοῦ Βοσπόρου.

—

Ἠγοράσθησαν

Planches Murales d' histoire naturelle par Achille comte (τῆς Ζωολογίας πίναχ. 52, τῆς Βοτανικῆς 26 καὶ τῆς Γεωλογίας 13, Τὸ ὅλον πίνακες 91).

—o—

Ζ.

Κατάστασις τοῦ ἰδιαιτέρου ταμείου τῆς Βιβλιοθήκης καὶ Ὀργανοθήκης τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς ἀπὸ Δεκεμβρίου 4, 1867—Ἰουνίου 15, 1869.

Εἰσπράξεις τοῦ ταμείου.	Γρόσ.	παρ.
Ἐκ δεκαὲξ τελειοφοίτων μαθητῶν τῆς Σχολῆς τοῦ 1867 — 1868, λόγῳ τοῦ Πτυχίου, λίρ. Ὀθ. 14 καὶ 10 ἀργ. εἰκοσ. (οἱ δύο τῶν τελειοφ. ἄποροι.).	1788	
Ἐκ τριῶν ἀντιτύπων τοῦ λεξ. τῆς Κιβωτοῦ, δοθέντων τῷ παν. ἀγ. Νεοκαισ. κ. Λεοντίῳ, λίρ. Ὀθωμαν. 3	336	
Ἀπὸ τῶν Δελτίων τοῦ ἔτ. 1868 — 69	3480	
Ἐκ τριῶν ἀντιτύπων τῶν ἐλασσόνων ἰατρῶν καὶ ἑνὸς ἀντιτύπ. τῆς Κιβωτοῦ τῷ ἐνδοξοτ. Μεγ. Λογοθ. κ. Σ. Ἀριστάρχῃ	280	
Ἐκ δεκαεπτὰ τελειοφοίτ. μαθητ. τῆς Σχολῆς τοῦ 1868 — 69 λίρ. Ὀθ. 17	1870	
Ἐξ ἀποδεικτικῶν τῶν τελειοφοίτ. ἀκροατ. τῷ Νικολάῳ Κωνσταντινίδῃ	42	
Ἀποστόλῳ Δ. καὶ Νικηφ. Φιλίππῳ	186	
	7982	

—o—

Δαπάναι τοῦ ταμείου.	Γρόσ.	παρ.
Διὰ λιθογραφικὰ τῶν Πτυχίων καὶ ταινίας	412	20
Τῷ κ. Α. Σπαθάρῃ εἰς ἀγορὰν διαφόρων τῇ Ὀργανοθήκῃ ἀναγκαιούντων πραγμάτων κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἀποδείξεις αὐτοῦ	570	
Τῷ βιβλιοφύλακι Α. Παλαιολόγῳ εἰς ἀγορ. κώδικος καὶ ἄλλων χρειωδῶν πρὸς ἀντιγραφὴν τοῦ καταλόγου τῆς βιβλιοθ.	116	20
Τῷ κ. Δεπάστα δι' ἕνα γεωγραφ. χάρτην τῆς Εὐρώπης	70	
Τῷ αὐτῷ διὰ τοὺς χάρτας τῆς Ἑλλ. καὶ Τουρ.	130	
Τῷ κυρίῳ Β. Καλλίφρ. διὰ τὸν χάρτην καὶ τὴν τύπωσιν 1000 Δελτίων	247	20
	1546	20

Μεταφέρ.	γρ.	1546	20
Τῷ βιβλιοδέτῃ διὰ δετικὰ τῶν Δελτίων		923	20
Εἰς ἐπισκευὴν τῆς οὐρανίου σφαίρας, τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Οἰκ. δωρηθείσ.		110	
Τῷ κυρίῳ Ἰωάννῃ Σταματιάδῃ εἰς ἀγορ. τῶν πινάκων τῆς Φυσικῆς ἱστορ. (Planches Murales d'histoire naturelle par Achille Comte)			
Τῆς Ζωολογ.	52		
Τῆς Βοτανικῆς	26		
Τῆς Γεωλογ.	13		
	91		
		3331	
Εἰς μετακόμισιν τοῦ κιβωτίου τῶν πινάκων τῆς Φυσ. ἱστορ. τῷ Παιδον. τῆς Σχολ. Στεφάν.		22	
Διὰ τὴν Πιναχοθήκην τῆς Φυσικ. ἱστορ.		860	
Εἰς τοὺς διανομεῖς τῶν ἐφημερ. τῆς Βυζ. τοῦ Ἀν. Ἀστ. τοῦ Νεολ. τῆς Ἑπταλ. καὶ τῆς Ἁρμον.		50	
Εἰς δετικὰ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο γεωγραφ. χαρτ. τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Κατελούζ. τῇ Σχολῇ προσενεχθέντων		76	
Εἰς ἐπισκευὴν 4 Γεωγραφ. πινάκ.		82	
Τῷ κ. Σ. Ἀνδρεάδῃ διὰ δύο πίνακας γεωγραφ. τῆς Ἀσίας καὶ τῆς ἀρχ. Ἑλλάδ.		100	
Εἰς λιθογραφ. τῶν Πτυχίων τοῦ ἔτ. 1868—69.		350	
Τῷ παιδ. Στεφ. εἰς ἀγορ. ταινιῶν		83	
Τῷ αὐτῷ εἰς ἀγορ. δύο κωδίκων		75	
Τῷ κ. Β. Καλλίφρ. διὰ χάρτην καὶ τυπωτικὰ 500 Προγραμμάτ. τῶν ἐξετάσ. τοῦ 1868—69.		112	
Τῷ βιβλιοφύλακι Α. Παλαιολόγῳ λόγῳ ἀμοιβῆς δι' οὓς ὑπὲρ τῆς Βιβλιοθ. κατέβαλε κόπους καὶ τῷ Κων. Π. Βασ. ἐπὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ		465	20
		7686	20
Ὑπόλοιπον	γρ.	295	20

(Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΤΗΣ
ΠΑΛΑΙΑΣ καὶ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.

(Συνέχ. σελ. 167).

Β'.

ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

Τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰσὶν εἴκοσι ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν.

1—4) Τέσσαρα Εὐαγγέλια: τὸ κατὰ Ματθαῖον, Μάρκον, Λουκᾶν καὶ Ἰωάννην.

5) Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

6—19) Δεκατέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου: δηλονότι ἡ πρὸς Ῥωμαίους, αἱ πρὸς Κορινθίους δύο, ἡ πρὸς Γαλάτας, ἡ πρὸς Ἐφεσίους, ἡ πρὸς Φιλιππησίους, ἡ πρὸς Κολασσαεῖς, αἱ πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, αἱ πρὸς Τιμόθεον δύο, ἡ πρὸς Τίτον, ἡ πρὸς Φιλήμονα καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους.

20—26) Ἑπτὰ καθολικαὶ ἐπιστολαὶ: ἤτοι μία τοῦ Ἰακώβου, δύο τοῦ Πέτρου, τρεῖς τοῦ Ἰωάννου καὶ μία τοῦ Ἰούδα.

27) Ἡ Ἀποκάλυψις Ἰωάννου.

Ὑπάγονται δὲ τὰ μὲν τέσσαρα Εὐαγγέλια εἰς τὰ νομικά, αἱ δὲ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων εἰς τὰ ἱστορικά, αἱ δεκατέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου καὶ αἱ ἑπτὰ λεγόμεναι καθολικαὶ εἰς τὰ διδακτικὰ ἢ ἠθικά, καὶ ἡ Ἀποκάλυψις εἰς τὰ προφητικὰ βιβλία.

1—4) ΤΑ ΤΕΣΣΑΡΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ.

α') Τὸ κατὰ Ματθαῖον.

Πρῶτος τῶν Εὐαγγελιστῶν ὁ Ἀπόστολος Ματθαῖος ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον, ἐν Ἰουδαίᾳ ἔτι ὤν, περὶ τὸ μά. ἔτος μ. Χ. ἵνα συμπληρώσῃ τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος εἰς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων πιστεύσαντας, μεταχειρισθεὶς τὴν ἐγχώριον τότε τῶν Ἑβραίων γλῶσσαν, μεμιγμένην μετὰ Χαλδαϊκῶν καὶ Συριακῶν λέξεων.

Ἡ δ' Ἑλληνικὴ μετάφρασις φαίνεται ἀρχαιοτάτη, ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων γενομένη, καὶ ἀποδιδομένη, κατά τινας μὲν, εἰς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, κατ' ἄλλους δὲ, εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, ἢ εἰς τὸν Λουκᾶν, ἢ εἰς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον. Σύγκειται δὲ ἐκ κεφαλαίων κή.

Ἐν γένει δὲ, τὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης βιβλία ἅπαντα συνεγράφησαν πρωτοτύπως Ἑλληνιστὶ, πλὴν τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου.

β') Τὸ κατὰ Μάρκον.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, μαθητὴς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Ῥώμῃ μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Πέτρου· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ, συμβάντα περὶ τὸ ξγ'. ἔτος, ἐξελθὼν τῆς Ῥώμης, μετέβη εἰς Αἴγυπτον. Σύγκειται δὲ ἐκ κεφαλαίων ις'.

γ') Τὸ κατὰ Λουκᾶν.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, μαθητὴς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Ἀχαΐᾳ (κατ' ἄλλους, ἐν Ῥώμῃ) περὶ τὸ ξγ'. ἔτος, χάριν Θεοφίλου τινὸς, ἵνα πληροφορήσῃ αὐτὸν ἀσφαλέστερον περὶ τῆς Εὐαγγελικῆς πίστεως. Ἦν δὲ οὗτος Ῥωμαῖός τις τῶν ἐπιφανῶν, ὡς εἰκάζεται καὶ ἐκ τοῦ ἀποδιδομένου αὐτῷ ἐπιθέτου κράτιστος. Σύγκειται ἐκ κεφαλαίων κδ'.

δ') Τὸ κατὰ Ἰωάννην.

Ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον τελευταῖος τῶν πρὸ αὐτοῦ τριῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν, περὶ τὸ φή. ἔτος μ. Χ. ἐν Ἐφέσῳ, κατ' ἐπικρατεστέραν γνώμην. Σύγκειται ἐκ κεφαλαίων κά.

5) ΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὀνομάζεται τὸ βιβλίον, τὸ περιέχον τὰ τούτων ἔργα, τὸ κήρυγμα καὶ τὰ θαύματα· ὁ δὲ τούτου συγγραφεύς ἐστιν αὐτὸς ὁ Εὐαγγελιστὴς καὶ Ἀπόστολος Λουκᾶς· αὐτὸς πρῶτον συνέγραψε τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον, ἔπειτα τῶν Ἀποστόλων τὰς Πράξεις, ἀποστείλας, ὡς ἐκεῖνο, οὕτω καὶ ταύτας πρὸς τὸν αὐτὸν Θεόφιλον. Ὥστε αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἀποτελοῦσιν ὁμοῦ ἔντι ὅλον, οὗτινος τοῦτο μέν ἐστι τὸ Α'. μέρος, ἐκεῖναι δὲ τὸ Β'. Καὶ ἐν μὲν τῷ Εὐαγγελίῳ διηγεῖται τὴν ἱστορίαν τοῦ Σωτῆρος μέχρι τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ· ἐν δὲ ταῖς Πράξεσιν ἀναλαμβάνει τὴν συνέχειαν τῆς διηγήσεως ἐκεῖθεν, ὅπου ἀφῆκεν αὐτὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ. Καθόλου δὲ εἰπεῖν, ἡ βίβλος αὕτη περιέχει διήγησιν συνοπτικὴν τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς θεμελιώσεως αὐτῆς. Συνεγράφη δὲ, κατ' ἐπι-

κρατεστέραν γνώμην, ἐν Ῥώμῃ περὶ τὸ ξς'. ἔτος. Σύγκειται δὲ ἐκ κεφαλαίων κή. (Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΓΡΑΜΜΑ ΣΙΓΓΙΛΙΩΔΕΣ.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τοῖς ἑκάστοτε καὶ πανταχοῦ πνευματικῶς τῶν λαῶν προϊσταμένοις, καὶ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν καὶ ἠθικὴν ἄνωθεν ἐπιτετραμμένοις διάπλασιν, ἡ τῶν ἱερῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἄλλης τε θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας ἐνδελεχὴς καὶ σύντονος προστασία, καὶ ἡ τῶν διδασκαλείων, οὐχ ὅτι τῶν παιδαγωγικῶν μόνων, φιλολογικῶν τε καὶ ἐπιστημονικῶν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τῶν κατηχητικῶν, ἱερατικῶν τε καὶ θεολογικῶν σύστασίς τε καὶ διατήρησις χρέος χρεῶν ἁπάντων ὁσιώτατόν τε καὶ δικαιότατον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς συνειδήσεως ἐπιβεβλημένον, παρὰ πᾶσι τοῖς τὸν Θεὸν φοβουμένοις, καὶ ἡμῖν διαφερόντως ἀνωμολόγηται. Ἐν τούτοις γὰρ καὶ διὰ τούτων μάλιστα τὸ τοῦ Θεοῦ διδάσκεται θέλημα τοῖς εὐσεβῶς ἅμα καὶ ἐντίμως βιωσομένοις, καὶ τὸ τῆς πίστεως τάλαντον φιλοπόνως διαδιδόμενον πολλαπλασιάζεται, καὶ νοῦς φωτίζεται, καὶ ἦθος κοσμεῖται, καὶ λόγος ῥυθμίζεται, καὶ πᾶσα γνῶσις καὶ ἐπιστήμη εὐμεθόδως τε καὶ κατὰ σκοπὸν διδασκομένη, παντοίαν τοῖς φιλομαθέσι τῶν νέων τὴν ὄνησιν προμνηστεύεται πρός τε τὴν ἐντεῦθεν εὐδαιμονίαν, καὶ τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν, ἣν ἐκεῖθεν ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν πάντες ἀπεκδεχόμεθα. Ταῦτ' οὖν εἰδυῖα, καὶ ἐν βαθείᾳ συναισθήσει πρεσβεύουσα καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη Ἐκκλησία, τήν τε ἀνάγκην τοῦ πράγματος ἀναλογιζομένη, καὶ ἅμα τοῖς ἀπ' ἀρχῆς θεοφόροις ἡμῶν Πατέρων καὶ διδασκάλων μακαριστοῖς ὑποδείγμασιν ἑπομένη, καὶ οἷον ὄφλημα εὐσεβείας τῷ τῶν φώτων Πατρὶ προθύμως τε καὶ εὐλαβῶς ἀφοσιουμένη, οὗ διέλιπεν ἐς δεῦρο τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι τῆς τῶν ὑπ' αὐτὴν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων λαῶν ἐπιμελουμένη ἀνατροφῆς καὶ παιδεύσεως, ἐφ' ᾧ καὶ σχολεῖα παντὸς αὐτῇ τε συνίστη, καὶ τοῖς ἄλλοις συνιστάναι παρῄνει καὶ προὔτρεπε, πᾶσαν αὐτοῖς κατὰ τὸ δυνατὸν παρεχομένη συνδρομὴν, ἐπικουρίαν καὶ ὑπεράσπισιν. Τελευταῖον γοῦν ἐφ' ἅπασι τούτοις, ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳωμδ', τρίτῳ δὲ τῆς πρώτης ἡμῶν Πατριαρ-

χείας, κοινῇ Συνοδικῇ διασκέψει καὶ ἀποφάσει, συνδρομῇ δὲ ἁπάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἱερᾶς Ἀδελφότητος, καὶ προαιρετικῇ συνεισφορᾷ πολλῶν φιλοθέων καὶ εὐλαβῶν Χριστιανῶν, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς περίβλεπτον ἤδη καὶ περίπυστον ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν ἐν τῇ Χαλκίτιδι νήσῳ καθιδρυσαμένη, οἷον χρυσῆν τινα κορωνίδα ταῖς πνευματικαῖς αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἁπανταχοῦ πιστῶν μελεδῶσιν ἐπιθέσθαι σεμνύνεται. Ἀλλὰ καὶ χαίρει καὶ γέγηθε μετὰ παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου Χριστεπωνύμου πληρώματος, καρπούς τε ἤδη ἐξ αὐτῆς δρεψαμένη οὐκ ἀγενεῖς, θάλλουσάν τε ἀεὶ καὶ εὐθηνοῦσαν ταῖς ὁσημέραι κατὰ τὸ δυνατὸν βελτιώσεσι καθορῶσα ὑπὸ σοφῷ καὶ ἐναρέτῳ ἰθύντορι, τῷ ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Σταυρουπόλεως, τῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητῷ καὶ περισπουδάστῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, κυρίῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Τυπάλδῳ, τῷ τὴν σχολαρχίαν αὐτῆς ἀρχῆθεν ἀνειλημμένῳ. Ἐπεὶ δὲ καὶ νόμον ἔδει κεῖσθαι γραπτὸν, τὰ κατὰ τὴν οἰκονομίαν καὶ διοίκησιν τῆς Σχολῆς κανονίζοντα, καὶ τὰ περὶ τῶν μαθημάτων καὶ τῆς ἄλλης ἐντὸς διαίτης διατυποῦντα, καὶ τὰ ἑκάστου τῶν ἐν αὐτῇ χρέη καθυπογράφοντα, ὥστε μηδενὶ μηδαμῶς ἐξεῖναι οὔτε τῶν ἔσωθεν οὔτε τῶν ἔξωθεν ἐπεμβαίνειν τοῖς τῆς Σχολῆς πράγμασι καὶ αὐθαιρεσιάζειν, οὐδὲ τούτου ἐξ ἐπιπολῆς τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐμέλησεν, ἀλλὰ κοινῇ ψήφῳ τὸν τέως ἐν ἰσχύϊ ὄντα ὀργανικὸν Κανονισμὸν καταστρώσασά τε καὶ προσκυρώσασα, τύποις ἐξέδοτο ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳωμέ, πατριαρχεύοντος τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου κυροῦ Μελετίου. Συνεξεδόθη δὲ ἅμα καὶ Πατριαρχικὸν Σιγγιλιῶδες γράμμα, διαλαμβάνον περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς ἁγίας Τριάδος, ἐν ᾗ καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ, ὥστε μένειν τοῦ λοιποῦ ἀνεπίβατον εἰς διαμονὴν καὶ ἐνοίκησιν παντὶ ἑτέρῳ προσώπῳ, πλὴν εἰμὴ τοῖς ἀεὶ διδάσκουσιν ἐν αὐτῇ καὶ διδασκομένοις, καὶ περὶ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς, καθ' ὃν ἔχει διεξάγεσθαι καὶ διευθύνεσθαι κατά γε τὸ ἐσωτερικόν· καὶ ἐπὶ πᾶσι, τοῖς μὲν θεοφιλῶς καὶ ζήλῳ τῷ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως πρὸς τὸ σεπτὸν τοῦτο Θεολογικὸν κατάστημα προστασίαν ἐνδειξομένοις, καὶ τὴν πρόοδον αὐτοῦ καὶ βελτίωσιν διαπραξομένοις ἐπὶ παιδεύσει τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ κοινῇ ὠφελείᾳ τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, ὑπέρ τε τῆς διηνεκοῦς αὐτοῦ διαρκείας ἐν εἰλικρινείᾳ ἀγωνιουμένοις, καὶ τὴν ἀρίστην εὐρυθμίαν περὶ πολλοῦ ποιησομένοις, τούτοις μὲν πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον παρὰ Θεοῦ ἐπευχόμενον· ὃς δ' ἂν, καὶ ὁποῖος τῶν ἁπάντων, ἱερωμένος, ἢ

λαϊκὸς, εἰς τοσοῦτον ἐλάσειε δυσσεβείας καὶ κακίας, ὥστε ἐχθρὰ βουλεύσασθαι περὶ τῆς Θεολογικῆς ταύτης Σχολῆς, καὶ διασεῖσαι ἐπιχειρήσειε τὴν εὐταξίαν καὶ ἁρμονίαν αὐτῆς, ταραχήν τε καὶ ἐπήρειαν καὶ σκάνδαλα προξενῆσαι διανοηθείη, πιραλύων τὰς ὁρισθείσας διατάξεις, τὰς ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ ὀργανικῷ αὐτῆς Κανονισμῷ ἐκτεθείσας, καὶ ὅλως βουληθείη ἀνατρέψαι μέχρι κεραίας τὰ Συνοδικῶς ἐκπεφασμένα, τὸν τοιοῦτον, ὡς κακότροπον καὶ αὐτῆς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως πολέμιον, Ἐκκλησιαστικοῖς καθυποβάλλον ἐπιτιμίοις καὶ φρικτοτάταις ἀραῖς. Ἐπεὶ δὲ νῦν τοσούτοις ὕστερον ἐνιαυτοῖς ὅ,τε Κανονισμὸς ἐκεῖνος ἐξέλιπεν ἐς τὸ παντελὲς, καὶ ἔδει ἄρα τὸ δεύτερον μετατυπωθῆναι, ἥτε Θεολογικὴ Σχολὴ δεξιωτέρων μεταξὺ τετυχηκυῖα τῶν περιστάσεων, αὐξηθεῖσά τε καὶ πλουτισθεῖσα ἔναγχος τῇ ἀνεγέρσει λιθοκτίστου περικαλλοῦς βιβλιοθήκης καὶ ὅλως ἐπὶ τὸ βέλτιον ἥπερ ἠλπίζετο προαχθεῖσα, τελειότερον καὶ ἀκριβέστερον τὸν ἑαυτῆς ἀπῄτει Κανονισμὸν, περιλαμβάνοντα πανθ' ὅσα καὶ χρόνος καὶ πεῖρα κατέδειξεν ὡς ἀναγκαῖα, ἢ γοῦν πρεπωδέστερα καὶ ἁρμοδιώτερα, τούτου χάριν ἡ Μετριότης ἡμῶν, ἐπειδή ποτε τοὺς οἴακας τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας τὸ δεύτερον αὖθις θείῳ ἐλέει ἐγκεχειρίσμεθα, ὃν ἀπ' ἀρχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ ὠδίνοντες οὐ διελίπομεν πόθον ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω ἐπιδόσεως τῆς Σχολῆς, τούτου δὴ τοῦ τῆς ζωῆς ἡμῶν προσφιλεστάτου καυχήματος, ἐκφανέστερον ἐπιδείξασθαι ἐφιέμενοι, συσκεψάμενοι καὶ μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων καὶ σεβασμίων συναδελφῶν ἁγίων Ἀρχιερέων, δεῖν ἔγνωμεν ἀπαρτίσαι τε καὶ καταστρῶσαι τὸν ἀνὰ χεῖρας νέον Κανονισμὸν, καὶ ἐπικυρῶσαι αὐτὸν, ὥστε ἔχειν ἀπὸ τοῦ νῦν ἰσχὺν νόμου, καθ' ὃν ἔχουσι τοῦ λοιποῦ διεξάγεσθαι, οἰκονομεῖσθαι καὶ διευθύνεσθαι τὰ τῆς Σχολῆς, δίχα τινὸς παρεκτροπῆς, ἐπεμβάσεως, ἢ αὐθαιρεσίας παρ' οἱουδήποτε προσώπου. Καὶ δὴ γράφοντες Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων Ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ὁριζόμεθα καὶ ἀποφαινόμεθα, ἵνα ὁ παρ' ἡμῶν ἐκδιδόμενος οὑτοσὶ νέος Κανονισμὸς ὑπάρχῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὁ τῆς Σχολῆς νόμος, τηρούμενος ἐς ἀεὶ καὶ φυλαττόμενος ἀπαρασαλεύτως καὶ ἀπαραβιάστως μέχρι κεραίας παρὰ πάντων ἁπλῶς καὶ ἀνεξαιρέτως τῶν τε ἑκάστοτε ἐν τῇ Σχολῇ διαιτωμένων, διδασκάλων τε ὁμοίως καὶ μαθητῶν, καὶ τῶν κατὰ καιροὺς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς καὶ οἰκονομίαν, καὶ ἐφορείαν καὶ ὑπερτάτην προστασίαν ἐπιτρεπομένων τε καὶ ἐπιτραπησομένων. Αὐτῷ δὲ τῷ κατὰ καιροὺς Σχολάρχῃ, ᾧτινι προσανατιθέμεθα ἐπιμόνως καὶ ὁριστικῶς τὴν ἄγρυπνον ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἀκριβῆ τήρησιν καὶ ἀδιακώλυτον ἐνέργειαν τῶν ὅρων τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ, προτρεπόμεθα καὶ παραγγέλλομεν προσέχειν ἀνενδότως καὶ παρατηρεῖν, ὥστε πάντας τοὺς οἱανδήποτε ἐργασίαν ἔχοντας κατὰ τὴν Σχολὴν ἐμμένειν ἀπαρατρέπτως τοῖς ἐν τῷ δε τῷ Κανονισμῷ διαγεγραμμένοις ὅροις τῶν ἰδίων καθηκόντων, καὶ μηδεμίαν συγχωρεῖν ἢ παράβασιν, ἢ ἀταξίαν, ἢ ἀπείθειαν, ἢ κατάχρησιν, μηδενὶ τῶν ἁπάντων. Ἐπὶ τούτοις οὖν καὶ ἡμεῖς, συνῳδὰ τοῖς Συνοδικῶς προαποφανθεῖσι καὶ προδιατυπωθεῖσι, κατοχυροῦντες Ἐκκλησιαστικῶς πάντα τὰ ἐν τῷ παρόντι Σιγγιλιώδει γράμματι, καὶ τῷ συνεκδιδομένῳ Κανονισμῷ διαλαμβανόμενα, τοῖς μὲν ἐκ θεοφιλοῦς καὶ ψυχῆς καὶ γνώμης εἰλικρινῶς μικρὸν ἢ μέγα καθυπουργήσουσι πρὸς τὴν ἀνεπηρέαστον διαμονὴν, στερέωσιν καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγὴν καὶ ἐπίδοσιν τῆς ἱερᾶς Θεολογικῆς ταύτης Σχολῆς, ἀφθόνους ἀπὸ ψυχῆς τὰς εὐλογίας δαψιλεύομεν, τὸν ἄνωθεν φωτισμὸν, καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ, σὺν πᾶσιν ἀγαθοῖς παρὰ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν δωρηθῆναι αὐτοῖς ἐπευχόμενοι· τοὺς δ' οἱῳδήποτε τρόπῳ καὶ ὁπωσοῦν ἐπηρεάσαι ταύτῃ ἐπιχειρήσοντας, (ὃ μὴ γένοιτο), τοῖς αὐτοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίοις καθυποβάλλομεν. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν, καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον Πατριαρχικὸν Συνοδικὸν Σιγγιλιῶδες ἐν μεμβράναις Γράμμα, καταστρωθὲν κἂν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳων'. κατὰ μῆνα Ἰούνιον.

Ἐπιτεμήσεως ΙΑ'.

† Γερμανὸς ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Ὁ Καισαρείας ΠΑΪΣΙΟΣ.
† Ὁ Κυζίκου ΙΩΑΚΕΙΜ.
† Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.
† Ὁ Μελενίκου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.
† Ὁ Προικοννήσου ΓΕΔΕΩΝ.
† Ὁ Ἡρακλείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ.
† Ὁ Νικομηδείας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.
† Ὁ Ἀδριανουπόλεως ΚΥΡΙΛΛΟΣ.
† Ὁ Σοφίας ΠΑΪΣΙΟΣ.
† Ὁ Στρωμνίτσης ΝΕΟΦΥΤΟΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

—

Καὶ ἄλλο δημόσιον μνῆμα εὑρέθη ἐσχάτως ἐν τῇ νεκροπόλει τοῦ Κεραμεικοῦ, ἱστάμενον καὶ αὐτὸ ὀρθὸν, ὡς τὸ τῶν Κερκυραίων πρέσβεων καὶ ἐν τῷ αὐτῷ βάθει καὶ τῇ αὐτῇ γραμμῇ. Εἶναι δὲ προξένου ἀνδρὸς ἐκ Σηλυβρίας τῆς Θράκης, καὶ ἀποτελεῖται ἐκ στήλης λίθου πεντελησίου, εὐμεγέθους μὲν, ἁπλῆς δὲ πάνυ τὴν κατασκευὴν, ἧς ὅμως φαίνεται ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἄνω ποτὲ αὐτὴν κοσμοῦν στηλόκρανον, ἄλλως εἶναι σῶον τὸ μνῆμα καὶ ἡ βάσις του. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ κυρίου σώματος τῆς στήλης ἀναγινώσκεται γυμνὸν τὸ

Πυθαγόρο.

Κάτω δ' ἐπὶ τῆς βάσεως τὰ ἑξῆς:

Προξενίας ἀρετῆς τε χάριμ προ(γ)όνων τε καὶ αὐτο
Ἐνθάδ' Ἀθηναῖοι Πυθαγόρην ἔθεσαν
υἱὸν δημοσίαι Διονυσίο· ἱππόβοτον δὲ
πατρίδα Σαλυβρίαν ἵκετ' ἄχος φθιμένο.

Οἱ χρόνοι τῆς ἐπιγραφῆς φαίνονται οἱ ἀμέσως μετ' Εὐκλείδην ἄρχοντα. Ἂς εὐχηθῶμεν καὶ ἄλλας σημαντικωτέρας ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἀνακαλύψεις πρὸς διαφώτισιν τῆς τοπογραφίας Ἀθηνῶν.

Σ. Α. Κ.

—o—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

(Ἴδ. σελ. 175)

—

14. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου, Μητροπολίτου Ῥωσσίας, ἐπιστολὴ πρὸς Κλήμεντα Πάπαν Ῥώμης, ἐξ ἀπογράφου τῆς ἐν Πάτμῳ ἱερᾶς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, νῦν πρῶτον ἐκδιδόντος Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Ἀθήνησι, τύποις Φ. Καραμπίνου, ἀωξή. Σελ. ά—ις'. 1—18.

15. Στοιχειώδης Ἑλληνικὴ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ὑπὸ Ἐδὼμ, μετὰ 24 οἰκονογραφιῶν, μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Ἀβρ. Μαλιάκα, πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων. Ἐκδίδοται ὑπὸ Γ. Σεϊτανίδου. Ἐν Κωνστ]πόλει, 1870. (Βιβλιοπωλεῖον Γ. Σεϊτανίδου, ὁδὸς Ζιντὰν-καπουσὶ, ἀρ. 291). Σελ. 1—155.

—o—

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ.

—

Φίλτατέ μοι Κύριε Β. Καλλίφρων!

Τὰ κατωτέρω ἐν ἀντιγράφῳ κείμενα ἐκ πολλοῦ παρ' ἐμοὶ, καὶ ἐν τῇ μικρᾷ μου βιβλιοθήκῃ παρερριμμένα, μεταγράψας ἐνταῦθα, ἀποστέλλω τῇ φίλῃ μοι αὐτῆς Ἑλλογιμότητι, ὅπως, ἐὰν κρίνῃ ἄξια δημοσιεύσεως, ὡς ἀνέκδοτα τέως ὄντα, δημοσιεύσῃ ἔν τινι τῶν Φιλολογικῶν αὐτῆς Δελτίων. Ἀσπαζόμενος δὲ αὐτὴν καὶ τὰ εἰκότα προσφθεγγόμενος ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, διατελῶ

ὁλοπρόθυμος φίλος

ΠΡ. ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

Νίγδη, 1870, Σεπτεμβρίου 7.

—

Ἐπιστολὴ Κ. Οἰκονόμου τῷ Ἐλασσῶνος (εἶτα δ' Ἰκονίου) Νεοφύτῳ.

Σεβασμιώτατε Ἱεράρχα!

Τὸν γνήσιον ποιμένα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ πιστὸν τοῦ Ἀρχιποίμενος λειτουργὸν, τὸν λόγιον τοῦ θείου λόγου διδάσκαλον καὶ τῶν Ἀποστολικῶν ἀγώνων διάδοχον ἀθλητήν· τὸν λύχνον τὸν καιόμενον καὶ φαίνοντα ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ· τὸν εὐεργετικώτατον καὶ θεόπεμπτον ἀστέρα τῆς τεθλιμμένης μου κατὰ σάρκα πατρίδος· τὴν ὑμετέραν, λέγω, θεσπεσίαν κορυφὴν, προσκυνῶ ταπεινῶς καὶ πανευλαβῶς ἐν Κυρίῳ προσαγορεύω. Δέσποτα πανιερώτατε καὶ σοφώτατε, πρόβατον ἐγεννήθην τῆς λογικῆς σου ποίμνης, ἱερεὺς ἐχειροτονήθην τῆς ἧς προΐστασαι Ἐκκλησίας, καὶ μακρὰν διατρίβων καὶ πρὸ χρόνων πολλῶν ὑπὸ τῶν βιωτικῶν περιστάσεων ἀπεσχοινισμένος, σέβομαι καὶ τιμῶ καὶ γεραίρω καὶ τὸ ἀξίωμα καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ ἱεροῦ ποιμένος τῆς πάλαι ποτὲ περικλεοῦς καὶ λαμπρᾶς, ἤδη δὲ λυπρᾶς καὶ ὀλίγης καὶ ταπεινὰ πραττούσης Ἐλασσῶνος, καὶ κατὰ τοῦτο μόνον ὀνομαστῆς, ὅτι, διαβόητα παθοῦσα, περιβόητον ἔσχε σε παρήγορον καὶ προστάτην. Ἔπρεπεν, ὁμολογῶ, πρὸ πολλοῦ, πάτερ, ἵνα καὶ δι' ἐπιστολῆς προσαγάγω πρὸς τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα τὰς ἐνδομύχους τῆς εὐλαβείας μου τιμὰς, ἐκφράζων καὶ διὰ λόγων ὅ,τι λαλεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὸ υἱϊκόν μου σέβας· ἀλλ' αἱ ἀπὸ τόπων εἰς τόπους μεταβολαὶ,

καὶ πιστῶν κομιστῶν σπανιότης, καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ γήρατος ὄκνος ἀφήρουν μου τὴν χαρὰν τῆς πρὸς τὴν θεσπεσίαν ψυχήν σου γλυκυτάτης προσλαλιᾶς. Ἤδη δὲ κομιστοῦ τυχὼν πατριώτου, φίλου, συγγενοῦς, ὃν μετὰ τριάκοντα χρόνους ἑώρακα πάλιν, γράφω δι' αὐτοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀφικνουμένου ταύτην μου τὴν ἐπιστολήν, καὶ πρόσειμι πρὸς τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα γνωστοποιῶν ἐμαυτὸν, προσφωνῶν, περιπτυσσόμενος, χειροφιλῶν, πᾶν ὅ,τι πολλῆς εὐλαβείας δεῖγμα ποιῶν πρὸς τὸν πολυσέβαστον ποιμενάρχην μου. Καὶ φόρον δὲ προσάγω ἱερὸν καὶ πρέποντα τῷ τῶν λόγων προστάτῃ, δύο τῶν μικρῶν μου βιβλιδαρίων, ὧν συνέγραψα, τοὺς Ἐκκλησιαστικούς μου λόγους, καὶ τὴν Ἐπίκρισιν. Μικρὸν τὸ δῶρον, Δέσποτα, καὶ λιτὸν, καὶ οἷον ἂν πένης ἀνὴρ πρὸς πάμπλουτον προσαγάγοι, ἀλλὰ πολὺ τὸ σέβας, καὶ πλουσία τοῦ προσάγοντος ἡ προαίρεσις. Πρὸς ταῦτ' ἀπιδὼν, δέξαι τὸ προσαγόμενον, Ἀρχιερεῦ ὅσιε, παρακαλῶ, καί που τῆς λαμπρᾶς σου βιβλιοθήκης ἀπόθες τὰ τεύχη, τὸν ἔσχατον αὐτοῖς ἀποκληρώσας τόπον, ὡς εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεύσοντα, πλὴν εἰς ὑπόμνημα τῆς παρὰ τοῦ προσενεγκόντος εὐλαβείας καὶ τιμῆς. Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο εὐτυχίαν μου νομίζω καὶ θησαυρὸν ἀνέκλειπτον τὰς ἁγίας σου καὶ θεοπειθεῖς εὐχὰς, ὧν μή με ἀπαξιώσαις, Ἱεράρχα πανιερώτατε. Εἰ δέ τι καὶ πρὸς διακήρυξιν τῶν ἐπὶ τοῖς προδιαρπαγεῖσί μου χωρίοις δικαιωμάτων μου συνεργήσεις (περὶ ὧν ὅ,τε κομιστὴς τῆς ἐπιστολῆς μου δηλώσει, καὶ πάντες σχεδὸν μαρτυρήσουσιν οἱ αὐτόθι), καὶ πρὸς τὴν τούτων ἀπόληψιν συμμαχήσεις, τὰ μέγιστά μοι ἔσῃ εὐεργετηκώς. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν γενέσθω ὅπῃ καὶ Θεῷ φίλον. Σὺ δὲ, πανσέβαστε Ἱεράρχα, ἔρρωσο, καὶ τοὺς ὑπὸ Θεοῦ σοι πιστευθέντας ἁγίαζε, καταφωτίζων τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν πάλαι ποτὲ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου Ὀλοοσόνα λευκὴν ὑμνηθεῖσαν, ἤδη δὲ μελάμφορον διατελοῦσαν τὰς τοῦ βίου περιπετείας καὶ συμφορὰς, ἐπιλάμπρυνε καὶ παραμύθει τὰ δυνατὰ, στηρίζων ἐν τῇ πίστει, καὶ προβιβάζων ἐν τοῖς παραγγέλμασι τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ.

Τῇ ιέ. Ὀκτωβρίου ᾳωμ'. ἐξ Ἀθηνῶν.

Τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης μοι Πανιερότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ δοῦλος ταπεινὸς

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Πρεσβύτερος καὶ Οἰκονόμος.

—

Ἀπάντησις.

Τὴν μυσάστεπτον καὶ περισπούδαστόν μοι αὐτῆς κορυφὴν ταπεινοευχόμενος ἀκριβοχαιρετῶ.

Καὶ τῇ εἰδοποιῶ ὅτι, φθάσαντος μόλις κατ' αὐτὰς τοῦ ἀγαπητοῦ μοι καὶ συγγενοῦς της Κ. Σταθεροῦ, ἔλαβον ἀσμένως τὴν μελισταγῆ της ἐπιστολὴν, ἣν καὶ ἐκμελετήσας μετὰ τοῦ προσήκοντος πόθου, ὑπερεχάρην διὰ τὴν ἀγαθὴν ἀγγελίαν τῆς ἐφετῆς μοι ὑγιείας της. Ἐσκίρτησα διὰ τὸ ἔχειν με παροικίαν ταπεινὰ μὲν καὶ λυπρὰ νῦν ὑπὲρ αἶσαν πράττουσαν, ἀλλ' ἐνεγκαμένην καὶ τοῦ πάλαι ποτὲ Ὁμηρικοῦ ἀνδρείου Πειριθιάδου, καὶ τοῦ ἤδη περιφήμου ἐξ Οἰκονόμων Οἰκονόμου, καὶ ἠγαλλιασάμην, ὡς ἀξιωθεὶς τῆς δι' ἀλληλογραφίας γνωριμίας της, χρῆμα πολυτιμότατον καὶ ἐπιθυμητὸν εἰς πολλοὺς ἄλλους πολὺ ἀνωτέρους μου. Χαίρω τοίνυν, ὦ σοφὴ κορυφὴ, χαίρω καὶ κροτῶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸ Δώριον, οὐ τὸ Λύδιον, ᾄδω μέλος, ὡς πανηγυρικόν τε καὶ σύντονον. Ὅσα δὲ παρακατιοῦσα καὶ συμπαθείᾳ ἑπομένη τοὺς μὴ προσόντας μοι ἐπαίνους προσήρμοσεν, ἀρκούντως ἀποδεικνύει τὴν φυσικὴν καλοκἀγαθίαν καὶ φιλανθρωπίαν της· οὐ γὰρ οἷον ὄντα (« τί γὰρ ἔχω, κατὰ Ἡσῦλον, ὃ οὐκ ἔλαβον, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ ἐπαινῶμαι; »), ἀλλ' οἷον δεῖ εἶναί με καθυπογράφει. Ἀληθῶς μέγα τὸ ὃ περίκειμαι ἐπάγγελμα, ἀσυγκρίτως ὅμως μείζονα τὰ χρέη, ἃ προσεπιβάλλομαι, καὶ Δηλίου δεῖται κολυμβητοῦ. Ἐγὼ δ' εἰμὶ πολὺ καθυστερῶν, καὶ κατὰ τὸν ἀρχαῖον λόγον, « οὔτε τρίτος εἰμὶ, οὔτε τέταρτος, οὔτε δυωδέκατος, οὔτ' ἐν λόγῳ οὔτ' ἐν ἀριθμῷ »· καὶ εἴθε ἡ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα θεία πρόνοια ὁδηγοῖ με ἀπροσκόπτως, κατὰ τὰς εὐχάς της, εἰς πάνθ' ὅσα μοί εἰσι καθήκοντα καὶ αὐτῇ φίλα. Ἐδεξάμην ὑπτίαις χερσὶ καὶ τὰ κεχαριτωμένα καὶ ὀνησιμώτατα δῶρά της, τὰ ἐκ τῶν πόνων της βιβλία, ἃ καὶ ὡς κειμήλια πολύτιμα καὶ σοφὰ συγγράμματα τάξας κατέχω ἐν τῷ προσκεφαλαίῳ μου, καὶ μελετῶν καὶ καρποφορούμενος μακαρίζω καὶ ἐπαινῶ καὶ ἐγκωμιάζω τὴν σοφωτάτην αὐτῆς κορυφὴν, ἥτις, ὡς πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος, ᾠκονόμησε σοφῶς καὶ ἐπηύξησε πολλαπλασίως τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῇ τάλαντον· καὶ ἀποκτήσασα μνήμην αἰώνιον καὶ φήμην ἀθάνατον, ἀκούει ὀσημέραι παρ' ὅλου τοῦ Ἔθνους καὶ τῶν ἄνευ φθόνου κρινόντων, καὶ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀκούσεται δὲ καὶ παρὰ τοῦ τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας ἀντιδοξάζοντος Θεοῦ τὸ εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ...

εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου». Δι' ὧν δ' ἐξαιτεῖ ταπεινῶν εὐχῶν μου ἔστω ὑπερβεβαία, ὅτι αἱ ὧδε πράξεις της, ἡ εὐγενὴς καταγωγὴ τῆς γενεᾶς της, ἡ καλοκἀγαθος διαγωγή της, ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ, ἥτις ἐστὶ δημιούργημά της, τὰ εἰς πᾶσαν γωνίαν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς σχολῆς, καὶ τῆς βιβλιοθήκης ἐπιγράμματά της, (ὡς καὶ τοῦτο τὸ ἐν τῷ ά. Τόμῳ τῆς Ἰλιάδος—«βίβλων καὶ Μουσέων ἱερὸς δόμος») καὶ ἡ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης λαμπρὰ καὶ περίφημος ὑπόληψίς της μεγάλως μὲ ὑποχρεοῦσιν εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτῆς διηνεκῶς, καὶ μνημονεύειν ἀενάως τοῦ σεπτοῦ καὶ περιφήμου ὀνόματός της. Περὶ τῆς τοῦ χωρίου της ἕνεκα ἀξιώσεώς της θέλω προσπαθήσει, ὅση μοι δύναμις, καὶ ἐλπίζω κατορθῶσαί τι κατ' εὐχὴν ἐντὸς ὀλίγου, ὅτε καὶ θέλω τῇ διαεηλώσει περὶ τούτου. Ἐν τοσούτῳ ἐπεύχομαι αὐτῇ ἵνα ἑορτάζῃ λαμπρῶς καὶ πανηγυρίζῃ χαρμοσύνως τὴν ἐνεστῶσαν λαμπροφόρον τοῦ Κυρίου ἡμῶν τριήμερον ἐξανάστασιν εἰς περιόδους πολλῶν ἐτῶν, σὺν τῇ ἐπιτεύξει πάντων ὧν περ ἐφίεται καὶ ἐπιποθεῖ ἡ σοφωτάτη κορυφή της, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν θεόθεν πλειστευτυχῆ καὶ πανευδαιμονέστατα.

ᾳωμά. Ἀπριλίου γ'. ἐν Τσαριτσαίνῃ.

Τῆς μυσοστέπτου καὶ περισπουδάστου μοι σοφωτάτης κορυφῆς της

εὐχέτης πρὸς Θεὸν καὶ ὅλος

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΝΕΟΦΥΤΟΣ.

—

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων.

ά. Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἐν Τσαριτσαίνῃ Ἑλληνομουσείου.

(Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ά. Τόμου τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὁμήρου.)

Βίβλων καὶ Μουσέων ἱερὸς δόμος· ἐν δέ τε νύμφαι
Κρήνῃ ἐν ἀγχιγύῳ λούμεν' ὑπαὶ πλατάνῳ.
Καὶ σὺ τετραγλῶχιν λαοσσόε Μαιάδος Ἑρμᾶ,
Παλλὰς θ' ἥ κλεινῶς τήν δε πόλιν κατέχεις,
Ἴλεω τάς δε βίβλους δόμον Δημήτροιο δέχοισθε
Μαστραπᾶ εὐγενέος βλαστοῦ Ἰωαννίνων.

Ἧσε τά δ' Οἰκονόμος Κωνσταντῖνος Οἰκονόμοιο
Πάτρῃ Τσαριτσαίνῃ, Μουσέων μυστιπόλος.

—

β'. Ἐπὶ τῆς καθέδρας τῆς Παραδόσεως.

Ἔζεο, Μουσηγέτα (α), ξεστῷ γ' ἐπὶ τῷ δε θοώκῳ,
Ὡς τρίποδι χρυσῷ Φοῖβος ἑκηβελέτας,
Οὗτοι λοξὰ χράων ἀπατήλια δισσὰ νοῆσαι,
Ἀλλὰ τορῶς τρανόων ὄργια Πιερίδων.
Ἄρρηκτον σοφίης ἐρικυδέος βρόντας φωνὴν
Κλῦθι, σίγα, σοφίης θίασε μυστιπόλων.

—

γ'. Ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ μεσαίου σχολείου πρὸς τὸν ἐντυγχάνοντα.

Ξεῖνος ὅ κεν βαίης ἐπὶ κάλλιμον οὐδας σεμνεῖον,
Πρῶτα κύνει Μούσας, τῶν περ ἔειμι θρόνος.
Τέρπεο δ' εἶτα φάεσσι θεώμενος εἶδος ἐμοῖο
Κ' αἴνεέ τοι ταύτης ἀγλαὸν μ' ἔπορον (β)
Δῖον Ἰωαννίκιον Ἑπταλόφοιο ῥάδαμνον,
Κύδιμον ἀρχιθύτην γῆς Ὀλοσωνιάδος.
Κλεινὸν Ἰωάννην, μεγαλήτορα Κυριακόν τε
Χρυσοῦν Στῶϊκον θ' οἳ διέπειν μ' ἔλαχον.
Ταῖς οὖν εὐλογίαισιν ἐπίῤῥανον, εὔχεο δ' αὐτοῖς
Πᾶν θεόθεν καλὸν, καὶ ἐμὴν εὐπαγίαν.

—

δ'. Τοῦ αὐτοῦ, Ἀνακρεόντειοι.

Ἄνα Φοῖβε χρυσοχαῖτα,
Ἄγε μοι ξυνίζευ Μώσαις,
Γλυκερὰν ὅσαν ἰείσαις
Καὶ ἑλὼν χέλυν λιγεῖσιν
Σοφίας κρούσμασιν ἁγνοῖς
Ἱεροῖς ἄσμασιν ὑμνῶν
Ἀνέρων ἄειδε κῦδος.

—o—

(α) Ἔνθα τὸ μέτρον φαίνεται χωλαῖνον, ἐσημειώσαμεν αὐτὸ δι' ἀραιῶν γραμμάτων.

(β) Ἐν τῷ χειρογράφῳ φέρεται οὕτω, ἀλλ' ἴσως διορθωτέον «κ' αἴνεί τοι ταύτη ἀγλαὸν ὅς μ' ἔπορε».

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τῶν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἑλληνοεμπορικῇ σχολῇ διδαχθησομένων μαθημάτων κατὰ τὸ ἔτος 1870—71.

—o—

ΤΜΗΜΑ Α'. ΣΧΟΛΕΙΟΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

—

ΤΑΞΙΣ Α'. Ἡ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ.

Διδάσκαλοι.

ά. Θρησκευτικά. Ἱερὰ Ἱστορία. Ἀνάγνωσις μετὰ μνημονικῶν ἀσκήσεων (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).

β'. Ἑλληνικά. Ἀνάγνωσις. Γραφικαὶ ἀσκήσεις. Ἀρχὴ Γραμματικῆς (καθ' ἑκάστην ἀνὰ 1 1]2 ὥραν).

γ'. Μαθηματικά. Ἀρίθμησις καὶ αἱ 4 πράξεις ἐπὶ τῶν ἀκεραίων (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).

δ'. Καλλιγραφία. (Δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).

ΤΑΞΙΣ Β'.

ά. Θρησκευτικά. Ἱερᾶς Ἱστορίας τὸ Α'. μέρος, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).

β'. Ἑλληνικά. Γνωμικὰ καὶ Λουκιανοῦ Νεκρικοὶ Διάλογοι καὶ Ἐνύπνιον. Γραμματικῆς τὸ τυπικὸν καὶ Ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις (καθ' ἑκάστην ἀνὰ 1 1|2 ὥραν). Ι. Κάκαρης.

γ'. Γαλλικά. Ἀνάγνωσις καὶ ἀποστήθισις λέξεων καὶ φράσεων, ἔτι δὲ καὶ σχηματισμὸς ὀνομάτων (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). Κ. Βερσῆς.

Διδάσκαλοι.

δ'. Μαθηματικά. Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ μέχρι τῶν συμμιγῶν (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). Ι. Κάκαρης.

έ. Γεωγραφία. Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία καὶ Ἑλλὰς (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). »

ς'. Καλλιτεχνικά. Καλλιγραφία καὶ Ἰχνογραφία (τετράκις τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). Ξ. Μόγες.

ΤΑΞΙΣ Γ'.

ά. Θρησκευτικά. Ἱερᾶς Ἱστορίας τὸ Β'. μέρος: ἡ Καινὴ Διαθήκη (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). Β. Κορνελάτος.

β'. Ἑλληνικά. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ὁ περὶ Προσευχῆς, Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία καὶ Κέβητος Πίναξ. Γραμματικῆς τὸ Τεχνολογικὸν, καὶ Ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις (καθ' ἑκάστην ἀνὰ 1 1]2 ὥραν). »

γ'. Μυθολογία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν). »

δ'. Γαλλικά. Ἑρμηνεία φράσεων καὶ διηγημάτων. Γραμματικὴ μέχρι τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). Κ. Βερσῆς.

έ. Μαθηματικά. Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ ἀπὸ τῶν συμμιγῶν μέχρι τέλους (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). Β. Κορνελάτος.

ς'. Γεωγραφία. Εὐρώπη (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). »

ζ'. Ἱστορία. Ἀρχαία ἐπίτομος (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). Δ. Φίλιος.

ή. Καλλιτεχνικά. Καλλιγραφία καὶ Ἰχνογραφία (τετράκις τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν). Ξ. Μόγες.

ΤΑΞΙΣ Δ'.

ά. Θρησκευτικά. Ἱερὰ Κατήχησις μικρὰ (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν). Ὁ Διευθυντής.

	Διδάσκαλοι.
β'. Ἑλληνικά. Βασιλείου ὁ Παραινετικὸς, Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα καὶ Πλουτάρχου Ἀριστείδης. Γραμματικῆς ἐπανάληψις. Ἀρχαὶ Συντακτικοῦ καὶ Ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις (καθ' ἑκάστην ἀνὰ 1 1]2 ὥραν).	Κ. Βερσῆς.
γ'. Μυθολογία. (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Ι. Κάκαρης.
δ'. Γαλλικά. Χρηστομάθεια. Τεχνολογικόν. Θέματα (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Ι. Λαστίκ.
ε. Μαθηματικά. Ἐπανάληψις πρακτικῆς Ἀριθμητικῆς (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Ε. Κορνελάτος.
ς'. Μέση καὶ νεωτέρα ἐπίτομος (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Δ. Φίλιος.
ζ'. Γεωγραφία. Τὰ λοιπὰ μέρη (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Ι. Κάκαρης.
η. Καλλιτεχνικά. Καλλιγραφία καὶ Ἁγιογραφία (τετράκις τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Ξ. Μόγες.

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Τοῦ Κ'. Τεύχους).

Ἐκπαιδευτικὰ (Συνοπτικὴ Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1868—1869).	Σελ.	177—185
Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης.	»	186—188
Γράμμα Σιγγιλιῶδες (περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς).	»	188—191
Ἀρχαιολογικά.	»	192
Βιβλιογραφία (Ἐπιστολὴ πρὸς Κλήμεντα Ῥώμης — Στοιχειώδης Ἑλληνικὴ Μυθολογία).	»	—
Ἀνέκδοτα (Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων).	»	193—197
Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλληνοεμπορικῆς σχολῆς.	»	198—200

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΚΑ'. 1870.

Δεκεμβρίου 15.

Γ'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1869—1870.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Νύσσης κ. Καλλινίκου καὶ τῶν κκ. Σ. Ἀρχιγένους, Κ. Καραπάνου, Β. Νικολαΐδου καὶ Μ. Γεωργιάδου.

(Συνέχ. σελ. 185).

—

Μετὰ τὴν ἐν τῷ Μητρῴῳ ἐγγραφὴν τῶν φοιτητῶν, ἀρξαμένην τῇ β'. Σεπτεμβρ. καὶ λήξασαν τῇ ιγ'., τῆς εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων νενομισμένης ἱερᾶς τελετῆς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἱερᾶς Συνόδου τῇ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τελεσθείσης, ὁ Σχολάρχης ἐπροοιμιάσατο διὰ τῶν ἑξῆς:

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Μετὰ βαθείας εὐλαβείας καὶ ἐγκαρδίου εὐγνωμοσύνης ἀποδέχεται ἡ Μεγάλη καὶ Πατριαρχικὴ αὕτη τοῦ Γένους Σχολὴ τὰς ὑπὲρ αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῶν περὶ Αὐτὴν ἱερωτάτων Ἱεραρχῶν, τὰς ἤδη ἐπὶ τῇ καθαγιάσει τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων αὐτῆς εὐλαβῶς καὶ ὁλοψύχως ἀναπεμφθείσας πρὸς τὸν πατέρα καὶ παροχέα

τῶν φώτων. Πέποιθε δὲ ὅτι, ἐπ' εὐλογίαις ἀρχομένη τῶν ἔργων αὐτῆς, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει· ἄλλως τε, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἡ ὑψηλὴ καὶ ἀμφιλαφὴς καὶ διηνεκὴς μέριμνα καὶ προστασία, ἣν ἑκάστοτε ἐπιδαψιλεύει τὸ σεπτὸν πρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος πρὸς τὸ κεντρικὸν καὶ διακεκριμένον τοῦτο ἐκπαιδευτήριον τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἡ προθυμία καὶ ὁ ζῆλος τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, ἡ πολυχρόνιος πεῖρα καὶ μεμαρτυρημένη ἱκανότης τῶν κυρίων Καθηγητῶν, καὶ δὴ καὶ τὸ φιλότιμον καὶ φιλομαθὲς καὶ ἄκνον τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν — ταῦτα πάντα ἱκανά εἰσιν ἐχέγγυα ὅτι εὐθυδρομήσομεν καὶ αὖθις σταδιοδρομοῦντες εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡμῶν ὅρον. Αἱ σοφώταται καὶ πατρικαὶ καὶ πλήρεις χάριτος ὑποθῆκαι καὶ παραινέσεις, ἃς οὐδέποτε διαλείπει ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἀπευθύνουσα πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, ὁσάκις ἂν διὰ τῆς παρουσίας Αὐτῆς ἀγιάζῃ καὶ ἐνισχύῃ αὐτήν, ἔσονται ἀείποτε ἐγγεγραμμέναι ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν ὡς κανὼν καὶ ὑπογραμμὸς ἄριστος τοῦ ὅλου μαθητικοῦ αὐτῶν βίου, καὶ οὐδέποτε ἀμνημονοῦντες ἐπιλήσονται ὅτι ἀρχὴ καὶ τέλος, βάσις καὶ σκοπὸς κυριώτατος τῶν γραμμάτων ἤτοι τῆς διανοητικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀναπτύξεως, ἡ ἠθικὴ τῆς καρδίας αὐτοῦ βελτίωσις ὑπάρχει, πάντες δὲ σπουδάσουσι, δι' ἐνδελεχοῦς ἐπιμελείας καὶ ἐγκαρτερήσεως εἰς τοὺς πνευματικοὺς πόνους καὶ τῆς συμφώνου αὐτῶν διαγωγῆς πρὸς τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς, ἀναδεῖξαι ἑαυτοὺς ἀγλαὰ καὶ φωτόμορφα τέκνα τοῦ αἰῶνος ἡμῶν.

Παναγιώτατε Δέσποτα, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν οὕτω δημοτελῶς καὶ αἰσίως ἀνοίγονται ἡμῖν τοῦ νέου σχολικοῦ ἐνιαυτοῦ αἱ πύλαι, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἓν καὶ μόνον ἰδίως πιέζει καὶ ἐκφοβίζει τὴν καρδίαν ἡμῶν, ἡ δυσχερεστάτη καὶ ἐναγώνιος οἰκονομολογικὴ κατάστασις τῆς Σχολῆς. Οὐδεὶς πάντως ἀγνοεῖ ὁποίαν καὶ ὁπόσην σημασίαν καὶ ἐπιρροὴν ἔχει αὕτη ἐπὶ τῶν τοιούτου εἴδους καταστημάτων, οἷον τὸ ἡμέτερον, καὶ ἑπομένως οἷα καὶ ἡλίκη πρόνοια καὶ φροντὶς δέον ἵνα γίνηται περὶ τούτου· ἀλλὰ μετὰ Θεὸν πρὸς τὴν Ὑμετέραν φιλόσοφον καὶ ἀκατάπτωτον ἱερὰν κορυφήν, τὸν ἀνώτατον ἡμῶν ἔφορον καὶ ἰθύντορα καὶ φρουρὸν ἀτενίζοντες, καὶ εἰς τὴν ἐνεργὸν καὶ ἀποτελεσματικὴν σύμπραξιν τῆς σεβαστῆς καὶ ἐντίμου Ἐφορίας θαῤῥοῦντες, ἐλπίζομεν ἵνα κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ὀλιγώτερον τὴν δυσχέρειαν ταύτην αἰσθανθῶμεν.

Εἴθε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν παναγίων ὑμῶν εὐχῶν ἐπισκιάζοι, διαφυλάττοι καὶ προάγοι τὴν μεγάλην καὶ πρεσβυτάτην ταύτην τοῦ Ἔθνους Σχολήν, τοῖς δὲ ἐν αὐτῇ διδάσκουσί τε καὶ διδασκομένοις ὑγείαν καὶ δύναμιν καὶ φωτισμὸν χαρίζοιτο πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν σκοποῦ.

Μετὰ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἐπιτραπήτω μοι, Π. Δ. ἵνα παραδῶ τὸν λόγον εἰς τὸν ἑλλόγιμον Καθηγητὴν κ. Κωνσταντῖνον Ζαχαριάδην, ἀσμένως ἀναδεξάμενον ὅπως σεμνύνῃ τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων ἡμῶν διὰ καταλλήλου ἐναρκτηρίου λόγου.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς ὁ κ. Κ. Ζαχαριάδης, ἀπήγγειλε τὸν ἀκόλουθον λόγον:

Παναγιώτατε Δέσποτα,

γεραρὰ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις!

§. 1. Κληρωθεὶς ἐγὼ μεταξὺ τῶν συναδέλφων μου, ἵνα τὴν τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους ἔναρξιν τῶν μαθημάτων προανακρούσω διά τινος καταλλήλου καὶ προσφόρου τῇ περιστάσει πραγματείας, ὑπείκων μᾶλλον εἰς τὸ καθῆκον, ἢ θαῤῥῶν τῇ ἐμῇ ἱκανότητι, ἐπιχειρήσω δι' ὀλίγων, ἵνα ὑποδείξω *τὴν ἐπιῤῥοήν*, ἣν ἔχει ἡ διδασκαλία τῆς *Ἱστορίας ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ἠθῶν*.

§. 2. Τοῦτο καὶ μόνον βεβαίως δὲν εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἐπιστήμης ταύτης· ἴσως μάλιστα ἀπέναντι τῶν ὠφελειῶν, ἃς ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας παρέχει, αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ ἐλάχιστον τῶν ὑπ' αὐτῆς κατορθουμένων. Ἀλλ' ἐγὼ οὐδόλως φαντασθεὶς μεγάλας ἢ νέας νὰ ἀνακαλύψω ἀληθείας τοῖς κατὰ βάθος τὴν Ἱστορίαν ἀναδιφήσασιν, ἀρχικὸν σκοπὸν προεθέμην, ἵνα διὰ τῆς αὐτῆς εὐκαιρίας καταδείξω τῇ παρ' ἡμῖν φοιτώσῃ νεολαίᾳ, πῶς, ὅσον ἀφορᾷ καὶ αὐτὴν τὴν ἠθικὴν διάπλασιν τοῦ ἀνθρώπου, δύναταί τις νὰ ὠφεληθῇ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἱστορίας, ἧς ἡ ἀξία καὶ ὠφέλεια ἐν πᾶσι καταδείκνυται μεγίστη.

§. 3. Ἐπειδὴ ὅμως ἑκάστης ἐπιστήμης τὴν ἀξίαν ὁρίζει ἡ φύσις αὐτῆς, τὴν δὲ ὠφέλειαν τὸ ὑπ' αὐτῆς κατορθούμενον, ἀναζητήσαντες ἐν πρώτοις διὰ βραχέων ἐν τῷ ὁρισμῷ τῆς ἐπιστήμης ταύτης τὴν φύσιν αὐτῆς, ἐξετάσωμεν ἀκολούθως τὸ ὑπ' αὐτῆς κατορθούμενον, ἀναφορικῶς πρὸς τὸν σκοπόν, ὃν προὐθέμεθα, τουτέστι *τὴν ἐπιῤῥοὴν αὐτῆς ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ἠθῶν*· ἐξ οὗ δυνάμεθα ἱκανῶς νὰ κρίνωμεν καὶ *περὶ τῆς ἐκ τῆς Ἱστορίας ὠφελείας*.

§. 4. Ἱστορία ἐστὶν ἡ ἀληθὴς ἔκθεσις τῶν γεγονότων τῆς ἀνθρωπότητος, τουτέστιν ἡ ἔκθεσις τῶν μεταβολῶν, ὅσαι ποτὲ συνέβησαν ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ κατὰ Πλάτωνα, « ἡ Ἱστορία αὐτό που σημαίνει, ὅτι ἵστησι τὸν ῥοῦν ». Σημαίνει δηλονότι οὐχὶ τὸ ῥέον ἐν τῷ ῥεύματι τοῦ χρόνου, ἀλλὰ τὸ ῥεῦσαν ἤδη καὶ πεπηγὸς στερεοποιηθέν. Εἶναι λοιπὸν ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀναπεταννῦσα τὸ παραπέτασμα, τὸ διαχωρίζον ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους, καὶ ἡ οὐ μόνον ἀποκαλύπτουσα ἡμῖν ὡς ἐν κατόπτρῳ τὰς πράξεις ἁπάντων τῶν προγενεστέρων, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ὀρθῶν σκέψεων, τὰς ὁποίας λαμβάνομεν ἀφορμὴν νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκεῖθεν, χορηγοῦσα ἡμῖν τὸ μέσον καὶ τῶν ἐνεστώτων καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις ὁμοίων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι τὴν πορείαν νὰ προοιωνίσωμεν· ὡς Θουκυδίδης ἐν προοιμίῳ (Βιβλ. Α'. 22) αὐτοῦ ἀποφαίνεται· « ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς εὑρεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τοιούτων καὶ

παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἔξει ». Ὅθεν λίαν ὀρθῶς καί τις (ὁ Σχίλλερος) τῶν νεωτέρων παρετήρησεν, ὅτι ἡ 'Ιστορία, συνηθίζουσα ἀφ' ἑνὸς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐξοικειωθῶσι πρὸς ὅλον τὸ ἀπώτατον παρελθυθός, προσφέρουσα δὲ ἀφ' ἑτέρου αὐτοῖς τὴν κλεῖδα, δι' ἧς νὰ ἀνοίξωσι καὶ ἴδωσι τὸ ἀπώτατον καὶ ἀσαφὲς μέλλον, κρύπτει ἐν ἑαυτῇ τὰ δύο ἀντίθετα τοῦ χρόνου ἄκρα, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον. Ἐνῷ, τοὐναντίον, ἄνευ ταύτης περιωρισμένοι ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ αἰῶνος καὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ζῶμεν, καὶ συνεσφιγμένοι εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν ἰδίων ἡμῶν γνώσεων καὶ σκέψεων, μένομεν πάντοτε εἰς εἶδός τι παιδαριότητος, ἥτις ἀποκαθιστᾷ ἡμᾶς ξένους ὡς πρὸς τὸν ἐπίλοιπον κόσμον, ὥσπερ κυμαινομένους εἰς βαθύτατον σκότος, καὶ μὴ δυναμένους, διὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καταχεομένην ἀχλύν, οὔτε τὸ παρελθὸν οὔτε τὸ ἐνεστὼς νὰ καθορῶμεν.

§. 5. Δικαίως λοιπὸν ἡ 'Ιστορία ἐθεωρήθη ὡς τὸ φῶς τῶν αἰώνων, ἡ ἀποθήκη τῶν γεγονότων, ὁ πιστὸς μάρτυς τῆς ἀληθείας, ἡ πηγὴ τῆς φρονήσεως, ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος, ὁ κανὼν τῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν ἠθῶν ἁπάντων, ἤ, καθὼς ἄλλος ἔλεγεν (ὁ Σκῶτος Καρλύσλος), ἡ Ἱστορία εἶναι μεγάλη τις καὶ διδακτικὴ ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν συνέταξαν αἱ πρότεραι γενεαὶ καὶ κατέλιπον αὐτὴν κληροδότημα εἰς τοὺς ἀείποτε ἐπερχομένους· ἤ, ὡς ὁ Βοσσυέτος ἀπεκάλεσεν αὐτήν, ὁ λύχνος τῆς πολιτικῆς συνέσεως καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ βίου, συμφώνως τοῖς παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ ἐν προοιμίῳ ἐκτεθειμένοις. « Τοῖς μὲν γὰρ νεωτέροις τὴν τῶν γεγηρακότων περιποιεῖ σύνεσιν, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις πολλαπλασιάζει τὴν ὑπάρχουσαν ἐμπειρίαν· καὶ τοὺς μὲν ἰδιώτας ἀξίους εὐδαιμονίας παρασκευάζει, τοὺς δὲ ἡγεμόνας τῷ διὰ τῆς δόξης ἀθανατισμῷ προτρέπεται τοῖς καλλίστοις τῶν ἔργων ἐπιχειρεῖν. » (Βιβλ. Α'. 1).

§. 6. Ἡ 'Ιστορία τοίνυν εἶναι ἡ καθολικὴ σχολὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἠνεῳγμένη τοσοῦτον δι' ὠφέλειαν τῶν μεγάλων, ὅσον καὶ τῶν μικρῶν, τοσοῦτον δι' ὠφέλειαν τῶν ἡγεμόνων, ὅσον καὶ τῶν ὑπηκόων· καὶ ἀναγκαιοτέρα ἴσως τοῖς μεγάλοις ἀνδράσι καὶ ἡγεμόσιν ἢ παντὶ ἄλλῳ. Διότι ἄνευ αὐτῆς πῶς ἦτο δυνατὸν ὄπισθεν τῆς πληθύος τῶν κολάκων, οἵτινες περιστοιχίζουσιν αὐτοὺς πανταχόθεν, οἵτινες δὲν παύουσι νὰ τοὺς ἐπαινῶσι καὶ νὰ τοὺς θαυμάζωσιν, ἢ μᾶλλον, νὰ τοὺς διαφθείρωσι φαρμακεύοντες τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν, πῶς ἄνευ ταύτης τῷ ὄντι ἠδύνατο νὰ φθάσῃ μέχρις αὐτῶν ἡ ἐκ τῶν νεφῶν τούτων κατασκιαζομένη φωτεινὴ ἀκτὶς τῆς ἀληθείας; Πῶς ἐν τῷ μέσῳ τοσούτου θορύβου καὶ τοιαύτης συγχύσεως ἠδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀσθενὴς φωνὴ τῆς δειλῆς ἀληθείας; Πῶς ἤθελε τολμήσει τις νὰ ὑποδείξῃ εἰς αὐτοὺς τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς ἀνέλαβον οὗτοι ἀναβάντες ἐπὶ τοσοῦτον ὑψηλῆς ἕδρας, καὶ νὰ τοῖς διδάξῃ εἰς τί συνίσταται ἡ ἀληθὴς δόξα; Πῶς ἤθελε κατορθώσει νὰ ἐκστομίσῃ τις ἐνώπιον αὐτῶν, ὅτι αὐτοί

εἰσι διὰ τοὺς λαοὺς καὶ οὐχὶ οἱ λαοὶ δι' αὐτούς; νὰ τοὺς πληροφορήσῃ περὶ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν καὶ νὰ ἐνσπείρῃ εἰς αὐτοὺς τὸν φόβον τῆς δικαίας κρίσεως τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς; καὶ νὰ διαλύσῃ ἐνώπιον αὐτῶν τὰ πυκνὰ νέφη, τὰ σχηματίζοντα περὶ αὐτοὺς τὸ φάντασμα τῆς ματαίας κενοδοξίας;

§. 7. Ἡ 'Ιστορία ὅμως, ὡς ἀδέκαστος κριτὴς καὶ ἀμερόληπτος μισθαποδότης, ἔχει τὸ πλεονέκτημα θαῤῥαλέως καὶ κυριαρχικῶς νὰ ἀποφαίνηται πρὸς αὐτούς, νὰ ἐπικρίνῃ ἀφόβως καὶ ἀνεκκλήτως τὰς πράξεις καὶ αὐτῶν τῶν βασιλέων. Διότι, ὅσον καὶ ἂν ὑπερυψῶσιν οἱ σύγχρονοι καὶ οἱ ἐνδιαφερόμενοι τὰ πλεονεκτήματα τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν, ὅσον καὶ ἂν θαυμάζωσι τὸ πνεῦμα καὶ τὴν γενναιότητα αὐτῶν, ὅσον καὶ ἂν ἐπαινῶσι τὰ κατορθώματα καὶ τὰς κατακτήσεις αὐτῶν, ἐὰν ὅλα ταῦτα δὲν βασίζωνται ἐπὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης, ἡ Ἱστορία ἐξελέγχει ἀπορῥήτως τὰς πράξεις αὐτῶν ἐπὶ προσώπων, τὰ ὁποῖα δανείζεται ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ μεγάλου τῆς ἀνθρωποτητος θεάτρου· καὶ μακρὰν τοῦ νὰ θεωρῇ αὐτοὺς ὡς ἐνδόξους κατακτητάς, ἀποκαλεῖ αὐτοὺς μάστιγας τῆς κοινωνίας, ἐχθροὺς τῆς ἀνθρωποτητος καὶ λῃστὰς τῶν ἐθνῶν· τέρατα, τὰ ὁποῖα, κινούμενα ἀπὸ τὸ αἴσθημα τυφλῆς τινος καὶ ἀγενοῦς φιλοδοξίας, κατερημοῦσι τὰς χώρας καὶ καταβροχθίζουσι δίκην πλημμύρας ἢ πυρκαϊᾶς πᾶν τὸ προστυχόν.

§. 8. Ταῦτα διδάσκει ἡ 'Ιστορία τοῖς ἡγεμόσι, θέτουσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τὰς κατακτήσεις τοῦ Ζίγγις-Χάν, ἢ τὰς ἐκ χιλιάδων ἀνθρωπίνων κεφαλῶν πυραμίδας τοῦ Ταμερλάνου, ἢ ὑπομιμνήσκουσα αὐτοῖς ἕνα Καλιγόλαν, ἕνα Νέρωνα, ἕνα Δομιτιανόν, οἵτινες, μολονότι ὑπερεπηνέθησαν καὶ ἀπεθεώθησαν μάλιστα, ὅτε ἔζων, ἐθεωρήθησαν ὅμως ὄχι ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων ἀποτρόπαιοι καὶ μισητοὶ μετὰ θάνατον. Ἐνῷ δὲ οἱ τοιοῦτοι ὑπῆρξαν ἀείποτε ἡ φρίκη καὶ ἡ ἀποστροφὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τοὐναντίον οἱ βασιλεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἄρχοντες, οἵτινες μετεχειρίσθησαν τὴν δύναμιν καὶ ἐπιῤῥοὴν αὐτῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἀνθρώπων, μνημονεύονται εἰσέτι μεθ' ἡδονῆς καὶ σεβασμοῦ.

§. 9. Ὅθεν ἡ 'Ιστορία διὰ τοὺς ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ζῶντας εἰσέτι ἀναπληροῖ τὸ παρ' Αἰγυπτίοις ἄλλοτε συσταινόμενον δικαστήριον, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἀγόμενοι μετὰ θάνατον ἡγεμόνες καὶ ἰδιῶται ἐδικάζοντο. Αὕτη ἐπιτίθησιν ἐπὶ τῶν ἀληθῶς ἀγαθῶν πράξεων τὴν σφραγίδα τῆς ἀθανασίας, καὶ στιγματίζει ἀφ' ἑτέρου τὴν κακίαν διὰ χαρακτήρων τοιούτων, τοὺς ὁποίους οὐδ' ἅπαντες οἱ αἰῶνες δύνανται νὰ ἐξαλείψωσι. Δι' αὐτῆς ἡ παραγνωρισθεῖσα ἀξία ἔν τινι χρόνῳ, καὶ ἡ δυναστευθεῖσα ἀθωότης καὶ ἀρετὴ ἐγκαλοῦσι τὰς ἀντιδίκους αὐτῶν εἰς τὸ ἀδιάφθορον καὶ ἀδέκαστον δικαστήριον τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς, ἡ ὁποία ἀποδίδωσιν αὐταῖς μετ' ἀποζημιώσεως τὴν δικαιοσύνην, τὴν ὁποίαν οἱ σύγχρονοι αἰῶνες τοὺς ἠνήθησαν. Αὕτη δὲ, μὴ σεβομένη πλέον τὰ πρόσωπα μηδ' ἐκ-

ροβιζομένη ἀπὸ τῆς ἰσχύος ἐκείνων, οἵτινες ἐξέλιπον, καταδικάζει αὐστηρῶς καὶ ἀδυσωπήτως τοὺς καταχρασθέντας τὴν δύναμιν αὐτῶν.

§. 10. Ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡλικία, πᾶσα κοινωνικὴ τάξις, πᾶν ἐπάγγελμα ἀρύεται ἐκ τῆς Ἱστορίας τὰς αὐτὰς ὠφελείας. Διότι, ὅ,τι εἴρηται περὶ τῶν ἡγεμόνων καὶ κατακτητῶν, ἐφαρμόζεται κάλλιστα ἐφ' ὅλων τῶν ἐν ἀξιώμασι καθισταμένων, στρατηγῶν δηλονότι, ἀξιωματικῶν, ὑπουργῶν, δικαστῶν, ἐφόρων, ἱεραρχῶν, διδασκάλων, πατέρων καὶ μητέρων οἰκογενειῶν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, πάντες οἱ ἔχοντες ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἄλλων διδάσκονται τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ μεγάλῃ τῆς Ἱστορίας σχολῇ, ἐν ᾗ ὡς ἐν κατόπτρῳ καθορῶσι μεγάλοις καὶ ἀνεξιτήλοις κεχαραγμένον γράμμασιν, ὅτι οὗτοί εἰσι διὰ τοὺς κατωτέρους των, καὶ οὐχὶ οἱ κατώτεροι αὐτῶν δι' αὐτούς.

§. 11. Ἡ διδασκαλία λοιπὸν τῆς Ἱστορίας, καταπλουτίζουσα τὴν μνήμην δι' ἀπείρων τερπνῶν καὶ ὠφελίμων γεγονότων, οὐ μόνον τέρπει καὶ διδάσκει, ἀλλὰ συνάμα μορφόνει τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, ποδηγετοῦσα τὸν σπουδαστὴν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ χρησιμεύουσα ὡς μέσον τῆς καλῆς καὶ ὀρθῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει, (Βίος Μάρκου Κάτωνος, XX.) ὅτι ὁ γηραιὸς Κάτων, ὁ περίφημος ἐκεῖνος τιμητὴς τῶν Ῥωμαίων, ὅστις ἔλαβεν ἐξιδιασμένην φροντίδα περὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, μὴ ἐπαναπαυόμενος εἰς τὴν διδασκαλίαν διδασκάλων, συνέταξεν ἐξεπίτηδες διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ συνέγραψεν ἰδίᾳ χειρὶ μεγάλοις γράμμασιν ὡραίας ἱστορίας, ὅπως, ὡς καὶ αὐτὸς ἔλεγε, τὸ τέκνον αὐτοῦ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας δυνηθῇ, χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ τῆς πατρικῆς οἰκίας, νὰ γνωρίσῃ ὅλους τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, ὧν ὁ βίος ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ αὐτῷ παράδειγμα τιμιότητος καὶ ἀρετῆς. Ἡ Ἱστορία ἄρα, καλῶς διδασκομένη, καθίσταται ἡ σχολὴ τῶν ἠθῶν εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους· διότι αὕτη ἐξελέγχει τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς κακίας, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς ψευδοῦς ἀρετῆς τὴν περικαλύπτουσαν αὐτὴν προσωπίδα, ἐκβάλλει τὸν σπουδαστὴν αὐτῆς ἐκ τῆς ἀπάτης καὶ ἐκ τῶν προλήψεων τῶν πολλῶν, διαλύει τὸ γοητευτικὸν θέλγητρον τοῦ πλούτου καὶ πάσης ματαίας δόξης, ἐκθαμβούσης τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δεικνύει διὰ πλείστων παραδειγμάτων πεισικωτέρων ὅλων τῶν συλλογισμῶν, ὅτι μόνον τὸ διὰ τιμιότητος καὶ εὐθύτητος προσαποκτώμενον μεγαλεῖον ἕλκει τὸν ἔπαινον καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἄλλων. Διὰ τοῦ θαυμασμοῦ δὲ πάλιν τούτου, τὸν ὁποῖον καὶ οἱ μᾶλλον διεφθαρμένοι δὲν δύνανται νὰ ἀρνηθῶσιν εἰς τὰς μεγάλας καὶ ἀγαθὰς πράξεις, προάγει ἡμᾶς ἡ Ἱστορία εἰς τὸ νὰ πορισθῶμεν, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι τῷ ὄντι τὸ ἀληθὲς ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι αὕτη μόνη καθιστᾷ αὐτὸν ἀληθῶς μέγαν καὶ ἀξιέπαινον. Ἡ Ἱστορία ἄρα πρὸ πάσης ἄλλης διδασκαλίας πείθει ἡμᾶς νὰ σεβώμεθα τὴν ἀρετήν, καὶ νὰ διακρίνωμεν τὴν ὡραιότητα καὶ τὴν λάμψιν αὐτῆς ὑπὸ τὰ ῥάκη τῆς πενίας, ὑπὸ τὰ ὅπλα τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ὑπὸ τὴν πενιχρὰν

καλύβην καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγροίκου. Ὡς ἀπ' ἐναντίας, ἐμπνέει ἡμῖν ἀποστροφὴν καὶ φρίκην κατὰ τῆς κακίας, ἔστω καὶ περιβεβλημένης πορφύραν καὶ τεθειμένης ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν θρόνων.

§. 12. Τοῦτα δὲ πάντα κατακυροῦνται διὰ πλείστων παραδειγμάτων, λαμβανομένων ἐκ τῆς μεγάλης βίβλου τῆς Ἱστορίας, καὶ καταδεικνύντων τὴν ἐπιῤῥοήν, ἣν ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας κέκτηται ἐπὶ τῆς τῶν ἠθῶν διαπλάσεως. Ἀλλ' οὔτε ὁ χρόνος μοι ἐπιτρέπει ἐνταῦθα, οὔτε ὁ σκοπὸς τῆς πραγματείας μου ἐστὶν οὗτος, τὸ ν' ἀναπτύξω ὅ,τι ἡ Ἱστορία κατορθοῖ ἀναφορικῶς πρὸς τὰ καθήκοντα ἑκάστης τάξεως τῆς κοινωνίας. Περιορίζομαι δὲ μόνον ἵνα ὑποδείξω ἐπὶ παραδειγμάτων, ὁποίαν διδασκαλίαν πορίζεται ὁ σπουδαστὴς τῆς Ἱστορίας περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἀγαθῶν, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ πλούτου. Διότι τὰ πλούτη ὑπῆρξαν πάντοτε ἡ τιμὴ τῶν ἐπιζητήτων καὶ περιβλεπτοτέρων πραγμάτων τοῦ βίου· διὰ τοῦ πλούτου ἐξαγοράζονται ἀξιώματα, ὑπουργήματα, γαῖαι, μεγαλοπρεπεῖς οἰκίαι, πολυτελῆ ἔπιπλα, πολυδάπανα δεῖπνα καὶ αἱ ἡδοναί. Ὅθεν ὁ ἄργυρος καὶ ὁ χρυσὸς εἰσὶ τὸ μόνον, ἢ τοὐλάχιστον, τὸ πρώτιστον ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ τῶν ἀνθρώπων, τὸ πρώτιστον σημεῖον, πρὸς ὃ σκοπεύουσι, τὸ πρώτιστον βραβεῖον, δι' ὃ μοχθοῦσι, θεωροῦντες αὐτὰ ὡς τὰ πρόξενα τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς δόξης τῆς ζωῆς, τὴν δὲ πενίαν, ἀπ' ἐναντίας, ὡς ἐμποιοῦσαν αἶσχος καὶ δυστυχίαν.

§. 13. Ἀλλ' ἵνα ἴδωμεν τί περὶ τούτων φρονεῖ ὁ ἀλάνθαστος οὗτος γνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἐννοιῶν καὶ πράξεων ἡ Ἱστορία, καὶ ποίαν μόνον χρῆσιν αὐτῶν τιμᾷ καὶ θαυμάζει, ῥίψωμεν μικρὸν βλέμμα ἐπὶ τῶν δύο ἐκείνων ἐπισημοτέρων ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων, ὧν οἱ μὲν ἀφορῶντες μόνον εἰς τὸ χρήσιμον καὶ πρακτικὸν κατέστησαν κοσμοκράτορες διὰ τῶν ὅπλων καὶ τῆς τραχείας αὐτῶν ἀρετῆς, οἱ δὲ διάγοντες βίον εὐφρόσυνον καὶ ἱλαρὸν διὰ τῆς ἁπλότητος καὶ λιτότητος ἔτυχον ὡς στολισμὸν αὐτῶν τὰς ἐπιστήμας, δι' ἃς ὁ κόσμος ὅλος ὀφείλει αὐτοῖς εὐγνωμοσύνην, καὶ θαυμάζει αὐτούς. Καὶ τί μὲν ἕκαστον ἄτομον παρ' ἐκείνοις ἐφρόνει περὶ πλούτου, ἢ ποίαν χρῆσιν αὐτοῦ ἐποιήσαντο ἐκεῖνοι, ὧν τὰ ὀνόματα ἀπηθανάτισεν ἡ Ἱστορία, μὴ ἐξετάζοντες ἤδη, ζητήσωμεν κατὰ πρῶτον τὸ περὶ πλούτου φρόνημα ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἥτις ἐθεωρήθη ὡς ἡ κεφαλὴ τοῦ Διός, ἐξ ἧς ἐξῆλθεν ἡ Ἀθηνᾶ, τουτέστι τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

§. 14. Ὅτε ὁ Εὐριπίδης, θεὶς ἐν τῷ στόματι τοῦ Βελλεροφῶντος (Ἔκδοσις Beck, Τόμ. II, σελ. 432) μεγαλοπρεπῆ ἔπαινον τοῦ πλούτου, ἐπέρανεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἀκολούθου συλλογισμοῦ. « Τὰ πλούτη κατορθοῦσι τὴν ὑπερτάτην εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· διὸ εὐλόγως ταῦτα διεγείρουσι τὸν θαυμασμὸν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων »· οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι ἐκίνησαν τοσοῦτον τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ τῶν Ἀθηναίων δή-

μου, ὥστε ἠγέρθη παρευθὺς οὗτος, κραυγάζων μιᾷ φωνῇ κατὰ τοῦ ποιητοῦ, ὁ ὁποῖος μόλις ἠδυνήθη νὰ καθησυχάσῃ τὸν κατ' αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἀγανακτήσαντα λαόν, καθικετεύων αὐτὸν νὰ περιμείνῃ τὸ τέλος τοῦ τεμαχίου ἐκείνου, ἐν ᾧ ὁ πανηγυρικὸς τοῦ πλούτου ἐξουδενίζετο. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ λαῷ ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν ἡ ἐπιθυμία ἑκάστου πολίτου ἦν τὸ ν' ἀποκτήσῃ μεγάλην δόξαν καὶ ὀλίγα ἀγαθά· ἐποχή, καθ' ἣν ἕκαστος ἐζήτει οὐχὶ νὰ πλουτήσῃ αὐτός, ἀλλ' ἡ πατρὶς αὐτοῦ· ἅπαντες δὲ προετίμων νὰ ζῶσι πτωχοὶ ἐν δημοκρατίᾳ πλουσίᾳ, καὶ νὰ μὴ ὦσι πλούσια μέλη πενομένης δημοκρατίας. Ἐκ δὲ τῆς σχολῆς ταύτης ἐξῆλθον Κάμιλλοι, Φαβρίκιοι καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπέθνησκον ὡς ἄλλοι Ἀριστείδαι, μὴ ἐγκαταλείποντες οὐ μόνον τὴν ἀναγκαίαν ταῖς θυγατράσιν αὐτῶν προῖκα, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσὸν εἰς τὰς δαπάνας τῆς κηδείας αὐτῶν.

§. 15. Περιφρονεῖν ὅμως τὸν πλοῦτον καὶ ὑπομένειν ἀγογγύστως καὶ εὐγενῶς τὴν πενίαν, μέγα καὶ γενναῖον, καὶ αὕτη ἴσως ἡ ἐξοχωτέρα τῶν ἀρετῶν. Οὐχ ἧττον ὅμως καὶ ἡ καλὴ χρῆσις τοῦ πλούτου οὐκ ἐλάττων ἐκείνης ἀρετὴ ὁμολογεῖται, γινομένη ἐπ' ἀγαθῷ τῆς κοινωνίας. Τοιαύτη δὲ χρῆσις, σύμφωνος πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὸν ὁρισμὸν τοῦτον, οὐ μόνον τιμᾷ καὶ δοξάζει, ἀλλ' ἐπισύρει τὴν ἀγάπην ἁπάντων καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς ἐκείνους, οἵτινες θεωροῦσιν ὅτι κατέχουσιν ἐκεῖνο μόνον, ὅπερ τοῖς ἄλλοις παρέχουσιν.

§. 16. Ἀνατρέχοντες δὲ καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἱστορίαν, εὑρίσκομεν ὅτι τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαὶ τοῦ Κίμωνος, Φιλοποίμενος καὶ ἄλλων. Κίμων ὁ Ἀθηναῖος (Πλουτάρχ. βίος Κίμωνος) ἐνόμιζεν ὅτι ἡ μεγάλη περιουσία, ἣν κατεῖχεν, ἀνῆκε μᾶλλον εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ ἢ εἰς ἑαυτόν. Ὅθεν ἐξώδευεν ἀφειδῶς, ἐνδύων τοὺς μὲν καὶ ἐλαφρύνων τὴν δυστυχίαν τῶν ἄλλων. Ἀφῆρεσε τοὺς φραγμοὺς τῶν ἰδίων ἀγρῶν, ἵνα οἱ ξένοι καὶ οἱ ἔχοντες ἀνάγκην πολῖται λαμβάνωσιν ἐξ αὐτῶν ἀφόβως ὀπωρικά. Ἔστρωνε καθ' ἡμέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ του δεῖπνον, λιτὸν μέν, ἐπαρκὲς ὅμως εἰς πολλούς· ἐν τούτῳ δὲ ἐτρέφετο ἄνευ φροντίδων ὁ βουλόμενος ἐκ τῶν πτωχῶν· ἐξερχόμενος ὁ Κίμων τῆς οἰκίας του, παρηκολουθεῖτο ὑπὸ νεανίσκων, φερόντων ἐνδυμασίας καλὰς μέν, ἀλλὰ ταύτας ἀντήλλασσε μὲ τὰς πενιχρὰς ἐνδυμασίας τῶν πρεσβυτέρων ἐκείνων πολιτῶν, τοὺς ὁποίους ἀπήντα καθ' ὁδόν. Οἱ αὐτοί, καὶ χρήματα φέροντες ἄφθονα, προσήρχοντο εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς τοὺς ἐντίμους πολίτας, καὶ μετὰ σιωπῆς τοῖς ἔβαλλον εἰς τὰς χεῖρας νομίσματα. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὡς λέγει Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, ὁ Κίμων εἶχε μὲν χρήματα, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζηται, τὰ μετεχειρίζετο δὲ πρὸς τὸ καλὸν τῶν συμπολιτῶν του, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔτιμα αὐτόν. Ὁ Φιλοποίμην δὲ πάλιν πᾶν ὅ,τι ἐκέρδιζεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἐδαπάνα ἢ εἰς πρόμήθειαν ἵππων καὶ ὅπλων, τὰ ὁποῖα ἐχορήγει εἰς τοὺς στερουμένους τοιούτων πολίτας, ἢ ὡς ἀντίλυτρον τῶν ἐν τῷ πο-

λέμῳ αἰχμαλωτισθέντων. Ἄρατος δέ, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς ὁμοσπονδίας, ἠγαπήθη ἐξαιρετικῶς καὶ ἔσωσε τὴν πατρίδα αὐτοῦ, μεταχειριζόμενος τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἀπέστελλον πρὸς αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, ἢ πρὸς κατεύνασιν τῶν διαιρέσεων, αἵτινες κατεσπάραττον τὴν Ἑλλάδα τότε, ἢ ἐξοφλῶν δι' αὐτῶν τὰ χρέη τοῦ μὲν καὶ βοηθῶν τοὺς ἄλλους ἐν ἀνάγκῃ, ἢ ἐξαγοράζων τοὺς αἰχμαλώτους. Ὁ Θηβαῖος δὲ Πελοπίδας, εὑρεθεὶς κύριος μεγάλης περιουσίας, τοιαύτην χρῆσιν ἐποιήσατο τοῦ πλούτου, ὥστε ἀνεφάνη, καθ' ἃ παρατηρεῖ ὁ Πλούταρχος, κύριος καὶ οὐχὶ δοῦλος τῶν χρημάτων αὐτοῦ· διότι, αἰσχυνόμενος νὰ ἐξοδεύῃ δι' ἑαυτὸν πλείω τῶν ἀναγκαιούντων πρὸς συντήρησιν τοῦ πενεστέρου πολίτου, ἕνα μόνον κύριον σκοπὸν ἔθετο, νὰ βοηθῇ προθύμως πάντα ἄξιον συμπολίτην αὐτοῦ.

§. 17. Καὶ ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ δὲ Ἱστορίᾳ ἀπαντῶμεν παραδείγματα, διδάσκοντα τὴν καλὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου. Σκιπίων ὁ Ἀφρικανός, αἰχμαλωτίσας ἡγεμονίδα τινὰ ἐν Ἱσπανίᾳ, τὰ πρὸς ἐξαγορὰν λύτρα τῶν γονέων αὐτῆς προσέθηκεν εἰς τὴν προῖκα αὐτῆς τῆς αἰχμαλώτου. Πλίνιος δὲ ὁ νεώτερος (Λίβιος) ἐδαπάνησε σημαντικὰς ποσότητας χρημάτων οὐχὶ δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ πρὸς ὠφέλειαν τῆς κοινωνίας. Ἐξώφλησε τὰ χρέη, εἰς τὰ ὁποῖά τις ὑπέπεσεν ἕνεκα εὐλόγων αἰτιῶν· συνεπλήρωσε τὴν προῖκα τῆς θυγατρὸς ἑτέρου τινός, ἵνα στηρίξῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ μνηστῆρος ἐκείνης· ἐχορήγησεν εἰς ἄλλον τὰ μέσα, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ καταστα θῇ ἄξιος τῆς τάξεως τῶν ἱππέων· παρέσχεν ἄλλῳ ὅσων εἶχεν ἐκεῖνος ἀνάγκην, ἵν' ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ διέλθῃ τὸ ἐπίλοιπον τῆς γεροντικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἡσύχως· ἐπώλησεν εἰς ἄλλον γήπεδον ἐπὶ τιμῇ πολλῷ μετριωτέρᾳ τῆς πραγματικῆς αὐτοῦ ἀξίας. Πρὸς διευκόλυνσιν δὲ οἰκογενειακῶν διαφορῶν παρῃτήθη τῶν κληρονομικῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ. Εὐγνωμονῶν δὲ τῇ τροφῷ αὐτοῦ, ἐδωρήσατο αὐτῇ γῆν ἱκανὴν νὰ διατρέφῃ αὐτήν. Τῇ δὲ κοινῇ ἁπάντων τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ τροφῷ καὶ μητρί, τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ἐχάρισε βιβλιοθήκην ἀξιόλογον, δι' ἧς τρέφεται καὶ κραταιοῦται οὐχὶ πλέον τὸ σῶμα, ἀλλ' ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος, ὁ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοιότητα θείαν δημιουργηθείς. Ταύτην δ' ἐπλούτισε δι' εἰσοδημάτων, ἱκανῶν νὰ ἐπαρκέσωσι πρὸς διατήρησιν καὶ ἐπαύξησιν αὐτῆς. Εὐηργέτησε δὲ δι' εὐεργεσίας μεγίστης τὴν νεολαίαν, ἱδρύσας κατάστημα πρὸς ἀνατροφὴν τῶν ὀρφανῶν καὶ ἀπόρων παίδων, καὶ καθιερώσας ποσόν τι διὰ μισθοὺς τῶν πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας μοχθούντων διδασκάλων.

§. 18. Εὔκολον εἶναι ἤδη νὰ ἐννοήσωμεν τὰ ἀποτελέσματα, τὰ παραγόμενα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοιούτων παραδειγμάτων. Συγκρίνωμεν τὰ εὐγενῆ καὶ γενναῖα ταῦτα αἰσθήματα πρὸς τὴν χαμέρπειαν τῶν αἰσθημάτων τῶν προσώπων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα, ἀναβιβασθέντα ὑπὸ διαφόρων τυχαίων περιστατικῶν εἰς μεγάλην τινὰ θέσιν, οὐδὲν ἄλλο σκοπεύουσιν ἢ ἐπιζητοῦσιν, εἰμὴ μόνον τὴν εὐκολίαν τοῦ νὰ πλουτήσωσιν, ἀγνοοῦντες

ὅτι τὸ αἰσχρότερον τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἐν τέλεσι καὶ ἀξιώμασιν ἀνδρῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία· « οὐδὲν γὰρ ἐλάττωμα αἰσχρότερον τῆς φιλαργυρίας, καὶ μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς κυβερνῶσι τὴν πολιτείαν. Διὸ τὸ ἔχειν πρὸς χρηματισμὸν τὴν πολιτείαν οὐ μόνον αἰσχρόν, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικὸν καὶ κακοῦργον ἐστί. » (Κικέρων περὶ καθηκόν. 2. 77). Nulum igitur vitium Aetrius quam avaritia, praesertim in principilus, et rempublicam gubesnantibus. Haber enim duaestui ranpublicam, nou modo turpe est, sed sceleratum etiam et nefarium.

§. 19. Συγκρίνωμεν προσέτι τὴν καλὴν ταύτην καὶ ἀξιέπαινον χρῆσιν τοῦ πλούτου πρὸς τὴν χρῆσιν, τὴν ὁποίαν βλέπομεν ὅτι κάμνουσι πολλοί, νομίζοντες ὅτι ἐγεννήθησαν δι' ἑαυτοὺς μόνον, καὶ ἐκτιμῶντες τὰ ἀγαθά, ὡς χρησιμεύοντα εἰς τὸ νὰ εὐχαριστῶσι τὰ πάθη αὐτῶν, καὶ νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὴν πολυτελῆ δίαιταν αὐτῶν, ἢ ὡς χορηγοῦντα τὰ μέσα τοῦ νὰ ἐντρυφῶσιν εἰς τὰς ἡδονάς, ἢ ἄλλως ὡς μέσα ματαίας καὶ ἀνωφελοῦς ἐπιδείξεως. Οἱ τοιοῦτοι, οὐδόλως φροντίζοντες οὔτε περὶ τοῦ πλησίον, οὔτε περὶ τῶν φίλων, οὔτε περὶ τῶν γεγηρακότων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν, οὔτε περὶ τῶν πιστῶς παρ' αὐτοῖς ἐκτελούντων τὰ καθήκοντα αὐτῶν, καὶ νομίζοντες μάλιστα ὅτι οὐδὲν ὀφείλουσιν οὔτε τοῖς συγγενέσιν, οὔτε τοῖς φίλοις, οὔτε τῇ κοινωνίᾳ, ἐπιδίδονται εἰς τὸ νὰ ἀνεγείρωσι μεγαλοπρεπῆ μέγαρα, νὰ καλλωπίζωσι τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν δι' ἐπίπλων πολυτελεστάτων, μεταφερομένων πολλάκις ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, νὰ κοσμῶσιν ἑαυτούς, τὰ τέκνα καὶ τὰς συζύγους αὐτῶν δι' ἐνδυμάτων καὶ καλλωπισμῶν τοιούτων, ὥστε νὰ κινῶσι τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἔκπληξιν τῶν εὐήθεστέρων, νὰ διατηρῶσιν ἁμάξας μεγαλοπρεπεῖς, ἵππους τοιούτους, οἵους θαῦμα ἰδέσθαι, νὰ προσφέρωσι δεῖπνα πολυτελέστατα, δεῖπνα, ἐν οἷς ἡ ποικιλία τῶν παρατιθεμένων νὰ ᾖ ἀνήκουστος καὶ πρωτοφανής.

§. 20. Ἀλλ' ἡ μεγάλη τῆς Ἱστορίας σχολή, ἐπικρίνουσα τὴν τοιαύτην χρῆσιν τοῦ πλούτου, καταδικάζει αὐτήν, γινομένην εἴτε δημοσίᾳ, εἴτε ἰδίᾳ. Τῷ ὄντι, τίς ἤκουσε περὶ τῶν περιφήμων πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου, χωρὶς νὰ θαυμάσῃ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν βασιλέων, οἵτινες ᾠκοδόμησαν αὐτάς; Ἀλλ' ἡ Ἱστορία, μὴ εὑρίσκουσα ἐν τοῖς πελωρίοις τούτοις οἰκοδομήμασιν, ἐν οἷς κατεδαπανήθησαν ἀναρίθμητοι ποσότητες χρημάτων, ἀπωλέσθησαν δὲ ἄπειροι ἄνθρωποι ἐργαζόμενοι, μὴ εὑρίσκουσα, λέγω, ἡ Ἱστορία τί κοινωφελὲς ἀποτέλεσμα ἐπέφερεν ἡ οἰκοδομὴ αὐτῶν, κατακρίνει τὸν ἐγωϊσμὸν τῶν βασιλέων ἐκείνων, ὡς προθεμένων ματαίαν μόνον ἐπίδειξιν· καὶ οὐδόλως ἐκπλησσομένη, διότι κατώρθωσέ τις νὰ ὑπερπηδήσῃ τὰς δυσκολίας ἐπιχειρήσεώς τινος, διδάσκει, ὅτι τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμῇ τις νὰ κατορθοῖ πᾶν ὅ,τι ἡ ἐξημμένη αὐτοῦ φαντασία, ἢ ἡ πλάνη τοῦ λαοῦ παριστᾷ ὡς μέγα καὶ μεγαλοπρεπές, οὔτε εἰς τὸ νὰ ἐπιχειρῇ πράγματα δύσκολα δι' αὐτὸν μόνον τὸν λόγον, διότι εἰσὶ δύσκολα, ἀλλ' εἰς τὸ νὰ ἐπιδιώκῃ τις ἐκεῖνα, ἅπερ ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς σκοπὸν κοινωφελῆ, καὶ ὠφέλειαν δημοσίαν.

§. 21. Ἡ Ἱστορία θαυμάζει τὰ μεγαλοπρεπῆ Προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, τὸν Παρθενῶνα καὶ τἆλλα καλλιτεχνήματα τῶν Ἑλλήνων, διότι ταῦτά εἰσι τὸ ἄωτον τῆς καλλιτεχνίας τῶν ἀρχαίων, ὁ τύπος δὲ καὶ ὑπογραμμὸς τῆς νεωτέρας τέχνης. Ἐπαινεῖ δὲ πάλιν ἀφ' ἑτέρου τὰ μακρὰ τείχη τοῦ Πειραιῶς, δι' ὧν συνηνώθη ἡ πόλις μετὰ τοῦ λιμένος· τὰς ἐπὶ Ταρκυνίου Πρίσκου κατασκευασθείσας ὑπονόμους τάφρους, δι' ὧν ἀπεξηράνθη ἡ ἀγορὰ καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ῥώμης, τὴν ἐπισημοτάτην Ῥωμαϊκὴν λεωφόρον (Διόδ. Σικελ. 22. 36.) Ἀππίαν, καὶ τὸ ὑδραγωγεῖον, τὸ ὁποῖον κατήγαγεν εἰς τὴν Ῥώμην ἀπὸ σταδίων 80 τὸ καλούμενον Ἄππιον ὕδωρ· τὰ ἔργα δηλαδὴ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα, ὄντα ἀσυγκρίτῳ λόγῳ θαυμαστότερα ἁπάντων τῶν πελωρίων καὶ πολυτελῶν τῆς Αἰγύπτου μνημείων, καὶ ἁπάντων τῶν ἐγκολαπτῶν τῆς Ἰνδικῆς γαῶν, διακρίνονται διά τε τὴν ὑπέρογκον δαπάνην, τὴν ὁποίαν ἀπῄτουν, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὴν ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν παρεῖχον. Κατὰ τοῦτο μάλιστα, καθ' ἃ παρατηρεῖ ὁ Στράβων (Βιβλ. Β', κεφ. γ'. §. 8), οἱ Ῥωμαῖοι ὑπερέβαλον τοὺς Ἕλληνας. « Τῶν γὰρ Ἑλλήνων περὶ τὰς κτίσεις μάλιστα εὐστοχῆσαι δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐστοχάζοντο καὶ εὐρυνότητος καὶ λιμένων καὶ χώρας εὐφυοῦς. Οὗτοι (οἱ Ῥωμαῖοι) προὐγόησαν μάλιστα, ὧν ὠλιγώρησαν ἐκεῖνοι, στρώσεως ὁδῶν, καὶ ὑδάτων εἰσαγωγῆς, καὶ ὑπονόμων τῶν δυναμένων ἐκλύζειν τὰ λύματα τῆς πόλεως εἰς τὸν Τίβεριν. Ἔστρωσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν ὁδούς, προσθέντες ἐκκοπάς τε λόφων, καὶ ἐγχώσεις κοιλάδων, ὥστε τὰς ἁρμαμάξας δέχεσθαι πορθμείων φορτία ».

§. 22. Τὰς αὐτὰς σχεδὸν κρίσεις δυνάμεθα νὰ φέρωμεν καὶ περὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκοδομημάτων. Ἀλλ' ἤδη πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες καυχῶνται μόνον ἐπὶ τῷ πλούτῳ (τοῦ ὁποίου πολλάκις, κύριος οἶδε, πῶς ἐγένοντο κύριοι), οἰκοδομοῦσιν ἐν τῇ πόλει, ἢ ἐν ταῖς ἐξοχαῖς, ὑπερμεγέθη παλάτια, ἐν οἷς θᾶττον ἢ βράδιον, ἡ οἰκία τοῦ πτωχοῦ γείτονος, ἡ ἄμπελος, ἢ ἡ πατρικὴ κληρονομία ἁπορροφηθήσεται, χρησιμεύουσα πρὸς εὕρυνσιν κήπου, ἢ πρὸς κατασκευὴν σταύλων· ἐνῷ οὗτοι, καθ' ἃ ὁ Κικέρων, ἐξετάζων ὁποία ὀφείλει νὰ ᾖναι ἡ οἰκία ἀνδρός, κατέχοντος δημοσίαν τινὰ θέσιν ἐπίσημον, συμβουλεύει, ἔπρεπε νὰ ἀποφεύγωσι πρὸ πάντων ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ πολυτέλειαν, ἵνα μὴ γίνωνται τοῖς λοιποῖς παράδειγμα ὀλέθριον, ἅτε ἑκάστου φιλοτιμουμένου νὰ φθάσῃ, ἢ μᾶλλον, νὰ ὑπερβῇ τὸν ἄλλον ἐν τοῖς τοιούτοις. Ἀλλὰ καὶ ὁ Δημοσθένης, (ἐν Ὀλυνθ. Γ'.) κατακρίνων τὰς πολυτελεῖς οἰκοδομὰς τῶν πολιτευομένων, ἀναφέρει ὅτι ἡ οἰκία τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν τότε περιφήμων ἀνδρῶν οὐδόλως διέφερε τῆς τοῦ γείτονος. Διότι παρ' ἐκείνοις ἡ οἰκία δὲν περιέβαλλε τιμὴν εἰς τὸν κύριον, ἀλλ' ὁ κύριος εἰς τὴν οἰκίαν· σεβαστὴ δέ, καὶ ὡς μέγα ἀνάκτορον ἐθεωρεῖτο ἡ καλύβη

ἐκείνη, ἐν ᾗ κατῴκει ἡ δικαιοσύνη, ἡ γενναιότης, ἡ ἐγκράτεια, ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ τιμιότης. Ταῦτα βεβαίως ἔπεισαν καὶ τὸν ἐπὶ ὀλόκληρον σχεδὸν πεντηκονταετηρίδα βασιλεύσαντα Αὔγουστον νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴν κατοικίαν καὶ τὰ αὐτὰ σκεύη καθ' ὅλους τοὺς χρόνους τῆς βασιλείας αὐτοῦ· τὸν Οὐεσπασιανὸν δὲ καὶ Τῖτον νὰ διατηρῶσι πάντοτε τὴν μικρὰν κατοικίαν, τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησαν ἀπὸ τῶν γονέων αὐτῶν, χωρὶς νὰ ἐπιφέρωσιν αὐταῖς οὐδεμίαν μεταβολήν. Ἐνῷ δὲ ἰδιῶται σήμερον φιλοτιμοῦνται νὰ ὑπερτερήσωσιν ἐν τοῖς οἰκοδομήμασιν αὐτῶν τὰ δημόσια κατασκεύσματα, ἐκεῖνοι οἱ κύριοι τοῦ κόσμου δὲν ἐθεώρησαν στενὴν καὶ ἀναξίαν ἑαυτῶν κατοικίαν τὴν δι' ἁπλοῦν ἰδιώτην κατασκευασθεῖσαν οἰκίαν, λογιζόμενοι, ὡς μοι φαίνεται, ὅτι « οὐ λίθοι, οὐ ξύλα, οὐδὲ τέχνη τεκτόνων αἱ πόλεις εἰσίν, ἀλλ' ὅπου ποτ' ἂν ὦσιν ἄνδρες αὐτὰς σώζειν εἰδότες. » (Πλάτ. Πολιτ.)

§. 23. Μεταβαίνων ἤδη νὰ ἐξετάσω τὴν ἐπιθυμίαν, ἣν ἔχουσί τινες πρὸς τὸν καλλωπισμὸν τῶν οἰκιῶν δι' ἐπίπλων πολυτελῶν καὶ πολυποικίλων, δὲν θέλω ἀναφέρει τὴν παραδειγματικὴν καὶ ἐξαιρετικὴν ἐκείνην Σπαρτιατικὴν αὐτάρκειαν Λεωνίδου, Ἀγησιλάου καὶ ἄλλων τοιούτων βασιλέων, ἀνατρέχω εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς πόλεως ἐκείνης, ἥτις, καταστᾶσα κυρία καὶ πρώτη τῶν λοιπῶν πόλεων, δυσκόλως ἠδύνατο νὰ καυχηθῇ ἐπὶ αὐταρκείᾳ καὶ λιτότητι τῶν ἀνωτέρων ἀρχόντων αὐτῆς. Καὶ ὅμως καὶ παρ' ἐκείνῃ ὑπῆρξαν βασιλεῖς, οἷος ὁ Νέρβας, ὁ Τραϊανός, Ἀντωνῖνος καὶ Μάρκος Αὐρήλιος, οἵτινες τὰ παλάτια αὐτῶν, ὡς καὶ τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη, τὰ ὁποῖα οἱ προκάτοχοι αὐτῶν εἶχον ἐπισωρεύσει διὰ τὴν μόνην ἐπιθυμίαν νὰ κατέχωσι πᾶν ὅ,τι σπανιώτερον καὶ ὡραιότερον, αὐτοὶ τὰ ἐπώλησαν, διότι περιεφρόνησαν πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πολυτέλειαν καὶ ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν. Ἀγαπήσαντες δὲ οἱ τοιοῦτοι τὴν ἁπλότητα εἰς τὰ σκεύη, καὶ ἀποκόψαντες ὅλας τὰς πολυτελεῖς δαπάνας, εὗρισκον βεβαιότερον στήριγμα ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ, ἢ οἱ φιλάργυροι ἐν ταῖς ἁρπαγαῖς· ὅσῳ δέ, ἐξομοιούμενοι πρὸς τοὺς ἁπλοῦς πολίτας, ἔζων ὡς ἰδιῶται, καὶ ὅσον ὑπερεταπεινοῦντο, τοσοῦτον ἐφαίνοντο μεγάλοι καὶ σεβαστοί. « Τῇ γὰρ προνοίᾳ τῶν κοινῶν αὐτοκράτορες ἐνομίζοντο ».

§. 24. Ἀλλὰ καὶ οἱ ματαίαν χρήσιν τοῦ πλούτου ποιησάμενοι δὲν ἐβράδυναν ἐπὶ τέλους ἐν τῇ φρονιμωτέρᾳ αὐτῶν καὶ πολυπειροτέρᾳ ἡλικίᾳ νὰ κατανοήσωσι τὸ μέγα λάθος αὐτῶν. Ἵνα δὲ βεβαιωθῶμεν περὶ τούτου, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ἀναβῶμεν εἰς πολὺ προγενεστέρους χρόνους· ἤδη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἰδοὺ τί ἀπεφήνατο πρὸς Λουδοβῖκον τὸν ΙΕ'. Λουδοβῖκος ὁ ΙΔ'. ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐν τῇ ὥρᾳ δηλονότι ἐκείνη, καθ' ἣν πλέον ὁ ἄνθρωπος κρίνει ἀπαθέστερον καὶ ὑγιέστερον περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου. « Ὑπερηγάπησα τὸν πόλεμον, μή με μιμηθῇς κατὰ τοῦτο, πολλῷ δὲ ἧττον κατὰ τὰς μεγάλας δαπάνας, τὰς ὁποίας ἔκα-

μα. » J'ai trop aimé la guerre, ne m' imiteg pas en cela, non plus que dans les trop grandes depenses que j' ai faites. Καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ συνδιαλέξει, τὴν ὁποίαν ἔσχε μετὰ τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ, ἀναχωροῦντος διὰ τὴν Ἱσπανίαν, τὰς αὐτὰς ταύτας παραγγελίας ἔδωκε μετὰ δακρύων μάλιστα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

§. 25. Ὀλίγα δέ τινα ἴσως πρέπει νὰ προσθέσω ἐνταῦθα καὶ περὶ τῆς ὀρέξεως, ἣν ἔχουσιν ἄλλοι πρὸς πολυτελῆ καὶ πολυδάπανον ἐνδυμασίαν, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀκαθέκτου ὁρμῆς καὶ οἱονεὶ μανίας πρὸς τὴν πολυτάραχον οἰκιακὴν ὑπαλληλίαν καὶ θεραπείαν τῶν εὐκαταστάτων ἐκείνων, οἵτινες πρεσβεύουσιν, ὅτι τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν ἀπόλλυται, ὅταν ἐξέρχωνται λιτότερον ἐνδεδυμένοι καὶ μὴ παρακολουθούμενοι ὑπὸ συνοδίας καὶ θεραπείας, καὶ οἵτινες ἐπιθυμοῦσιν οὐ μόνον νὰ ὦσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιδεικνύωνται πλούσιοι καὶ ἐξωτερικῶς, ἐνῷ ἔνδον πολλάκις ἐδρεύει χαμέρπεια καὶ ἐξευτελισμός, πενία καὶ ἔλλειψις παντὸς εἴδους προτερημάτων· πολλάκις μάλιστα αὕτη ἡ ἐξωτερικὴ ἐπίδειξις ὑποκρύπτει τὰ μεγαλείτερα καὶ ἀτοπώτερα τῶν ἐλαττωμάτων. Τῇ ἀληθείᾳ ὁπόσον μεγάλη ἤθελεν εἶσθαι ἡ δόξα τῶν τοιούτων, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἔκριναν τοὺς ἄλλους ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως· καὶ ποσάκις ἄραγε ἡ βεβαία ἀρετὴ ἤθελε παραγνωρισθῇ καὶ ἤθελε μάλιστα περιφρονηθῇ, διότι ἐκρύπτετο ὑπὸ πενιχρόν τι ἔνδυμα, ἢ ὑπὸ ἐξωτερικὸν ἧττον ἐπιδεικτικόν.

§. 26. Ἡ Ἱστορία ὅμως καταδείκνυσιν, ὅτι οὐχὶ ἡ πολυτελὴς ἐνδυμασία, οὐδ' ἡ πολυπληθὴς θεραπεία, ἡ συνοδεύουσα τὸν βαθύπλουτον ἢ ἰσχυρόν, περιποιεῖ καὶ τὴν δόξαν· οὐδὲ πάλιν ὅτι ἡ ἔλλειψις τούτων ἀφαιρεῖ αὐτήν. Φιλοποίμην, ὁ μεγαλείτερος στρατηγὸς τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔζη ἐν Ἑλλάδι, ὅστις ἐδόξασε τοσοῦτον τὴν Ἀχαϊκὴν ὁμοσπονδίαν διὰ τῶν σπανίων προτερημάτων αὐτοῦ, καὶ τὸν ὁποῖον καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ θαυμάζοντες ὠνόμασαν τὸν τελευταῖον στρατηγὸν τῶν Ἑλλήνων, ἐνεδύετο συνήθως ἁπλούστατα, καὶ ἐβάδιζε συνεχῶς ἄνευ συνοδίας καὶ θεραπείας. Οὕτως ἔχων, ἔφθασεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν οἰκίαν φίλου τινός, ὅστις τὸν προσεκάλεσε νὰ δειπνήσῃ παρ' αὐτῷ. Ἡ οἰκοδέσποινα, ἥτις περιέμενε τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀχαιῶν, ἐκλαβοῦσα αὐτὸν ὡς τινα ὑπηρέτην, τὸν παρεκάλεσε νὰ βοηθήσῃ αὐτὴν εἰς τὰ τοῦ μαγειρείου, διότι ὁ σύζυγός της ἦτο ἀπών. Ὁ δὲ Φιλοποίμην, ἀπεκδυθεὶς ἁπλοϊκώτατα τὸν μανδύαν αὐτοῦ, ἤρχιζε νὰ σχίζῃ ξύλα. Τὴν στιγμὴν δ' ἐκείνην φθάσας ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῷ τοιούτῳ θεάματι, ἀνέκραξε. « Τί τοῦτο, Φιλοποίμην; Τί γὰρ ἄλλο (ἔφη δωρίζων ἐκεῖνος) ἢ κακὰς ὄψεως δίκας δίδωμι; » Καὶ Ἀγησίλαος δ' ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἦτο ἐπίσης κατὰ τὰ τοιαῦτα φιλοσοφικώτατος· διότι ἡ παρὰ Σπαρτιάταις ἀγωγὴ εἶχε καθοπλίσει αὐτὸν κατὰ τῆς ματαίας ἐπιδείξεως. Ὅτε ὁ Φαρνάβαζος, σατράπης μιᾶς τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως, διαπραγματευόμενος εἰρήνην μετὰ τοῦ Ἀγησιλάου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, αὐτὸς μὲν

ὁ ἀρχηγὸς τῶν Περσῶν παρουσιάσθη μεθ' ὅλης τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ μεθ' ὅλης τῆς Μηδικῆς πολυτελείας, ἐνδεδυμένος ἔνδυμα πορφυροῦν, πεποικιλμένον χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ· ἐξήπλωσε μάλιστα κατὰ γῆς λαμπροὺς τάπητας, ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτῶν πλουσιώτατα καθίσματα· ὁ δ' Ἀγησίλαος, ἐνδεδυμένος ἁπλούστατα καὶ οὐδεμίαν τοιαύτην ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν περιβεβλημένος, ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς χλόης. Ἐν τούτοις ὁ κενόδοξος Πέρσης, ἐρυθριάσας καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ ὑποφέρῃ τοιαύτην ἀντιπαράθεσιν, ὡμολόγησε σεβασμὸν πρὸς τὴν τοσαύτην ἁπλότητα τοῦ Σπαρτιάτου, μιμούμενος αὐτήν· οὐχὶ βεβαίως δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἢ ὅτι ἄλλη τις διάφορος μεγαλοπρέπεια, λαμπροτέρα τοῦ Περσικοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, περιεστοίχιζε τὸν Ἀγησίλαον καὶ καθίστα αὐτὸν ἀξιοσέβαστον, τὸ ἔνδοξον δηλαδὴ ὄνομα αὐτοῦ, ἡ πολεμικὴ ἀρετὴ τῶν στρατευμάτων, ὧν ἐστρατήγει, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπροξενουν τρόμον, φθάνοντα μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ θρόνου τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως.

§. 27. Σκηπίων δ' Ἀφρικανὸς ὁ νεώτερος, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς βουλῆς μετὰ πληρεξουσιότητος διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν εἰς τὰς ὑποτελεῖς πόλεις καὶ ἐπαρχίας, καὶ νὰ ἐλέγξῃ τὰς πράξεις τῶν ἡγεμόνων τῶν ἐθνῶν, τῶν ὁποίων ἦρχον οἱ Ῥωμαῖοι, μολονότι κατήγετο ἐκ μιᾶς τῶν περιφανεστέρων οἰκογενειῶν τῆς Ῥώμης, καὶ υἱοποιήθη ὑπὸ μιᾶς τῶν πλουσιωτέρων, καὶ διεπράξατο τοιαῦτα κατορθώματα, δι' ὧν ἐλάμπρυνε τὸ ὄνομα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἔθνους, δὲν ἔφερεν ὅμως μεθ' ἑαυτοῦ οὐδένα ἄλλον, ἢ ἕνα φίλον, καὶ τοῦτον φιλόσοφον, τέσσαρας δὲ μόνον ὑπηρέτας. Ἀλλὰ καίπερ συνοδευόμενος ὑπὸ τοσοῦτον εὐτελοῦς θεραπείας, μεθ' ὅλας τὰς προφυλάξεις, τὰς ὁποίας ἡ μετριοφροσύνη ὑπηγόρευσεν αὐτῷ νὰ λάβῃ, μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἡ φήμη, ἣν εἶχε προηγουμένως ἀποκτήσει, εἵλκυσεν ἐνώπιον αὐτοῦ ὅλην τὴν πόλιν, καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεβιβάζετο. Αὐτὸς δὲ μόνος, ἄνευ τινὸς ἐνόπλου σωματοφυλακῆς, παρακολουθούμενος μόνον ὑπὸ τῶν προτερημάτων, τῶν κατορθωμάτων καὶ τῶν θριάμβων αὐτοῦ, οὐ μόνον ἤρκεσε νὰ ἐπισκοτίσῃ τὴν ματαίαν δόξαν τοῦ τῆς Αἰγύπτου βασιλέως, ἐξελθόντος πρὸς ὑπάντησιν αὐτοῦ μεθ' ὅλης τῆς βασιλικῆς παρατάξεως, ἀλλὰ καὶ εἵλκυσε τὰ βλέμματα ἁπάντων πρὸς ἑαυτόν, τὰς ἐπευφημίας καὶ τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου. Ὁ αὐτοκράτωρ δὲ πάλιν Τραϊανός, ἀκολουθούμενος ὑπὸ εὐτελοῦς συνοδίας, δὲν προέπεμπε πρὸ αὐτοῦ τοὺς προετοιμάσοντας τὴν ὁδόν, δι' ἧς ἔμελλε νὰ διέλθῃ, ἀλλ' ἐπροτίμα μάλιστα πολλάκις νὰ σταματήσῃ, ἵνα διέλθωσιν οἱ ἄλλοι. Ὁ Μάρκος Αὐρήλιος, δωδεκαετὴς ἐνδυθεὶς τὸν φιλοσοφικὸν τρίβωνα, οὐδόλως ἠρέσκετο οὔτε εἰς τοὺς δορυφόρους, οὔτε εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς στολισμούς, οὔτε εἰς τὰς τιμάς, τὰς ὁποίας προσέφερον ἄλλοτε πρὸς τοὺς Καίσαρας καὶ Αὐγούστους.

§. 28. Οἱ ἄνδρες οὗτοι δὲν ἠγνόουν τὸ μεγαλεῖον, οὐδ' ἐστεροῦντο τὴν αἴσθησιν τοῦ ὡραίου, ἀλλ' ἦσαν πεπεισμένοι, ὅτι ἡ μεγάλη δόξα, ὡς

καὶ τὸ πρώτιστον χρέος τοῦ ἀνθρώπου, πρὸ πάντων δὲ ἐκείνου, ὅστις κέκτηται δύναμίν τινα καὶ εὑρίσκεται εἰς θέσιν διακεκριμένην, εἶναι τὸ νὰ μιμῆται αὐτὸν τὸν Θεόν, εὐεργετῶν κατ' ἀξίαν τοὺς ἄλλους, καὶ ἀρκούμενος εἰς ἐλάχιστα δι' ἑαυτόν.

§. 29. Ἵνα δὲ ὑποδείξω διὰ βραχέων, ὁποίαν ἀπόφασιν ἐξέδωκεν ἡ Ἱστορία, τὸ παγκόσμιον τοῦτο δικαστήριον, ὁ αἰώνιος Ἄρειος Πάγος, κατὰ τῶν πολυτελῶν στολισμῶν καὶ καλλωπισμῶν τοῦ γυναικείου φύλου, ἀρκεῖ, νομίζω, νὰ ἀναφέρω δύο μόνον ἐκ τῶν γυναικῶν ἐκείνων, ὧν τὰ ὀνόματα ἐνέγραψεν ἐν τῇ δέλτῳ αὐτῆς ἡ Ἱστορία χρυσοῖς γράμμασι, καὶ ὧν ὁ τρόπος ἀναφέρεται μέχρι σήμερον, ὡς κανὼν τῶν χρεῶν καὶ καθηκόντων τῶν συζύγων καὶ μητέρων. Κορνηλία, ἡ θυγάτηρ τοῦ μεγάλου Σκηπίωνος καὶ μήτηρ τῶν δύο Γράκχων, ἐκ τῆς εὐγενεστέρας οἰκογενείας τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐξ ἑνὸς τῶν πλουσιωτέρων οἴκων, ἰδοὺ ποῖον ἐθεώρει στολισμὸν καὶ κόσμον τῆς γυναικός. Γυνή τις ἐκ τῆς Καμπανίας, ἐλθοῦσα νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ καὶ διαμένουσα παρ' αὐτῇ, ἀφοῦ ἐξέθεσε μετὰ κομπασμοῦ ἐνώπιον αὐτῆς πᾶν ὅ,τι ἐθεωρεῖτο τότε τοῦ τελευταίου συρμοῦ καὶ τῆς μεγαλειτέρας ἀξίας πρὸς στολισμὸν τῶν γυναικῶν, χρυσὸν δηλαδή, ἄργυρον, κοσμήματα, ἀδάμαντας, ψέλλια, ἐνώτια, καὶ λοιπά, περιέμενε νὰ εὕρῃ περισσότερα καὶ ἐξοχώτερα παρὰ τῇ Κορνηλίᾳ, γυναικὶ τοσούτῳ μεγάλης περιωπῆς· διὸ καὶ ἀπήτησεν αὕτη μετὰ πολλῆς τῆς ἀνυπομονησίας νὰ ἴδῃ τὸν κόσμον ἐκείνης. Ἡ Κορνηλία ὅμως ἐπιτηδείως πως κατώρθωσε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν συνομιλίαν μέχρις ὅτου ἐπέστρεψαν τὰ τέκνα αὐτῆς ἀπὸ τὸ δημόσιον σχολεῖον. Καὶ τότε δεικνύουσα ταῦτα τῇ παρ' αὐτῇ φιλοξενουμένῃ γυναικί· «Ἰδού, εἶπεν, ὁ ἐμὸς στολισμός.» Ἡ δὲ σύζυγος τοῦ Φωκίωνος, ὅτε πολυτελὴς καὶ λαμπροστολισμένη γυνὴ ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐπισκεφθεῖσα αὐτὴν καὶ ἰδοῦσα μετ' ἀπορίας τὴν μεγίστην ἁπλότητα τῆς ἐναρέτου Ἀθηναίας, ἠρώτησε ποῖοι ἦσαν οἱ στολισμοὶ αὐτῆς; «Ὁ ἐμὸς στολισμὸς εἶναι ὁ Φωκίων», ἀπήντησεν ἡ ἔμφρων σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

§. 30. Ταῦτα τὰ παραδείγματα διδάσκουσιν ἡμᾶς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρίνῃ τις οὐδέποτε τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως· διότι πολλάκις σπανία τις ἀρετὴ εἶναι κεκρυμμένη ὑπὸ πενιχρόν τι ἔνδυμα, ὥσπερ τοὐναντίον, πολύτιμόν τι ἔνδυμα δύναται νὰ καλύπτῃ μεγάλα ἐλαττώματα. Ἡ Ἱστορία διδάσκει ἡμῖν ἐπίσης ὅτι ἀπαιτεῖται μεγαλειτέρα γενναιότης καὶ ὀξύνοια νὰ ὑπερβῇ τις τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, καὶ νὰ μένῃ ἀπαθὴς πρὸς τὰ φαινόμενα μέν, μὴ ὄντα ὅμως ἀληθῶς ἀγαθά. Ὅτι τέλος οὐδεμία ἀξία ἐνυπάρχει εἰς τὸ νὰ συναθροίζῃ τις δυνάμει τῶν χρημάτων πολυτίμους λίθους, ἀδάμαντας καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ νὰ μὴ σκέπτηται περὶ οὐδενὸς ἄλλου πράγματος. Ὅτι, ἀπ' ἐναντίας, ἀπαιτεῖται μεγάλη φρόνησις, πρὸ πάντων δὲ παρὰ γυναικὶ μεγάλης περιωπῆς, ἵνα περιφρονῇ ὡς εὐτελῆ καὶ ἀνάξια ἑαυτῆς τὰ τοιαῦτα, καὶ ἵνα θεωρῇ τιμὴν

καὶ δόξαν ἑαυτῆς τὴν ἀνατροφὴν τῶν ἰδίων τέκνων, ἢ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

§. 31. Τοιαῦτα δὲ κατορθοῦσα ἡ Ἱστορία, καθιστᾷ πρόδηλον τὴν ἐπιῤῥοήν, ἣν κέκτηται ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ἠθῶν, καὶ προφανῆ τὴν ὠφέλειαν, ἣν παρέχει ἡ διδασκαλία αὐτῆς οὐ μόνον εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς κοινωνίας, ἀλλ' εἰς ἅπαντα ἀνεξαιρέτως. Καθότι εἰς μὲν τοὺς πολιτικοὺς χρησιμεύει ὡς ποδηγός, διδάσκουσα αὐτοῖς τὰς καθολικωτάτας τῆς πολιτικῆς τέχνης ἀρχάς, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἰσίν, ἢ τὸ ἐξαγόμενον τῆς ἀγαθῆς καὶ τῆς κακῆς πείρας τῶν λαῶν· εἰς δὲ τὸν στρατιώτην παρέχει ἔξοχα πρὸς μίμησιν πρότυπα πειθαρχίας καὶ αὐταπαρνήσεως, φιλοπατρίας καὶ ἡρωϊσμοῦ. Τῷ ἱερεῖ δὲ πάλιν ἀναμιμνήσκει τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, καὶ τὰς δεινὰς συνεπείας τῆς παρανοήσεως ἢ καταχρήσεως τῆς πνευματικῆς ἀρχῆς· χορηγεῖ δὲ αὐτῷ τρανὰ περὶ τῆς θείας προνοίας τεκμήρια, καὶ πλοῦτον ἀνεξάντλητον ἠθικῶν παραδειγμάτων. Ὅθεν ὁ νομομαθής, ὁ ἰατρός, ὁ τεχνίτης, ὁ ἔμπορος, οἱ πάντες, τέλος πάντων, εὑρίσκοντες ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τὸ ἐνδιαφέρον ἑαυτοῖς, πορίζονται ἐξ αὐτῆς, ὡς ἀπὸ τοῦ κέρατος τῆς Ἀμαλθείας, ἀνεξάντλητον φρόνησιν. Καθότι φρόνησίς ἐστιν ἡ πεῖρα, ἡ δὲ Ἱστορία τὸ ταμεῖον τῆς καθολικῆς τῶν ἀνθρώπων πείρας. Ἡ Ἱστορία λοιπὸν εἶναι ἡ εὐεργέτις μοῖρα, ἡ ἀπαλλάττουσα ἡμᾶς διαφόρων κινδύνων καὶ περιπετειῶν· εἶναι ἡ παραινετικὴ φωνὴ τῶν τεθνεώτων πρὸς τοὺς ζῶντας· εἶναι ἡ γέφυρα, δι' ἧς ὑπερβαίνομεν τὰ ὑπὸ τῆς πείρας τῶν ἄλλων καταδειχθέντα ἀκροσφαλῆ καὶ ἄπλετα πελάγη τοῦ βίου. « Δυοῖν γὰρ ὄντοιν τρόποιν πᾶσιν ἀνθρώποις τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταθέσεως, τοῦ διὰ τῶν ἰδίων συμπτωμάτων, καὶ τοῦ διὰ τῶν ἀλλοτρίων, ἐναργέστερον μὲν εἶναι συμβαίνει τὸν διὰ τῶν οἰκείων περιπετειῶν, ἀβλαβέστερον δὲ τὸν διὰ τῶν ἀλλοτρίων. Διὸ τὸν μὲν οὐδέποτ' ἑκουσίως αἱρετέον· ἐπεὶ μετὰ μεγάλων πόνων καὶ κινδύνων ποιεῖ τὴν διόρθωσιν, τὸν δὲ ἀεὶ θεραπευτέον, ἐπεὶ χωρὶς βλάβης ἐστὶ συνιδεῖν ἐν αὐτῷ τὸ βέλτιον. Ἐξ ὧν συνιδόντι καλλίστην παιδείαν ἡγητέον εἶναι τὴν ἐκ τῆς πραγματικῆς Ἱστορίας περιγιγνομένην ἐμπειρίαν. » (Πολύβ. Α. 35).

§. 32. Αὕτη δὲ τῷ ὄντι ἡ ἐκ τῆς πραγματικῆς Ἱστορίας περιγιγνομένη ἐμπειρία τοσοῦτον μείζων ἐστὶ πάσης ἄλλης διδασκαλίας, ὅσον ἐν αὐτῇ καθορᾷ τις, οὐχὶ ὡς ἐν τῇ Ἠθικῇ καὶ Ποιήσει τὸ πῶς ὤφειλεν ἢ δυνατὸν ἦν γενέσθαι τι, ἀλλὰ πῶς γενόμενον πραγματικῶς ἔσχε τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ τέλος· ἢ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἐν αὐτῇ καθορᾷ τις, ὅτι δυνατὸν ὑπερνικῆσαι τὰ παρὰ τῶν ἄλλων πολλάκις ἀδύνατα θεωρούμενα, καὶ τὴν μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι δι' ἀθανάτου εὐφημίας. Ἐν ἑνὶ δὲ λόγῳ, ἡ ἐκ τῆς πραγματικῆς Ἱστορίας περιγιγνομένη ὠφέλειά ἐστι μεγίστη, διότι ἐν αὐτῇ τις διδάσκεται, ὅτι μόνοι οἱ ἀρετὴν διαπράξαντες ἀθάνατον δόξαν διὰ τῆς Ἱστορίας περιεποιήσαντο. « Τοῖς μὲν γὰρ ἐν τῷ

ζῆν μηδὲν ἀξιόλογον πράξασιν, ἅμα ταῖς τῶν σωμάτων τελευταῖς, συναποθνήσκει καὶ τἄλλα πάντα τὰ κατὰ τὸν βίον· τοῖς δὲ δι' ἀρετὴν περιποιησαμένοις δόξαν, διαμνημονεύονται αἱ πράξεις, διαβοώμεναι τῷ θειοτάτῳ τῆς Ἱστορίας στόματι. Καλὸν δέ, οἶμαι, τοῖς εὖ φρονοῦσι θνητῶν πόνων ἀντικαταλλάξασθαι τὴν ἀθάνατον εὐφημίαν ». (Διόδ. Σικελ.)

(Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΤΗΣ
ΠΑΛΑΙΑΣ καὶ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.

(Συνέχ. ἀρ. 188)

—

6—19) ΑΙ ΔΕΚΑΤΕΣΣΑΡΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ.

Ἡ τάξις, ἣν αἱ δεκατέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου κατέχουσιν ἐν τῷ καταλόγῳ, ἐστὶν ἀρχαιοτάτη· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔστιν αὕτη καὶ ἡ καθ' ἣν ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Παύλου χρονολογικὴ τάξις. Ὁμοφώνως δὲ πάντες οἱ Ἑρμηνευταὶ ἀποφαίνονται ὅτι κατετάχθησαν οὕτω κατὰ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν τε Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, πρὸς οὓς ἐγράφοντο· καὶ προτάσσονται μὲν αἱ ἐπιστολαὶ, αἱ πρὸς Ἐκκλησίας ἢ κοινότητας πεμφθεῖσαι· ἕπονται δὲ αἱ ἰδίᾳ πρὸς ἄτομα γραφεῖσαι. Οὕτω, παραδ. χάριν, ἡ μὲν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴ κατέχει τὴν πρώτην θέσιν, ἐπειδὴ ἡ Ῥώμη ἦν τότε ἡ πρωτεύουσα τῆς ὑφηλίου. Ἕπονται μετ' αὐτὴν αἱ δύο πρὸς Κορινθίους, διότι ἡ Κόρινθος ἦν τότε ἡ μητρόπολις τῆς Ἑλλάδος. Τὴν τρίτην θέσιν κατέχει ἡ πρὸς Γαλάτας, διότι ἐγράφη πρὸς ὁλόκληρον ἔθνος. Αἱ πρὸς Τιμόθεον δύο προηγοῦνται τῶν πρὸς ἄτομα στελλομένων, ἐπειδὴ ὁ Τιμόθεος ἦν ἀκόλουθος καὶ συναπόστολος τοῦ Παύλου. Ἡ πρὸς Φιλήμονα, ὅς ἦν ἁπλοῦς τις Χριστιανὸς, τίθεται μετὰ τὴν πρὸς Τίτον, ἐπίσκοπον ὄντα Κρήτης. Ἡ δὲ πρὸς Ἑβραίους τάσσεται τελευταία, ἢ διότι, κατά τινας, ἀνεκηρύχθη ὡς κανονικὴ μετὰ πάσας τὰς λοιπὰς, ἢ διότι, κατ' ἄλλους, ἐγράφη ἡ τελευταία πασῶν.

Ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν, ἔχουσι τὴν ἀκόλουθον τάξιν.

α) Αἱ πρὸς Θεσσαλονικεῖς.
β) Ἡ πρὸς Γαλάτας.
γ) Αἱ πρὸς Κορινθίους.
δ) Ἡ πρὸς Ῥωμαίους.
ε) Ἡ πρὸς Ἐφεσίους.

ς΄) Ἡ πρὸς Φιλιππησίους.
ζ΄) Ἡ πρὸς Κολασσαεῖς.
η΄) Ἡ πρὸς Φιλήμονα.
θ΄) Ἡ πρὸς Τίτον.
ι΄) Αἱ πρὸς Τιμόθεον, καὶ
ια΄) Ἡ πρὸς Ἑβραίους.

α΄) Ἡ πρὸς Ῥωμαίους.

Τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης, συγκειμένην ἐξ ἐθνικῶν καὶ Ἰουδαίων, ἐτάραττε μεγάλη τις καὶ ἐπικίνδυνος διχόνοια. Οἱ μὲν Ἰουδαῖοι, καυχώμενοι ἐπὶ τῷ γένει αὐτῶν, ἐθεώρουν τοὺς ἐθνικοὺς ὡς ἀκαθάρτους· οἱ δὲ ἐθνικοί, ἐξ ἐναντίας, ὠνείδιζον τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἀγνωμοσύνην καὶ τὰς πολλὰς παραβάσεις. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, πρὸς κατάπαυσιν τῆς ἔριδος ταύτης, ἐθεώρησεν ἀνάγκην ὅπως γράψῃ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, τὴν ἐκ ις΄. κεφαλαίων συγκειμένην, διαβεβαιῶν ὅτι, ἀφοῦ συλλέξῃ τὰς περὶ τῶν πτωχῶν συνεισφορὰς ἐκ τῆς Ἀχαΐας, μεταβήσεται εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην. Ἐγράφη δὲ ἡ ἐπιστολὴ περὶ τὸ τέλος τῆς δευτέρας ἐκ Κορίνθῳ διατριβῆς τοῦ Παύλου, κατά τινας μὲν, τὸ ξ΄. κατ' ἄλλους δὲ, τὸ νζ΄. ἔτος· ἡ δὲ Κόρινθος ἦν κυρίως ὁ τόπος, ἐν ᾧ, ὡς ἐν πρωτευούσῃ τῆς Ἀχαΐας, ἐγίνοντο αἱ συλλογαὶ τῶν συνεισφορῶν.

β΄) Ἡ πρὸς Κορινθίους Α΄.

Ἡ Α΄. πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ ἐγράφη ἐξ Ἐφέσου περὶ τὸ τέλος τῆς ἐν αὐτῇ διατριβῆς τοῦ Ἀποστόλου, κατὰ τὸ νζ΄. Σωτήριον ἔτος, κατ' ἐπικρατεστέραν γνώμην. Σύγκειται δὲ ἐκ ις΄. κεφαλαίων. Σκοπὸς δὲ καὶ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς ἦν ἡ κατάπαυσις τῶν ἐν Κορινθίοις σχισμάτων, ἡ ῥύθμισις τῶν ἠθῶν καὶ ἡ λύσις τῶν ἀποριῶν αὐτῶν.

γ΄) Ἡ πρὸς Κορινθίους Β΄.

Πληροφορηθεὶς ὁ Παῦλος παρὰ τοῦ Τίτου, σταλέντος ἐπὶ τούτῳ εἰς Κόρινθον, περὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀποτελεσμάτων τῆς Α΄. ἐπιστολῆς, προέθετο ἵνα γράψῃ πρὸς τοὺς Κορινθίους τὴν Β΄. ταύτην ἐπιστολὴν, συγκειμένην ἐκ κεφαλαίων ιγ΄. κατὰ τὸ νή. ἔτος, ἤτοι μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς Α΄. Ἐγράφη δὲ ἐκ Φιλίππων τῆς Μακεδονίας.

δ΄) Ἡ πρὸς Γαλάτας.

Ἡ πρὸς Γαλάτας (κατοίκους τῆς ἐν Φρυγίᾳ Γαλατίας, ἀπο-

γόνους τῶν ἀρχαίων Γάλλων ἢ Κελτῶν) ἐπιστολὴ, συγκειμένη ἐκ κεφαλαίων ς΄., ἐγράφη κατὰ τὸ νς΄.—νζ΄. Σωτήριον ἔτος, ἤτοι μικρόν τι ὕστερον μετὰ τὴν δευτέραν τοῦ Ἀποστόλου εἰς Γαλατίαν ἄφιξιν· κατά τινας μὲν, ἀπὸ Ῥώμης, κατ' ἄλλους δὲ, ἀπὸ Ἐφέσου.

ε΄) Ἡ πρὸς Ἐφεσίους.

Τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολὴν, ἐκ κεφαλαίων ς΄. συγκειμένην, ἔγραψεν ὁ Ἀπόστολος ἐν Ῥώμῃ, δεσμώτης ἔτι ὤν, καὶ ἔπεμψεν αὐτὴν κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν χρόνον, καθ' ὃν καὶ τὴν πρὸς Κολασσαεῖς· διότι κομιστὴς καὶ τῶν δύο ἐπιστολῶν ἀναφέρεται ὁ διάκονος Τυχικός. Ἦν δὲ ἡ Ἔφεσος ἡ μητροπολῖτις Ἐκκλησία τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ κοινοτήτων.

ς΄) Ἡ πρὸς Φιλιππησίους.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἐγράφη καὶ ἡ πρὸς Φιλιππησίους, (κατοίκους Φιλίππων τῆς Μακεδονίας), ἐκ δ΄. κεφαλαίων συγκειμένη, ἐπιστολή· ἐπειδὴ, μαθόντες οὗτοι ὅτι ἐκρατεῖτο ὁ Ἀπόστολος δεσμώτης ἐν Ῥώμῃ, ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν τὸν ἐπίσκοπον αὐτῶν Ἐπαφρόδιτον, κομίζοντα καὶ χρηματικήν τινα βοήθειαν. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀκολούθως ἐπανελθόντος ἔπεμψεν ὁ Ἀπόστολος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, πληροφορῶν τοὺς Φιλιππησίους περί τε ἑαυτοῦ καὶ περὶ τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος κτλ.

ζ΄) Ἡ πρὸς Κολασσαεῖς.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, συγκειμένη ἐκ δ΄. κεφαλαίων, ἐγράφη, ὡς ἀνωτέρω ἐσημειώθη (ε΄), ἀπὸ Ῥώμης. Αἱ δὲ Κολοσσαὶ, ἢ, κατά τινα τῶν ἀρχαίων χειρογράφων, Κολασσαὶ, ἦσαν πόλις τῆς Φρυγίας, παρὰ τῇ Λαοδικείᾳ καὶ Ἱεραπόλει.

η΄) Ἡ πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α΄.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, συγκειμένη ἐκ ε΄. κεφαλαίων, ἐγράφη κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐν Κορίνθῳ διατριβῆς τοῦ Παύλου περὶ τὸ ἔτος νδ΄. Ἔστι δὲ ἡ πρώτη πασῶν τῶν τοῦ Παύλου ἐπιστολῶν κατὰ τὴν χρονολογίαν.

θ΄) Ἡ πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β΄.

Αὕτη ἐγράφη οὐχὶ πολὺν χρόνον ὕστερον ἀπὸ τῆς Α΄., ἴσως περὶ τὸ τέλος τοῦ νέ. ἔτους, ἀφοῦ ὁ Ἀπόστολος ἔμαθεν, ἢ παρὰ τῶν εἰς Κόρινθον ἐπανελθόντων κομιστῶν τῆς Α΄. ἐπιστολῆς, ἢ ἐξ ὧν ἔλαβε παρὰ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἐκκλησίας ἐπιστολῶν, τὴν μετὰ ταῦτα κατάστασιν τῶν Θεσσαλονικέων Χριστιανῶν, καὶ

τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἐνεποίησεν αὐτοῖς ἡ Α΄. ἐπιστολή. Σύγκειται δὲ ἐκ γ΄. κεφαλαίων.

ι) Ἡ πρὸς Τιμόθεον Α΄.

Ἡ ἐκ κεφαλαίων ς΄. συγκειμένη αὕτη ἐπιστολὴ ἐγράφη κατὰ τὸ νθ΄. ἔτος ἀπὸ Λαοδικείας τῆς Φρυγίας πρὸς τὸν τοῦ Παύλου μαθητὴν καὶ συναπόστολον Τιμόθεον, ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα τῆς ἐν Ἐφέσῳ Ἐκκλησίας· ἦν δὲ ὁ Τιμόθεος ἐκ πατρὸς μὲν Ἕλληνος, μητρὸς δὲ Ἰουδαίας, ἐκ Λύστρας τῆς Λυκαονίας.

ιά) Ἡ πρὸς Τιμόθεον Β΄.

Ἐν τῇ Β΄. ταύτῃ ἐπιστολῇ, συγκειμένη ἐκ δ΄. κεφαλαίων, ἐπαναλαμβάνονται πολλαὶ τῶν ἐν τῇ Α΄. ἐπιστολῇ προτροπῶν καὶ νουθεσιῶν. Ἐγράφη δὲ ἐν Ῥώμῃ, ἐπὶ Νέρωνος, περὶ τὸ ἔτος ξζ΄., μικρὸν πρὸ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

ιβ΄) Ἡ πρὸς Τίτον.

Ἡ πρὸς τὸν Τίτον, μαθητὴν τοῦ Ἀποστόλου, χειροτονηθέντα ἀκολούθως ἐπίσκοπον Κρήτης, ἐπιστολή, συγκειμένη ἐκ γ΄. κεφαλαίων, ἔχει κατά τε τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν σκοπὸν μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς τὰς δύο προηγουμένας πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολάς. Ἐγράφη δὲ αὕτη, κατὰ τοὺς πλείστους τῶν ἑρμηνευτῶν, μεταξὺ τοῦ ἔτους νά—νγ΄.

ιγ΄) Ἡ πρὸς Φιλήμονα.

Ἡ ἐξ ἑνὸς κεφαλαίου συγκειμένη αὕτη ἐπιστολὴ ἐγράφη ἐκ Ῥώμης τὸν αὐτὸν χρόνον, καθ' ὃν καὶ ἡ πρὸς Κολασσαεῖς, καὶ ἐπέμφθη πρὸς Φιλήμονα, ἕνα τῶν τὸν Χριστιανισμὸν ἀσπασαμένων κατοίκων τῶν Κολοσσῶν, διὰ τοῦ Ὀνησίμου, δούλου ποτὲ τοῦ Φιλήμονος, δραπετεύσαντος ἀπ' αὐτοῦ, διδαχθέντος δὲ ἐν Ῥώμῃ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

ιδ΄) Ἡ πρὸς Ἑβραίους.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἡ ἐκ ιγ΄. κεφαλαίων συγκειμένη, ἐγράφη εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ πρώτης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου φυλακίσεως, περὶ τὸ ξγ΄. Σωτήριον ἔτος. Ἀπεστάλη δὲ ὡς ἐγκύκλιός τις πρὸς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανοὺς, τοὺς διεσπαρμένους ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ.

20—26) ΕΠΤΑ ΚΑΘΟΛΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

Αἱ μετὰ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου ἑπόμεναι ἑπτὰ ἐπιστολαὶ ὠνομάσθησαν καθολικαὶ, ὡς μὴ γραφεῖσαι ἰδίᾳ πρὸς ἕνα

τινὰ λαὸν ἢ πρὸς μίαν μόνην Χριστιανικὴν κοινότητα, ἀλλὰ καθόλου πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων ἐπιστραφέντας καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διεσπαρμένους ὄντας. Αἱ τοιαῦται δ' ἐπιστολαὶ ἐκαλοῦντο καὶ ἐγκύκλιοι· διότι, πεμπόμεναι πρός τινα Ἐκκλησίαν, ἀντεγράφοντο ὑπ' αὐτῆς καὶ ἐστέλλοντο ἔπειτα πρὸς ἄλλην, καὶ οὕτω περιώδευον τρόπον τινὰ ἐντός τινος κύκλου (α), σκοπὸν ἐν γένει προτιθέμεναι τὴν ἀναίρεσιν τῶν τότε φυομένων αἱρέσεων καὶ τὴν ἠθικὴν τῶν εἰς τὸν Χριστὸν πιστευσάντων διαρρύθμισιν.

α) Ἡ τοῦ Ἰακώβου.

Συγγραφεὺς τῆς ἐκ ε΄. κεφαλαίων συγκειμένης ταύτης ἐπιστολῆς ὑπάρχει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, ὁ καὶ Ἀδελφόθεος ἐπικαλούμενος, πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἐκκλησίας γενόμενος. Τὸ ἔτος, καθ' ὃ ἐγράφη, ὑποτίθεται οὐχὶ μεταγενέστερον τοῦ ξδ΄. Σωτηρίου· διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ Ἰάκωβος ἐλιθοβολήθη ἐν Ἱεροσολύμοις, κελεύσει τοῦ ἀρχιερέως τῶν Ἰουδαίων.

Ἡ δ' ἐπιστολὴ γράφεται πρὸς τὰς δώδεκα φυλὰς τὰς ἐν τῇ διασπορᾷ: ἤτοι πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τοὺς ἐκ τῶν ιδ΄. φυλῶν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους πιστεύσαντας εἰς Χριστὸν, οἵτινες κατῴκουν ἔξω τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἄλλαις χώραις διεσπαρμένοι.

β΄) Ἡ τοῦ Πέτρου Α΄.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη ἐκ Ῥώμης, ἐν ἔτει ξά. Σωτηρίῳ καὶ ζ΄. τῆς τοῦ Νέρωνος βασιλείας. Σύγκειται δὲ ἐκ ε΄. κεφαλαίων

γ΄) Ἡ τοῦ Πέτρου Β΄.

Αὕτη ἐγράφη ἐν Ῥώμῃ, περὶ τὸ ξγ΄. ἔτος, καθ' ὃν καιρὸν ἔμελλεν ὁ Πέτρος ἵνα ὑποστῇ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, κατὰ τὴν γενομένην αὐτῷ ἀποκάλυψιν. Σύγκειται δὲ ἐκ δ΄. κεφαλαίων.

δ΄) Ἡ τοῦ Ἰωάννου Α΄.

Συγγραφεὺς τῶν τριῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν (Α΄. Β΄. καὶ Γ΄.) ὑπάρχει αὐτὸς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὁ καὶ ἐπιστήθιος μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Πιθανολογεῖται ὅτι ἡ Α΄. αὕτη ἐπιστολὴ, ἡ ἐκ ε΄. κεφαλαίων συγκειμένη, ἐγράφη μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον, κατὰ τὸ τέλος τῆς Α΄. ἑκατονταετηρίδος, ἐν Ἐφέσῳ.

(α) Εἰσαγωγ. εἰς τὴν Ἁγ. Γραφὴν, σελ. 182—183.

ε') Ἡ τοῦ Ἰωάννου Β'.

Ἡ ἐξ ἑνὸς μόνου κεφαλαίου συγκειμένη Β'. αὕτη ἐπιστολὴ φαίνεται ὅτι ἐγράφη πρὸς ἐπίσημόν τινα Χριστιανὴν, ἥτις μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς διέμεινε πιστὴ εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν· ἐγράφη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ.

ς') Ἡ τοῦ Ἰωάννου Γ'.

Καὶ αὕτη, ἐξ ἑνὸς μόνου κεφαλαίου συγκειμένη, ἐγράφη ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ, περὶ τὸ ϙς'. Σωτήριον ἔτος, πρὸς Γάϊόν τινα.

ζ') Ἡ τοῦ Ἰούδα.

Καὶ αὕτη, ἐξ ἑνὸς κεφαλαίου συγκειμένη, ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἰούδα (ἀδελφοῦ τοῦ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου), ὃς ἐπεκαλεῖτο προσέτι Λεββαῖος ἢ Θαδδαῖος.

Ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν, πιθανολογεῖται ὅτι ἐγράφη μεταξὺ τοῦ ὁ. καὶ οέ. Σωτηρίου ἔτους.

27) ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ.

Τὸ τελευταῖον τῆς Καινῆς Διαθήκης βιβλίον, τὸ ὅλως προφητικὸν, ὑπάρχει σύγγραμμα τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ καὶ Ἀποστόλου τοῦ Χριστοῦ Ἰωάννου, ὅστις ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὰς τρεῖς Καθολικὰς ἐπιστολάς.

Ὀνομάζεται δὲ Ἀ π ο κ ά λ υ ψ ι ς, διότι περιέχει ἀποκαλύψεις: ἤτοι μελλόντων πραγμάτων προφητείας, ἃς ὁ Ἰωάννης ἐνεπνεύσθη παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ὅτε ἕνεκα τοῦ Εὐαγγελίου διέτριβεν ἐξόριστος ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ ἐπὶ Δομιτιανοῦ· ἔπεμψε δ' αὐτὴν, κατ' ἔμπνευσιν θείας διαταγῆς, εἰς τὰς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἑπτὰ Ἐκκλησίας: ἤτοι τῆς Ἐφέσου, Σμύρνης, Περγάμου, Θυατείρων, Σάρδεων, Λαοδικείας καὶ Φιλαδελφείας. Αἱ πλεῖσται δὲ τῶν ἀποκαλύψεων τούτων ἐκφέρονται δι' εἰκονικῶν παραστάσεων καὶ ἐκφράσεων, καὶ πραγματεύονται κυρίως περὶ τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Ἐγράφη δὲ ἡ Ἀ π ο κ ά λ υ ψ ι ς τοῦ Ἰωάννου κατὰ τὸ ϙς'. ἔτος μ. Χ. Σύγκειται δὲ ἐξ κδ'. κεφαλαίων.

—

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ.

Κατὰ τὰς κριτικὰς παρατηρήσεις πολλῶν νεωτέρων Θεολόγων, ἀποδείκνυται ὅτι καὶ ὁ Ἀπόστολος Ματθαῖος ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ Ἑλληνιστὶ (ἴδε τὴν περὶ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου διατριβὴν, μεταφρασθεῖσαν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Φ. Βρυεννίου, καὶ ἐκδοθεῖσαν ἐν τῇ Ἑ π τ α λ ό φ ῳ, (τεύχ. Β'. ἀρ. 1) τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τοῦ 1870, σελ. 45—81.

—o—

ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

(Ἴδε σελ. 174).

—

ΙΑΚΩΒΟΥ ΜΟΥΣΟΥΡΟΥ
ΕΙΣ ΣΤΕΦ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.

Πρέσβα ὁμηγερέων Δαναῶν Χριστοῖο τ' ὀπηδῶν,
πρώτη τ' Ἀντολίῃ ἐν μέσῃ ἀρξαμένη,
πίστιος ὀρθοδαοῦς προτέρη τ' Ἐκκλησίη ἔμπης
ἔστι μόνη Κυρίου νύμφη ἀναμφίβολος.
Καὶ γὰρ πρωτότυπός περ ἐοῦσά τε μάρτυς ἐν ἄλλαις
ἔπλετο, δαιμονίοις πᾶσι διωκομένη.
Ἡ πολέας προμάχους ποτ' ἀπηνῶν ἔσχε κατ' ἐχθρῶν,
ὧν εἷς καὶ σὺ λέγων ἠδὲ γράφων ἐφάνης.
Ἀλλ' ὅθ' ὑπερνικήσει ἐκείνη, ὦ Στέφαν', ἔξεις,
τοῦ Καραθευδωρῆ, θειοπρεπῆ στέφανον.

—

Ἕτερον τοῦ αὐτοῦ, ἀναφερόμενον ἰδίως εἰς τὴν ἀτελῆ μείνασαν Βοτανικὴν τοῦ Συγγραφέως.

Ὦ λειμωνιάδες· Στεφάνου δράμετε προτὶ τύμβον
τοῦ Καραθευδωρῆ, κλεινοῦ ἰατροτέχνου,
καὶ θαλερὸν φθιμένῳ κατὰ, νύμφαι, λείβετε δάκρυ,
παντοδαπῶν τ' ἀνθῶν πλέξατέ οἱ στεφάνους.
Πλεῖστά γ' ἐκεῖνος ἔγραψε σοφώτατα, ἐν δέ νυ γήρᾳ
ὀγδωκοντούτης λείρια καὶ βοτάνας
ἀνδίφα, ὥςτε μέλισσα ἐπ' ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν,
εἴδεα σημειῶν καὶ δυνάμεις ποέων,
ὅφρα κεν ἰητροῖσι διδάξαι φάρμακα πάσσειν
παντοίῃσι νόσοις· κάτθανε δ' ὡς μογέων,
ἄνθεμον ὡς χλοερὸν δ' ἐξήνθισε, καὶ γὰρ ὁμοίη
καὶ ἀνθῶν γενεὴ ἔπλετο καὶ μερόπων.

—o—

ΠΟΙΚΙΛΑ.

—

Περὶ φωσφόρου.

Ὁ φωσφόρος εἶναι στοιχεῖον μεταλλοειδὲς, ὑποκίτρινον, ὅμοιον πρὸς τὸν κηρόν.

Εἰς τὴν συνήθη θερμοκρασίαν ἐκπέμπει ἀτμοὺς λευκοὺς, ἔχοντας ὀσμὴν σκορόδου, οἵτινες ἐν τῷ σκότει φεγγοβολοῦσιν ἀσθενῶς.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο ὀφείλεται εἰς βραδεῖαν καῦσιν τοῦ φωσφόρου, παράγουσαν τὸ φωσφορικὸν ὀξύ.

Εἶναι δὲ τοσοῦτον εὔφλεκτος, ὥστε οὐχὶ μόνον διὰ τῆς τρίψεως δύναται ν' ἀναφλεχθῇ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς θερμότητος τῆς ἡμετέρας χειρὸς, ἐὰν κρατήσωμεν αὐτὸν ἐπί τινα λεπτά.

Αἱ ἐκ τῆς φλογὸς αὐτοῦ πληγαὶ εἶναι δυσίατοι.

Ὁ φωσφόρος εὑρίσκεται εἰς τὰ οὖρα, εἰς τὰ ὀστᾶ, εἰς τὸν ἐγκέφαλον τῶν μαστοφόρων, εἰς τὸ αἷμα, εἰς τὸ σπέρμα τῶν ἰχθύων κτλ.

Ὁ φωσφόρος χρησιμεύει κυρίως εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πυρείων. Οἱ ἰατροὶ διορίζουσιν αὐτὸν ἐνίοτε εἰς νευρικὰ νοσήματα, ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἶναι κινδυνωδεστάτη.

Ὁ φωσφόρος ἀνεκαλύφθη τυχαίως κατὰ τὸ 1669 ὑπὸ ἐμπόρου τινὸς Γερμανοῦ, ὀνομαζομένου Βράνδου.

Αἱ δὲ ἀναθυμιάσεις αὐτοῦ ἐν τοῖς νεκροταφείοις ἀναπτόμεναι παράγουσι φλόγας, ἐκφοβιζούσας τοὺς ἀγνοοῦντας τὸ αἴτιον.

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
(Τοῦ ΚΑ'. Τεύχους).

Ἐκπαιδευτικὰ (Συνοπτικὴ Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μεγ. τοῦ Γ. Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1868—1869). Σελ. 201—217

—

Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. » 217—223

—

Συλλογὴ νεωτέρων Ἑλληνικῶν ἐπιγραμμάτων (Ἰάγκου Μουσούρου εἰς Στέφ. Καραθεοδωρῆ). » 223

—

Ποικίλα (περὶ φωσφόρου). » 224

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΚΒ'. 1871.

Ἰανουαρίου 15.

Γ'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1869—1870.

Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας τοῦ Σ. Μητροπολίτου Νύσσης κ. Καλλινίκου καὶ τῶν κκ. Σ. Ἀρχιγένους, Κ. Καραπάνου, Β. Νικολαΐδου καὶ Μ. Γεωργιάδου.

(Συνέχ. σελ. 217).

—

Τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐνάρξεως τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, ιδ' τοῦ Ἰουνίου, καθ' ἣν τὴν Αὐτοῦ Θ. Π. ἀσθενοῦσαν ἐξεπροσώπει ὁ σεβ. Μητροπολίτης Κυζίκου μετὰ τῶν λοιπῶν ἱερωτάτων Συνοδικῶν, ὁ Σχολάρχης ἔλεξε τάδε.

Σεβασμία καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις.

Ἡ ἐπιστήμη, τὸ πάγκοινον τοῦτο μέλημα καὶ τιμαλφὲς κτῆμα πάντων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, δέον μὲν ἵνα ἐν ἑκάστῳ τὴν γνῶσιν ἀναπτύσσῃ καὶ τὴν καρδίαν ἀγαθύνῃ καὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον ἐν πᾶσι βελτιοῖ,

δέον δὲ πάλιν ἵνα ὑφ' ἑκάστου ὅση δύναμις καλλιεργουμένη προάγηται, καὶ οὕτω τελειοῦσα ἀείποτε καὶ τελειουμένη, πρὸς τὸ ὑψηλὸν καὶ πάμφωτον καὶ θεῖον αὐτῆς τέρμα ἀνέρχηται καὶ ὅσον οἷόν τε τούτῳ προσπελάζῃ.

Τὰς διανοητικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις τῆς νεολαίας εἰς τοιόνδε καὶ τοσόν δε βαθμὸν ἀναπτύξεως νὰ προβιβάζωσιν, ὥστε εἰς οἱονδήποτε τῆς γνώσεως κλάδον, εἰς οἵαν δήποτε ἐπιστήμην ἢ τέχνην εἰδικῶς ἤθελεν ἐπιδοθῆ ὁ νεανίσκος ὑπὸ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ κλίσεως ἀγόμενος, εὐχερῶς τε καὶ εὐδοκίμως τὸ ἔργον αὐτοῦ νὰ καλλιεργῇ καὶ στερρῷ τῷ ποδὶ εἰς τὰ πρόσω χωρῇ, εἰς τοσοῦτον πνευματικῆς μορφώσεως τὴν μαθητευομένην νεότητα νὰ ἀνάγωσιν, εἰσὶ προωρισμέναι αἱ ἀνώτεραι καὶ μεγάλαι Σχολαί, αἵτινες συνήθως καὶ *Γυμνάσια* καλοῦνται πάνυ προσφυῶς, ὡς ἐγγυμνάζουσαι καὶ ἐκτυλίσσουσαι τὸ πνεῦμα τῶν νεαρῶν φίλων τῶν γραμμάτων καὶ διὰ πάντων ἐκείνων ἐφοδιάζουσαι αὐτούς, δι' ὧν ὕστερον εἰς *ἄνδρα τέλειον* ἔρχονται καὶ μετὰ τοῦ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν πορίζονται.

Ἡ ἡμετέρα Σχολὴ ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐνιαυτῶν ἀδιαλείπτως καταρτιζομένη, καὶ ἔστι καὶ παρὰ πᾶσι γινώσκεται καὶ ἐπαξίως Μεγάλη ἐπωνυμεῖται, ὡς ταύτην δὴ μάλιστα καὶ αὖτη τὴν ὁδὸν πορευομένη. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἱερᾷ αὐτῆς ἀποστολῇ καὶ τῆτες ὑπὸ τὴν ἄνωθεν θείαν σκέπην καὶ ἀντίληψιν ἐργασθεῖσα, εὐφροσύνως παρίσταται σήμερον ἔνδον τοῦ ἱεροῦ τούτου περιβόλου, ὅπως τῶν ἑαυτῆς ἀγώνων τὴν πνευματικὴν συγκομιδὴν καὶ δημοσίᾳ ἐνδείξηται πρὸς τὴν φιλόμουσον καὶ λογίαν τῆς ἡμετέρας πόλεως μερίδα, ἐν ᾗ εὐγνωμόνως πάνυ θεώμεθα κατακοσμοῦσαν καὶ εὐλογοῦσαν ἡμᾶς τὴν σεβασμίαν χορείαν τῶν ἐκλεκτοτέρων ἡμῶν Ἱεραρχῶν μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων ἐντίμων καὶ λογάδων τῆς ἡμετέρας κοινωνίας προσώπων. Ἐν πρώτοις ὅμως ὀφείλομεν, κατὰ τὰ νενομισμένα, ἵνα γνωστὴν ποιήσωμεν τῷ φιλοκάλῳ Συλλόγῳ τὴν κατάστασιν καθόλου τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῆς ἐνιαυσίου ταύτης περιόδου, ὥστε, τὸ ὅλον ὑπ' ὄψιν ἔχοντες, ἀσφαλῶς καὶ δικαίως περὶ τῶν καθέκαστα κρίνωμεν, Ἑλλανοδίκαι ἀπὸ τῆς σήμερον ἐν ταῦθα παρακαθήμενοι.

Καὶ δὴ ἐν πρώτοις περὶ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν διδαχθέντων μαθημάτων εἰς ἑκάστην τῶν Τάξεων, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τὸ ὅλον σῶμα τῆς Σχολῆς.

Ἐν τῷ Α'. Τμήματι ἐδιδάχθησαν

Ἡ Α'. ΤΑΞΙΣ

Ἐκ τῆς Κατ' ἔκτασιν ἱερᾶς Κατηχήσεως: Τὰ περὶ τῆς φύσεως καθόλου τῆς θρησκείας, καὶ ἰδίως τῆς Χριστιανικῆς. Περὶ τῆς σχέσεως τῶν ἀρχαίων θρησκευμάτων καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ πρὸς τὸν Χριστιανισμόν. Περὶ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως καθόλου. Περὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως καὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς. Περὶ τῆς Ἐκκλησίας. Περὶ τῆς θείας χάριτος καὶ τῶν

Μυστηρίων καὶ περὶ τῶν ἐν πᾶσι τούτοις διαφορῶν τῶν ἑτεροδοξούντων Χριστιανῶν (ἐκ χειρογράφου).

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων τραγικῶν ποιητῶν, Σοφοκλέους Οἰδίποδα τὸν Τύραννον, καὶ ἐκ τῶν λυρικῶν, Πινδάρου τὸ ἀ. β'. γ'. καὶ ζ'. τῶν Ὀλυμπιονικῶν μετ' ἐπιτόμου θεωρίας περὶ Ποιήσεως καθόλου.

Ἐκ τῆς Λατινικῆς ἐποποιΐας, Οὐϊργιλίου Αἰνειάδος τὸ ς'. βιβλίον καὶ ἐκ τῶν λυρικῶν Ὁρατίου ἐκ τοῦ ἀ. μὲν βιβλ. τὴν γ'. ᾠδὴν (ad navem Virgilii Athenas profecturi), τὴν λά. (ad Apollinem) καὶ τὴν λέ. (ad fortunam), ἐκ δὲ τοῦ β'. τὴν ζ'. (ad Pompejum), τὴν ιδ'. (ad postumum) καὶ ιέ. (ad Mecenatem).

Τὴν Ἱστορίαν τοῦ μεσαιῶνος μέχρι τέλους τῆς ιγ'. ἑκατοντ. (ἐκ τῆς τοῦ Οὐήβρ. καὶ τοῦ Παπαρηγοπούλ.).

Τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας (ἐκ χειρογρ.)

Ἐκ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, τὸ πρῶτον μέρος τῆς Ζωολογίας περὶ τῶν λειτουργιῶν καὶ περὶ τῆς ταξινομήσεως τῶν ζώων (ἐκ χειρογρ. μεταφράσεως τοῦ Καθηγ.).

Καὶ τὰ κυριώτερα τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς (Α. Δαμασκηνοῦ) καὶ τῆς Χημίας (τοῦ Ρενώ, μεταφρασθ. ὑπὸ Α. Σπαθάρου).

Ἡ αὐτὴ δὲ τάξις, ἀναγνοῦσα πρῶτον, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ εἰδικοῦ Καθηγητοῦ, τὰ ἐκλεκτότερα ἐπιγράμματα τῆς Ἀνθολογίας, καὶ εἰς τὴν Ἐπιγραμματοποιΐαν ὕστερον κατὰ τὸ δυνατὸν ἐνεγυμνάσθη καὶ τὰ ῥητορικὰ αὐτῆς γυμνάσματα συνεπλήρωσεν.

Ἡ Β'. ΤΑΞΙΣ

Μετὰ τὴν περὶ Ὁμήρου καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τοῦ μέτρου αὐτοῦ εἰσαγωγικὴν διδασκαλίαν, τὴν Α'. καὶ μέρος τῆς Β'. ῥαψῳδίας τῆς Ἰλιάδος (μέχρι τοῦ 483 στίχ.), ἑρμηνεύοντος τοῦ Καθηγητοῦ, καὶ τὴν Γ'. ὅλην, ἀκροωμένου καὶ ἐπιδιορθοῦντος, τὸ Ι τῆς Ὀδυσσείας καὶ ἐκ τῶν τοῦ Θεοκρίτου τὸ ἀ. καὶ ιά. εἰδύλλιον.

Ἐκ τῶν χρονικῶν τοῦ Τακίτου μέρος τοῦ ἀ. βιβλ. (§§. 40), καὶ μέρος τοῦ β'. βιβλ. (στίχ. 200) τῶν Μεταμορφώσ. τοῦ Ὀβιδίου.

Ἐκ τῆς δραματικῆς Ποιήσεως τῶν Γάλλων, τεμάχια τῆς Ἐσθὴρ καὶ τῆς Γοθολίας τοῦ Ῥακίνα, τινὰ ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τῆς κυρίας Roschejaquelein (πάντα ἐκ τῆς Χρηστομ. Bivét), γραμματικὴν N. Chapsal καὶ θεματογραφίαν ἐκ τοῦ ἐπιστολαρίου τοῦ Παλαιολόγου.

Ἱκανὰ ἐκ τοῦ Μουγνὶλ κιουττὰπ καὶ τοῦ Ταρίχι Γιουνανιστὰν (Α. Κωνσταντινίδου) καὶ πρὸς ἀνάγνωσιν χειρογράφων τὸ Ῥισαλεῖ Ἄχλάκ, ἔτι δὲ κανόνας περὶ παραγωγῆς ῥημάτων ἀφῃρημένων καί τινα ἄλλα ἐκ τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης.

Τὴν Τριγωνομετρίαν (Α. Σπαθάρου) καὶ τὴν Κοσμογραφίαν (Φατσέα) μετά τινων πρισθαφαιρέσεων τοῦ Καθηγητοῦ.

Τὰ ἀξιολογώτερα τῆς Χημίας (Ῥενώ, μεταφρασθείσης ὑπὸ Α. Σπαθάρ.)

Τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἱστορίαν μέχρι τοῦ Αὐγούστου (ἐκ τῆς τοῦ Παπαρηγοπούλου).

Τὴν Λογικὴν καὶ Ἠθικὴν (ἐκ χειρογρ.) καὶ

Τὰ κυριώτερα τῆς Ῥητορικῆς (τοῦ Βάμβα) μετὰ τῶν ῥητορικῶν γυμνασμάτων.

Ἡ Γ'. ΤΑΞΙΣ

Θουκυδίδου ξυγγραφῆς Β'. τοῦ Θ'. βιβλ. τὰς 13 πρώτας §§. τὸν ἐπιτάφιον τοῦ Περικλέους μετὰ τοῦ λοιμοῦ καὶ τὴν δημηγορίαν τοῦ αὐτοῦ, τὴν δημηγορίαν τῶν Μιτυληναίων, τοῦ Κλέωνος, τοῦ Διοδότου, τῶν Πλαταιέων, τῶν Θηβαίων, τοῦ Δημοσθένους, τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν τοῦ Ἑρμοκράτους· καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἡροδότου ἱστοριῶν τὴν ς'. καὶ μέρος τῆς ζ'. (§. 1—50).

Ἐκ τῶν τοῦ Κικέρωνος τὸν περὶ Μαρκέλλου λόγον καὶ μέρος τοῦ περὶ γήρως (§. 1—55), μετὰ τοῦ συντακτικοῦ τοῦ Οὐλερίχου.

Ἐκ τῆς Γαλλικῆς χρηστομαθείας Βινὲτ τὸν Βελισάριον, τὰς τύχας τοῦ Gil Blas, τὸν λεπρὸν τῆς πόλεως Αὐγούστης καὶ τὸν ὑπὸ Βιλμαίνου βίον Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, γραμματικὴν τοῦ Καρασούτσα καὶ θεματογραφίαν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς μεταφράσεως τοῦ διηγήματος Ῥοβινσὼν Κροῦσσος.

Ὀθωμανικά, τὸ Ῥεχνουμαΐ κηραάτ, καὶ γραμματικὴν (Α. Κωνσταντινίδου), πρὸς ἀνάγνωσιν δὲ χειρογράφων τὸ Ῥισαλὲϊ Ἀχλάκ.

Τὴν Ἄλγεβραν (τοῦ Μανάρη) καὶ Τριγωνομετρίαν (Α. Σπαθάρ.).

Τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν (ἐκ χειρογράφ.), τὴν Ἀνθρωπολογίαν καὶ τὴν Ψυχολογίαν (Χορτάκη).

Ἐκ τῆς γενικῆς Ἱστορίας συμπλήρωσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ τὴν τοῦ μέσου αἰῶνος μέχρι τῆς 13 ἑκατ. (ἐκ τῆς τοῦ Οὐηθήρ. καὶ Παπαρηγοπούλ.).

Τὴν Ἱστορίαν τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας (ἐκ χειρογρ.).

Καὶ ἐπιστολογραφίαν ἐν τῇ ἀρχ. Ἑλληνικῇ.

Ἡ Δ'. ΤΑΞΙΣ

Ἑλληνικά, Πλάτωνος Κρίτωνα καὶ Δημοσθένους τὸν περὶ Στεφάνου ὅλον, ἑρμηνεύοντος τοῦ Καθηγητοῦ, καὶ Αἰσχίνου τὸν κατὰ Κτησιφῶντος ὅλον, ἀκροωμένου καὶ ἐπιδιορθοῦντος. Πρὸς τούτοις θεματογραφίαν καὶ γραφικὰς συνθέσεις εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμιλουμένην.

Λατινικά, μέρος τῶν ἁπλῶν φράσεων καὶ τοὺς Αἰσωπείους μύθους ἐκ τῶν τοῦ Οὐλερίχου, τὸν Θεμιστοκλέα ἐκ τῶν τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος καὶ τὸ τεχνολογικὸν τοῦ Οὐλερίχου.

Γαλλικά, τὸ ἡ. βιβλίον τοῦ Τηλεμάχου μετὰ τοῦ τεχνολογικοῦ μέρους τῆς γραμματικῆς τοῦ Καρασούτσα καὶ θεματογραφίαν ἐκ τῆς μεθόδου τοῦ Ἀν.

Ὀθωμανικά, Ἀναγνωσματάριον καὶ γραμματικὴν (Α. Κωνσταντινίδου).

Τὴν Γεωμετρίαν (Λεγένδρου) καὶ

Σύντομον πραγματικὴν καὶ ἠθικὴν ἑρμηνείαν τῶν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἀναγινωσκομένων περικοπῶν τοῦ Ἀποστόλου.

Ἐν δὲ τῷ Β'. Τμήματι ἐδιδάχθησαν

Ἡ Α'. ΤΑΞΙΣ

Δημοσθένους Ὀλυνθιακὸν ά. β'. καὶ γ'. καὶ τὸν ά. Φιλιππικόν, ἑρμηνεύοντος τοῦ Καθηγητοῦ, καὶ τὸν λόγον Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους καὶ Πλάτων. Ἀλκιβιάδην β', ἀκροωμένου καὶ ἐπιδιορθοῦντος· ἔτι δὲ τὸ συντακτικὸν τοῦ Ἀσωπίου (Περιοδ. Α'.) καὶ θεματογραφίαν.

Τὸ ἀναγνωσματάριον τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ γραμματικὴν τοῦ Καρασούτσα μέχρι τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων, καὶ ἀνάγνωσιν ἐκ τοῦ Τηλεμάχου.

Ἀρχὰς τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης.

Θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν (Κόνδη).

Ἱστορίαν νεωτέραν (ἐκ τῆς συνόψεως Ἐρρίκου Οὐίτε).

Ἀρχαιολογίαν Ἑλληνικὴν μέχρι τοῦ περὶ πολιτευμάτων (μεταφρ. Σ. Ἀντωνιάδου).

Φυσικομαθηματικὴν Γεωγραφίαν (Σακελλαρίου), ἔν τισι μὲν συμπληρωθεῖσαν, ἐνιαχοῦ δὲ ἁπλουστευθεῖσαν δι' ἰδιαιτέρων τοῦ διδάσκοντος σημειώσεων καὶ

Σύντομον πραγματικὴν καὶ ἠθικὴν ἑρμηνείαν τῶν κατὰ τὰς Κυριακὰς ἀναγινωσκομένων ἱερῶν Εὐαγγελίων.

Ἡ Β'. ΤΑΞΙΣ

Ἰσοκράτους τὸν Ἀρειοπαγιτικόν, Πλουτάρχου τὸν Θεμιστοκλέα καὶ Λυκούργου τὸν κατὰ Λεωκράτους, τὸ στοιχειῶδες συντακτικὸν (Β. Δ. Καλλίφρονος) μετ' ἀναλόγων τεχνολογικῶν παρατηρήσεων, καὶ ἐπιστολογραφίαν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ὁμιλουμένῃ.

Τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἱστορίαν καὶ τῆς μεσαιωνικῆς μέρος (ἐκ τῆς τοῦ Ἐρρίκ. Οὐίτε).

Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν (Μυκονίου).

Τὴν στοιχειώδη Γεωμετρίαν (Γεράκη).

Γεωγραφίας Σακελλαρίου τὸ περὶ Ἀσίας, Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς καὶ Ὠκεανίας καὶ

Ἐπίτομον ἱερὰν Κατήχησιν (Β. Δ. Καλλίφρονος).

Ἡ Γ'. ΤΑΞΙΣ

Ξενοφῶντος ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Σωκράτους (πάντα τὰ εὑρισκόμενα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Χρηστομαθείᾳ τῆς 8 ἐκδ. τοῦ 1856), τὸν Οἰκονομικὸν τοῦ αὐτοῦ, γραμματικὴν τοῦ Γενναδίου (διασκευασθεῖσαν ὑπὸ Γ. Παπασλιώτου) καὶ ὀρθογραφικὰς ἀσκήσεις καθ' ὑπαγόρευσιν ἐν τῷ μαυροπίνακι (σχέδια διαφόρων ἐπιστολῶν).

Ἀριθμητικῆς πρακτικῆς (Α. Χουρμουζ.) τὰ ἀπὸ τῶν συμμιγῶν μέχρι τέλους.

Γεωγραφίας Σακελλαρίου τὴν Εὐρώπην καὶ Γεωγραφίαν τῆς ἀρχ. Ἑλλάδος (Κ. Ζαχαριάδου).

Ἱστορίαν τῶν ἀνατολικῶν λαῶν (Κ. Ζαχαριάδου) καὶ τῆς ἀρχ. Ἑλλάδος (ἐκ τῆς τοῦ Κείτλη)· καὶ

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας (Πανταζῆ).

Ἡ Δ΄. ΤΑΞΙΣ

Γνωμικὰ καὶ συντόμους φράσεις μέχρι τοῦ βαρυτόνου καὶ ἐνεργητικοῦ ῥήματος καὶ τοὺς Αἰσωπείους μύθους ἐκ τῆς Ἑλλην. Χρηστομαθ. καὶ τὰ αὐτόθι εὑρισκόμενα ἐκ τῶν ἀστείων τοῦ Ἱεροκλέους. Ἔτι δὲ Λουκιανοῦ ἐκ τῶν νεκρικῶν διαλόγων τὸν ἀ. β΄. γ΄. καὶ δ΄. καὶ τὸ ἐνύπνιον τοῦ αὐτοῦ· Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου τὸν περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι καὶ Ἰσοκράτους τὴν πρὸς Δημόνικον παραίνεσιν· ἐπὶ δὲ τούτοις γραμματικὴν Γενναδίου (διασκευασθ. ὑπὸ Γ. Παπασλ.) μέχρι τῶν περισπωμένων ῥημάτων καὶ ὀρθογραφίαν καθ' ὑπαγόρευσιν.

Ἀριθμητικῆς πρακτικῆς (Α. Χουρμουζ.) τὰ μέχρι τῶν δεκαδικῶν.

Γεωγραφίας Σακελλαρίου τὰ περὶ Ἑλλάδος καὶ Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας καὶ

Τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας (Πανταζῆ).

Τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τὰ διδαχθέντα μαθήματα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς Τμήμασι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς· ποσάωρον δὲ ἦν ἕκαστον τούτων καθ' ἑβδομάδα, δεικνύουσι τῷ βουλομένῳ καὶ τοῦτο γινώσκειν τὰ Προγράμματα (1).

Σημειωτέον δὲ ἐνταῦθα ὅτι τὴν Χημίαν ἐδιδάχθησαν ὁμοῦ ἥτε Α΄. καὶ Β΄. Τάξις, ἅτε δὴ ἐγκριθέντος ἵνα τὸ μάθημα τοῦτο μετατεθῇ κατ' ὀλίγον εἰς τὴν Δ΄. Τάξιν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ Τριγωνομετρία εἰς δύο ἐδιδάχθη τάξεις, διότι καὶ αὕτη μετατίθεται εἰς τὴν Γ΄. Τῆς δὲ γενικῆς Ἱστορίας τὸ αὐτὸ Τμῆμα διήκουσεν ἡ Α΄. καὶ ἡ Γ΄. διὰ τὰς γενομένας ἤδη μεταθέσεις τῶν μαθημάτων, ὑφ' ὧν ἡ Α΄. τάξις παρέλειψεν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν Ἱστορίαν τοῦ μέσου αἰῶνος. Παρελείφθη δὲ ἡ συνέχεια τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῇ Β΄. τάξει καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, μάλιστα δὲ διὰ τὴν τῶν μαθημάτων περίσσειαν, ἣν ἐξαιρετικῶς εἶχεν ἡ τάξις κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος· ὥστε ἡ ἐντελὴς ταξιθέτησις καὶ πλήρης διδασκαλία τῶν μαθημάτων τῷ χρόνῳ γενήσεται.

Ἐν δὲ τῷ κύκλῳ τῶν μαθημάτων τοῦ Β΄. Τμήματος, χάρις εἰς τὰ φῶτα καὶ τὸν ζῆλον τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, αἱ εὐχαί, ἃς ἐξεφράσαμεν πέρυσι περὶ τῆς συμπληρώσεως αὐτοῦ, ἤρξαντο ἤδη ἐν μέρει πραγματοποιούμεναι. Ἡ ἁ. τάξις τοῦ εἰρημένου Τμήματος ἐδιδάχθη σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ

(1) Ὅρ. τὰ Προγράμματα τοῦ 1868—69.

τὰς ἀρχὰς τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι βραδέως εἰσήχθη αὐτόθι ἡ διδασκαλία τῆς γλώσσης ταύτης· διότι μόλις ἐν ταῖς πρὸ τοῦ Πάσχα νηστείαις ἐγένετο ἡ ἔναρξις, οὐχ ἧττον ὅμως εἰσήχθη καὶ κατεκυρώθη καὶ τῷ χρόνῳ πλατυνθήσεται, ἀνατεθεῖσα ἐνὶ τῶν ἐφέτος ἀπολυομένων μαθητῶν ἡμῶν, τῷ ἐκ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην χωρῶν ὁρμωμένῳ Ναθαναὴλ Παύλου, ἱκανωτάτῳ εἰς τὸ ἔργον κριθέντι.

Φοιτηταὶ δὲ ἐνεγράφησαν ἐν τῷ Μητρῴῳ τῆς Σχολῆς 470, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μὲν καὶ τῶν περιξ αὐτῆς 224, ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας 107, ἀπὸ Θρᾴκης δὲ καὶ Ἠπείρου, Μακεδονίας τε καὶ Ἀλβανίας 93 καὶ ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελάγους καὶ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος 46. Τούτων δὲ τακτικῶς μὲν ἐμαθήτευσαν οἱ 446, 24 δὲ διετέλεσαν ἁπλῶς ἀκροαζόμενοι ἢ καὶ παρασκευαζόμενοι εἰς τὸ μαθητεῦσαι. Οὐ πάντες δὲ καὶ μέχρι τέλους παρέμειναν, ἀποχωρησάντων οὐκ ὀλίγων τῶν μὲν πρότερον, τῶν δὲ ὕστερον καὶ ἐπὶ διαφόροις λόγοις. Οἱ δὲ ἐναπολειφθέντες εἰσὶ τριακόσιοι ἑξήκοντα πέντε, ἐξ ὧν ἀριθμοῦσι

Τοῦ Α΄. Τμήματος.

Ἡ Α΄. τάξις.	μαθητ.	22 καὶ 1 ἀκρ.
Ἡ Β΄. »	»	28
Ἡ Γ΄. »	»	30 καὶ 3 ἀκρ.
Ἡ Δ΄. »	»	33 καὶ 4 ἀκρ.

Τοῦ Β΄. Τμήματος.

Ἡ ἁ. τάξις	μαθητ.	50 καὶ 2 ἀκρ.
Ἡ β΄. »	»	62
Ἡ γ΄. »	»	70
Ἡ δ΄. »	»	60

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τῶν τάξεων τοῦ Β΄. Τμήματος ὑπερβαίνει, ὡς ἕκαστος παρατηρεῖ, τὸ μέτρον, δι' οὗ ὁ σκοπὸς ἑκάστης τοιαύτης Σχολῆς ῥᾳδίως ἐπιτυγχάνεται. Αἱ τάξεις αὗται σύγκεινται ἐκ μαθητῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 60 καὶ 70, ἐνῷ ὁ μέσος ὅρος τῆς πληθύος ἑκάστης τάξεως δέον νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τοὺς 30· διότι ἄλλως ἡ φυγοπονία, εἰς ἣν ὡς τὰ πολλὰ ἡ νεότης ἀποκλίνει, ὑπερπλεονάζει, τοῦ διδάσκοντος μὴ δυναμένου καθ' ἑκάστην οὐδὲ τὸ ἓν δέκατον τῶν μαθητῶν δοκιμάζειν ἐν τῷ ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς ἐξετάσεως καὶ παραδόσεως τοῦ μαθήματος· διὸ καὶ ἀλλαχοῦ αἱ πολυπληθεῖς αὗται τάξεις διαιροῦνται, ὡς γνωστόν, εἰς δύο Τμήματα, ὧν ἑκάτερον διδάσκεται ἰδίᾳ. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν, ὅπως σήμερον ἔχουσι δυστυχῶς τὰ οἰκονομικὰ τῆς Σχολῆς, ὅτε καὶ αὐταὶ αἱ ἀπολύτως ἀπαιτούμεναι δαπάναι ἐλλείπουσιν, ἡ διαίρεσις αὕτη καθίσταται ἀδύνατος, καί περ ἄλλως οὖσα σκοπιμωτάτη καὶ λυσιτελής.

Πολλαί εἰσιν αἱ ἐλλείψεις ἀμφοτέρων τῶν Τμημάτων τῆς Σχολῆς, αἱ παρακωλύουσαι οὐ μόνον τὴν τακτικὴν πορείαν καὶ πλήρη ἀνάπτυξιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν καὶ εὐκοσμίαν, ἥτις δέον νὰ ἐμπολιτεύηται ἐν

πᾶσιν· ἔνιαι δὲ τούτων ἀλληλουχοῦνται καὶ ἡ μία προκαλεῖ τὴν ἑτέραν. Περὶ τῶν ἐλλείψεων τούτων εἴπομεν πέρυσιν ἐν τῇ ἐκθέσει ἡμῶν τὰ δέοντα, μὴ σκοποῦντες δὲ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ αὐτά, ἐπιλέγομεν σήμερον ὅσας μόνον τότε παρεσιωπήσαμεν καὶ ὅσας δυνατόν πως νὰ θεραπεύσωσιν οἱ τὰ πράγματα τῆς Σχολῆς διέποντες. Ἑτέρα οὖν ἔλλειψις τοῦ Β' ἡμῶν Τμήματος, ἀποβλέπουσα εἴς τε τὴν ἐμπρέπουσαν τάξιν καὶ εὐκοσμίαν καὶ τὴν ἐπίδοσιν τῶν μαθητῶν, καὶ ἀμέσως μετὰ τῆς πληθύος τούτων συνδεομένη, εὔωνος μέν τοι καὶ εὐθεράπευτος, ἐστὶν ἡ ἔλλειψις δευτέρου παιδονόμου. Ἐὰν τὸ κατάστημα τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου Τμήματος ἦν ἕν καὶ τὸ αὐτὸ καὶ τὰς ἀναγκαίας πρὸς μελέτην καὶ διδασκαλίαν αἰθούσας ἐκέκτητο, τρεῖς παιδονόμοι θὰ ἦσαν ἀρκετοὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Σχολῆς· ἀλλὰ σήμερον ὅπως ἔχουσι τὰ πράγματα, διακόσιοι πεντήκοντα περίπου μαθηταὶ τοῦ Δευτέρου Τμήματος εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτηρῶνται ὑφ' ἑνὸς καὶ μόνου παιδονόμου, πεφορτισμένου μάλιστα καὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ περίθαλψιν τοῦ ἐν τῷ καταστήματι τῆς Σχολῆς ἐνοικοῦντος διδασκάλου. Ἄλλως τε ἱστέον ὅτι συγκριτικῶς οἱ ὀλιγώτεροι πάντοτε τῶν μαθητῶν τοῦ Τμήματος τούτου εἰσὶν οἱ ποιούμενοι τὰς μελέτας αὐτῶν κατ' οἶκον, οἱ πλεῖστοι ἔρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμελέτητοι, δύνανται δὲ νὰ ἐκμανθάνωσι τὰ μαθήματα αὐτῶν μελετῶντες ἐν τῇ Σχολῇ ὑπὸ ἐπιτήρησιν καὶ ἐπιστασίαν, ἀλλά, τοιαύτης μὴ ὑπαρχούσης ἱκανῆς, καὶ τῆς θύρας τοῦ καταστήματος ἐλευθέρας οὔσης, οἱ τοιοῦτοι ἤτοι ἐνδιατρίβουσιν ἐν τῇ Σχολῇ ἀτακτοῦντες καὶ πολλὰ θορυβοῦντες καὶ αὐτοὶ μηδὲν ποιοῦντες καὶ τοὺς θέλοντάς τι ποιεῖν παρακωλύοντες, ἢ ἐκχέονται εἰς τὰς ἀγυιὰς καὶ εἰς τὰς πλατείας πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως διαφθειρόμενοι καὶ ἐξαχρειούμενοι. Τὸ δεύτερον συμβαίνει πολλάκις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τοῦ χειμῶνος· οὐ διέλειπον δὲ καὶ ἐφέτος πολλοὶ καὶ βαρεῖς πολλαχόθεν περὶ τούτου γογγυσμοὶ συνεχῶς πλήττοντες τὰς ἀκοὰς τῆς Σχολαρχίας, ἥτις θεραπείαν τινὰ τοῦ κακοῦ τὸ γενὸν οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ εὑρίσκει ἢ ἐν τῇ παρουσίᾳ καὶ ἑτέρου παιδονόμου.

Ἐπὶ δὲ τῆς διαγωγῆς καθόλου τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν ἐπικαλούμεθα καὶ αὖθις τὴν σύντονον προσοχὴν καὶ ἐπιστασίαν τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων αὐτῶν. Τὸ ἐφ' ἡμῖν, οὐδέποτε ἐπαυσάμεθα καὶ ἡ Διεύθυνσις καὶ οἱ κύριοι Καθηγηταὶ παραινοῦντες τοῖς παρεκτρεπομένοις τὰ εἰκότα, ἔξιν ὅτε δὲ καὶ ἐπιπληκτικώτερον αὐτοὺς ἐλέγχοντες· ἀλλ' ἐπειδὴ ἁπαξάπαντες σχεδὸν οἱ μαθηταὶ ἡμῶν εἰσιν ἐξώκοιτοι, τὸν πλεῖστον χρόνον μακρὰν τῆς Σχολῆς μετὰ τῶν οἰκείων καὶ φίλων αὐτῶν συνδιαιτώμενοι, ἀνάγκη ἵνα καὶ ὑπὸ τούτων τὸ πλεῖστον ἐπιτηρῶνται. Ἀπαιτεῖται δὲ αὐστηροτάτη ἐπιτήρησις· διότι οὐκ ἔστιν ὅστις ἀγνοεῖ ὅτι αἱ κακαὶ ὁμιλίαι φθείρουσι καὶ τὰ χρηστότερα ἤθη, ἐκμηδενίζουσαι ἐν μιᾷ, ὡς εἰπεῖν, στιγμῇ τὴν δύναμιν καὶ αὐτῶν τῶν ὑψηλοτέρων θεωριῶν καὶ τῶν λαμπροτέρων ἠθικῶν ὑποδειγμάτων, δι' ὧν ἐξαγνίζεται

καὶ μεταρσιοῦται καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς Σχολαῖς ἡ καρδία τῆς νεολαίας. Δυστυχῶς παρ' ἡμῖν ἔτι ἀπὸ τῶν Σχολῶν, ἀπ' αὐτῶν μόνον ἐξαρτῶσιν οἱ πλεῖστοι τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο ἐλαττοῦνται ὁσημέραι καὶ σπανίζουσιν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ οἱ χρηστοὶ καὶ ἐνάρετοι πολῖται.

Ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῆς ὑποτρόφους ἔσχεν ἡ Σχολὴ τέσσαρας μόνον, ἐπιχορηγοῦσα αὐτοῖς καθ' ἕκαστον μῆνα γρόσια πεντήκοντα· διότι ἡ ἔνδεια, εἰς ἣν περιῆλθε τὸ ταμεῖον αὐτῆς, ἠλάττωσε κατ' ὀλίγον καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑποτρόφων. Καὶ οὕτως ὅμως οὐ διέμειναν ὅλως ἀπροστάτευτοι οἱ ἐνδεεῖς καὶ ἄποροι τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν, τυχόντες ἄλλοι ἀλλοθεν τῆς βοηθείας τῶν παρ' ἡμῖν πλουσίων καὶ φιλοδώρων ἀνδρῶν τῇ συστάσει τῆς Σχολαρχίας καὶ τῶν Καθηγητῶν.

Ἠκενότης τοῦ ταμείου τῆς Σχολῆς ὑπῆρξε τοσαύτη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνεστῶτος σχολικοῦ ἔτους, ὥστε οὐ μόνον τῶν ὑποτρόφων τὸ σῶμα ἠκρωτηρίασεν, ἀλλὰ καὶ τῶν Καθηγητῶν ἡμῶν τὸν θίασον σπουδαίως ἠπείλησε· τινὲς ἐξ αὐτῶν, οἰκογενειάρχαι ὄντες καὶ ὑπὸ τὸ βάρος μυρίων ἀναγκῶν διατελοῦντες, μικροῦ δεῖν διέκοπτον τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν, τὸ μὲν διὰ τὴν μακρὰν καθυστέρησιν τῶν μηνιαίων μισθῶν, τὸ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐλάττωσιν ἢ τὸ δυσανάλογον τῆς ἀμοιβῆς πρὸς τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν (1). Χάρις ὅμως εἰς τὰ διενεργηθέντα καὶ ἐν μέρει διαπραχθέν-

(1) Παραλείποντες ἄλλα πολλά, παρατιθέμεθα ἐν ταῦθα τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν, ἣν ἔλαβεν ἡ Σχολαρχία παρὰ τοῦ ἀξιοτίμου Καθηγητοῦ κ. Α. Σπαθάρη.

Πανοσιολογιώτατε,

Ἀφοῦ πρῶτον ἐκφράσω πρὸς ὑμᾶς τὴν βαθεῖάν μου θλῖψιν διὰ τὴν ὑμετέραν ἀσθένειαν καὶ ζητήσω παρ' ὑμῶν συγγνώμην, διότι μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης δὲν ἠδυνήθην νὰ Σᾶς ἐπισκεφθῶ ὡς δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἀσχολούμενος, Σᾶς παρακαλῶ νὰ καθυποβάλητε εἰς τὴν σεβαστὴν Ἐφορίαν ὅτι ἀπὸ τῆς προσεχοῦς δευτέρας, 8|20 Δεκεμβρ. δὲν θέλω πλέον δυνηθῆ νὰ ἐκτελέσω τὰ πρὸς τὴν Σχολὴν καθήκοντά μου· διότι ἡ ἀπὸ τῆς οἰκίας μου μέχρι τῆς Σχολῆς διέλευσίς μου συνεπάγεται δι' ἐμὲ σκηνὰς ἀφορήτους παρ' ἀνθρώπων, ἐχόντων παρ' ἐμοῦ νὰ λαμβάνωσιν· ὅτι δὲ τότε μόνον θέλω ἐπαναλάβει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τούτων, ἐὰν ἡ Σ. Ἐφορία τὸ ἐπιθυμῇ, ὅταν πληρωθῶ μέχρις ὀβολοῦ ἕως τῆς πρώτης τρίχοντος μηνός. Ὡς ὑμῖν γνωστόν, ἔλαβον ἀπέναντι τῶν καθυστερουμένων μηνιαίων μου λίρ. Ὀθωμ. εἴκοσι καὶ μίαν πρὸς ἑκατὸν δέκα γρόσ. ἑκάστην, τὸ ὅλον γρόσ. δύο χιλιάδας τριακόσια πεντήκοντα δύο· ὑπολείπονται εἰσέτι νὰ μοὶ μετρηθῶσι γρόσ. δύο χιλιάδες καὶ ἑπτακόσια τεσσαράκοντα ὀκτώ, πρὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ὁποίων δὲν ἐννοῶ ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος νὰ πατήσω εἰς οὐδεμίαν παράδοσιν. Γνωρίζω, κύριε Σχολάρχα, ὅτι ἐν τῷ πνεύματι τῆς διατηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς συντηρήσεως τῆς Σχολῆς θέλετε μοὶ ὑποδείξει καὶ πάλιν τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας τοῦ ταμείου καὶ τὸ ἀδύνατον τῶν εἰσπράξεων κατὰ τὰς παρούσας περιστάσεις. Ὁ ὑμέτερος ζῆλος πρὸς τὸ πείθειν τοὺς Καθηγητὰς ἔσωσε τὴν Σχολὴν μέχρι τοῦδε πολλάκις, καὶ εἶναι κατὰ τοῦτο παντὸς ἐπαίνου ἀνώτερος· ἀλλὰ νομίζω ὅτι δὲν εἶναι ἰδικόν μου καθῆκον νὰ φροντίζω πόθεν καὶ πῶς οἱ μισθοὶ πληρώνονται. Τὸ καθῆκόν μου εἶναι, ὅταν σημαίνῃ ὁ κώδων, νὰ εἰσ-

τα, τὸ κακὸν προελήφθη, καὶ τοὐλάχιστον διὰ τοῦτο τὸ ἔτος ἡ πολύτιμος ζωὴ τοῦ ἱερωτάτου τούτου φυτωρίου τῆς Ἀνατολῆς, κινδυνεύοντος τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὡς ἐκ θαύματος διεσώθη. Διὸ καθῆκον αὐτῆς θεωρεῖ ἡ Σχολαρχία ὅπως, ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς ἁπάσης, καὶ δημοσίᾳ ἐνταῦθα ἐκφράσῃ τὴν ὀφειλομένην εὐχαριστίαν πᾶσι τοῖς συνεργήσασιν εἴς τε τὴν δικαίαν τῶν πραγμάτων διάταξιν καὶ εἰς τὴν περίθαλψιν τῆς ἄλλοτε μέν ποτε πολυθρυλήτου, νῦν δὲ πολυθρηνήτου διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν πόρων καταστάσης Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

Τὸ σπουδαῖον τοῦτο καὶ ζωτικώτατον τῶν ζητημάτων τῆς Σχολῆς, ὁ προσπορισμὸς δηλονότι τῶν ταῖς καθημεριναῖς αὐτῆς δαπάναις ἀναγκαιούντων χρημάτων, διεκώλυσεν ἐν μέρει καὶ τὴν ἄλλως ἀναγκαιοτάτην ἐργασίαν τῆς ἀναθεωρήσεως καὶ ἐκτυπώσεως τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς. Ἡ ἀξιότιμος Ἐφορία προσηλωθεῖσα, καὶ δικαίως, εἰς τὰ οἰκονομικὰ ἰδίως τῆς Σχολῆς, καὶ εἰς τούτων καὶ μόνον τὴν θεραπείαν ἀνενδότως ἐργασθεῖσα, δὲν παρημέλησε μὲν καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ συνέχοντος τὴν Σχολὴν θεμελιώδους νόμου, δὲν κατώρθωσεν ὅμως καὶ ἄχρι τῆς ὥρας ἵνα καὶ εἰς φῶς τοῦτον ἐκδῶ, προτιθεμένη ἵνα ποιήσηται τοῦτο προσεχῶς, ἀφοῦ οὗτος καὶ τὴν ἐπιδοκιμασίαν προσλάβηται τῶν ἀνωτέρων ἡμῶν Ἀρχῶν.

Τῆς ἡμετέρας Ἐφορίας, καὶ ἰδίᾳ τοῦ Προεδρείου αὐτῆς ἡ ἐργασία, ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Σχολῆς ὑπῆρξε σπουδαία, καὶ ἐν καιρῷ γνωσθήσεται, ὡς πεποίθαμεν, τῷ Κοινῷ διὰ λεπτομεροῦς ἐκθέσεως· ἡμεῖς δὲ τοσοῦτον μόνον ἁψάμενοι ἐνταῦθα τῶν οἰκονομικῶν, ὅσον ταῦτα ἄμεσον ἔσχον ἀναφορὰν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς Σχολῆς κατάστασιν, ἐπιλέγομεν ἤδη ἐφεξῆς ὀλίγα καὶ περὶ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ Ὀργανοθήκης ἡμῶν, τὴν περὶ τούτων πλατυτέραν ἔκθεσιν ἐν τοῖς μετέπειτα ἐπιφυλασσόμενοι.

Βιβλία καὶ φυλλάδια διάφορα τῇ Βιβλιοθήκῃ καί τινα ὄργανα τῇ Ὀργανοθήκῃ ἐδωρήσαντο οἱ ἀξιότιμοι κκ. Λέων Μελᾶς, Μαρῖνος Βρετός, Δημήτριος Μαζαράκης, Εὐαγγελινὸς Μισαηλίδης, Κυριακὸς Φιλοξένης, Κωνσταντῖνος Καραπάνος, Ἀλέξανδρος Κωνσταντινίδης, Κωνσταντῖνος Π. Δούκας, Ἰωάννης Καράλης, Βασίλειος Φαρσῆς, Γαβριὴλ Σοφοκλῆς, Βασίλειος Καλλίφρων, Δημήτριος Νικολαΐδης, Θεόδωρος Ἀριστοκλῆς, Ν. Ζανούδιος, Περικλῆς Τριανταφυλλίδης, ὁ καθηγητὴς καὶ πρώην πρύτανις τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑλλάδος Κ. Ράλλης, ὁ κ. Κ. Εὐσταθόπουλος καὶ ἡ εὐγενεστάτη κ. Λουκία Σ. Καραθεοδωρῆ.

ἐρχωμαι εἰς τὰς παραδόσεις μου, καὶ πέποιθα ὅτι ἡ χαρακτηρίζουσα ὑμᾶς εὐθυδικία δὲν θέλει μοὶ ἀρνηθῆ τὴν μαρτυρίαν Της, ὅτι ἐξετέλεσα πάντοτε τὸ καθῆκόν μου μετὰ θρησκευτικῆς ἀκριβείας.

Ἀσπαζόμενος εὐλαβῶς τὴν ὑμετέραν δεξιάν, διατελῶ μετὰ βαθέος σεβασμοῦ

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 4 Δεκεμβρίου 1869. Ὑμέτερος θεράπων

Α. ΣΠΑΘΑΡΗΣ.

Πρὸς τούτοις ἡ Ἑταιρία τῶν φίλων τοῦ λαοῦ, ἡ κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή, οἱ ἀδελφοὶ Καλλιάδαι, οἱ συντάκται καὶ ἐκδόται τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤδη ἐκτυπουμένου λεξικοῦ τῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς Πατριαρχικῆς Μουσικῆς Σχολῆς. Οἱ δὲ ἀξιότιμοι συντάκται τῆς Βυζαντίδος, τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος, τοῦ Νεολόγου, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Λόγου, τοῦ Τύπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ὁμονοίας προσήνεγκον δωρεὰν τὰ φύλλα τῶν ἐφημερίδων αὐτῶν, ἐφ' οἷς πᾶσιν ἀπονέμει ἡ Σχολὴ τοῖς φιλοκάλοις αὐτῆς δωρηταῖς τὴν ὀφειλομένην εὐχαριστίαν.

Τὰ δὲ εἰς τὸ ἰδιαίτερον ταμεῖον τῆς Βιβλιοθήκης καὶ Ὀργανοθήκης ἐκ τῶν ἐφετεινῶν εἰσπράξεων εἰσελθόντα συμποσοῦνται εἰς γρόσ. 6,316 1]2, ἐξ ὧν ἄχρι τῆς ὥρας ἐδαπανήθησαν γρόσ. 1855, ὡς δείκνυσιν ὁ ἐπὶ τούτῳ καταστρωθεὶς ἰδιαίτερος πίναξ τῶν προσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ εἰρημένου ταμείου.

Ὡς ζημίαν δὲ ἠθικὴν ἅμα καὶ ὑλικὴν ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Κλιντηροπούλου, ἑνὸς τῶν δοκιμωτέρων τροφίμων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Ὁ Γεώργιος Κλιντηρόπουλος, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Μεγ. τοῦ Γέν. Σχολῇ, τῇ συστάσει μὲν αὐτῆς, τῇ προστασίᾳ δὲ καὶ ἐλευθερίῳ δαπάνῃ τῶν εὐγενεστάτων ἀδελφῶν κκ. Ζαρίφη, μεταβὰς εἰς Ἀθήνας, κἀκεῖ τριετίαν ὅλην διατρίψας, ἀνέβη καὶ εἰς Γερμανίαν πρὸς μείζονα καὶ τελειότερον καταρτισμὸν αὐτοῦ ἐν τῷ τῆς Φιλολογίας κλάδῳ. Ἀλλ' ἐνταῦθα νοσήσας βαρέως, ἐτελείωσε πρωΐως τὸν βίον. Ὁ μακαρίτης ἐγένετο θῦμα τῆς ἀγνῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ἡ Σχολὴ παρεσκεύαζεν αὐτὸν ἐν τῷ μέλλοντι εἰδικὸν Καθηγητὴν αὐτῆς ἐν τοῖς Λατινικοῖς Γράμμασιν, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀπώλεσεν αὐτόν. Λέγεται δὲ ὅτι, ἐντεῦθεν ἤδη ἀναχωρῶν ὁ Γεώργιος, σαθρὰν εἶχε τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος, ὅπερ ἐὰν ἀληθεύῃ, δέον ἵνα τοῦ λοιποῦ ἀκριβεῖς γίνωνται πρότερον ἔρευναι οὐ μόνον τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος, ἵνα μὴ καὶ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τῶν νέων ἀώρως διακόπτηται καὶ αἱ κατόπιν αὐτῶν γινόμεναι δαπάναι ἀνωφελεῖς ὅλως καὶ μάταιαι ἀποβαίνωσιν.

Περαίνοντες ἤδη τὴν Ἔκθεσιν ἡμῶν, πρὸς μὲν τὴν σεβασμίαν καὶ ἔντιμον ὁμήγυριν ἀγγέλλομεν ὅτι ὁ λόγος, ὁ κατὰ τὸ ἐσχάτως ἐπικρατῆσαν ἔθος τὴν Ἔκθεσιν τῆς Σχολαρχίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ διαδεχόμενος καὶ ἐπιστημονικὴν ἔχων ὡς τὰ πολλὰ ὑπόθεσιν, ὃν ἐκ διαδοχῆς εἷς τῶν κκ. Καθηγητῶν συνέταττε καὶ ἀπήγγελλε, μετετέθη εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴθισται, ἵνα μὴ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς λόγους μόνον δαπανᾶται· καὶ ἤδη ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης ἐποιήσατο τὴν ἀρχήν, ὁμιλήσας ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων, ἐπέλαχε δὲ εἰς τοῦτο ὁ κ. Βασίλειος Καλλίφρων· πρὸς δὲ τοὺς εἴτε λόγῳ εἴτε ἔργῳ, πολλὰ ἢ ὀλίγα, ἐλευθερίᾳ τῇ χειρὶ καὶ δαψιλέσε-

ρον ἢ καὶ διὰ τοῦ ὁβολοῦ αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τῆς Σχολῆς συμβαλόντας, βαθεῖαν τὴν εὐγνωμοσύνην ἀπονέμοντες, τὴν ἄνωθεν τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτοὺς εὐλογίαν ἐπικαλούμεθα διὰ στόματος τῆς ἀπόρου καὶ ἀπειροκάκου νεότητος, ἣν ἡ σεβασμία αὕτη μήτηρ, ὡς ὄρνις τὰ ἑαυτῆς νοσσία, ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων περιθάλπουσα ζωογονεῖ καὶ ἐκτρέφει καὶ μεγαλύνει, καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εὐγενῶς ἀναπτεροῖ διὰ τῶν καλῶν μαθημάτων, ἐπὶ τῇ κοινῇ τοῦ ὅλου Ἔθνους προκοπῇ καὶ δόξῃ. Ἰδίᾳ δὲ χάριτας ὁμολογοῦμεν τῇ Αὐτοῦ θειοτάτῃ Παναγιότητι, ὅστις, εἰ καὶ μὴ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ σήμερον, ὡς ἄλλοτε, τὰς δημοσίας ἡμῶν ἐξετάσεις σεμνύνει, ὡς μηκέτι δυστυχῶς ἀπὸ τῶν πόνων τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ ἀπαλλαγείς, εὖ οἴδαμεν ὅμως ὅτι καὶ μακρόθεν ἡμᾶς εὐλογεῖ, χάριτας ὁμολογοῦμεν Αὐ τῷ τε καὶ τοῖς περὶ Αὐτὸν περινουστάτοις Ἱεράρχαις, οἵτινες δόξαν καὶ τιμὴν μεγάλην καὶ ἀείδιον τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου τὴν Σχολὴν ταύτην ἡγούμενοι, οὐ διαλείπουσι περιποιούμενοι καὶ ταύτην τὸ κατὰ δύναμιν. Διὸ καὶ ἐπὶ τὸ μέλλον τὸ ὄμμα ῥίπτοντες, εὐέλπιδες εἰς αὐτὸ ἀτενίζομεν, τὴν τακτοποίησιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς Σχολῆς πραγμάτων, ἀφ' ὧν ἡ ζωὴ αὐτῆς ἐξήρτηται, ἀπὸ τῶν σπουδαίων καὶ ἐμβριθῶν σκέψεων τῆς ἤδη ἐν τῇ μεγαλοπόλει ταύτῃ συνερχομένης γενικωτέρας συνελεύσεως ἀπεκδεχόμενοι. Εἰς τὴν μελέτην καὶ σύσκεψιν τῆς μεγάλης ταύτης Βουλῆς ὑποβάλλομεν οὐδὲν ἧττον καὶ τὸ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς Σχολῆς ζήτημα, ὅπερ, εἰ καὶ δευτερεῦον τῇ τάξει, ἔστι μέν τοι, ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς γενομένων Ἐκθέσεων τῆς τε προκατόχου καὶ τῆς ἐνεστώσης Σχολαρχίας, ζήτημα καίριον, ὡς ἀποβλέπον, οὐ λέγομεν τὸ φιλότιμον καὶ φιλόκαλον τοῦ Γένους αἴσθημα, ἀλλὰ τὴν ὑγιεινήν, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς Σχολῆς καὶ τὴν ἐν πᾶσιν ἀνεπηρέαστον διεκπεραίωσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Εἴθε δὲ ὁ Ὕψιστος ἄνωθεν εὐλογῶν εὐοδώσοι τὰ πάντα!

—

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΟΥΣ.

Φίλοι Ὁμιληταί.

Ἡ παρουσία τῆς ἀνωτάτης ἡμῶν Ἱεραρχίας προκαθημένης, καθάπερ καὶ ἡ πολυπληθὴς τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν συρροὴ ἐκ πάσης ὡς εἰπεῖν ἡλικίας καὶ τάξεως, ἱκανῶς ἡμῖν τεκμηριοῦσι τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς τελουμένης σήμερον ἑορτῆς τῶν Γραμμάτων. Ἱεράρχαι καὶ ἄρχοντες, ἄνδρες σοφοὶ καὶ τῆς σοφίας ἐρασταί, πάντες καὶ αὖθις συνέδραμον εἰς τὸ σεμνὸν τοῦτο τῶν Μουσῶν ἐνδιαίτημα, ἵνα μετάσχωσι τῆς δημοτελοῦς ταύτης ἑορτῆς, καὶ πάντων τὰ ὄμματα πρὸς ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ἀτενίζουσιν, ὡς εἰς νεαροὺς βλαστοὺς τῶν χρυσῶν τοῦ Ἔθνους ἐλπίδων, καὶ πάντες τὴν προσοχὴν καὶ τὴν διάνοιαν ἀτενῶς ἐπὶ τὴν παιδείαν ἐφιστῶσι καὶ τὰ

ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ ἀναλογιζόμενοι, ἀνέκφραστον ἐν ἑαυτοῖς εὐφροσύνην καὶ θυμηδίαν αἰσθάνονται· ὅτι ὄντως *μακάριος ἄνθρωπος ὃς εὗρε σοφίαν, καὶ θνητὸς ὃς εἶδε φρόνησιν. Μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆς, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ πλοῦτος καὶ δόξα· ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκπορεύεται δικαιοσύνη, νόμον δὲ καὶ ἔλεον ἐπὶ γλώσσης φορεῖ. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς ὁδοὶ καλαί, καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι αὐτῆς εἰρήνη.*

Ἀπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ πνεύματος, ἀπὸ τῶν ἀγλαῶν προϊόντων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, δι' ὧν ἡ σοφία ἀμείβει καὶ στεφανοῖ ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Γραμμάτων τοὺς περὶ τῆς ἱερᾶς δάφνης ἀμιλλωμένους, μόνον οἱ τῇ ὀκνηρίᾳ δουλεύοντες καὶ οἱ ἀναισθήτως τῇ ὕλῃ προσκείμενοι καὶ πρὸς οὐδὲν τῶν ὑψηλῶν βλέποντες, οὗτοι μόνον μετὰ περιφρονήσεως καὶ χλεύης τὸ πρόσωπον ἀπέστρεψαν. Τὰ βιβλία, τὰ πολύτιμα ταῦτα μνημεῖα τῆς ζωῆς τοῦ πνευματεμφόρου τῆς γῆς πολίτου, ὑπ' αὐτῶν μόνον διεβλήθησαν, ἡ δὲ ἐλαχίστη τῶν κατηγοριῶν, ἃς ἐναντίον τῶν Γραμμάτων ἐπεσώρευσαν οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν, εἶναι ὅτι ταῦτα εἰς οὐδὲν ὠφελοῦσι.

Καὶ ὅμως εἰς τὴν ἀδούλωτον τῶν Γραμμάτων σελίδα, αὐτοῦ τὸ ἄσυλον εὑρίσκει τὸ πνεῦμα πιεζόμενον· αὐτοῦ αἱ ἀλήθειαι καὶ αἱ ἀποκαλύψεις τῶν αἰώνων, ἐπὶ τὴν ἱερὰν καὶ ἀπροσμάχητον ἐκείνην σημαίαν ἐγχαραττόμεναι, τοῖς πᾶσι φαναὶ γίνονται καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ἀσφαλῶς μεταβιβάζονται· αὐτοῦ συνέρχονται αἱ γενναῖαι καὶ εὐγενεῖς ψυχαὶ ἵνα γόνυ κλίνωσι πρὸ τῆς σκιᾶς τῶν μεγάλων πνευμάτων καὶ τὴν περικαλλῆ καὶ σεβασμίαν εἰκόνα τῆς ἀρετῆς ὁλοψύχως περιπτύξωνται· αὐτόθεν καὶ ἡ μνήμη τὸν πλοῦτον ἀρύεται καὶ τὸ πνεῦμα τὴν ἑαυτοῦ τροφήν· αὐτοῦ ἡ μεγαλοφυΐα τὸν σπινθῆρα ἀνευρίσκει, δι' οὗ ἡ φαεινὴ αὐτῆς λαμπὰς ἀνάπτεται· αὐτοῦ, ἐνὶ λόγῳ, τὸ νῆμα τοῦ ἐπὶ γῆς βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ καθαρῶς διορᾶται καὶ ἀδιασπάστως συνέχεται.

Τῇ ἀληθείᾳ οὔτε δυσκολίαν, ἀλλ' οὔτε λόγων πολλῶν χρείαν ἔχομεν ἵνα ἀπαντήσωμεν πρὸς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐναντίων. Ἡ μεγάλη καὶ θαυμασία δύναμις τῶν Γραμμάτων ἄνωθεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων παρὰ πάντων ἀνωμολογήθη καὶ ἔργῳ ἐδηλώθη, καὶ ἤδη ὑπὸ τὸν μυθικὸν πέπλον διορῶμεν τὴν δύναμιν ταύτην τὰ θηρία τιθασεύουσαν, τοὺς ἰχθῦς δελεάζουσαν, τὸν τέττιγα ἐπὶ τῆς κιθάρας συναγωνιστὴν αὐτῆς παραλαμβάνουσαν, τὰ δένδρα καὶ τὰς φυγοὺς μεταφυτεύουσαν καὶ τὰς πόλεις τειχίζουσαν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀρκεῖ νὰ ἄρωμεν κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, ὅπως ἴδωμεν καὶ θαυμάσωμεν τὴν μεγαλουργὸν δύναμιν τῆς σοφίας, ἥτις, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, φανερῶς τε καὶ ἀφανῶς κινεῖ καὶ διευθύνει ἡμᾶς τε καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς πάντα, ἐπὶ πάντων ἡγεμονεύουσα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. Ταύτης γὰρ αἱ ἱεραὶ δέλτοι, διερμηνεῖς καὶ φύλακες τῶν ἁγιωτάτων τῆς πίστεως ἀληθειῶν, τὸν ἄνθρωπον ἐδίδαξαν τὸ ἱερὸν πρὸς τὸν Δημιουργὸν αὐτοῦ σέβας· ταύτης ἡ φωνὴ τὰς πλάκας ὑπηγόρευσε τῶν νόμων, δι' ὧν ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ εἰρήνη τῶν οἴκων ἡμῶν

συντηρεῖται καὶ ἀσφαλίζεται· ἐκ ταύτης αἱ ἐπιστῆμαι πᾶσαι καὶ τῶν τεχνῶν αἱ ὡραῖαι, αἱ τὸν ἡμέτερον βίον καλλύνουσαι καὶ ἀλυπώτερον ἡμῖν αὐτὸν καθιστᾶσαι· ἐξ αὐτῆς ὁ πλοῦτος τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας καὶ τὰ τελειώτερα τῶν ἔργων τοῦ γεωργοῦ καὶ χειρώνακτος, καὶ ἐν γένει, ἡ δόξα τῶν ἐθνῶν καὶ τὸ μεγαλεῖον, ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ εὐδαιμονία.

Ναί, θεωρῶ περιττόν, ἀγαπητοί, νὰ μηκύνω τὸν λόγον ἐπὶ πλέον περὶ πράγματος, περὶ οὗ ἀδιστάκτως ἐστὲ πεπεισμένοι· διότι ὑμεῖς, οἱ σήμερον ἀπολυόμενοι τῆς Σχολῆς, κέκτησθε ἤδη τὴν ἱκανότητα ὅπως καὶ τὴν ἀξίαν καὶ δύναμιν τῶν Γραμμάτων καλῶς ἐπιγινώσκητε καὶ τοὺς ἄλλους ταῦτα διδάσκητε· καὶ ἤδη χαρὰν χαίρετε πάντως μεγάλην, ὁρῶντες τὴν ἱερὰν ταύτην καὶ σεμνοτάτην τῶν ἑορτῶν.

Ἀλλὰ μὴ παρέλθωμεν τοὺς τῶν Γραμμάτων συκοφάντας καὶ κατηγόρους, πρὶν ἢ διαβεβαιώσωμεν καὶ τὸ κινοῦν αὐτοὺς αἴτιον καὶ τὴν ἀφορμήν, ἐξ ὧν εἰς τὰ τοιαῦτα προάγονται· διότι οὐδὲν ἀληθῶς ὠφελοῦσι τὰ Γράμματα, ἀλλὰ καὶ βλάβης μᾶλλον παραίτια γίνονται, ἐὰν μὴ ἔχωσι τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀρετὴν ἡγεμόνα· ὡς εἰς πολλοὺς δυστυχῶς τοῦτο συνέβη, παιδείας μὲν ὅπως δήποτε μετασχόντας, τὴν ἐναντίαν δὲ τῆς ἀρετῆς ὁδὸν προτιμήσαντας καὶ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν καὶ παθόντας καὶ πράξαντας.

Ὅθεν, τὸ ἐπ' ἐμοί, προδιαλεγόμενος ὑμῖν ἤδη τὸ τελευταῖον ἀπὸ τῆς ἕδρας ταύτης καὶ ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς ἁπάσης, τοῦτο μόνον παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ἵνα ἐμμείνητε ἐν οἷς ἠκούσατε καὶ ἐδιδάχθητε καὶ ἐμάθετε, καὶ ἀξίους ὑμᾶς ἀναδείξητε τῆς κλήσεως, ἣν ἐκλήθητε· διότι οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ καὶ ὑμεῖς. Σοφίας ἐρασταὶ γενόμενοι τῆς ἀληθοῦς καὶ ὑγιαινούσης, σοφίας ἀγαθῆς ἔργα ἐπιδείξασθε· ἀρχὴ δὲ καὶ τέλος αὐτῆς καὶ καρπὸς εὐκλεὴς καὶ ἀθάνατος τὸ σέβειν καὶ τιμᾶν τὸ θεῖον καὶ τοῖς αἰωνίοις αὐτοῦ νόμοις ἔργῳ ὑπείκειν. Ἔχετε τὴν ἀγάπην, τὴν μητέρα πάντων τῶν ἀγαθῶν, πλοῦτον δὲ μέγιστον ὑμῶν ἡγεῖσθε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· διότι οὔτε ἔπαινος, οὔτε χαρά, οὔτε ἄλλη τις παραμυθία δύναται παραβληθῆναι πρὸς τὴν εὐγενῆ μαρτυρίαν, ἣν αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ ὁ τοὺς αἰωνίους νόμους τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως προθύμως ἐκπληρῶν.

Ἀγαπητοί, ἔστε ἄνθρωποι, εἰδότες ὅτι τοῦτο τὸ ὄνομα ἄνθρωπος οὐ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη ὁρίζεται, ἀλλ' ὡς ἡ θεία Γραφὴ κελεύει καὶ νοεῖ· ἄνθρωπός ἐστιν οὐχ ὅστις ἁπλῶς χεῖρας καὶ πόδας καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει, οὐδ' ὅστις ἐστὶ λογικὸς μόνον, ἀλλ' ὅστις εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν μετὰ παῤῥησίας ἀσκεῖ. Οἷα λοιπὸν ἡ διάνοια καὶ αἱ βουλαί, τοιοῦτοι ἔστωσαν καὶ οἱ λόγοι ὑμῶν· ὁποῖοι δὲ οἱ λόγοι, τοιαίδε καὶ αἱ πράξεις, καὶ ὁποῖα τὰ ἔργα, τοιοῦτος ὁ βίος· χρηστὸς ὁ σύμπας ὑμῶν βίος, οἷον προσήκει εἶναι τὸν βίον τῶν ἀληθῶς λογίων καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν· διότι οὕτω μόνον καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς τιμήσετε καὶ τὸ Ἔθνος ἡμῶν μεγαλυνεῖτε καὶ δοξάσετε.

Ναί, φίλτατα τεκνία, *δικαιοσύνη ὑψοῖ τὰ ἔθνη, ἐλαττοῦσι δὲ φυλὰς ἁμαρτίαι.* Ἔστω τοίνυν τὸ ἱερὸν τοῦτο λόγιον ἀνεξιτήλοις γράμμασιν ἐγκεχαραγμένον ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ μὴ παύσησθέ ποτε διαμνημονεύοντες αὐτοῦ. Ἐὰν ἀγαπᾶτε τὸ Ἔθνος ἡμῶν καὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ ποθῆτε, μείνατε ἐν τῇ ἀρετῇ, καὶ ἕξετε τὴν παρηγορίαν ὅτι ἀείποτε εἰργάσθητε ὑπὲρ τῆς εὐγενείας τοῦ Ἔθνους ἡμῶν.

Μίαν δὲ ταύτην εὐγένειαν τὴν ἀρετὴν λογιζόμενοι, ψυχῆς ἔπαινον αὐχῆτε, μὴ προγόνων τεθνηκυῖαν εἰς ἀδοξοτέρους εὐγένειαν. *Κρεῖσσον γάρ,* κατὰ τὸν εἰπόντα, *ἀρχαίας ἀρετῆς πρόσφατος, αἰρετώτερον δὲ αὐτὸν εἶναι σπουδαῖον, ἀλλ' οὐ τὸν πρόπαππον ἤτινα τῶν ἄλλων προγόνων.*

Ἀγαπητοί, σύμπασα ἡ σεβασμία καὶ εὐγενὴς αὕτη ὁμήγυρις ταύτην τὴν προσδοκίαν ἔχει παρ' ἡμῶν ὅτι ἡμεῖς ἐξεπαιδεύσαμεν καὶ διεπλάσαμεν ἐν ὑμῖν χρηστοτέραν τῶν προγενεστέρων γενεάν. Τὴν ἀγαθὴν ταύτην ἐλπίδα ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κεῖται ἔργον διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου ὑμῶν ἀποδεῖξαι, ἔχοντες διὰ παντὸς συναντιλήπτορα τὸν Θεόν, τὸν πατέρα τῶν φώτων καὶ παροχέα πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὃς *εἴθε ὀρθὰς ποιήσοι τὰς τροχιὰς ὑμῶν καὶ τὰς πορείας ὑμῶν ἐν εἰρήνῃ προάξοι.*

Πρᾶξις τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως τῶν τελειοδιδάκτων.

Τῇ κ'. Ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ Σωτηρίου ἔτους συνελθὼν ὁ τῶν Καθηγητῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Σύλλογος ἐν τῷ Διευθυντηρίῳ, προεδρεύοντος τοῦ Σχολάρχου πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου Βρυεννίου, μετὰ τὸ πέρας τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς τῶν τελειοδιδάκτων τάξεως, ἀριθμούσης εἰκοσιδύο τὸ ὅλον φοιτητάς, καὶ λαβὼν ὑπ' ὄψιν τούς τε καθημερινοὺς ἐλέγχους καὶ τὰς ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ δοκιμασίᾳ ἀπαντήσεις τῶν τὰς ἐξετάσεις ὑποστάντων δέκα ἐννέα φοιτητῶν, τὸν δίκαιον ἑκάστῳ βαθμὸν ἀπένειμαν, ὑπολογισάμενοι κατὰ λόγον τῆς εἰδικῆς ἀξίας τῶν τε μαθημάτων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προόδου. Τούτων δὲ δεκαοκτὼ ἐκρίθησαν ἄξιοι τοῦ νενομισμένου Πτυχίου, λαβόντες οἱ μὲν *Σταῦρος Νικολάου Κωνσταντινίδης Βυζάντιος, Ἰωάννης Ματθαῖος Γλαράκης Κυταλινός, Ἀχιλλεὺς Ἰωάννου Καπέλλος Βυζάντιος, Θεαγένης Ἀκεστορίδης Χρυσοπολίτης, Κυριακὸς Ἰωάννου Βυζάντιος, Σάββας Ἰωάννου Ἀλεκτορίδης Βασιλικιώτης* τὸν βαθμὸν ΑΡΙΣΤΑ· οἱ δὲ *Παντελεήμων Παπαδόπουλος Καισαρεύς, Γεώργιος Κωνσταντίνου Χρυσοδακτυλίδης Σιγωπεύς, Δημήτριος Ἰωάννου Γεδεὼν Βυζάντιος, Ἄγγελος Νικολάου Ἀθυραῖος, Εὐστράτιος Νικολάου Ἀθηναγένης Ἀβδημίτης, Ἰωάννης Σεραφεὶμ Καραγιαννόπουλος Φερτεκιώτης, Γεώργιος Βασιλείου Καλ-*

Λίφρων Βυζάντιος, Ναθαναὴλ Παύλου Σεραφειμίδης Μεσοποταμίτης τὸν βαθμὸν ΠΑΝΥ ΚΑΛΩΣ· οἱ δὲ *Χαρίλαος Μιχαὴλ Γεωργιάδης Βυζάντιος, Γεώργιος Λαζάρου Χρυσαφίδης Βυζάντιος, Ἰωάννης Σταυρίδης Βυζάντιος* καὶ *Ἀθανάσιος Εὐαγγελίδης Ὀλύμπιος* τὸν βαθμὸν ΚΑΛΩΣ. Τῷ δὲ *Ἡσαΐᾳ Ἀναστασίου Μυστίδῃ Τυρεῖ*, εὐδοκίμως μὲν ἀκροασαμένῳ τῶν λοιπῶν μαθημάτων, ἀπολειφθέντι δὲ τῶν Λατινικῶν, δίδοται ἀποδεικτικόν. Τῶν δ' ὑπολειπομένων τριῶν, *Ἀθανασίου Ἱεροδιακόνου Ἀρτηνοῦ, Ἀναστασίου Ἰωάννου Μικρασιανοῦ* καὶ *Παναγιώτου Ἀριστομένους ἐκ Δράμας*, οὐ δυνηθέντων ἀσθενείας ἕνεκα παραστῆναι, ἡ ἐξέτασις γενήσεται κατὰ Σεπτέμβριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐναρκτηρίου τῶν μαθημάτων τελετῆς· καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Ὁ Σχολάρχης
Ἀρχιμ. Φιλόθεος Βρυέννιος.

Ὁ Γραμματεὺς
Βασίλειος Δ. Καλλίφρων.

Οἱ Καθηγηταὶ
Ι. Φιλαλήθης. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Α. Χαρίλαος. Αἰμ. Νοννότης.
Β. Δ. Καλλίφρων. Α. Σπαθάρης.
Α. Χουρμουζιάδης. Κ. Ζαχαριάδης.
Α. Κωνσταντινίδης

—

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῶν Πτυχίων εἰς τῶν τελειοφοίτων ἀπέδωκε τὴν εὐχαριστίαν. Ὁ δὲ σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Νεόφυτος, ὁ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπιδόσεως τῶν Πτυχίων τὴν Α. Θ. Π. ἐκπροσωπῶν, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐφορίας πανιερ. Μητροπολίτης Νύσσης κ. Καλλίνικος καὶ οἱ ἄλλοι τῶν παρευρεθέντων Ἀρχιερέων, ὡς καὶ ὁ ἐνδοξότατος Μ. Λογοθέτης καὶ ὁ πανοσιολογιώτατος Μ. Πρωτοσύγκελλος καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, συγχαρέντες διδάσκουσί τε καὶ διδασκομένοις, ἐπηύξαντο τῇ Σχολῇ ἐς ἀεὶ τὰ κράτιστα, καὶ οὕτω διελύθη ἡ ὁμήγυρις. Αἱ δὲ ἐξετάσεις παρετάθησαν μέχρι τῆς 28 Ἰουνίου.

—o—

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΚΑΙ ΙΔΙΩΣ ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.

—

Αἱ καλαὶ τέχναι ὑπηρέτησαν πάντοτε τὰς λατρείας πασῶν τῶν θρησκειῶν. Αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι ἐνετυπώθησαν καὶ ἀπεικονίσθησαν πανταχοῦ εἰς ἔργα τέχνης. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἀνάγκη τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τὸ ὁποῖον, τὰς ἐννοίας αὐτοῦ μὴ ἀρκούμενον νὰ ἐκφράζῃ διὰ τοῦ λόγου, τείνει νὰ παραστήσῃ αὐτὰς καὶ ἐξωτερικῶς διὰ τόνων ἢ σχημάτων, διὰ τῆς μουσικῆς καὶ τῶν εἰκαστικῶν λεγομένων τεχνῶν. Ὁ Χριστιανισμός, ἕνεκα τῆς πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν πάλης, ἐφάνη κατ' ἀρχὰς δυσμενὴς εἰς τὰς καλὰς τέχνας, αἵτινες εἶχον ὑπηρετήσει ἐκείνην· κατὰ μικρὸν ὅμως, ἐκλιπούσης τῆς ἀντιθέσεως ἐκείνης, συνδιαλλάσσεται αὐταῖς, καὶ προσδέχεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Συγχρόνως μετὰ τοῦ θριάμβου τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας ἄρχεται καὶ ἡ λατρεία αὐτῆς νὰ κοσμῆται διὰ τῶν ἔργων τῆς καλλιτεχνίας. Οἱ τέως πενιχροὶ εὐκτήριοι τῶν Χριστιανῶν οἶκοι μεταβάλλονται εἰς ἐκκλησίας μεγαλοπρεπεῖς κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν κοσμεῖται διὰ εἰκόνων, ἡ ὑμνῳδία τελειοποιεῖται, ἐν γένει δὲ αἱ καλαὶ τέχναι ἐγκαθιδρύονται αὖθις ἐν τῇ λατρείᾳ, καθὼς ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ἀπήτει. Τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα προὐκάλει ἀναγκαίως τὴν ἐκδήλωσίν του ἐν ἔργοις καλλιτεχνίας. Ἡ κατάστασις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καλῶν τεχνῶν παρακολουθεῖ κατ' ἀνάγκην τὴν ὅλην κατάστασιν τῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας. Ὅπου ἐκβαρβαροῦται ἡ κοινωνία, ὅπου ἐκλείπει ἡ γενικὴ ἀνάπτυξις, ἐκεῖ καὶ αἱ ἐν τῇ λατρείᾳ καλαὶ τέχναι ταπεινοῦνται καὶ ἐκφαυλίζονται. Ἡ γενικὴ τοὐναντίον ἀνάπτυξις καὶ πρόοδος φέρει ἀναγκαίως καὶ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον αὐτῶν. Ἡ ἰδέα καὶ ἡ αἴσθησις τοῦ καλοῦ εἶναι διάφορος κατὰ τὴν διάφορον ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλως ἐννοεῖ τὸ καλὸν ὁ ἄγριος τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἄλλως ὁ πεπολιτισμένος Εὐρωπαῖος. Ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς Χριστιανικῆς τέχνης πίπτει κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλληνικῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας: ἤτοι κατὰ τὸν Δ'. καὶ Ε'. αἰῶνα μ. Χ. Μετὰ τῆς καταπτώσεως τῆς Βυζαντινῆς κοινωνίας ἄρχεται καὶ ἡ κατάπτωσις τῆς Χριστιανικῆς τέχνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐποχὴ εἶναι ἡ ἀδοξοτέρα ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἡ ἐποχὴ τῆς πλήρους ἐκβαρβαρώσεως αὐτῆς. Ἦτο ἄλλως δυνατὸν νὰ συμβῇ ἢ νὰ ἐκ-

βαρβαρωθῇ ἐντελῶς καὶ ἡ Χριστιανικὴ τέχνη; Αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι πᾶσαι ἄμορφά τινα οἰκήματα ἄνευ τινὸς ῥυθμοῦ, ἁπλῶς πρὸς τὰς πρώτας ἀνάγκας τῆς λατρείας προσηρμοσμένα. Μόλις διακρίνονται, ὅτι εἶναι ἐκκλησίαι. Σπανίως θὰ ἀπαντήσῃ τις σκιάν τινα τοῦ ἀρχαίου Βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ, οὗ τινος μνημεῖά τινα πολλαχοῦ σώζονται. Ὅπως ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, οὕτω καὶ ἡ ἁγιογραφία, ἀπολέσασα τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς τελειότητα, κατέπεσεν εἰς ἄμορφόν τινα κακότεχνον στερεοτυπίαν. Οἱ εἰκονογράφοι μετὰ τὴν ἅλωσιν, καὶ πολὺ πρὸ ταύτης ἔτι, ἤσκουν τὴν ἁγιογραφίαν ὡς βαναυσούργημά τι. Τὴν αὐτὴν τύχην κατὰ φυσικὸν λόγον ὑπέστη καὶ ἡ μουσική. Τοιουτοτρόπως ὁ κατακλυσμὸς τῆς βαρβαρότητος ἐξηφάνισεν εἴ τι καλὸν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ τέχνῃ. Αἱ ἐκκλησίαι μας ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν παριστῶσι σήμερον τὸ θέαμα ἐκλιπόντος μεγαλείου. Ἔμειναν μόνον αἱ σκιαὶ, τὰ σάβανα. Ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία ἀπὸ τοῦ 1821 οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ εἰσῆλθεν εἰς νέαν ἐποχὴν, ἐποχὴν ἀναπτύξεως, φώτων, προόδου. Πρέπει ἄρα νὰ ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι πρέπει ἀναγκαίως νὰ ἀνορθωθῇ νῦν καὶ ἡ τέχνη ἐν τῇ λατρείᾳ; Πρέπει νὰ ἦναί τις πολὺ χυδαῖος, νὰ μὴ ἐννοῇ παντάπασι, μηδὲ αἰσθάνηται τὸ καλὸν, διὰ νὰ ἰσχυρισθῇ τὸ ἐναντίον. Πρέπει νὰ ἀνορθωθῇ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ τέχνη. Εἶναι ἐπείγουσα ἀνάγκη. Ὅστις δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἐὰν ἦναι ἐκ τῶν διοικούντων τὴν Ἐκκλησίαν, βλάπτει ταύτην καιρίως. Πρέπει, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνορθωθῇ ἡ τέχνη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπως ἡ λατρεία μας ἀνταποκρίνηται εἰς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας μας καὶ πληροῖ ταύτας. Αἱ δυσειδεῖς μορφαὶ ἐν τῇ λατρείᾳ οὐ μόνον δὲν ἐκφράζουσι τὰ ἐν ἡμῖν θρησκευτικὰ αἰσθήματα, οὐ μόνον δὲν ἀνυψοῦσι τὸν νοῦν ἡμῶν, ἀλλ' ἀπωθοῦσι μάλιστα ἡμᾶς. Κακόφωνος δὲ καὶ βάρβαρος ψαλμῳδία οὐ μόνον δὲν συγκινεῖ τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ ἐξυψοῖ πρὸς τὸ Θεῖον, ἀλλὰ καὶ διασκεδάζει καὶ ἀπομακρύνει τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἀπ' αὐτοῦ. Ἡ τέχνη πρέπει νὰ ὑπηρετῇ τὴν λατρείαν, οὐχὶ δὲ νὰ παραβλάπτῃ αὐτήν. Ἀνάγκη λοιπὸν ἀνορθώσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τέχνης. Ἀδύνατον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ μὴ μορφωθῇ σὺν τῷ χρόνῳ ὑγιὴς καὶ ὀρθὴ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου γνώμη. Ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ δὲ τούτου δὲν θὰ παύσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐργαζόμενοι.

Εὐτυχῶς ὑπάρχουσιν ἐκ τῶν ἡμετέρων πολλοὶ, οἱ ὁποῖοι ὀρθῶς σκέπτονται περὶ τοῦ προκειμένου. Τοιοῦτος εἶναι καὶ ὁ διακεκριμένος λόγιος κ. Γ. Παππαδόπουλος, ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, ὅστις πρὸ μικροῦ ἐξέδωκε πραγματείαν τινὰ Περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, καὶ ἰδιαιτέρως περὶ Ἑλληνικῆς ἁγιογραφίας, ἣν ἀνέγνω κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ του. Τῶν σκέψεων αὐτοῦ, ἃς ὡς ὀρθοτάτας συμμεριζόμεθα, δίδομεν περίληψιν ἐνταῦθα, διότι ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐξαπλωθῶσι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀληθεῖς ἰδέαι. Ὁ κ. Παπαδόπουλος παραδέχεται, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ τέχνη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατέπεσε τὰ μέγιστα, καὶ συναισθάνεται καὶ ὁμολογεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνορθώσεως αὐτῆς. Φρονεῖ δὲ, ὅτι ἡ ἀνόρθωσις αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ, ἀναζητουμένων τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης, καὶ τελειοποιουμένων συμφώνως πρὸς τὰς προόδους τῆς καλλιτεχνίας κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Δὲν θέλει τὴν ἀπόῤῥιψιν τῶν πατρῴων, ἀλλὰ πατρῷα δὲν ἐννοεῖ τὰ ἐκ τῆς βαρβαρότητος ὑπεισελθόντα ἐκφυλα στοιχεῖα, ἀλλ' εἴ τι καλὸν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος περισώζεται. Θέλων ἰδίως νὰ κάμῃ λόγον περὶ τῆς ἁγιογραφίας ἢ Ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς, διατρέχει τὰς λοιπὰς τέχνας ἐν τῇ λατρείᾳ, ῥίπτων ὀλίγας τινὰς παρατηρήσεις.

Περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς παρατηρεῖ, ὅτι ἡ παρακμὴ προέβη ταχεῖα, καὶ ὁ κόσμος αὐτῆς ματαίως ζητεῖ ἐν τῇ πολυτελείᾳ καὶ τῇ ποικιλίᾳ νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ἀληθῆ τῆς τέχνης πτωχείαν. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ εἶναι παρ' ἡμῖν σήμερον νεκρὰ, ἂν δέ που φανῇ ἴχνος τι ζωῆς, τοῦτο ἀνήκει ὅλον εἰς τὸ παρελθόν. « Εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς καλλιτέχνας ἀπόκειται, ἐμπνεόμενοι ὑπό τε τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ τῶν προηγησαμένων ἱστορικῶν σχημάτων, νὰ παραγάγωσιν ἴδιόν τινα χαρακτῆρα, οὐδὲ τοῦ ἀρχαίου ἀφιστάμενον, οὐδὲ τὴν ζῶσαν ποικιλίαν καὶ τὴν τεχνοτροπίαν τοῦ καλλιτέχνου ἀποκλείοντα. »

Ὁ συγγραφεὺς τῆς πραγματείας εὔχεται ὅπως καὶ ἡ πλαστικὴ, ἥτις ἤρχισεν ἐσχάτως ἰδίως ἐν τοῖς κοιμητηρίοις νὰ παράγῃ ὡραῖά τινα ἔργα, προβῇ εἰς μεγαλητέραν ἀνάπτυξιν. Τὰ θεμέλια νέας τινὸς θρησκευτικῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως ἐπειράθη νὰ καταβάλῃ πρῶτος παρ' ἡμῖν ὁ ἐν Πειραιεῖ καθηγητὴς κ. Ἀντωνιάδης, οὗτινος τὸ ποίημα: Οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐβραβεύθη κατὰ τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ παρόντος ἔτους. Ὀφείλεται αὐτῷ διὰ τοῦτο πολὺς ὁ ἔπαινος. Εἴθε νὰ εὕρῃ μιμητὰς ἄλλους.

Περὶ τῆς μουσικῆς νομίζει ὁ κ. Παππαδόπουλος, ὅτι ἐν τῇ ὑπαρχούσῃ θὰ σώζωνται λείψανά τινα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἣν παραδέχεται ὡς καταγωγῆς Ἑλληνικῆς οὖσαν. « Πρέπει νὰ ἀνεχώμεθα, λέγει, τὰ ὑπόρρινα ἐκεῖνα τερερίσματα, τῆς δουλοσύνης ἡμῶν ἀπαίσιον κλῆρον; Οὐχὶ βεβαίως· ἀλλὰ πρέπει πρῶτον νὰ περισυναχθῶσι πάντα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ μέλη, μὴ ἀμελουμένης τῆς σπουδῆς ἰδίως τῶν ἰδιομέλων, τῶν ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ Ἄθωνος, οὐδὲ τῶν λεγομένων Κρητικῶν, ἅτινα πιθανῶς ἀκεραιότερα τηροῦνται ἐν Ἑπτανήσῳ ἢ ἐν τῇ Κρήτῃ. Ἔπειτα πρέπει, ἀποκαθαρθέντων αὐτῶν, νὰ ἀνευρεθῇ, ὅσον οἷόν τε, ἡ οὐσία τοῦ ἀρχικοῦ μουσικοῦ θέματος καὶ ἡ μορφή... Τέλος διὰ μελοποιῶν δοκίμων, κατά τε τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν καλῶς συγκεκροτημένων, νὰ μετενεχθῶσι ταῦτα εἰς τὸ νεώτερον σύστημα τῆς κλίμακος τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, εἰσαγομένης τῆς ἁρμονίας μετὰ προσοχῆς ».

Καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ῥητορεία, παρατηρεῖ ὀρθῶς ὁ κ. Παπαδόπουλος, οὐ μόνον ἐν ἐμβρύῳ κεῖται, ἀλλὰ καὶ ἄνευ πρακτικῆς τινος ὠφελαίας κινεῖται· ὅθεν πρόκειται αὐτῇ τὸ διπλοῦν πρόβλημα τοῦ νὰ διαπλάσῃ ἑαυτῇ ἐθνικὸν χαρακτῆρα, καὶ νὰ τραπῇ εἰς πρακτικωτέραν ὁδόν· διότι οὐδὲ αἱ ἀφῃρημέναι ἀλήθειαι, οὐδὲ αἱ περὶ δογμάτων λεπτολογίαι, οὐδὲ αἱ τυπικαὶ εἰκόνες οἰκοδομοῦσι τὸν λαὸν, ἀλλὰ διδαχαὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀκροωμένων προσηρμοσμέναι, ἐν τῇ καρδίᾳ ἐγχαράττουσαι τὸ καθῆκον, καὶ ἐπὶ τῆς ἑδραίας τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος βάσεως στηριζόμεναι, οὗ τινος ἀπόντος, ἀσυντελὴς πᾶσα ἀποβαίνει τέχνη.

Περὶ τῆς ζωγραφικῆς ἡ ἁγιογραφία λόγον ποιούμενος, ἀποδέχεται, ὅτι ἡ ἀρχαία ἁγιογραφία ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ἀλλ' ὅτι μόνον ἐλάχιστα ἴχνη αὐτῆς διεσώθησαν μετὰ τοσαύτας καταστροφὰς, ὧν σπουδαιοτέρα ὑπῆρξεν ἡ τῶν εἰκονοκλαστῶν. « Ἀφοῦ, λέγει, μετὰ τὴν Ζ'. οἰκουμενικὴν σύνοδον ἀνεστηλώθησαν αἱ εἰκόνες, ἡ παράδοσις τοῦ πρὸ τεσσάρων πιθανῶς αἰώνων ὑφισταμένου Ἑλληνικοῦ ἐργαστηρίου δὲν διεκόπη (ἐντελῶς), ἀλλὰ περιεσώθη εἰς μεμονωμένα τινὰ καταγώγια, οἷον ἐν ταῖς Ἀθωνιάσι μοναῖς, ἔνθα ἓν μόνον ὄνομα ἐπέπλευσε, κατὰ τὸν ἐπιγενόμενον κατακλυσμὸν τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς λήθης, τὸ τοῦ Ἐμμανουὴλ Πανσελήνου, οὗ τὰ ἔργα ἐν τῇ τοῦ Παντοκράτορος μονῇ, καὶ ἐν τῷ τῶν Καρυῶν καθολικῷ λεγομένῳ ναῷ ἔσπευδον νὰ σπουδάζωσιν εὐλαβῶς οἱ ἡμέτεροι ἁγιογράφοι. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπέβη διὰ τοῦ χρόνου περιληπτικόν τι σύμβολον, ἐμφαῖνον μᾶλλον τὰ παλαιότατα καὶ δοκιμώτατα τῶν ἔργων τῆς Ἀθωνιάδος ἁγιογραφικῆς σχολῆς. Ἀλλὰ τὸ κῦμα τῆς περιλιμνασάσης ἡμᾶς βαρβαρότητος κατέκλυσε τέλος καὶ τὰ ἐρημικὰ ταῦτα καταγώγια, ἔνθα εἶχέ ποτε καταφύγει ὁ δαίμων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Ὅθεν ἡ ἁγιογραφία τελέως ἐξεβαρβαρώθη, καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ζωῆς ἐκλιπούσης, πένθιμόν τι σάβανον κατεκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τῆς ἐμπειρικῆς τεχνοτυπίας πᾶσαν ἁγιογραφικὴν εἰκόνα. »

Τὰς Βυζαντινὰς εἰκόνας διαιρεῖ ὁ κ. Παππαδόπουλος εἰς τὰς ἑξῆς τάξεις. Πρῶτον εἶναι εὐάριθμοί τινες εἰκόνες, σώζουσαι, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον, ἴχνη τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης. Εἰς τὰς πλείστας ἐκ τῶν ἄλλων βάναυσός τις τύπος περισώζει μὲν, ἀλλὰ σεσαβανωμένον τὸ ἰδανικόν. Οὐχὶ ὀλιγώτεραι εἰκόνες εἶναι βαρβαρότεχνα ἀποκυήματα βαναύσων ἁγιογράφων, ἀνήκοντα ὅμως εἰς ὡρισμένον σύστημα παρακμῆς, οὗ τινος αἱ σχέσεις πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἐργαστήριον μόλις διακρίνονται. Τελευταῖον μέγα πλῆθος εἰκόνων εἶναι προσωπικῆς, οὕτως εἰπεῖν, κακοτεχνίας ἔργα οὐδενὸς λόγου ἄξια. Αἱ συνήθεις ἐλλείψεις τῶν Βυζαντινῶν εἰκόνων εἶναι προοπτικὰ, ἀνατομικὰ καὶ χρωματιστικὰ λάθη. Καὶ ὅμως ὑπὸ πολλὰς αὐτῶν κρύπτεται ἰδανικόν τι, τέλειος τύπος, οὗ τινος εἶναι ἄτεχνα ἀπομιμήματα. Τοῦ τελείου τούτου προτύπου, τοῦ ὑπολανθάνοντος τρόπον τινὰ ἐν αὐταῖς, προϊόντος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης, προσόντα εἶναι ἡ γαλήνη, ἡ σεμνότης, ἡ ἁπλότης. Ἡ ἀνόρθωσις τῆς ἁγιογραφίας δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ἀποβολῆς τῶν ἐλλείψεων ἐκείνων καὶ τῆς ἀναζητήσεως τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου προτύπου, οὗ τινος ἀσθενεῖς μόνον σκιαὶ διεσώθησαν. Τοιαῦται εἶναι αἱ σκέψεις τοῦ κ. Γ. Παππαδοπούλου περὶ τῆς Χριστιανικῆς τέχνης, καὶ ἰδιαιτέρως τῆς ἁγιογραφίας.

(Ὀρθόδ. Ἐπιθεώρ.)

—o—

ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ τοῦ 1870.

Ἐν τῷ ἐφετεινῷ κατὰ μάϊον τελεσθέντι ἐν Ἀθήναις ποιητικῷ ἀγῶνι ὑπεβλήθησαν 35 ποιήματα, ὧν 1 βουκολικὸν, 1 γνωμικὸν, 11 λυρικὰ, 4 ἐπικὰ καὶ 18 δραματικά.

Ἐξ αὐτῶν 21 ἐθεωρήθησαν μετριώτατα, 6 ἐθεωρήθησαν πάντη ἀπορρίπτεα, 2 ἐκρίθησαν ἄξια τοῦ χρηματικοῦ ἐπάθλου: Ὁ Ἀννίβας ἐν Γόρτυνι, ὑπὸ Βερσῆ, κατὰ πρῶτον βραβευομένου, καὶ Τὸ φρόνημα τῶν πρώτων Χριστιανῶν, ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου Ἰ. Ἀντωνιάδου, εἰς ὃν καὶ πρότερον ἀπενεμήθη γέρας. Ἑτεραδύο ἐπηνέθησαν: Ὁ τελευταῖος κόμης τῶν Σαλώνων, ὑπὸ Σπ. Π. Λάμπρου, καὶ Ὁ Θησεύς, ὑπὸ Προβιλεγίου.

Ἐθεωρήθησαν δὲ ἐπαίνου ἄξια κατὰ δεύτερον λόγον καὶ τρία ἄλλα: Αἱ εὐχαὶ τῆς πρωτοχρονιᾶς τοῦ 1870 ἔτους, Οἱ μνηστῆρες καὶ ἡ Ἀκρόπολις, καὶ ὄγδοον ποίημα δραματικὸν: Ὁ Νέρων εἵλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἀγωνοδικῶν: Κ. Καλλιγᾶ, πρυτάνεως, Θ. Ὀρφανίδου, Θ. Ἀφεντούλη καὶ Γ. Μιστριώτου, καθηγητῶν. Εἰσηγητὴς δὲ ἦν ὁ πρῶτος τούτων.

—o—

ΛΕΞΙΛΟΓΙΑ.

—

Διάλεξις, ὁμιλία ἢ δημόσιος ἀνάγνωσις (ἐκ τοῦ μέσου ῥήματος διαλέγομαι). Τοιαύτας διαλέξεις συνείθιζον νὰ κάμνωσιν οἱ λεγόμενοι Σοφισταὶ τὸ πάλαι.

Διάλεξις λέγεται καὶ τὸ κοινότερον λεγόμενον διάλεγμα, καὶ Ἑλληνικώτερον ἐκλογή, καθὼς καὶ τὸ ἐνεργητικὸν διαλέγω, ἐξ οὗ παράγεται ἡ τοῦτο σημαίνουσα διάλεξις, σημαίνει τὸ ἐκλέγω, καθαρίζω· ὅθεν καὶ ἐπίῤῥημα διαλεγδὸν (Ἡσύχιος), σημαῖνον τὸ διαφερόντως, εἴτε τὸ τῆς καθομιλουμένης διαλεκτά. Ἐπὶ ταύτης τῆς σημασίας μετεχειρίσθησαν τὸ διαλέγω ὁ Πλάτων, ὁ Ξενοφῶν καὶ ἄλλοι δόκιμοι συγγραφεῖς.

Κατὰ τὴν σημασίαν ταύτην ὠνομάσθη καὶ ἡ Ποικίλη Ἱστορία τοῦ Αἰλιανοῦ Ἱστορικὴ Διάλεξις, ἤτοι Ἱστορικὴ Ἐκλογή, ἐπειδὴ τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι τῷ ὄντι ἐκλογὴ διαφόρων ἱστοριῶν, τὰς ὁποίας συνήθροισεν ἐκ τῶν ἀναγνώσεων αὐτοῦ ὁ Αἰλιανός.

—o—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

(Ἴδ. σελ. 192)

—

16. Ἐσωτερικὸς Διοργανισμὸς τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ τυπογραφείου, 1870. Σελ. 1—8.

17. Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, ὑπὸ Β. Δ. Καλλίφρονος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος. 1870. Σελ. 1—22.

18. ΔΩΡΟΚΛΕΙΔΑΣ, ὁ Θηραῖος ἀθλητὴς, ἤτοι Θηραϊκῆς ἀνεκδότου ἐπιγραφῆς διαφώτισις, ὑπὸ Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, ἰατροῦ. Ἀθήνησι, τύποις Φ. Καραμπίνου, ᾳωξδ'. Σελ. 1—16.

19. Σύνοψις τῆς ΓΕΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ὑπὸ Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, καθηγητοῦ ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ, πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων. Μέρος Α'. Ἀρχαία Ἱστορία. Βιβλίον Α'. περιλαμβάνον τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀνατολικῶν ἐθνῶν. Ἔκδοσις Β'. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τυπογρ. Ι. Α. Βρετοῦ, 1870. Σελ. 1—48 (μεθ' ἑνὸς χάρτου τῆς ἀρχαίας Ἀσίας). Τιμᾶται γρ. 6.

—o—

ΠΟΙΚΙΛΑ.

—

Περὶ τῶν ἐν Περγάμῳ μεταλικῶν ὑδάτων.

Πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως ταύτης τῆς πατρίδος τοῦ Γαληνοῦ, τοῦ Ὀριβασίου, εἰς ἣν ὑπῆρξεν ὁ λαμπρότερος ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἀνεγερθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Εὐμένους εἰς πεδιάδα ζωγραφικωτάτην, εἰς τοὺς πρόποδάς τινος λόφου ἀναβρύουσιν ἀξιόλογα θερμὰ ὕδατα, ἅτινα ἐντός τινος μαρμαρίνης δεξαμενῆς συνάγονται. Πλησίον αὐτῆς ὑπάρχει κτίριον, ἐκ κεράμων ᾠκοδομημένον κατὰ Ἰταλικὸν τρόπον, πρὸς ὑποδοχὴν τῶν πρὸς ταῦτα τὰ λουτρὰ προσερχομένων ἀνθρώπων. Ταῦτα τὰ τόσον ὠφέλιμα ὕδατα, τὰ ὁποῖα εἶναι σιδηροῦχα, καὶ τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ παράσχωσι μεγίστην ὠφέλειαν, ἐὰν οἱ ἐκεῖ εὑρισκόμενοι βυρσοδέψαι, μὴ γνωρίζοντες τὸ ὕδωρ ὡς μεταλλικὸν, δὲν τὸ ἀποκαθιστῶσιν ἄχρηστον τοῖς προσερχομένοις, καθότι αὐτοὶ πλύνουν εἰς τὴν δεξαμενὴν τὰ δέρματα τῶν ζώων, καὶ τοιουτοτρόπως γίνονται ῥυπαρὰ, ὥστε διὰ τοιούτων ἀσυγγνώστων πράξεων μεταλλικόν τι ὕδωρ μεγίστης ὠφελείας μένει εἰς ἐντελῆ ἀχρηστίαν διὰ τοὺς πάσχοντας εἰς τὰ μέρη ταῦτα.

—

Θερμὰ ὕδατα ἐν Λεβήθῳ.

Ἐξ περίπου μίλλια μακρὰν τῆς Σμύρνης, ἀπαντῶνται τὰ τὸ πάλαι σημαντικὰ λουτρὰ εἰς Λέβηθον, νῦν δὲ Elijah καλούμενα. Τὰ ὕδατα ταῦτα ἐπωνομάζοντο οὕτω κατὰ τὸ ὄνομα τῆς ποτὲ ὑπαρξάσης πόλεως, καταστραφείσης παρὰ τοῦ Λυσιμάχου. Περὶ τῆς πόλεως ταύτης ἀναφέρουσι καὶ ὁ Στράβων καὶ ὁ Πλίνιος. Τὰ ὕδατα ταῦτα ἔχαιρον τὸ πάλαι μεγίστην ὑπόληψιν, καὶ ἡ ὕπαρξις αὐτῶν ἐθεωρεῖτο ὡς ἓν τῶν μεγαλειτέρων πλεονεκτημάτων τοῦ τύπου τούτου. Τὴν σήμερον ἀπαντῶνται μόνον πλησίον τῶν ὑδάτων τούτων μικρὰ ἄθλια οἰκήματα, καὶ ἐντὸς ἑνὸς ὑπάρχει δεξαμενὴ, εἰς ἣν τὰ ὕδατα συνάγονται. Πλησίον αὐτοῦ τοῦ οἰκήματος ὑπάρχει καὶ ἄλλη δεξαμενὴ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς εὑρίσκεται μεγάλος σταυρὸς ἐγκεκτισμένος. Τα ὕδατα ταῦτα εἶναι θερμότατα, καὶ, κατὰ τὰ ἐν αὐτοῖς ἐμπεριεχόμενα συστατικὰ, ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἁλικῶν ὑδάτων. Τοιαῦτα ὕδατα δύνανται νὰ ἦναι μεγίστης ὠφελείας κατὰ τῶν νοσημάτων τῶν σπλάγχνων, τῆς κάτω κοιλίας, κατὰ τοῦ χρονικοῦ ἰκτέρου καὶ κατὰ τῆς ὑπερτροφίας τοῦ σπληνὸς, ἥτις εἶναι συνέπεια διαλειπόντων πυρετῶν, ὑπὸ τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων καθ' ἕκαστον χρόνον μαστίζονται. Ξ. Λ.

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Τοῦ ΚΒ'. Τεύχους).

Ἐκπαιδευτικὰ (Συνοπτικὴ Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μεγ. τοῦ Γ. Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1869—1870). Σελ. 225—240

Περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, καὶ ἰδίως περὶ Ἑλληνικῆς ἁγιογραφίας. » 241—245

Ποιητικὸς ἀγὼν τοῦ 1870. » 245—246

Λεξιλογία. » 246

Βιβλιογραφία (Ἐσωτερικὸς διοργανισμὸς τῆς Ἑθνοσυνελεύσεως — Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης — Δωροκλείδας — Σύνοψις Γενικῆς Ἱστορίας). » 246—247

Ποικίλα (Περὶ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων ἐν Περγάμῳ — Θερμὰ ὕδατα ἐν Λεβήθῳ). » 247—248

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΚΓ'. 1871.

Φεβρουαρίου 15.

Γ'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1869—1870.

(Συνέχ. σελ. 240).

—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

—

Α'. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

τῶν μαθημάτων τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς

ἐν ἔτει 1869—1870

(Βλ. τοῦτο ἔμπροσθ. σελ. 177—180)

—

Β'. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

Ἀρχομένων τῇ 14 Ἰουνίου.

(Ἐργάσιμοι ὧραι ἀπὸ τῆς 12—4 καὶ ἀπὸ τῆς 6—9 Τουρκιστί).

—

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΩΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ
Ἱερὰ Κατήχησις κατ' ἔκτασιν	Φ. Βρυέννιος
Ἑλληνικὴ Φιλολογία (Πίνδ. καὶ Σοφοκλ.)	Ι. Φιλαλήθης.
Ἱστορία τοῦ μέσου αἰῶνος	Ι. Ἀριστοκλῆς.
Λατινικὴ Φιλολογία (Οὐϊργίλ. καὶ Ὁράτ.)	Αἰμ. Νοννόττης.
Φυσικὴ πειραματικὴ	Α. Σπαθάρης.
Χημεία	Α. Σπαθάρης.
Φυσικὴ Ἱστορία	Αἰμ. Νοννόττης.
Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας	Ι. Ἀριστοκλῆς.
Θέσεις	

Αἱ λοιπαὶ τάξεις.

Ἑλληνικὰ (Θουκυδ. καὶ Ἡρόδ.)	Γ'. Α. Χαρίλαος.
Κοσμογραφία	Β'. Α. Σπαθάρης.
Ὀθωμανικὰ (Ταρίχι Γιουν ανιστὰν Καδίμ. Γραφὴν καθ' ὑπαγ. καί τινα ἐκ τῆς Ἀραβ.)	Β'. Α. Κωνσαντινίδης,
Ἀνθρωπολ. Εἰσαγ. εἰς τὴν Φιλοσοφ. καὶ Ψυχολογία	Γ'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Λατινικὰ (Κικέρων)	Γ'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἱστορία Ῥωμαϊκὴ	Β'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Ἑλληνικὰ (Ὅμηρ. καὶ Θεόκριτ.)	Β'. Ι. Φιλαλήθης.
Γεωμετρία	Δ'. Α. Σπαθάρης.
Γαλλικὰ (Τηλέμαχ. θεματογρ. καὶ τεχνολογ.)	Δ'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	Γ'. Φ. Βρυέννιος.
Ὀθωμαν. (Ῥεχνουμαΐ Κηραὰτ καὶ ἀνάγν. χειρογ.)	Γ'. Α. Κωνσαντινίδης.
Λογικὴ καὶ Ἠθικὴ	Β'. Ι. Ἀριστοκλῆς.
Λατινικὰ (Τάκιτ. καὶ Ὀβίδ.)	Β'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἑλληνικὰ (Δημοσθ. περὶ Στεφ. καὶ Πλάτ. Κρίτ.)	Δ'. Α. Χαρίλαος
Ὀθωμανικὰ (Ἀναγνωσματάριον καὶ τεχνολογ.)	Δ'. Α. Κωνσ
Ἄλγεβρα καὶ Τριγωνομετρία	Γ'. Α. Σπαθ
Γαλλικὰ (Ῥακίν. Ἐσθήρ. Γυμνάσμ. ἐκ τῆς Γραμμ. Ν. Σαψὰλ καὶ θεμ. ἐκ τοῦ ἐπισολ. τοῦ Παλαιολ.	Β'. Αἰμ. Ι
Χημεία	Β'. Α.
Λατινικὰ (μῦθοι τοῦ Αἰσώπ. καὶ Νέπωτ. Θεμιστοκλ.)	Δ'. Αἰ
Ἱστορία τοῦ μέσου αἰῶνος	Γ'.
Γαλλικὰ (Χρησομ. Βινέτ. συντακτ. καὶ θεματ. ἐκ τοῦ Ῥοβινσ.)	Γ

—

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

Ἱερὰ Κατήχησις ἐπίτομος	Β'. Φ. Βρυέννιος.
Ἑλληνικὰ (Δημοσθ. Ὀλυνθιακοὶ καὶ Φιλιππικὸς Α'.)	Α'. Β. Δ. Καλλίφρων.
Ἱστορία νεωτέρα κατ' ἐπιτομὴν	Α'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἑλλην. (Ξενοφῶντος ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων)	Γ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Γεωμετρία στοιχειώδης	Β'. Α. Χουρμουζιάδης.
Γεωγραφ. πολιτικὴ (Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς)	Β'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ	Α'. Α. Σπαθάρης.
Γαλλικὰ (στοιχειώδη μαθήματα)	Α'. Αἰμ. Νοννόττης.
Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Παλ. Διαθ.	Δ'. Φ. Βρυέννιος.
Γεωγρ. πολιτικὴ (Ἑλλάδ. καὶ Εὐρωπαϊκ. Τουρκίας)	Δ'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἀριθμ. πρακτικὴ (ἀπὸ τῶν συμμιγῶν μέχρι τέλους)	Γ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Ἱστορία τῶν Ἀνατολικῶν ἐθνῶν καὶ Ἑλληνικὴ	Γ'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ὀθωμανικὰ (Ἀναγνωσματάριον)	Α. Ὑφηγ. Ν. Παύλου.
Ἀρχαιολογία Ἑλληνικὴ	Α'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἑλληνικὰ (Λυκούργου ὁ κατὰ Δεωκράτους)	Β'. Β. Δ. Καλλίφρων.
Μυθολογία Ἑλληνικὴ	Β'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἀριθμ. πρακτικὴ (μέχρι τῶν δεκαδικῶν κλασμάτων)	Δ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Γεωγραφία πολιτικὴ (τῆς Εὐρώπης)	Γ'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἑλλην. (Ἰω. Χρυσ. ὁ περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτ.)	Δ'. Α. Χουρμουζιάδης.
Ἱερὰ Ἱστορία (τῆς Κ. Διαθήκ.)	Γ'. Φ. Βρυέννιος.
Γεωγραφία φυσικομαθηματικὴ	Α'. Κ. Ζαχαριάδης.
Ἱστορία Ῥωμαϊκὴ καὶ μέση	Β'. Κ. Ζαχαριάδης.

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ, τῇ 3 Ἰουνίου 1870.

Ὁ Σχολάρχης Φ. ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς *Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.*

—

Γ'.

Τύπος Πτυχίου ἐν ἔτει 1869—1870

(ὅμοιος ἐν πᾶσι τῷ περυσινῷ)

—

Δ'.

ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΩΝ.

1) Ἡ νῆσος Κούταλις ἢ περιγραφὴ, αὐτῆς εἰς τέσσαρα μέρη διηρημένη· ὑπὸ Ι. Μ. Γλαράκη.

2) Περιγραφὴ Φερτεκίσου· ὑπὸ Ι. Σ. Καραγιανοπούλου.

3) Περιγραφὴ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Τεμπῶν (καὶ ὀλίγα περὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου)· ὑπὸ Α. Ε. τοῦ Ὀλυμπίου.

4) Δανιὴλ Κεραμέως Μοναχοῦ τοῦ Πατμίου βιογραφικὸν σχεδίασμα· ὑπὸ Δ. Ι. Γεδεών.

5) Βίος Νικολάου τοῦ Μαυροκορδάτου· ὑπὸ Ν. Π. Σεραφειμίδου.

6) Βίος Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμου· ὑπὸ Γ. Κ. Χρυσοδακτυλίδου.

7) Βίος τοῦ Μεγάλου Βασιλείου· ὑπὸ Α. Ν. Ἀθυραίου.

8) Τὰ περὶ τοῦ Μ. Πέτρου αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας· ὑπὸ Σ. Ι. Ἀλεκτορίδου.

9) Τὰ περὶ Καρόλου τοῦ μεγάλου· ὑπὸ Κ. Ἰωάννου.

10) Βιογραφία Λουδοβίκου ΙΔ'. ὑπὸ Ι. Σταυρίδου.

11) Τινὰ περὶ Γυμναστικῆς· ὑπὸ Θ. Ἀκεστορίδου.

12) Περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς διδασκαλίας τῆς ἱερ. Κατηχήσεως· ὑπὸ Α. Ἱεροδιακόνου.

13) Περὶ φιλίας· ὑπὸ Ἀναστ. Ἰωάννου.

14) Περὶ συνεταιρισμοῦ· ὑπὸ Ἡλ. Α. Μυστίδου.

15) Ἀποστολὴ τῆς γυναικός· ὑπὸ Π. Ι. Παπαδοπούλου.

16) Περὶ τῆς ἐπωνυμίας Γραικὸς καὶ Ἕλλην· ὑπὸ Χ. Μ. Γεωργιάδου.

17) Ἐπίτομος συναρμολόγησις τῶν περὶ ἀρχαίων νομισμάτων φιλοπονηθέντων· ὑπὸ Γ. Β. Καλλίφρονος.

18) Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ συστάσεως τῆς ἀρχαίας Τραγῳδίας· ὑπὸ Γ. Δ. Χρυσαφίδου.

19) Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι προόδου τῆς Φιλοσοφίας· ὑπὸ Σ. Ν. Κωνσταντινίδου.

20) Βασιλεία Ἡρακλείου· ὑπὸ Ε. Ν. Ἀθηναγένους.

21) Αἱ σταυροφορίαι, ἰδία δὲ ἡ πρώτη σταυροφορία· ὑπὸ Α. Ι. Κανέλλου.

22) Περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ· ὑπὸ Π. Ἀριστομένους.

—

(Ἕπεται Ε'. ὁ Ἔλεγχος τῶν μαθητῶν).

—o—

ΣΤ'.

Οἱ δωροφορήσαντες καὶ τὰ δωρηθέντα τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ Ὀργανοθήκῃ τῆς Σχολῆς ἐν ἔτει 1869—1870.

—

1) Ὁ κ. Εὐαγγελινὸς Μισαηλίδης

Ἑπτάλοφος, σύγγραμμα περιοδικὸν ὑπὸ Ι. Μ. Ῥαπτάρχου· ἔτος Α'. καὶ Β'. τόμ. 2.

Λογικὴ Κορυδαλέως· τόμ. 1.

Ἓν μεταλλικὸν Εὐδιόμετρον.

Σκεύασμα τοῦ Bonenberg.

2) Ὁ κ. Κυριακὸς Φιλοξένης

Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, φιλοπονηθὲν ὑπὸ Κ. Φιλοξένους. Ἐν Κωνσταντ. 1869. τ. ά. τεύχ. Ε'.

3) Οἱ κκ. Καλλιάδαι

Λόγος ἐκφωνηθεὶς αὐτοσχεδίως τῇ Ζ'. Σεπτεμβρ. ὑπὸ τοῦ Σ. Μητροπ. Δέρκων. Ἐν Κωνσταντ. 1869, φυλλ. 2.

4) Ἡ ἑταιρία τῶν φίλων τοῦ λαοῦ

Διαγοδοσία τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ. Ἀθήν. φυλλ. 1.

5) Ὁ κ. Κ. Καραπάνος

Τὸ ἐμπόριον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήν. καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ ὑπὸ Κ. Καραπάνου. Ἐν Κωνσταντ. 1869. σ. 2, φ. 2.

6) Ὁ κ. Δημήτριος Μαζαράκης

Τὸ ὀντοτικὸν δίκαιον ἤτοι τιέρι δίκαιον, ὑπὸ Δ. Μαζαράκη. Ἐν Κωνς. 1869. σ. 1, φ. 1.

7) Οἱ κκ. συντάκται τοῦ λεξικοῦ τῆς Ἱστορ. καὶ Γεωγρ.

Συνέχεια τοῦ λεξ. τῆς Ἱστορ. καὶ Γεωγρ. ἀπὸ τοῦ φ. 5—18.

8) Οἱ διδάσκαλοι τῆς Πατριαρχικῆς μουσικῆς Σχολῆς

Συνέχεια τῆς Μουσικῆς Βιβλιοθήκης ἀπὸ τοῦ φ. 4—6 τοῦ Β'. τόμ.

9) Ὁ κ. Ἀλέξ. Κωνσταντινίδης

Διάλογοι Γαλλοτουρκοελληνικοὶ ὑπὸ Α. Κωνσταντινίδου. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 1, τ. 1.

Μέθοδος, δι' ἧς μανθάνει τις νὰ ἀναγινώσκῃ Τουρκιστὶ ὑπὸ Α. Κωνσταντινίδου. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 10, φ. 10.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Τουρκιστὶ ὑπὸ Α. Κωνσταντινίδου. Ἐν Κωνστ. 1870. σ. 1, τ. 1.

10) Ὁ κ. Μαρῖνος Π. Βρετὸς

Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον τοῦ ἔτ. 1870 (ἔτ. Ι'.).

11) Ὁ κ. Λέων Μελᾶς

Ὁ Χριστοφόρος ἢ τὸ ναυάγιον καὶ ἡ διάσωσις, ὑπὸ Λέοντος Μελᾶ. Ἀθήν. 1869. σ. 4, τ. 4.

12) Ὁ κ. Γ. Α. Ῥάλλης

Ματθαίου τοῦ Βλαστάρεως Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον τῶν ἐμπεριεχομένων ἁπασῶν ὑποθέσεων τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσι κτλ. ὑπὸ Γ. Α. Ῥάλλη καὶ Μ. Ποτλῆ. Ἀθήν. 1859. σ. 30, τ. 30.

13) Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Παππαδούκας

Ἐγχειρίδιον ὠφελίμων τινῶν γνώσεων διὰ τοὺς ἀπείρους ὑπὸ Κ. Παππαδούκα. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 1, φ. 1.

14) Ὁ κ. Ἡ. Κοράλλης

Τὰ σπουδαία παιδία ὑπὸ Ἡ. Κοράλλη. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 1, φ. 1.

15) Ὁ κ. Βασίλειος Φαρσῆς

Ὁ Ταραξισύλλογος ἤτοι πραγματεία περὶ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ Βασιλείου Φαρσῆ. Ἐν Κωνστ. 1870. σ. 1, φ. 1.

16) Ὁ κ. Γ. Σοφοκλῆς

Ἔκθεσις τῆς κατὰ τὸ 1868—1869 γενικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ Σχολείων τῆς Παναγίας ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου Γ. Σοφοκλέους. Ἐν Κωνστ. 1869. σ. 1, φ. 1.

17) Ἡ κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ

Πίνακες στατιστικοὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατὰ τὰ προάστεια Σχολείων τῶν Ὀρθοδόξων, καταρτισθέντες φροντίδι καὶ ἐπιστασίᾳ τῆς κεντρικῆς Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς. Ἐν Κωνστ. 1870. σ. 1, φ. 1.

18) Ὁ κ. Δημήτριος Νικολαΐδης

Ἑπτάλοφος, σύγγραμμα περιοδικὸν, τὰ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρ. 1870 καὶ ἑξῆς.

19) Ὁ κ. Θεόδωρος Ἀριστοκλῆς

Κωνσταντίου Α'. τοῦ ἀπὸ Σιναίου βιογραφία καὶ αἱ ἐλάσσονες συγγραφαὶ ὑπὸ Θ. Μ. Ἀριστοκλέους τοῦ ἐκ Χάλκης. Ἐν Κωνς. 1866—1870. σ. 1. τ. 1.

20) Ὁ κ. Ν. Ζανούβιος

Ἱερὰ Ἱστορία ὑπὸ Ν. Ζανουβίου. Ἀθήν. 1870. σ. 1, φ. 1.

21) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων

Ἐκπαιδευτικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ ὑπὸ Β. Δ. Καλλίφρονος. Ἐν Κωνστ. 1867. σ. 5, τ. 5.

Ἔκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς περὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ τῆς Θείας Μεταμορφώσεως. Ἐν Κωνστ. 1870. σ. 1, φ. 1.

22) Ὁ κ. Περικλῆς Τριανταφυλλίδης

Οἱ Φυγάδες, δράμα εἰς πέντε μέρη μετὰ προλεγομένων περὶ Πόντου ὑπὸ . . . Ἀθήν. 1870. σ. 1, τ. 1.

23) Ἡ Πρυτανεία τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημ. τῆς Ἑλλάδος

Γ. α. Ῥάλλη λόγος, ἐκφωνηθεὶς τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπισήμου ἐγκαθιδρύσεως τῶν νέων ἀρχῶν τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἀθήν. σ. 1. φ. 1.

Λόγος Νικηφόρου Καλογερᾶ Ἀρχιμ. καὶ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογ. ἐν τῷ ἐθν. Πανεπιστ. Ἀθήν. 1870. σ. 1, φ. 1.

24) Ὁ κ. Κ. Εὐσταθόπουλος.

Σύνοψις Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας ὑπὸ Κ. Εὐσταθοπούλου. Ἐν Σμύρνῃ, 1869. σ. 1, τ. 1.

25) Ἡ εὐγενεστάτη κ. Λουκία Σ. Καραθεοδωρῆ

Dictionnaire du commerce et des marchandisses. Paris, 1839. σ. 1, τ. 2.

Abrégé du Dictionnaire de l'Académie Française, ἔκδ. 2. p, M. P. Lorain. Paris, 1836. σ. 1, τ. 2.

Nouveau Dictionnaire de la langue Française, ἔκδ. 2. p, Laveaux. Paris, 1828. σ. 1, τόμ. 2.

Universae Phraseologiae la tinae corpus a P. Franc. Wagner. Pragae, 1762. σ. 1, τ. 1.

Lexicon manuale Graeco-latin' et latino-graec, ὑπὸ Cornelii Schnevelii. Londin. 1674. σ. 1, τ. 1.

Corso completo di matematiche pure di L. B. Francoeur Ἰταλιστὶ ὑπὸ Giuseppe Gasbarri. Firenze, 1841. σ. 1, τ. 1.

Elements d'Arithmétique par M. Bourdon. ἔκδ. 22. Bruxel. 1846. σ. 1, τ. 1.

Eléments d'Algébre. σ. 1, τ. 1.

Elements d'Algebre p. Lacroix. Paris. 1830. σ. 1, τ. 1.

Nouvelle Methode pour appr. la langue allemande. Strasbourg. 1767. σ. 1, τ. 1.

Grammaire allemande p. Amand Koenig. Strasb, 1766. σ. 1. τ. 1.

Grammaire française p. Wyilley, Paris, 1794. σ. 1, τ. 1.

Grammaire graequca de Clenard, Paris, 1745. σ. 1, τ. 1.

Essai de Traduction interlineaire, Paris, 1802. σ. 1, τ. 1.

Τερψιθέα τοῦ κυρίου Νεοφ. Δούκα, ἔκδ. πέμπτη. Βουκορέστ. 1832. σ. 1, τ. 1.

C. Iulii Caesaris quae existant ἔκδ. I. Scaligeri. Amsterod. 1630. σ. 1, τ. 1.

P. Parinii Statii opera. Lugd. 1665. σ. 1, τ. 1.

Histoire royale de Philippe roy de Macedoine ὑπὸ Pelisseri. Paris, 1688. σ. 1, τ. 3.

Κλαυδίου Αἰλιανοῦ περὶ ζώων Ἑλληνολατιν. 1611. ὑπὸ Petr. Gillii καὶ Gesnerii, σ. 1, τ. 1.

Orator ὑπὸ Iohan. Alsted. Herbon. 1616. σ. 1, τ. 1.

De arte rhetorica libr. tres ὑπὸ Cyprian. Soarii. Taurini, 1686. σ. 1, τ. 1.

Diogenis Laertii de vita philos. libr. X. Λατινιστ. Lugduni, 1559. σ. 1, τ. 1.

Auli Gellii. noctes. Atticae. σ. 1, τ. 1.

Ἐγκυκλοπαιδεία φιλολογικὴ Ἰωάννου Πατούσα· ἐν Βενετίᾳ· 1819. σ. 1, τ. ά. γ'. δ'.

Οἱ σωζόμενοι λόγοι μετὰ προλεγομένων περὶ συνθέσεως ὑπὸ Χ. Παμπούκη· ἐν Ναυπλίῳ, 1852. σ. 1, τ. 1.

Ὁμιλίαι Χρυσάνθου τοῦ Λεσβίου μητροπ. Φιλιππουπόλ. Ἀθήν. 1856. σ. 1, φ. 1.

Γεωγραφία μαθ. καὶ φυσ. ὑπὸ Ν. Χορτάκη. Ἀθην. 1851. σ. 1, τ. 1.

M. Tullii Ciceronis de officiis τ. 1. Philosophicorum. τ. 2, orationum. τ. 3 etepistolarum ad Familiares. τ. 1.

Histoire Universelle par Segur, ὁ πρῶτος τόμος. Paris, 1821.

Trois Ouvrages de Xenophon par M. Charpentier Amsterdam, 1745. c. 1. ὁ ἀ. τόμος.

Παυσανίου Ἑλλάδος περιήγησις Ἑλληνο-γαλλιστὶ par M. Clavier Paris, 1871. τόμ. ἀ. καὶ δύο β'.

Λουκιανοῦ Σαμοσατέως τὰ ἅπαντα Ἑλληνο-λατινιστί. Basile, 1675. μόνον ὁ ἀ. καὶ β'. καὶ γ'. τόμ.

Ὅμηρος ὑπὸ Νεοφύτου Δούκα, Αἰγίνη, 1835· μόνον ὁ ἕκτος τόμος Ὀδυσσείας.

Homeri Odyssea cum interpretationis Eustatii ὑπὸ Baumgarten-Crusius Lips. 1822 (Ἑλληνιστί)· μόνον τοῦ ἀ. τόμ. τὸ ἀ. μέρος.

Ὁμήρου Ἰλιὰς μετὰ παραφράσεως Θεοδώρου Γαζῆ, ἐν Φλωρεντίᾳ, 1812, μόνον ὁ δ'. τόμ.

Οἱ Προφῆται, ἔκδ. Ἑλληνο-λατινική. σ. 1, τ. 1.

Λεξικὸν Λατινο-Ἰταλικὸν (ἄνευ προμετωπίδος) σ. 1, τ. 1.

C. Sallustii Crispi Lugduni, 1589. σ. 1, τ. 1.

Les chefs-d'oeuvres d'Horace. Lyon, 1787· μόνον ὁ β'. τόμ.

P. Virgilii opera cum Notis Johannis Ellii. Genuae, 1756, σ. 1, τ. 1.

Σαλλουστίου πόλεμος Κατιλιναϊκὸς ἐκ τοῦ Λατινικοῦ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1843, σ. 27, τ. 27.

Στοιχειώδης Γραμματικὴ τῆς Ὀθωμανικῆς Γλώσσης ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Κωνσταντινίδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1868, σ. 2, τ. 2.

26) Ὁ κ. Ξένης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Βυζαντὶς »

Τὰ φύλλα τῆς Βυζαντίδος.

27) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Ἀνατολικὸς Ἀστὴρ »

Τὰ φύλλα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος μετὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Φιλολογικοῦ Δελτίου.

28) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Ι. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ὁ « Νεολόγος »

Τὰ φύλλα τοῦ Νεολόγου.

29) Ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ « Κωνσταντινούπολις »

Τὰ φύλλα τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

30) Ὁ κ. Α. Μακράκης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Λόγος »

Τὰ φύλλα τοῦ Λόγου.

31) Οἱ κκ. Β. Γαβριηλίδης καὶ Ἀθ. Παλαιολόγος, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ἡ « Ὁμόνοια »

Τὰ φύλλα τῆς Ὁμονοίας.

32) Ὁ κ. Κ. Πληθωνίδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ὁ « Τύπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως »

Τὰ φύλλα τοῦ Τύπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

—o—

Ζ'.

Κατάστασις τοῦ ἰδιαιτέρου ταμείου τῆς Βιβλιοθήκης καὶ Ὀργανοθήκης τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀπὸ Ἰουνίου 15, 1869 — Ἰουνίου 14, 1870.

Εἰσπράξεις τοῦ ταμείου.	Γρόσ.	παρ.
Ὑπόλοιπον ἐν τῷ ταμείῳ μέχρι τῆς 15 Ἰουν. 1869	295	20
Ἐξ ἀποδεικτικοῦ, δοθέντος τῷ κ. Ἰωσὴφ Σπυρίδωνος Καλλιπολίτῃ, ἄλλοτέ ποτε μαθητεύσαντι εἰς τὴν Σχολήν, 10 μετζ.	220	
Ἐξ ἀποδεικτικοῦ, δοθέντος τῷ Κ. Γεωργίῳ Παπαδοπούλῳ Βυζαντίῳ, ἄλλοτε μαθητεύσαντι εἰς τὴν Σχολήν, μετζίτια 10.	220	
Ἐξ ἀποδεικτικοῦ τῷ Μιχαὴλ Ἰωάννου Βυζ. μαθητῇ τῆς Γ'. τάξεως τοῦ Α'. Τμήμ.	11	
Ἐξ ἑνὸς ἀντιτύπου τῆς συγγραφῆς « Χριστόφορος ἢ ναυάγιον καὶ διάσ.» τῷ κ. Προδρόμῳ Παρμενίδῃ	22	
Ἐκ προσφορᾶς ἀνωνύμου	44	
Ἀπὸ τῶν Δελτίων	3782	
Ἐξ ἑνὸς ἀντιτύπου τοῦ λεξικοῦ τῆς Κιβωτ.	106	
Ἐκ δεκαπέντε τελειοφοίτων μαθητῶν τῆς Σχολῆς τοῦ 1869—1870, λόγῳ τοῦ Πτυχίου, λίρ. Ὀθωμ. 10 1]2 καὶ 20 μετζίτια	1616	
(Ὁ Χαρίλαος Γεωργιάδης, Ἄγγελος Νικολάου, Ἀθανάσιος Ἱεροδ. Χρηστίδης, Ἀναστάσιος Ἰωάννου, Ναθαναὴλ Παύλου καὶ Ἀθανάσιος Ὀλύμπιος εἰσέτι δὲν ἀπέτισαν τὴν ὀφειλὴν αὐτῶν).	6316	20

Δαπάναι τοῦ ταμείου.	Γρόσ.	παρ.
Εἰς ἀγορὰν χάρτου διὰ Προγράμματα τῆς Σχολῆς	11	
Εἰς ἀγορὰν χάρτου, μελανοδ. κονδυλοφόρων, γραφίδ. φακέλλων καὶ ἄλλων χρησίμων εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Σχολῆς	83	20
Εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου	30	
	124	20

Μεταφορὰ	124	20
Τῷ κ. Α. Σπαθάρῃ εἰς ἀγορὰν διαφόρων πραγμάτων, ἀναγκαίων εἰς τὴν Ὀργανοθήκην τῆς Σχολῆς, κατὰ τὴν αὐτοῦ σημείωσιν	186	
Τῷ Φαρμακοποιῷ κ. Νικολάῳ Θωμάδῃ δι' ὁμοίας φύσεως πράγματα	71	20
Εἰς τοὺς διανομεῖς τῶν Ἐφημερίδων Βυζ. Νεολ. Ἀνατολικοῦ Ἀστ. καὶ Κωνσταντ.	42	
Τῷ κ. Α. Σπαθάρῃ εἰς ἀγορ. καὶ ἐπισκευὴν πραγμάτων, ἀναγκαίων εἰς τὴν Ὀργανοθήκην τῆς Σχολῆς, κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἀποδείξεις αὐτοῦ	570	
Διὰ λιθογραφικὰ τῶν Πτυχίων τοῦ 1869—1870	398	
Εἰς τὸν χάρτην τῶν Πτυχίων	61	
Εἰς 450 Προγράμματα τῶν δημοσ. ἐξετάσεων μετὰ τοῦ χάρτου	110	
Τῷ Καθηγ. τῶν φυσικομαθηματικῶν κ. Α. Σπαθ. εἰς ἀγορὰν πραγμάτων, ἀναγκαίων τῇ Ὀργανοθήκῃ	110	
Εἰς ταινίαν διὰ τὰ Πτυχία	110	
Εἰς δετικὰ τοῦ ἑτέρου Γεωγραφικοῦ χάρτου τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Κατελούζου	72	
	1855	
Ὑπόλοιπον	4,461	20

—o—

Ἐπισυνάπτεται καὶ ὁ κατὰ τὴν ις'. σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1870 ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Β. Δ. Καλλίφρονος ἐκφωνηθεὶς ἐναρκτήριος Λόγος, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ πρὸ δύο ἐτῶν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀντωνίου Χαριλάου ἐκφωνηθέντος λόγου (ἰδ. σελ. 18—27).

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

καὶ

λοιπὴ ἔντιμος ὁμήγυρις.

§. 1. Τοῖς πᾶσι καθωμολόγηται ὅτι ἡ μετ' ἐπιστασίας ἀναθεώρησις καὶ μελέτη τῶν κατά τι ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα διαπραχθέντων εἴτε παρ' ἔθνους, εἴτε παρὰ κοινωνίας, εἴτε παρ' ἀτόμου τινός, μέγα συμβάλλεται καὶ εἰς διόρθωσιν τῶν τυχὸν πλημμελῶς ἐχόντων, καὶ εἰς

βελτίωσιν τῶν καλῶς ἐνεργηθέντων. Οὐδεμία βελτίωσις, οὐδεμία προαγωγὴ ἐπιτυγχάνεται δεόντως, ἄνευ ἀκριβοῦς διασκοπήσεως τῶν ἰχνῶν τῆς διανυθείσης πορείας. Πρὸς θεραπείαν λοιπὸν τῶν κακῶς ἐχόντων, πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἡμαρτημένων καὶ πρὸς στερέωσιν τῶν ἀγαθῶν, ἀνάγκη ὑπάρχει ἀπαραίτητος σκέψεως ἐμβριθοῦς καὶ συνεχοῦς μελέτης τοῦ παρελθόντος. Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης προσγίνεται ἡ τοῖς πᾶσιν ἀναγκαιοτάτη ἐμπειρία, οἱονεὶ τηλαυγὴς φάρος, ἀσφαλῶς καθοδηγοῦσα ἔθνη, κοινωνίας καὶ ἄτομα εἰς λιμένα σωτήριον καὶ ὅρμον ἀκύμαντον. Χωρὶς τῆς ἐμπειρίας, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι δεινὸν ὑποστήσεται ναυάγιον πᾶν τὸ ὑπὸ ἀδεξίου χειρὸς πηδαλιουχούμενον ἀτυχὲς κοινωνικὸν σκάφος. Αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ μεγακλεεῖς ἡμῶν πρόγονοι καταδηλοῦντες, ἀπεφήναντο ὅτι ὁ *χρόνος* ἐστὶ τὸ πάντων σοφώτατον. Διὰ τοῦ *χρόνου*, τοῦ σοφοῦ τούτου διδασκάλου, καὶ αἱ ἐλλείψεις διορθοῦνται καὶ τὰ ἡμαρτημένα ἐπανορθοῦνται καὶ τὰ ἀγαθὰ προάγονται, ὅταν μάλιστα χεὶρ στιβαρὰ διέπῃ τὰ πράγματα, εἴτε ἐν συνόλῳ, εἴτε ἐν μέρει.

§. 2. Ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς βάσεως ἐπερείδεται ὁ λόγος τῆς παρούσης ἡμέρας, λόγος, ὃς ἐπεβλήθη μοι ὑπὸ τοῦ ἐντίμου Καθηγητικοῦ Συλλόγου κατὰ καθῆκον, ὅπερ ὤφειλον ἵνα ἐκπληρώσω μετὰ σεβασμοῦ, πειθόμενος τοῖς καθεστῶσι, καὶ οὐδὲν ἀπέναντι ἱεροῦ καθήκοντος ἀναλογιζόμενος, οὔτε τὴν ἀδιαφιλονείκητον τουτέστιν ἱκανότητα τῶν ἄλλοτε οὕτως εὐφραδῶς καὶ στωμύλως ἐνθάδε προαγορευσάντων συναδέλφων, οὔτε τὴν ἐμὴν ἀδεξιότητα, καὶ μάλιστα ἐν τοιαύτῃ εὐσήμῳ ὁμηγύρει, ἧς προκάθηνται οὕτω γεραροὶ Ἱεράρχαι. Ἀλλὰ ταῖς εὐχαῖς τούτων ἐρειδόμενος, καὶ τὴν εὐμενῆ ἀκρόασιν τοῦ ἐπὶ παιδείᾳ τε καὶ συνέσει περιπύστου ἀκροατηρίου ἐξαιτούμενος, ἄρχομαι τοῦ λόγου.

§. 3. Ἀλλὰ τίς ἆρα ἡ ὑπόθεσις τοῦ σημερινοῦ λόγου; Πρόκειται τάχα περὶ σπουδαίας τινὸς ἀνακαλύψεως, ἐνδιαφερούσης τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἢ κἂν τὸ ἡμέτερον ἔθνος; Πρόκειται περὶ ζωτικοῦ τινος ἐθνικοῦ ζητήματος ἐκ τῶν ἀπό τινος ἤδη χρόνου ἐξαντλούντων τὰς σωματικὰς τε καὶ διανοητικὰς δυνάμεις τῶν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους λογάδων; Πρόκειται ἆρά γε περὶ κοινωνικοῦ τινος ζητήματος, ἐξ οὗ μέγισται προσδοκῶνται εἰς τὰς κοινωνίας ὠφέλειαι; Πρόκειται, τέλος πάντων, περὶ ἐξομαλύνσεως τῆς δυσχερείας τῶν καθ' ἡμᾶς οἰκονομικῶν καὶ τῆς εὑρέσεως δραστικῶν μέσων πρὸς θεραπείαν τῆς καχεκτικῆς ἡμῶν καταστάσεως; Οὐδὲν τούτων, σεβαστήμοι ὁμήγυρις! Πρόκειται περὶ πράγματος, ὅπερ ἴσως πολλοὶ μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς ἐλάχιστον θεωροῦσιν, ἀλλ' ἡ ψῆφος τοῦ γεραροῦ Σχολάρχου καὶ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου ἐθεώρησε λίαν σπουδαῖον.

§. 4. Τί δ' ἔστι τοῦτο; *Ἡ ἱστορία τῆς πολυπαθοῦς μεγ. τοῦ Γέν. Σχολῆς ἀπὸ τῆς ἐκ Ξηροκρήνης εἰς τὸ ἱστορικὸν Φανάριον αὖθις μεταθέσεως αὐτῆς.* Καὶ τὸ μὲν ἔργον, ὅσῳ φαίνεται εὐχερές, τοσούτῳ, τόγ' ἐπ' ἐμοί, ὑπάρχει δυσχερές. Καὶ μακαρίζω μὲν τὸν ἀξιότιμον συνάδελφον

κ. Ἀντ. Χαρίλαον, τὸν κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος **1867—1868** ἀγορεύσαντα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς πρεσβυγενοῦς καὶ περιπύστου Μεγ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ ἔτους **1849**· ταλανίζω δ' ἐμαυτόν, ὃς ἐπετράπην ὅπως ἀγορεύσω περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Καὶ ὁ μὲν προαγορεύσας συνάδελφος τὸν λόγον ἐποιήσατο περὶ ἀποθανόντων· ἐγὼ δὲ περὶ ζώντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιήσομαι τὸν λόγον. Ὅτι δὲ *πικρὸν ἡ ἀλήθεια*, τοῦτο φθάνει προτεθρυλημένον.

§. 5. Ἵνα δὲ καταφανεῖς καὶ κατάδηλοι γένωνται αἱ περιπέτειαι τῆς εἰς Φανάριον μεταθέσεως τῆς Σχολῆς, ὀλίγα τινὰ ἀνάγκη ἵνα προταχθῶσι περὶ τῆς κατὰ τὸ **1849** καταστάσεως τῆς Ξηροκρηνείου Σχολῆς, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ Α'. μέρος τοῦ λόγου μου.

—

Α'.

§. 6. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Σχολαρχίας (τῷ **1847**) ἀποχώρησιν τοῦ ἀοιδίμου ἀρχιδιδασκάλου κυροῦ Σαμουὴλ τοῦ ἀπὸ Μεσημβρίας (α), σχηματισθέντος συσσιτίου ἐν τῇ Ξηροκρηνείῳ Σχολῇ, τὰ μὲν μαθήματα διενέμοντο ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν διδασκάλων κατὰ τὸ προσῆκον, ἐγκαθίσταντο δὲ ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας ἐπόπται Ἀρχιερεῖς, περὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐκοσμίαν καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν ἀσχολούμενοι μόνον, ὑπὸ τὸν τίτλον Διευθυντῶν, εἴτε κατὰ τὴν συνήθη Ἐκκλησιαστικὴν φράσιν, *ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι*. Τοιοῦτοι δὲ οἱονεὶ *τιτουλάριοι* Διευθυνταί, μετὰ τὸν ἀοίδιμον Σχολάρχην Σαμουήλ, ὑπῆρξαν πρῶτον ὁ πρώην Μιτυλήνης Μελέτιος, καὶ ἀκολούθως ὁ Δήμνου Δανιήλ· οὗ διευθύνοντος, ἐτάχθην κἀγὼ (λήγοντος ὀκτωβρίου τοῦ **1848** ἔτους, ἐπὶ τῆς Α'. Πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου κ. Ἀνθίμου) ὑπό τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, ἐκλογῇ τῆς τότε Ἐφορίας, ὅπως ἀποδῶ τὰ τροφεῖα τῇ γαλουχησάσῃ με Σχολῇ διὰ τῆς ἀνατεθείσης μοι διδασκαλίας. Ὀκταμελὴς δὲ ἦν ἡ τότε τῆς Μ. Σχολῆς Ἐφορία, συγκειμένη ἐκ Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, τῶν τὰ πρῶτα φερόντων: ἤτοι τοῦ Καισαρείας Παϊσίου, Κυζίκου Ἰωακεὶμ (πρώην Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως), Δέρκων Νεοφύτου, Σερρῶν Ἰακώβου (μακαρίτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας), Σωτηρίου Καλλιάδου, Ἀλεξάνδρου Φωτιάδου τῶν Ποστελνίκων, Στεφάνου καὶ Κωνστ. Καραθεοδωρῆ τῶν ἰατρῶν (θείου καὶ ἀνεψιοῦ).

§. 7. Ἐπὶ τῆς Ἐφορίας ταύτης ἐνεκρίθη ὅπως ἡ Σχολὴ ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμισθῇ, καὶ δή, σκέψεως γενομένης, ἐνηργήθη, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ὁ διορισμὸς τοῦ Ἰακώβου Πιτσιπίου, ὡς Διευθυντοῦ, ἀνδρὸς διαβοήτου καὶ πασιγνώστου ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑώαν τε καὶ Ἑσπερίαν, καὶ περὶ

(α) Ἀπεβίωσεν ὁ γηραιὸς οὗτος καὶ σεβάσμιος τοῦ Γένους ἀρχιδιδάσκαλος τῇ 6'. ἀπριλίου τοῦ ϛωνέ. ἔτους.

οὗ διεβεβαίουν οἱ εἰδότες καλῶς τὰ κατ' αὐτόν, ὅτι ἦν ἱκανὸς ὄντως ὅπως καὶ αὐξήσῃ καὶ καταστρέψῃ τὴν Σχολήν. Καὶ πραγματικῶς συνετέλεσε μὲν εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν ἐν μέρει τῆς Σχολῆς, εἰς τὸν διορισμὸν Γραμματείας, εἰς τὴν σύνταξιν πρωτοκόλλων, διεκπεραιώσεων κτλ. κτλ. καὶ εἰς μυρίας ὅσας ἐξωτερικὰς μᾶλλον ἐπιδείξεις· οὐχ ἧττον δὲ καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν αὐτῆς· διότι, καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ **1849** ἔτος, ἡ Σχολὴ ἐν μέρει μὲν ἐκρημνίζετο, ἐν μέρει δὲ ἐπιδιωρθοῦτο, ἐπιχειρουμένη διὰ πολυχρόων βαφῶν, τιθεμένων ἀριθμῶν καὶ ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῶν δωματίων, παραδόσεων κλπ. Τὸ ἀνοίκειον δὲ τοῦ Πιτσιπικοῦ τρόπου καὶ τῆς συμπεριφορᾶς, καὶ ἡ ἐπίμονος ὑπεράσπισις μελῶν τινων τῆς Ἐφορίας καὶ ἐν οἷς οὐκ ἔδει, (σημειωτέον ὅτι μάλιστα πάντων ἀνθίστατο εἴς τε τὸν διορισμὸν αὐτοῦ καὶ τὴν στρεβλὴν πορείαν ὁ πεπνυμένος ἐκεῖνος ὁμογενὴς Σωτ. Καλλιάδης· ἀλλ' ὡς πάντοτε, οὕτω καὶ τότε πᾶν ἀγαθὸν κατεστρέφετο διὰ τῆς οὐκ ἐν πᾶσιν ἐπιτυχοῦς πλειοψηφίας [ἤ. κατ' ἄλλους, ὀρθότερον, πλειονοψηφίας])· τὸ ἀνοίκειον, λέγω, τοῦ τρόπου καὶ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Πιτσιπίου διεγείρει εἰς στάσιν τοὺς ἐνοικοῦντας μαθητάς. Καὶ τῇ προτροπῇ αὐτοῦ τούτου, διαβεβαιοῦντος ὅτι ἐν Εὐρώπῃ γίνονται συνεχεῖς τοιαῦται στάσεις, πείθεται ἡ Ἐφορία (ἀπόντος πάλιν τοῦ Καλλιάδου), ὅπως καὶ διὰ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, εἰσαχθέντος εἰς τὴν Σχολήν, συντελέσῃ δῆθεν εἰς τὴν κατάπαυσιν τῆς ταραχῆς. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὕτω δεινωθέν, φρικτὰ καὶ δυσάρεστα ἐπήνεγκεν ἀποτελέσματα, οἷα συνήθως συμβαίνουσιν ἐν ἀπελπισίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχωσι ζῶντες ἤδη τινὲς ἐκ τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς τότε παρευρεθέντων, ἴσως δὲ καὶ παθόντων, παρέρχομαι ἐν συντομίᾳ τὸ λυπηρὸν τοῦτο ἐπεισόδιον, οὗ μάρτυς αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος δυστυχῶς ἐγενόμην, ἄνευ τινός, χάριτι θείᾳ, ζημίας καὶ βλάβης, ἧς πολλάκις οὐδ' αὐτοὶ οἱ ὅλως ἀθῶοι ἐν τοιαύταις δειναῖς περιστάσεσιν ἀπαλλάττονται.

§. 8. Ὡριμωτέρας ἀκολούθως σκέψεως γενομένης, ἐδέησεν ὅπως ἀπομακρυνθῇ τῆς ἀτυχοῦς Σχολῆς ὁ πρωτουργὸς τοῦ τραγικοῦ τούτου δράματος, ἡ δὲ Μ. Ἐκκλησία ἐνέκρινεν ὅπως διορίσῃ ὡς προσωρινὸν Διευθυντὴν τὸν μακαρίτην ἤδη πρώην Βιδύνης Κύριλλον, τὸν ἐκ Βρυούλων τῆς Σμύρνης τὸ γένος ἕλκοντα. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ μὲν μαθηταὶ ἀλλεπαλλήλως ἀπεσύροντο, πολλοὶ δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς διεβεβαίουν ὅτι οὐχὶ διὰ τὸ ἀκατάλληλον τῶν ἔστιν ὅτε διοριζομένων ἀναξίων Σχολαρχῶν καὶ Διευθυντῶν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀπόκεντρον μᾶλλον τῆς θέσεως συμβαίνουσιν αἱ τοιαῦται στάσεις καὶ ταραχαί, ἐνεκρίθη ἡ ἐκ Ξηροκρήνης μετάθεσις τῆς Μεγάλης καὶ Πατριαρχικῆς τοῦ Γένους Σχολῆς εἰς Φανάριον, πατριαρχεύοντος Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου, ὅπως δῆθεν προλαμβάνηται πᾶν ἀπευκταῖον διὰ τῆς ἀπέναντι τῶν ὀμμάτων, ὡς εἰπεῖν, τῆς Ἐκκλησίας θέσεως τῆς Σχολῆς, ἐποπτευομένης συνεχῶς ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων μάλιστα ἰδίᾳ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ ἐπιστασίαν αὐτῆς.

§. 9. Ἐνταῦθα κατάλληλον θεωρῶ ἵνα ἐπισυνάψω μετὰ περιπαθοῦς καρδίας ὅσα ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ ἄμβωνος περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀντικειμένου ἐπιτροχάδην μέν, ἀλλὰ λίαν ζωηρῶς παρέστησε ῥητορικὴ δεινότης ἱεροκήρυκος ἅμα καὶ Σχολάρχου διακεκριμένου. « Ἀθάνατοι Μουρούζαι! Ὑμεῖς συνετῶς προείδετε ὅτι ἐν τῷ ἀθορύβῳ ἐκείνῳ καὶ ἀσφαλεστάτῳ καὶ εὐρυχώρῳ περιβόλῳ, ὃν καταγλαΐζουσι καὶ περιοχυροῦσιν ἀκτὴ Βοσπορικὴ καὶ δάσος σκιερὸν καὶ βουνοῦ στεφάνη καὶ χλοερὰ καὶ πάντερπνος κοιλάς, πίτυς καὶ φιλύραι, ζεφύρων ἀθύρματα, καὶ κελαρύζουσα ὑδάτων ἀεννάων διαύγεια καὶ ἀηδὼν λιγυρὸν μελῳδοῦσα· ἐν Σχολῇ, ὅπου συνῴκουν μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἐκεῖ καὶ αἱ φιλέρημοι Μοῦσαι πολλὴν καὶ ἄφθονον ἤθελον ἀποφέρει τὴν παγκαρπίαν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ἐπιστήμονα. Ἀλλά. . ἀλλὰ τοῦ προκαλέσαντος τὴν διάλυσιν οὐ μὴ μνησθῇ τὸ ὄνομα μετὰ τῶν εὐεργετῶν! » (α). Πῶς δὲ παρασιωπήσω ἐνταῦθα καὶ τὰ παρ' ἀνδρὸς Βυζαντίου πολιοκροτάφου καὶ πολυΐστορος γεγραμμένα, ἐν τῇ Ξηροκρηνείῳ μαθητευθέντος Σχολῇ, Σκαρλάτου, λέγω, τοῦ Βυζαντίου, περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς Σχολῆς; « Ἡ Σχολὴ (λέγει) τοῦ Κουρού-τσεσμε, ἀποκύημα τῆς ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικῆς λεγομένης Σχολῆς, συνέστη κατὰ τὸ 1803 ἔτος, καὶ τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας Μουρούζη, ὡς πρώτου αὐτῆς συνίστορος καὶ προστάτου, εἶναι συνδεδεμένον μετὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς Σχολῆς. Θέσις ἀθόρυβος καὶ μεμονωμένη, δάσος πλησίον μυστηριῶδες, τὴν σιωπὴν τοῦ ὁποίου μόνον τῶν φύλλων οἱ ψιθυρισμοὶ καὶ τῶν ἀηδόνων αἱ μελῳδίαι διέκοπτον, ὕδωρ κρυστάλλου παντὸς διαυγέστερον, εὐρυχωρία τοῦ περιβόλου, ἀσφαλίζουσα τὸ κατάστημα ἀπὸ τῶν πυρκαϊῶν. ἅπαντα, ἐνὶ λόγῳ, ἐδικαιολόγουν τὴν τῆς τοποθεσίας ἐκλογήν, πρὸς οἰκοδομὴν καταλληλοτάτου Μουσῶν τεμένους. . . Ὢ τῶν ὡραίων ἡμερῶν ἐκείνων, ὅτε ἑκατοντάδες νέων, ὅλων ἐκλελεγμένων, ἐφιλοσόφουν, ἢ διελέγοντο, ἢ ἐποίουν, ἢ ἐμελέτων, ὑπὸ τὰς δροσερὰς τῶν πτελεῶν καὶ φιλυρῶν σκιάς, περὶ κενοῦ καὶ στοιχείων καὶ μετεώρων, ἀνερευνῶντες « τά τε γᾶς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπύπερθεν »· ὅταν, ὑπὸ τὸν φλοῖσβον τοῦ κελαρύζοντος ὕδατος, ἀνέλυον τὸν Θουκυδίδην ἢ τὸν Εὐκλείδην, ἢ ἀπεμιμοῦντο τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Εὐριπίδην· ὅταν εἰς τοὺς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τῆς Σχολῆς παραφραζομένους χοροὺς τοῦ Ἀριστοφάνους, καὶ εἰς τοῦ Θεοκρίτου τὰ εἰδύλλια ἀντῄδον ἐκ τοῦ παρακειμένου δάσους οἱ κόττυφοι καὶ αἱ ἀηδόνες! Πόσοι ἄρα ἀναπολοῦσιν ἀκόμη ταῦτα; πόσοι ἐπέζησαν δηλονότι ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Κουρού-τσεσμε εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἡμέρας τοῦ ἔαρος τῆς ζωῆς! Ἀλλ' ἡ μὲν Σχολή, δυστυχῶς, κατηργήθη, καὶ ἡ διάλυσις αὐτῆς συνδέεται μὲ λυπηρὰς ἀναμνήσεις· τὸ ὄ-

(α) Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐκφωνηθεὶς τῷ αφξέ. Ἔτει ὑπὸ Εὐστ. Κλεοβούλου.

νομα ὅμως τοῦ Μουρούζη μένει, καὶ διαμενεῖ μέχρις ὅτου διαμένει καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία » (α).

—

Β'.

§. 10. Οὕτως οὖν (μεταβαίνω εἰς τὸ Β'. τοῦ λόγου μέρος) ἐγκριθείσης ὅπως δήποτε τῆς εἰς Φανάριον (*τὴν ἕδραν ταύτην τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων*) μεταθέσεως τῆς Ξηροκρηνείου Σχολῆς, μὴ ὑπάρχοντος δὲ καταλλήλου οἰκοδομήματος, ἐνοικιάσθη κατ' ἀρχὰς ἡ παράλιος οἰκία τοῦ Χατζῆ Πανανοῦ (ἰδιοκτησία νῦν τοῦ Μητροπολίτου Μελενίκου), καὶ ἐγένετο, κατὰ τὰ νενομισμένα, ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων, ὑπὸ τὴν ψιλὴν διεύθυνσιν τοῦ τότε μὲν ἱεροδιακόνου κὺρ Παρθενίου, νῦν δὲ Μητροπολίτου Πελαγωνείας, καθηγητῶν ὄντων σχεδὸν τῶν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ Ξηροκρηνείῳ Σχολῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Πιτσιπικῶν· ἤτοι τῶν κκ. Ἰωάννου Φιλαλήθους, Ἀντωνίου Χαριλάου, Βασιλείου Καλλίφρονος διὰ τὰ Ἑλληνικά, τοῦ Κωνσταντίνου Εὐθυβούλου διὰ τὴν Φιλοσοφίαν, τοῦ Σκαρλάτου Βιλκίου διὰ τὰ Λατινικὰ καὶ τὴν γενικὴν Ἱστορίαν, τοῦ Δημητρίου Βαλασίδου διὰ τὰ Φυσικομαθηματικά, τοῦ Κωνσταντίνου Κρητὸς διὰ τὰ Γαλλικά, καὶ τοῦ Ἰβραὶμ ἐφέντη διὰ τὰ Τουρκικά. Καὶ ἡ μὲν Ῥητορικὴ ἐδιδάσκετο ὑπὸ τοῦ κ. Φιλαλήθους, ἡ δὲ ἱερὰ Κατήχησις ἦν ἀνατεθειμένη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῷ Καλλίφρονι, ἀπὸ τοῦ 1850—1863, ἑνόσῳ δηλαδὴ οἱ διευθύνοντες ἁπλῆν μόνον διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν εἶχον, ἄνευ διδασκαλίας οὐδεμιᾶς. Οἷα δὲ καὶ ὅσα ἦσαν τὰ μαθήματα ἑκάστου ἔτους, δηλοῦται ἐκ τῶν ἐνιαυσίων Προγραμμάτων τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, τῶν ἐν περιλήψει ἐπισυνημμένων ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος λόγου, ὡς ἐν ἐπιμέτρῳ.

§. 11. Τὸν κ. Παρθένιον, μετὰ τρίμηνον μόλις διεύθυνσιν, προαχθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἕνεκα ἀρχιῶν ἐκδουλεύσεων, εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Βράτσης (ἀκολούθως, ὡς γνωστόν, προεβιβάσθη εἰς τὸν τῆς Μητροπόλεως Ἐρσεκίου, εἶτα εἰς τὸν τῶν Ἰωαννίνων, καὶ ἐσχάτως εἰς τὸν τῆς Πελαγωνείας), διεδέξατο κατὰ νοέμβριον τοῦ 1849 ὁ ἱεροδιδάσκαλος κ. Δωρόθεος ὁ Σχολάριος, τιμηθείς, ἅμα τῷ διορισμῷ, τῷ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχιμανδρίτου βαθμῷ, ὃς καὶ διέμεινε σχολαρχῶν μέχρι τῆς ιβ'. μαρτίου τοῦ ἔτους αωνβ'. οὗ διευθύνοντος, ἠγοράσθη ἀντὶ 110 χιλιάδων γροσίων, ἐγκρίσει Συνοδικῇ, ἡ λεγομένη τῆς *Ἐμφιετσίδενας* οἰκία, ἥτις καὶ μετεσχηματίσθη εἰς τὸ μέχρι τοῦ νῦν χρησιμεῦον τοῦτο κατάστημα τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, μετὰ πολλὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους ἐπισκευὰς καὶ ἐπιδιορθώσεις.

§. 12. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἀνέλαβεν

(α) Κωνσταντινούπολις, τόμ. Β'. σελ. 108—109.

ὁ κ. Δωρόθεος τὴν διδασκαλίαν ἱεροῦ ἀκροαματικοῦ μαθήματος, κατὰ πᾶν σάββατον εἰς ἁπάσας ἐν γένει τὰς τάξεις τῆς Σχολῆς διδασκομένου ἐπιτυχῶς. ἤτοι τῆς εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν Εἰσαγωγῆς κτλ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐδήνσεν ὅπως ὁ κ. Δωρόθεος μεταβῇ εἰς Ἄθω, κατ' ἐπίμονον καὶ ἀλλεπάλληλον πρόσκλησιν τῶν πατέρων τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κουτλουμουσίου (ἧς ὑπάρχει κουρά), ὅπως ἀποσταλῇ Ἡγούμενος εἰς τὸ ἐν Βλαχίᾳ Μοναστήριον Κλοκοτσόβι, μετὰ ἐπανειλημμένην αἴτησιν, ἐνέδωκεν ἡ ἱερὰ Σύνοδος καὶ ἡ Ἐφορία εἰς τὴν ἐκλογὴν διαδόχου καταλλήλου. Ὡς τοιοῦτος δ' ἐνεκρίθη ὁ τότε μὲν παρὰ τῷ ἀοιδίμῳ Πατριάρχῃ πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γερμανῷ, ἐν Βεβεκίῳ τοῦ Βοσπόρου, τὰς διατριβὰς ποιούμενος Ἱεροδιάκονος Παΐσιος, νῦν δὲ καθηρημένος πρώην Φιλιππουπόλεως. Καταβὰς δ' ὁ Παΐσιος εἰς Φανάριον, καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Δωροθέου εἴς τε τὴν ἱεραν Σύνοδον καὶ τὴν Ἐφορίαν παρουσιασθεὶς ὡς διάδοχος, διεβεβαίωσεν ὅτι τὴν μὲν οὖσαν ἀναδέξεται τὴν διεύθυνσιν· ἀλλ' εἰς μάτην ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ προκάτοχος, ὃς καὶ ἐπληροφορήθη ἀκολούθως ὅτι ἀποποιεῖται ὁ κ. Παΐσιος τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, ὡς Διευθυντοῦ τῆς Μ. Σχολῆς, ὡς πάσχων τοὺς ὀφθαλμούς· ὥστε ἠναγκάσθη ἵνα διαμείνῃ αὖθις ἐν τῇ διευθύνσει ὁ κ. Σχολάριος, ὃς καὶ μετὰ ἕνα μῆνα προήχθη ἐπαξίως εἰς τὸν Ἀρχιερατικὸν βαθμόν, προχειρισθεὶς Μητροπολίτης Σωζουαγαθουπόλεως, (ὃν ἐφεξῆς ἡ Μ. Ἐκκλησία (τῇ κγ'. Ἰβρίου τοῦ ἀωνή. ἔτους) προήγαγεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Δημητριάδος, καὶ ἐσχάτως εἰς τὸν τῆς Λαρίσσης).

§. 13. Τὸν κ. Δωρόθεον διεδέξατο ὁ παρὰ τῷ Μητροπολίτῃ Καισαρείας ἀπὸ πολλοῦ διαμένων κὺρ Παΐσιος ὁ ἐκ Περγάμου (νῦν Ἐπίσκοπος Δάμπης), ὃς καὶ διετέλεσε σχολαρχῶν ἀπὸ μαρτίου τοῦ ἀωνβ'. μέχρι λήγοντος τοῦ ἔτους ἀωνγ': ἤτοι κατὰ τὸ τελευταῖον ἑξάμηνον τῆς Πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου καὶ τὴν β'. Πατριαρχείαν τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ. Ἐπειδὴ τὸν κ. Ἄνθιμον, ἀποχωρήσαντα τοῦ θρόνου, Αὐγούστου λήγοντος τοῦ ἀωνβ'. διεδέξατο τὸ β'. ὁ Γερμανός, ὃς καὶ ἀπεβίωσεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῇ ις'. σεπτεμβρίου τοῦ ἀωνγ'. ἔτους. Διάδοχος δὲ τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ ἐψηφίσθη αὖθις, ὡς γνωστόν, ὁ ἀπὸ Ἐφέσου κ. Ἄνθιμος, τὸ δεύτερον πατριαρχεύσας, τῇ κς'. σεπτεμβρίου.

§. 14. Τὸν Παΐσιον, παυθέντα ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου, διεδέξατο ἐν τῇ διευθύνσει τῆς Σχολῆς ὁ ἐν μακαρίταις ἤδη Δανιὴλ ὁ Μάγνης, Κληρικὸς πεπαιδευμένος καὶ ἱεροπρεπής, (τῇ ά. Ἰβρίου ἀωνγ'.) Ἀλλὰ τοῦτον ὕστερον, ἀποχωρήσαντα τῆς Σχολῆς, ἕνεκα τῆς ἐντεῦθεν ἀπελάσεως τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων διὰ τὰς τότε πολιτικὰς ἀνωμαλίας (ἀπριλίου ά. ἀωνδ'.) διεδέξατο αὖθις τὸ β'. ὁ ἰδιωτεύων ἀπό τινος τότε Παΐσιος, ὃς καὶ διηύθυνεν ὅπως δήποτε τὴν Σχολὴν ἐπὶ πολλὰ ἔτη: ἤτοι κατὰ τὸ ὑπόλοιπον διάστημα τῆς Β'. Πατριαρχείας τοῦ κ. Ἀνθίμου, καθ' ὅλην τὴν Πατριαρχείαν τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας κ. Κυρίλλου, διαρκέσασαν τέσσαρα ἔτη, ἐννέα μῆνας καὶ δεκαπέντε ἡμέρας (Πατριαρχείαν,

πλήρη πολλῶν εἴς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος περιπετειῶν), κατὰ τὴν τρίμηνον μεσοπατριαρχείαν καὶ καθ' ὅλον περίπου τὸ διάστημα τῆς Πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Κυζίκου κ. Ἰωακείμ, ἕως οὗ, τέλος πάντων, ἀπεφάσισεν ἡ Μ. Ἐκκλησία ἵνα προαγάγῃ καὶ τιμήσῃ καὶ τὸν κ. Παΐσιον διὰ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ βαθμοῦ, προχειρίσασα Ἐπίσκοπον Λάμπης ἐν Κρήτῃ, κατὰ μάϊον (κβ') τοῦ ἀωξγ'.

§. 15. Σημειούσθω δ' ἐνταῦθα ὅτι ἐπόπται τῶν Πατριαρχικῶν ἐν Φαναρίῳ Σχολείων διωρίσθησαν ἀπὸ τοῦ Ἰβρίου (κβ') τοῦ ἀωνή. οἱ παν. Μητροπολῖται Σβορνικίου κ. Ἀγαθάγγελος (νῦν Δράμας) καὶ ὁ Σάμου κ. Γαβριήλ. Μετὰ δύο δὲ ἡμέρας ἐπεσκέφθη τὴν Μ. τοῦ Γέν. Σχολὴν ὁ τὰ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως τότε ἐπιτετραμμένος Ὀθωμανὸς Ὑπουργὸς Χαϊρουλὰχ ἐφέντης, συνωδευμένος καὶ ὑπὸ τοῦ Στεφ. Καραθεοδωρῆ, μέλους τοῦ Συμβουλίου τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως, καὶ τοῦ Ῥανώφ, μέλους τοῦ Γραφείου τῆς Ἐκπαιδεύσεως.

§. 16. Ὡς πρὸς τὸν Καθηγητικὸν δὲ Σύλλογον, καθὰ δηλοῦται καὶ ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ ἀων. ἐκδεδομένων Προγραμμάτων, τὸν μὲν Καθηγητὴν τῆς Τουρκικῆς γλώσσης Ἰβραὴμ ἐφέντην διεδέξατο ὁ ὁμογενὴς κ. Κ. Ἰ. Φωτιάδης (νῦν σύμβουλος τῆς Νομαρχίας Κρήτης), τῷ ἀωνά. Τὸν τῆς Φιλοσοφίας μακαρίτην Κωνστ. Εὐθυβούλην (ἀωνθ') διεδέξατο ὁ ἐπίσης μακαρίτης Κανελλίδης ἰατρός, καὶ τοῦτον ὁ ἐπίσης μακαρίτης ἰατρὸς Κ. Ἀποστολίδης (ἀωξ). Τοῦτον δὲ διεδέξατο ὁ ἀξιότιμος ἐν ἰατροῖς κ. Κωνστ. Βασιάδης, λήγοντος τοῦ ἔτους ἀωξβ'. Ἀλλὰ καὶ τοῦτον, ἀναγκασθέντα ἀποχωρῆσαι τῆς Σχολῆς ἐν βραχυτάτῳ χρόνου διαστήματι διὰ σπουδαίους πολιτικοὺς λόγους, διεδέξατο (τῷ ἀωξγ') ὁ μέχρι τοῦδε λίαν ἐπιτυχῶς τὸν κλάδον τοῦτον διδάσκων κ. Ἰ. Ἀριστοκλῆς.— Οἱ δ' ἐν αὐτῷ Καθηγηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων εἰσὶν οἱ αὐτοὶ οἱ καὶ ἐν τῇ Ξηροκρηνείῳ διδάσκοντες Σχολῇ, πλὴν μόνον κατὰ τὸ ἀωνά. ὅτε τὸν κ. Ι. Φιλαλήθη, προσωρινῶς ἀποχωρήσαντα, ἀντικατέστησεν ὁ κ. Ἀθανάσιος Δῶρος ἐπὶ ἓν ἔτος.—Ἀπὸ δὲ τοῦ ἀωνθ'. εἰσήχθη εἰς τὴν Μεγ. Σχολὴν καὶ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης, ὡς διδάσκαλος κατ' ἀρχὰς τῶν προκαταρκτικῶν Γαλλικῶν μαθημάτων, τῆς Ἱστορίας κτλ.—Ἡ δὲ χρῆσις Ὑφηγητῶν εἰσήχθη ἀπὸ τοῦ ἔτους ἀωνέ.—Κατὰ τὸ ἀωξ'. εἰσήχθη καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, διδάσκοντος αὐτὴν τοῦ μακαρίτου Ἰωάννου Πρωτοψάλτου· ἀλλ' ὀλίγον διήρκεσεν ἡ διδασκαλία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου μαθήματος, συστάσης μάλιστα ἀκολούθως Πατριαρχικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς ἰδίας, ἧς ἡ *Ἐφορία μόνον καὶ οἱ Κανονισμοὶ ἱστορικώτερον διαμένουσιν*, ἡ δὲ πραγματικὴ ὕπαρξις αὐτῆς τε καὶ τοῦ Μουσικοῦ λεγομένου Συλλόγου πρὸ πολλοῦ ἐξέλιπεν, εἰ καὶ ἐν τοῖς ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ λεγομένου Τυπογραφείου δημοσιευθεῖσιν ἐσχάτως *Στατιστικοῖς Πίναξι τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατὰ τὰ προάστεια σχολείων τῶν Ὀρθοδόξων*, συγκαταλέγονται ἀμφό-

τερα τὰ καθιδρύματα ταῦτα μεταξὺ τῶν ζώντων καὶ ὑπαρχόντων· εὐχόμεθα ἐν τούτοις καὶ ὑμεῖς τὴν ὅσον τάχιον ἀναβίωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπὶ εὐφραιοτέρων, ὡς οἷόν τε, βάσεων ἀναδιοργάνωσιν τῆς Μουσικῆς Σχολῆς, κατὰ τὴν ληφθεῖσαν ἐσχάτως αὖθις Ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν.

§. 17. Καταλήγων δὲ ἤδη τὸ Β΄. μέρος τοῦ λόγου μου, μετὰ λύπης προσεπισημειῶ ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην πυρκαϊά, ἐκραγεῖσα ἐν Ξηροκρήνῃ, ἀπετέφρωσε τὸ ἄνευ τῆς δεούσης ἐπιμελείας καὶ ἐποπτείας ἐγκαταλειφθὲν μέγα τῆς μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς οἰκοδόμημα, κατὰ τὴν ις΄. αὐγούστου τοῦ αωξ΄. ἔτους.

§. 18. Ὥρα δὲ ἤδη ἵνα μεταβῶ εἰς τὸ Γ΄. καὶ τελευταῖον μέρος τοῦ λόγου, ἐν ᾧ καταβήλοῦται ἡ μέχρις ἐσχάτων κατάστασις τοῦ μεγάλου τούτου διδακτηρίου, ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμηθέντος. (Ἀκολουθεῖ)

—o—

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

Ὁ κ. Α. Φατσέας, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τοῦ ποιήματος «Αἱ εὐχαὶ τῆς πρωτοχρονιᾶς τοῦ ἔτους 1870 », τοῦ ὑποβληθέντος μετ' ἄλλων 34 ποιημάτων ἐν τῷ ἐφετεινῷ κατὰ μάϊον τελεσθέντι ἐν Ἀθήναις ποιητικῷ ἀγῶνι, ὅπερ ἁπλῶς μόνον ἐπηνέθη ὑπὸ τῶν Ἑλλανοδικῶν, δὲν ἐστέφθη δὲ (καίτοι περιέχον, κατ' αὐτούς, αὐτοστέπτους ἀληθείας), διότι εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν ἁπλῆν γλῶσσαν, ἔγραψεν ἐκθεσίν τινα, ἀποτεινομένην πρὸς τοὺς Ἑλλανοδίκας, ἐξ ἧς σταχυολογοῦμεν τὰ περὶ σχολείων καὶ γλώσσης, περιεργίας χάριν, ὡς ἑξῆς:

« Ἡ ἀποκήρυξις, κύριοι, τῆς καθομιλουμένης, ὡς γλώσσης ποιήσεως, εἶναι ἡ καθ' αὐτὸ ἄρνησις ἀγαπητῆς μητρὸς, χάριν πλουσίας εὐγενοῦς γραίας ἐπ' ἐλπίδι υἱοθετήσεως . . . Ἡ συντομία καὶ ἀκρίβεια τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἶναι τῷ ὄντι μέγα πλεονέκτημα εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν ὕφος. Μάλιστα δύναταί τις νὰ θεωρήσῃ μεγίστην ἔλλειψιν τὸ νὰ μὴ ἑλληνίζῃ τὸ πανεπιστήμιον. ἤγουν πρέπει νὰ δύνανται ὅλοι οἱ Καθηγηταὶ νὰ γράφωσι καὶ νὰ ὁμιλῶσιν Ἑλληνιστὶ διὰ τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον.

Ἀλλ' ἡ γλῶσσα ἡ Ἐθνικὴ, ἡ γλῶσσα τοῦ κοινοῦ βίου, ἡ γλῶσσα τῆς ποιήσεως εἶναι τῆς δικαιοδοσίας τοῦ λαοῦ . . . Ἀπὸ τὰ νέφη, κύριοι, ἂς καταβῶμεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ μὲ τοὺς ποιητὰς τῆς ἐκλεκτῆς σχολῆς ὁμοῦ μὲ τοὺς ἥρωάς των καὶ τοὺς διδασκάλους των ἂς περιέλθωμεν τὸν κόσμον. Ἂς ἔμβωμεν πρῶτον, κύριοι, εἰς παντοπωλεῖον· οἱ ἥρωες κοπιάζουν καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ σοφολογιώτατοι, μὲ ὅλην των τὴν φαντασίαν, εἶναι ἄνθρωποι· πολλαὶ δὲ κωμικαὶ σκηναὶ δύνανται νὰ συμβῶσιν εἰς τὰ παντοπωλεῖα· ἐκεῖ βλέπομεν σαρδέλας, σαρδούνια, ρέγκας, κολιοὺς, σκουμπριὰ, τσίρους, νήτικα, λακέρδας, παλαμύδας, κοκλάνους, σολομοὺς, μπακαλάους, στοκοφίσια, χαβιάρια, αὐγοτάραχα, σαλσισότα καὶ τουρσιὰ διαφόρων εἰδῶν. Ὅλα αὐτὰ, κύριοι, πῶς θὰ τὰ ὀνομάσωμεν; ταρίχους βεβαιότατα.—Ἀλλὰ πῶς θὰ διακρίνωμεν τοὺς ταρίχους; Διὰ περιφράσεων. Ἀλλ' ἡ περίφρασις δὲν κατηγορεῖ πτωχείαν γλώσσης; Ἔπειτα ὁ παντοπώλης δὲν ἐννοεῖ· καὶ ὅλη ἡ συνοδεία: ἥρωες, ποιηταὶ καὶ σοφολογιώτατοι, θὰ φύγουν ἐκ τοῦ παντοπωλείου, χωρὶς νὰ ἀγοράσουν τίποτε. Ἠλησιάζει χειμὼν, κύριοι, καὶ οἱ ἥρωες, οἱ ποιηταὶ τῆς ἐκλεκτῆς σχολῆς μὲ τοὺς σοφολογιωτάτους διδασκάλους των θέλουσι ζεστὰ φορέματα· ζητοῦν τσόχαν καὶ ἐμβαίνουν εἰς ἐμπορικόν· λέγουν τοῦ ἐμπόρου, κύριε, δός μας ἐριοῦχον. Δὲν σᾶς ἐννοῶ, κύριοι· τὰ ἐριοῦχα εἶναι πολυειδῆ, μαλλὶ μὲ βαμβάκι, μαλλὶ μὲ μετάξι, μαλλὶ μὲ στουπὶ, μαλλὶ μὲ χόρτον, μαλλὶ καθαρὸν, καὶ ταῦτα πάλιν διαφόρων εἰδῶν. Θὰ φύγουν καὶ ἀπὸ τὸν ἔμπορον χωρὶς τσόχαν. Περιπατοῦντες εἰς τὰ χαμένα, ἐκουράσθησαν καὶ ἐμβαίνουν εἰς ζαχαροπλαστεῖον· ἐκεῖ τί θὰ πάρουν; καφὲ, σομάδαν, λουκούμια, μπακλαβᾶν, ρεβανὶ, μπισκότα, παστίτσα, τούρτας, πόντσι, κονιὰκ, καταΐφι· οὐδὲν τούτων, κύριοι· ὅλων τούτων τὰ ὀνόματα δὲν εἶναι Ἑλληνικὰ καὶ τὰ ἀγνοοῦν· θὰ πάρουν λοιπὸν παγωτὸν, θέρος καὶ χειμῶνα. Ἐξέρχονται παγωμένοι οἱ ἥρωες, οἱ ποιηταὶ τῆς ἐκλεκτῆς σχολῆς καὶ οἱ σοφολογιώτατοι ἐκ τοῦ ζαχαροπλαστείου καὶ ἡ πεῖνα καὶ τὸ ψύχος τοὺς θερίζει τὰ ἔντερα· καταφεύγουν εἰς ρεστοράν νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ἀνθρωπότητά των. Λαμβάνουν εἰς χεῖρας τὸν κατάλογον· ἀναγινώσκουν, σούπα, γιαχνὶ, καπαμᾶς, φρεκασὲ, μουσακὰς, ροστπὶφ, μπιφστὲκ, ντολμάδες, γιοβαρλάκια, παστίτσα, μακαρόνια, πιλάφι, κομπόστα, ἰμὰμ-μπαϊλτὶ, αὐτὰ δὲν τὰ ἐννοοῦν καὶ τρώγουν νερόβραστον. Ἀλλ' οἱ ἥρωες μὲ νερόβραστον χορταίνουν; καὶ ἂν χορτάσουν καὶ αὐτοὶ, θέλουν γίνει νερόβραστοι. Φεύγουν λοιπὸν καὶ ἐκεῖθεν ἐν μέσῳ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας νερόβραστοι, καὶ καταφεύγουν εἰς καφενεῖον νὰ ξαχλιάσουν· νὰ διασκεδάσουν τὴν ἀηδίαν τοῦ νερόβραστου· μπιλιάρδον δὲν ἠξεύρουν νὰ τὸ εἰποῦν, προφερόντα, ὄχι· τρισέτα, ὄχι· ἔστικ, τοῦλι, κιντίλιο, χουίστ, τίποτε· νὰ τὸ ζητήσουν, ἀγνοοῦν, δὲν ἔχει λέξεις ἡ γλῶσσά των. . . .

Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν μένει ἕως ἐδῶ· οἱ ποιηταί, οἱ ἥρωες καὶ σοφολογιώτατοι, τρώγοντες ἀδιακόπως νερόβραστον, ἤρχισαν νὰ ἀτροφοῦν καὶ τοὺς ἐκυρίευσε μελαγχολία· καταβαίνουν εἰς τὸ παραθαλάσσιον, ἀγοράζουν ὀρφὸν, πάλιν τὸν νεροβράζουν, διότι ἀλλέως δὲν μαγειρεύεται, καὶ ἐμβαίνουν εἰς λέμβον νὰ διασκεδάσουν, νὰ ἐνθυμηθοῦν ὅτι εἶναι καὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι. Ἀλλ' ἐνῷ συνευθυμοῦν ἀφρόντιδες, αἴφνης βλέπουν τὴν θάλασσαν φριχιῶσαν καὶ ἄνεμον σφοδρὸν ἐπερχόμενον. Δὲν φωνάζουν ὄρτσα! μόλα σκότα! μαΐνα τὰ πανιά! ἀλλὰ λῦσον τὸν πόδα· κροῦσον πρύμναν. Τί, ἐρωτᾷ ὁ πηδαλιοῦχος· καὶ μὲ τὸ τί ἡ λέμβος ἀνατρέπεται καὶ πνίγονται ἐλεεινῶς καὶ ἥρωες καὶ ποιηταὶ μαζὶ μὲ τοὺς σοφολογιωτάτους διδασκάλους των, τοὺς Φαρισαίους, τοὺς σχολαστικούς. Βλέπετε, κύριοι, ποῦ φέρει ἡ πτωχαλαζονεία;

Ἀλλ' ὅλαι αἱ ξέναι λέξεις, κύριοι, δὲν ἐξελληνίζονται, οὔτε πρέπει νὰ ἐξελληνισθῶσιν· εἶναι φακίδες εἰς τῆς γλώσσης τὸ πρόσωπον, αἱ ὁποῖαι τὴν νοστιμίζουν καὶ τὰς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ τις, χωρὶς νὰ πληγώσῃ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἀσχημίσῃ μάλιστα εἰς τὴν κωμῳδίαν καὶ τὴν σάτυραν, αἵτινες ἔχουν τὸν κοινὸν βίον κύριον ἀντικείμενον. Καὶ φοῦρνος μὴ καπνίσῃ· ὁ φοῦρνος ἐδῶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ χωρὶς ἀηδίαν οὔτε ἱπνὸς οὔτε κάμινος· θὰ μείνῃ φοῦρνος τοὐλάχιστον εἰς τὰς ἡμέρας μας. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ Ἰσαὰκ ἔμειναν Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ· ἔγειναν Ἀβράμιος καὶ Ἰσαάκιος εἰς ἐποχὴν, ὁμοιάζουσαν τὴν ἐδικήν μας· ἀλλ' ἡ ἐποχὴ ἐκείνη δὲν εἶναι καθόλου ποθητή. Εἰς δὲ τὸν κοινὸν βίον ἀδύνατον νὰ ἀποφύγῃ τις τὰς ξένας λέξεις· αἱ λέξεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ χοροῦ, λόγου χάριν,, εἶναι καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον Γαλλικαί.

Ἀλλὰ καὶ αἱ εἰσαχθεῖσαι Ἑλληνικαὶ, ἀντὶ νὰ πλουτίσωσι τὴν γλῶσσαν καὶ διὰ τῆς ἀκριβορρημοσύνης βοηθήσωσι τὴν πρώτην ἀρετὴν τοῦ λόγου: τὴν σαφήνειαν, τὴν ἐσκότισαν. Ὄρνιθα λέγεται κοινῶς ἡ ἀλεκτορὶς, καὶ ὄρνις Ἑλληνιστὶ σημαίνει τὸ πτηνόν· ἡ εἰσαξις τῆς λέξεως ὄρνις ὑπὸ τὴν δευτέραν σημασίαν δὲν εἶναι γλώσσης πλουτισμὸς, ἀλλὰ σύγχυσις. Ἄρτος καὶ ψωμὶ εἶναι λέξεις Ἑλληνικῆς καταγωγῆς· ἀλλ' ἡ μὲν σημαίνει ψωμὶ εὐλογημένον παρὰ τοῦ ἱερέως, ἡ δὲ τὸ κοινὸν ψωμί· ἡ εἰσαξις τῆς λέξεως ἄρτος ὑπὸ τὴν συνήθη σημασίαν εἶναι σύγχυσις.

Ἡ Ἑλληνικὴ τεχνολογία εἶναι τὸ πρῶτον καὶ σχεδὸν τὸ μόνον τῶν δημοτικῶν σχολείων, τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τῶν γυμνασίων μέλημα· καὶ ὅμως οὔτε καὶ αὐτὸ κατορθοῦται· οἱ μαθηταὶ τῶν γυμνασίων μεταβαίνουν εἰς τὸ πανεπιστήμιον ἀγνοοῦντες καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ὀρθογραφίας.

Οἱ παλαιοὶ διδάσκαλοι ἐδόξαζον ἀριστοκρατίαν γραμμάτων· ἠρνοῦντο σαφῶς καὶ εἰλικρινῶς τὴν ὕπαρξιν τῆς κοινῆς καὶ ἐδίδασκον Ἑλληνιστί· διότι ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἐπιστήμην, καὶ ποίησιν Ἐθνικὴν ἐθεώρουν τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας· ὁ καιρὸς δὲν ἦτο κατάλληλος ὥστε νὰ τοὺς φέρῃ νὰ σκεφθῶσι περὶ Ἐθνικῆς ποιήσεως. Ἀλλ' οἱ ὀλίγοι τῶν μαθηταὶ ἐμάνθανον Ἑλληνικὰ, μὲ τὰ Ἑλληνικὰ ἐπιστήμας, καὶ γράφοντες τὴν κοινὴν, τὴν ἔγραφον διωρθωμένην, διότι ἐγνώριζον τί ἔγραφον, ἐζήτουν δὲ διὰ νὰ διορθώσουν τὸν λαὸν διὰ τῆς θρησκείας. Ἡ σημερινὴ σοφία μας εἶναι τύραννος· θέλει νὰ ἑλληνίζῃ ὁ λαὸς, ἐνῷ οὔτε τὸ πανεπιστήμιον ἑλληνίζει, οὔτε οἱ διδάσκαλοι, τοὺς ὁποίους δίδει τὸ πανεπιστήμιον· ἡ φιλολογία, ἡ ἀπεριόριστος αὐτὴ ἐπιστήμη, περιωρίσθη εἰς τοὺς ξηροὺς τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Ἡ γραμματικὴ, Κύριοι, εἶναι μέρος μόνον τῆς φιλολογίας· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὀλίγιστοι ἐξηκρίβωσαν. Μὲ αὐτοὺς τοὺς τύπους ναναρίζονται τὰ παιδιὰ εἰς τὰ δευτερεύοντα σχολεῖα, μεταβαίνουν εἰς τὸ πανεπιστήμιον ἐν γένει νήπια καὶ ἐξέρχονται καπάτσοι. Χωρὶς ὑπερβολὴν, τὰ μαθήματα τῶν σχολείων καὶ τῶν γυμνασίων εἶναι ἐν γένει ἢ ἐμετικὰ ἢ καθάρσια· ἡ διδασκαλία ἐν τῷ πανεπιστημίῳ εἶναι θύελλα· ἀκροάζεται ὁ μαθητὴς ἐν θορύβῳ ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας, χωρὶς νὰ μελετᾷ· καὶ ἀφ' οὗ διέλθῃ τὰ ἔτη τῆς σχολῆς, κάθηται ἄλλα τόσα νὰ χωνεύσῃ, ὡς ἡ καμήλα, τὸ ἁρπασθὲν νερὸν καὶ ὑποθηκευθὲν εἰς τὴν κοιλίαν της. Ἡ τοιαύτη κατάστασις τῆς ἐκπαιδεύσεως διατηρεῖ τὴν τυραννίαν τῶν σχολαστικῶν, καὶ ἡ τυραννία τῶν σχολαστικῶν τὴν τοιαύτην ἀθλίαν τοῦ Ἔθνους κατάστασιν».

—o—

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΧΙΩ.

—

Ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Ἐφόρων τῶν ἐν Χίῳ Ἐκπαιδευτηρίων δημοσιευθείσης Ἐκθέσεως ἐξάγεται ὅτι κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἐφοίτησαν εἰς μὲν τὰ τρία ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα τῶν ἀρρένων (ὧν τὰ δύο ἐν Χώρᾳ, τὸ δὲ γ'. ἐν τῷ Κάμπῳ, ἔχοντα ἕκαστον 2 διδασκάλους) μαθηταὶ 490· εἰς δὲ τὰ 2 παρθεναγωγεῖα

τῆς Χώρας καὶ τοῦ Κάμπου, μαθήτριαι 302, ὧν τὸ μὲν, συγκείμενον ἐκ τμήματος νηπιακοῦ, ἀλληλοδιδακτικοῦ, καὶ πλήρους Ἑλληνικοῦ σχολείου, ἔχει 5 διδασκάλους, τὸ δὲ τοῦ Κάμπου 2, ἐν οἷς ἐδιδάχθησαν Ἱερὰ, Ἑλληνικὰ, Γαλλικὰ καὶ λοιπὰ μαθήματα μετὰ πολλῶν καὶ ἀξιολόγων ἐργοχείρων.

Εἰς τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον τῆς Χώρας, ἐκ 3 συγκείμενον τάξεων, καὶ ἔχον 4 διδασκάλους, ἐφοίτησαν μαθηταὶ 146.

Εἰς τὸ γυμνάσιον, ἐκ 4 τάξεων συγκείμενον, ἐν ᾧ διδάσκουσι 6 καθηγηταὶ τὴν Ἑλληνικὴν, Λατινικὴν, Γαλλικὴν, Ἀγγλικὴν καὶ Τουρκικὴν γλῶσσαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων, προσῆλθον φοιτηταὶ 72.

Ἐν συνόλῳ, ἐφοίτησαν μαθηταὶ τῆς προκαταρκτικῆς καὶ μέσης Ἐκπαιδεύσεως 1010.

Ἂν δὲ προστεθῶσι καὶ οἱ 685 παῖδες ἑκατέρου τοῦ φύλου, οἱ φοιτῶντες εἰς τὰ παρὰ τῆς κεντρικῆς Ἐφορίας ἐπιχορήγησιν λαμβάνοντα 3 μὲν ἀλληλοδιδακτικὰ καὶ 1 Ἑλληνικὸν σχολεῖον ἐκ 2 τάξεων, 2 δὲ παρθεναγωγεῖα τοῦ χωρίου Βροντάδου, ὡς καὶ οἱ 150 περίπου, οἱ φοιτῶντες εἰς τὰ ἐπίσης ἐπιχορήγησιν λαμβάνοντα 2 ἐν Καρδαμύλοις ἀλληλοδιδακτικὰ τῶν ἀρρένων, τότε τὸ ὅλον τῶν ὠφελουμένων παίδων ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τῆς ἐν Χίῳ ἐκπαιδεύσεως συνδρομῶν ἀνέρχεται εἰς τὸν ἀριθμὸν 1845.

Ἐν τῇ ἐκθέσει δὲν γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητευόντων ἐν τοῖς κατὰ τὰ λοιπὰ χωρία τῆς 70 περίπου χιλιάδας κατοίκων ἐχούσης νήσου ἰδιοσυντηρήτοις ἀλληλοδιδακτικοῖς, ἐν οἷς δὲν ἐκτείνεται ἡ δικαιοδοσία τῆς κεντρικῆς Ἐφορίας.

Ἀπὸ τῆς πρὸ ἑπταετίας περίπου συμπληρώσεως τοῦ Γυμνασίου ἀπελύθησαν 44 φοιτηταὶ, ὧν Χῖοι μὲν 34, Σάμιοι δὲ 4, 1 ἐξ Ἀκαρνανίας, 1 ἐκ Λέσβου, 1 ἐξ Ἀθηνῶν, 1 ἐκ Γορτυνίας καὶ 1 ἐξ Ἀμπελακίων.

Ὁ ἐν Λονδίνῳ κ. Ἀντ. Α. Ῥάλλης, προτιθέμενος νὰ ἐμψυχώσῃ τοὺς φιλοπόνους ἐκ τῶν μαθητῶν τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ Γυμνασίου, ὥρισεν ἰσόβιον αὐτοῦ ἐτήσιον διαγώνισμα 20 λιρ. στερλινῶν, ὧν 12 μὲν διὰ τὸν καλλιώτερον γύμνασμα συντάττοντα μαθητὴν τῆς Δ'. τάξεως, 5 δὲ διὰ τὸν καλλιώτερον θέμα γράφοντα μαθητὴν τῆς Γ'., καὶ 3 διὰ τὸν καλλιώτερον ὁμοίως θέμα γράφοντα μαθητὴν τῆς Β'. τάξεως.

—o—

ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

(Ἴδε σελ. 223).

—

ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ,

ΕΙΣ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.

Ἑλλάνων γενεῇφι φόως πέλεν ἄσπετον ἀνὴρ
Παμφαίνων ἀρεταῖς, εὐσεβίῃ, σοφίῃ.
Φρεσσὶ δὲ πεπνυμέναις ἧς πατρίδος ἔμμεναι ἔρκος
Παῦσε λυγρῶς φθονέων οὐ χρόνος, ἀλλὰ μόρος.
Καί ῥ' ὁ μὲν αὖθι, βροτὸς γάρ ἔην, κεῖτ'· ἐκ δὲ οἱ αὐδὴ
Χεῖτ' ἀπὸ μυριάδων ἀθανάτη σελίδων.

—

Ἕτερον τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὅταν, σοῦ καθεύδοντος ἐνθάδ' ἐν ἀναπαύσει,
Τὴν καθ' ἡμῶν ἐπήρειαν ἡ αἵρεσις ἐκκαύσῃ,
Καὶ πρὸς τὰ δίκαια ἡμῶν, ὡς Ἔθνους κ' Ἐκκλησίας,
Ὁπλίσῃ ψεῦδος ἄδικον, ἢ χεῖρ' ἁπλώσῃ βίας,
Τίς ἐγερεῖ σε, Στέφανε, ὅπως τῆς Βαβυλῶνος
Τὰ νήπια κατὰ πετρῶν κατεδαφίσῃς μόνος;

—o—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

(Ἴδ. σελ. 247)

—

20. ΛΕΞΙΚΟΝ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθογραφίας, ἢ ὀρθογραφικὸν νεομέθοδον, περιέχον τοὺς ἀναγκαιοτάτους τῆς ὀρθογραφίας κανόνας, ἐξηρευνημένους ἐτυμολογικῶς καὶ γενικευμένους ὅσον ἐνδέχεται· ἔτι κατὰ ποίους κανόνας γίνεται ἡ σύνθεσις καὶ παραγωγὴ κτλ. ὑπὸ Ἰ. Σερουΐου. Ἔκδοσις πέμπτη. Ἀθήνησι, τύποις Θέμιδος Ἰω. Σκλέπα, 1870. Σελ. 1—120. Τιμᾶται δραχ. 1,50.

21. ΕΚΘΕΣΙΣ τῆς καταστάσεως τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1867—1870, ὑπὸ τοῦ σχολάρχου Ἀρχιμ. Φιλοθέου Βρυεννίου. Ἐν Κωνστ]πόλει, τύποις Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος, 1870. Σελ. 1—225.

—o—

ΠΟΙΚΙΛΑ.

—

Λουτρὰ ἐν Ἐφέσῳ.

Πλησίον τῆς ποτὲ μεγαλοπρεποῦς ταύτης Ἐφέσου, τῆς πατρίδος τοῦ Ἡρακλείτου, τοῦ Ῥούφου, τοῦ Ἀρτεμιδώρου, ἥτις ἦτο τὸ πάλαι μεγαλοπρεπεστάτη διὰ τὰ ἐκεῖ εὑρεθέντα δημόσια καταστήματα, καὶ ἰδίως διὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, εὑρίσκεται μικρόν τι χωρίον, ὀνομαζόμενον Ἁγιὰ Σουλοὺκ, καὶ ἐνταῦθα ἀναβρύουσι θερμότατα ὕδατα, τὰ ὁποῖα πρὸ χρόνων, συνεπείᾳ σεισμῶν, ἂν καὶ ἔλαβον, ὡς φαίνεται, ἄλλην διεύθυνσιν, ὅμως πάλιν ἀνεφάνησαν. Τὰ θερμὰ ταῦτα ὕδατα εἶναι ἀξιόλογα καὶ ἠδύναντο νὰ παράσχωσι μεγίστην ὠφέλειαν, ὅμως ἀπεριποίητα ὄντα, ἔμειναν εἰς ἀχρηςίαν διὰ τοὺς πάσχοντας. Ξ. Λ.

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Τοῦ ΚΓ'. Τεύχους).

Ἐκπαιδευτικά (Συνοπτικὴ Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1869—1870.) Σελ. 249—266

Περὶ τῆς καθομιλουμένης γλώσσης. » 266—269

Ἐκπαίδευσις ἐν Χίῳ. » 269—270

Συλλογὴ νεωτέρων Ἑλληνικῶν ἐπιγραμμάτων (Ἡλ. Ταντολίδου εἰς Στ. Καραθεοδωρῆ). » 271

Βιβλιογραφία (Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθογραφίας — Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς). » 271

Ποικίλα (Λουτρὰ ἐν Ἐφέσῳ). » 272

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΚΔ'. 1871.

Μαρτίου 15.

Γ'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1869—1870.

(Συνέχ. σελ. 266).

—

Γ'.

§. 19. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐθνικῶν Κανονισμῶν, τὸ τότε Διαρκὲς Ἐθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον, ἀξιεπαίνῳ προνοίᾳ, συνέστησε πενταμελῆ ἐλεγκτικὴν Ἐπιτροπήν, συγκειμένην ἐκ τῶν ΣΣ. Μητροπολιτῶν Δημητριάδος (νῦν Λαρίσσης) κ. Δωροθέου, τοῦ καὶ προέδρου, καὶ Ῥασκοπρεσρένης κ. Μελετίου, καὶ τῶν κκ. Ἰωάννου Καλλίου, Γ. Ν. Δοσίου, ἰατρῶν, καὶ τοῦ κ. Β. Νικολαΐδου, πρὸς ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως τῆς Μ. τοῦ Γέν. Σχολῆς, παρούσης ἐν ταῖς πρώταις συνεδριάσεσι καὶ τῆς τότε τριμελοῦς Ἐφορίας: ἤτοι τῶν ΣΣ. ἀγ. Χαλκηδόνος κ. Γερασίμου καὶ Μελενίκου κ. Διονυσίου, τοῦ καὶ ταμίου, καὶ τοῦ Ποστελνίκου Ἀλεξάνδρου Φωτιάδου· ἔτι δὲ παρόντων τοῦ τότε διευθύνοντος τὴν Σχολὴν Ἀρχιμανδρ. κ. Παϊσίου, καὶ τριῶν Καθηγητῶν: Ἀντωνίου Χαριλάου, Βασιλείου Δ. Καλλίφρονος καὶ Κωνστ. Ι. Φωτιάδου, κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ προγενομένην ἀπόφασιν, ὅπως ληφθῶσι παρ' αὐτῶν αἱ ἀναγκαῖαι περὶ ἑνὸς ἑκάστου ἰδίᾳ πληροφορίαι. Ἐντὸς δὲ δέκα συνεδριάσεων ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπή: ἤτοι ἀπὸ τῆς κγ'. Ἰουλίου τοῦ ᾳωξθ'. ἔτους μέχρι τῆς θ'. νοεμβρίου, καταρτίσασα τὴν ἐπὶ τούτῳ γενομένην λεπτομερῆ καὶ ἀκριβῆ Ἔκθεσιν, ἐπέδωκεν αὐτὴν εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον.

§. 20. Πρὸς εὐχέρειαν δὲ τῶν διασκέψεων αὐτῆς, ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ διεῖλε τὰς συζητήσεις εἰς τρία κεφάλαια.

Α'. Τὸ οἰκονομικὸν τῆς Σχολῆς.
Β'. Τὸ περὶ οἰκοδομήματος, καὶ
Γ'. Τὸ περὶ σπουδῶν.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ οἰκονομικόν, ἐπειδὴ ἐκ τῆς ὑποβληθείσης αὐτῇ ὑπὸ τῆς Ἐφορίας ἐκθέσεως τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων κατάδηλον ἐγένετο ὅτι ὑπῆρχεν ἔλλειμμά τι, ὅπως καλυφθῇ τοῦτο, ἐθεώρησεν ἀναγκαίαν τὴν περὶ ἐκτάκτων τινῶν ἐσόδων γνωμοδότησιν: ἤτοι ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἀνανεουμένων εἰσιτηρίων τῶν φοιτητῶν νὰ λαμβάνηται εἷς ἀργυροῦς Μεδζιτιές· ἐκ τῶν ἀπολυτηρίων τῶν τελειοσιδάκτων μία λίρα Ὀθωμανική· ἐξ ἐράνου τινὸς τῶν φιλογενῶν ἐμπόρων καὶ συντεχνιῶν τὸ κατὰ προαίρεσιν κτλ.

Ὡς πρὸς τὸ οἰκοδόμημα δέ, τὸ ὑπάρχον ἤδη κατάστημα τῆς Σχολῆς ἐθεωρήθη ὅλως ἀκατάλληλον, διάτε τὸ ἑτοιμόρροπον αὐτοῦ, διὰ τὸ μὴ ὑγιεινὸν τῆς θέσεως καὶ διὰ τὸ μεταξὺ δύο ὁδῶν θορυβώδες, καὶ διὰ τὴν οὐσιωδεστάτην ἔλλειψιν τῆς ἀπαιτουμένης ἀναλόγου χωρητικότητος, ἐξ ἧς προκύπτουσιν ἐξ ἀνάγκης ἀναπόφευκτοι δυσκολίαι διὰ τὴν παντοχόθεν μεγίστην συρροὴν τῶν σπουδαστῶν.

Ὅσον δὲ περὶ τῆς ὑφ' ἑνὸς Μέλους προταθείσης ἀλλαχοῦ μεταθέσεως τῆς Σχολῆς, μετὰ ἐμβριθῆ συζήτησιν, ἐθεωρήθη κεντρικωτέρα ἡ ἐν Φαναρίῳ θέσις, ἢ κἂν ἐν ταῖς παρακειμέναις ὑγιεινοτέραις καὶ μᾶλλον μὲν εὐαέροις, ἧττον δὲ θορυβώδεσι συνοικίαις, μακρὰν τῶν μουσοστυγήτων κραυγῶν καὶ πατάγων καὶ κρότων καὶ μουσικῶν συναυλιῶν κλπ. ὅπως ἐξακολουθῶσι φοιτῶντες μαθηταὶ ἐξ ὅλων τῶν τῆς πρωτευούσης συνοικιῶν καθ' ἡμέραν, ὡς τοῦτο διατελεῖ ἀπὸ τοσούτων ἤδη ἐτῶν γινόμενον, καὶ οὕτω προκύπτῃ μείζων ὠφέλεια, ἐνῷ ἡ εἰς ἀπόκεντρόν τι μέρος μετάθεσις αὐτῆς, ἀμοιρῶτα τοῦ πλεονεκτήματος τούτου, καὶ πλείστας ἄλλας συνεπάγεται δυσχερείας, καὶ ὡς πρὸς τὴν συνδιαίτησιν τῶν μαθητῶν ἐν συσσιτίοις, καὶ ὡς πρὸς πλεῖστα ἄλλα, ἐκ πείρας ἄλλως τοῖς πᾶσι γνωστά. Πρὸς εὐκολίαν δὲ τῆς οἰκοδομῆς ἀναλόγου ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος, προὔτεινεν ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν ἐκποίησιν τοῦ ἐν Ξηροκρήνῃ γηπέδου καὶ παντὸς ἄλλου ἀχρήστου ἐθνικοῦ οἰκοπέδου, δυναμένου χρησιμεῦσαι εἰς τὰς δαπάνας τῆς οἰκοδομῆς νέου ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος.

Ὡς πρὸς τὸ περὶ σπουδῶν κεφάλαιον, ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ προὔτεινε τὴν ἐν τῇ Σχολῇ σύστασιν ἕδρας ἰδίᾳ Θεολόγου, διδάσκοντος τὴν ἱερὰν Κατήχησιν καὶ τὴν Θεολογίαν, στοιχειώδη τε καὶ Δογματικήν· ἕδρας τῆς Χημίας καὶ Ζωολογίας· ὁμοίως τῆς Σλαβονικῆς γλώσσης κτλ. πολλῶν ἐσωτερικῶν τῆς Σχολῆς ἐλλείψεων ὑπέβαλεν οὐσιώδεις διορθώσεις καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταῤῥυθμίσεις: ἤτοι τὴν σύνταξιν καὶ ἐκτύπωσιν γενικωτέρου Κανονισμοῦ, διέποντος τὰ κατὰ τὴν Σχολήν, τὴν ἀπαιτουμένην συνεχῆ ὑπὸ τῆς Ἐφορίας ἐπίσκεψιν καὶ ἐποπτείαν αὐτῆς, (ἡ τότε

Ἐφορία, κατὰ τὴν τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἔκθεσιν, δὶς ἐπεσκέψατο τὴν Σχολήν, πρῶτον ἐν τῷ διορισμῷ αὐτῆς, καὶ δεύτερον καὶ τελευταῖον ἐν ταῖς δημοσίαις ἐξετάσεσι), τὴν προσθήκην ἀναλόγων παιδονόμων πρὸς διατήρησιν εὐταξίας, τὸν διορισμὸν ἐξεταστικοῦ ἰδίᾳ ἐκ τῶν Καθηγητῶν Συλλόγου πρὸς αὐστηρὰν ἐξέτασιν τῶν εἰσαγομένων φοιτητῶν, τὴν ἐκλογὴν ἀξίων ὑποτρόφων, τὴν ἐκτύπωσιν πτυχίων ἢ διπλωμάτων διὰ τοὺς ἀπολυομένους, τὴν χρῆσιν εἰσιτηρίων διὰ τοὺς εἰσαγομένους φοιτητάς, τὴν προμήθειαν πειραμάτων καὶ Γεωγραφικῶν πινάκων κλπ. τὴν δυνατὴν χρησιμοποίησιν τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τὴν προμήθειαν Δεξικῶν καὶ λοιπῶν βιβλίων διὰ τοὺς ἀπόρους τῶν σπουδαστῶν· τὴν σύστασιν Ἐφορίας καταλλήλου· τὴν ἐκλογὴν Διευθυντοῦ, ἀτομικὴν ἔχοντος βαρύτητα καὶ ἱκανάτητα οὐ τὴν τυχοῦσαν· τὴν δυνατὴν φροντίδα περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ ὁμοιομόρφου τῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς σχολείοις, τοῦ οὐσιωδεστάτου τούτου ἀντικειμένου· τὴν τελειοποίησιν τῆς προκαταρκτικῆς Σχολῆς, ὅπως χρησιμεύῃ ὡς πρότυπον τῆς ὁμοιομόρφου διδασκαλίας ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πρωτευούσης προκαταρκτικὰ ἑνδιαχὰ σχολεῖα· καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, τὴν βελτίωσιν τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἀλληλοδιδακτικῆς σχολῆς, ἥτις ἔπρεπε νὰ χρησιμεύῃ ὡς πρότυπον τῶν λοιπῶν Ἀλληλοδιδακτηρίων, ἐνῷ, κατὰ τὴν τῆς Ἐπιτροπῆς Ἔκθεσιν, αὕτη ὁμολογουμένως ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει καθ' ὅλα ἡ κατωτέρα σχεδὸν πασῶν.

§. 20. Ὁμολογητέον δ' ἐν παρόδῳ ἐνταῦθα, ὅτι τὰς πρώτας βάσεις τῶν μεταῤῥυθμίσεων ἔσχεν ἡ Μεγ. Σχολὴ ἀπὸ τοῦ ᾳωξ'. ἔτους, ὅτε τὴν ἐφορίαν αὐτῆς ἀνεδέξαντο οἱ γεραροὶ καὶ σεβάσμιοι Μητροπολῖται Θεσσαλονίκης κ. Νεόφυτος καὶ Ἀμασείας κ. Σωφρόνιος (νῦν Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας), οἵτινες ἀπαραμίλλον ἐπεδείξαντο ζῆλον ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἀρχαίου τούτου ἱεροῦ τῶν Μουσῶν τεμένους, προνοήσαντες ἐκ τῶν ἐνόντων περὶ παντὸς πρὸς τοῦτο συντελεστικοῦ μέσου.

§. 21. Τὴν Ἔκθεσιν, τέλος πάντων, τῆς Ἐλεγκτικῆς πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς λαβὸν ὑπ' ὄψιν τὸ Μ. Συμβούλιον καὶ τὰ μέγιστα εὐαρεστηθέν, ἐνέκρινεν ὅπως αὐτὴ ἡ Ἐπιτροπὴ διορισθῇ τακτικὴ Ἐφορία τῆς Σχολῆς, ὅπερ καὶ ἐγένετο, ἐπινεύσει τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου· ἀλλά, δυστυχῶς, ὀλίγιστα τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἐθνικῶν ἐκπαιδευτηρίων λίαν συνετῶς σχεδιασθέντων ἐπραγματοποιήθησαν, ἐλλείψει χρηματικῶν προσόδων· ἐπειδή, ὡς τοῖς πᾶσιν ὑπάρχει γνωστόν, ἡ Σχολὴ τοῦ Γένους ἀπεστερήθη τῶν ἐκ Ῥουμουνίας προσόδων αὐτῆς, ληστευθεισῶν, σὺν τοῖς λοιποῖς Μοναστηριακοῖς κτήμασι, δολίαις εἰσηγήσεσιν, ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Κούζα, ὃν ἡ θεία δίκη ἐν τούτοις ἐπάταξεν αὐστηρῶς καὶ παραδειγματικῶς. *Ἔστι γὰρ δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ.*

§. 22. Ἔκτοτε, τέλος πάντων, ἡ πολυπαθὴς αὕτη καὶ πολυθρήνητος ἱστορικὴ Σχολὴ διατελεῖ ἀναξιοπαθοῦσα, σεβαστόν μοι ἀκροατήριον! καὶ ταλαιπωρουμένη, εἰς μόνην τὴν φιλογένειαν καὶ φιλομουσίαν τῶν φιλοτι-

μοτέρων ὁμογενῶν ἔκτε τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ὀφείλουσα τὴν μέχρι τοῦδε ὅπως δήποτε διατήρησιν αὐτῆς.

§. 23. Ἐπὶ τῇ βάσει οὖν τῶν ὑπὸ τῆς Ἐλεγκτικῆς μὲν τὸ πρῶτον Ἐπιτροπῆς ἐπικληθείσης, ὕστερον δὲ διορισθείσης Ἐφορίας τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς προταθεισῶν μεταῤῥυθμίσεων, ἐγκατέστη Σχολάρχης ἀπὸ τῆς ά. φεβρουαρίου τοῦ ᾳωξγ΄. ἔτους ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Ἀλέξανδρος ὁ Λάσκαρις, οὗ σχολαρχοῦντος, εἰσήχθη ἡ διδασκαλία τῆς Δογματικῆς Θεολογίας καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, καὶ ἡ Ἑρμηνεία τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας· συνετάχθη καὶ ἐνεκρίθη ὁ ἐν μέρει μέχρι τοῦδε τὰ τῆς Σχολῆς διέπων Κανονισμός· ἀντὶ τοῦ Καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν κ. Δ. Βαλασίδου, ἀποχωρήσαντος, διωρίσθη κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ κ. Χρ. Σκαρπέλης. τῇ δὲ ιέ. Ἰανουαρίου (τοῦ ἔτους ᾳωξδ΄.) ἀντικατέστησεν αὐτόν, διδάξαντα ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι, ὁ μέχρι τοῦδε ἐπιτυχῶς καὶ μετὰ καρποφορίας διδάσκων τὸν κλάδον τοῦτον ἀξιότιμος κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης. Τὸν ὁμογενῆ καθηγητὴν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης κ. Κωνστ. Κρῆτα παραιτηθέντα διεδέξατο ὁ Γάλλος κ. Εὐγένιος Μαρκελλῖνος, ὡς καὶ ἐκ τῶν Προγραμμάτων τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων καταφαίνεται (ἴδε Ἐπίμετρον). Κατὰ μάρτιον δὲ γενικῆς συγκροτηθείσης ἐν Πατριαρχείοις συνελεύσεως, ἐγένετο συνεισφορὰ χρηματικὴ πρὸς διατήρησιν τῆς Σχολῆς, ἡ δ' Ἐφορία καθυπέβαλε σχεδιά τινα μεταῤῥυθμίσεως τῶν τοῦ Γέν. Σχολῶν καὶ οἰκονομικά τινα μέτρα.

§. 24. Τὴν δὲ λ΄. μαΐου τοῦ ἔτους ᾳωξδ΄. χειροτονηθέντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀασκάρεως Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης, μετὰ τὰς δημοσίας ἐξετάσεις, κατὰ τὴν ἡ. αὐγούστου, διωρίσθη διάδοχος ὁ τότε μὲν πρώην Χαλεπίου, νῦν δὲ πάλιν (ἀτυχῶς) πρώην Νεοκαισαρείας κ. Ἱερόθεος, ὃς διηύθυνεν ἐν ἄκρᾳ ἁρμονίᾳ μέχρι τῆς ς΄. δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, καίτοι προήχθη ἀπὸ τῆς ζ΄. νοεμβρίου εἰς τὴν χηρεύσασαν Μητρόπολιν τῆς Νεοκαισαρείας, ὡς καὶ ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Σχολῆς δηλοῦται, ὧν ἡ κατάστρωσις ἤρξατο, εἰ καὶ ἐπιτομώτερον, ἀπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀασκάρεως.

§. 25. Δυστυχῶς δὲ μόνον ἀπὸ τοῦ ᾳωξά. ἔτους σώζονται ἀκριβεῖς σημειώσεις περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατ' ἔτος ἀπολυομένων τελειοδιδάκτων φοιτητῶν τῆς Μ. τοῦ Γέν. Σχολῆς καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσαγομένων φοιτητῶν καὶ ἀκροατῶν κ.λ.π. κατὰ τὸ ἑφεξῆς (μέχρι τοῦ 1864) Διάγραμμα.

1861—1862.

ά) Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.

Καθηγηταὶ μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ 9 — Μαθηταὶ 210 (ὧν 30 ὑπότροφοι) καὶ 5 ἀκροαταί, διῃρημένοι εἰς 5 τάξεις — Ἀποφοιτήσαντες 10, ὧν ἓξ μὲν Κωνσταντινουπολῖται, τρεῖς δὲ Μικρασιανοὶ καὶ εἷς Σερραῖος.

β΄) Προκαταρκτικὴ Σχολή.

Μαθηταὶ 156, διῃρημένοι εἰς 4 τάξεις — Διδάσκαλοι δύο, ὁ Σχολαρχῶν ἀπὸ τοῦ 1846 κ. Γ. Ῥαφάνης, καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ 1858 διδάσκων ἐν αὐτῇ κ. Ἀναστάσιος Χουρμουζιάδης.

1862—1863.

ά) Μεγ. τοῦ Γέν. Σχολή.

Καθηγηταὶ μετὰ τοῦ Σχολάρχου 10 — Τάξεις πέντε ἐπίσης — Ἀποφοιτήσαντες 5, ὧν δύο μὲν Κωνσταντινουπολῖται (ά), εἷς Βιθυνός (δ΄), εἷς Κρὴς (γ΄) καὶ εἷς Φιλιππουπολίτης (δ΄).

β΄) Προκαταρκτική.

Διδάσκαλοι δύο — Τάξεις τέσσαρες.

1863—1864.

ά) Μεγ. τοῦ Γέν. Σχολή.

Μαθηταὶ 227 — Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι μετὰ δύο ὑφηγητῶν (τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ τῆς Τουρκικῆς), δώδεκα — Ἀποφοιτήσαντες 12, ὧν 5 Βυζάντιοι (έ), εἷς Νικαεὺς (ς΄), εἷς Νεοκαισαρεὺς (ζ΄), εἷς Ἴμβριος (ή), εἷς Ἐρέσιος (θ), εἷς Περιστασινὸς (ι), εἷς Ἰκονιεὺς (ιά) καὶ εἷς Σινωπεὺς (ιβ΄), πλὴν ἑνὸς, τοῦ Κωνστ. Γεωργίου Βυζαντίου, λαβόντος ἀπολυτήριον, ὡς ἀποσυρθέντος πρὸ 4 μηνῶν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων.

β΄) Προκαταρκτική.

Διδάσκαλοι δύο—Μαθηταὶ 174— Τάξεις τρεῖς.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διωρίσθη ἐν Πατριαρχείοις ἐπταμελὴς Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως (ἄνευ ἐν τούτοις οὐδενὸς ἀποτελέσματος), συνισταμένη ἐκ τῶν Μεγ. Πρωτοσυγκέλλου καὶ Ἀρχιδιακόνου, Στ. Καραθεοδωρῆ, Ι. Μουσούρου, Σπ. Μαυρογένους καὶ Χ.Γ. Κωνσταντινίδου, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Προέδρου.

(α΄) Δημήτριος Π. Δημητριάδης, Νικόλαος Μ. Ἀληθινός.
(β΄) Ἰωάννης Π. (γ΄) Ἰωάννης Θ. Πολυζάκης.
(δ΄) Ἰωάννης Π. Βατσίδης.
(έ) Ἀλέξανδρος Ἰσμυρίδης, Ἀλέξανδρος Πασπαλλῆς, Γεώργιος Τσκόπουλος, Θεμιστοκλῆς Ἀγγελίδης, Κυριακὸς Εὐθυμίου Κυριακοῦ.
(ς΄) Βλάσιος Βλασιάδης.
(ζ΄) Ἰωάννης Ἀνδρεάδης.
(ή) Θεόδωρος Λαμπρίδης.
(θ΄) Ἰορδάνης Νικολαΐδης.
(ι) Μιχαὴλ Ζαχαριάδης.
(ιά) Παρασκευᾶς Ἰωάννου.
(ιβ΄) Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης.

§. 26. Ἐπειδὴ δὲ λόγος ἐγένετο καὶ περὶ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς, φέρε εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ αὐτοῦ. Ὁ ἐν λόγῳ Κανονισμός, συγκείμενος ἐκ κεφαλαίων ἐννέα (ά. περὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. β'. περὶ Ἐφορίας. γ'. περὶ Σχολάρχου. δ'. περὶ Καθηγητῶν. ε. περὶ μαθητῶν. ς'. περὶ ὑποτρόφων. ζ'. περὶ ἀκροατῶν. η. περὶ ἐτησίων ἐξετάσεων καὶ θ'. περὶ τῶν ἀπολυτηρίων ἐξετάσεων) ὑπεγράφη μὲν ὑπὸ τῆς τότε Ἐφορίας, συγκειμένης ἐκ τῶν ΣΣ. Ἡρακλείας Παναρέτου, προέδρου, καὶ Ῥασκοπρεσρένης Μελετίου, καὶ τῶν κκ. Ι. Καλλίου, Γ. Δοσίου, Δ. Πασπαλλῆ καὶ Β. Νικολαΐδου, ἐνεκρίθη δὲ τῇ κή. αὐγούστου τοῦ ᾳωξγ'. ἔτους ὑπὸ τοῦ τότε Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, συγκειμένου ἐκ τῶν ΣΣ. Μιτυλήνης Μελετίου, προέδρου, Σισανίου Μελετίου καὶ Βελισσοῦ Ἀνθίμου, καὶ τῶν ἀξιοτίμων κκ. Κωνσταντίνου Ἀδοσίδου, Σταυράκη Ἰωαννίδου, Γαβριὴλ Κρεστίδου, Γεωργίου Παπαλαμπρινούδη, Παύλου Μουσούρου καὶ Κωνσταντίνου Καραθεοδωρῆ, Α'. Γραμματέως ὄντος τοῦ κ. Ἰωάννου Ἀριστοκλέους.

§. 27. Ἐν τούτοις ἐκ πείρας πολυχρονίου καὶ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς ἀπεδείχθη καὶ ἐξηλέγχθη πολλάκις μέχρι τοῦδε ὁ ἐν λόγῳ Κανονισμὸς ἐν πολλοῖς ἐλλιπὴς ὢν καὶ χρήζων ἀναποφεύκτου μεταῤῥυθμίσεως καὶ ὡς πρὸς τὴν τῶν μαθημάτων διδασκαλίαν (φύσει δὲ τὰ τῶν θνητῶν ἀτελῆ), καὶ ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα Ἐφόρων, Καθηγητῶν, φοιτητῶν κτλ. καὶ πολὺς πολλάκις κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἐγένετο καὶ γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ κατ' ἔτος, ἄνευ μέχρι τοῦδε ὁριστικοῦ ἀποτελέσματος, καὶ κατὰ συνέπειαν οὐδεμία ἐπηνέχθη βελτίωσις, ὅπως καὶ τὰ τῆς Σχολῆς, ὡς φαίνεται, τὴν αὐτὴν εἱμαρμένην πορείαν βαδίζωσι, σύμφωνον τοῖς καχεκτοῦσιν ἐθνικοῖς καὶ Ἐκκλησιαστικοῖς ἡμῶν πράγμασιν, ὧν οὐδεμία, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν, ἐπετεύχθη βελτίωσις, μετὰ τοσούτων ἤδη ἐτῶν ἐνδελεχῆ, κατά γε τὸ φαινόμενον, ἐργασίαν Συνόδων, Συμβουλίων (μικτῶν τε καὶ ἀμίκτων), Ἐπιτροπῶν καὶ Ἐθνοσωτελεύσεων· ἀλλ' οἱονεὶ ὑπὸ ἀράς, οὐκ οἴδαμεν τίνων, διατελοῦντες, οὐ δυνάμεθα ἐν οὐδενὶ σχεδὸν προκόψαι, ἀλλά, τοὐναντίον, καρκινοβατοῦντες ὁσημέραι ἐπὶ τὰ χείρω βαίνομεν, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, ὡς τοῖς πᾶσι τοῦτο κατάδηλον, καὶ μάλιστά γε τοῖς νοῦν ἔχουσιν, οἵτινες δύνανται ἀναμφισβητήτως καὶ τὴν πηγὴν τοῦ κακοῦ νὰ ἀνεύρωσι, καὶ τῆς προσφόρου θεραπείας νὰ ἐπιτύχωσιν, ἐὰν τεθῇ βάσις ἁπάντων τῶν ἡμετέρων ἔργων καὶ ἁπασῶν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ σκέψεων καὶ ἀποφάσεων ἡ εὐλογημένη ἐκείνη σύμπνοια καὶ εἰλικρίνεια, αἵτινες ἀπὸ πολλοῦ ἤδη φαίνονται ἀποπτᾶσαι ἐκ τοῦ ἡμετέρου ὁρίζοντος (εἴθε δὲ μὴ ἀνεπιστρεπτεί!), ἐπ' ὀλέθρῳ προφανεῖ τῶν τιμαλφεστέρων ἡμῖν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους.

§. 28. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπαναγέσθω ὁ λόγος. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγ. Σχολῆς, ὡς εἴρηται, ἀποχώρησιν τοῦ εἰς τὴν τῆς Νεοκαισαρείας Μητρόπολιν προαχθέντος κ. Ἱεροθέου, ἡ ἀναξιοπαθοῦσα μεγαλώνυμος αὖ-

τη Σχολή, ἧς οἱ Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι οὔτε τακτικῶς οὔτε ἐπαρκῶς μισθοδοτοῦνται, εὗρεν εὐτυχῶς νέον ἰθύντορα καὶ Σχολάρχην, τὸν τότε μὲν Ἀρχιμανδρίτην, νῦν δὲ Μέγαν Πρωτοσύγκελλον κ. Εὐστάθιον Κλεόβουλον, ἄνδρα διαπρέποντα μεταξὺ τοῦ Ὀρθοδόξου Ἀνατολικοῦ Κλήρου. Οἷα δὲ καὶ ὅσα κατωρθώθησαν ἐπὶ τῆς τριετοῦς καὶ ἐπέκεινα αὐτοῦ Σχολαρχίας, τρανώτατα δεικνύουσι μὲν αἱ κατὰ πρῶτον ἤδη ἐπ' αὐτοῦ ἀρξάμεναι ἐκδίδοσθαι ἐπέτειοι Λογοδοσίαι, μαρτύρια ἀκριβῆ καὶ ἀψευδῆ τῆς ἀκαμάτου ἐνεργείας καὶ δραστηριότητος τοῦ ἀνδρός, ὡς καὶ ὁ Κώδιξ τῶν τῆς Σχολῆς πρακτικῶν· οὐχ ἧττον δὲ ἐν συνόψει καὶ ἡ παροῦσα Ἔκθεσις, πρὸς συμπλήρωσιν ὁλοσχερῆ τῆς ἀνατεθείσης μοι ἐντολῆς, διαγράψει τὰ οὐσιωδέστερα τούτων.

Σχολικὸν ἔτος 1864—1865.

§. 29. Ἅμα τῇ ὁριστικῇ ἐγκαταστάσει τοῦ νέου Σχολάρχου, γενομένῃ ἐπισήμως τῇ ς'. δεκεμβρίου ᾳωξδ'.

1) Ἐνεκρίθη ὅπως, πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῆς Σχολῆς καὶ συναντίληψιν τῆς Σχολαρχίας, διορισθῶσιν ἐκ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου δύο μὲν Κοσμήτορες (οἱ κ. κ. Ἰ. Φιλαλήθης καὶ Σκαρλάτος Βίλκιος), εἷς δὲ Γραμματεὺς (ὁ Β. Δ. Καλλίφρων). ἐπὶ τῷ ἀντιπροσωπεύειν τὸν Σχολάρχην τυχὸν ἀπόντα, ἐποπτεύειν ἀείποτε τὰ τῆς πειθαρχίας, καὶ συσκέπτεσθαι καὶ συνεργάζεσθαι μετὰ τοῦ Σχολάρχου, ὁσάκις ἂν δεήσῃ.

2) Παρεκλήθη ἡ Ἐφορία ὅπως δι' ἐπισήμου προσκλήσεως προτραπῶσιν οἱ ἁπανταχοῦ ὁμογενεῖς συγγραφεῖς ἢ ἐκδόται βιβλίων, περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, ὅπως προσφέρωσιν ἕκαστος εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδομένων, πρὸς πλουτισμὸν κατὰ μικρὸν αὐτῆς, βιβλιοθηκαρίου διορισθέντος τοῦ κ. Κωνστ. Ζαχαριάδου.

3) Ἐξησφαλίσθη, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἡ ζωὴ τριακοσίων καὶ ἐπέκεινα μαθητῶν καὶ διδασκάλων διὰ τῆς γενομένης ἀρκούντως στερεᾶς ἐπισκευῆς τοῦ τῆς Σχολῆς οἰκοδομήματος, ἑτοιμορρόπου ὄντος πολλαχοῦ, κατὰ τὴν γνώμην δοκίμων ἀρχιτεκτόνων.

4) Συνέστη, ὡς ἐπέτειος τακτικὴ ἑορτὴ τῆς Σχολῆς, ἡ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μνήμη (τῇ 30 ἰανουαρίου), καθ' ἣν ὡρίσθη ὅπως Πατριαρχικὴ μὲν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ἐπιτελῆται λειτουργία μετὰ μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν, συνδρομητῶν, ἐφόρων, διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ζώντων τε καὶ τεθνεώτων, ὁ δὲ κατὰ καιρὸν Σχολάρχης ἐκφωνῇ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος κατάλληλον τῇ ἡμέρᾳ λόγον, τελετὴ δὲ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν σύντομος ἐπιτελῆται εἴτε ἐν τῇ Σχολῇ εἴτε ἐν τῷ μεγάλῳ τῶν Πατριαρχείων Συνοδικῷ, ἐπευλογοῦντος καὶ ἐπευχομένου τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου τὰ εἰκότα.

3) Κατηρτήθησαν μὲν αἱ ἄλλοτε δι' ὑφηγητῶν γινόμεναι μαθημάτων

τινῶν διδασκαλίαι, ἑκάστῳ τῶν εἰδικῶν Καθηγητῶν ἀνατεθείσης τῆς ἀνελλιποῦς, ὡς οἷόν τε, διδασκαλίας ἑκάστου εἴδους τῶν μαθημάτων, εἰσήχθησαν δὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας καὶ Μυθολογίας μαθήματα, καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἐπηνέχθησαν ἀνάλογοι βελτιώσεις περὶ τὴν διδασκαλίαν, ὡς δείκνυται καὶ ἐκ τοῦ Προγράμματος τῶν ἐξετάσεων.

6) Ὡρίσθη ὁ τύπος τοῦ τῶν ἀπολυομένων φοιτητῶν διπλώματος ἢ πτυχίου.

7) Εἰσήχθη ἡ χρῆσις τῶν Ἐλεγκτικῶν Δελτίων, ἐν οἷς βαθμολογοῦνται μὲν αἱ τῶν φοιτητῶν ἀπαντήσεις, σημειοῦται δὲ ἡ διαγωγὴ καὶ αἱ ἀπουσίαι κ τ λ.

§. 30. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνεγράφησαν μὲν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς τμήμασι 400 περίπου φοιτηταί, ἀπεφοίτησαν δὲ δεκαπέντε (ά). Καθηγηταὶ μετὰ τοῦ Σχολάρχου δέκα μεθ' ἑνὸς ὑφηγητοῦ.

Σχολικὸν ἔτος 1865—1866.

§. 31. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο

1) Ἐτέθησαν εὐτυχῶς αἱ βάσεις τῆς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Σχολῆς συστάσης κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος.

2) Ἐκανονίσθησαν δεόντως τὰ περὶ δημοσίων ἐξετάσεων, τὰ περὶ προβιβασμοῦ τῶν φοιτητῶν καὶ βαθμολογήσεως τῶν τελειοδιδάκτων.

3) Διωρίσθη αὖθις Καθηγητὴς τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ὁ ὁμογενὴς κ. Κ. Κρής, τοῦ κ. Εὐγενίου Μαρκελλίνου παραιτηθέντος, καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν Γάλλου μετὰ δίμηνον διδασκαλίαν ἀπολυθέντος.

4) Διάφοροι ἐξευρέθησαν πρόσοδοι πρὸς πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης, καὶ δυνατὴν αὐτῆς τακτοποίησιν.

5) Ἐδωρήθησαν τῇ Σχολῇ ὑπὸ τοῦ ἐκ Μαδύτου ὁρμωμένου φιλογενοῦς ἀρχιτέκτονος κ. Χαδζῆ Στεφανῆ Γαϊτανάκη κατὰ πρῶτον μὲν Ἠλεκτρικὴ μηχανὴ μετὰ διαφόρων ἄλλων ὀργάνων τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς, ἀκολούθως δὲ Ἀεραντλία, ἐπὶ τῷ φιλοπάτριδι ὅρῳ τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διατηρήσεως ἑνὸς ὑποτρόφου ἐκ τῶν Μαδυτινῶν νέων, τοῦ μᾶλλον φιλομαθοῦς καὶ φιλοτίμου.

6) Δύο τῶν φιλογενεστάτων ὁμογενῶν: οἱ κκ. Γεώργιος Ζαρίφης καὶ Χατζῆ Γεώργιος Κωνσταντινίδης ἀνεδέξαντο ἕνα, ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς, ἐκπαιδεύσωσιν εἰδικῶς ἐν Ἀθήναις καὶ Γερμανίᾳ ἐπὶ πενταετίαν ἐκ τῶν τῆς Σχολῆς τελειοφοίτων, ὁ μὲν πρῶτος τὸν Γεώργιον Κλιντηρόπουλον εἰς τὴν Λατινικὴν Φιλολογίαν, ὁ δὲ δεύτερος τὸν Ἰάκωβον Θεοδωρίδην εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, ἐπὶ ὑποσχέσει ὅτι ἀμφότεροι ἐπανακάμψαντες διδάξουσιν ἐν τῇ αὐτῇ Σχολῇ ἐπὶ ὡρισμένῳ τινὶ μισθῷ μετά τινος πρὸς ὄφελος τοῦ τῆς Σχολῆς ταμείου συγκαταβάσεως, κατὰ τὰ συμπεφωνημένα· ἀλλά, κατὰ δυσμοιρίαν, οὐδὲν τούτων ἐγένετο διὰ πολλοὺς λόγους· καὶ ὁ μὲν Ἰάκωβος ἀπὸ τριετίας ἤδη διδάσκει ἐν τῇ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Καισαρείας πατρίδι αὐτοῦ εὐδοκίμως, τοῦ δ' ἀτυχοῦς Κλιντηροπούλου διεκόπη ἀώρως τὸ νῆμα τῆς ζωῆς ἐν Λειψίᾳ.

7) Λίραι Ὀθωμ. εἴκοσι προσηνέχθησαν πρὸς χρῆσιν τῆς Βιβλιοθήκης παρὰ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ κ. Χατζῆ Σκαρλάτου Ῥωσσέτου, κόμητος καὶ μεγάλου ῥήτορος τοῦ Οἰκ. θρόνου, ἐπισκεψαμένου τὴν Σχολὴν καὶ ἐκφράσαντος τὴν ἄκραν αὐτοῦ εὐχαρίστησιν, προφορικῶς τε καὶ ἐγγράφως.

§. 32. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο φοιτηταὶ ἐνεγράφησαν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα (πλὴν τῶν ἐν τῇ Προκαταρκτικῇ 149), ἐν πέντε τάξεσι διανενεμημένοι καὶ ἑπτὰ ἀκροαταί. Τούτων δὲ οἱ μὲν 65 ὡρμῶντο ἐκ τῆς πρωτευούσης, οἱ δὲ λοιποὶ ἑκατὸν δέκα πέντε ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Ἀπεφοίτησαν δὲ δεκαεννέα, ὧν 3 Βυζάντιοι (β'), δύο Χρυσουπολῖται (γ), εἷς Χαρταλιμίτης (δ'), εἷς Μετρηνὸς (ε), εἷς ἐξ Ἀθύρων (ς'), εἷς ἐκ Ῥαιδεστοῦ (ζ'), εἷς Ἑλλησπόντιος (η), εἷς Ναζιανζηνὸς (θ'), εἷς Σηλυβρινὸς (ι), δύο Ἠπειρῶται (ια), δύο Καισαρεῖς (ιβ'), δύο Ἰκονιεῖς (ιγ') καὶ εἷς Πελοποννήσιος (ιδ').

Σχολικὸν ἔτος 1866—1867.

§. 33. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο

1) Ὁ ἐν τῷ διδάσκειν πολιοκρόταφος Καθηγητὴς τῶν Λατινικῶν καὶ τῶν Ἱστορικῶν μαθημάτων κ. Σκαρλ. Βίλκιος ἐτέθη ὑπὸ σύνταξιν, ὡς ἀπόμαχος καὶ ἐπίτιμος Καθηγητής, προσεκλήθη δὲ ἐξ Ἀθηνῶν ὡς τοιοῦτος ὁ κ. Αἰμίλιος Νοννόττης, ἀνὴρ ἀκμαῖος τῇ ἡλικίᾳ, οὐδὲν ἧττον δὲ φιλότιμος καὶ φερέπονος. Ἀλλ' ὁ γηραιὸς Βίλκιος, οὐκ ἀνεχόμενος ὅπως μείνῃ ὅλως ἀσυντελής, ἐδίδαξε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τά-

(ά) Ἰάκωβος Ἀναστασίου, Ἀναστάσιος Νικολάου, Κωνσταντῖνος Δημητρίου, Γεώργιος Μιχαὴλ, Κωνσταντῖνος Ἰσμυρίδης, Συμεὼν Ἀναστασίου, Βασίλειος Θεοδοσίου, Κωνσταντῖνος Νικολάου, Νικόλαος Β. Κυριακίδης, Μιχαὴλ Γρηγορίου, Μιχαὴλ Κοσμίδης, Νικόλαος Μιχαὴλ, Κωνσταντῖνος Ἀντωνίου, Δημήτριος Πέτρου καὶ Ἰωάννης Κωνσταντίνου.

(β') Βλάσιος Γαβριηλίδης, Γεώργιος Λαζάρου, Νικόλαος Κανέλλου.
(γ') Γεώργιος Ἀκεστορίδης, Σπυρίδων Ἀθανασίου.
(δ') Ἀναστάσιος Βαφείδης.
(ε) Κωνσταντῖνος Π. Ἀρσενίου.
(ς') Παναγιώτης Θωμᾶ.
(ζ') Νικόλαος Ἀθηναγένης.
(η) Ἀργύριος Ἀγαθοκλῆς.
(θ') Ἀναστάσιος Ἀγγελίδης.
(ι) Μιχαὴλ Ἐμμανουήλ.
(ια) Ἀθανάσιος Οἰκονομίδης, Εὐθύμιος Πάνου.
(ιβ') Ἀνανίας Παρασκευᾶ, Γεώργιος Κυριακίδης.
(ιγ') Ἰορδάνης Βασιλείου, Νικήτας Παρμενίδης.
(ιδ') Ἰωάννης Παναγιώτου Καραμᾶνος.

ξει ἐπὶ δύο μόνον ὥρας καθ' ἑβδομάδα τὴν *συγκριτικὴν Ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας*.

2) Ἐπιμελείᾳ ἀξιεπαίνῳ ἐκτήσατο ἡ Σχολὴ ἀντίγραφον ἐπίσημον περὶ τοῦ ἐν Μολδαβίᾳ ἀδιαφιλονεικήτου αὐτῆς κτήματος, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐν ὑποσημειώσει ἐπισυνημμένον Χρυσόβουλον τοῦ πρίγκιπος Μιχαὴλ Στούρζα, ἐκδοθὲν κατὰ τὸ 1849, ὅπερ ἀναφέρει ῥητῶς α') ὅτι ἐγένετο Ἐκκλησιαστικῶς ἡ παραχώρησις εἰς τὴν Μ. τοῦ Γ. Σχολὴν τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐν Μολδαβίᾳ καὶ Βασσαραβίᾳ κειμένων καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἀαρὼν-Βόδα* συνήθως γνωστῶν γαιῶν· β') ὅτι ἡ Ῥουμουνικὴ Κυβέρνησις ἀνεγνώρισε τὴν παραχώρησιν ταύτην τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ 1849, καὶ γ') ὅτι, κατὰ συνέπειαν τούτου, ἐχαρίσθη *ἐσαεὶ* εἰς τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος γαίας ἀσυδοσία οὐχὶ μόνον τοῦ ἐπὶ τῶν *Μοναστηριακῶν* γαιῶν ἐπιβληθέντος, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἄλλου φόρου. Ἐκ τοῦ Χρυσοβούλου δὲ τούτου ἐξάγεται ὅτι ἡ Μ. τοῦ Γ. Σχολὴ διετελεῖ μὲν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, ἔσχε δὲ ἀείποτε ὕπαρξιν ἰδίαν, καθὸ παρά τε τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἔθνους ἀνεγνωρισμένη, ὡς αὐτοτελὲς ἠθικὸν πρόσωπον (ά).

3) Πολλαὶ δὲ καὶ ἄλλαι καὶ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐγένοντο βελτιώσεις, λίαν συντελεστικαὶ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου ἀνωτέρου Ἐκπαιδευτηρίου.

§. 34. Ἐνεγράφησαν δὲ κατὰ τὸ σχολικὸν τοῦτο ἔτος φοιτηταὶ **197** (πλὴν τῶν ἐν τῇ Προκαταρκτικῇ 170) καὶ πεντεκαίδεκα ἀκροαταί. Τούτων δὲ οἱ μὲν ὀγδοήκοντα ὡρμῶντο ἐκ τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν προαστείων, οἱ δὲ λοιποὶ **117** ἐξωτερικοί. Ἀπελύθησαν δὲ δέκα, ὧν ἓξ μὲν

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

Ἡμεῖς

ΜΙΧΑΗΛ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΤΟΥΡΖΑΣ ΒΒΔ. Ἡγεμὼν Μολδαβίας.

(ά) Καθ' ὑψηλὴν διαταγήν, γενομένης ἀποφάσεως νὰ λαμβάνηται ἐτησίως παρὰ τῆς διοικήσεως χρηματική τις ποσότης ἐκ τῶν κατ' ἔτος προσόδων τῶν ἐν Μολδαβίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων προσκυνουμένων εἰς τὰ κάτω ἱερὰ καταστήματα, κατελέχθη ἐν τῇ γεγονυίᾳ ἀναλόγῳ τακτοποιήσει τῶν εἰρημένων εἰσοδημάτων καὶ τὸ ἱερὸν Μοναστήριον Ἀαρὼν-Βόδα, ἀφιερωμένον τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, πρὸς διατήρησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐκεῖ Σχολῆς· ἀλλ' ἐπειδή, ληφθείσης τῆς ἀναλόγου ποσότητος καὶ ἐκ τῶν τοῦ ῥηθέντος Μοναστηρίου εἰσοδημάτων, ἐλάβομεν παρὰ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας διὰ γραφῆς δίκαια παράπονα, πιστοποιοῦντα, ὅτι ἡ τοιαύτη μικρὰ καὶ εὐτελὴς τοῦ Μοναστηρίου ἐτήσιος πρόσοδος εἰς ἀπάντησιν τῶν τῆς Σχολῆς χρειωδῶν εἶναι τὸ κεφαλαιωδέστερον καὶ τὸ μόνον μέσον πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς Σχολῆς, ἂν ἐλαττωθῇ, θέλει ἀποτελέσει τὰς ἀνάγκας της καὶ δυσχερείας μεγαλειτέρας· διὰ τοῦτο Ἡμεῖς, ἐμβλέψαντες, ταῖς ἡγεμονικαῖς Ἡμῶν ἰδίαις παρατηρήσεσιν, εἰς τὰ διαλαμβανόμενα τοῦ Οἰκ. θρόνου παράπονα, καὶ εὑρόντες αὐτὰ ὀρθά, ὡς ἀφορῶντα τὸ κοινὸν ὄφελος καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῶν ἀοιδίμων κτιτόρων, εὐσπλαγχνισθέντες, ἀπηλλάξαμεν τὸ ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον, ἐπιτάξαντες ἡγεμονικῶς, ὅπως, μετὰ τὴν

Βυζάντιοι (ά), εἷς δὲ ἐξ Ἀμασείας (β'), εἷς Ἰνεπολίτης (γ'), εἷς Βούλγαρος (δ') καὶ εἷς ἐκ Θράκης (ε).

Σχολικὸν ἔτος 1867—1868.

§. 35. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο

ἐπιστροφὴν τῆς ληφθείσης ποσότητος, τοῦ λοιποῦ τὸ ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον μένῃ ἀνεπηρέαστον ὑπὸ οἱασδήποτε ἀπαιτήσεως τῆς διοικήσεως· ἐφ' ᾧ καὶ ἀπολύοντες τὸ παρὸν Ἡμῶν ἡγεμονικὸν Χρυσόβουλον, ἐπιτάττομεν ἵνα τὸ ἱερὸν Μοναστήριον Ἀαρὼν-Βόδα, ἐν ᾧ ἑορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ ἁγ'ου Νικολάου, κείμενον εἰς τὴν Τσάρινα τῆς πόλεως Ἰασίου, μένῃ εἰς τὸ ἑξῆς ἀνεπηρέαστον καὶ ἀναταξήτητον ἀπὸ πάσης οἱασδήποτε ἀπαιτήσεως καὶ δύσεως, αἵτινες ἤθελον τεθῶσιν εἰς τὰ λοιπὰ προσκυνημένα Μοναστήρια ὑπὸ ὁποιονδήποτε λόγον ἢ περίστασιν, πρὸς ἐπάρκειαν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰρημένης Σχολῆς, τοιούτου δηλ. εὐλογωτάτου καὶ μεγάλου πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καλοῦ. Ὅθεν, προστάττοντες τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματέα τὴν ἀπαράλλακτον ἐξακολούθησιν, διατάττομεν τὸ διοικητικόν μας συμβούλιον, ὅπως ἐγκαταγράψῃ τὸ παρὸν εἰς τὰ τῆς διοικήσεως ἀρχεῖα.

Ἐγράφη τὸ παρὸν Ἡμῶν ἡγεμονικὸν Χρυσόβουλον ἐν Ἰασίῳ, ὅπου ὁ ἡγεμονικὸς θρόνος ἐστί, τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ ἔτει τῆς Ἡγεμονείας Ἡμῶν, κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1849, ἐν μηνὶ μαΐῳ, καὶ ἐπεκυρώθη τῇ Ἡμετέρᾳ ἡγεμονικῇ ὑπογραφῇ καὶ σφραγίδι.

(ὑπογρ.) ΜΙΧΑΗΛ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΤΟΥΡΖΑΣ ΒΒΔ. [Τ. Σ.]

Ἀρ. 238.

(ὑπογρ.) ΜΙΛΛΟΣ Γραμματεὺς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Ὁ Τμηματάρχης

(ὑπογρ.) Τ. ΔΟΥΛΤΣΕΣΚΟΣ.

Τμῆμα Α'. τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας. Ἀριθμ. 1298.
1849, μαΐου 6, Ἰάσιον.

Ἐν ὀνόματι τῆς Α. Γ. τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν Ῥουμούνων
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ Α'.

Πολιτικὸν δικαστήριον τοῦ Ἰασίου. Τμῆμα ά.

Τὸ παρὸν ἀντίγραφον, ὂν ἴσον τῷ πρωτοτύπῳ, ἐπικυροῦται παρὰ τοῦ κριτηρίου μόνον ὡς πρὸς τοῦτο.

(ὑπογρ.) ΙΑΚΩΒ—ΤΖΙΟΥΡΗΣ—Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

[Τ.Σ.] Δ. Τμηματάρχης ΠΑΝΤΑΖΙΟΥ.

Ὑποτμηματάρχης ΤΖΟΥΡΚΑΝΙΑΝΟΣ.

Γραφεῖον Γ'.

Ἀριθμ. 2,028.

1863, μαΐου 7.

(ά) Δημήτριος Εὐθυβούλης, Κωνσταντῖνος Λαζάρου Χρυσαφίδης, Γεώργιος Ν. Καλυμμίδης, Ἀλέξανδρος Μιχαὴλ Κόνων, Ἀλέξανδρος Δημητριάδης καὶ Ἀλέξανδρος Ξενίδης.

(β') Σεραφεὶμ Σ. Ῥοδωνίδης.

(γ') Κωνσταντῖνος Γ. Πετρίδης.

(δ') Ἰωάννης Δ. Τσκίδης Καλοφερίτης.

(ε) Ἰωάννης Π. Κωνσταντινίδης.

1) Εἰσήχθη τὸ μάθημα τῆς Χημείας καὶ τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου, τὸ μὲν ἀνατεθὲν τῷ κ. Σπαθάρῃ, τὸ δὲ τῷ κ. Νικολάῳ Γεωργιάδῃ.

2) Τὸν Καθηγητὴν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης κ. Κωνσταντῖνον Κρῆτα, ἀποχωρήσαντα αὖθις, διεδέξατο ὁ κ. Εὐγ. Μαρκελλῖνος.

3) Τὸν Καθηγητὴν τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης κ. Κωνσταντῖνον Φωτιάδην παραιτηθέντα διεδέξατο ὁ Μεχμὲτ Χουλουσὴ ἐφένδης, ἀρχομένου τοῦ νοεμβρίου τοῦ αωξζ'.

4) Ὁ κ. Ἰωσὴφ Οἰκιάδης προσήνεγκεν εἰς τὴν Ὀργανοθήκην τῆς Σχολῆς εὐμεγέθη οὐράνιον Σφαῖραν, διάμετρον ἔχουσαν ἑνὸς Γαλλικοῦ μέτρου.

5) Ὁ κ. Μιχαὴλ Καϊνατάνης προσήνεγκεν ἐπίσης τὴν κατὰ Μόρσιον τηλεγραφικὴν μηχανὴν, ἀξίας 800 περίπου φράγκων κ.τ.λ.

§. 36. Ἀλλὰ τῇ θ'. νοεμβρίου τοῦ αωξζ'. προαχθέντος τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Μεθοδίου Ἀρώνη εἰς τὴν τῆς Μιτυλήνης Μητρόπολιν, εἰς τὴν χηρεύσασαν θέσιν τῆς Μεγ. Πρωτοσυγγελλίας τῶν Πατριαρχείων τοῦ Οἰκουμ. θρόνου διωρίσθη τῇ ις'. ὁ Σχολάρχης κ. Εὐστ. Κλεόβουλος. Ὅσον δὲ ἡ στέρησις τοιούτου Σχολάρχου κατελύπησε τὸν Καθηγητικὸν Σύλλογον καὶ τὴν τῶν μαθητῶν χορείαν, τοσούτῳ κατηύφρανεν αὐτοὺς ὁ ἀξιεπαίνῳ Ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ γενόμενος κατάλληλος διορισμὸς ἐπαξίου διαδόχου, ἰθύντορος τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Ἐθνικῆς ταύτης Σχολῆς, τοῦ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ συνέσει διακρινομένου Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου Βρυεννίου, οὗ ἡ ἐγκαθίδρυσις, γενομένη τῇ δ'. Δεκεμβρίου, ὑπῆρξε συγκινητικωτάτη.

§. 37. Ὁποῖαι δὲ βελτιώσεις καὶ μεταρρυθμίσεις περί τε τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων, τὸν Καθηγητικὸν Σύλλογον κλπ. ἐγένοντο ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον, τοῦτο καταδεικνύουσιν ἄριστα καὶ λεπτομερέστατα αἱ ἐν ἐνὶ κατὶ τῷ αὐτῷ τεύχει ἐκδεδομέναι λογοδοσίαι τῶν τριῶν ἐτῶν (1867—1870), ὡς καὶ τὰ ἐτήσια Προγράμματα.

§. 38. Τοιαύτη, σεβαστή μοι Ὁμήγυρις, ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει ἡ μέχρι τοῦδε ἱστορία τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου Ἐκπαιδευτηρίου, τοῦ ἄλλοτε μὲν πολυθρυλήτου, νῦν δὲ διὰ τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας πολυθρηνήτου, οὗτινος ἡ ὡς ἐκ θαύματος διατήρησις ὀφείλεται τῷ ὄντι εἰς τὸν ἔξοχον καὶ διακεκριμένον τῶν φιλομουσοτέρων ὁμογενῶν ζῆλον, εἰς τὴν φιλότιμον καὶ εὐγενῆ μετὰ προθυμίας ἀπαραμίλλου ἐκ τῶν ἐνόντων φροντίδα καὶ ἐπιστασίαν τῶν κατὰ καιροὺς Ἐφοριῶν, προστεθείσθω δ' ἐν παρόδῳ, καὶ εἰς τὴν ἰώβειον ὑπομονὴν καὶ παραδειγματικὴν καρτερίαν τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, καὶ εἰς τὴν ἐμπειρίαν τοῦ μέχρι τοῦδε διευθύνοντος, ἐπὶ πᾶσι δέ, εἰς τὴν ἐνδελεχῆ πρόνοιαν καὶ κηδεμονίαν τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, ἥτις, καὶ ἐξ ἀπόρων πολλάκις πορίζουσα πόρους, συνετέλεσε, συντελεῖ καὶ συντελέσει, Θεοῦ συναιρομένου, εἰς τὴν ὡς οἷόν τε ἀκμαίαν διατήρησιν τοῦ τῆς Ἐθνικῆς παιδείας καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς διαπλάσεως τῆς φοιτώσης ὁμογενοῦς νεότητος Ἐθνικοῦ τούτου φυτωρίου, καὶ μάλιστα ἐν τῇ

βασιλίδι ταύτῃ τῶν πόλεων, ἔνθα τοιοῦτοι, τοσοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι ὑπάρχουσιν ὁμογενεῖς ζάπλουτοι, ἔνδοξοι καὶ πεφωτισμένοι, ἴσον ἔχοντες τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἱκανότητα πρὸς τὸ διενεργεῖν τὰ χρήσιμα τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῷ Ἔθνει καὶ τῇ ἐπιστήμῃ.

§. 39. Εἶπον, σεβάσμιοι Ἱεράρχαι, οὐχ ὡς ἠβουλόμην, ἀλλ' ὡς ἠδυνάμην· τὸ δὲ καθ' ὑναμιν ἔρδειν καὶ Θεῷ φίλον.

—o—

ΟΠΟΙΑ Η ΗΜΕΤΕΡΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΝ ΑΥΤΗΣ ΜΕΣΑ.

Κατὰ τὸν διάσημον Γλάδστωνα (α), τὰ ἔθνη ἐργάζονται ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος τὴν ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ἐκπορευθεῖσαν Ἀθηνᾶν, συμπάρεδρον τῷ Θεῷ σοφίαν, καταπεμφθεῖσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ οἰκοδομήσασαν ἑαυτῇ οἶκον τὰς Ἀθήνας, λαχὸν, εἰργάσθη, συνεισενεγκὸν πνευματικὰ προϊόντα ἐπιστήμας καὶ ὡραίας τέχνας. Κατὰ τοὺς ῥήτορας, τὴν θέσιν εἰς ὑπόθεσιν μουσικὴν μεταφέρων, λέγω, οἱ μὲν ἀρχαῖοι Ἕλληνες μὲ τὰ Ἀσιανὰ λύδιον, φρύγιον, μυξολύδιον καὶ λοιπὰ, καὶ τὸ δώριόν των συνέστησαν δύο εἴδη μουσικῆς, τὴν ἁρμονίαν καὶ τὴν μελῳδίαν, παριστανομένας τὴν μὲν πρώτην διὰ ψαλτῶν, ἐχόντων διάφορα τὰ ἴσα, τὴν δὲ δευτέραν δι' ἑνὸς ψάλτου, καὶ διὰ πολλῶν δὲ ἐχόντων τὸ αὐτὸ ἴσον· αὐτὰς δὲ ἐχρῶντο εἰς χοροὺς, εἰς θέατρα καὶ εἰς λατρείας ὀργανικῶς καὶ ᾠδικῶς, οἱ δὲ νεώτεροι Ἕλληνες ἀπὸ τοῦ Η'. αἰῶνος μέχρι τοῦ νῦν εἰς τὰς ἱερὰς τελετὰς καθιέρωσαν μόνον τὴν μελῳδικὴν μουσικὴν ὡς καταλληλοτέραν ἐν τῇ προσευχῇ διὰ τὸ ἡσύχως καὶ γοητευτικῶς πως ἀναφέρεσθαι τὸν νοῦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ οὐχὶ τὴν πολλοῦ βόμβου πληροῦσαν τὰ ὦτα τοῦ ἀκροατοῦ καὶ ἐξιστῶσαν αὐτὸν ἁρμονικήν· διότι οὐδὲν τῶν μελοποιημάτων εὑρίσκομεν τονισμένον κατὰ τὴν ἁρμονίαν, ἀλλ' ἅπαντα μὲ τὴν μελῳδίαν καὶ ταύτην ᾠδικῶς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ πάντοτε. Τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ ὅτι ἡ παραδοχὴ τῆς μελῳδίας ἐγένετο ἑκουσία καὶ αὐτοπροαιρέτως. Διὰ τὸν ἀνωτέρω

(α) Νῦν πρωθυπουργὸν, ἐν τῷ Ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ ζήσαντα ἐτῶν δημηγορούντα.

μουσικοί; Εἶναι λοιπὸν ἡ μοῦσα αὕτη ὡς ἡ χελιδὼν τοῦ Αἰσώπου ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὅπου μόνη αὕτη ἦτον ἠδικημένη.

Ἐν τῷ καταργηθέντι διδασκαλείῳ ἡ μουσικὴ διετέλει ὡς προσάρτημα, διότι οἱ ἐν αὐτῷ ἀλληλοδιδακτικοὶ μαθηταὶ, τελειοποιούμενοι εἰς τὰ ἄλλα μαθήματα, κατὰ τὴν μουσικὴν ἔμειναν ἀτελεῖς· ὡσαύτως γίνεται καὶ εἰς τοὺς ἐν τοῖς ἱερατικοῖς σχολείοις σπουδαστὰς, ἤγουν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ εἰδικῶς ποτὲ δὲν ἐδιδάχθη· διότι μαθήματα ἐγκύκλια δὲν ὡρίσθησαν, ἐξετάσεις δημόσιοι εἰς μαθητὰς, ἵνα λάβωσιν ἀπολυτήρια, δὲν ἐγένοντο, οἱ ψάλλοντες δὲν θεωροῦνται, ἂν ἐπίστανται καλῶς τὴν μουσικὴν, φθάνει μόνον νὰ ἦναι ὀλίγον καλόφωνοι, καὶ γίνονται δεκτοὶ, ἀδιάφορον ἂν δὲν ἠξεύρωσι τί ἐστι φιλολογία μουσικῆς· ἀφοῦ νὰ γράψωσι τὴν κλίμακα, τὸ μουσικὸν ἀλφάβητον, μαθηματικῶς ἀγνοοῦσι· τὸ «τὰς ἑσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς» ἀναστασιματαρικῶς ψάλλεται μὲ χρόνον ἀργὸν, εἱρμολογικῶς μὲ χρόνον σύντομον. Τὸ προτεινόμενον τοῦτο εἶναι ὡς τὸ ὠὸν τοῦ Κολόμβου, καὶ μ' ὅλον τοῦτο διστάζω, ἂν καὶ οἱ ἔσω μουσικοὶ καὶ οἱ ἐν Τουρκίᾳ δύνανται νὰ εὕρωσι τί τὸ ὑπενεργοῦν αἴτιον, καὶ παράδειγμα τῆς ἀτελοῦς μουσικῆς διδασκαλίας ἐν τῇ Ἑλλάδι ἔχομεν, ὅτι οὐδεὶς τέλειος μουσικὸς ἐν αὐτῇ ἀνεδείχθη. Τέλειος μουσικὸς θεωρεῖται ὁ τοῦ πρακτικοῦ μέρους εἰδήμων, καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ πλεῖστοι· θεωρητικῶς δὲ περιορίζεται εἰς στενὸν κύκλον, ἀλλαγὴν φθόγγου καὶ φθορὰν μέλους κατὰ κανόνα δὲν κάμνουσιν, εἰμὴ μηχανικῶς· κατὰ τοῦτο δὲ ἡ μὲν μουσικὴ εἶναι τέχνη, οἱ δὲ μουσικοὶ τεχνῖται. Ἡ κατὰ τὸ 1814 ἐν Κωνστ]πόλει βελτίωσις τῆς μουσικῆς ἦτο ἡ σύντμησις καιροῦ εἰς τὴν σπουδήν της κατὰ τὸ πρακτικόν· καὶ τῷ ὄντι, ἐκ δέκα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ὁ σπουδαστὴς ἤδη τελειοποιεῖται ἐν τριετίᾳ· καθ' ὅτι τὰ κατὰ γενικὴν ἔποψιν σημεῖα (σημαδόφωνα), δι' ὧν ἀπῃτεῖτο ἀπομνημόνευσις ὁλοκλήρου θέσεως (μουσικῆς περιόδου), ἀνελύθησαν εἰς ἀτομικὴν ἀνὰ ἕνα φθόγγον. Προαγωγὴ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ τῆς μουσικῆς μέρους οὐδεμία ἐγένετο· ἐπειδὴ τὰ θεωρητικὰ εἶναι ἐλλειπῆ καὶ ἄσχετα τοῦ ὅλου πρὸς τὰ μέρη, ἵνα ἀρύωνται ἐξ αὐτῶν κανόνες ἀλάνθαστοι. Τὸ μέγα θεωρητικὸν διαπρέπει μόνον ὡς περιεκτικὸν τῶν τῆς μουσικῆς ἱστορικῶς, οὐχὶ δὲ καὶ διδακτικῶς· ἐχρειάζετο λοιπὸν θεωρητικὸν διδακτικὸν, συντεθειμένον ἐπὶ ἀκριβοῦς βάσεως. Κατὰ τὸν παρόντα δὲ τῆς προόδου αἰῶνα, ἔπρεπε να πληρωθῇ καὶ τὸ κενὸν τοῦτο. Τὸ ἡμέτερον θεωρητικὸν, ἐν πολυετίᾳ πονηθὲν, παρέχει προβιβασμὸν τῆς μουσι-

κῆς εἰς ἐπιστημονικὴν, ἐν αὐτῷ πάντα ἔχουσι σχέσιν καὶ πλήρωσιν. Τὸ τρίτον μέρος εἶναι κανόνες νέοι ἄγνωστοι εἰς τοὺς μουσικοὺς, ὡς τοῦτο δείκνυται.

Τελευτῶν δὲ λέγω, ὅτι κατὰ καιροὺς ὕψωσα φωνὴν ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν πραγμάτων ἔγνων, ὅτι εἷς οὐδεὶς· δύο πολλοί· ὅθεν δέον νὰ συγκροτηθῇ σύλλογος (α) ἐκ μουσικῶν καὶ φιλομούσων, ὅπως, ἐξετάσας τὰς ἐλλείψεις της, ὑποβάλῃ αὐτὰς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὁποῖον, τῇ ἠθικῇ βαρύτητι τοῦ Συλλόγου, τῇ προστασίᾳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ κατ' ἴδιον καθῆκον θέλει ἀξιώσει καὶ τὴν μουσικὴν νὰ χαίρῃ τὸ αὐτὸ ταῖς λοιπαῖς ὡραίαις τέχναις δικαίωμα, διορίζον καὶ τοὺς μουσικοὺς καὶ ψάλτας εἰς δημοσίας θέσεις, καὶ εἰσάγον αὐτοὺς εἰς συντάξεις· ἄλλως, ὁ ἀγαπήσας τὴν σοφίαν Ἕλλην, ὡς ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, καὶ ζητήσας αὐτὴν νύμφην ἀγαγέσθαι ἑαυτῷ, καταντᾷ ἀνεξήγητος, φαινόμενος οὕτως ἀνάλγητος πρὸς τὸ χρησιμώτατον ἡμῖν τοῦτο μάθημα, τὴν καλλικέλαδον καὶ ὡραίαν ταύτην μοῦσαν.

Ἐν Ἀθήναις. Π. Ἀγαθοκλῆς.

—o—

(α) Ἐργασίαι τοῦ συλλόγου ἔσονται νὰ ἀποφασισθῇ ποία ἡ ἐπικρατοῦσα μουσικὴ, ἡ ὑπάρχουσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μελῳδικὴ ἢ ἡ τετράφωνος; Ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς νὰ γίνηται κατὰ ποῖον σύστημα, τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ τὸ ὀνομαζόμενον Λέσβιον; Νὰ κανονισθῶσι ποῖα μαθήματα πρέπει νὰ διδαχθῇ ὁ μαθητὴς πρακτικὰ μετὰ τοῦ θεωρητικοῦ καὶ νὰ θεωρῆται τέλειος. Ποῖον τὸ ὕφος, κατὰ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ψάλλωσιν οἱ ψάλται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· καὶ ἄλλα, ὅσα φανῶσιν ἄξια συζητήσεως.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τῶν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἑλληνοεμπορικῇ σχολῇ διδαχθησομένων μαθημάτων κατὰ τὸ ἔτος 1870—71.

—o—

ΤΜΗΜΑ Β'. ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ.

—

ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

ΤΑΞΙΣ Α'.

	Καθηγηταί.
ά. Θρησκευτικά. Πρῶτον μέρος τῆς κατ' ἔκτασιν Κατηχήσεως (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Ὁ Διευθυντής.
β'. Ἑλληνικά. Πλουτάρχου ὁ περὶ παίδων ἀγωγῆς, Λυσίου ὁ κατ' Ἐρατοσθένους, καὶ Ἰσοκράτους ὁ Παναγυρικὸς (ἑρμηνεία), Πολύβιος (ἀνάγνωσις), Συντακτικὸν, Θέματα (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 1]2 ὥραν).	Γ. Τσερέπης.
» Συνθέσεις ἐν τῇ καθομιλουμένῃ. Βιογραφία καὶ Ἐπιστολογραφία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 2 ὥρας).	Δ. Φίλιος.
γ'. Γαλλικά. Grammaire. Thémes. Morceaux choisis en prose. LA FONTAINE Fables, VOLTAIRE Histoire de Charles XII (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Ι. Λαστίκ.
δ'. Τουρκικά. Ἀλφαβητάριον, ἀνάγνωσις καὶ μετάφρασις ἐκ τοῦ Τερπιγὲτ οὐλ ἀτφὰλ καὶ ἐκ τοῦ Ῥοβινσῶνος, γραφὴ (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Κ. Χαραλαμπίδ.
έ. Ἀγγλικά. Ἀνάγνωσις καὶ μετάφρασις ἐκ τῆς Χρηστομαθείας Λαμπίση. Τεχνολογικόν. Θέματα (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Π. Κοντογεώργ.
ς'. Ἐμπορικά. Περὶ ἐμπορίου καὶ ἐμπορευμάτων (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Α. Σκέντος.
ζ'. Μαθηματικά. Θεωρητικὴ Ἀριθμητικὴ (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Χ. Παπαδόπουλ.
ή. Ἱστορία. Ἀρχαία (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Δ. Φίλιος.
θ'. Καλλιτεχνικά. Ἰχνογραφία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν)	Ξ. Μόγες.

ΤΑΞΙΣ Β'.

ά. Θρησκευτικά. Τέλος τοῦ Α'. μέρους καὶ τὸ Β'. καὶ Γ'. τῆς κατ' ἔκτασιν Κατηχήσεως (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Ὁ Διευθυντής.

	Καθηγηταί.
β'. Ἑλληνικά. Δημοσθένους Ὀλυνθιακοὶ Β'. καὶ Γ'. Πλάτωνος Κρίτων καὶ Μενέξενος, καὶ Θουκυδίδου τὰ Πλαταϊκὰ (ἑρμηνεία). Πλουτάρχου, Περικλῆς καὶ Κίμων (Ἀνάγνωσις), Συντακτικοῦ συμπλήρωσις, Θέματα (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 1]2 ὥραν).	Γ. Τσερέπης.
» Συνθέσεις ἐν τῇ καθομιλουμένῃ. [Προγυμνάσματα Ἀφθονίου], (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 2 ὥρας).	Δ. Φίλιος.
γ'. Γαλλικά. Grammaire, Principes de Syntaxe. Thémes. FÉNELON Télémaque, VOLTAIRE siècle de Louis XIV, LA FONTAINE Fables (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Κ. Λαστίκ.
δ'. Τουρκικά. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Βαζαίφι ἀτφάλ. Γραμματικοὶ κανόνες. Ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ Ἰνσάϊ τζετὶθ, καὶ ἄσκησις εἰς τὴν γραφὴν καὶ ὀρθογραφίαν (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Κ. Χαραλαμπίδ.
έ. Ἀγγλικά. Μετάφρασις καταλλήλων τεμαχίων ἐκ τῆς Χρηστομαθείας Λαμπίση. Τεχνολογικὸν καὶ Θέματα (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Π. Κοντογεώργ.
ς'. Ἐμπορικά. Ἐμπορικὴ Γεωγραφία καὶ στοιχεῖα Πλουτολογίας (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Α. Σκέντος.
ζ'. Μαθηματικά. Γεωμετρία (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Χ. Παπαδόπουλ.
ή. Ἱστορία. Ῥωμαϊκὴ καὶ μετὰ τὸ τέλος Μέση (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Δ. Φίλιος.
θ'. Φυσικά. Στοιχεῖα Ζωολογίας, ἐν οἷς κατ' ἔκτασιν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, καὶ γενικαὶ γνώσεις Βοτανικῆς (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Κ. Στεκούλης.
ί. Καλλιτεχνικά. Ἰχνογραφία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Ξ. Μόγες.

ΤΑΞΙΣ Γ'.

ά. Θρησκευτικά. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Ὁ Διευθυντής.
β'. Ἑλληνικά. Θουκυδίδου δημηγορίαι, Ὁμήρου Ἰλιάδος Γ'. καὶ Ζ'. Ὀδυσσείας Γ'. Θεοκρίτου Εἰδυλλίου Α'. καὶ Γ'. (Ἑρμηνεία). Ἡροδότου ἡ Β'. καὶ Δημοσθένους ὁ περὶ Στεφάνου (ἀνάγνωσις). Θέματα (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 1]2 ὥραν).	Χ. Χα. Χρήστου.
γ'. Ῥητορικὴ, καὶ Συνθέσεις ἐν τῇ καθομιλουμένῃ. (Ἱστορικαὶ ἐκθέσεις καὶ Ῥητορικὰ γυμνάσματα) ἅπαξ τῆς ἑβδ. 2 ὥρας.	Δ. Φίλιος.

	Καθηγηταί.
δ'. Γαλλικά. Syntaxe, Thémes, Compositions. FÉNELON Dialogues des morts, BOSSUET discour sur l'histoire universelle, MASSILON petit caréme. RACINE Athalie (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Ι. Λαστίκ.
έ. Τουρκικά. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ταρίχι οὐμουμὶ καὶ ἐκ τῶν ἐφημερίδων. Ἀνάγνωσις καὶ μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἐπιστολαρίου Νουζχετοὺλ Μουνσαάτ. Συνέχεια Γραμματικῆς μέχρι τῶν Ἀραβο-περσικῶν ῥημάτων. Θεματογραφία καὶ ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Κ. Χαραλαμπίδ.
ς'. Ἀγγλικά. Blair's Classe Book. Συντακτικόν. Θέματα (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Π. Κοντογεώργ.
ζ. Ἐμπορικά. Διπλογραφία καὶ Ἐμπορικὴ Λογιστικὴ καὶ Ἐπιστολογραφία (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Α. Σκέντος.
ή. Μαθηματικά. Ἄλγεβρα (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Χ. Παπαδόπουλ.
θ'. Ἱστορία. Μέση καὶ μετὰ τὸ τέλος νεωτέρα (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Δ. Φίλιος.
ί. Φιλοσοφικά. Ψυχολογία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Κ. Στεκούλης.
ιά. Φυσικά. Πειραματικὴ Φυσικὴ (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	
ιβ'. Καλλιτεχνικά. Ἰχνογραφία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Ξ. Μόγες.

ΤΑΞΙΣ Δ'.

ά. Θρησκευτικά. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Ὁ Διευθυντής.
β'. Ἑλληνικά. Σοφοκλέους Οἰδίπους τύραννος καὶ Ἀριστοφάνους Ἀχαρνῆς (ἑρμηνεία). Ὁμήρου Ὀδύσσεια καὶ Πλάτωνος Πρωταγόρας (ἀνάγνωσις). Θέματα (ὄκις τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ½ ὥραν).	Χ. Χα. Χρήστου.
γ'. Ῥητορικὴ, καὶ Συνθέσεις ἐν τῇ καθομιλουμένῃ (αἱ αὐταὶ ταῖς τῆς Γ'.)	Δ. Φίλιος.
δ'. Γαλλικά. Exercices diverses Compositions CHATEAUBRIAND les Martyrs, BOSSUET oraisons funébres, MONTESQIEU de la grandeur et de la décadence des Romains, MOLIÉRE le Misanthrope (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Ι. Λαστίκ.
έ. Τουρκικά. Τὰ αὐτὰ τοῦ τῆς Γ'.	Κ. Χαραλαμπίδ.

	Καθηγηταί.
ς'. Ἀγγλικά. MILTON'S «Paradise Lost» English Lessons of Literature and Morals. Συντακτικὸν μετ' ἐφαρμογῆς διὰ θεμάτων. Ἐπιστολογραφία (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Π. Κοντογεώργ.
ζ'. Ἐμπορικά. Ἐμπορικὸν Δίκαιον καὶ Διπλογραφικαὶ ἀσκήσεις (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Α. Σκέντος.
ή. Μαθηματικά. Κοσμογραφία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Χ. Παπαδόπουλ.
θ'. Ἱστορία. Βυζαντινὴ (δὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Δ. Φίλιος.
ί. Φυσικά. Στοιχεῖα Χημείας, Γαιολογίας καὶ Ὀρυκτολογίας (τρὶς τῆς ἑβδ. ἀνὰ 1 ὥραν).	Κ. Στεκούλης.
ιά. Φιλοσοφικά. Λογικὴ (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Γ. Τσερέπης.
ιβ'. Καλλιτεχνικά. Ἰχνογραφία (ἅπαξ τῆς ἑβδ. 1 ὥραν).	Ξ. Μόγες.

Ἐξεδόθη ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἑλληνοεμπορικῇ Σχολῇ,
τὴν 8 Σεπτεμβρίου τοῦ 1870 ἔτους.

Ὁ Διευθυντὴς

Ἀρχιμ. ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ.

—o—

ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

(Ἴδε σελ. 271).

—

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ

Εἰς τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει

ΑΡΧΟΝΤΑ ΜΕΓΑΝ ΛΟΓΟΘΕΤΗΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΝ ΑΡΙΣΤΑΡΧΗΝ,

Νικόλεω, γενεῆφιν Ἀριστάρχων μέγα κῦδος,
Λαμπρὸν μὲν στάδιον δέδρομας ἐν βιότῳ,
Σύμβουλος δαΐφρων τε Ὀθωμανικῆς βασιλείης,
Πρεσβευτής τε Δακῶν, Λογοθέτης τε Μέγας,
Πάντοθεν ἱμερτὴν δόξαν καὶ πλοῦτον ἀφύσσων,
Αὐτὰρ καὶ λιπαροῦ γήρως οὐκ ἔλαχες.
Οὔπω δ' ἑβδομάκις δέκατον λυκάβαντα ἀφῖξαι,
Καὶ στυγερῇ στενάχων ὤλεο τηκεδόνι.
Τίπτε δ' ἄρα προλιπὼν τεθαλυῖαν Βοσπόρου ἕρσην,
Ἦλυθες εἰς Λιβύης ἠμαθόεν πεδίον;

Ἔνθ' οὐκ ἐσσύμενός περ ἀδευκέα ἔκφυγες αἶσαν,
Οὐ γάρ πη θανάτου ἔστιν ἀποτροπίη·
Ἦ μήν σοι εἱμαρτο σορὸν μὲν τηλίκου ἀνδρὸς
Κεῖσθαι αἰπεινῶν ἐγγύθι πυραμίδων,
Κοίρανον Αἰγύπτου δὲ νέκυν περιώσια τῖσαι,
Ὃν ζῶντ' Εὐρώπης τῖον ὅσοι βασιλεῖς.

ΝΙΚΟΛΑΩ ΑΡΙΣΤΑΡΧΗ
Ὁ φίλος ΙΑΓΓΟΣ ΜΟΥΣΟΥΡΟΣ
ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ.
(ᾳωξ'. Ἐλαφηβολιῶνος μεσοῦντος τρίτῃ.)
(1866. Μαρτίου 13.)

—o—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

(Ἴδ. σελ. 271)

—

22. Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, ὑπὸ Β. Δ. Καλλίφρονος. Ἐν Κωνστ]πόλει, τύποις Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος, 1870. Σελ. 1—22.

—o—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(Τοῦ ΚΔ'. Τεύχους).

Ἐκπαιδευτικὰ (Συνοπτικὴ Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1869—1870. Σελ. 273—285

—

Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική. » 285—289

—

Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλληνοεμπορικῆς σχολῆς. » 290—293

—

Συλλογὴ νεωτέρων Ἑλληνικῶν ἐπιγραμμάτων (Ἰ. Κ. Μουσούρου εἰς Ν. Ἀριστάρχην). » 293— 94

—

Βιβλιογραφία (Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλ. καὶ Καινῆς Διαθήκης). » 294

—

Πίναξ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ Β'. Τόμῳ τοῦ Φιλολογικοῦ Δελτίου. » 295—296

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β'. ΤΟΜΟΥ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἐν τῷ Β', Τόμῳ

Τοῦ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ.

—

Ἀδαμάντιος Κοραῆς. Σελ. 3—5.

Ἐκκλησιαστικὰ (Ἡ αἵρεσις τῶν Ἰρβιγγιανῶν (5—12, 25—37). Ἐπιστολὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σύρου πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Καντερβυρίας (37—39). Ὀρθόδοξος ἑταιρεία ἐν Ῥωσσίᾳ ὑπὲρ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Εὐαγγελίου παρὰ τοῖς μὴ Χριστιανικοῖς λαοῖς (45). Πατριαρχικαὶ ἐπιστολαὶ περὶ τοῦ συγγράμματος « Ὁ Χριστόφορος » καὶ περὶ τῆς Θεοκορυφώτου Μονῆς (75—76). Ἱερὰ Γεωγραφία (Βηθανία (78—79). Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης (146—152, 153—164, 186—188, 217—223). Ἑλληνικὴ ἁγιογραφία (241—245).

Κανονισμὸς (περὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Σελ. 13—17).

Φιλολογικὰ (Τραγῳδίαι Σοφοκλέους. Σελ. 17—19. Λεξιλογία. Σελ. 46—47, 246. Εἰδύλλιον Θεοκρίτου. Σελ. 123—126. Τὰ συνώνυμα τοῦ ὕπνου. Σελ. 126—127. Ὀθωμανικὴ Φιλολογία. Σελ. 21—23.

Μουσικὴ (Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική. Σελ. 43—45, 105—109, 285—289).

Ἐκπαιδευτικὰ (Μεγάλη τοῦ Γ. Σχολή. Σελ. 57—72, 80—104, 111—121, 129—145, 153—164, 177—185, 201—217, 225—240, 249—266, 273—285. Θεολογικὴ σχολὴ (προσλαλιὰ Πατριάρχου). Σελ. 121—123. Γράμμα σιγιλιῶδες. Σελ. 188—191. Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλληνοεμπορικῆς σχολῆς. Σελ. 198—200, 290—293. Ἐκπαίδευσις ἐν Χίῳ. Σελ. 269—270. Περὶ τῆς καθομιλουμένης γλώσσης. Σελ. 266—269. Μέση καὶ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι. Σελ. 127—128).

Συλλογὴ νεωτέρων ἐπιγραμμάτων. Σελ. 19—20, 72—74, 111, 173—174, 223, 271, 29).

Ἀρχαιολογικά. Σελ. 174—175. Αἱ τροχιασταὶ ὁδοί. Σελ. 167—171, 192.

Ποίησις. Σελ. 39—43, 171—173. Ποιητικὸς ἀγὼν τοῦ 1870. Σελ. 245—246.

Βιογραφίαι (Ἀθανάσιος Κερκύρας. Σελ. 74—75).

Μουσεῖα καὶ Βιβλιοθήκη. Σπουδαῖον χειρόγραφον. Σελ. 109—110.

Βιβλιογραφία. Σελ. 23, 48, 79—80, 128, 175, 192, 246—247, 271.

Ποικίλα. Σελ. 23—24, 176, 224, 247—248, 272.

Ἀνέκδοτα Κωνστ. Οἰκονόμου. Σελ. 193—197.